Kézdi Lóránt

Gách Marianne: "Bartók-müvek a képernyőn" cimmel ir a "Fából faragott királyfi" c. előadásról, melynek "modern, stilizált, mesehangulatot árasztó" diszleteit készitette a művész.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. juli. 25.
XIV. évf. 3o. sz. 27-28. lap

Kézdi Loránt

"Ami a "Földindulás"-ban mai" címmel hozza a lap /g.m./ kritikáját a TV-filmről, amelyhez a művész tervezett szinpadképeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. május 9.
XIV. évf. 19. sz. 29. lap

Kézdi Lóránt, díszlettervező

A Nemzeti Színház előadásához

a díszleteket tervezte.

Bernáth László: Rosencrantz és Guildenstern halott 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 26.

Kézdi Kovács László, díszlettervező

A Nemzeti Színház bemutatóihoz a díszleteket tervezte.

Kerhalmi Imre: Rosencrantz és Guildenstern halott 7.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 28.

Kézdi Lóránt

Bartók: Fából faragott királyfi
c. tévéfilm diszlateit tervezte (aut.)

Vilnek Anna: A televízió műsorából

Magyar Nemzet 1970 X. 7 vold.

M.D.K.

Kézdi Lóránt

Vercors: "A tenger csendje" c. kisregényéből készült TV film diszleteit tervezte.

"A tenger csendje" c. közl.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. ápr. 16.
IX. évf. 16. sz. 11. lap

M.D.K.

Kézdy Lóránt

/a.m./: "Carrarné, Juan és José" c. kritikájában irja "Carrar asszony fegyverei" c. TV játék szinpadképeiről, hogy a müvész "..pompásan sikerült diszletei igazi spanyol környezetet teremtenek a darabhoz."

Film Szinház Muszika, Bp. 1965. ~~ápr.-30.~~ május 7. IX. évf. 19. sz. 11-12. lap

Kézdi Lóránt, dínlettervező MDH

A TV-ben bemutatott Móricz-
műhöz a dínleteket tervezte.

H.T.: Csiribiri 2

ESTI HIRLAP bp. 1965. febr. 16.

MDK

Kézdy Lóránt, díszlettervező

A Balázs Béla-díj III. f.-t. kapta.

– : Az idei irod. és művészeti díjazok 6

Népszabadság Bp, 1967 ápr. 2.

M.D.K.

Kézdy Lóránt

Körmendi Judit: "Rembrandt szinei fekete-fehéren" cimmel folytat interjut a müvésszel. A lap bemutatja a müvészt fényképfelvételen és egyik diszletét, amelyet a "Rembrandt" c. előadáshoz készitett. Kézdy Lóránt 1956-ban végezte el a Főiskolát és ő készitette a "Nő a barakkban", az "Elektra" és az "Epeiosz-akc ció" c. TV-játékok diszleteit.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. okt. 15.
IX. évf. 42. sz. 10-11. lap

.A.C.

M.D.K.

Kézdi Loránt

A Katona József Szinházban a Szinház és Filmművészeti Főiskola hallgatóinak vizsgaelőadásához, Shakespeare: Vizkereszt-jéhez készitett diszlet-terveket.

Szinház és Mozi. Bp. 1954. jan. 29.- febr. 4.
VII. évf. 5. sz. 9. lap.

MDK

Kézdi Loránd

Kiállitási hir

Müvészet 1968 ápr.p.44.

M.D.K.

Kézdi Lóránt

A TV diszlettervezője 1956-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskola diszlettervezési tanszakát. A televizió születésétől fogva ott dolgozik. Ő tervezte a Sakknovella, a Hotel Germania, a Vitézek és hősök, az Államügyész cimü televiziós játékok diszleteit. 1959-ben nyolcvanhét televiziós müsort diszletezett.
Rajz-melléklet: Az Államügyész egyik diszlettervе.

Lelkes Éva: A televiziós diszletről. c. közl. Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. ápr. 15. IV. évf. 16. sz. 37. l.

M.D.K.

Kézdy Lóránt

"...diszletei költői keretet teremtettek a játékhoz."-irja Illés Jenő: "Énekes madár" c. kritikájában a TV-ben bemutatott előadásról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. aug. 12.
X. évf. 32. sz. 10. lap

M.D.É.

A Műcsarnok meghívja Önt

KÉZDI LÓRÁNT
díszlettervező

ÉJSZAKA
című

kiállításának megnyitására
1986. január 17-én, pénteken 17 órára

Megnyitja:

Törőcsik Mari
színművésznő

Dorottya utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya utca 8.

Megtekinthető: 1986. február 9-ig.

DNY

Kézdy Lóránt M.D.K.

A Televizió főtervezője.
Diszlet: Gergely S.: Vitézek és hősök,
Életkra,
Tamási-Énekes madár,

Z.Gács György: Televizió-diszletek kiállitása a Madách Szinházban

Magyar Nemzet 1967. jan. 6. 4.1.

M.D.K

Kérdi Loránd
igazmüvész

Vigszperai ármjékrészletei
szerepelnek a tárlaton.

Bauer Jenő: A Televízió díszlet, jelmez, grafika
Művészet, 1968. április – 44 lap.

MDK

Kézdi Lóránt, díszlettervező

A Világirodalmi Magazin c.
TV-műsor díszleteit tervezte.

Hegedűs Tibor: A Képernyő előtt 7

Népszabadság, Bp. 1969 jul. 9.

M.D.K.

Kézdi Lóránt

Szemelvényekben több előadásról számol be a lap, s ezeknek diszleteit tervezi a művész.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. juni. 14.
13. évf. 24. sz. 3o. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Kézdi Lóránt diszlettervező

Müveiből kiállitás a Madách Színházban

Napló

Magyar Nemzet 1966. dec. 23. 4.1.

M.D.K.

Kézdi Lóránt

Reginald Rose: Vihar a Sycamore utcában c. drámájához tervezett diszleteiről elismeréssel ir a kritika:„... belső térmegoldásai bravurosan tükrözték az amerikai kispolgárnak azt a törekvését, hogy semmiben sem különbözzék szomszédjától."

Lelkes Éva: "Vihar a Sycamore utcában" c. dráma kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. junius 3. IV. évf. 23. sz. 37. l.

M.D.K.

Kézdy Lóránt

Diszlettervezőt a Balázs Béla-dij III. fokozatával tüntették ki.

Fényképét mütermében bemutatja a lap.
A müvész a TV részére tervez diszleteket és nemrégiben TV-diszletterveiből kiállitást rendeztek a Madách Szinházban.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. ápr. 7.
XI.évf. 14. sz. 8. lap
11. "

Kézdy László díjat kapott

A Televízió két dolgozója

Boldis Béla díjat kapott (III. fok)

Nőnap 1967 IV. 2 2 old.

MDK

Kézdi Lóránt

Kiállitási hir

Esti Hirlap 1967 dec.23.

MDK

Kézdi Lóránt, dinlelterező

Arthur Miller: Két hétfő emléke
c. művéhez készített dinleteket.
(televízió)

Hegedüs Tibor: Gondolatok a képernyő
előtt 7.

Népszabadság, Bp. 1968. márc. 6.

Kizdy László

Kiállítás a Dorottya utcai
Kiállítóteremben

Magyar Nemzet 1986. 1. 15.

Kézdi Loránd, díszlet-jelmeztervező, érdemes művész

Tatabányán, a Népszínházban Kézdi Loránd és Schäffer Judit közös kiállításuk ma nyílt meg. – Kézdi Loránd 1956-ban szerzett diplomát, pályakezdése óta a Magyar Televízióban dolgozik. A kiállítás 1985. jan. 22-ig tart nyitva

TV-Híradó

1984. XII. 6. TV-1 műsor, 19.30

Kézdy Lóránt

televizió-dizsleteinek kiállitása. - Bp, Madách Szinház. - Ism: Z.Gács György, Magyar Nemzet, 1967.jan.6

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művészt.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

92. l.

KÉZDY LÓRÁNT

diszleteket tervezte

A képernyőn láthatjuk
Albert:Mária: Raszkolnyikov drámája.Révbe ért az operám
-mondja Petrovics Emil
UJ TÜKÖR 1980/XVII/13.sz.36.o.

Kézdi Tóránt

diszlettervező

lásd Schöffer Judit

Népszabadság, 1988. febr. 2.

KÉZDI Lóránt

Schäffer J. lit

K. Kezdy Kalalin, építén

L. Harmos Zoltán

– Terepálgázat

Magyar Építőművészet, Bp. 1983

3-7.

83/4

TELEPÜLÉSEINK (47.)

Nagybacon

A Barót vízébe ömlő Nagybacon-patak mindkét oldalán elterülő helység, tulajdonképpen közigazgatásilag két különálló részből állott: a jobb parton Telegdibacon, a bal parton Sepsibacon. Az erőltetett közigazgatási szétdarabolás jó példáját szolgáltatja ez a falu: Telegdibacont Bardócszékhez, míg Sepsibacont Miklósvárszékhez sorolták. Ennek ellenére, az itt élők egy településnek tudták és vallották a kettőt, ugyanis egyházmegyeileg a Nagybacon nevet használta, de a falu életét szabályozó törvényben is Nagybaconként emlegetik a települést. Ezt a furcsa helyzetet 1877 január 13-án teszik jóvá végérvényesen, amikor Háromszék megye évnegyedes közgyűlésén hivatalosan is egyesítik, és Háromszék vármegyéhez csatolják Nagybacont. Sepsibacon déli részét Tsinódnak nevezték. Ez az elnevezés egy régi, hasonló nevű ősi település emlékét őrzi, melynek lakói leköltöztek Baconba. A hagyomány szerint Sepsibacon valamikor Sepsiszékhez tartozott, valószínűleg akkor, midőn még a Murgó alján feküdt, tehát Sepsiszékhez közelebb esett, mint Miklósvárszékhez. Nagybacon a vidék egyik legszebb, legnagyobb és -polgáriasultabb települése volt. Orbán Balázs jegyzi fel: „az 1843-i nagy égéskor — midőn 23 ember élet is esett áldozatul — az egész falu elhamvadván, oly csinnal épült fel, hogy az ember egy rendezett városkában hiszi magát. A nagyrészt kőből épült cseréppel fedett házak megtartották a székely építési elveket, s csinos, vendégszeretőleg hívó oszlopos előtornáccal pompálkodnak."

Oklevélben leghamarabb 1334-ben fordult elő Sacerdos de Rachan (Bachan) formában. A két helység lakosságát külön veszik számba, nekünk viszont csak a telegdibaconi adatok állnak rendelkezésünkre. 1567-ben 30, 1602-ben 43, 1614-ben 66 és 1703-ban 51 az itt élő családok száma. A lélekszám csak a két falu törvényes egyesülésétől tükrözi a reális helyzetet. 1850-ben 835-en, 1880-ban 1732-en immár az egyesült falu, 1910-ben 2172-en, 1930-ban 2102-en, 1956-ban 2215-en és 1966-ban 2122-en élnek Nagybaconban. Nagy többségében szabad emberek közössége élt itt is, mint általában Erdővidéken. 1602-ben a 43 gazdaságból 1 lófő, 5 darabont (fejedelmi katona) és 37 kisnemes; 1614-ben még mindig mind a 66 család szabad jogállású és csupán 1703-tól jegyezzük fel az első jobbágyokat és zselléreket. Az 51 gazdaság megoszlása: 2 armalista (kisnemes), 38 lófő és gyalogos, 7 jobbágy és 4 zsellér. A székely határőrség szervezése után, 1766-ban készült összeírás külön szedve jegyzi fel Telegdi- és Sepsibacon lakosságát. Az előbbiben 66 katona mellett 18 függőségben élő családot jegyeznek fel, míg az utóbbiban 41 katona- és 14 jobbágycsaládot írtak össze. A vallási tagolódás nagy református többséget mutat. 1869-ben 967 összlakóból 850-en tartoztak ehhez a felekezethez.

A Nagybaconban megtelepedett családok nevei 1602-ből: Beke, Nagy, Jakab, Baló, Szabó, Hegyi, Bodoczi, Bartók, Tokos, Molnár, Kónya, Máté, Pap, Konca és Koncz. A szabadrend családi megoszlása 1713-ban: Baló László, Baló József, Bardócz Pál, Bardócz István nemesek; Molnár, Bartha, Pál, Jósa, Halmágyi, Bardócz, Keresztes, Baló, Nagy, Ferencz, Sigmond, Márton, Pap, Bedő, Barabás, Szabó, Fényes lófők; Szőcs, Molnár, Bartha, Tokos, Hegyi, Gál, Borbély, Benkő, Szabó gyalogosok.

A faluközösség mindennapi életében rendet, mértéket szabott Nagybacon falutörvénye, 1748. nov. 13-ról. A bevezetőben megindokolják a törvény szükségességét: „mi nagybaconi lakósok akartunk emlékezetre mind magunk között, mind magunk után következendő poszteritásunkra közönséges végzésünkből ilyen megállandó törvényt szabnunk... Azért töttünk ilyen törvényeket magunknak, írásban, feltévén, mely írásunkat is törvényünkkel s tilalmunkkal együtt, esztendőnként a bírák változván, úgy a szolgák is hasonlóképpen, a jámbor falunak pásztorai, úgy két-három esztenán lévő idegen béjövő pakulárok, hogy ezekben megint tilalmakat ne tudhatnák, esztendőnként változásokkor nékiek felolvastatnék, megkévánunk hogy a pásztoroknak felolvasnak, szolgalegényeknek, szolgatartó gazdáknak, úgy cselédes gazdáknak is, hogy tudtokra légyen, hogy ne menekedjenek hittel s nem tudással."

A székely határőrség bevezetésekor, 1764-ben Telegdibacon a XII. század, majd a számozás módosításával a III. század központja lett. Ide tartoztak, a már említett falun kívül, Sepsibacon, Szárazajta, Bodos, Bibarcfalva, Kisbacon és Magyarhermány gyalogkatonái. A századparancsnokok közül megemlítjük: Mósa, Röscher Neustödter kapitányok, Rózsnyai Baricz, Panovszky főhadnagyok neveit. A katonai szolgálat terheit növelte az a körülmény is, hogy a határőröknek, egy-két ruházati darab kivételével, a maguk öltözetében kellett gyakorlatozni és harcolni. A telegdibaconi III. század parancsnoka, 1774-ben katonai ellenőrzésre készülvén, alattvalóinak a következő parancsot bocsátotta ki: „A jövő héten az egész és fél invalidusok, a hét esztendőkön felül való gyermekeket vizitálni fogom, arra nézve mindenkinek sárga galléros zekéje, német inge és fekete nyakravalója legyen. Senki se útra, se templomba ne menjen. A fegyveresek közül akinek mundérjuk nincsen, hamar vegyenek olyant ami csodát én mondottam. Akinek nadrágjuk vagy cipőjük hibások, egy hét alatt szerezzenek, mivel elég idejük volt reája eddig." Röscher kapitány, a telegdibaconi század parancsnoka 1791-ben a szolgálatba menő katonák gondozott külsejére és viseletére ad utasítást: „minden standban levők cópfba font hajjal, veres galléros zekében tisztességesen járjanak". A fegyverzet jó karbantartása a katona kötelessége volt. A hanyagságból, gondatlanságból tönkretett fegyvert tulajdonosával fizettették meg. Erre hívja fel a figyelmet 1781-ben Mósa kapitánynak III. századparancsnoka: „parancsoltatik az is, hogy ennek utána a komandoról, várdáról vágy egyéb szolgálatról hazajött nézze ha fegyverében rozsdásan töltését ki nem veheti, ki ne lője, hanem vigye a káplárhoz, mert másképpen a fegyverében kár lészen, maga fizeti meg. Tapasztaltatott az is, hogy a nép az egzercirozásban igen rútul bánik a fegyverével, s amelyik szánt-szándékkal elrontja, hogy ne egzercirozhasson, mely szerint ennek utána akinek fegyverében vigyázatlanság miatt kár lészen, maga fogja a lakatosnak megfizetni és emellett büntetést kap." A katonai élet nehézségei közé soroll..tók a gyakori szemlék, altiszti, tiszti ellenőrzések. A katonai őrházak építését szintén a székely katonáktól követelték meg. Mósa kapitány 1780-ban Telegdibaconból küld felhívást a III. század falusi parancsnokainak, hogy az 1770—1771-es pestisjárvány idején a védő őrvonalat Csík irányába megerősítették, egynéhány őrház felépítésével, a század állományának katonái. A falusi bírák utasítást kaptak, hogy házról házra járva, név szerint írják fel, hogy ki, hol és mennyit dolgozott a gyalog- és lovas katonák közül az őrházak építésénél. A határőrkatonák létszámának a gyarapítása a birodalom elsőrendű érdeke volt. Ezért lényeges a házasságok ellenőrzése és irányítása, nehogy jobbágykézre jusson a a szabadrendiek földje. A telegdibaconi III század 1801-ben a házasulandók számára, a következő feltételeket írta elő: testimoniumot (bizonyító levél) hozni a paptól, a vallásba való jártasságról és jó előmenetelről; testimoniumot mindkét szülő, bíró, nótárius és parancsnok beleegyező aláírásával; a házasulandó feleknek kötelező volt megjelenni a századparancsnokságnál. A népesség növekedését célozta a teherbe esett nők és a születések szigorú nyilvántartása. A III. század parancsnoksága 1778-ban elrendeli, hogy a falusi bírák és hütösök, ha észrevennék, hogy hajadon lány vagy házasságon kívül élő asszony teherbe esik, kötelesek azonnal jelenteni azért, nehogy a született gyermeket eltitkolják. Ha a megesett nőnek halva született a gyereke, azt is azonnal jelenteni kellett, és az anyát, ha állapota engedte, rögtön fogdába vitték, ha pedig az lehetetlen volt, a lakásán vették őrizetbe. A halott csecsemőt addig nem temették el, amíg a felcser meg nem vizsgálta.

Nagybaconnak kiterjedt határa hegyes-dombos. A földművelésre alkalmas föld viszonylag kevés volt, annál több a kaszálóhely és az erdőség. Az ősi foglalkozás a földművelés és az állattenyésztés volt. 16 421 katasztrális hold összterületből 8771 hold erdő, 3098 legelő, 1954 szántó, 1251 kaszáló és 46 hold zöldséges terület volt. Az akkoriban annyi indu-

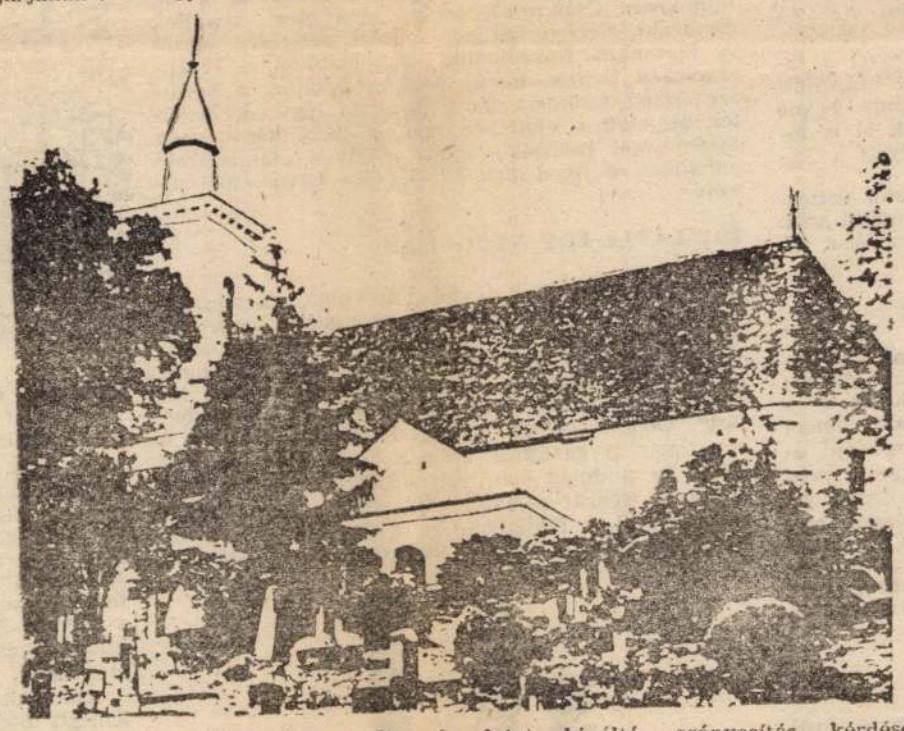

latot kiváltó arányosítás kérdését Nagybaconban példás megértéssel, emberséggel oldották meg. A múlt század 80-as éveinek elején, amikor itt is sor került a közbirtokossági földek, erdők, legelők arányrészekre osztására, a falu lakossága, egyhangúlag, aránykulcsnak az 1883-as telekkönyvi állapotot fogadta el. Ennek értelmében mindenki földvagyona arányában részesült a közösből, viszont a nincstelenek kirekesztésének megakadályozása céljából elhatározták, hogy ezek is annyi részt kapnak a közösből, mint amennyi a legkisebb hányadrész volt. Arról is intézkedtek, hogy a falu 1000 holdnál többre rúgó makktermő csereerdejét, kaszálóját ettől fogva is osztatlan területként szándékoznak kezelni, a makkoltatás és építőanyag használatát pedig a birtokhányad arányában határozták meg.

Az állatállomány nagyságát tekintve, az 1703-as statisztikai adatok is csak az egyik falurész állapotát fejezték ki: 39 ló, 89 ökör, 85 tehén, 430 juh, 103 sertés és 8 méhcsalád volt a csonkafalu állatvagyona. A juhtenyésztés elterjedését és az abból fakadó lehetőségek kiaknázását példázza az a vállalkozás, ami Mokány Todor nevéhez fűződik, aki Nagybaconban túró- és sajtfeldolgozó kisüzemet létesített. Legkeresettebb termékei: az erdővidéki kaskavál sajt, székely túró és a nagybaconi csemegetúró volt. A termékek kiváló minősége egyre szélesebb körben tette ismertté a kezdeményezést, úgyhogy 1902-ben londoni nagykereskedők látogatnak ide, és rendelnek saját országuk számára nagy mennyiségben ezekből a helyi különlegességekből.

Ami a kézműipart illeti, Nagybacon a cserépvetésről lett ismert már a múlt században. Ezt a tevékenységet itt népipari szinten űzték, majdnem minden gazdaság jövedelme kiegészítésének tekintette.

1895-ben 25 000 forintos alaptőkével takarékpénztár alakul, amelyik 1905-ben felveszi a Nagybaconi Takarékpénztár Részvénytársaság nevet, mintegy bizonyítandó, hogy a gazdasági felemelkedés elengedhetetlen feltétele a befektetendő tőke.

Nagybacon nemcsak gazdasági-társadalmi szempontból állott a környék többi faluja fölött, de az iskolája is a legrégebbiek közül való. Benkő József „Filius Posthumus" című munkájában emlékezik az itteni iskoláról: „Nevezetes szép oskolája volt eleitől fogva s van ma is ezen eklézsiának (melyben magam is tanultam) holott házasság nélkül való mester tartatik, vagy csak diákok is voltanak. Ezek néha a kollégiumokba is visszamenvén, innen van, hogy ma is néhol az oskola mestert diáknak nevezik a hallgatók." Benkő feljegyzéséből megtudni, hogy már a XVIII. sz. közepén Nagybaconban jól szervezett tanítás folyt. Hermányi Dénes Péter, erdővidéki esperessége (1707—1742) idején, az iskolák fejlesztésére is nagy gondot fordított. Az ő bölcs irányítása mellett nemcsak a nagybaconi, de a többi környékbeli iskola is ekkor válik önálló tanintézetté. A XIX. század elején az iskola életében hanyatlás tapasztalható, az akkori papot, Incze Simeont kevésbé érdekelte az oktatás kérdésköre. A leánytanítói állást például a harangozó töltötte be, ami a tanítás színvonalát, nyilván, lerontotta. A népoktatás törvénye vegyes sikerrel jár a faluban. A telegdi rész 1875-ben a felekezeti iskolát községivé változtatja, míg a sepsibaconi továbbra is megmarad a régi egyházi iskola mellett. Révay Pál lelkész beiktatásával, 1877-től szebb idők virradtak az iskolára. Állami tőkével díszes épületet emelnek 1882-ben. A tankötelesek gyermekek nagy számára való tekintettel, a múlt század utolsó évtizedében már 4 tanító működtetése válik szükségessé.

A közművelődés terén is a múlt század vége jelenti a felvirágzás idejét. 1895-ben Ifjúsági Könyvtárat létesítettek, Nagybaconi Társalgó Kör néven pedig egyesületet hoztak létre a kulturált szórakozás és a művelődés érdekében. Az egyesület hetenként egyszer tartotta összejöveteleit, szavaló- és énekestek, szórakoztató társasjátékok és színdarabok betanulása és előadása formájában.

A református templom, valószínű, a XV. században épült. Jelenlegi formáját azonban a múlt század elején nyerte. A régi templom emlékét őrzi néhány kő ajtókeret a késő gótika jegyeivel. A templom harangján az 1575-ös évszám található. Említést érdemel a Kós Károly tervezte református kultúrház épülete is.

Nagybaconban született Baczóni Incze Máthé (1679—1742), a bölcsészet és a keleti nyelvek tanára, Incze Mihály (1762—1836) orvos, tanár és szakíró, Baló József (1860—1916) pedagógus, korának közismert földrajzi tankönyvírója. Konsza Samu (1887 — Sepsiszentgyörgy, 1971), a Székely Mikó Kollégium tanára, néprajzi gyűjtő. Diákjaival évtizedeken keresztül gyűjtötte a háromszéki magyar népköltészetet. Az összegyűlt anyagból két kötet született: Háromszéki magyar népköltészet; A szegényember kincse.

CSEREY ZOLTÁN,
Dr. BINDER PÁL

HÁROMSZÉK

92. III. 20.

„Most jöttem Kézdikővárról..."

A MÚLT

„... Peselnek (...) a pápai dézsmák regesztrumának 1332., 1333. és 1334. évi rovatában (...) Pusulnik, Pusulnuk és Pusulnik néven mint önálló egyházközség van bejegyezve (...). Peselnek régen nem mostani helyén, hanem a délrebb lefolyó Czéklászpatak völgyében feküdt; fekhelyét — hol egy régi templom nyomai látszanak — ma is Faluhelynek nevezik.“ — írja Orbán Balázs A Székelyföld leírása III. kötetében.

A FALUT ÁTKERESZTELTÉK

— A falu régi nevét idővel megváltoztatták. Az új névadás egészen közeli időkben történt. Az én nagyapám volt a Karatna-Volál résznek a jegyzője. Amikor a „keresztelőre“ került sor — mivel a faluban nagyon sok volt a magas kőfallal bekerített bennvaló —, az öregúr azt javasolta, hogy legyen Kővár a falu új neve, amit a jelenlevők el is fogadtak. Azóta viseli a falu Peselnek helyett a Kővár nevet.

Én itt születtem a faluban, édesapámtól vettem át a tanítói stafétát. Negyven éven keresztül több nemzedéket oktattam... **(Bódi Jenő,** nyugdíjas tanító)

MIT ÉR AZ EMBER, HA FÖLDMŰVES

— Senki nem akarja a megértést, csak a huzavonát. Én úgy képzelem el a mostani kővári helyzetképet, mint amikor megdöglik a kotló, és a csirkék anyátlanul maradnak, s arra futnak, amerre éppen látnak — százfelé. Mindenki mindent akar, de amikor tettekre kerülne a sor, senki nem áll oda. Itt a tavasz a nyakunkon. Jobb lenne, ha a tavasz egyelőre elkerülne minket, eltolódna legalább két hónappal, hátha ez idő alatt valamit mozdítanak a mezőgazdaságon. Mi a földmérés szempontjából is „árvák“ maradtunk, velünk nem foglalkozott a szentléleki polgármesteri hivatal. Mármint a régi!

„LOPTAK, MINT A SZARKÁK“

A kisgazdakör itt, nálunk egy nesze semmi, fogd meg jól volt. Nekiszöktek, aztán, támogatójuk nem lévén, abbamaradt. A másik ok talán az volt, hogy aki irányítani akarta volna, attól inkább elhúzódott a nép. Itt egyszer és mindenkorra vége kell legyen a főnökösködésnek, ezzel már nyakig van a falusi.

Nekem összesen két hektár hat ár földem van. Egy hektár búzát már az ősszel elvetettem. A magaméról gondoskodtam. Négy éve költöztem haza a szülőfalumba, addig gyári munkásként dolgoztam a mostani Poliprod Rt.-nél. Az őszi szántás hektáronként 5 800 lejbe került. Még e magas ár mellett sem volt motorina. A pityókaföldem úgy is maradt! Ha mi továbbá is ilyen „támogatást“ kapunk az államtól, mint eddig, akkor esetleg eljutunk az 1946-os aszályos időkhöz, nem lesz egy betevő falatunk. Éhezni fogunk! Ha csökkentenék a gépállomások túlzott árait, talán még menteni lehetne a helyzetet, másképpen tényleg kilátástalan a jövő, vetetlenül maradnak a földek. Ősszel a traktoristák azoknak dolgoztak, akiknek ők akartak. Ha állami szektor, akkor nekik nem parancsol senki, nekik nincs törvényük? Délben kijelentették, hogy elszakadt az ékszíj, de másnap reggel már mentek az olyan gazdához, aki jobban megfizette a feketézést. A kenyérgabonának tíz százaléka, az árpának pedig kilencven százaléka maradt a tavaly lábon. Szabályos rablógazdálkodás történt!

A faluban, azt mondhatom, hogy nincs több 20—25 olyan gazdánál, aki önállóan, a saját gépeivel meg tudja művelni a földet, a többi teljesen ki van szolgáltatva a gépállomás kényének-kedvének.

Az itteni téesz egyik részét „árverés“ címen eladták, a másik részét pedig ellopkodták. Így, ahogy mondom, úgy loptak, mint a szarkák! Még most sincs szándékukban felszámolni a gazdaságot. Kérdem én: mit csinál(hat) most egy raktáros vagy a sok könyvelőnő? Eszembe jutott, hogy minálunk a kollektív 1962-ben, február 15-én alakult meg nagy ceremóniával. Azért emlékszem ilyen jól erre a dátumra, mert egy pártaktivistától kaptam egy istenes pofont, mivel azt találtam mondani édesanyámnak, hogy ne álljanak be az alakuló téeszbe.

Kimondhatatlan gazemberségek történtek a mi falunkban. Csak erről senki nem mer beszélni, mindenki mélyen hallgat. A régi vezetőség foggal és körömmel ragaszkodik a hatalomhoz, a kiváltságokhoz. Sajnos, az új önkormányzatba, a kézdiszentléleki tanácsba most is olyan egyének kerültek be, akik a múlt rendszerben párttitkárok vagy éppenséggel besúgók voltak. Milyen „tanácsokat“ adhatnak az ilyen alakok? **(Kovács István,** földműves)

ÍGY LÁTJA EGY NYUGDÍJAS

— Sajnos, nálunk is jól jött volna, ha megalakul a társas, vagy valami ehhez hasonló, hogy mi, idős emberek oda tudjuk adni a visszakapott földjeinket megművelni. A kollektívet minálunk nagy hűbelebalázs módjára számolták föl. Amit csak lehetett, elloptak. A lovakkal kezdték a „felszámolást“. Olyan egyének is kaptak pénzt, akiknek a lova már a gazdaság megalakulása előtt el volt adva. Ez a dolog nem volt legális! A földek dolgával is rosszul állunk. Mi, öregek nem tudjuk megművelni a földünket, az 5 800 lejes hektáronkénti szántásdíjat nem a mi zsebünkhöz szabták,

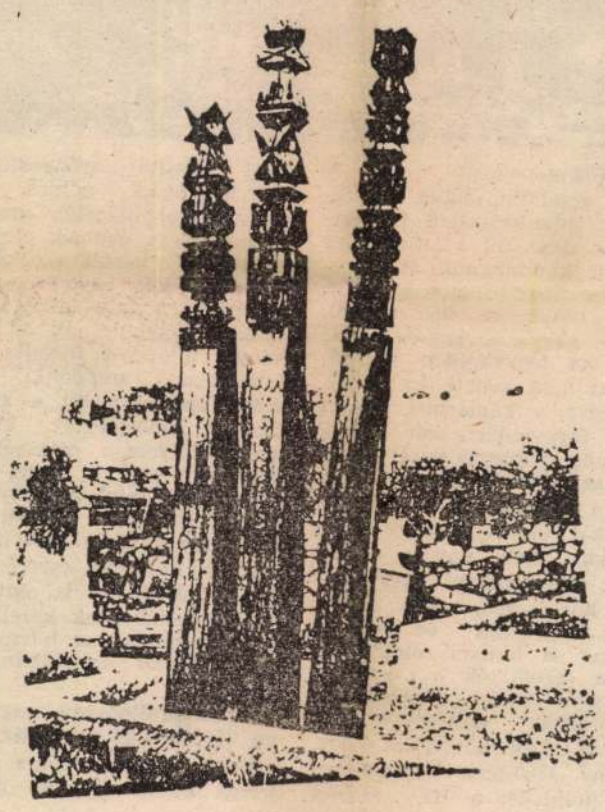

egyszerűen nem tudjuk kifizetni. Így nem lehet gazdálkodni, kérem szépen!

Minket kártalanítani sem kártalanítottak ez ideig. Nekem is ott van nyolc hektár területem, de még semmit sem kaptam érte, igaz, más sem. De ez engem nem vigasztal! Nem kapott senki egy banit sem! Egypár ember, akiket a falu megválasztott a felszámoló-bizottságba, jó ügyesen elintézték a dolgokat, mármint a sajátjukat. Az irodán még mindig ott van vagy hat fehérnép, könyvelőnők, vagy mi a szösz. Kávéznak, vagy mit csinálnak? Fizeti őket a nép! Miért tartanak még mindig egy raktárost, ha már nincs meg a raktár? Eladódott! Máskülönben a téesz irodahelyiségét és a többi épületet megvásárolta egymillió-négyszázezer lejért Opra Sándor. Törvény nincs arra, hogy valamivel kártalanítsák azokat a szegény embereket, akik gumicsizmában ott töltötték el az életüket a gazdaságban, most pedig kisemmizik őket?! Hol itt az igazság? Amit én az előbb elmondtam, nem csak az én egyéni panaszom, nem csak engem érint a dolog, hanem a többi öreget is. Mi a jelenlegi motorinaárak mellett kénytelenek leszünk otthagyni vetetlenül, szántatlanul a földjeinket. Azt nem mondom, hogy nem művelünk meg belőle, amennyit tudunk, de a többi ott marad parlagon. A tavasz itt van a nyakunkon, műtrágyázni kellene, nem elég az istállótrágya, mert nincs annyi állat, mint régebb. Akkor egy egész csorda állat volt az istállókban, most alig van egy-két marha.

Az asszonyom havi hétszáz lej téesznyugdíjat kap. Több mint tíz évet dolgozott a kollektívben. Csúfolkodnak a szegény falusiakkal! Előbb-utóbb a kenyérrel is baj lesz. Mit fog csinálni a városi ember, aki még a petrezselymet is a piacról veszi meg? A tavaly, nem mondok sokat, de 70—80 hektár terület burjánt termett. Az idén talán száz hektár is marad vetetlenül. Kár és vétek az Isten előtt ilyen rablógazdálkodást folytatni! **(Áfra Imre,** 65 éves, nyugdíjas földműves)

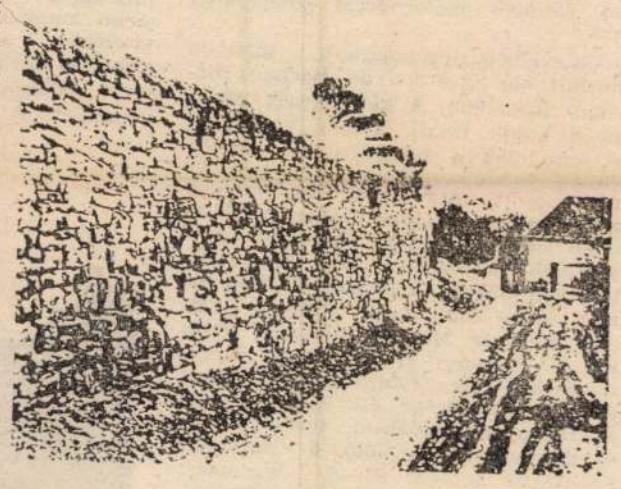

ISKOLAI GONDOK

— Iskolánkban, az I—VIII. osztályban 128 gyermek tanul, akikkel tizenegy tanerő foglalkozik. Jómagam immár 16 éve vezetem az iskolát. Tanerőink egy része Kézdiszentlélekről és Kézdivásárhelyről ingázik. Az óvoda igazgatónője, az egyik tanítónő és a matematikatanárnő Kézdikőváron lakik. Jelenleg a legnagyobb gondot a tankönyvhiány jelenti, nincs elég könyvünk. Kevés, egyre kevesebb a gyerek! Amíg megengedik, hogy 8—10 tanulóval külön osztály működjön, addig a felső tagozat is megmarad, hogy utána mi lesz, az a jövő titka.

Iskolánk „őse“ az 1920-as években épült. A jelenlegit Bódi Jenő nyugalmazott tanító bácsi és az édesapja építették.

A vallásórákat, órarend szerint, az I—IV. osztályosoknak délelőtt, az V—VIII. osztályosoknak pedig a tanórák után, fél kettőtől tartja meg a főesperes úr, akivel nagyon jó a kapcsolatunk. **(Hankó Csaba,** iskolaigazgató)

AZ EGYHÁZKÖZSÉG ÉLETÉRŐL

— 1991. július 15-én kerültem Kővárra Kézdivásárhelyről. Azóta csak megértést, jóindulatot tapasztaltam a falu lakói részéről. Jól vagyok hála az Istennek, nincs annyi gondom, bajom mint előző állomáshelyemen. A lélekszámot tekintve, itt is járnak annyian templomba, mint akármelyik nagyobb egyházközségben.

A jelenlegi barokk stílusú, kőfallal védett templom 1825-ben, a parókia pedig 1975-ben épült közadakozásból.

Kőváron, az 1977-es népszámlálás alkalmával, 1 115 lakos élt, sajnos, ma már csupán 955 személy lakik a faluban. A tavaly hat esküvő, tizenhárom keresztelő és tizennégy temetés volt Kézdikőváron. Sajnos, ez nem helyi jelenség, ez jellemző az utóbbi két évben minden szentföldi székely településre... **(Nagy Imre,** római katolikus főesperes, a falu plébánosa)

IOCHOM ISTVÁN

BEMUTATJUK:

A Nyírség táncegyüttes

A bálványosi fesztivál vendégeként, majd Torján ismerkedhettünk meg a nyíregyházi NYÍRSÉG táncegyüttessel. A hagyományokhoz hű, magas szintű művészi produkciójukból pedig izelítőt láthattak mindazok, akik július 18-án Sepsiszentgyörgy központjában embergyűrűt formáltak a táncoló fiatalok köré.

Az együttes 1974-ben alakult, és 1983 óta működik az Ipari Szövetkezetek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége (KISZÖV) és a Bessenyei György Tanárképző Főiskola közös fenntartásában. A csoport a magyar népitánc- és népzenei hagyományok elsajátítását, megőrzését és széles körű népszerűsítését tűzte ki célul. Tagjai pedagógusok, főiskolai hallgatók, szövetkezeti tagok, akik munkájuk mellett vállalkoznak arra, hogy szűkebb és tágabb vidékek — amelybe, természetesen, Erdély is beletartozik — máig is gazdag, helyenként még élő tánchagyományát ápolják, és közérthetővé tegyék a közönség számára.

Az együttes repertoárja — felismerve, hogy az élő hagyomány megismerése a színpadi munka biztos alapjává válhat — hiteles képet ad a magyarság népművészetéről és azon belül a magyar táncoskarakterről. A hitelességet segíti az is, hogy a táncosok a különböző táncdialektusok anyanyelvi szintű elsajátítására, a népi táncban annyira fontos improvizációs készség fejlesztésére törekednek. Ehhez és általában az összképhez természetesen elengedhetetlen, hogy az eredeti táncok eredeti népviseletben jelenjenek meg a színpadon.

Az együttes tagjai gyakran szerveznek és vezetnek táncházat Nyíregyházán és a közeli falvakban.

Az együttes zenekara a CSÜRDÖNGÖLŐ nevet viseli. Eredeti népzenét játszanak, magas, művészi színvonalon, majdminden tájegység zenéjét kitűnően ismerve.

Az együttes és a zenekar az évek során különböző versenyek résztvevője és nyertese volt. 1988-ban a Magyar Televízió által rendezett Ki mit tud? vetélkedő népitánc-kategóriájának versenyét nyerték meg, 1989-ben pedig első helyezettként ők díjat hoztak el az Országos Népitánc-fesztiválról.

Külföldi szerepléseik sora szinte végtelen. Jártak Csehszlovákiában, Lengyelországban, a volt Szovjetunióban, Belgiumban, Hollandiában, Németországban, Olaszországban, Angliában, Törökországban, Egyiptomban, Franciaországban, Izraelben és Romániában.

A társulat 1985 óta a Kiváló Együttes címet viseli, 1987 óta pedig a minősítése Arany I. Tagjai közül többen rendelkeznek Aranysarkantyús illetve Aranygyöngyös címmel, néhányan pedig a Népművészet Ifjú Mestere kitüntetéssel.

Nagyszerű háromszéki szereplésük sokáig emlékezetes marad számunkra.

(FERENCZ)

Képességeink

A kézdivásárhelyi Céhmúzeumban a minap tapasztaltak a letargiától az eufória felé mozdították el a hangulatomat: a látogatók seregei szállták meg a kiállítótermeket, Incze László igazgatót tízfelé szólították volna egyszerre, és a látogatás végén többszörös gyűrűbe fogták képeslapokért. És szolgált nékik ötféle, európai „szabványnak" is megfelelő Zsuzsi és Andris baba színes képével, Gábor Áron-portrékkal, az ágyúöntő főtéri szobrának színes képeivel és Bálványos vár romos zömtornyának kétféle változatával. Az utóbbi hármat itthon nyomták, sok évvel ezelőtt. Az előbbieket külföldön. Találni aztán egyéb kiadványt is, a **Zsuzsi és Andris népviseletben** című babakatalógust, múzeumi kiadványokat, s a Művelődés legutóbbi számát is itt találom meg.

Hangulatom a szégyen szomorúságától fordult az öröm irányába: ugyancsak a minap svájci, párizsi vendégek kértek meg, segítenék rajtuk, vásárolnának néhány képeslapot, jellemzőt Sepsiszentgyörgyre, a vidékre, hiszen annyi gyönyörű dolgot láttak itt, küldenének svájci, francia és német ismerőseiknek, a hollandusoknak is, hadd lássák, micsoda kincseket érő szépségek rejtőzködnek itt... A központi postánál kétféle régi dolgot találtam... Nem jellemzem, de ezeket mégsem lehet nemzetközi tekintélyeknek elküldeni. A Sugás Áruházzal szemben lévő téren a Litera sem segített ki, mint eddig. Az Áruház sem. Nos, azért (is) a kézdivásárhelyi öröm, hisz itt rendhagyó módon kiemelkedik (kivételként) a közöny, az érdektelenség és silányság tág mezőiből, aminek általánosnak kellene lennie. Incze Lászlót a témáról faggatom, hogyan sikerült ez nekik?

— A veszprémi múzeummal vannak jó kapcsolataink. A babákat kérték, illetve ezeknek egy reprezentatív csoportját, egy időszaki kiállításra. Azt ígérték, cserében azzal támogatnak bennünket, hogy katalógust nyomtatnak, mert minekünk erre nincs pénzünk, és így nyomták a színes képeslapokat is, amelyekből nekünk is adományoznak. Azzal a céllal, hogy a gyűjtemény tulajdonképpen 312 ruhából áll, de soha nem volt százhetvennél több baba, amire a ruhát ráadni. Ha ezeket a képeslapokat árusítjuk, és babákat tudunk vásárolni, akkor be tudjuk mutatni a többi ruhát is.

Vistai leányviselet

— A Magyarországon turnézó babákkal Kisvárdán találkoztam... Veszprémben hány baba is volt?

— Százöt. Szeptember huszadikán volt a megnyitó. Egy hónapig tartották ott, de mi nem tudtuk hazahozni.

— Az elhagyott gyermek sorsára jutottak?

— Igen. Elvitték Győrbe, jöttek az újságcikkek, a meghívók; onnan Mosonmagyaróvárra vitték, és bemutatták a tévében is őket, olyan cikk is jelent meg, hogy a babák Győrben elkezdték diadalútjukat, és el kellene vinni őket a határokon túlra is. Szekszárd következett, majd Budapest, s végül Kisvárdára, testvérvárosunkba kerültek. Onnan érkeztek most haza. Kisvárdán csak úgy egyeztünk bele a kiállításrendezésbe, ha lesz vitrin. Harmincezer forintot fizettek a nyíregyházi múzeumnak, ahonnan kölcsönkérték. Akkora volt a siker...

Nos, kommentár nélkül: nem csak képeslap található a kézdivásárhelyi Céhmúzeumban, hanem másféle képességek is.

(csernátoni)

Otthon Kászoni Attilánál

Fél évtized elég volt arra, hogy láthassam egy szerény és csendes fiatalember faragóművészetének felfelé ívelését. A diákkori faragványok motívumvilága teljesen egyéni lett, letisztult. A pontosan és mértéktartóan díszített munkadarabok egyenként mestermunkák. Csernátoni blokklakásában mintapéldányát láttuk egy szellősen faragott bútordarabnak. Magától ráébredt: miből mennyi az elég?

A faragás mellett ez a 22 éves fiatalember ezermester, tehetséges asztalos lett. Arra kötelezte a csak felépítményként művelt díszítőfaragás. Korát meghaladó módon otthon van már a monumentális faragásban is: temetői gombosfákat készít hazai jelképekkel, s a Csongrád megyei **Délvilág, a Dél-Magyarország** című napilap bemutatta a 70. évét ünneplő szegedi fűvészkert elé épített székely kapuját is. Édesapjával — Kászoni Jenővel — és Dani Istvánnal együtt egy hónap alatt faragták, három mázsa tölgyből és egy mázsa fenyőből.

Otthonában örömmel fedeztük fel, hogy a szülőfalu hagyományos díszítőfaragása mellett a művész, a gondolkozó és alkotó ember húzódik meg. A funkció nélküli vagy csupán a lakásdísz hivatásának megfelelő faragott fatálakat egyéni ornamentikával látta el, és teljesen áttört, leheletfinom koronggá alakította.

Az már csak a véletlen munkája, és számunkra szubjektív ráadás volt, hogy a háromszéki családok nemesi címereinek míves megalkotásával a napjainkban (de itthon lassabban) ébredő heraldika művészetébe is belekóstolt. Különös út ez, jó út, melyen tovább kell lépni.

KISGYÖRGY ZOLTÁN

EMBER ÉS KÖRNYEZETE

Keskenyvasút — szűk látókör

A szemünk láttára és a kezünk alatt pusztul a Komandó környéki keskenyvasút, maholnap „elsiklik" a tündérvölgyi Sikló is. A döbbenetes az, hogy páratlan ipartörténeti értékét mindenki tudja, az egyszerű halandó is sejti, hogy ez a különlegesség a műszaki civilizáció történetének még megmaradt remeke. A pályafenntartás és üzemeltetés szűk szempontú, csak üzemi érdekeket figyelembe vevő szemlélete volt és hangsúlyozottan ez az oka ma is, hogy csak az utóbbi években negyven kilométernyi, még a múlt században épített pályát szedtek föl. Már rég, évtizedekkel ezelőtt félrevertük a harangot a kisvasút megmentése ügyében.

A jelzett eredménnyel.

Most sem az a célunk, hogy az üzemeltető részvénytársaságot leckéztessük a történtekért, hanem az, hogy vélük együtt, külső támogatók bevonásával keresnők a kiutat a kisvasúti kiúttalanságból. Ezért adjuk közre a polgármester, az önkormányzat és saját gondjainkat.

Jó néhányan, tollforgatók és a közművelődés berkeiben mozgók, tanúi voltunk a kisvasút pusztulásának. Elvi elhatározás megmentésére már húsz évvel ezelőtt is született: létre kell hozni a Sikló övezetében, az alsó és felső pályaszakaszt is beleértve, egy olyan élő faipartörténeti múzeumot, amely — turisztikai szolgáltatásokat is beleszámítva — részben hozzájárul az önfenntartáshoz. A térség el egészen Zabratóig és Ojtozig, faipartörténeti szerszámok, eszközök és gépek dolgában, ha ezt gondosan gyűjteni, védeni kezdenék, egész Európában páratlan értékeket tudna felmutatni. Ne csak a gépekre gondoljunk. Komandó környékén a modern kitermelés együtt él a legatavisztikusabb módszerekkel és szokásokkal. Egy példát mondjak: fenn, a távoli hegyekben a közelítést ökrös fogattal is végzik. Aszaló napsütésben, hogy a szánszerű alkalmatosság, amelyre a rönköket rárhelyezik, jobban csússzék, locsolják az utat. A lányt, aki a vizet a patak medréből vödrökkel felhordja a hegyoldalba, „bajnálő", azaz locsolólánynak hívják.

A Sikló és a vasút, iparszállítási teendők mellett, illetve ezt kiegészítve, a biztonságosságot szavatolva, kirándulók sétavonatozására vállalkozhatnék. Jó pénzért, különlegesen kiképzett vagonokban. És — ha a Sikló személyszállításra nem alkalmas — végezzék ezt a Tündérvölgyben, a Siklóhegy gyalogos megmászása után, a felső pályaszakaszon folytassák Komandóig. Ismerősök mondták el, hogy Németországban a megőrzött keskenyvasutak fantasztikus turisztikai értéket képviselnek, körülöttük egész szolgáltatási hálózat épült ki. Komandón nem is kell közvélemény-kutatást végezni, hogy vajon lenne-e érdeklődés, hisz naponként százak és százak bámulnak, tolonganak a Sikló körül. Az eszközök és gépek összegyűjtése is lehetséges. Példa erre a csernátoni falu- és a kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum. Nekem személyes meggyőződésem, hogy ez a szabadtéri faipartörténeti múzeum már rég működhetne, ha került volna egy-két gyakorlati érzékű, az ügy iránt elkötelezett ember, aki ezt felvállalja. A diktatúra éveiben az említett két múzeumot „össze lehetett hozni", pedig azoknak kimondottan a magyar etnikum történetébe kapaszkodó jellegük is van.

Komandó esetében még abban az időben sem terhelték efféle „gondok" a kezdeményezőket. Egyszerűen nem volt, aki megcsinálja. Csak beszéltünk róla.

Kérdezünk: vajon most a komandói, kovásznai önkormányzat, a faipari, turisztikai érdekeltségek mellé, ezek segítségével nem lehetne létrehozni egy olyan részvénytársaságot vagy bármi más gazdasági-szolgáltatási-turisztikai alakzatot, amely a Sikló és az alatta meg fölötte lévő pályaszakasz turisztikai célú hasznosítására is vállalkoznék? Nem kerülnének támogatók, részvényesek, beruházók, akik az ipari fa valóban ráfizetéses kisvasúti szállításáról levennék az anyagi terhek egy részét? Képzeljük el, jóemberek, hogy Komandó alatt épül egy hatalmas völgyzáró gát. A tó felső csücske majdnem a településig ér. A vízi sportok, a horgászat, a turizmus, a kirándulások paradicsoma lesz ez a térség. Az erdei gyümölcsök, gombák eldorádója most is. Tízezrek lesznek majd kíváncsiak a Siklóra, kisvasútra. Mit teszünk mi és mit maradékainkl? Mutogatják a Sikló hűlt helyét?

Megbocsáthatatlan bűn lenne!

ERDŐSI JÁNOS

A MÚLT

A Felsőháromszék északkeleti határán húzódó Nemere-hegység lábánál terül el Kézdialmás. A falu — Csomortánnal együtt — az 1968-as megyésítés óta közigazgatásilag Lemhény községhez tartozik. Orbán Balázs szerint régen Baxafalva nevet viselte. Első okleveles említése 1332-re tehető. A Vízvölgyében még láthatók a XIII—XIV. században épült Almás várának romjai. Az 1567. pápai dézsmákban Kézdialmás 11 kapuval szerepel.

ZSIGMOND GERGELY

Lemhény polgármestere nagyon elfoglalt ember, de átjön Almásba beszélgetni a falu mindennapi problémáiról. Tőle tudjuk meg, hogy a faluban, Almásrétet is beleértve, 425 házszám és 1123 lakos van. Augusztusban 78 darab Háromszék és 10 Romániai Magyar Szó jár a faluba.

— A választások alkalmával azt ígértem, hogy megválasztásom esetén a fő célkitűzésem a földtörvény minél sürgősebb életbe ültetése lesz — mondja a polgármester. — Akkori ígéretemet csak féligmeddig sikerült megvalósítanom, és ez (nem)csak rajtam múlott. Az összes földdel kapcsolatos ügyekben igyekeztünk felvilágosítani a falu népét, tájékoztatni arról, hogy melyik a gazdálkodás legjobb formája. Mi nem erőszakoltuk rá senkire a saját álláspontunkat, mindenki önmaga dönti el, hogy egyénileg vagy társas formában óhajtja megművelni a földjét. Az emberek kezdenek maguk rájönni arra, hogy az egyéni gazdálkodás kilátástalan, nincs jövője. Olyan támadások is értek, hogy vissza akarom állítani a volt téeszt. Ám a falu 85-90 százaléka már rájött arra, hogy a jövő a közös gazdálkodásé, éppen ezért sokan azt kérik, hogy közösen műveljék meg a visszakapott földeket. Jelenleg a határ siralmas állapotban van, fáj az ember lelke, ha végigtekint a mezőn. A kaszálók 80 százalékát kimértük, a szántók ügyével most foglalkozunk. Erre megy rá minden napunk, most ez a legfontosabb teendő. Ha meg tudjuk győzni a lakosságot hogy társuljon, akkor közösen mérjük ki a földeket. Mi már a tavaly ősszel tisztáztukforma a földek helyzetét, figyelembe véve azok minőségét, osztályozását. Most már csak mérni kellene. Csoportosan 2-3 hét alatt végeznénk is a méréssel. Sajnos, vannak olyanok is, akik ellenünk lázítják az embereket, tömik a fejüket hülyeségekkel, félrevezetve a tájékozatlan falusi népet. Én nem akarom dicsérni a múlt rendszert, de akkor csak működött valamennyire a gazdasági élet, volt gabonánk, nem maradtak vetetlenül a földek.

A helyi tanács olyan kevés pénzzel rendelkezik, hogy, bár rosszak az utak, erre a munkálatra nem tudunk pénzt áldozni, egyszerűen nincs amiből. Mégis, a lakosság hozzájárulásával, sikerült kijavítanunk az Almás és Csomortán közötti útszakaszt és az almási vasútállomásig nyúló aszfaltburkolatot. Szeretnők, ha az emberek jobban vigyáznának a környezetükre, a falu tisztaságára. Sok esetben igénybe vesszük az almási plébános urat, segítségét, aki mindenben támogat, kihirdeti a templomban a közérdekű tudnivalókat. Az idős emberek fával való ellátása is nagyon fontos lenne, erre azonban egyelőre nincs anyagi lehetőségünk. Örülünk, hogy legalább az iskolák számára sikerült biztosítanunk a szükséges tűzifát.

SZÍVÜGYE A FALU SORSA

Székely József tanácsossal, a helyi gépészeti állomás főnökével egy csésze kávé mellett beszélgetünk. Ő kérdezés nélkül is sorolja a falu gondjait:

— Mint bármelyik más helységben, nálunk is a legtöbb gond a föld körül adódik. Ez foglalkoztatja leginkább az embereket. Ez idáig nem is mérődött ki az almási föld teljes mértékben, csak bizonyos parcellákban végeztek méréseket. Hivatalos, térképezett mérés nem történt. Van egy olyan elképzelésünk, hogy ismét felleltározzuk az összes földeket, majd annak függvényében, hogy ki hogyan akarja megművelni, mérjük ki azokat. Döntsön a falu népe!

Most a legfontosabb teendő az aratás lebonyolítása volna. Szintén nagyon fontos, hogy a vetés időszaka ne nyúljon el karácsonyig. A tavaly sem vetettünk idejében, s annak meg is van az eredménye. Ahol fagy alá került a búza, ott csak 900-1000 kg-os termés ha lesz. Ahol idejében elvetették, ott 2500-3000 kg búza is termett hektáronként. Ha szeptember 15-ig nem vetünk, akkor ez káros hatással lesz a jövő évi termésre, a falu népének nem lesz ennivalója. Faluszinten 850 ha szántóval rendelkezünk. Vannak kaszálós területeink is. Az utóbbiakkal is sok bajunk adódott. Az erdők sincsenek még kimérve, visszajuttatva jogos tulajdonosaiknak.

Az árak nagyon elfutottak. Jómagam éppen a gépészeti állomáson dolgozom, tehát tudatában vagyok annak, hogy a munkálatok díja nagyon magas. Az egyszerű, szegény falusi embereknek nem lesz anyagi lehetőségük kifizetni a magas gépállomási árakat. A termelés csökkenése pedig elszegényedéshez vezet. Mi több népgyűlésen is javasoltuk, hogy műveljük közösen a földeket. Legyen több társas, fogjanak össze a családok, a szomszédok, a jó barátok. Az emberek idegenkednek a tagosítástól, újabb kollektivizálást sejtve az akcióban, pedig szó sincs ilyesmiről. A valóság az, hogy kis parcellákat nem lehet megművelni, vegyszerezni. Erről az idén is meggyőződhettek. Az idős, tehetetlen öregekkel nem törődik senki. Hogyan fogják ők megművelni a téesznyugdíjukból a visszajáró földet? Sehogyan!

Kézdialmásnak külön gazdasága volt, amit elkótyavetyéltek. Ekörül is több probléma adódott. Másképpen lehetett volna felszámolni a gazdaságot, ha létezett volna az emberek közötti összetartás, megértés. Sajnos, a falu több kisebb-nagyobb csoportra szakadt. Ellenségeskedések merültek fel rokonok, barátok között. A téeszért a falu népe izzadt meg, ő szenvedett, s most milyen egyszerű volt szétverni a kész dolgot.

Kézdialmás független községgé szeretne válni. A megyésítés előtt is önálló volt, külön néptanáccsal. Nincs nekünk semmi bajunk Lemhénnyel, de a gazdasági problémákat külön jobban el tudnánk intézni. Ha egyszer törvényes lehetőség lesz rá, azonnal kérni fogjuk az önállósulást. Ez az almási népóhaja!

1974-ben megkezdtük Almás vízhálózatának a kiépítését. Megyei segítséggel sikerült fúratni egy 70 méter mély kutat, ami viszont azóta is befejezetlenül maradt. Ebben az ügyben kérnénk az új megyevezetőség segítségét, anyagi támogatását, mivel önerőből képtelenek vagyunk befejezni ezt a fontos közművesítési munkálatot.

AZ EGYHÁZKÖZSÉG ÉLETÉRŐL

Raicea Oszkár, a falu római katolikus plébánosa Németországban van. Ott-tartózkodása alatt *Antal József*, 83 esztendős, nyugalmazott brassói főesperes helyettesíti. Őt is felkerestük.

— A jelenlegi templom helyén egy kisebb méretű volt, de az annak idején megfelelt az akkori híveknek. 1948 szeptemberéig az itteni Lemhény filiájaként működött. Első plébánosa Orbán László volt. Utódja, Menyhárt Antal építette fel a ma is álló plébániát. Időrendi sorrendben Szilágyi István és Réthy Gábor következett. A jelenlegi plébános úr 1989-ben került ide. Előzetesen Brassóban segédlelkészkedett. A mai, korszerűen megépített templom Szilágyi plébános idejében épült. Kézdialmást vallásos nép lakja, akik rendszeresen eljárnak a szentmisékre. A kisgyermekek szintén buzgón látogatják a templomot és a vallásórákat. Jómagam több alkalommal is helyettesítettem a faluban, tehát jól ismerem a híveket. Almás népe szorgalmas, dolgos emberekből áll, akik szeretik a földet, az állatokat. Sajnos, a falu kezd elöregedni, az ifjúság beköltözött a városba. A tavaly 17 keresztelő volt, az idén a mai napig 12 gyermek született. Az év első nyolc hónapjában 25 halottat kísértünk ki a temetőbe.

— Főesperes úr, kérem, szóljon pár szót az életéről!

— 1934-ben szenteltek pappá. Hajdani évfolyamtársaim közül jelenleg heten élünk. Első állomásnelyem Nagykászonban volt. Onnan a püspökség áthelyezett Gyulafehérvárra zárdalelkésznek és székesegyházi káplánnak. Két év után Brassóba kerültem, ahol nyolc évig lelkészkedtem. A háború után, 1946-ban Csíkszeredába helyeztek, ahol kereken 33 évig voltam a város plébánosa, majd főesperesként vonultam nyugdíjba. Azóta Brassóban élek. Kellemetlen emlékek is fűződnek pályafutásomhoz. 1949-ben a kolozsvári katonai törvényszék elítélt. 1953-ig a kolozsvári és csíkszeredai börtönök lakója voltam, majd Szentágotára kerültem itt jelöltek ki számomra kényszerlakhelyet ...

A TEMPLOMÉPÍTÉSRŐL

A főesperes úr átkísér *Antal Árpád* nyugdíjas kereskedőhöz, a falu életének kiváló ismerőjéhez. Tőle a templomépítés felől érdeklődtünk..

— A mai templom ősét, a fatemplomot 1932—43-ban kezdte építtetni Orbán László plébános. A harangozó Kádár Ignác volt. A „felszabadulás" után nagyon sokszor megzavarták őket a kommunista aktivisták. A plébános urat a Duna-csatornához vitték, ahol öt vagy hat évet töltött. Utána visszakerült ide, majd áthelyezték Gyergyóremetére. A mostani templomot javítás címen, engedély nélkül építették fel. Volt is ezért elég sok baj, kellemetlenség. A lényeg az, hogy felépült. 1985 karácsonyakor tartották benne az első szentmisét.

KINEK HASZNÁL A SZÉTHÚZÁS?

Antal József Ignác gazdálkodót takaros portáján látogatjuk meg. Ő szintén jó ismerője a falu mindennapi gondjainak. Sorolja is őket: — Megbomlott a hajdan létező almási összhang. Mesterségesen szították ezt a rossz közhangulatot. Ez a nép, amely évszázadokon keresztül jó megértésben élt, most egymás ellen fordult, a falu 2-3 részre szakadt, s ez egyaránt károsan befolyásolja falunk életét minden vonatkozásban. Ennek is tulajdonítható, hogy a határ úgy néz ki, ahogy kinéz. Mi nem ezt vártuk ettől a nagy demokráciától!

Az iskolaigazgató, *Tamás Károly* tanár úr, helyi RMDSZ-elnök nagyon talpraesett ember, akire hallgat is a falu népe, jók a kapcsolatai az egyházzal is. Kár, hogy vele nem találkozhat, éppen külföldön tartózkodik.

Nálunk, a faluban, éppen itt, ahol mi lakunk, „Új Bukarest" utca is létezik. E gúnynév onnan ered, hogy azok a fiatalok, akik a fővárosban szolgáltak, ide építettek maguknak házat.

Sajnos, fennáll az a veszély, ha az emberek nem művelik meg a földeket, a törvény értelmében két évig büntetést fizetnek, majd az állam tulajdonába kerül a birtok. Ily módon az idős emberek földjei előbb-utóbb mind állami területek lesznek. Lehet, hogy ez is a célkitűzésük. Ezért is szükséges lenne a csoportosulás, a társulás, mert ha erre a lépésre nem kerül sor, akkor hamarosan az almásiak egy része elveszíti a visszakapott földjét. A föld pedig a miénk, a szülőföldünk, amihez nekünk fogaival és körömmel ragaszkodnunk kell.

IOCHOM ISTVÁN

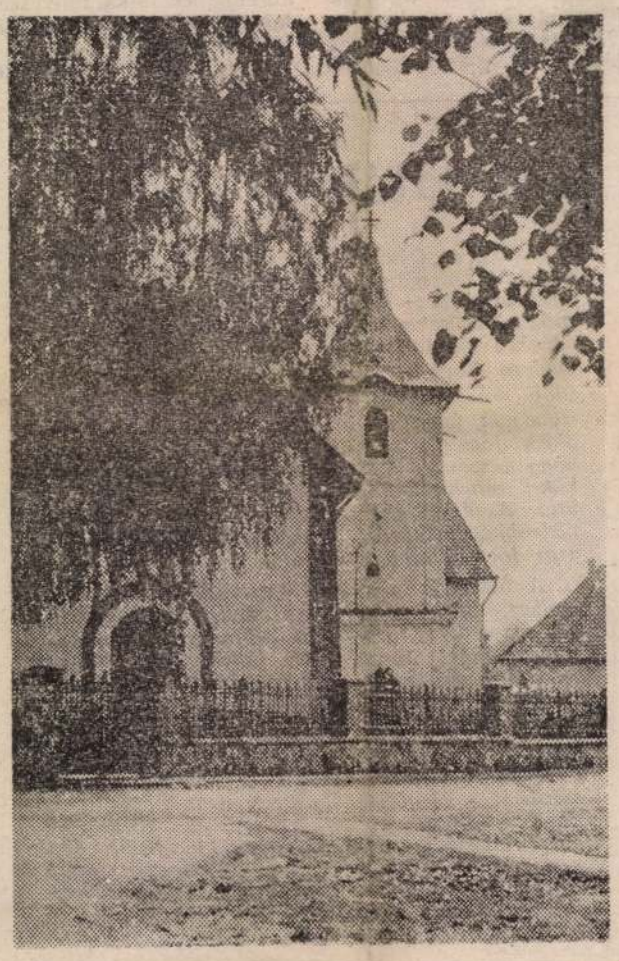

KÉZDI Lóránt diszlettevő

†

temetése 2005. július 13. Fiume

felesége Schäffer Judit

NSb 2005. július 12.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉ
TÁRSADALMI KAPCSOL
IGAZG

Nyilvántartási és Tudományos Igazgatóság
Bardoly István osztályvezető úr
részére

Helyben

Tisztelt Osztályvezető Úr!

Mellékelten megküldöm Dr. Román András

Kéz di Lóránt, díszlettervező

ÉJSZAKA

KÉZDI LÓRÁNT DÍSZLETTERVEZŐ KIÁLLÍTÁSA A DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREMBEN

KÉKESDY KÁROLY FELVÉTELEI

Magyar köztársaság

EGY SZEMTANÚ EMLÉKEI

A karosszékben Tildy Zoltán a köztársasági elnökválasztás napján 1946. február 1-én

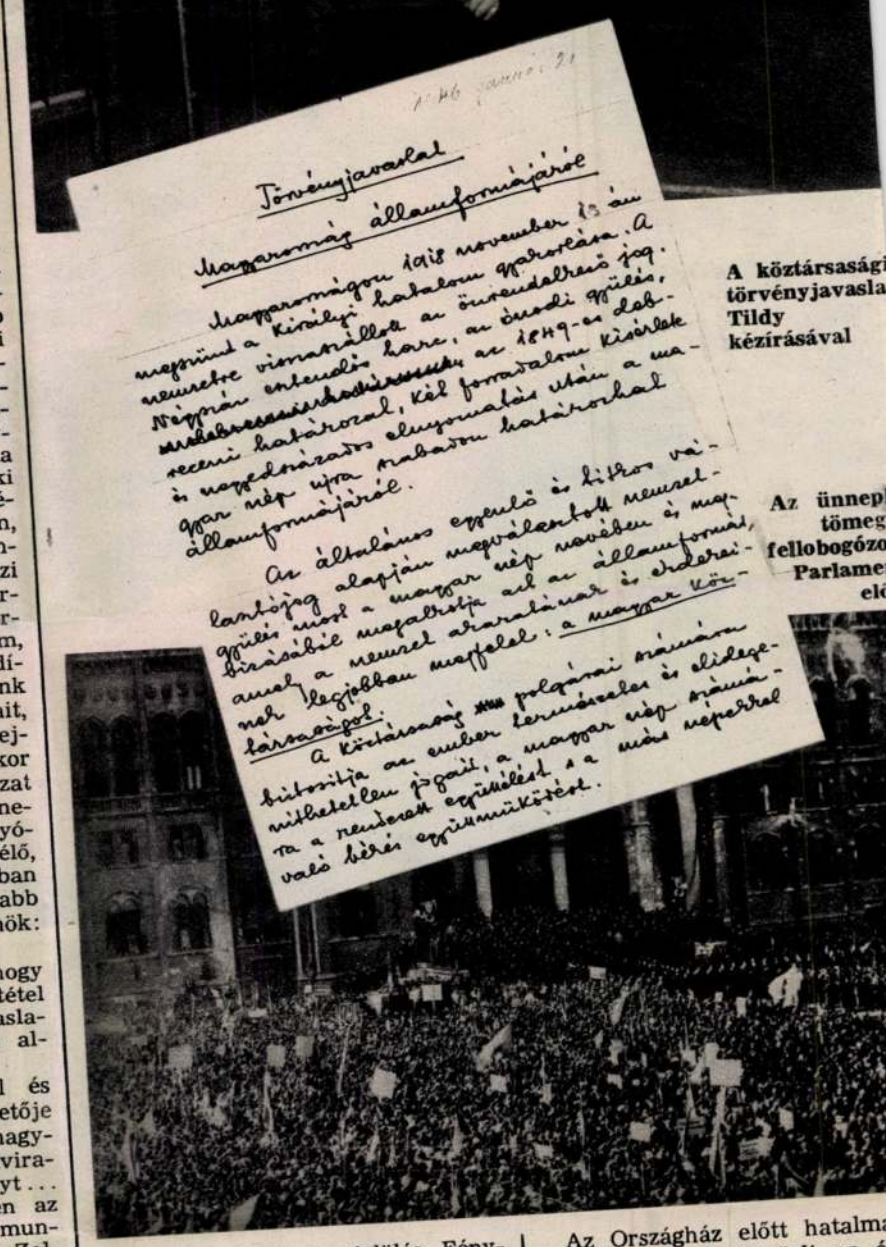

Törvényjavaslat Magyarország államformájáról

Magyarországon 1918 november 13-án megszűnt a királyi hatalom gyakorlása. A nemzetre visszaszállott az önrendelkező jog. Négyszáz esztendős harc, az ónodi gyűlés, az 1849-es debreceni határozat, két forradalom kísérlete és negyedszázados elnyomatás után a magyar nép újra szabadon határozhat államformájáról.

Az általános egyenlő és titkos választójog alapján megválasztott nemzetgyűlés most a magyar nép nevében és megbízásából megalkotja azt az államformát, amely a nemzet akaratának és érdekeinek legjobban megfelel: a magyar köztársaságot.

A köztársaság polgárai számára biztosítja az ember természetes és elidegeníthetetlen jogait, a magyar nép számára a rendezett együttélést s a más népekkel való békés együttműködést.

Az állampolgárok természetes és elidegeníthetetlen jogai különösen: a személyes szabadság, a gondolat és vélemény szabad nyilvánítása, a vallás szabad gyakorlása, az egyesülési és gyülekezési jog, mentesség az elnyomástól, félelemtől és nélkülözéstől, az egyéni tulajdonhoz, a személyi biztonsághoz, a munkához és méltó emberi megélhetéshez, a szabad művelődéshez való jog s a részvétel joga az állam és önkormányzatok életének irányításában.

Ezeket a jogokat a magyar állam valamennyi polgárának minden irányú megkülönböztetés nélkül, a demokratikus államrend keretein belül, egyformán és egyenlő mértékben biztosítja.

E cél megvalósítására Magyarország nemzetgyűlése a következő törvényt alkotja..."

Így kezdődött a kézirat. Következik az 1. §., de ez már a jogalkotók dolga.

Január 24. A pártokon belül viták, érvelések, harcok; sűrű a levegő az elnökválasztás izgalmaitól. A miniszterelnök ma olvasta fel a nemzetgyűlés előtt az államformáról szóló törvényjavaslatot, a következő beszéd kíséretében:

„Tisztelt Nemzetgyűlés!

A magyar kormány nevében törvényjavaslatot terjesztek a T. Nemzetgyűlés elé Magyarország államformájáról. Ez a javaslat, ha azt a Nemzetgyűlés, mint hiszem, törvényerőre emeli, világos határozottsággal lezár egy korszakot s új fejlődést nyit meg a magyar nemzet történelmében. A javaslat mégsem jelent törést a magyar történelmi fejlődésben, mert leglényegesebb tartalma és motívuma a magyar nép ősi szabadságvágya, vágy az emberi jogok teljessége s a független nemzeti élet után. A magyar hagyományoknak megfelelően a nemzetgyűlés van hivatva dönteni e törvényjavaslat tárgya, az államforma kérdése fölött, s hadd fejezzem ki bizalmamat abban, hogy ez a szélesen kiterjesztett jogok alapján, tisztán és szabadon választott nemzetgyűlés, az egész nemzet igazi képviselete, egységben és méltó formák között hozza meg a maga történelmi döntését. Él a hit bennem, hogy e törvénnyel is megszilárdított demokratikus államrendünk biztosítani fogja népünk jogait, gazdasági, szellemi és szociális fejlődését, és hogy 1949-ben, amikor a debreceni köztársasági határozat kimondásának százados emlékünnepét tartjuk, súlyos sebeiből meggyógyult, békés belső munkában élő, s a szabad nemzetek társaságában megbecsült helyet nyert boldogabb magyar nép hódolhat az első elnök: Kossuth Lajos emléke előtt.

Kérem a Nemzetgyűlést, hogy előzetes tárgyalás és javaslattétel céljából adja ki a törvényjavaslatot a nemzetgyűlés közjogi és alkotmányjogi bizottságának..."

Délután tárgyalás Rákosival és Szakasitscsal. A titkárság vezetője súgva közli: a szocdem párt nagyválasztmánya határozatára táviratilag hazahívták Károlyi Mihályt... Az ülés 4-kor kezdődött. Ezen az értekezleten járultak hozzá a munkáspártok vezetői, hogy Tildy Zoltán, a Független kisgazda, Földmunkás és Polgári Párt elnöke, legyen a köztársasági elnök.

Január 26. Ma bemondta a Rádió a Reuter-jelentést: eldöntött tény a köztársasági elnök személye. Tildy délben fogadta a Szovjet Állami Népi Táncegyüttest. Barulin tanácsos kísérte őket.

Január 27. Reggel telefonált Ortutay, hogy a Reuter-jelentésből kampányt indít ma a Rádióban, többször be fogják olvasni... És érdeklődött, hogy áll egyetemi tanári kinevezése... Egy angol újságíró állandóan itt lábatlankodik. Ő akarja az első riportot írni az elnökről. Ma már lapokban is megjelent a hír.

Január 29. Este a Nemzeti Színházban voltunk — a *Lumpáciusz Vagabunduszt* adták. — Előadás után értünk jött Fábry Pál, és közölte a pártértekezlet eredményét. Most már végleges a jelölés. Fényképészek voltak a *Figyelőtől*, fotóztak a miniszterelnök utolsó óráit, felvétel készült a bányászküldöttséggel és Sulyokkal mint miniszterelnök-jelölttel. A Britanniából — ahol az este fogadás volt a szovjet táncosok tiszteletére — küldtek egy tálca süteményt a titkárságnak.

Február 1. Valóságos népünnepély. Reggel óta jönnek az emberek, mindenki be akar jutni az elnökválasztásra. A kormány tagjai a miniszterelnök szobájában gyülekeznek. Mindenki vidám, a hangulat felszabadult. Vége a vitáknak, találgatásoknak, helyezkedéseknek, új kiindulóponthoz érkeztünk. A munkáspártiak nemzetiszínű jelvényt tűztek ki. Zoltán bácsinak Szakasits adja oda a sajátját. Bárányos Károly élelmezésügyi miniszter két vagon krumplit ígér Rákosinak a jelvényért.

Az Országház előtt hatalmas tömeg. Az elnök üdvözli az éljenző sokaságot. A Rádió helyszíni közvetítést ad, dolgozik a filmhíradó is. Először Kossa konferál, majd átveszi a szót Nagy Ferenc, aztán Rákosi beszél. Mellette állok. Rövid, tagolt mondatai közben is izeg-mozog, engem is folyton tol előre. Itt találkoztam először Jékely Lászlóval, a leendő Elnöki Hivatal vezetőjelöltjével. Vele, a titkárság vezetőjével és dr. Mara tolmáccsal ebédelünk. Pezsgővel ünnepeljük a születő harmadik köztársaságot.

Az ünnepség este az Operaházban folytatódik. Műsoron a *Bánk bán*. A nézőtér szinte szikrázik. A páholyokban a pártok vezetői, miniszterek, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság diplomatái. Forró taps, felszabadult, boldog mámor: egy maga talált nép ünnepli saját magát.

A köztársasági törvényjavaslat Tildy kézírásával

Az ünneplő tömeg a fellobogózott Parlament előtt

periszkóp

Sinistra körzet

Az alábbi írás Bodor Ádám Sinistra körzet című könyvének — alcíme Egy regény fejezetei — záródarabja. A kötet az idei könyvhét egyik nagy sikere, bár nem teljesen ismeretlenül az, hiszen egyik darabja tavaly visszhangos sikerrel nyerte meg a Holmi novellapályázatát, több részletét — novellaként — közölték tavaly az irodalmi folyóiratok, köztük a Helikon is. Sinistra körzet egy képzeletbeli hely, noha a pedáns író gáláns topográfiai leírásokkal igazít útba. Nos, Dobrin City valahol az északi határon van, Moldovában, s lakói szinte bibliai jogfosztottságban élnek e „természetvédelmi területen", ahol a határőrség és vezetője, a mindenkori erdőbiztos az Úr. A regény hőse nevelt fia után nyomozva kerül ide, kiderül azonban, hogy a fiút egy zárt körzetben tartják elszigetelve, ahol medvéket nevelnek(?). Hősünk vállalja a kilátástalan életformát, remélve, hogy előbb-utóbb sikerül találkoznia fiával, és megszöktetheti innen. Ezért azután „mindent" elvállal, hogy a Hatalom kegyeit elnyerje — tömeggyilkosságokban is közreműködik —, de mindhiába, mert amikor találkoznak, kiderül: a nevelt fiú jól érzi magát épp ott, ahol van, Géza Hutira kitelepített meteorológus házában, és esze ágában sincs elszökni...

Végül a Hős lép olajra, egy Mustafa Mukkerman nevű török kamionos — hatszáz kilós, ezeregyéjszakába illő óriás — szökteti meg, berakja egy bundába, a fagyott húsok közé...

A Hős azután — s erről szól a kiválogatott részlet, a regény zárófejezete — görög állampolgárként a napfényes Balkánról tér vissza Sinistra körzetbe, hogy meglátogassa a „régi helyeket", de döbbenten észleli, voltak ugyan változások, de mégis megint minden tilos, és röviden, minden ugyanolyan, mint addig...

Ami az utolsó mondatot illeti, ebben rejlik Bodor Ádám elsöprő, szinte reménytelen iróniája, a regény végső üzenete, ezeket a világhíres sínyomokat ugyanis akkor hagyja hősünk sítalpa a hegyoldalban, amikor cementeszsákokat fuvaroz egy patakpartra. A patakmeder barlangszerű részében elrejtőzve él még ugyanis az a szénégető, akit Coca Mavrodin Mahmudia ezredes négy társával együtt halálra ítélt, mivel értesülései szerint, megkapták a csonttollú madár által terjesztett tunguz náthát, s abban az évben a Dobrudzsából idekerülő ezredes elvtársnő úgy döntött, hogy az „idei járvány elmarad"(?), és nem osztatta ki a védőoltásokat. Az öt szénégetőt elszigetelték egy faházban az erdőben, mérgezett rummal itatták meg őket, s rájuk gyújtották a faházat. Egyikük mégis megúszta a dolgot, s meghúzta magát a patakmederben. Őt kellett kifüstölni és megölni — hogy ne maradjon tanú! —, s ehhez azért volt szükség cementre, hogy leszigeteljék a patak vízgyűjtő csatornáit. A többit el lehet képzelni! Nos, ehhez segédkezett buzgón — szent célja, nevelt fia kiszabadítása érdekében — a hős, s ezekre a nyomokra olyan büszke távozásakor, hiszen, íme, nem élt hiába.

BOGDÁN LÁSZLÓ

BODOR ÁDÁM

15. (GÉZA KÖKÉNY ÉJSZAKÁJA)*

Évek óta tartoztam Gábriel Dunkának négy darab húszdollárossal, egy napon elindultam régi helyén fölkeresni, törlesztési szándékkal. Vadonatúj metálzöld, négykerék-meghajtású Suzuki terepjáróval, zsebemben görög útlevéllel egy tavaszi délután érkeztem a Baba Rotunda-hágóra. Sok év után, mint legelőször, ezernyi szinben, árnyékoktól tarkán pillantottam meg Sinistra medencéjét, végében a Dobrin kevély ormait, amelyek körül már az északi égbolt türkiz színei izzottak.

Úgy gondoltam, a terepjárót az utászház előtt hagyom — elvégre útkaparóként pár hónapon át egykor magam is ott éltem —, és körbejárom a tetőt, de sem az utászházat, sem Severin Spiridon tanyáját nem találtam, helyüket csak találgatni lehetett, néhány esőtől, hótól áztatott sötétkék üszkös halomban. Más egyéb a Baba Rotunda-hágón nem változott; egy közeli szirten fémpózna csillogott, a nyugati látóhatár fölött rongyos szárnyú denevér lebegett, keleten hatalmas, narancsvörös felhő. Még sítalpaim régi nyomai is ott kanyarogtak a Kolinda-erdő felé. A felhő visszfényében a zöldellő füvön, a tisztások zugát, gyantás fatörzseket beragyogva páros márványpántlika tekerőzött a homályba.

Dobrinban annak rendje-módja szerint mindjárt bejelentkeztem a hegyivadászoknál, az újonnan épült fogadót jelölték ki szálláshelyül, ahol a tartózkodásra engedélyezett huszonnégy órát eltölthettem. A fiatal, még gyermek ezredes — arca csupa púder, ajka merő rúzs — figyelmeztetett, foglaljam el szobámat hamarost, és aznap ki se mozduljak már, mivel napszálltával, mint évek óta mindig, érvénybe lépett a kijárási tilalom. Valóban, alkonyodott, Géza Kökény mellszobra bíbor fényekkel áldozott le túl a tavaszi lombokon.

A fogadó bárpultján konzervesdobozban, folyékony bűzös zsiradékban kanóc lángja úszkált, fényei a csapos — egykori sakkozócimborám, Jean Tomoioaga ezredes — borostás arcán pislákoltak. Ujjatlan pólóban, pecsétes, foltozott katonanadrágban állingált ott, mezitlábra húzott bőrszandáljából a padlóra konyultak a griffmadárkarmok. Megcsapta előkelő cédrusfaillatom, ezüst hajam idegen fénye — most éppen sötétkék selyemszalaggal kontyba kötve viseltem —, és ezek után többé sem arcom, sem hangom nem érdekelte. Megismert-e a pompás színek, illatok burka alatt — csak találgathatom.

Én egy bizonyos Gábriel Dunka nevű törpe iránt érdeklődtem, kifejezvén abbéli reményemet, hogy régi címén jó egészségben találom. Bár ismerte jól, hisz egykor ő is sakkozótársai közé tartozott, most meg sem rezzent.

— Törpe? Nem is tudom — Jean Tomoioaga csapos megvonta vállát, kinézett az ablakon. — Törpét itt ne keressen. Ha lett volna is valamikor, bizonyára elkerült innen.

— Talán elköltözött?

— Úgy is mondhatnám, uram. Ennyi most már legyen elég. Ha mégis bővebbeket óhajt tudni, kimondom a végső szót: legjobb, ha személyesen érdeklődik Sinistrán, a természetrajzi gyűjteményben.

Olcsó rumot mért, a pohár alján egy darabka fanyar tárnicsgyökér úszkált. Bár kissé kaparta torkomat, kedveltem ezt a fajta zamatot, szívesen felhörpintettem volna még egy fél vagy akár egy egész decit, de Jean Tomoioaga csapos elhárított:

— Most már nem ártana az úrnak is nyugovóra térni, ha nem látná, már rég elpihentek az idevalósi népek.

Szobám ablakából addig tekintettem kifele, a szürkületben távolodó dölyfös hegyormokra, amig végképp elmerültek a kelet felől közeledő lila sötétségben. De a Dobrin mögött a hold is készülődött, rezes fénnyel árasztotta el közelében az eget. Az egyik hegyhátra bundásan, pihésen kicsi felhő domborodott. Szine pont olyan volt, mint vazé a kicsi állaté, amelyik egyszer megette a Géza Hutira fülét.

Igy jutott eszembe Géza Hutira, aki állitólag huszonhárom évig nem nyiratkozott. Róla az elcsapott dobrini borbély jutott az eszembe, Vili Dunka, megint róla pedig egykori élettársa, Aranka Westin. Aranka Westin, akitől pont hét éve búcsúszó nélkül távoztam. Talán még nem késő, utólag kimenthetem magam.

Kiléptem az ablakon a fogadó csalánnal, lósóskával benőtt udvarára, s a sötétség köpenyébe burkolózva keltem át ismerős kerteken a ház felé, ahol régi barátnőm, Aranka Westin lakott. Úgy képzeltem, csak úgy négykézláb beosonok, és mint egy alázatos kutya, ágya elé, a rongyszőnyegre heveredem, de ő résen lehetett, megelőzött, és az orrom előtt hirtelen kitárta az ajtót. A sötétségben nem láthatott, árnyalakomról sem ismerhetett fel, legfönnebb a pöttyös tárnics fanyarkás illatáról, amely azon az estén, akár a régi időkben, lehelletemmel mindig előttem járt. Fölismert, és máris régi álnevemen szólított:

— Tudtam, Andrej, hogy él valahol. És azt is, egyszer majd eszébe jutok.

— Azért is jöttem — mondtam elfogódottan —, hogy exkuzáljam magam.

Egy darabig még illendőségből erről-arról elbeszélgettünk, de a sötétségben kezünk a gombok, pertlik oldása közben egyre csupaszabb helyeken találkozott, mignem lekerült testünkről minden ruha. Bőre, mintha víz csordogálna alatta, hűvös volt, hasa alól rég kipusztult a moha, csülkeink koppantak, mint a borókagyökerek. Történt, ami történt, nem bánom meg soha.

Lankadtan, ütőeremet tapogatva heverésztem langyos közelségében, amikor egyszerre csak a felhők között megnyilkkantak a vadludak. Úgy látszik, végképp odaszoktak, most utaztak a lappok földjére, hazafelé. Esküszöm, nincs nyugtalanitóbb szó az övékénél. Az éjszaka csöndjében tisztán hallatszott, a Kolinda-erdő felől közelednek, s a Dobrint elérve hirtelen északnak kanyarodnak, a Pop Ivan felé. Gyomrom mélyén is hangjuk remegett.

Úgyhogy amikor nemsokára értem jöttek a hegyivadászok, és tudatták: mivelhogy kijelölt szálláshelyemet elhagytam, idegen létemre visszaéltem a nép vendégszeretetével, ezért tartózkodási engedélyemet bevonják, és Sinistra körzetből örökre kitiltanak, én még el sem aludtam. Éberen vártam, mint őrszem a reggelt, hogy végre távozhassam.

Terepjáróm a közelben, az éjszaka deres fényeiben vesztegelt, mellette, mint egy szobor, maga Géza Kökény vigyázott.

Görögország felé megint csak a Baba Rotunda-hágón vezetett a legrövidebb út. Éjnek évadján a lenyugvó hold csöndjében érkeztem a tetőre, sítalpaim ezüst szalagja most is ott kanyargott tisztásokon át a Kolinda-erdő búvópatakjai felé. Utoljára még átjárt egy kis jóleső meleg: azért mégsem tűnök el erről a tájról nyomtalanul.

* részlet **A Sinistra körzet** című regényből

EUROPIANISSIMO (3.)

Gyűlölködöm, tehát vagyok...

Marian Munteanu, az Egyetem téri tüntetéssorozat legendás hőse (akit magyarországi látogatásakor is ekkép fogadtak) szintén nemzeti mezbe öltözött, a legionárius mozgalmaknak hagyományait nyíltan felvállaló pártot alapított. A *Baricada* című hetilapnak adott interjújában egyebek közt ezeket nyilatkozta: „Nyilvánvaló, hogy Románia minden állampolgárának jogait tiszteletben kell tartani, függetlenül anyanyelvétől, de ez nem jelentheti azt, hogy el kell feledkeznünk a románok jogainak tiszteletben tartásáról."

Andrei Pleşu, Noica egyik legjelentősebb tanítványa, egykori disszidens, majd a Roman-kormány kulturális minisztere egy Mihai Sinnek adott, 22-beli interjújában (*„Maradandó fragmentumokká kell válnunk, melyek az egész harmóniáját szolgálják"* — *„Trebuie să fim fragmente durabile, care să lucreze pentru armonia întregului"*, 11-es szám) szintén a „romanizmus" mellett teszi le a garast.

„...az európaiság retorikája, mely az utóbbi időben oly erőteljessé vált, s mely sok vonatkozásban, nyilván, igazolható is, ellenreakcióként nem csak minálunk, másutt is a nemzeti félelmek újabb fellángolását eredményezte. Én úgy vélem, hogy az európaiságnak ez a frazeológiája a modern világ egy új, ezúttal kontinentális bikkfanyelvévé vált, melyet nem gondoltunk végig. (...)

Európa nem válhat olyan eszmévé, mely színtelen-szagtalan köpönyege alatt az európai világok rendkívül sokszínű forgatagát egyesíthetné. Mi is történik tulajdonképpen? A kommunista típusú internacionalizmusról áttértünk az internacionalizmus egy új, az Európai Ház fogalmával fémjelzett formájára.

Ez (az internacionalizmus) állandó fenyegetést jelent, melyre az önmagukat fenyegetettnek érző nemzetek vehemensen reagálnak. Ekképpen tehát a nacionalizmusok kirobbanása miatt azok is felelősek, akik a nemzetköziségnek ezzel a retorikájával jó szándékkal vagy anélkül visszaéltek. (...) És most itt állunk e kétségbeejtő, a külvilággal való lépéstartás és az identitás megőrzése közt feszülő dilemma kellős közepén. S az identitással nem jó tréfálni. (...) Úgy érzem, továbbra is érvényes marad Titu Maiorescu kijelentése, miszerint mindent a nemzeti érzésre kell alapoznunk, azzal a megszorítással, hogy ennek nem szabad soha az igazság rovására mennie (...), az én szempontomból a planetarizmus akár jó szándékú retorikái is gyermetegek, éretlenek, s pusztán arra jók, hogy egy könyvek mögött megbúvó európai értelmiségi réteg hamis konszenzusát elősegítsék."

Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a szövegről nem nekünk kell elmondanunk: egy másik, ezúttal nemzeti bikkfanyelv lóg ki mögüle, megteszi ezt helyettünk (Pleşu úr egyéb megnyilatkozásaira reagálva) Matei Călinescu, az Indiana University tanára:

„A «romanizmus» problematikája, ahogy azt Andrei Pleşu elővezeti, nem csupán bizonyos, lehangoló értelmiségi provincializmust idéz fel bennem (egy olyan időszakban, amikor Romániának a liberális-európai, illetve a szó lovinescui értelmében vett «szinkronista» hagyományokat kéne felélesztenie), hanem, ami még szomorúbb, az intoleráns, xenofób és megalomán «romanizmus» újjáébresztésének — egy korábbi disszidens részéről meghökkentő — elfogadását is. Ez az újjáébredés a szellemi zűrzavarból, a kétségbeesésből és nyomorból fakad, s a Nemzeti Megmentési Front hasznos diverzióként még bátorítja is, közvetve és közvetlenül." (*Három csodálkozás — Trei uimiri*, Meridian, 4. szám, 57. oldal)

Összegezésül: a legélesebb frontvonalak a román értelmiségi eliten belül a politikai szerepet is vállaló hazai értelmiségiek (Pleşu, Manolescu, Munteanu) és a Nyugaton élő vagy politikai szerepet nem vállaló hazai kozmopoliták közt húzódnak, s a nagy többség e két véglet közt igyekszik kikristályosítani a maga álláspontját.

Nem jelentéktelen erkölcsi-intellektuális válságok árán, de — nézetünk szerint — visszafordíthatatlanul.

BÍRÓ BÉLA

Kézdiszárazpatak

HAROMSZÉK 92. VI. 5.

FALVAINK JELENE

„Szárazpatakról első történeti tudomásunk 1311-ig ér fel, mely évben Kézdy Balázs, Olcy gróf fia, szárazpataki birtokát testvére, Opur Péter fia, János gróf fiainak — István, Miklós, Demeter és Péter — hagyja végrendeletileg. 1324-ben még szabad besenyők lakják, kiket a hatalmas Aporok erőszakkal tettek jobbágyokká. Ekkor szakadnak Felső-Fehér vármegyéhez az addig Székelyföldhöz tartozott faluk, s lesznek jobbágyokká az addig a székelységgel egy zászló alatt szolgált szabad besenyők" — írja Kézdiszárazpatakról Orbán Balázs A Székelyföld leírása harmadik kötetében.

A FALU MAI GONDJAI

„Szárazpatak az Isten háta mögött fekszik, hiszen még telefon sem köti össze a külvilággal. Hiába adtunk be számtalan kérést a megyei postaigazgatósághoz, csak az ígéretekkel maradtunk, pedig sokszor nagy szükségünk lenne a telefonra. Olyan eset is akadt, amikor a beteg azért halt meg, mert nem tudtuk idejében kihívni a kézdivásárhelyi mentőket. A másik panaszunk: a pallónkat elopták a szomszéd falusiak, és a mai napig nem csináltak mást helyette. Ha netalán megnő a vízszint, úgy képtelenség átjutni a patakon, pedig a túlsó parton van a szárazpataki földek egy része. Ezek lennének a legfájóbb pontjaink. Ezek mellett még sok olyan furcsaság van, amivel nem értünk egyet. Például a tejet naponta bevisszük a csarnokba, de a múlt esztendő szeptembere óta egy deka korpát nem kaptunk, máskülönben a tejért járó pénzt sem kapjuk meg rendszeresen, legutóbb február hónapot fizették ki. Azóta egy vasat sem kaptunk. Kérdem én, hogy is legyen ilyen körülmények között valakinek kedve leadni a csarnokba a tejet, amikor a piacon is értékesítheti?"

A FÖLDTÖRVÉNY ALKALMAZÁSA

„Én itt nőttem fel Szárazpatakon, 51 éves vagyok, s elmondhatom, hogy mindenkit ismerek a faluban. Apám is kereskedő volt, jómagam is az ő nyomdokain haladtam. Nagyon szeretem a mesterségemet és a szülőfalumat. Sajnos, még el kell hogy teljen egy jó pár év ahhoz, hogy közénk is visszatérjen a teljes egyetértés és bizalom. A kommunistáknak sikerült megölni minden emberi kapcsolatot.

A földosztás nálunk elég normális körülmények között zajlott le. Nem voltak kirívó eseteink. A földosztó bizottság elnöke Daczó Lajos brigádos volt. Nem mondhatunk semmi rosszat felőle. Ami tőle telt, ő megtette, annak érdekében, hogy mindenki megkapja jogos tulajdonát. Persze, nálunk is voltak kisebb-nagyobb eltérések a földterületek nagyságát illetően, de végül is sikerült mindenkit kielégíteni. Ellenben nagy vita volt Kézdiszárazpatak és Kézdikővár között. Hosszú ideig közös gazdaságunk volt, ám az utóbbi két évben kettéváltunk, s így mi hátrányosabb helyzetbe kerültünk, nekünk kevesebb jutott a téesz felszámolásakor. Nálunk három istálló volt, és azok is per alatt. Az újságban meghirdették, hogy mind a hármat a kézdikővári volt téesz felszámoló-bizottsága árverezi el. Mi nagyon ragaszkodunk hozzá, hiszen azok az istállók a nép zsírján épültek, tehát minket illetnek meg, senki mást.

A munkanapokért és a beadott földekért kártalanították a téesz volt tagjait. Nem kaptak sokat, de megkapták a nekik járó részt. Az állatokat szintén kiosztották a nép között.

Kézdiszárazpataki viszonylatban alig maradt pár hektár föld szántatlanul. Ezt meg is lehet nézni! Mindenki visszaállt a régi parcellájába, nem került sor vitára, nézeteltérésre. Falusfeleim ragaszkodtak ahhoz, hogy ott kapják vissza a nekik járó földet, ahol eredetileg is volt. Nálunk nincs társas, mindenki egyénileg műveli meg a földjét. Sajnos, nagyon költséges és ráfizetéses a gazdálkodás, sokan alig tudják összekaparni a pénzt a szántásra-vetésre. Másképpen szép állatállománnyal rendelkezünk, több mint száz fejősállatunk van. Az erdőket ez ideig nem kaptuk vissza. Sokan közülünk már megkapták a törvényesen visszajáró egy hektárt, de a valódi kimérésre még nem került sor."

„PROBLÉMÁINK VANNAK A CIGÁNYOKKAL"

„A faluban hozzávetőleg száz cigány vagy — ahogy ők nevezik magukat — romi él. Ezekkel elég sok bajunk van, sok gondot okoznak a faluban. Akiket a Kászonokból elkergettek, azok mind nálunk kaptak menedéket. A népgyűlésen a falu eldöntötte, hogy nem fogadja be őket, de e döntés ellenére, azóta is itt élnek. Sajnos, nem szeretik a munkát. Nem dolgoznak, inkább lopnak. Ez az igazság!" *(Opra András* tanácsos, a falu kocsmárosa)

A KRÉTA KÖRÜL

„Ami a gyermeklétszámot illeti, az elég kicsi, általában minden ősszel problémát is okoz számunkra a beiskoláztatás. A felső tagozaton külön engedéllyel indíthatunk osztályokat. Az I—IV. osztályban negyven, az V—VIII. osztályban pedig harminc diákunk tanul. Az osztályok létszáma 5—13 között váltakozik. Az óvoda 25 kisgyermekkel működik. Remélhetőleg még pár évig fenn tudjuk tartani a felső tagozatot, viszont az a veszély is fennáll, hogy pár év múlva összevonják az osztályokat. Nem lesz gyermek! A tanügyi kádereink közül csupán három szakképesített: az óvónő, jómagam és egy tanárnő. Helyettes tanerőink java része Kézdiszentlélekről és Kézdivásárhelyről ingázik. A vallásórákat az órarend szerint tartjuk meg, Péter Sándor plébános úrral nagyon jók a kapcsolataink."

HOLTPONTON A MŰVELŐDÉSI ÉLET

„A falu kulturális életéről majdnem semmit nem mondhatok. Évek óta nem keresett fel egyetlen hivatásos színtársulat sem. Teljesen el vagyunk szigetelve a világtól. A művelődés nálunk a heti egy-két videózást jelenti. Május 10-én köszöntöttük az anyák napját, mely alkalommal kultúrműsorral léptünk színpadra.

Falunkban se tánc-, se dalcsoport nem tevékenykedik, vakvágányon vagyunk. Ami létezik, az a futballcsapatunk, amelyik elég jó eredményekkel szerepel a megyei bajnokságban. Van egy falusi klub-

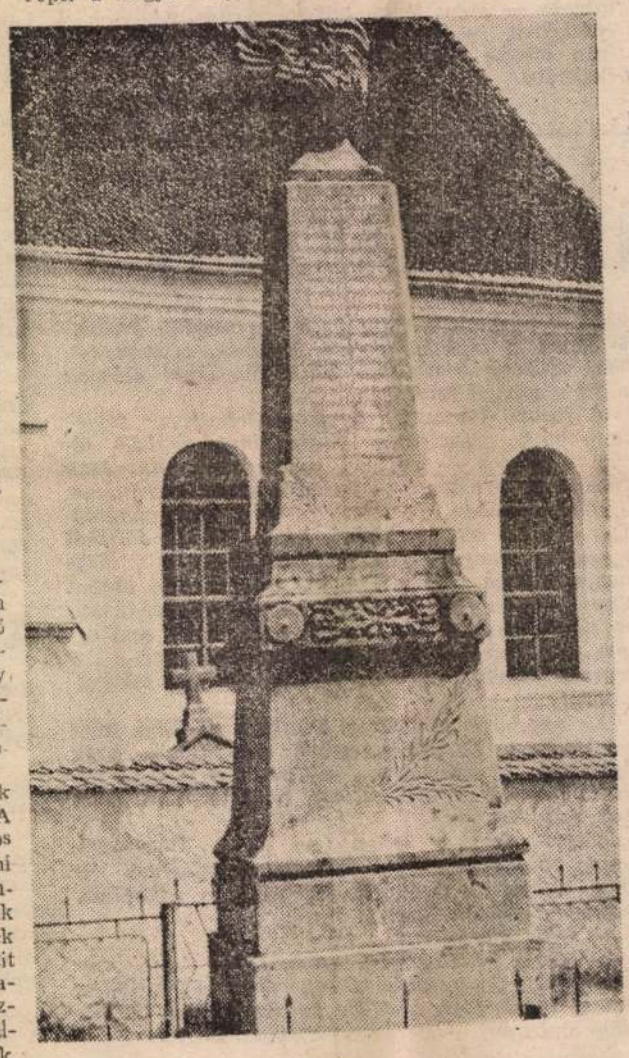

Hősi emlékmű a falu főterén
(ALBERT LEVENTE felvételei)

helyiség is, de tűzifahiány miatt egyetlen rendezvényre nem kerülhetett sor az elmúlt tél folyamán. Falusi könyvtár nincs, csupán az iskolai működik. Gyermekeink szeretik a könyvet, az olvasást. Valamikor faluszinten is létezett egy könyvtár, amelynek meg is van a könyvállománya, de ott nincs egy fizetett személy, s így zárva tart.

A falunak ma már nincs különösebb élő néphagyománya. Jómagam két éve kerültem ide. Ez idő alatt megpróbálkoztam néprajzi gyűjtéssel is, de semmi rendkívülit, helyi hagyományt nem sikerült felkutatnom." *(Jancsó Lajos* iskolaigazgató)

AZ EGYHÁZ ÉLETÉRŐL

„A DOMUS Historia szerint, 1620—21-re tehető a szárazpataki parókia alapítási éve. A mai templomot 1798-ban építették, kőből és égetett téglából, cseréptetővel. Akárcsak máshol, nálunk is sok kárt tettek a templomban a gyakori tűzvészek és az utóbbi időkben bekövetkezett földrengések.

A legutóbbi «titkos» népszámlálás adatai a következők: összesen 690 lélek él a faluban, amiből 689 székely, egy román. Vallás szerint a következő a megoszlás: 684 római katolikus, öt református és egy evangélikus. 261 ház van a faluban.

A múlt évben öt keresztelő, három esküvő és nyolc temetés volt a faluban. Lassan kiöregedik Kézdiszárazpatak. A fiatalság beköltözött Kézdivásárhelyre. Kevés, egyre kevesebb az újszülött. A templomba járás terén '89 decembere óta semmiféle változást nem tapasztaltam, a helyzet semmivel sem javult, talán az emberek még jobban el vannak foglalva egyéni problémáikkal. Persze, ha kérjük a segítségüket, azonnal az egyház mellé állnak.

Jómagam csíki születésű vagyok, ez a negyedik állomáshelyem. Tíz éve élek Kézdiszárazpatakon. Szeretem a falut és annak népét." *(Péter Sándor,* a falu római katolikus plébánosa)

A NÉHAI TÉESZRŐL

„Nálunk a téesz 1962-ben alakult meg, március 11-én volt a nagy avatóünnepség. Én a kollektívben töltöttem el az életemet. Legelőször téeszelnök voltam. Bevallom őszintén, véletlenül cseppentem oda, nekem nem volt erre megfelelő felkészültségem. Pártutasításra neveztek ki elnöknek. A népnek sem tetszettek azok, akiket az «elvtársak» jelöltek, így én lettem az elnök. Erről az időszakról nem szívesen beszélek. El is követtem mindent, hogy leváltsanak, tettem a tudatlant, a hülyét, de még így is alig szabadultam meg az elnökségtől. Hiába, nem nekem találták ki! Sokat kellett hazudni, nekem pedig nem kenyerem a hazudozás.

Szárazpatak 1962-ben 360 hektár szántóval és 295 hektár kaszálóval állt be az alakuló gazdaságba. Abban az esztendőben tavasztól őszig külön gazdálkodtunk, majd kitalálták, hogy a két szomszédos téeszt egyesíteni kell. Az egyesítés után alelnökként, majd brigádosként dolgoztam. 1984-ben mentem nyugdíjba. Azóta olyan kicsi nyugdíjat kapok, hogy szégyellem is elmondani. Kész nevetség! 1984-ben 418 lejt, most pedig, 22 év «munkamezővel» 920 lejt kapok. Ebből kell hogy megéljünk a feleségemmel együtt."

„A HATÁR OLYAN, MINT A SIRALOMVÖLGY"

„Kedves uram, azt nem mondhatom, hogy nem maradt parlagon egy-két parcella. Én naponta járom a határt, ismerek minden dűlőt, lábat. Sír a lelkem, amikor végignézek a határon. Mivé tették rablógazdálkodással a múlt rendszer urai? Siralomvölggyé vált a mező! Ha azt mondanám, hogy minden talpalatnyi hely fel van szántva, hazudnék, hazudni pedig nem szokásom.

A társas nálunk rövid életű volt, jelenleg mindenki egyénileg próbálja megművelni a földjét. Ennek is megvan a hátulütője: a kisebb parcellákra nem tud mindenhol rámenni a traktor, nem lehet permetezni, és úgy elvégezni a mezőgazdasági munkálatokat, hogy ne tegyünk kárt a szomszéd termésében. Ez így igaz! El sem tudom képzelni a folytatást. Mi lesz a mezőgazdasággal? Mert ez így tovább nem mehet! Nagyon szomorú, hogy ide jutottunk, de ez van.

A jelenlegi helyzetben elég nehéz körülmények között gazdálkodunk. Nem értem, mi az oka annak, hogy a felsőbbek nem jönnek rá arra, hogy nem ilyen formában kellene «segíteni» a falusi embereket, a mezőgazdászokat. Jómagam 73 éves öregember vagyok. Ez ideig sok nehézségen, nélkülözésen átestem, sok mindent megéltem. Sajnos, semmi jót nem láttam '89 decembere óta. A falusi ember problémái egyelőre megoldatlanok. Nem kapunk segítséget senkitől, inkább egyet-egyet még ütnek a fejünkre. Szervezett rablógazdálkodás folyik! A mezőgazdaságból egyelőre nem lehet emberi módon megélni. Éppen ezért, nem is csoda, hogy fiataljaink java része beköltözik a városba. Látva a nehézségeket, a nagy kiadásokat, a könnyebb életformát választják. De hát miért maradnának a kapanyele mellett?"

AZ ÚJ FÖLDESURAK

„A legtöbb falusfelemnek nincs sem állatja, sem gépe, hogy meg tudja művelni a földjét. Ki van szolgáltatva a «szemete» kényének-kedvének. Egypár fogatos, akik állatokat és felszereléseket vittek haza, azok most vígan élnek. Összeharácsolták potom pénzért a nép vagyonát. Ez így igaz, nincs miért köntörfalazni! Ők az új földesurak!

Romlásba jutott a nép és az ország. Nekünk ez a nagy szabadság semmi jót nem hozott. Hamarosan azt is megéljük, hogy nem lesz mit együnk. Oda jutottunk, hogy itt, Felsőháromszéken külföldi pityókát eszünk. Itt, a pityóka hazájában! Lám, ezt is megértük, pedig ez már szinte hihetetlenül hangzik, mégis így igaz." *(Szántó Bertalan* téesznyugdíjas)

*

E „szentföldi" kis település mindennapi gondjait őszintén elmondották mindazok, akik megélik azokat a gondokat. Mindehhez talán fölösleges is különösebb kommentárt fűzni.

IOCHOM ISTVÁN

Kézdi-Szentléleki

várak

Háromszék

l. Gaali I. 259. l.

Kézdiszentléleki kastély és vár

Lázár Miklós gróf: Adatok a Perkő alatti várról és kastélyról Kézdi-Szentléleken. Századok 1870. 211. l.

ASÁRNAP

6

st. Izaiás pr.
Prot. Izaiás
g. 23. Agrip.

N. k. 4 ó. 9 p. N. ny. 19 ó. 59 p.

HÉTFŐ

7

t. Cir., Met.
Prot. Cirill
. 24. Iván sz.

KEDD

8

. Erzsébet k.
Prot. Teréz
25. Febrón.

ZERDA

9

t. Veronika
ot. Lukrécia
. 26. Dávid

TÖRTÖK

10

t. Amália
ot. Amália
27. Sámson

ÉNTEK

11

. I. Pius p.
Prot. Lili
28. Cir., J.

OMBAT

12

t. G. János
ot. Izabella
29. Pét., P.

Izr. 17. S. Balak 6 Per.

Kézdi k. Lélek Haromték

r. k. templom bővítési terek

Kteblo 1911 tihulekl.

12-

1. alapraje 1:50. 2 lapon.

2) " 1:100.

3) Hosmetnét 1:50

4. Keresztmetnét 1:50

5 hentig ceret 1:50

1) hosmetnét gélen állapot 1:100 czerwone.

2) 1 Keresztmetnét a hentigen át 1:100.

3) Karat hosmetnéther 1:50

~~Fig gymnastik~~ 13 db fig más olat

4) más olatok más olaj papiron 1:100 28 db

1 helyszínrajz is

5) más olatok m. papiron 9 db 1:50.

6 tanulmány rajzok 8 db más olo papiron

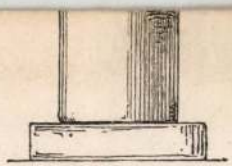

11.

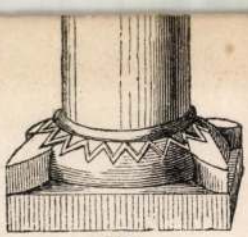

12.

29.

35.

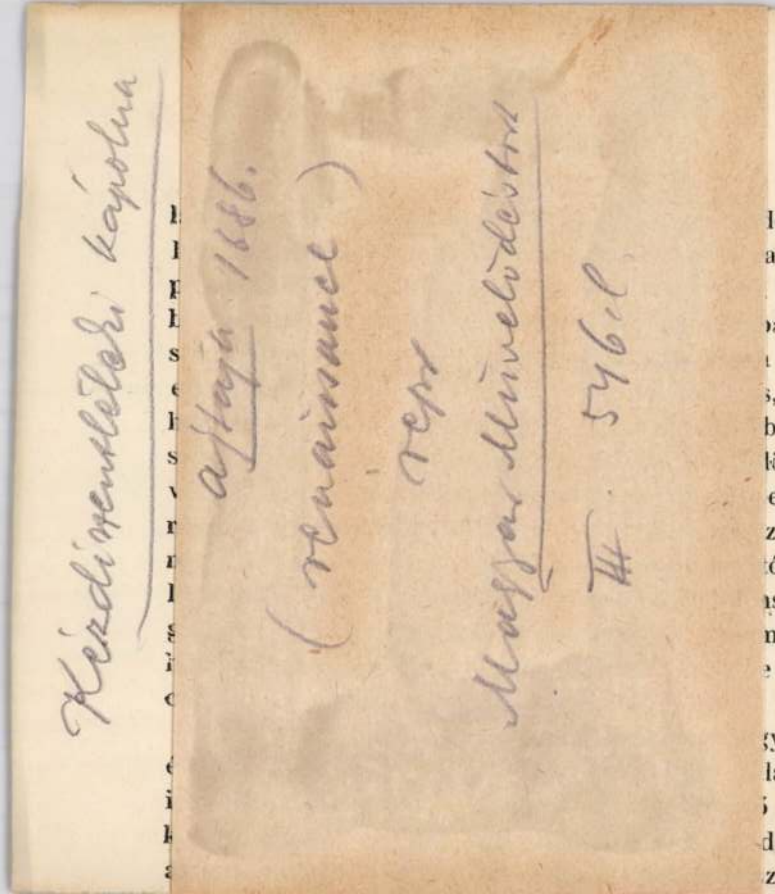

lesápja akkor ve-
artott, külföldi ta-
felvonultatásával
ba és végül is oly
informáltam az
s, hogy naponkint
böző ujságok ré-
löntéshez. Rendki-
egész hatalmas és
zvéleményt kellett
tóságának közgyü-
nségi párti ország-
nben, elvetette a
e a brüsszeli tőke-

gyás és még azon
lamositását, végül
ó sárga villamos-
de nagyon buszke
ztikai tevékenysé-

jesedett a hétvezérutcai szives és városszerte a legjobb renoméjáról ismeretes ház végzete, három ujságiró gyors egymásutánban oltárhoz vezette a három Rosenfeld-lányt, a negyedik, a legidősebb már korábban férjhezment egy — civilhez.

Harc a villamosért

A családfő, Rosenfeld Nándor, a Szegedi Közuti Vasut vezérigazgatója és a város egyik legtiszteltebb polgára azonban nemcsak leányaira gondolt, amikor szivesen fogadta a szokatlan terjedelmü ujságiró-inváziót. Az 1904. évben ugyanis komoly stádiumba került a szegedi lóvasut villamositásának régebben elhatározott programja, amire vonatkozólag a világ legnagyobb közlekedési vállalata, a Brüsszelben székelő Societes Financieres ajánlatot tett Szeged városának. Az ajánlat szerint a belga pénzcsoport hajlandó volt a saját tőkéjével kiépiteni a szegedi villamosvasutat, ha a város hatvan esztendőre biztositja részére a kizárólagos területhasználati jogot. Óriási harc indult meg az ajánlat körül a városi közéletben és a sajtóban és a téma

Kézdi szentléleki
templomeród

kepe repr.

Szépmüvèszet
1944. 123. l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: [illegible]

Budapest
V Rothermere
12

Kézdiszentlélek templom

1.

Balogh Erdélyiven

nem.

LEEMPOELS. A sors és az emberiség.

Kézdi szentléleki
rk. templom
északi tamasztó
pillérei.

Keöpeczi Sebestyén
József: Régi
székely népi eredetű
műemlékeink.
Erdélyi Muzeum
1941. 37. l.
képpel

Herr Maschinist
Fr. Hempfen
erhält hiermit
Urlaub.

Betreff: Urlaub
Herr: Fr. Hempfen
erhält hiermit Urlaub
vom 15. 3. 24. bis
15. 4. 24.
Berlin, den 14. 3. 24.
Siegel

Kézdiszentléleki rk.

templom.

Repr

Balogh Iván:

Erdély hartéső műem-
lékei.

Pásztortúr

1940. 506 l.

is, sőt Kisbényben arányla
gomi királyi műhely rendkívül
Tekintve, hogy Esztergomban,
ez az oszlopfőtípus a királytól
feltehető, hogy valamennyit a
emelte, melynek díszítő reper-
ornamentika.[3] E típus leghatal-
llérfője *(37. kép)*, melynek egy-
ják az élesen faragott akantusz-
ssé provinciális ízzel jelentkezik
zámú oszlopfőkön,[4] melynek lá-
agyar átfogalmazását látjuk.

ek egészen különös felhasználá-
öredékén. Úgylátszik, hogy a kő
akantuszdíszítmény állat-, vagy
. *(35. kép.)* Erre mutat a kő bal-
amint a legutóbbi ásatásnál elő-
. szám.) *(47., 48. kép.)* A pillérfő
ó oszlopfőkhöz hasonlóan, való-
z akantuszlevelek nem természe-
hanem a síkból kihajolva lefelé.[5]

ggnadshistoria. Lund, 1923.

gómühely Budán. Budapest Régiségei,

zvezetik építésekor került elő. MAROSI:
'. l.
rei és székesfehérvári múzeumegyesület
EREVICH: 136. l., DERCSÉNYI: *Kőfarag-*

Késmárk

Linberger J.

A Késmárki ev. fa-
templomnak és a
városi Könyvtárá-
nak leírása.

Petrik 1886-1900

M.D.K.

Kézdivásárhelyi Molnár Róza

"Kislány képe" cimmel hozza a lap a müvész festményének repr.-ját.
A kép a "Mübarát" helyiségeiben rendezett kiállitáson szerepel.

Szigethy István: "Kézdivásárhelyi Molnár Róza képei" c.
Film Szinház Irodalom, Bp. 1942.május 15-21
V. évf. 2o. sz.

.D.S.

M.D.K.

Kézdivásárhelyi Vásárhelyi Klára

Három rajzát mutatja be a lap több divattervező rajza mellett a lap tavaszi divattervei keretében.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1942. febr. 13-19.
V. évf. 7. sz.

Kéri Imre
grafikus

M.D.L.

„Putri"

Élet és Irodalom, 1966. márc 5 - 3 kép

Kezi Mihók

ötvös mas.

Mestere Szongho István
Kassai
4 évre szegödött 1633
decz. 12. ci. Apja
Kezi (Kesi) János

Mihalik József Kassaváros
ötvösségének története.
Bpest. 1900. 319 l

Abondio, Alessandro

szobrász.

XVI. szárad.

MDK

Kezor Árminné, k873

Arckép, olajfestm.

A Gyüjtő. Szt.György czéh 41. müv. aukc. 1920.jan.

8.l.

M.D.K.

Kertyús János, nagyváradi építez

nyert megbízást a bihar-
megei Ér-Kenéz hörségben
emelendő templom ter-
vezésére és kivitelezésére

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.
ápr. 13. n. 6. old.

Kertyus János, nagyváradi épitéz M.D.K.

elkészitette a Biharmegyei Vámos-Ház körtében épitendő új gör. kel. templom terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

márc. 23. sz. 8. old.

Kézdivásárhelyi

ref. templom

kepe repr

Malmagyrépszínv. II

60. l.

Camelina sativa
gomborka

Kézdivásárhely

Ref. templom
282. l.

Zádor – Rador

Lénczó tár

Kézdivásárhely

Bakk E

Kézdivásárhely és az
ottani Tancsó-család-
ok története.

Petrik 1886-1900

Kézdiszentléleki Kozma Erzsi
Veress Zoltánné

MDK

Zizi, repr.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Kézdiszentléleki Kozma Erzsi
Veress Zoltánné

MDK

Zizik márvány

Műcsarnok 1904-5. téli kiáll.

Vas. Ujs. 1861.

por, apró egér és patkány lábnyomokkal keresztül kasul futkározva.

Az ajtók mindenütt nyitva, mert küszöbeik leszálltak idővel, s ha valaki egyet kinyitott erővel, be nem tudta aztán tenni.

A szobákban még állnak nyitott és üres szekrények, belső szegleteikbe különös fekete foltok tapadva : alvó denevérek. Halom elavult irás végig döntve a pallón, s összerágva tudatlan egerektől. A főteremben, melynek egyedül van nyitható, csukható ajtaja, még ott áll a hevenyészett deszkaravatal, melyen a meggyilkolt földesur neje feküdt kiteritve; onnan lehet tudni, hogy ő fekhetett itt, mert a palló körül most is csupa viaszfoltos, a mint a gyertyák lecsepegtek; s tudnivaló, hogy az urnő katholikahitü volt, az ur reformatus; — őt nem illeték az égő gyertyák. Egy csoport méh most is bejár a terembe, s szedegeti össze a viasz-morzsákat. Miután e terem ablakai még mind épek, alig lehet kitalálni, honnan jönnek ide a kis döngő bogarkák. Röpteiket követve meglelni a toronyba fölvezető kötelet mely e szobába csügg alá; hanem a kötelet hiába rángatná a harang szavára kiváncsi ember; miután a méhek azt a harangot választották odújoknak, s azóta telerakták léppel és mézzel; legfeljebb egy harapós rajt zuditana fejére onnan felül.

Ez volt az a csengetyü, mely sok év előtt egy éjfélen fölzavarta a környéket vészkongásával. Mire a segitség ide érkezett, már le voltak gyilkolva: az urnő ágyában; egy csatlós a kutba fojtva; az ur a csengetyü alatt, keze is levágva, melylyel a kötelet fogta. Még most is csupa fekete a kötél vége. A tulsó falban látszik a golyó nyoma, melylyel elhibázta a rárohanó gyilkost.

(Folytatása következik.)

Pestről a középponti Kárpátok felé és vissza.

(Folytatás.)

X. Tátrakiesd, aug. 30-án, 1860. Ismét ragyogó nap, langyos éji eső után! Valódi kedvezése az égnek e rendkivüli nedves évben! tán a kopárpataki völgybe tett kirándulásunknak vagy az egész utban szenvedett fáradalmaknak jutalma? — Bár mint legyen, de mi használók a Kárpátokban oly ritka állandóságát az időnek, és ismét hosszasb kirándulásokra szánók el magunkat. Délelőtt csak a közellévő *szép kilátáshoz* menénk, honnét a Szepesség egy nagyszerü panorámája látható — azért ismét *Tátrakiesd* elnevezésre szavazunk. Háttérben erdőség, fölötte a lomniczi csúcs számos góth toronykákhoz hasonló ormaival. Dél és keletnek, erdők, ligetek végre szántóföldek és rétek. Nyugotra a Tátracsucsok egész sorozata. Ott a völgyben csillámlik időnkint a még Liptóban, Popper hegyen, eredő és forrásától kezdve már 7 mfdnyire, Gnezda mellett, hajókázható Poprád ezüst szalagkint a mellette elterülő halmok közül, melyeken túl ismét hullámokként váltakoznak Szepesnek többi érczdús hegyei, és völgyei, melyek között a szabad szem is mintegy husz helység és város tornyát pillantja meg, mindenik egy negyed vagy kétnegyed óra távolságra egymástól, tanuskodván, a honunk e legterméketlenebb tájain is meghonosult lakosok sokaságáról, kik méhszorgalmukkal pótolják a föld mostohaságát. Innét a sötét fenyvesligetek is a nap fényes sugarai által nyájasabb szint öltenek, mig a fürdő közelében másnemü fák, bozótok, és szép pázsitokra is akadunk melyekben a körültekintő szemnek nemcsak az afonyák hanem a mosolygó eprek is kellemes meglepetést szereznek. Kár hogy e tündér szépségü ponton nincs árnyatadó gloriettecske! Tán azért, hogy a nap heve nem oly öldöklő, tán mivel szelid fényének a Kárpát változó időjárásai mellett sokszor csak örvendenünk kell?

Délután a *Rablókőhez* vezettettük magunkat. Kisebb kirándulások czélpontja. Mintegy kétórai séta, egy mérsékelt magasságu kúpalaku, s cserjékkel diszlekedő hegyre, melyen csak ide, s tova akad az ember gyalogfenyőbozókákra — (juniperus nana) — hosszukás bogyókkal melyekből a kopárpataki völgyben oly nagy mennyiséget láttunk. Itt ott a dúsfüvü irtásokon izmos csordák legelésznek. A kolomp és csengetyük hangjai és a pásztori sip bús dallamai oly vegyülékké olvadnak itt, melyek a tájt még vonzóbbá teszik. Egyszerre egy pázsitos helyen, négy — öt álló, vagy dültfal idomu granitszikla előtt állunk, melyeknek neve Rablókő s csakugyan tanyáját képezheték valamely rabló csoportnak. Az egész a kúpidomu hegy tetején sajátságos külsejü. Önkint eredetét fürkésszük, s nem lehetetlen, hogy az 1662, aug. 12-iki rettenetes földindulás emlék maradéka. Innét egy sovár pillantást veténk még egyszer a tündérvölgykint föltünő kopárpataki völgybe, mig másfelé bámulók a Tátrahegyláncz *hét* legmagasb ormának *) különféle alakjait. Hatalmas hegytömeget képez az, és sajátságos, hogy *Wagner*, egy IV. Bélának 1256-ban kelt erdőadományzási levelében, „*Alpes-Tarczal*"-nak irja — de megjegyzi hogy mások Tátrának olvassák. Igenis, élvteljes pont, melynek dült szikláin kiszáradt zuzmókat is találánk, melyek azonban ugy látszik, szél által hozattak ide. Egyébaránt füvészek ex professo itt számtalan növényfajjal szaporithatják gyüjteményeiket.

Napnyugot felé végre füstölögni kezdének a hegyek, a — völgyek ködděl valának ellepve, elhagyók tehát e helyet, minthogy csakugyan minket is utolért a ködfályol. Midőn már bésötétedék, érkezénk ismét a fürdői vendégek körébe, kiknek száma nagyon leolvadt. Mire mi is elhatároztuk, hogy a következő reggelen bucsut mondunk ez élvteljes helynek.

XI. Podolin, sept. 1-én, 1860. Tegnap bucsut mondánk Tátrakiesd minden szépségeinek s emlékül — fürdőleirást, rajzokat vagy helybeli s vidéki gyártmányt, az ugynevezett ostyepkát (hengersajtot) kivéve — nem kaphatván — a forró vágyat, hogy életünkben még egyszer meglátogatjuk e helyet, kebelünkbe zárók. S elbucsuzánk azon Tátrakiesdtől, mely a királyorr vagy nagyszalóki csúcs közepe táján, a tengerszine fölött 3014 lábnyi magasságon fekszik, mit azonban alig veszünk észre, mivel szemeink már megszokták az óriáscsúcsokat méregetni. — E havasok, bármily oldalról tekintsük, kopaszok s ez időbeni hómentességök daczára is — mi itt nagy ritkaság — mintegy őszbeborultak, mintha mindenkit figyelmeztetni akarnának többezeréves létőkre. Meglepő, hogy mily sokáig kiséri minden felé a távozó utast a 19 csúcs közül a 7 óriás havas, 7 fejü sárkánykint őrizve édes hazánkat — „éjszak rémes árnyai ellen!" S mig egyfelől bámuljuk mindezeknek nagyszerüségét, másfelől a természet játszi alakosságán gyönyörködünk.

Tátrakiesd lejtőiről tehát leereszkedvén, *Kis-Szalókon* túl *Kakas-Lomniczon* — melytől a lomniczi csúcs vevé nevét — a Berzeviczy családnak emeletes kastélya és virágos kertje ötlik az utazó szemébe. E két helységet már iparral müvelt szántóföldek környezik; melyeken az aratás is már megkön kezdve. Középszerü termés levén, a keresztek is gyéren födék a földeket, s igy is csak 3—4 magról beszélének. Istenem! gondolám magamban, mi ez a boldog alföld 10—15-szeres magjához képest! s ez is csak árpa, zab, burgonya, kender, és len! Mily különös a sietős betakaritás. Mindennap csak annyit aratnak, a mennyit a csürbe bevihetnek, mi nem csoda, mert hisz a szép száraz időt becsülni, és szinte lopni kell!

Azután a lazacz-szülő Poprád fölött egy *födött* fahidon átmenvén *Hunfalvára*, a derék két hazafi, és jeles iró (Hunfalvy Pál és János) szülőhelyére érkezénk. — Német neve e helységnek Hunsdorf vagy Wagner szerint Hunczdorf, vagy Hundsdorf **); ki ugy vélekedik, hogy a IV. Béla király 1252-ben kelt okmányban emlitett „*cum caniferis nostris*" e helységre értendő, mint kik a rengeteg erdőkben vadászatra járó királyok számára vadászebeket állitottak ki. — Fényes Elek szerint ***) pedig e helység német neve Hunsdorf — Hunisvilla — s a Hunoktól vevé nevét, kikkel itt 441. Kr. u. a Rómaiak megütközvén, Makrin és Tetricus hadvezéröket is elvesztették. A földmivelők szántáskor és egy pinczeásáskor itt római pénzeket, hamvvedreket, és hunfegyvereket stb. találtak. A vidék halmai ez állitást erősitni látszanak †). Kath. temploma régiségét pedig loboralaku falazott toronyfödele is mutatja, mely kereszt helyett vas tyúkkal van ékesitve. Plébániája 1247-ből való, keresztelő könyvei 1675 ótaiak. Német-szláv lakosai közül kath. 405, ágostai vallásu 629, zsidó 672. E két utóbbiaknak szintén van imaházuk.

Innét kiérve, csakhamar üdvözlők *Kézsmá k* sz. k. város viszontagságteljes falait mert hisz kevés város tölt be több lapot történetünkben mint épen Kézsmárk. Szerepe főleg a négy utolsó században jutott; IV. Béla volt alapitója; ezótai történetét röviden

*) E hét legmagasb csúcs a következő. 1. A jégvölgyi (Eisthali 8000′). 2. A lomniczi (7942′). 3. A hunfalvi (Hunsdorfi 7800′). 4. Zöldtói 7700′). 5. Kézsmarki 7300′). 6. Nagy Szalóki vagy Királyorr (7200′) a Vöröstoronyi (7200′). — Wahlenberg szerint.

**) Analecta Scep. Pars I. 188 l. és mint Villa canis II. 94 l. már 1519-ben fordul elő.

***) Magyarország most. állap. Pest 1837. III. 315 l.

†) Vannak, kik azokat hussita táborozás maradványainak tartják, mi valószinübb is.

leirja az 1859-ik évi Vas. Ujság 51-ik száma, érdekes rajzokat is kapcsolván hozzá. Csak némi adalékot akarunk itt emliteni a Tökölyi-várat illetőleg, melynek megtekintésére a hon története iránt érdekkel viseltető utazó sietve siet. Ugyanis a város felé levő várkapu fölött álló czimeres márvány táblán következő fölirás olvasható : *Arx fortissima, munimen Domini.* — És alább : *Stephanus Tökölyi de Kézsmárk 1628 anno salutis turrim hanc renovari curavit.* E kapu fölött van egy félig romba hanyatló terem, több latin vers-fölirattal, mire nézve kivánatos volna, ha Kézsmárk számos intelligentiája közül valaki megmentené az enyészettől azt, mi még megmenthető. — Még tán az 1190-ben itt állott apáczazárda, vagy a Szapolyaiak és Thurzók emlékeire is lehetne akadni. E terem mellett még más termek nyomai is láthatók, mik régi fényére s terjedelmére mutatnak. Ugy szintén a kapuval szemben álló, most börtön- és kórházul szolgáló épületek, s főleg a — ha jól emlékszem — réztornyu kápolna, melynek bejárása fölött e föliratot pillantók meg : *Hanc aedem sacram fieri curavit Comes Stephanus Tökölyi P. P.* (Perpetuus?) *de Kézsmárk. Eques auratus. cott. Arven. Supr. Comes.1658.* — Ezen kápolnát, valamint az egész várat, mely 1702. óta a város tulajdona és mely 1740 óta romban düledezik — ha nem is régi fényébe — milyen volt p. Tökölyi alatt — de legalább használható karba lehetne hozni, mit a nemes városnak régi emlékei iránti pietásától annyival is inkább lehet várni, minthogy ez évben is balszárnyát, tehát mintegy 32° hosszu és 11° magas részét katonai laktanyává alakittatá át. Kivánatos azonban, hogy jelenlegi alakja rajzait az utókornak átadja.

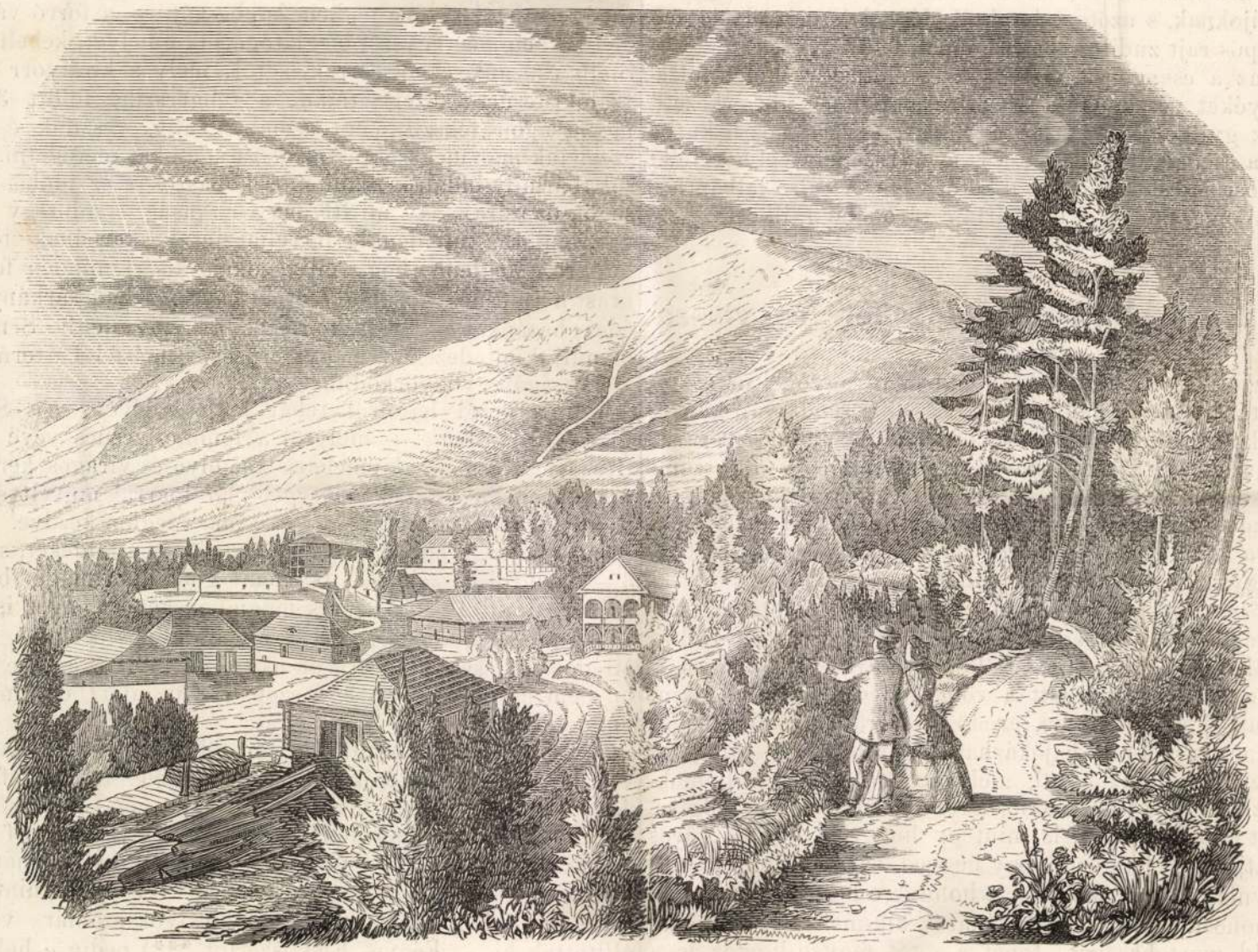

Tátrafüred. (Schmeks.)

Másik nevezetessége Kézsmárknak góthmodoru kath. plébánia-temploma, mely az ajtó fölötti szám szerint 1486 ban készült el, mi annyival inkább hiteles, minthogy előtte való évben Szapolyai Imre — ki Kézsmárkot Mátyás királytól a cseh rablók ellen tett szolgálataiért ajándékul nyerte — sürgeti a várost kövek készitésére, *hogy a templom mielőbb befejeztethessék.* Egyébaránt többnyire az ő költségén épült a Sz. Pálosok számára, kiknek mellette zárdájuk is vala. Főoltárán egy régiségéről és nagyságáról hires feszület diszelg. Vasrácsozatu szentségtartója nem oly jelentékeny, mint hálóalaku boltozata. Keresztelő medenczéjén 1472 — festett képein 1493 évszám olvasható. Nevezetesek a templomban találtató emlékkövek is, u. m. Dóczy Zsuzsanna Tökölyi Sebestyén nejéé, 1596 ból és Laszky Jeromosé. Külön épült campanile itt is van mint Poprádon, csakhogy ennek födelét 5. kis tornyocska képezi.

Vajha minden egyház és történeti épület föliratait birnók, a történet sok érdekes adattal gazdagulna!

Az idevaló protestans templom 1717-ben készült el, és figyelemre méltó faépitmény, melyben több bibliai festmény is látható. A közelébe eső hirneves lyceum tantermeiben az ablakon át — (szünnapok alatt zárva lévén), Hillardt pontrendszeres mértani ábrái valának láthatók, mig az elég gazdag (10,000 kötetnyi) könyvtárban nehány buvárkodó tanárt volt szerencsém meglepni, kik szives készséggel mutaták a könyvtár egy ritkaságát, *Tinódy Sebestyén verseinek* legrégibb kiadását. — Mindezek után a városház tornyára, az utczák szélességére, a füvel kivert kövezetre, az ószerü, keskeny, de erös épületekre — melyeknek falai századokra vagy inkább ostromokra látszanak épitve lenni — vetők pillantásainkat. Hogy idestova ujabb izlésü házak is találtatnak, igen természetes. Kézsmárk gyolcskereskedéséről is meggyőződést szerzendők, egy magánházban egy nagy készletü raktárt találtunk, hol az iménti épitkezésre vonatkozó jegyzetünket is igazolva találtuk, mert ott a felső szoba padlója tiszafából vala, és pedig 1533 évszámmal. Akkor e vidéken több ilynemü fa lehetett, mint jelenleg. Végre elutazván, még egyszer vissza nézénk a városfalak körül elterülő gyümölcs és zöldségkertekre, gyönyörködvén egyszersmind a Poprádnak nagyobb hullámain, melyek ha csendesek, bennök nemcsak a mellette elterülő számos gyepes dombok és a szántóföld vetései, de a Kárpátok csucsai is visszatükrözve valának láthatók. —

Igy haladva, ismét szélesedik a völgy, s gyönyörü rétek és szántóföldek közepett föltünik *Béla* szepesi XVI város, döczögös kövezetü utczáival és nehány emelet-s házával. Eredetét, a nép hite szerint hiven följegyzé a kath. plébánia történetirója, ki azt a XI. századba teszi, s plébániája csakugyan 1072-ben már létezett és egyháza is Okmányok azonban csak IV. Béláig viszik alapitását, kitől a város szabadalmait is nyeré, melyeket V. István, Ulászló és III. András (1297) megerösitének. Egyháza csakugyan góthmodoru, s hajóját két oszlop két részre osztja, de mégis későbbinek látszik. Van egy régi kelyhe 1515 évszámmal, a sekrestyeajtó előtti padokon 1505 olvasható. Nevezetes az, hogy a legujabb időkig plébániáját a podolini kegyesrendüek áldorai kezelték, kiknek egyik alapitványuk volt e plébániának dézsmája, mi megszünvén, ezt a szerzet a püspöki megyének ideiglenes kezelésére bocsátá.

Szláv és német lakosai közül 469. r. kath. 1506 az ágostai valláshoz tartozik. Ez utóbbiak lelkésze az erös jellemü Máday Károly superintendens, (ki azóta Miskolczra költözött át). Emlitendő még Béla földjeinek nagyobb termékenysége, és kénköves ásványvize és fürdője, mely csúz és köszvény ellen igen használtatik.

Innét a kath. lelkész magyar vendégszeretetének emlékével Busócz felé folytatók utunkat. Hullámkint váltakozó dombjai

ismét hún halmoknak tartatnak; és a Poprádon ismét egy födött hidon átmenvén, messziről szembeötlék a podolini kegyesrendüek kéttornyu temploma és társháza, mely a magyarországi társházak között a legrégibb. Herczeg Lubomirszky Stanislzó alapitá azt, mint Lublóvár főkapitánya, 1642-ben. Itt tehát a magyar kegyesrend bölcsője, hol 1848-ig teljesité szép hivatását, — mig a fönérintett plébánia dézsmája meg nem szünt. Itt azonban, hol főleg 1830-ig a viruló gymnasiumba a lengyel ifjuság is szép számmal gyülekezék, kik a várost is élénkiték, itt, mondom, most csak egy kegyesrendi atya él. A most holtnak látszó város lakossága többnyire mütakácsokból áll, kik a szepesi vászon jelentékenyebb részét készitik. Podolint Zsigmond király 1411-ben királyi várossá emelé *), de ugyanazon évben a lublói uradalommal, és Gnezda várossal, és más 13. szepesi várossal együtt zálogba adá az első Jagello lengyel királynak, sógorának, 155,400 magyar aranyért. 1537-ben szabadalmait Zsigmond lengyel király megerösité, valamint meg lőnek a többi 13 városnak kiváltságai is 1439-ben erösitve, mi által e városok a lengyel uralom alatt föntarták szabadságaikat, mig a 11 többi szepesi város a magyar uralom viszontagságai között azokat elveszté, s igy történt, hogy midön Mária Terézia alatt, Lengyelország fölosztásakor, Magyarországhoz visszacsatoltattak, az eredeti XXIV. városból XVI. lön, Lubló, Gnezda, s Podolin hozzájuk csatoltatván. A kegyesrendüek társháza nemcsak várkint magas kőfallal van keritve és végtornyokkal ellátva, hanem csinos temploma szép oltárképpel bir, mely sz. Szaniszlót ábrázolja. E kivül van sok kalazanti sz. József életéből meritett jelenetü festmény, több érdekes arczkép, ezek között pápák, lengyel királyok, és a Lubomirszkyaké, végre szép könyvtárában sok a lengyel történetre nézve jeles könyve. Nevezetes még szépmüvü szentségmutatója is! — De ennél érdekesb még a góthmodoru plébániatemplomé. A vallásos ihlet szép ajándékai. Az 1295-ben alapitott plébániának 1247 jobbára német ajku és keveset kivéve, kath. vallásu hive vagyon, mi már azért is föltünő — minthogy a többi szepesi városokban, 3—4 kivételével ezek kisebbségben vannak. Sajátságos, hogy a házak sz. képekkel és szobrokkal vannak ékesitve, s emeletességüknél fogva hajdani jólétre mutatnak.

Végre az elárvult kegyesrendi ház kongó falaitól, és szives kezelőjétől bucsut vevén, igen természetesnek találtuk, a város és vidék óhajtását, a kegy. rendü gymnasiumot — melyhez két századon át szokva volt — mégegyszer megnyitva láthatni, mi némikép ismét élénkitendné e szegénységgel küzdő és holt városkát. E reményök azonban csak boldogabb időben teljesülhet. — De vajjon jól szervezett reáliskolák nem emelendnék-e Szepes sokféle iparát még nagyobb virágzásra? Nekem legalább ugylátszik, e természetté vált hajlamot kifejteni, tökélesiteni a legégetőbb szükségek közé tartoznék. Ez emelné a vagyonosodást is.

(Folyt. követk.)

*) *Vass J.* „Anjouk"-ja szer'nt már I. Károly 1343-ban tevé azt l. 21. lap. külön lenyomatban.

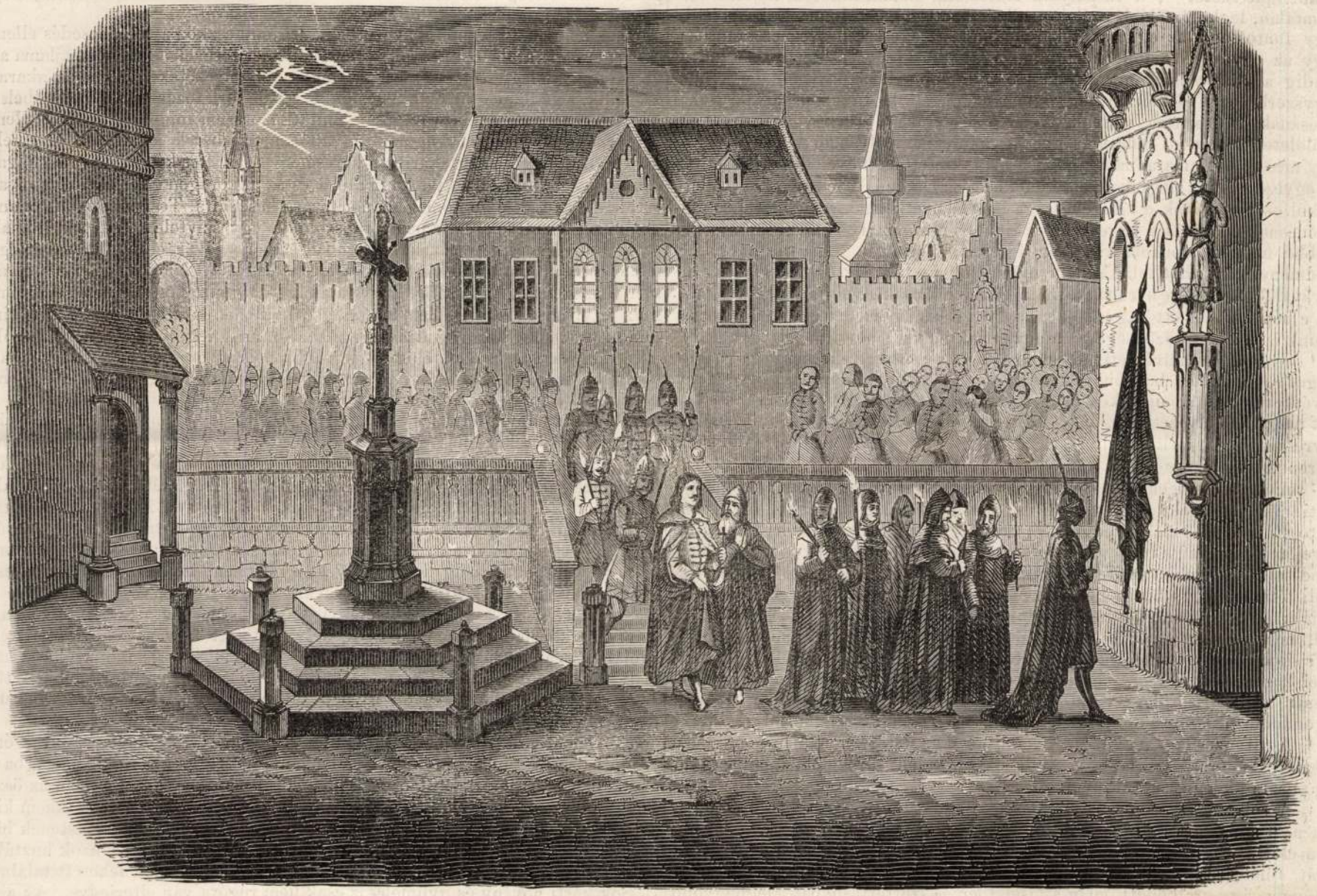

Hunyady László vérpadra kisértetése. (Jelenet a „Hunyady László" czimü operából.)

Hunyady László vérpadra kisértetése.

(Jelenet a „Hunyady László" czimü operából.)

Lapunk f. évi 35-ik számában bővebben szólottunk a legnépszerübb magyar operáról, Erkel Ferencz jeles dalmüvéről „Hunyady László"ról. Ugyanott közöltük a II- felvonás nagyszerü végjelenetét, a „királyi esküt." Szándékunk levén, a jelesebb magyar szinmüvek meghatóbb jeleneteit rajzokban bemutatni, folytatjuk az ismertetést. Mai számunkban a IV felvonás azon tragikai hatásu jelenetét mutatjuk fel, midön Hunyady László, a királyi eskü daczára. egy zivataros napon, harangzugások s égdörgés közt vérpadra hurczoltatik. Erkel zenéjének nagyszerüsége itt éri el tetőpontját. Midön a kisérő menet a szinpadról a közel Sz. Györgytérre vonult, berohan a hös ifju anyja, Szilágyi Erzsébet, s az előtérben álló nagy kökeresztet átkulcsolva, dult lelki állapotban aggódik fiának sorsa felett. Majd szünet áll be. Hunyady László a vérpadon megszólal. Egy elhaló hang mondja a távolból:

„Magyarok, én ártatlan vagyok!“ de közbe vág egy éles, parancsoló hang, Gara bősz hangja: „Vágd!“ A dobok pörögnek s a kökereszt aljában éles sikoltással rogy össze az őrjöngő anya, ki fiát megmenteni képes nem vala. — Ez az opera végjelenete.

A fényüzés.

I. Virágzó nép fényüzése.

Valamely nemzet háztartása nagyban ugyanazon alapokon és föltételeken nyugszik, mint egy család háztartása kicsinyben. A kiadás a bevételtől függ, s ha ez amazt meghaladja, ugy hogy valamicskét meg is lehet takaritani, akkor a költekezés nem káros. Ha ily módon valamely nép, a szükséges és nélkülözhetlen költekezés mellett ily nemü takaritás által vagyonosb lesz, akkor nemzeti tőke keletkezik, és ez képezi alapját századunk roppant mérvü vállalatainak. A hol a nép mit sem takarit meg, ott ily vállalatokról szó sem lehet. Az egyesek kezeiben összegyüjtött tőkék egyesitése eszközlé a kereskedés és forgalomnak sohasem sejtett emelkedését. Csak az egyes tőkék egyesitett hatalma által jöhettek létre — mellőzve itt most az állami épitészetet — a vaspályák, csatornák, hidak, kikötők, hajók s ama számtalan, legkülönfélébb czélokra alkalmazott gépek. Innen látható, mily nagy fontosságu az egyesek takarékossága az egészre nézve; ez tanusitja, hogy az egyesek, midőn önmaguknak valódi hasznot szereznek, egyuttal mindig a közjót is előmozditják. Könnyü volna bebizonyitani, hogy ama nagyszerü ipari és mütani teremtmények még a legtávolabb falvak utolsó lakosának is hasznára vannak. Azért a proletárnak a vagyonosbak elleni gyülölete csupán a tudatlanságban gyökerezik, mely nem képes felfogni, mily messze hátramaradnának gazdászati tekintetben müvelődési állapotaink az egyesek által megtakaritott tőkéknek egy közös czélrai öszmüködése nélkül. — A népek e takarékossága ismét következménye az átalános müvelődésnek s áldása a kereskedés és iparszorgalomnak. E takarékosság kevésbbé müvelt népeknél vagy egyátalában hiányzik, vagy csak csekély eredményt mutathat fel. Csekély müveltség és szegénység a szabadság hiányával legtöbbnyire karöltve járnak. Tekintsük csak Ázsia és Afrika népeit. Ha e népeknél itt-ott nagyobbszerü ipari intézményeket, technikai müveket látunk is, azok is közönségesen a nyugatiak művei.

Szorgalom, müvészeti buzgalom és rend a nemzeti takarékosság kiséröi, magasb munkabér, bővebb vagyonélvezet és a nép szaporodása örvendetes következményei az uj tőkék megtakaritásának. Csak oly nép örvendhet az élet magasabb élvezetének, mely nem emészti föl egész keresményét, hanem egyrészét megtakaritja, félreteszi; szegény nép nemcsak magasabb élveket, de rendszerint szabadságot sem élvez.

A fényüzés tehát illő korlátok közt áldásdus következménye a gazdászati müvelődésnek; helyeselhető és mint erkölcsileg nemesitő, igen nagy fontosságu a nép beléletére. Ha a forgalmi eszközöknek tőkék hatalma által létrejött óriási müvei s a nagyszerü kereskedelmi intézmények a közjólétet mind jobban emelik, az élet kényelmeit mind nagyobb körben kiterjesztik, földi létünk magasabb czéljait közvetve müvészet és tudományban előmozditják: ugy az ennek folytán terjedő fényüzés főleg azért üdvözlendő örömmel, mert a munkás osztály is szerezhet magának élvezeteket, melyek erejét fölfrisitik, érzelmeit nemesitik, gondolkozó tehetségét gyakorolják és ismeretei körét tágitják, ugy hogy munkáját most már nem pusztán buta odaadással, nem gépszerüleg végezi. A gondolkozás emeli az ügyességet, és csak a gondolkozó munkás dolgozik gyorsan, vigan s egyszersmind jól.

A virágzó nép fényüzése inkább az élet solid kényelmeire, mintsem puszta csillámra, látszólagos fényre; inkább valódi élvezetekre, mint a hiuság puszta kielégitésére irányul.

A solid egyszerüség kézzelfogható példája Angolország, hol mindenben nem annyira a fölösleges diszt, mint inkább a gyakorlati czélt tartják szem előtt. — A vadember haját még tarka tollakkal, kiáltó szinekkel, ajkait, orrát, fülét érczgyürükkel és korallokkal ékesiti. A középkorban bombaszt és pompavágy uralkodott, mely a viseletben és szertartásokban a legnagyobb kényelmetlenséget is eltürte; csak magasabb müveltségi fokon tér vissza az ember természetesebb öltözethez és szokásokhoz.

Ezen fejlődési szak egyszersmind a polgári erények kora. A nép takarékossága által képessé lesz, nemesebb fényüzést követni, s igy mind kül-, mind beléletét emelni. Elmult az az idő, midőn a fejedelem alattvalói összes vagyonát és keresményét sajátjának tekinté, mint ezt XIV. Lajos franczia király egész nyiltsággal kimondá, s adórendszerének alapelveiben némileg a gyakorlati életbe is átvitte. Igy lehet csak megérteni azon szavait is: „hogy a király alamizsnát osztogat, midőn pazarol.“ — Most a szorgalom gyümölcse azé, a ki munkája által előteremtette. Sveicz, mely a belga konzul jelentése szerint, lakosai számának iparához arányát tekintve, a világ első kereskedelmi állama, még Angolországot sem véve ki: különösen kitünteti magát nemzeti takarékossága által. Leggazdagabb városa Basel; csak pár év előtt jelentették a hirlapok, hogy egy ottani polgár egy templomot épittet saját erszényéből, mely 3 millió frankba kerül. Sok patriarchalis szokás divatozik ott még mai napig is. Gazdag szülők fiai, ha házasodni akarnak, igen keveset kapnak szülőiktől, s legtöbbnyire saját szorgalmuk által kell háztartásukat megalapitaniok. Ebéd után még vendégek jelenlétében sem átallják gondosan összesöpörni a hulladékokat, hogy vacsorára felhasználják.

Korunk olcsó fényüzése áthatja még a legszegényebb háztartás szükségleteit is. Vegyük csak a kenyeret, az alsóbb osztályok e legfontosabb fogyasztási czikkét, s tegyünk erre nézve összehasonlitást a jelen és mult közt. Franciaországban 1700-ban a népességnek csak 33 százaléka, ellenben 1838-ban már 60 százaléka élt fehér kenyérrel. Angolországban VIII. Henrik alatt sajátképen csak a nemesség evett buzakenyeret. 1758-ban itt és Walesben mintegy 6 millió volt a népesség, melyből $3^3/_4$ millió buza-, 739,000 árpa-, 888,000 rozs-, 623,000 zabkenyérrel élt. Irhonban még 1838-ban is a 8 millió lakosból 5 milliónak burgonya s $2^1/_2$ milliónak zabkenyér volt főtápláléka. Az alantabb müveltségi fokon álló régi népek is legtöbbnyire zabkenyérrel éltek. Régente a sör is zabból készült.

A müvelődés gyarapodásával, a fényüzés terjedésével fokonkint növekszik a nép tisztaságszeretete is. Igen tanulságos példa erre Angolország. Még Erasmus idejében, ennek tanusága szerint, igen piszkos ország volt az. Erasmus 1467 – 1536-ban élt. Csak 1520-ban jött létre ott az első szappanfőzés, s ma már a legjelentékenyebb szappanfogyasztással dicsekszik. 1807-ben nem egészen 5 font, 1845-ben pedig már csaknem 10 font szappanfogyasztás esett egy-egy lélekre. — A müveltség legalsó fokán álló népek egyszersmind a legtisztátalanabbak. A hottentottáknál a test természetes szine csupán a szem alatt látható, a hol a kunyhóik sok füstje által előidézett könyek lemossák a különben egész testet elboritó piszokkérget. — Magasabb müveltségi fok mellett a tisztaság mellőzhetlen kellékké válik, még a szegény is gondoskodik kunyhója tisztántartásáról.

A népnek gyarapodó képzettsége legjobb eszköz a tulnépesedés ellen. Az ismeretek átalánositásával, az érzék nemesitésével az ember hajlama az érzékeség kielégitésétől elvonatik, magasabb élvezeteket keres, az akarat erősödik, s az önmegtartóztatás és önkéntes önkorlátozás, gyümölcse a belső népélet emelkedésének. Világosan mutatkozott ez, midőn a kereskedelem roppant emelkedésével Angolországban a munkabérek jelentékenyen emelkedtek. Az angol megtakaritott keresményét az élet kényelmeire is magasabb élvezetekre forditotta. Az ir idejét és az akkor igen elterjedt burgonya termesztést csak a néptömeg szaporitására használta. Természetesen, az angol már szabad volt, az ir pedig rabszolgája egy szivtelen arisztokratiának és egy türelmetlen egyháznak. A szabad ember a jövőre gondol, a rabszolga ellenben csak a pillanat élvezetéhez tartja magát. Valamely nép középkorában a szegények ápolása, és az oktatás legtöbbnyire kegyes alapitványokra s az egyházra szorul; ellenben virágzó korában az állam elég erővel bir, mindkettőt magához ragadni az egyháztól, mely legtöbbnyire a neki szolgáló czélokat tartja szem előtt. A legszebb polgári erények virágzása abban is mutatkozik, hogy most az egyes ember készséggel segit szükölködő embertársai nyomorán, s örömest hoz áldozatot a közjólét előmozditására.

A durva anyagtékozlás és kolosszális pompa helyet enged egy végtelenül egyszerübb költekezésnek. Még a fejedelmi udvaroknál is sokkal egyszerübb az élet, s mégis sokkal fejedelmibb, mint a korábbi időkben. Az erkölcsi élet mind biztosabb alapot nyer az átalánosságban, s a sikertelen fényüzési tilalmak helyét e czélra keletkezett egyletek foglalták el. Az angol kormány évtizedeken át roppant erőfeszitéssel működött az ártalmas pálinka-ivás ellen. Következménye az volt, hogy az adók és vámok kevesbedtek s a csempészet gyarapodott, mig a baj folyvást a régi maradt. Később mértékletességi egyletek keletkeztek, s az ivásvágy jelentékenyen csökkent, vele a csempészet is, de a vámjövedelmek is nagy hiányt mutattak, mi azonban már a legközelebbi évben felényire helyreüttetett a gyarmati áruk beviteli adójának szaporodása által. A fogyasztás tehát a szeszes italokról a gyarmati árukra vitetett át. Ez nem jelentéktelen tünemény. Már Liebig tette azon észrevételt, hogy valamely nép müveltségi fokára a gyarmati áruk fogyasztásának mennyiségéből is lehet következtetést vonni.

A nemes fényüzéshez számitandók a lovak is; nem fényüzési lovak értendők a szó közönséges értelmében, hanem dolgozó lovak. Németországban, északkeleti Szász- és Poroszország homokos földeit kivéve, csaknem az összes földmüvelés lovakkal végeztetik, mig a középkorban erre csaknem kizárólagosan ökröket alkalmaztak. Az ó-német hitrege szerint az istenek bikafogatokon utaztak, s még a merovingi királyok kocsijait is azok huzták. Nagy Károly koronajószágain igen csekély számu lovakat lehetett találni. — Sok kerti növény és gyümölcs is csak nem régóta van elterjedve. Az angolok csak 1660-ban kezdték ismerni az árticsókát, spárgát, paszulyt és salátát. — A selyemruhábani fényüzés valamely ország jólététől és ipara állapotától függ. Angolország egy maga félannyival több selymet fogyaszt el, mint Európa többi részei együttvéve, egy angol 5—6-szor annyit, mint egy franczia.

E korszakban, t. i. a nép virágkorában a javak kellőbb arányban vannak felosztva; a fényüzés mint közvagyon, a külső népéletre nézve gazdag forrása a kényelemnek, a belsöre nézve erkölcsnemesitő, legerősebb emeltyüje az ipar és kereskedésnek, milliók köszönék neki becsületes kenyeröket, s mindnyájan életünk megszépitését és ezerféle örömeit, s az elsöbb osztályok szellemi élvezeteik aránylagos részét a tudomány és müvészet birodalmában. Örömmel üdvözöljük tehát e szempontból s ez értelenben a fényüzést!

(Vege következik.)

Egy vidéki levelező kirándulása.

II. *Bécs*, sept. 18. (*Visszapillantás Bajorországra; Lindauban egy éj s az egri bor; még Bécsből valami.*) Sokáig kell egy utleiráson dolgozni, hogy az sem több, sem kevesebb ne legyen, mint a látottak és közvetlen tapasztaltak hü, pontos és eleven előadása. Annyi apró részletet kell meg-

Vas. Ujs. 1859

házat, mellyben öt legutoljára látta és meggyülölte, nem találta sehol; azt ugy szétrombolák a tüzgolyók, hogy fel nem lehete ismerni a romhalmaz közöl.

A szerzetes némán megszoritá az ifju kezét; tán kitalálta gondolatjait? A halott szerető emléke nehéz!

A mint a füstölgő romok közöl ismét alászálltak; szemközt találkozának Heiszlerrel: a tábornok soha sem szerette Petneházyt nagyon, annál kevésbbé a barátot; bántotta az, hogy a magyarnak miért van vitézsége — és esze? Mint később megtudá, Funkensteinnak sógora is volt; a mi elég ok lehetett a haragra a tegnapi höstett után.

— Ne is menjen ezredes ur a főhadiszállásra, szólt hozzá szárazan, parancsot hozok önnek a főherczegtől; az egri basák Pest ellen jönek, már Hatvanig értek s ott elsánczolják magukat onnan ki kell öket ugratnunk, mielőtt várat csinálnának belőle. Vegye ön át Pesten levő huszárezredét s induljon velem még ez órában, én az Aspremont vasasokat vezénylem. Tüzes Gábor ur pedig menjen a főherczeghez s várja ott további rendeletét.

Gábor barát azt sugá Petneházynak: őrizd magad ettől az embertől, a ki mindenkit ur-nak nevez. Tudtomra a magyar eddig csak az Istent és fejedelmét hitta uramnak, s ha másnak mondta, gunyolódott vele.

Azzal elváltak.

Petneházy átment Pestre s egy óra mulva csatlakozott Heiszlerhez huszárezredével, melly saját nevét viselte. Felötlött előtte, hogy illyen hadi vállalathoz nem visznek ágyukat; de nem kérdezősködhetett, mert tudta a szokást, hogy felsőbb rangu tiszt az alsóbb fokunak illyen kérdésre helyt nem áll.

Másnap szép rendben megérkeztek Hatvan alá; annak már akkor hevenyészett sánczai voltak, miknek szegletén a basa lófarkas holdja villogott.

Heiszler ott azt az utasitást adta Petneházynak, hogy a török hadsereg által összeterelt gulyát hajtassa el a város alól — fényes nappal.

A feladat a nevetségig lehetetlennek látszott; de Petneházy nem mondta azt rá, hogy lehetetlen. Hogy ne legyen senkinek kifogása személyes bátorsága ellen, kiválasztott ötven vitézt huszárai közöl; s ő maga élükre állva, bátran belovagolt velük egész a török sánczok aljáig; a hol a gulya tanyázott.

Egy pár szakállas golyó elbúgott fejeik felett; de kárt nem tett bennük; később sürüen tüzeltek rájuk öreg puskákkal; Petneházy erre megritkitá a csapat hadsorát s sebesen neki nyargalt a gulyának; az őrtálló kurdok elszaladtak, otthagyták a teheneket, a huszárok pedig kiszakitottak belőlük egy pár száz darabot s elkezdték hirtelen terelni maguk előtt.

A városban levő törökök elébb cselvetésnek hitték ezt a mozdulatot s nem jöttek ellene, most azonban maga az egri basa és alvezérei hatszáz spahival iramodtak a huszárok után, hogy ezt a csufot ne engedjék megtörténni.

Heiszler jól láthatta, hogy Petneházy minő veszélyben forog; de azért nem mozdult meg helyéből. Ha elesik, azt lehet róla mondani: elvette vakmerő bolondságának diját, ha megmenekül, csak a parancs szerint cselekedett.

Azonban Petneházy nem gondolt a megmenekülésre, hanem a mint látta, hogy a török azonnal utoléri, hirtelen megállitá katonáit, s visszafordult maroknyi népével az üldöző ellenségre; annak egy része tovább rohant a nyargaló gulya után, más része akkor torpant meg, midőn a huszárok közéje vágtak.

— Kiki a maga kezére dolgozzék! kiálta Petneházy s azzal ő maga egyenesen nekirohant az egri basának, s a mint az szép ezüstös pánczélba volt öltözve, ugy taszitotta keresztül kopjája vasával, hogy annak a hegye a nyeregkápában állt meg. Ugyanakkor egy másik huszár a török alvezérnek egy akkora darabot levágott a koponyájából, a mennyi annak épen elég volt arra, hogy a nélkül ne élhessen. Erre zavarba jött a törökség, rémület szállta meg vezérei elestén; lassankint egyes huszárok, dragonyosok száguldoztak segitségére, a csata átalános lett, a zavar még átalánosabb. Mire kitisztultak belőle, kétszáz ötven török hevert a csatatéren, köztük a vezérek, nyolczvan foglyul esett; a többi meg sem állt Egerig, otthagyta Hatvant és a gulyát; s a vezéri nagy pecsétet, mit Petneházy diadala tanujeléül vitt Budára a herczegi vezérnek, az meg a császárnak küldte. *)

*) Lásd: Der Siegreich geendigte Türkenkrieg 93. lap.

Midőn innen visszatérve, Pesten találkozott Gábor baráttal; ez örvendve szoritá öt keblére.

— Elveszett embernek hittelek! Már most ne tégy többet egy esztendeig; mert nem fog javadra szolgálni; eredj Komáromba menyasszonyodhoz; vidd oltárhoz, aztán ősi kastélyodba haza s iparkodjál boldog ember lenni. Ha szükségük lesz rád, hivatni fognak; ha utjokban lészsz, eltesznek láb alól. A császár grófnak nevezett ki s ezt nem szeretik azok, kik a hátad mögött maradtak.

Azonban Petneházy nem fogadta meg öreg Mentora jó tanácsát. Elragadta a hir, a dicsszomj; a helyett, hogy véres babéraival sietett volna Borbálához, kinek kezét a legdicsőségesebb uton érdemelte meg: hazája visszavivott fővárosának ormára tüzött zászló által; jobbnak találta a főhadiszálláson megjelenni. Ott sok mosolygó arcz fogadta; többek között Funkensteiné is; ki tréfálózva mondá neki:

— Bizonyára most már ollyan nagy emberré lettél, hogy nem is kellene ollyan közrangu leány keze után vágyódnod, mint Borbála; ha Bécsbe fölmégy, tuczatszámra találod a herczegasszonyokat, kik erővel nőül akarnak hozzad menni.

— Már csak hagyd te nekem azt, a kit megszolgáltam, s ne igen nevezgesd elöttem Borbálának, mert az csak nekem Borbala, neked nem.

— Jól van, jól, azért ne légy ollyan fennyen; nem a te érdemed, hogy a hol te jártál, ott kevesebb volt a fal és a férfi, mint a hol nekem kellett verekednem.

Ebből tüzes vita kerekedett volna, ha a vitéz urak közbe nem vetik magukat, mire azután a két lovagnak kezet kellett nyujtani és kibékülni; s minthogy Petneházy másnapra a herczegtől szabadságidőt kért Komáromba utazhatni arájához, Funkenstein azt inditványozá, hogy ezt egy bucsulakomának kell megelőzni; a minthogy azután estve elkezdvén a nemes urak egész kivilágos kivirradtig ittak és jó kedvben voltak; utoljára Funkenstein franczia borokat hozatott elő s azokból kényszerité Petneházyt inni, a kinek a pezsgönedv nagyon tetszett.

Reggel, a hajnali trombita szónál azután elkisérék jó barátai Petneházyt egész a török fürdőkig, ott bucsut vevének töle s engedék utjára menni Komárom felé.

Petneházy mintegy ötven huszárt vitt magával kiséretül, még mindig megeshető levén, hogy valahol száguldozó tatár csapatokkal találkozzék Komáromig, azoknak hadnagyával bizodalmas beszélgetésbe elegyedett az uton. Egyszer, Vörösvár táján elkezd panaszkodni, hogy iszonyu hőséget érez, a hadnagy pedig azt állitá, hogy igenis hüs szél lengedez. Petneházy apródonkint leveté mentéjét, dolmányát egy ingre maradt, mégis kiállhatatlan hőségről panaszkodott; az izzadtság csorgott le halántékairól.

Kevés idő mulva azt mondá a hadnagynak, hogy a feje majd szétszakad. A hadnagy azt hivé, hogy ez az éjszakai mámortól van, s tanácsolá neki, hogy ha Vörösvárra beérnek, feküdjék le és pihenje ki magát.

Petneházy erre sebesen előre lovagolt, a hadnagynak ugy tetszék, mintha a vezér le akarna esni lováról. Utána kiáltott, arra Petneházy megállt és bevárta.

Amaz egészen ki volt kelve alakjából, szemei beesve és ajkai elkékülve.

— Bálint, monda a hadnagynak, én meg vagyok mérgezve; de visszamegyek, és megölöm azt, a ki megölt!

Azzal dühösen sarkantyúba kapta paripáját, s el kezdett vágtatni visszafelé Budának.

Huszárjai nem érték utól, olly böszült nyargalást követett el, s el-el maradoztak utána. Egyszer azután azt látták, hogy letér az utról, ki a sik mezőnek, mint a ki már eszméletét veszté s nem tudja kormányozni a lovat. A paripa nyargalt szökellt árkon bokron keresztül, néhol olly közel jött az ezredes kisérőihöz, hogy azok láthaták annak feldult arczát, szederjes homlokát, égő szemeit s hallhaták, milly szörnyen átkozza gyilkosát vértől habzó szájjal; rettentő tünemény, egy méregtől megörült dalia, kit böszült lova ragad berken és avaron keresztül!

El nem birták fogni, mindaddig, mig a halálra nyargalt ló össze nem roskadt; s lovagjával együtt a földre rogyott; mire odaértek, Petneházy meg volt halva.

Ki gyilkolta meg? azt ki keresné már most — százhetvennégy

esztendő mulva? A jó öreg Cserey, ki e vele egykoru történetet ekként elbeszéli, azt veti utána: „Ha magyar vagy és sokáig akarsz élni; okos ne légy, vitéz ne légy, s pénzed de legyen, sok.“ *)

(Vége következik.)

Kézsmárk és a Tököll vár.

Régen nem volt olly nagy hire sz. k. Kézsmárk városának, mint napjainkban, midőn a magyarországi protestáns ügy fejlödési menetében ismét némi nevezetességre jutott. Azonban Kézsmárk nevezetes város volt már a régi s későbbi időben is, a mit leginkább nagyszerü vidékének s az ottani főiskolának köszönhetett. A magyar irodalom két hőse, Kazinczy Ferencz és Kölcsey Ferencz — hogy többeket ne emlitsünk — szintén ez iskola falai között töltöttek nehány évet.

Két képben mutatjuk be ma e várost és vidékét.

Alig volna hihető, hogy legyen ember e hazában, ki a Kárpátokat, e nagyszerü hegylánczolatot ne ismerné, melly az ország északi határait félhold-alakban épen ugy keriti körül, mint a szelid Olaszhont az Alpesek festői bérczei. És bár az Alpesek nagyszerüségével — tömegben és kiterjedésben — távolról sem versenyezhet, mindazáltal egyes részeitől nem tagadhatjuk meg sem a nagyszerüséget, sem az elragadó szépséget.

Gyakran egyesült már a költő tolla, a müvész ecsetével, hogy e vidékek szépségét előadja, és pedig olly hiven, hogy nekünk csak kevés mondani vagy festeni valónk maradt hátra. De ha a Kárpátok honából minden szebb pontot festmény tárgyul, és korábbi történetéből minden nagyobbszerü eseményt költeménybe foglalni akarnánk, akkor sokkal több vonzó tárgy kinálkoznék, semmint egyes emberi erő megbirhatná. Nincs talán része e roppant hegylánczolatnak, melly több festőiséggel birna, a vadregényességnek több szépségét mutatná fel, mint Kézsmárk vidéke.

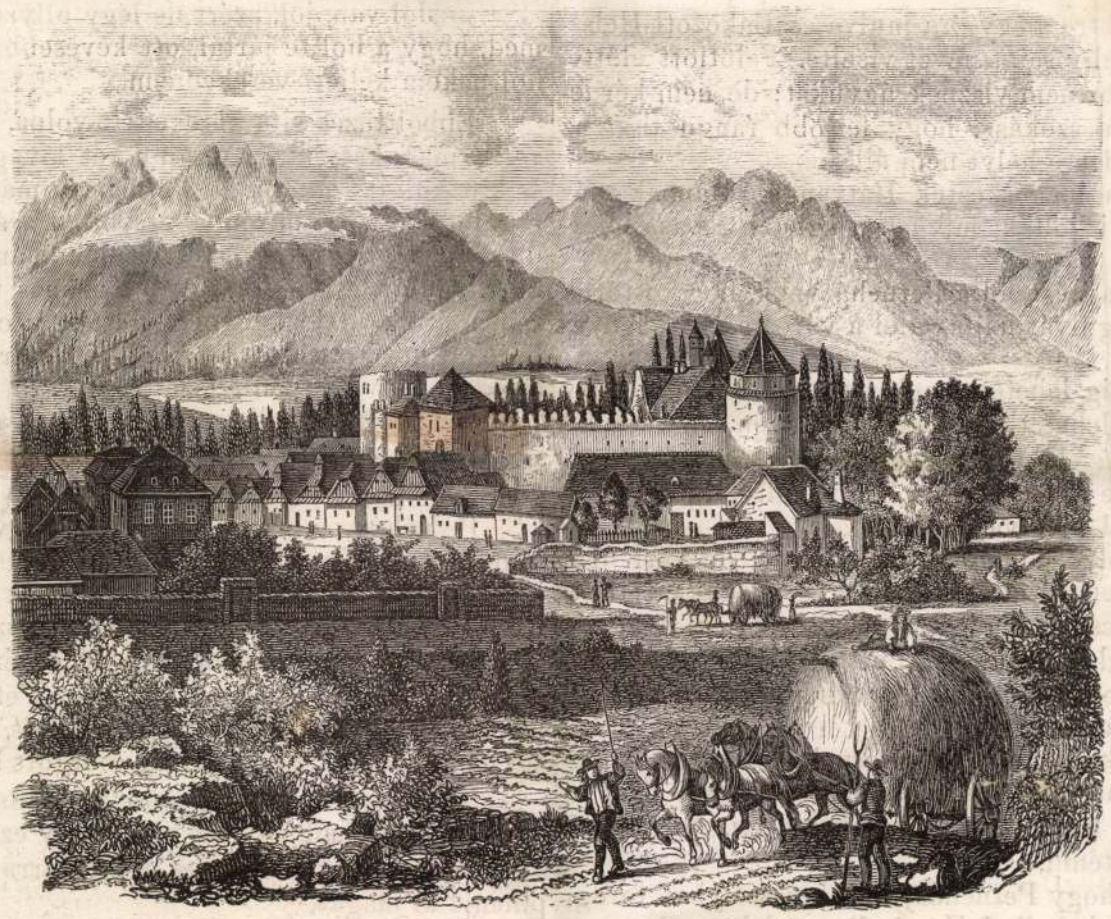

Tököli vára Kézsmárkon.

Kézsmárk épen a központi Kárpátok, a nagyszerü Tátrahegység alatt, ettől alig egy órányira, a Poprád vize jobb partján fekszik. Régi oklevelekben ***Forum Caseorum***, ***Caesareoforum*** és ***Késmarkinum*** nevek alatt fordul elő, (németül Käsmark és Kaisersmarkt). Eredete bizonytalan, Vályi szerint három falutól vette eredetét, mellyek Szent-Péter-Pál, Szent-Mihály és Kézsmárknak neveztettek. Miután e vidéket a tatárok egészen elpusztitották, ujra benépesitését a magyar királyok eszközlötték, s számos kiváltsággal látták el. Ugyanis IV. Béla 1269. először ruházta fel szabadalmakkal, mit Lajos király 1380-ban megerősitett, midőn itt a magyar- és lengyelországi rendek békekötés végett összegyülekeztek, ugyanekkor szabad királyi várossá is lett. — Később a szepesi városok főhelyévé tétetett, midőn Ulászló parancsára a szepesi gróf 1440-ben lakását Lőcséről ide tette át. Zsigmond király az előbbi királyoktól nyert szabadalmaikat megerősitette, és a várost a harminczad alól felmentette. I. Mátyás alatt pedig még nagyobb tekintélyre emeltetett, ki itt többször megfordult, s az itteni nagy hegyek egyikén, melly róla maig is Királycsúcsnek neveztetik, 1474-ben ebédelt, minek emlékezeteül a kösziklába e szavakat vágta: „Hic hospitatus est Mathias, Rex Hungariae 1474.“

*) Lásd: ujabb nemzeti könyvtár Cserey Mihály históriája 166. l.

1464-ben a husszíták pusztitották e vidéket és Kézsmárkot is elfoglalták. 1530-ban Zápolya János, később Lasky Jeromos gazdag lengyel nemes, s végre a Tököli család birtokába került, melly utóbbi alatt különösen sokat szenvedett. A Tököliek nyugtalan harczvágya nemcsak e vidéket, de egész Magyarhont a polgárhadak hosszu sorába bonyolitotta. Leirhatlan nyomorban szenvedtek e városok azon időszakban; barát és ellenség egyiránt pusztitott. A kézsmárkiak is sulyos kegyetlenségeket voltak kénytelenek kiállani Tökölitől, ki minden szép szabadságaiktól megfosztotta őket, s kénye kedve szerint adóztatta. A többi között egy kis szepesi város birájának jegyzőkönyvében következők vannak feljegyezve: „Felka 1684. márczius 5-én, Mi a 13 szepesi város köteleztünk 5000 tallért a nemes Tökölinek három nap alatt fizetni, és 13 kocsit adni. Márczius 13-án 400 lovas szállásolt be nálunk, kik két éjjel tartózkodtak itt; következő nap 60 ember 100 lóval, 12-kén ugyanannyi. 14-én jöttek a németek és házainkat kirabolták. 16-án Leibiczról 2000 német jött, s egész éjjel nálunk maradt; saját házamban 18 ló és 17 ember volt szállásolva.“ Továbbá: „Még 500 tallér pótlást kell adnunk Tökölinek, a tatár és török ellenség miatt. 400 embert és 200 lovat hurczoltak el tőlünk, tőlem egyedül hatot!“ stb. . . . Talán Magyarország egy része sem szenvedett annyi mindenféle üldözést mint épen Szepesmegye. Az akkor is nagyobb részt német ajku lakosság nagy buzgósággal fogadta a reformatiót, seregesen tértek az uj vallásra, kiknek számát a XV században a Csehországból kiüzött husszíták, és később a XVI-ikban a Szászországból ide költözött Luther-követők tetemesen növelték. E miatt is e vidék, vallási villongások által igen sokat szenvedett. Azoknak, kik a történetben jártasak, elég ha megemlitjük Karaffa eperjesi vérbiróságát, ki a protestánsokat minden kigondolható módon elijeszteni s elnyomni törekedett, s bár tervének kivitelére mindent elkövetett, azt kivinni még sem volt képes.

A Tököliek várát, melly hajdan olly pompás és nevezetes vala, most a város birja, és a kórházon, börtönön kivül faraktárul is szolgál.

Idősb Tököli István olly fényesen készittette el, hogy bármelly herczegnek is méltó lakot adhatott volna, két kőfallal, s öt szép toronynyal, mellyek maig is épségben állanak, volt erősitve. A város felöli kapuján, néhai birtokosának, a Tököli-család vörös márványba vésett czimerét mutatja. Hajdan, 1190 körül e hely az apáczáké volt. A vár udvara tágas, az északi részen levő régi nevezetes kápolna, még most is meglehetős épségben van, s hajdani diszét gyanittatja. Szép sirboltját 1766-ban tetemesen megrongálták a katonák, kik a márvány koporsókban rejtett kincseket véltek találni; a többek között néhai gróf Tököli nejének, Rátóti Gyulaffy grófnénak czinből készült koporsóját feldarabolták, s a czinöntőknek eladogatták.

A várnak jobb felöli része, melly maig is még használható, pompás lakszobákkal s termekkel volt ékesitve, körülötte pedig gyönyörü kertek, halastavak és vadaskertek valának, a hol most rétek és káposztáskertek terülnek el. A vár hajdani nagy kapuja még most is épségben van, a város felöli kapu felett volt egy nagyszerü étterem, honnan az egész városon végig lehete látni. E két kapun kivül még egy harmadik is volt, melly a vár körüli

kertbe vezetett, s felvonó hiddal volt ellátva. Nevezetes továbbá a felső kapu melletti vastag torony, mellyet Zsigmond uralkodása alatt, a husszitáik ellen épittetett a megye saját költségén, idővel tömlöczczé változtatták, majd ismét puskaporos torony lett belöle.

A város három egyháza közöl legnevezetesebb a góth modorban épült római kath. templom, hajdan a paulinusok birtoka, kiknek itt zárdájuk is volt. E templom tornyában volt hajdan a vigyázók lakása, kik az óraütést és a szerencsétlenségeket trombita harsogással adták tudtára a lakosságnak. A kisebb kath. templom a vár utczája végén van, ezt is a paulinusok ujitották meg és ékesitették fel.

A harmadik az evang. templom, melly ugyan fából van épitve, de azért elég tágas és jó nagy. A templom mellett van a csinosan épült s szép virágzásnak örvendő evang. lyceum (most teljesen fölszerelt s rendezett főgymnázium), melly régi idők óta hazai tanintézeteink legjelesbjei közé tartozik, s különösen szivesen látogatták mindig a magyar alföld reformatus ifjai az itt divatozó német nyelv megtanulása végett, bár a tannyelv ujabb időkben itt is tulnyomólag a magyar vala.

Egyéb hasznos intézetei közöl megemlitendő a szegények intézete, a kórház és az agg-kóroda, mellyek mindegyike meglehetős alapösszegekkel rendelkezhetik. Továbbá még más számtalan jótékony alapitványnak örvend a városi lakosság. A városnak hosszu és tiszta utczái vannak, a házak napról napra ujabb izléssel épülnek; ott, hol a város falai lerontattak, gyönyörü zöldséges és veteményes kerteket találhatni. Emlitésre méltó a toronnyal ellátott városháza a piacz közepén, melly még 1461-ben épittetett, jeles tornyával együtt, de az 1710-ki szerencsétlen égés által megcsonkittatván, még sokkal diszesebben ujittatott meg, a torony tetejét rézzel fedték be, a városházát pedig megnagyobbitották.

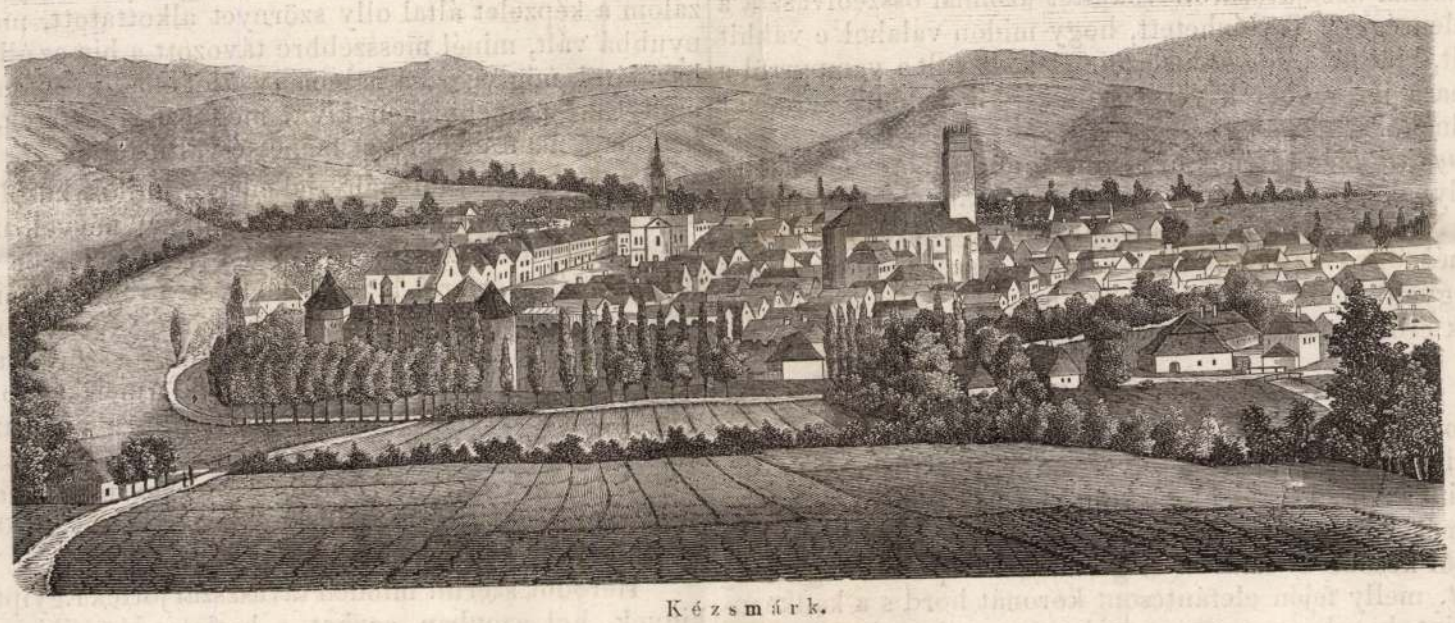

Kézsmárk.

Lakosai nagyobbára kereskedéssel és kézmüiparral foglalkoznak. Különösen a bor és gyolcs nagy fontosságu czikk, s az első hajdan még sokkal élénkebb és jövedelmezőbb vala. A gyolcskereskedést, az itt nagy számban levő kékvászon-festők üzik, kik Pestre és Debreczenbe évenkint 2—300,000 röföt hordanak be. Gyára van kettő, egy börgyár és egy sergyár, mellyben igen jó sert főznek. A Poprád vize a Dunajecz-folyóba, az pedig a Visztulába folyván, ennélfogva a Poprád a külföldi kereskedelemre nézve is nagyfontosságu viz lenne, ha szabályozás által hajózhatóvá tétetnék; mi iránt a vizsgálódások ugyan már a régibb időkben megkezdődtek, de mint látjuk, még eddig semmi eredménye nincs. Ujabb időkben a Poprád völgyébe vasutat is terveztek, azaz: hogy már szó volt róla.

E vidéken 1662-ben, augusztus 12-én, olly rendkivüli felhőszakadás volt, hogy a hegyekről leomló viz majorokat s egyéb épületeket, sőt még élő fákat is magával ragadott; a Kárpát bérczein pedig olly borzasztó földrengés volt, hogy a hegyek megrepedeztek, a kősziklák leomladoztak, és fenn a hegyen egy uj nagy tó támadott. E rombolásnak hatalmas nyomait bámuljuk még ma is, ha a Tátra bérczei közé megyünk.

Elég legyen most e tárgyról ennyi. Lesz még alkalmunk, Szepesmegye gyönyörü vidékéről és hazafias érzelmü derék népéről e lapokban bővebben is szólani. *Zombory Gusztáv.*

A hitregei (mythosi) állatok.

(Vége.)

6. Az emberevő (martichora), a tengeri leány, syrén, emberfarkas, vampyr és patkánykirály.

Ktesias szerint gyakran látható Indiában egy állat, nagy mint az oroszlán, emberarczczal, három fogsorral szájában, emberfülekkel, kék emberszemekkel, lábain karmokkal, s bököl- (skorpió) farkkal, mellynek oldalain s hegyén lábnyi hosszu tövisek vannak, s teste a legélénkebb ólompir szinével bir. Ez állatot *emberevőnek* (martichora) azért nevezték el, mert emberrel s állattal él. Ha valaki elöl támadja meg, farkát feje fölött elöre kapja s abból mint nyilból a nyilvesszöket, ugy lövi ki töviseit; ha pedig hátul rohanják meg, akkor kinyujtja farkát s igy lövi ki hátra töviseit, mellyek az elefánton kivül minden más állatot megölnek.

Aelian szerint tövisei, ha levágják, ismét kinőnek s ha az indusok fiatalon megfogják, farkát szét szokták zuzni. Hangja olly harsogó, mint a trombitáé s az indusok, kötelesek voltak illy állatot, mint adót küldeni a persa királynak. — Link ebből azt következteti, hogy az állat valóban létezett s véleménye szerint, a sündisznókhoz tartozhatott. Persepolis romjain ennek képét is lehet dombormüveken kifaragva látni, miből következik, hogy ez is, mint az egyszarvu, jelképi állat volt. A persák vallása szerint, ha a rosz szellem, Ahriman, csak szörnyeket teremt, akkor Zoroaszter tanitásaként, legszebb kötelessége, vadégés által megcsonkittatván, még sokkal diszesebben ujittatott állatokat leküzdeni. Az emberevő is az embernek az oroszlán és bököl szurásai fölötti győzelmét jelképezheti.

Másként van a *tengeri leánynyal*. Ez már nem jelkép, hanem a valódinak tulzása, melly végre hitregébe megy át. Az indiai szigetengeren tartózkodó dujong (halicore cetacea) szolgálhatott e mesének alapul, melly is egyike azon czeteknek, mellyek a növényevőkhöz tartoznak. Mint a fóka, ugy ez is az emberéhez igen hasonló ábrázattal bir. Nem csuda, ha az emberi képzelet fölül leány-, alul pedig haltesttel birónak rajzolta, miután ez állat nőstényének elöl a mellén vannak emlői.

A tengeri leányok regéjével összezavarják a *syrének*-ét; pedig a kettő nem egy. Homer Odyssea-jában a syrének bájos szüzek, mellyek félig nő-, félig madáralakkal birván, az Argonautákat szép énekükkel partra csalták s megsemmisitették, Odysseus ellenben olly szépen énekelt, hogy bámultak rajta, mi által le voltak győzve s ez okból a tengerbe ugráltak, hol szirtekké változtak át. Ez egész nem jelképez egyebet, mint a szirtek veszélyességét, mellyek regényességük által magukhoz vonják a hajóst, ki aztán közelükben elmerül hajójával.

Az *emberfarkas* név alatt, a görögök s rómaiak korától fogva, olly embert értenek, ki kénytelen farkas-alakban kóborolni s azon rosz tulajdonsággal bir, hogy a gyermekek és szüzek vérét kiszivja,

sőt még a hullákat is fölfalja, mellyeket a földből kiás. Valószinüleg a hullával élő dögész (hyéna) adott e mesére okot. Kaukazusban él egy monda, melly szerint, „vannak nők, kiket az isten sulyos bün miatt arra kárhoztatott, hogy hét évig farkassá változva legyenek. Az illy bünös asszonyhoz éjjel egy kisértet lép farkasbőrrel, s parancsolja, hogy ezt huzza fel. Mihelyt az a bört magára vette, fölébrednek benne a farkas legyőzhetlen állati indulatai s most először is saját gyermekeit falja fel, később az atyafiakét s azután a másokét is. Minden ajtó, minden lakat magától fölnyilik e szörny előtt. Csak éjjel dühöng, nappal ismét visszanyeri asszonyi alakját.“ Az emberfarkasróli vakhit minden german, roman és celta népeket nyugtalanitott és Kaukazusban, mint látjuk, ma is él.

Az emberfarkashoz közel áll a *vampyr* (ludvércz, lidércz). És egy a sirban is még tovább élő hulla, melly éjjel följár a föld alul, hogy az élő emberek vérét kiszíja. Evvel táplálkozva életben marad, s nem rothad el, mint a többi holtak. Harapása nem hagy hátra látható sebhelyet, de gyorsan öl. A megharapott számára csak, ha fölismeri, kinek hullája harapta meg, van menekvés, de ekkor is egyetlen feltétel alatt, ha t. i. a vampyr sirjának földéből eszik és ennek vérével bekeni magát. Azonban ez is csak ideig óráig használ; az egyszer megharapott meghal, s maga is vampyrrá válik.

E vakhit leginkább uralg a szláv népeknél, kivált a 18-ik század elején szörnyen fölkapták, leginkább pedig Szerbiában. E monda alapját az elevenen eltemettetés eseteiben találja, mellyeket ismét fölásáskor, sirjukban többnyire megforditva találni. Továbbá sokszor történt, hogy midőn hullát ástak fel, annak haját, szakálát, körmeit sokkal hosszabbnak találták, mint volt, midőn a földbe tették. E tüneményeket a babona nem tudta másból megmagyarázni, mint hogy az elhalt a sirban is tovább élt. De miből? A kisértetek, a holtak hazajárásáróli vakhitet azonnal összeolvasztá a képzelet e jelenséggel. Történhetett, hogy midőn valahol e vakhit épen elterjedt, kiütött a dögvész s azonnal kész volt a vampyrról a mese, hogy haza já., emberek vérét szíja ki, kik aztán csakhamar mind meghalnak.

A patkánykirály létezésének hite, nincs minden alap nélkül. Illy patkány-királynak létezik egyetlen kitömött példánya az altenburgi muzeumban. Nem más ez, mint több apró, fiatal patkány, mellyek farkuk végénél fogva egy csoportba vannak összenöve, azaz hogy farkuk a lengyelfürthöz (Weichselzopf) hasonló betegség következtében csak erősen összebonyolult állapotban van.

7. A basilisk és sárkány (Drache.)

A régikor meseállatai közöl, a néphitben egy sem birt egész az ujabb korig olly nagy tekintélylyel, mint a basilisk. A régiek előadása szerint az egy sárgás kigyó volt, koronaszerü három szarvval fején. Innét volt a neve *Basiliskos*, mi annyit tesz, hogy kis király, a miből később a szlávok és germanok képzete megalkotá a *kigyókirályt*, melly fején elefántcsont koronát hord s a kaukazusiak hite szerint, ki e koronát megszerzi, szerencsés egész életében s ünnepelt. Szerintük a kigyókirályné fénykövet tart szájában, mellyet ha kiejt, egész életére szerencsés lesz, a ki fölveszi.

Illy messze a régiek nem mentek. Az ő basiliskjuk minden kigyók közt a legmérgesebb, nemcsak harapása, de lehelete, sőt szeme is ölt; még a növény is elszáradt, ha hozzá ért, vagy rálehelt. Meg lehetett ölni, de vészthozó volt e győzelem, mert mérge fölnyomult a dárda szárán s megölte a lovast lovával együtt s csak akkor maradhatott életben, ha kezét gyorsan levágta. Plinius hoz fel példát erre és *Nagy Sándor* is tapasztalta a basilisk veszélyességét. Keleti hadjáratában, miután már sok katonája, a basilisknak csupán tekintetétől szörnyet halt, a többit azáltal menté meg, hogy egy roppant paizst készittetett, mellynek küllapját nagy tükör képezte, mellyben a basilisk magát megpillantván, kimult, mivel e szörny önmaga sem birta magát kiállani.

Ezenkivül sziszegése is olly fertelmes, hogy minden állat és kigyó menekült az elől, a menyétet kivéve; csak ez állat ölte meg a basiliskot, szaga által, de e mellett maga is elveszett. A basilisknak vagy kigyókirálynak, hullájából sem evett semmi állat.

Ha valakit megharapott, annak husa elfeketülten hámlott és potyogott le csontjairól. Más kigyó, ha csak látta, megmerevült s a madár megdöglött, ha csak átröpült fölötte. A kakastól azonban félt a basilisk, látására összerezzent, reszketett, s kukorikulásától kimult. Miért is kakast vittek magukkal az utasok, midőn a libiai pusztákon voltak átmenendők, hol a basilisk tartózkodott.

Innét származhatott azon mese, hogy a kakas élte nyolczadik évében egy tojást tojik a szemétre, mellyet ha teknösbéka költ ki, abból egy basilisk jő a világra, négy kakaslábbal, fején tarajjal, s hátul kigyófarkkal. Ez okból a középkorban a basilisktojást rendkivül hathatós büvszernek tarták, sőt itt-ott még ma is basilisktojásnak tartják, ha valamelly tyuk rendkivüli alaku tojást rak.

Plinius leirása szerint, a basilisk Cyrene tartományban élt, legfölebb egy láb hosszusággal birt, fején fehér folt volt s nem kigyózó tekergözéssel mozogott, hanem hátgerinczét hullámzatosan emelgetve, egyenesen előre tevé magát.

E csudaállatról már az ó-testamentomi szentirás emlékezik. Igy ir Esaias : „Ne örvendezz te, Filiszteusoknak egész országa, hogy annak vesszeje megromlott, a ki téged ver vala : mert a kigyónak magvából baziliskus származik, és annak magva lészen tüzes szárnyas sárkány!“ Továbbá Jeremiás (8, 17) igy ir : „Mert ime küldök reátok mérges baziliskus kigyókat, kik ellen semmi varázslás nem használ és megmarnak titeket, azt mondja az Ur!“ Ebből láthatni, hogy a basilisk hite már a legrégibb időben annyira vérré és hussá vált, miszerint átalánosan általa jelképezik a veszélyes ellenséget. Mindemellett több volt csupán jelképnél, mert nincs minden alap nélkül.

A Linné által leirt szarvas sikló (coluber cornutus, gehörnte Natter) Egyiptomban és Palestinában a homokos vidékeken él, 14 hüvelyk hosszura megnő, háta barna, hasa fehér, fején két bub alaku szarvval, melly az ujj vastagságával bir; igen mérges s annál veszélyesebb, mivel szine csak kevéssé különbözik a föld szinétől s a legcsekélyebb érintésre nyilsebességgel ugrik előre, hogy dühét harapással önthesse ki, Nem csuda, hogy illy veszélyes állatból a borzalom a képzelet által olly szörnyet alkottatott, melly annál iszonyubbá vált, minél messzebbre távozott a hir az állat tulajdonképi hazájától, mig végre a babonás vakhit előállitá a fönebbi basiliskot, mellyről a fönnebbieken kivül még azt is regélték, hogy ha elég, hamuja a nemtelen érczet nemessé változtatja.

A természettudomány jelenleg a hüllök közöl, a gyikok rendében jelöl egy állatot a *basilisk* (tokár) névvel, melly első pillanatra valóban borzasztó benyomást tesz az először szemlélőre. Hátul tarkóján börtaraj látszik, mellyet a régiek könnyen nézhettek koronának, háta és hosszu farka szintén fürészidomu börtarajjal bir, torkán a csüngő bör tokát képez; teste szürke, apró pikkelyekkel fedett, hossza mintegy két lábnyi. Amerikában, föleg a fákon éldegél, hol ágról ágra szökdelve fogdossa a rovarokat s egészen ártatlan állat.

A basilisk mellé sorozandó a *sárkány*, melly alakra alig egyéb, mint repülőgyik, vagy basilisk. A *drakon* szó a görög s a *draco* szó a római nyelvben eredetileg nagy kigyót jelent.

Herodot szerint minden tavaszszal jöttek Egyiptomba szárnyas kigyók, hol azonban azokat a batlamadár (ibis) föltartóztatá s megölte, mi miatt e madarat ott a templomokban tisztelték. Strabokint a sárkányok Indiában laknak, s olly szárnyuk van, mint a denevérnek s olly erős nedvet bocsátnak ki, melly ha a börre jő, azt szétroncsolja.

A természettudomány jelenleg, a gyikok rendében jelel egy állatot a sárkány (draco, der Drache) névvel, melly nem egyéb, mint röphártyával biró gyik, mellynek segitségével egyik fáról a másikra ugrik, rovarral él s igen ártatlan állat, hazája Keletindia, hossza egy láb.

Ez állattól azonban lényegesen különbözik a Juba és Plinius által leirt sárkány. Juba szerint tarajjal birt s Plinius 20 röf hosszunak mondja s leirja harczát az elefánttal.

A sárkányról a chinaiak és japanok is sokat beszélnek. A chinaiak *lung* néven ismerik, melly szintén nem más, mint valamelly szárnyas hüllő s a megifjodás jelképének veszik.

A nyugotázsiai népeknél nagy virágzásban áll még a kigyóimádás, melly a tüzimádással összefüggésben van, melly Ahriman (a sötétség istene) és Ormuzd (a világosság s tüz istene) tiszteletében nyilvánul. Dunker szerint Ahrimannak volt egy kigyója, Dohoka, mellynek három feje, három torka, hat szeme, és ezerféle ereje volt, egy kegyetlen démon, a világ romlására alkotva. Sok viszontagság után Dohoka önuralkodó lett Iranban, kinek vállaiból két fekete kigyó nőt ki, mellyeknek mindennap két embert vetettek étkül. Végre fölkelt ellene egy (Sz.-György-féle) vitéz, Traetoana,

Kézsmárk!

Santa Barbara

Encs (ÉM) — Az olaszországi testvérváros, Massa Marattima kulturális küldöttsége, a Santa Barbara kórus április 10-én érkezik Encsre.

Az 1952-ben alakult kórusnak, mint arra neve is utal, kezdetben bányászok voltak a tagjai. Az alapító és az első karnagy, Don Omero Martina vezetésével tanulmányozták az egyházi zenét, elsősorban a klasszikus kórusműveket, de nem hanyagolták el a világi és a hagyományos népi zeneirodalmat sem. A kórus jelenlegi karmestere 1980 óta Maurició Morgantini. A kórus számtalan olaszországi és külföldi sikert ért el. Az arezzói nemzetközi kórusversenyen 1974-ben elsők lettek, ugyancsak abban az évben elnyerték az „Apolló múzsái" díjat. A belgiumi Charleoiban rendezett nemzetközi kórusfesztiválon, és a brüsszeli világkiállításon ez az együttes képviselte Olaszországot. Többször szerepeltek olasz, svájci és belga rádióműsorokban is. Az utóbbi évek jelentősebb sikerei közé tartozik, hogy 1986-ban részt vettek a milánói dóm sokéves restaurálásának befejezése tiszteletére rendezett fesztiválon, 1988-ban és 1990-ben hangversenykörutat tettek Németországban. Koncerteztek Spoletóban, Sienában, Bressnone-ban. Rendszeres szereplői, házigazdái Massa Marittima zenei rendezvényeinek. Tavaly CD-stúdiófelvétel készült a kórussal.

A háromnapos testvérvárosi látogatás során a Santa Barbara kórus tagjai megismerkednek a megye néhány nevezetességével és koncertek keretében maguk is bemutatkoznak.

Műsorukban klasszikus és egyházi kórusművek szerepelnek. Április 11-én este 7 órától az encsi Kazinczy Ferenc Általános Iskola aulájában adnak ünnepi műsort, ezt követően az Abaúji Pedagóguskar tagjaival találkoznak. Másnap Aggtelekre utaznak, ahol szintén fellépnek, ugyancsak április 12-én este fél héttől pedig a miskolci minorita templomban adnak ünnepi hangversenyt.

A találkozó megszervezéséhez az encsi házigazdák az Európa Tanácstól kaptak támogatást. De a forrói önkormányzat is hozzájárul a költségek fedezéséhez, hiszen augusztusban az Abaúji Pedagóguskarral a forrói néptáncosok, valamint kíséró zenakaruk, a kassai Csámborgó együttes is ellátogat az olaszországi testvérvárosba.

Pedagógusoknak

Forró (ÉM) — Tapasztalatok a honismeret általános iskolai tanításában címmel pályázatot hirdet a Kazinczy Ferenc Társaság megyénk abaúji illetve zempléni részein működő tanítók, tanárok számára. A helytörténet, irodalmi és népi hagyományok, földrajzi és etnikai jellemzők tanításával kapcsolatos dolgozataikhoz a forrói múzeumban Szalipszki Pétertől, illetve Szikszón a Kassai út 2. szám alatt Pozbai Dezsőnétől kérhetnek segítséget az abaúji résztvevők.

A pályamunkákat augusztus 15-ig kell elküldeni a Kazinczy Ferenc Társaság címére (3981 Sátoraljaújhely Pf.: 217.) Az eredményhirdetés és a díjkiosztás a szeptemberben Abaújszántón megrendezendő honismereti konferencián lesz.

Forrói Krónika

Forró (ÉM) — A helyi önkormányzat lapjának, a Forrói Krónikának a legutóbbi számában olvashatunk többek között a község 1993-as költségvetéséről. A képviselő-testület döntése szerint ebben az évben 63 millió 470 ezer forintot fordítanak működési kiadásokra.

Ebből a pénzből szeretnének vásárolni egy többfunkciós autót, ebből kellene fedezni a csatornázási tervek elkészítésének költségeit, valamit a római katolikus templom rekonstrukciójához adnak némi támogatást.

Aki ismeri a szív titkait

FILIP GABRIELLA

Gönc (ÉM) — A Borsó-hegyen is, még a házfalak tövében is fehérlett a hó, de már melegen sütött a nap. Így az idős ember elérkezettnek látta az időt a metszéshez. Hozta is a létrát, hogy rendbe tegye az udvar fölé magasodó lugast. Még munkához sem látott, amikor megérkezett a lánya Miskolcról, hogy nyolcvanegyedik születésnapján köszöntse az egyedül élő édesapját. Így bennünket már a szobában fogad id. Fojthó Gyula mézeskalács- és gyertyakészítő mester, és mielőtt a munkájáról beszélgetnénk koccintunk az egészségére. Kínálna gönci barackkal is, de szilva is van, maga szedegette mindegyik szemet, a borára is büszke, mondja, hogy milyen nyavalyákra jó az Izabella szőlőből készült ital. Az egészségről csak annyit szól, hogy úgy van már, mint a hőmérő, mutat, de semmit sem csinál. Közben a lánya ingatja a fejét: nem is tudna tétlenkedni a papa. Hiába hívják Miskolcra, a fia pedig Nyékládházára, csak ragaszkodik a régi otthonához.

Ezt a házat még a dédapja építette. Itt élt minden őse. A nagyapja híres csizmadia mester volt, az apja pedig mézeskalácsos. Ő már tőle tanulhatta a mesterséget, de az édesapja Kézsmárkon volt inas, miután felszabadult bejárta az Osztrák-Magyar Monarchiát. Dolgozott Kassán, Lőcsén, Nagyváradon, Kolozsvárott, Iglón, Pécsett. Egy pozsonyi műhelyben pedig három évig maradt. Onnan hozta a feleségét is, aki szülésznő volt. Édesapja 1907-ben, akkor már mesterként költözött haza. Azóta van mézeskalácsos mester Göncön. Gyula bácsi kisgyermekkora óta segédkezett a műhelyben. Elsősorban a sokoldalúsága miatt tetszett neki ez a szakma.

- Az élettelen anyagból egy kis fantáziával csodálatos dolgokat tud készíteni az ember. Ez a szakma művészet is - fogalmazza meg ars poeticáját, aztán mindjárt hozzá teszi, hogy mindenki művésze lehet a szakmájának, ha tisztességgel megtanulja, és szeretettel csinálja. Amikor sikereiről kérdezzük, elkezdi a felsorolást, hogy az árui nagyon kedveltek, vitték Amerikába, Olaszországba, de a múltról eszébe jutnak a keserű emlékek is. A nyolcvanegy esztendő alatt megélt két világháborút, három forradalmat, négy gazdasági válságot. Ötször volt a fronton, még most is elevenen élnek benne a háború borzalmai. Aztán a „jó világról" mesél, az internálásról, az ellenőrzésekről, arról az esetről, amikor két kiló liszt eltérést mutatott a könyvelés, és ezért ötezer forintra büntették. Arra is nagyon vigyáztak, nehogy „tisztességtelen" haszonhoz jusson a kisiparos.

- Pedig megdolgoztam én mindenért. A nyolcvanegy év alatt egy nap sem voltam munkanélküli. Nappal a földön voltam, öt holdon gazdálkodtunk, éjszaka műhelyben. Volt úgy, hogy egy héten keresztül nem aludtam. De soha, ebbe„ a hervadt életbe senkitől semmit nem kértem. Igaz, hogy a rózsából gyakran csak a tövis jutott nékem, mégis azt mondom, hogy boldog vagyok. Hiszem az Istent, szeretem a munkámat... De beszéljünk inkább a mézeskalácsokról!

Ezzel át is megyünk a műhelybe. A hatalmas kemence most még hideg, de hamarosan be fogja fűteni az idős mester. A közeli településekre még el-eljár termékeivel. Utoljára az elmúlt év novemberében, a gönci búcsún árulta mézeskalácsait. Alig maradt belőlük néhány mutatóba. A láda mélyéről előkerülnek a mézeskalács-szívek, a huszárok, a bábuk. Csalóka az elnevezés, figyelmeztet a titokra, ezekben egy csepp méz sincs, attól megsárgulna a tészta, nem lenne ilyen tartós a forma. Természetesen a díszítés is az ő munkája. Mostanában már nehezebben megy az írás, de ha a mézeskalácsokat cifrázza, akkor nem remeg a keze. Megmutatja a régi mintákat, a tésztaszaggatókat is, ezek többségét az édesapja is használta. Körülbelül százféle termék készült a műhelyben: marcipánok, mogyorós, mandulás édességek, de a főtermék a mézeskalács volt. Emellett természetesen a gyertya. Így tudták hasznosítani a méz kipergetése után fölöslegessé való sonkolyt. Még azt is elmagyarázza Gyula bácsi, hogyan kellett kifőzni, bruknikra kiteríteni, a napon fehéríteni a viaszt. Be is mutatja, milyen a szép gyertya. Éppen a napokban készült el egy hatalmas példány, ez lesz a gönci római katolikus templom húsvéti gyertyája.

Amíg a mézeskalácsos mesterség titkaival ismerkedtünk, megérkezett az ifjabb Fojthó Gyula is. Az édesapja műhelyében ő is kitanulta a mesterséget, aztán cukrászatot is, majd vendéglátóipari technikumba járt. Azt még nem lehet tudni, hogy a négy unoka és a két dédunoka közül, lesz-e, aki átvegye a nagypapa műhelyét. Viszont a szőlőmetszéshez már van segítség. Mindenkinek könnyebb, amíg együtt dolgozhat apa és fiú...

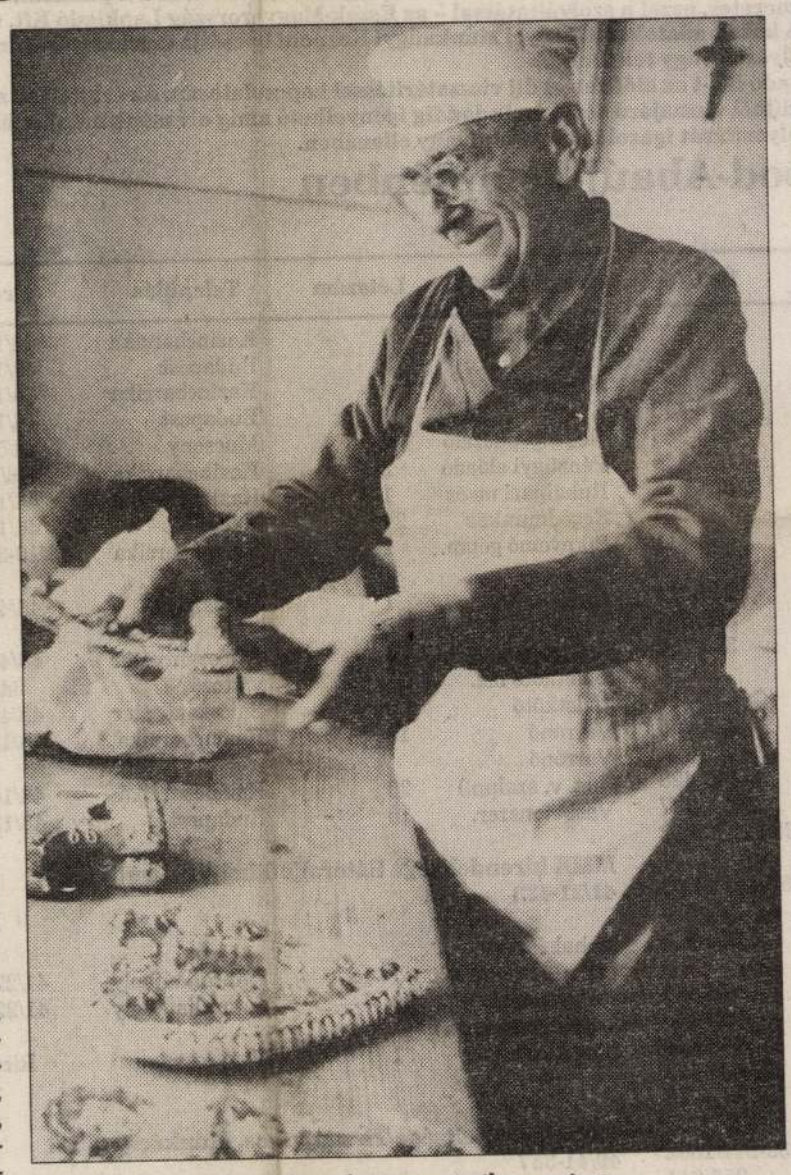

Ki tudja, hány abaúji lány kapott már ilyen szívet...

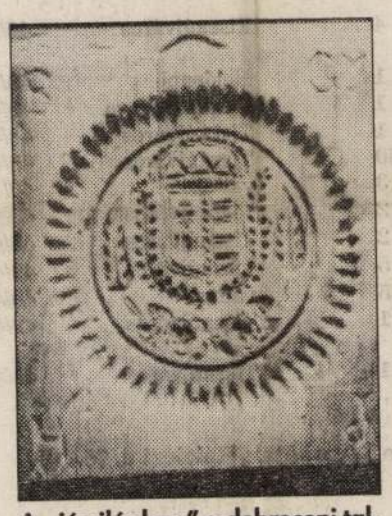

A „jó világban" a debreceni tallér mintájából is ki kellett kaparni a keresztet

Jogtalan birtoklások

Abaúji történetek

Felsőgagy (ÉM) — A Mondolai család eredetéről mit sem tud Csoma József, legalábbis ezt írja az 1897-ben Abaúj-Torna vármegye nemes családjai címmel megjelent kötetében. Úgy gondolja, a mohácsi vészt követő években származtak Abaújba. S még az is lehet, hogy jogtalanul foglalt birtoklás alapján, hiszen 1582-ben Fuló Mátyás és Zakai György visszaköveteltek a Mondolaiaktól bizonyos földeket, melyeket tőlük erővel foglaltak el.

Az első ismert ős Kristóf, neki három fia volt. A felsőgagyi kastélyban laktak mindaddig, míg 1560-ban Bebek György gömöri főispán ki nem űzte őket a kastélyból. Az arany, ezüst ingóságokat, leveleket elvette, a birtokokat elfoglalta. A Mondolaiak tiltakoztak a pozsonyi káptalannál, sérelmükre orvoslást keresve Ferdinánd király elrendelte a megyénél a károsultak visszahelyezését. Ennek első végrehajtási kísérlete kudarcba fulladt: a törvény embereit az alispánt és a szolgabírót Bebek Györgyné emberei kivont karddal fogadták, s elűzték. Az asszony ezért a vármegye színe elé idéztetett, ám ott nem jelent meg, ezért fél aranymárka megfizetésére kötelezték. A küldöttség később másodszor is megismételte a visszahelyezési kísérletet, ám a kapu bezárult előttük, s ismét karddal várták őket. A küldöttség azonban nem vette figyelembe az ellenállást, és Mondolai Pétert a kastély s az ahhoz tartozó birtokokba visszahelyezte.

Versenyző verselők

Fellépésre várva Fotók: Dobos Klára

Encs (ÉM - FG) — Az első versmondók már a gyermekeiknek mesélhetnek arról a szavalóversenyről, melyet évről -évre ilyentájt, a költészet napja közeledtével rendez meg az encsi József Attila Könyvtár. A Közművelődési Intézmények munkatársai az idén is elküldték meghívólevelüket Abaúj általános iskoláiba. A felhívásra tizenöt településről nyolcvanöt felsős tanuló jelentkezett.

Bár „nevében" már nem lát el járási, területi feladatokat az encsi könyvtár, de ezt a hagyományt a későbbiekben is folytatni szeretnék. Igaz, az eltelt tizenkilenc esztendő alatt volt már nagyobb érdeklődés is, de akik ott lehettek az április 2-án, a Petőfi Sándor Általános iskolában megrendezett szavalóversenyen, mindenképpen gyarapodtak. Sok-sok új verset hallhattak, megízlelhették a versmondás örömét, a verseny izgalmát, fejlődött kiejtésük, előadókészségük. S amíg a zsűri az eredményekről döntött, meghallgathatták Erdős Judit és barátai vidám műsorát, együtt énekelhettek, együtt örülhettek a dalnak, a versnek.

A zsűri pedig a következőképpen határozott. Az ötödik osztályosok versenyében első lett Schellenberger Viktória (Encs, Kazinczy F. Ált. Isk., tanára: Duleczky Béláné), második Zsíros Mária (Encs, Petőfi S. Ált. Isk., tanára: Petró Jánosné), harmadik Szíjgyártó Edina (Gönc, tanára: Tóth Béláné).

A hatodik osztályosok közül első lett Rontó Zsuzsanna (Felsődobsza, tanára: Juhász Endréné), második Nyíri Beáta (Encs, Kazinczy F. Ált. Isk., tanára Széplaki Lászlóné), harmadik Kocsis Bernadett (Gönc, tanára: Szolnoki Tibor). A hetedikesek versenyében az első helyezést ért el Pálhegyi Krisztina (Ináncs, tanára: Pálhegyiné Kramcsák Ilona), második lett Szegedi Szilárd (Encs, Petőfi S. Ált. Isk., tanára: Varga Istvánné), a harmadik helyezettet Takács Dóra (Encs, Petőfi S. Ált. Isk., tanára: Varga Istvánné). A nyolcadik osztályos szavalók versenyében első helyezett lett Tulák Katalin (Felsődobsza, tanára: Juhász Endréné), második Sárosi Gabriella (Felsődobsza, tanára: Juhász Endréné), harmadik Tóth Krisztina (Ináncs, tanára: Pálhegyiné Kramcsák Ilona).

Ez a kúria nem gazdátlan

Kázsmárk (ÉM) — Lapunk március 17-i számában éppen ezen az oldalon írtunk arról, hogy megkezdődött a Péchy-kúria felújítása. Két évvel ezelőtt vásárolta vissza a család egykori tulajdonát Platthy Gáspár. A kúria, miután utolsó lakói is kiköltöztek innen, volt tsz-iroda, raktár, végül birkaistállóként hasznosították. Ezért a felújítás megkezdése előtt előbb a felgyülemlett trágyát kellett elszállíttatni a helyiségekből.

Tehát, a kázsmárki Péchy-kúria nem gazdátlan, a felújítás folyamatban van. (Lapunk március 25-i számában téves képaláírást közöltünk.) Tulajdonosa a Bécsben illetve Budapesten élő Platthy Gáspár nyugdíjas éveit már itt szeretné tölteni.

Fotó: Fojtán László

ÁLLÁSKERESŐK, FIGYELEM!

Listánk állandó és gyors változásánál nem kell jobb bizonyíték arra, hogy olvasóink figyelemmel kísérik a lapunkban rendszeresen megjelenő munkahely kínálatot és adott esetben élnek is a számukra legmegfelelőbb lehetőséggel. Mint ismeretes, ezzel a szolgáltatással – az Észak-Magyarország Lapkiadó Kft. a Megyei Munkaügyi Központtal közösen – a munkanélküliek újra elhelyezkedését igyekszik meggyorsítani, segíteni. A közölt adatokat a Megyei Munkaügyi Központ bocsátja szerkesztőségünk rendelkezésére, így esetleges észrevételeikkel, problémáikkal,a kirendeltségek munkatársaihoz fordulhatnak, személyesen vagy telefonon.
Több munkanélküli olvasónk kereste fel a lapkiadó Kft-t az előfizetési díj visszatérítéssel kapcsolatosan. Az érintettek már valamennyien kézhez vehették a visszatérítést. Szeretnénk azonban felhívni a figyelmüket, arra hogy az előfizetési díjból visszajáró összeg mindaddig igényelhető amíg olvasónk munkanélküli járadékban részesül. Az érintettek tehát a áprilisi 100 forintokat is átvehetik az előfizetési szelvény és a járadék folyósítását igazoló postai utalvány ellenében.

Munkalehetőségek Borsod-Abaúj-Zemplénben

MMK kirendeltsége Miskolc, Rákóczi u. 12. 46/345-928

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Ács	5	Budapest	376-490
Áruforg. ea. főisk	1	Miskolc	343-256
Bizt. tanácsadó	10	Miskolc	325-345
Biztosítási ügyn.	20	Miskolc	321-515
Élelmiszer eladó	2	Miskolc	327-504
Építőmérnök	1	Miskolc	355-211
Értékesítési menedzser	20	Miskolc	347-821
Felszolgáló	2	Miskolc	327-504
Felvonó-szerelő	5	Miskolc	323-817
Felvonó-üzemmérnök	1	Miskolc	323-817
Gépkocsivezető	1	Miskolc	354-656
Gépkocsivezet PAV III.	1	Szirmabesenyő	345-428
Gyors- és gépíró	1	Miskolc	370-110/7
Kazángépész	6	Miskolc	359-211/1602
Kompresszor gépész	2	Miskolc	359-211/16-02
Lakatos	5	Miskolc	342-616
Könyvelő	1	Miskolc	365-828
Marketing tanácsadó	10	Miskolc	344-470
Minőségi hegesztő	12	változó	362-200
Mérlegképes könyv.	1	Miskolc	365-928
Műanyag feldog.	3	Hernádnémeti	318-103
Művezető	2	Miskolc	342-616
Nagy nyom. sziv. kezelő	9	Miskolc	359-211/1602
Okl. vegyészmérn.	1	Miskolc	355-211
Óvónő	1	Harsány	392-116
Óvónő	1	Miskolc	370-084
Rendőrjárőr	30	Miskolc	325-622/145
Szakács	1	Miskolc	366-811
Számvit. vez.	1	Miskolc	327-411
Szám. tech. prog.	1	miskolc	355-211
Tanár (magyar-bármely)	1	Borsodszirák	48/41-929
Tápház kezelő	5	Miskolc	359-211/1602
Titkárnő (ang. olasz. tud.)	1	Miskolc	347-877
Turbina gépész	5	Miskolc	359-211
Ügynök	30	változó	341-171
Ügynök	80	változó	379-966
Üzletkötő menedzser	10	Miskolc	349-370
Üzletkötő	5	Görömböly	362-418
Üzletkötő	20	változó	363-086
Üzletkötő	10	Miskolc	370-297
Üzletkötő	15	Miskolc	361-853
Üzletkötő	10	Miskolc	340-605
Üzletkötő	10	változó	350-899
Üzletkötő	2	Miskolc	357-485
Vadőr	1	változó	Spéter Kossuth 2/a
Vasbetonszerelő	1	Budapest	1487-414
Varrónő	5	Miskolc	325-011
Varrónő	20	Miskolc	370-048
Varrónő	4	Miskolc	366-097
Varrónő	10	Bőcs	318-311
Varrónő	5	Miskolc	342-727
Varrónő	4	Miskolc	357-28
Víz. gáz. kp. fűtés szer.	2	Miskolc	379-370
Vízszerelő (jó ha gáz)	1	Miskolc	379-244

MMK kirendeltsége Edelény, István király u. 52. 48/41-211

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Autóbuszvezető	7	változó	48/41-211/37
Ért. menedzser	3	változó	346-209
Gázszerelő művez.	1	Edelény	46/372-428
Gépi fejő (bet.)	3	Borsodszirák	48/41-444
Jegyző	1	Martonyi	Martonyi-1
Min. hegesztő	2	Szendrő	Szendrő-15
Tanító	1	Hidvégardó	H.-ardó 1
Termék ért. bem. manager	2	változó	40/13-806
Óvónő	1	Bódvaszilas	B-szilas1
Üzletkötő	6	változó	340-605
Üzletkötő	4	változó	46/326-800
Üzletkötő	2	változó	48/10-526
Varrónő	12	Edelény	48/41-411
Varrónő	4	Rakacaszend	342-727
Varrodai szalagv.	1	Rakacaszend	46/342-727
Védőnő	1	Hidvégardó	Hidvégardó-1

MMK kirendeltsége Kazincbarcika, Rákóczi tér 6. 48/10-414

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Ács	15	Budapest	48/12-509
Államházt. mérl. könyvelő	1	Sajókaza	Sajókaza 1
Belső ellenőr	1	Sajókaza	Sajókaza 1
Bizt. üzletkötő	10	változó	46/355-267
Buszvezető	5	Kazincbarcika	48/11-622
Dózervezető	3	Kazincbarcika	48/11-611
Építőmérnök v. építésvezető	1	Mucsony	48/52-020
Főkönyvelő	1	Kazincbarcika	48/10-111
Kovács szakm.	1	Kazincbarcika	48/11-611
Kőműves	25	Budapest	48/12-509
Könyvelő	1	Kazincbarcika	48/10-811
Kubikus	30	Budapest	48/12-509
Nehézgépkezelő	2	Mucsony	48/52-028
Pénzügyi előadó	2	Kazincbarcika	48/10811
Ruhaipari meós	1	Kazincbarcika	48/10-789
Segédmunkás	20	Budapest	48/12-509
Síknyomó gépm.	1	Kazincbarcika	48/10-311/38
Tanár ének bármi	1	Parasznya	48/45-357
Tanár matem.-angol	1	Sajószentpéter	48/45-542
Üzletkötő biz.	15	változó	340-605
Üzletkötő	2	Sajószentpéter	48/45-540
Varrónő	10	Kazincbarcika	48/13-170
Varrónő (bet. v. szakm.)	20	Kazincbarcika	48/10-789
Vasbetonszer.	10	Budapest	48/12-509

MMK kirendeltsége Sátoraljaújhely, Kossuth tér 5. 41/21-432

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Ruhakészítő (ffi, n)	7	Sátoraljaújhely	41/22-343
Ruhakészítő	10	Sátoraljaújhely	41/22-211
Tanár (kém-ének) (angol-rajz.)	1	Nagyrozvágy	Ricse 55

MMK kirendeltsége Tiszaújváros, Munkácsy u. 20. 49/41-357

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Ált. isk. tanár (angol, német)	4	Tiszaújváros	49/41-732
Ált. isk. tanár (német)	1	Hejőpapi	49/41-732
Főép. vez. ép. m.	1	Tiszapalkonya	49/41-732
Karosszéria-lakatos	1	Tiszaújváros	49/41-732
Min. hegesztő	30	Tiszaújváros	49/41-732
Termékmanager	3	változó	40/13-806
Tejfeldolgozó nő	2	Tiszaújváros	49/41-732
Tejfeldolg. bet. nő	2	Tiszaújváros	49/41-732
Ügynök	5	Tiszaújváros	49/41-511
Ügynök	5	változó	49/41-722
Üzemvezető (férfi)	1	Tiszaújváros	49/41-732
Zöldségbolti ea. szakmunkásnő	1	Tiszaújváros	49/41-732

MMK kirendeltsége Sárospatak, Rákóczi u. 78. 41/23-124

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Cipő felsőrész kész.	3	Sárospatak	41/24-710
Keresked. üzl. köt.	5	Sárospatak	164-4550
Kertészeti dolg.	3	Sárospatak	41/24-710
Kertész techn.	1	Sárospatak	41/24-710
Női ruhakészítő	30	Kenézlő	41/24-710
Pék	2	Kenézlő	Kenézlő 45
Szalag fűrészes	3	Sárospatak	41/24-710
Számítógép kez.	1	Sárospatak	41/24-639
Villanyszerelő	1	Kenézlő	Kenézlő 45

MMK kirendeltsége, Szikszó, Szent Anna u. 33. 46/396-637

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Ért. menedzser	15	változó	46/341-364
Ért. menedzser	20	változó	46/396-362
Fodrász	1	Szikszó	46/396-904
Pü. ágazatvezető	1	Szikszó	46/396-838
Pü. ágazatvezető (püi. főisk. közg. egy.			
3 év gyak.	1	Szikszó	46/396-838
Termékmenedzser	2	Szikszó és körny.	40/13-806
Üzletkötő	2	Szikszó	41/85-144
Üzletkötő	3	Encs	46/327-481
Üzletkötő	2	Szikszó	46/348-417
Üzletkötő manager	5	Szikszó	46/349-370
Üzletkötő manager	5	változó	46-349-370
Varrógépműsz.	2	Alsózsolca	46/383-027
Varrónő	10	Alsózsolca	46/383-027
Varrónő (betanított)	10	Szikszó	46/383-027
Vasalónő	2	Alsózsolca	46/383-027

MMK kirendeltsége, Ózd, Vasvári u. 56. 47/72-546

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Biztosítási ügy.	2	Ózd	46/327-481
Biztosítási ügy.	8	Ózd	47/71-359
Jegyző	1	Borsodbóta	47/73-241
Könyvelő	1	Ózd	47/73-241
Orvos (házi)	3	Ózd	47/73-241
Röntgenorvos	1	Ózd	47/73-241
Sebész orvos	1	Ózd	47/73-241
Számítógép kez.	1	Ózd	47/73-241
Üzletkötő	3	változó	47/73-241
Varrógép-műsz.	1	Ózd	47/73-434
Varrónő	10	Hangony	47/71-400
Varrónő	6	Ózd	47/71-032
Varrónő	10	Csernely	47/73-241
Varrónő	30	Putnok	Putnok-19

MMK kirendeltsége, Tokaj, Bajcsy-Zs. 16. 41/52-042

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Bizt. üzletkötő váll.	5	változó	46/355-267
Gyárt.-elők.	1	Tokaj	41/52-629
Kosárfonó	5	Tokaj	41/52-120
Menedzser üzletkötő	10	Tokaj	46/361-853
Menedzser üzletkötő	5	Tokaj	46/349-370
Termékmenedzser	2	Tokaj	40/13-806
Üzletkötő bizt.	5	Szerencs	41/62-633
Üzletkötő	2	Tokaj	46/327-481
Üzletkötő	8	változó	46/340-605
Varrónő gépi	50	Tokaj	41/52-522
Varrónő felsőruha készítő	40	Mezőzombor	41/62-244

MMK kirendeltsége, Mezőkövesd, Dózsa Gy. u. 2. 40/13-854

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Ács	10	Budapest	1222-426
Állattenyésztő	2	Csincse	Csincse-4
Biztosít. ügynök	8	Mezőkövesd	64/340-605
Biztosít. ügynök	3	Mezőkövesd	46/327-481
Esztergályos (CNC)	2	Mezőkövesd	40/13-870
Esztergályos (CNC)	2	Mezőkövesd	40/11-289
Forgácsoló	10	Mezőkövesd	40/12-622
Gépi fejő	2	Csincse	Csincse4
Hegesztő	3	Mezőkövesd	40/11-090
Karosszérialak.	1	Mezőkövesd	40/11-217
Köszörűs	1	Mezőkövesd	40/13-870
Közgazdász	1	Mezőkövesd	40/12-622
Menedzser-üz. köt.	5	Mezőkövesd	40/12-400
Nehézgépkezelő	1	Mezőkövesd	40/13-837
Pék	4	Mezőkövesd	40/12-232
Présgép. beál. lak.	2	Mezőkövesd	40/13-415
Területi képv. ügy.	1	M.-kövesd és körny.	46/341-853
Területi képv. ügy.	1	Mezőkövesd	46/341-853
Rendszer. szerv.	1	Mezőkövesd	40/11-289
Bizt. ügynök	4	Mezőkövesd	40/12-811
Varrónő	3	Mezőkövesd	40/11-244
Varrónő	50	Mezőkövesd	40/11-611
Varrónő	5	Mezőkeresztes	M.-keresztes-34
Villanyszerelő	1	Egerlövő	40/13-022

MMK kirendeltsége, Szerencs, Kossuth L. u. 3. 41/61-909

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Bizt. üzletkötő	5	Szerencs	41/62-633
Ért. menedzser	15	változó	46/346-209
Hirdetésszervező	10	Szerencs	46/344-715
Ig. h. gazd. vez. főisk. férfi	1	Megyaszó	Megyaszó-145
Könyvelő	1	Erdőbénye	Erdőbénye-22
Tanár testn. nev.	1	Megyaszó	Megyaszó-145
Tanár mat.-magy. kém.-ének	1	Megyaszó	Megyaszó-145
Tanár (német sz.)	1	Legyesbényes	41/62-581
Tolmács (olasz, saját gk.)	1	Bekecs és környéke	42/41-144
Textil konfekc.	100	Mezőzombor	41/62-244
Önálló keres.	1	lakóhely sz.	66/341-735
Védőnő	1	Taktaharkány	T.-harkány-1
Varrónő	30	Mezőzombor	41/62-695
Üzletkötő (gépk.)	5	lakhely szerint	46/350-899
Üzletkötő	4	lakhely szerint	46/340-605

MMK kirendeltsége, Encs, Vörös Hadsereg u. 2. 41/86-055

Szakma/állás	Létszám	Település	Érd. (tel.)
Asztalos szakm.	2	Encs	41/85-344
Asztalos	4	Forró	41/85-043
Asztalos	2	Encs-Fügöd	41/86-088
Ált. isk. tanár	1	Méra	Méra-12
Ált isk. tanító	2	Boldogkőváralja	41/87-737
Ált. isk. tanár	1	Hernádvécse	H.-vécse14
Ált. isk. tan. (ének, testnev.)	1	Boldogkőváralja	41/87-737
Éjjeliőr	1	Encs	41/85-344
Ért. menedzser	15	változó	46/346-209
Műszakvezető asztalos	1	Encs	41/85-344
Tanár (angol-orosz)	1	Vilmány	41/87-507
Takarítónő	2	Encs	41/85-344
Termékmanager	2	Mezőkövesd	40/13-806
Üzletkötő	1	Miskolc	46/326-725
Üzletkötő (biz.)	2	Encs	41/85-144
Üzletkötő	3	változó	41/61-815
Üzletkötő (biz.)	3	változó	46/348-417
Üzletkötő	5-8	Miskolc	46/340-603
Üzletkötő	2	Gönc-változó	41/88-014
Védőnő (körz.)	1	Abaújvár	41/88-082
Varrónő	5	Encs	41/85-344
Varrónő	5	Encs	41/85-344

Késmárki ev. fatemplom

Vas. Ujs. 1898. 633 l.

— *Késmárkon* az evangélikusok érdekes fatemplomát kell megmenteni, mert az ősrégi alkotmány szúette, düledező állapotba került. Az egyházközség nemrég arra kérte a miniszteriumot, hogy az értékes műemléket tartsa fönn. A miniszter hajlandó a műépítkezést a pusztulástól megmenteni, hogyha az érdekelt egyház vagy város a reá fordítandó költségekhez némi részben hozzájárul.

16. példa

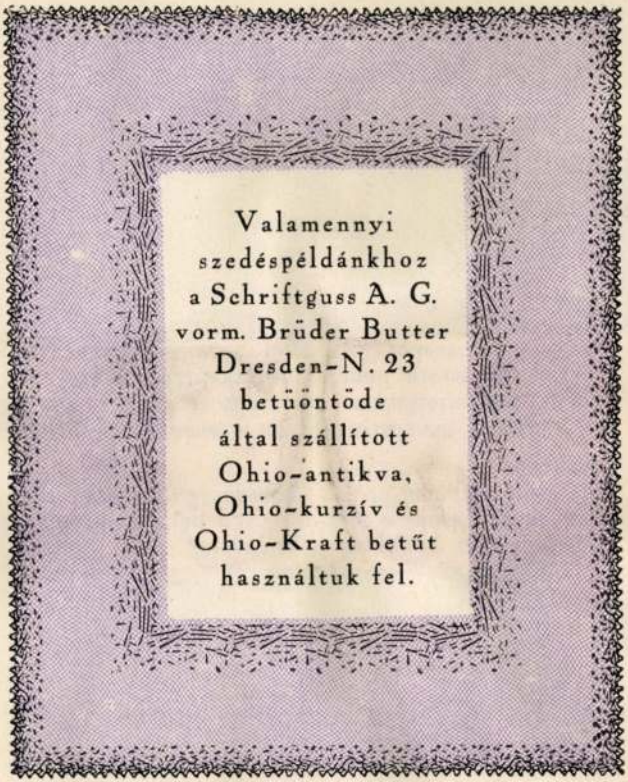

17. példa

A Schriftguss A. G. vorm. Brüder Butter, Dresden, betüöntöde diszei és vignettái: 15. példa: Hamel körzet, Sigrist reklámkezek és Sigrist vignetta. — 16. példa: Sigrist körzet, Hahnemann vignetta és Donau zárólécek. — 17. példa: a Die handschriftliche Linie sorozat körzetei. — Tervezte: Wanko Vilmos, szedték: Steiner Béla és Lombár László.

The castle of the Hungarian champion of liberty, Imre Thököli, at Késmárk. At present belonging to Czechoslovakia. — Késmárk, castello di Emerico Thököli. (Territorio czeco). — Késmárk, Thököli Imre magyar szabadsághős vára (cseh megszállás).

BUDAPEST
959 JUN. 13.21.
LFh 4 V LFh

Ezen eljárást illustrálja csürlő alaku Fibulánk, melyben három szín látható: alapján van piszkos fehér szín, ezen két zöld-barnás színű leveles ág és két kerek tarcsa, melynek alapja kék, foglalata pedig és közben eső hét csöppe zöld-barnás, mint a két leveles ág. A tarcsa és az ág külön kivágatva belenyomatott a piszkos fehér színű tésztába s ekkor az egészet összeolvasztották; hogy pedig ez ugy történt, mutatja az ágnak és tarcsának kidomborodása a fehéres alap fölszínén, sőt azon körülmény, hogy a tészta a belenyomott alak által kiszorí tatván vagy a bronce csürlő szélein felemelkedett, vagy ha ez nagyobb mérvben történt, innen késsel vagy vésűvel eltávolíttatott, ily helyen tehát ellenkezőleg az emelkedéssel mélyedés mutatkozik.

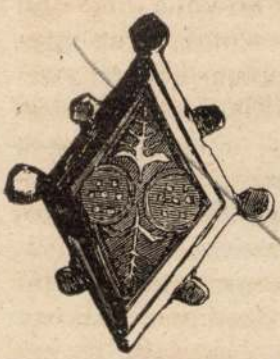

A zománczozás technikájáról tüzetesebben szól Cohausen idézett munkájában; e felderítések és a Fibulák Hildebrandnál előforduló osztályozása utján remélhető, hogy idővel képesek leszünk a különféle Fibulák korát és hazáját kellő biztonsággal meghatározni s igy nevezetesen haladni a művészet történelmének amaz ős korában is, melyről csak nem semmi irott adat maradt reánk.

Henszlmann Imre.

IV. A kézsmárki középkori müemlékek rövid ösmertetése.

Kézsmárk szabad királyi városa XIII-dik századbeli okmányokban »forum Caseorum« elnevezés alatt fordul elő, némely irók állítása szerint a város ezen elnevezését azon kitünő jóságu sajttól nyeré, melyet akkoriban a város lakói producáltak; más irók azt állítják, hogy azon a helyen, a hol most a

Arch. Ert. 1874. VIII. k. 6. f.

érdekesek, mivel a készítési módot elárulják. Az alakra nézve van kerekded, csürlő félkörü és elyptikai tarcsánk, hat águ csillagunk és gyürünk, végre egyenágu keresztünk és az ugynevezett tetragamma, vagy is négy görög gamma betüvel szerkesztett Fibulánk, e két utóbbi keresztyén Fibula, a keresztes mint keresztalaku magában, a másik; mivel a tetragamma a sz. háromság különös jelvényének tekintetett.

Hol a zománcz felső rétege kiesett, ott piszkos zöldes zománcz látható, mely az érczlemez és a fedő zománcz közti helyet elfoglalta, ez utóbbinak mintegy alapja, excipiense volt, erre ráterítették a felső látható réteget, többnyire finom por alakban s tüzben összeolvasztották, végre az egészet csiszolták. De van Fibuláink közt olyan is, melyen a technika nem ily egyszerű, hol t. i. a különféle szinü zománcz nincsen érczrekesszel elválasztva egymástól, hanem egyszerüen egymás mellé helyezve, egymás mellett felolvasztva. A francziák eddig hitték, hogy ezen egymás mellé helyezés két izben történt, hogy először az egyik szint olvasztották fel, később melléje hintették a második szint apró porra törve s ezután az utóbbit másod izben olvasztották; ha pedig még két színnél is több fordul elő, minden elrekesztés nélkül, akkor az olvasztást mindannyiszor kellett ismételni a hány szint használtak. E nézet ellenében Cohausen kisérletei bebizonyították, hogy két színű Fibulát is könnyen lehetett egyszerre zománczozni, midőn az egyik szint elébb választott alakjában, hideg üveg táblából kivágták s igy a másik szín vizzel iszapra készített tésztájába bele nyomták, vagy pedig amazt ennek porával körül hintették s azután az egészet egyszerre fololvasztották, sőt ily módon még egy harmadik szint is lehetett csepp alakban az elsőben vagy másodikban alkalmazni.

---

schen, Alterthümer bilden eine Gruppe, die sich in Einzelfunden bis nach Belgien hinauf verfolgen lässt, u. welcher sich andere, z. B. eine burgundische, eine alemannische, eine englische u. eine sächsische (in England) anschliesen. Weiter nach Osten finden wir ähnliche Alterthumsgegenstände bis nach Ungarn u. Siebenbürgen, selbst in der Krim; gegen Norden bis nach Dänemarck, Schweden u. Norwegen. Freilich machen sich auf diesem Gebiethe mannigfache Nuancen bemerkbar, aber sie gehören doch sichtlich einer einzigen weit verzweigten Cultur an.« (Hildbr. a. a. O. S. 23 u. 24.)

város elterül, az itt letelepült rómaiak a bejött hunnok által Khewe vezérlete alatt megverettek, s ennek következtében a város sok ideig »Khewesmarkt« név alatt fordul elő régi okmányokban. — Annyi azonban bizonyos, hogy már IV. Béla 1269-ben ezen várost tetemes kiváltságokkal és jogokkal felruházta.

1433—1464. években ezen város a hussiták által elpusztíttatott,mely alkalommal a régi városháza leégvén,régi okmányai is nagyobb részt elvesztek.

Ulászló alatt kelt okmányokban a város Chésmark elnevezés alatt előfordul. 1380-ban Lajos királyunk alatt a pozsonyi országgyülésen szabad királyi várossá emeltetett. *)

1464-ben Mátyás alatt czimerét nyerte, melynek paizsát nimbussal körülvett szárnyas angyal tartja; a czimerpaizs felső kék mezején — talán az itt vívott hun csata emlékeül — keresztbe tett két egyenes pallos, azok felett egy liliomkorona, s lent egy öt-levelü rózsa látható; az alsó arany mezőben pedig két fekirányos ezüst folyó szalagot vehetni ki, czimere körüli felirata igy hangzik:

»INSIGNE LIB. AC REG. CIVITATIS KESMARCK.«

A város érdeklő néhány történeti adatot előrebocsátván, átmegyek a középkori műemlékeinek részletes de általános leirásához.

Késmárk nem csak profán, de egyházi műemlékekkel is bir, az elsőt a város erődítményei, nevezetesen az ugynevezett Tökölyi vára, a másodikat pedig a róm. kath. parochiális temploma képezi.

Mint minden középkori város, tehát Késmárk is erős védfallal és sánczárokkal s bástya tornyokkal volt megerősítve, mely erődítmények azonban — a tökölyi vár kivételével — legnagyobb részt már eltűntek.

A város főterét a dél-északi irányban fekvő fő-utcza képezi, melynek déli végén a mult században épült, csinos rézfedelü egy- tornyú városháza áll. — A fő-utcza emeletes házai közt középkori épületekre már nem igen akadhatni, miután

*) Lásd: Szepesházy Beschreibung der königl. Freistädte im Königreiche Ungarn. 134 lapon.

azok ezen század kezdetén gyökeresen átidomíttattak, mely alkalommal a házak külseje az úgynevezett Zopf és Imperial styl részleteinek helytelen és izléstelen összeállítását tünteti elénk, mintegy intő például, hogy ha nem tudunk jobbat, szebbet építeni, ugy hagyjuk meg inkább a régi solid építésű, határozott izlésű és néha festői kinézésű házainkat! — Mily szépek és festőiek e tekintetben Bártfa és Eperjes régi házai, például az utóbbi helyen a különös és sajátságos architecturával biró régi polgári házak mily kellemesen törik meg a közbeeső kaszárnyaszerű, unalmas kinézésű házak monoton sorát, hogy szinte jól esik a szemnek ezen változatosság.

Némethon legtöbb középkori vásosaiban a régi házak nem is rontattak le ugy mint nálunk, hanem legfeljebb eredeti stylben az ujabb kor igényeinek megfelelőleg megújitattnak, s ezen észszerű eljárás az oka, hogy miért szépek és festői monumentalis kinézésüek Némethon és Schweicz városai, mint például Nürnberg, Augsburg, Regensburg, Zürich stb.

A város északi részén fekszik Tökölyi vára, melynek bástyatornyai és falai legtöbbnyire már meglehetősen megcsonkított állapotban vannak.

Ezen váracs a megerősített várostól még saját bástyái és várfala által volt elkülönítve — alaprajza kerülék alakú, nagyobb tengelyével kelet-nyugati irányú. Egyetlen kapunyilása a vár déli vagy is a város felőli oldalán egy torony alatt vezet a tágas várudvarra; — ezen kapu felett látható még a Tökölyi-család czimere következő kőbe vésett felirattal:

STEPHANVS TÖKÖLI DE KESMARK ANNO SALVTIS 1628 TVRRIM HANC RENOVARI CVRAVIT, mely felirat ezen kaputorony ujjítására vonatkozik.

A vár többi bástya tornyai részint kör, részint négyszögde polygon alaku alaprajzzal is birnak, — a várfalak és bástyák lőrésekkel és sajátságos alakú rovatékos párkányzattal ellátvák. — Ilyféle rovatékos párkányzatok Sáros és Szepes megyékben igen gyakoriak, sőt még a templom tornyaira is kiterjednek, s az épitménynek bizonyos várszerü monumentális jelleget kölcsönöznek. — Hogy ezen különös és sajátságos épitészeti modor csak is a két említett megyében lévő épitménye-

ken előfordul, műtörténeti szempontból ezen körülmény mindenesetre fontos.

Tény, hogy a krakói régi városháznak (Kazsimirz) valamint a város főterén álló régi posztóraktári épület (Szoukenyica), valamint egyes régi házainak építészeti modora — különösen rovátkos koronázó párkányzata igen hasonlít a szepességi építményeken lévő párkányzatok architecturájához. — Tekintetbe véve azonban azon körülményt, hogy az elzálogosított szepesi városok hosszabb időn keresztül a szomszédos Lengyelországhoz tartoztak, igen természetes, hogy Lengyelhonban, de kivált Krakóban akkoriban divó építészeti műizlés nagy befolyással lehetett a Lengyelországhoz csatolt szepesi városok építményeire nézve is, s hogy továbbá ezen építészeti modor a szomszédos Sáros megyében is elterjed az bizonyos.

Ez az oka tehát, hogy miért találkozunk mi Szepes és Sáros megyékben oly stilü építményekkel, melyek hazánkban másutt nem találhatók.

A Tökölyi féle vár legjobban fenntartott része az északi, hol a várkápolna és a melette levő — jelenleg kaszárnyának használt főépület áll. — A kápolna egy osztatlan hosszhajóból és egy polygonal zárású szentélyből áll, magas ablakai, valamint boltozatja és egyébb műrészletei már a XVII-dik század renaissance izlésben készültek. — Az oszlopos és félköríves kapuzat felett, — melynek felső félköríves nyilását egy felette szép, s kovácsolt vasból készült diszítményekkel ellátott rácsozat fogja be — e következő felirás olvasható:

HANC ÆDEM DEO SACRA FIERI CVRAVIT COMES STEPH. THÖKÖLI PP (perpetuus) DE KESMARK EQVES AVRAT$_9$ COTT$_9$ ARVEN. SVPR. COMES. 1. 6. 5. 8.

A mi ezen várkápolna belsejét illeti, az nagyon egyszerü, egy, még meglehetősen romlatlan renaissance stylben készült főoltáron kivül van még egy a szentélyben álló famosaikkal diszített imaszék, mely mind műizlésénél, mind pedig mesteri kivitelénél fogva magára vonja ugy a régész, mint a műtörténész figyelmét.

Ezen imaszék hátlapján egy oszlopos félköríves architectura által képezett lapon egész termek és udvarok meglehetős jó távlati rajzban, egy tóban úszó és bukdácsoló kacsák és

egyébb vizimadarak természetes színü falemezekkel kirakvák. — Az ülés jobb oldalú deszkalapján pedig e következő már nehezen olvasható felirást olvashatni:

Joannes Langius archelarius (sic) Kaseoforensis agens annos 80 parens 14 februarii maior vero natus Christophorus Langius aetatis suae 55 ut testarent eos vixisse hoc sedile in decorem Templi et in usum pio parenti suo posteritatique suae propriis sumtibus manibusque utrumque inchoarunt

Anno 1. 5. 4. 4.

Ezen szék pilaszterei valamint egyéb párkányzatai igen finomak és elegánsak, a diszítmények stylszerüek, különösen megemlítésre méltó Langius János egy fémerben foglalt famosaik arczképe en profil, hosszu hajjal, akkoriban divó fodros gallérral és barettel fején' — Igaz ugyan, hogy oly remekművet úgy leirni, hogy azt az olvasó elképzelje magának nagyon bajos, az ily művek szépségét csak is egy pontos rajzból lehetne igazán megitélni, de ily rajzokat értesítőnk nem hozhat.

Megjegyezem, hogy ezen várkápolnát néhány év előtt a Késmárkon lakó, a műemlékek iránt igen lelkesedő báró Wilburg saját költségén meglehetős izléssel renováltatta.

A vár többi bástyái az 1863-dik évben tűzvész által csúcsos tetőzeteiktől megfosztattak, s azóta mindinkább pusztulnak.

Kézsmárk második monumentalis műemléke a sz.-kereszthez czimzett római k. parochialis temploma, mely a város egyik nyugati mellék-utczájában egy fallal körülvéve áll. — A templom bir egy polygon zárású szentélylyel, egy fő és két mellék bejárási kapuzattal. — Mind a szentély mind pedig a hajó boltozata csúcsíves, melynek merész ivezetű gerinczei különféle csillagokat képeznek, s ennél fogva az úgynevezett csillagboltozatok (Sterngewölbe) osztályába tartozik, s az egész egy csarnoktemplom.

A templom nyugati oldalán álló tornyának alaprajza egy négyzet, mely a templom főhajójába beszökik, a toronynak csak nyugati oldalán vannak ablakok illetőleg hangnyilások (Schallöffnungen), a torony teteje rovátkos csúcsfalakkal bir, melyek csúcsait zászlócskák diszítik, ezen architectura sajátságos kinézést kölcsönöz a templomnak.

A templom déli oldalán lévő díszkapuzata díszes csúcsíves architecturával bír, kapunyilása egy középoszlop által feleztetik, ezen bejárás előtt van az, úgy látszik, később épült, de szintén még csúcsíves stilú paradisus.

A szintén azon oldalon lévő második mellékkapuzat hasonlóképen díszesen faragott gót párkányzattal bír, s egyenes zárású lóhere szerkezetet (Kleeblattbogen mit geradem Sturz) mutat. — Ezen ajtó felső részének sarkaiban láthatni egyfelől a kettős pallosu városi, másfelől pedig egy medvét tartalmazó czimer paizsát (talán Bern?). — Azonfelül az ajtó pálczázatos és horonyos tagozatait körülfonó szalagon az 1486 évszám bevésve olvasható. Az erős tölgyfa deszkázatú ajtón pedig szép gótizlésü zárlap és egy ajtó gyűrü van alkalmazva.

Megemlitésre méltó még egy harmadik csinosan faragott párkányzatú ajtó, mely a szentélyből a szekrestyébe vezet, a rézslappal (Schraege) metszett lábazati sikból pálca-tagok és horonyok felváltva emelkednek ki, melyek egymást festőileg keresztül át metszve, fent az úgynevezett szamárhátu (Eselsrücken) késő gótkori csúcsivezetbe végződnek. Különösen szépek és stylszerüek ezen ajtó deszkázatán vésett és szinezett gótdiszítmények fekete alapon, valamint egy csinos ajtógyűrü is.

A szentély boltgerinceit tartó két consolának egyike, egy tátott szájú, női fejet, a másik pedig egy nagy szakálú és bajuszú főt ábrázol, mely utóbbinak határozott magyar typusát tekintve feltehető, hogy mestere a gótikában oly ritkán előforduló magyar jellegű férfi arczot szándékosan választá tárgyáúl.

A mi pedig ezen templom belberendezését illeti, az hasonlóképen középkori jelleggel bir és mütörténeti szempontból érdekes. — Több szárnyoltára arany alapon festett képcyclusaival megemlítendő, valamint egy pár igen szép egyházi szék.

A nagyméretü fő oltárnak szekrénye, predellája és felső rakománya ujabb időben tervem szerint Klimkovits Flóris kassai ügyes szobrász által készült. — Az oltár szekrényében lévő különös szépségü feszület, valamint Mária és János természet nagyságú remek faragású faszobrai, és az oldalszárnyak festményei a régi fő oltárból származnak.

Megemlítésre méltó a broncból öntött keresztelő medence, kehely formáju cuppa (Cuve, Kessel) külseje Péter és Pál apostolok féldomborművü mellképeivel van diszítve. A cuppa derekán egy szalagon majuskulákból álló következő felirást tartalmaz:

Anno DOMINI MILESIMO. C.C.C.C. LXXII.

A medencze lábazata pedig medaillonokba foglalt, négy evangelista jelvénynyel és Késmárk városának czimerével diszített.

A középkori vasművészet 5' 5'' magas gyertyatartó (Passionsleuchter, Candélabre) és két mozogható fali vasgyertyatartó által van képviselve, az utóbbiak szép gót levelekkel és virágkehelyhez hasonló tányérral ellátvák.

A templomot körülfogó falazat csúcsíves déli kapuzatánál áll egy négyszögletü, szép renaissance izlésben épült torony, melynek felső emeletén harangok elhelyezvék. A torony felső emeleti falazata a falból kiálló erős consolákon nyugszik, mely utóbbiak segment boltozattal egymással összekötvék. — Első emeleti három nyilású ablaka félkörives, az ablaknyilások szépen profilirozott karcsú pilaszterek által elválasztvák, az ablak szegélye valamint koronázó párkányzata delphinekkel, a torony sarkai pedig faragott köveket (Diamantenmuster) utánzó sgraffito diszítményekkel bír. Ezen torony felső párkányzata felett az eperjesi házak, valamint a szepességi tornyok többször említett sajátságos architecturájához hasonló oszlopos galleriával van körülvéve, egyes fülkéi vakolatba karczolt sgraffito ornamentekkel diszítvék. A középső fülkében pedig szintén ily modorban diszített lengyel sas, magyar czimerrel együtt látható.

A torony architrávján pedig e következőket olvashatni:

IGNEA CONT IGERAT LIBRAE SO LLVCIDVS ASTRA. HOC AVTOR QVANDo CONT INVAVIT OPVS, mely chronosticon az 1586-dik évet jelzi, s ezen korszakban divó renaissance müizlésnek a torony diszítési modora megfelel.

A főutcza keleti oldalán a házak közt áll a sz.-Mária tiszteletére épült ujabbkori kápolna, melyben azonban egy XV-dik századbeli széken kivül egyébb műrégiség nem találtatik. — Ezen szék művészi kivitelénél fogva azonban megérdemel egy speciálisabb leirást. — Az egyes ülések magas hátlapjai gyö-

nyörű gót architecturával (Blendarkaden mit Maaswerk) birnak, geniális felfogású motivumokkal. — A szék koronázó párkányzatát (baldachinartige Bekrönung) az egyes ülések beosztásának megfelelő gót fialák közt alkalmazott hajlott csúcsivezetű architectura képezi, az ivezetek áttört belseje három vastagabb (alte Pfosten) és négy vékonyabb borda (junge Pfosten) által nyolcz nyilásra oszlik, végre az ivezetek és azok csúcsai lóhere és rózsa idomú leveles diszítménynyel ellátvák. — Ezen széknél legérdekesebb azonban a koronázó párkányzat alsó lécezetén faragott és szép gót minuskulákból álló felirat:

hoc ⁊ opus ⁊ fecit ⁊ mayſter ⁊ simon ⁊ anno ⁊ domini ⁊ milesimo ⁊ quadsimo ⁊ ſexagesimo ⁊ nono ⁊

mely felirat szerint ezen szék mesterének nevét (Simon) és készítési évszámát (1469) tudjuk meg.— Ezen adatok együtt véve középkori műemlékeinken igen ritkán találhatók, s ezért gyüjtésre és feljegyzésre méltók, a hol találtatnak. — Meglehet, hogy ezen a széken a mester monogrammja is látszik valahol alkalmazva, de miután ezen széket már estve felé rajzoltam, annak részleteit bővebben nem vizsgálhattam meg. — A szék fája nincs sehol befestve, ennek következtében természetes sötét meleg barna színű. — Hogyan jutott azonban ezen XV-dik századbeli szék az ujabb időben épült kápolnába? azt biztosan nem tudhattam meg, valószinű a régi parochialis templomból kerülhetett ide, annal is inkább, minthogy a parochialis templomban régi XV. századbeli egyházi székek nem igen találhatók.

Végre van Kézsmárknak még egy nevezetes építménye, t. i. a fából épült evangelicus templom, mely a város déli részén a város régi falain kivül (extra muros) áll. — Alaprajza keresztforma, belsejének oldalfalai deszkázattal vannak béllelve. Kivülről pedig vakolatréteggel ellátvák. Nevezetes ezen templom faszerkezete, mivel azt a hajók metszése pontjain csak fa oszlopok tartják, a templom belsejét egy donga födény fedi. — A templom belseje miután az jelképies alakokkal és diszítményekkel van befestve és kevés magas ablak által csak gyéren megvilágíttatik, titokszerü komoly félhomálya különös benyomást okoz a szemlélőre, hasonló benyomást és érzést csak a norvég és svéd régi fatemplomaiban érezhetni.

Ezen templom szomszédságában lévő szabad téren, már meglehetős magasságban a földszine fölé emelkednek a most épülőfélben lévő új evengelikus templom falazatai, mely, ha teljesen felépül és rendeltetésének átadatik — igen kár lenne akkor a már nélkülözhető régi fatemplomot elhordattni a nélkül, hogy ezen XVI-dik századbeli fa műemlékünk érdeme szerint fényképek és pontos rajzok felvétele által az utókornak legalább rajzban fel nem tartatnék.

Kassa, 1874. april 12.

Közli: Myskovszky Victor,
tanár s épitész.

Szobai régészkedés.

I.

(Régi római és középkori magyar történeti emlékkő. Báthori András Madonna képe. Régi templom, régi harang.

Nem lévén terem és alkalmam gyakorlati kutatásokkal és leletek leirásával érdekesebbíthetni e lapok tartalmát, csak dolgozó szobámban gyűjtött apró adatok böngészetével járulhatok némiképen azon magas czél elérésének egyengetéséhez, melyet az Archaelogiai Értesitő van hivatva előmozdítani. E nézettől vezéreltetve, azt hiszem, régészetművelőink között lesznek, kik figyelmeztetéseimnek az ügy érdekében is hasznát veendik s talán a m. műemlékek bizottságának leltárlajstromai is nyerhetnek belőlők némi útmutató nyomokat. Ez alkalommal legelőször is egy nagy római emlékkőre hivom fel a figyelmet, mely talán eleddig sem a szőnyi, sem a muzeumi gyűjteményben nincs meg. E római emlékkő a mult század vége felé 1778-ban Komárom megyében Almás helységtől $\frac{1}{2}$ órányira a Duna partján fekvő füzitői puszta templomában volt meg, midőn az almási ref. lelkész Wáli István annak föliratát lemásolta. Ez a Wáli István Patarol Lőrincznek: Series Augustorum, Augustarum Caesarum et Tyrannorum omnium etc. Venetiis 1732. et 1741. czimű munkáját »Római Imperatorok Tűköre« stb. Posonyban 1778. czim alatt magyarra fordítva kiadá és pedig

Kézimárki harang-
torony

Hány Gyula rajza
Repr.
Om VI. 313. l.

HOLLÓKŐ

Várrom

Képe VV 1861, 572 l.

Kézsmárki János

scriptor XIV n

l.

Magyar Könyvszemle

1879. 138. l.

miniszterium számvevőségétől

---

szám.sz.

Forster Gyula urnak,
orsz.bizottsága elnökének,
Budapest.

ber hó 22-én, 754. sz.a.kelt b.át-

al van szerencsém

Késmárki városháza

Szinházi Élet
1937. 52. sz.

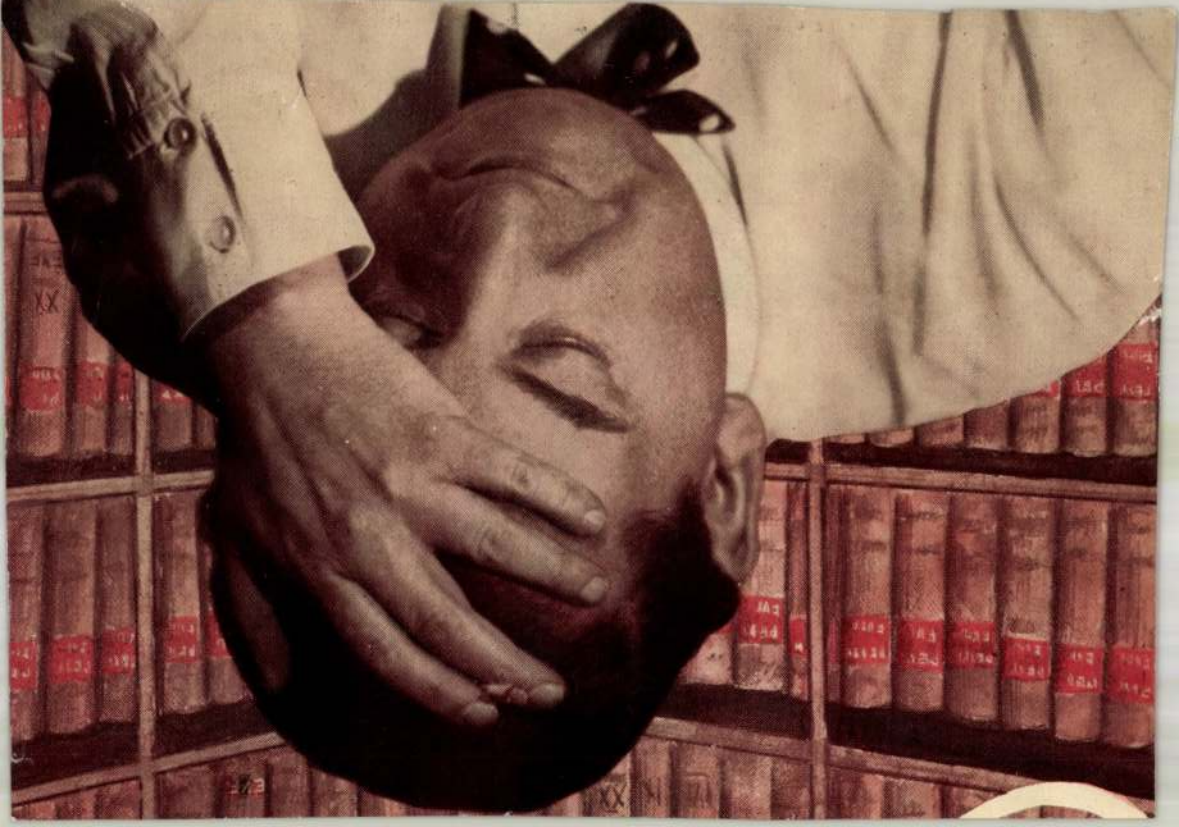

Kézsmárki Antal

László

Arch. É.K.

1910. 347

Kérsmárki Gergely

avtalos

lásd

z

Di Szepes III. 42. l

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kézsmárki János

theologiai tanár Szepesben a XIV. Századból. A Károlyfehérvári Batthyányi könyvtár egy XIV. Századi 492 levélből álló latin theologiai könyvet bírtóle, melyet theologiai tanár korában szerezett és másolt. Erről tanúskodik a codexen olvasható egykori feljegyzés (melyen a nev Joannes de Kesmark). E feljegyzéből megtudjuk, hogy a könyv compilatora és másolója Kézsmárki János theologiai tanár és szepesolaszi plébános. Nevét Beke Antal a Károlyfehérvári könyvtár kéziratairól közrebocsatott jegyzékben mulíti. Károlyfehérvár 1871. 30. l.

C 138. l

Késmárki Tanós

miniator (?)

irodalmához

Hradszky József Szepes-
vármegye a mohácsi vész
előtt. A szepesmegyei tört-
tárt. évkönyve. Szepesvár-
alja 1888. 89. l.

Késmárki János

Kőjonásdo

XV. nárad

csodalm

46. l

Khaan Henrik

pesto Kassa

ivod

Kapuinverzörielete

33. l

Ördögbarda (D.N.) = paszrita

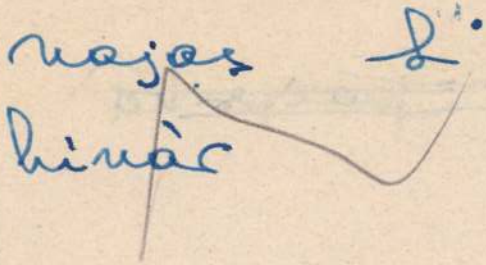

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

21. szám. Pest, 1870. Május 26. VI. évfolyam.

Hazánk egynéhány középkori műemléke.

— Miskovszky Viktortól. —

III. A késmárki rom. kath. templom.

Szepesmegyének legregényesebb vidékén, a központi Kárpátok alján fekszik Késmárk régi szabad királyi város; régi okmányokban *Forum caseorum* nevezet alatt fordul elő; némelyek állitják, hogy e város elnevezését régente az itt készitett kitünő jóságu sajttól nyerte, más irók szerint a város azon körülménynek köszöni elnevezését, hogy azon a helyen, a hol most elterült, az itt letelepedett rómaiak a Kheve vezér alatt bejött hunnok által megverettek, s e győzelem következtében e várost sok ideig *Khevesmárknak* nevezték; annyi azonban bizonyos, hogy már IV. Béla királyunk 1269-ben a várost tetemes kiváltságokkal ruházta fel. 1433—1464-dik években e város a hussiták által sokat szenvedett, miután a várost egészen elpusztitották, mely alkalommal a régi levéltár okmányai is elvesztek. Ulászló alatt kelt okmányokban a város *Chesmárk* név alatt fordul elő; 1380-ban Lajos királyunk a pozsonyi országgyülésen Késmárkot a szabad királyi városok sorába emelte.

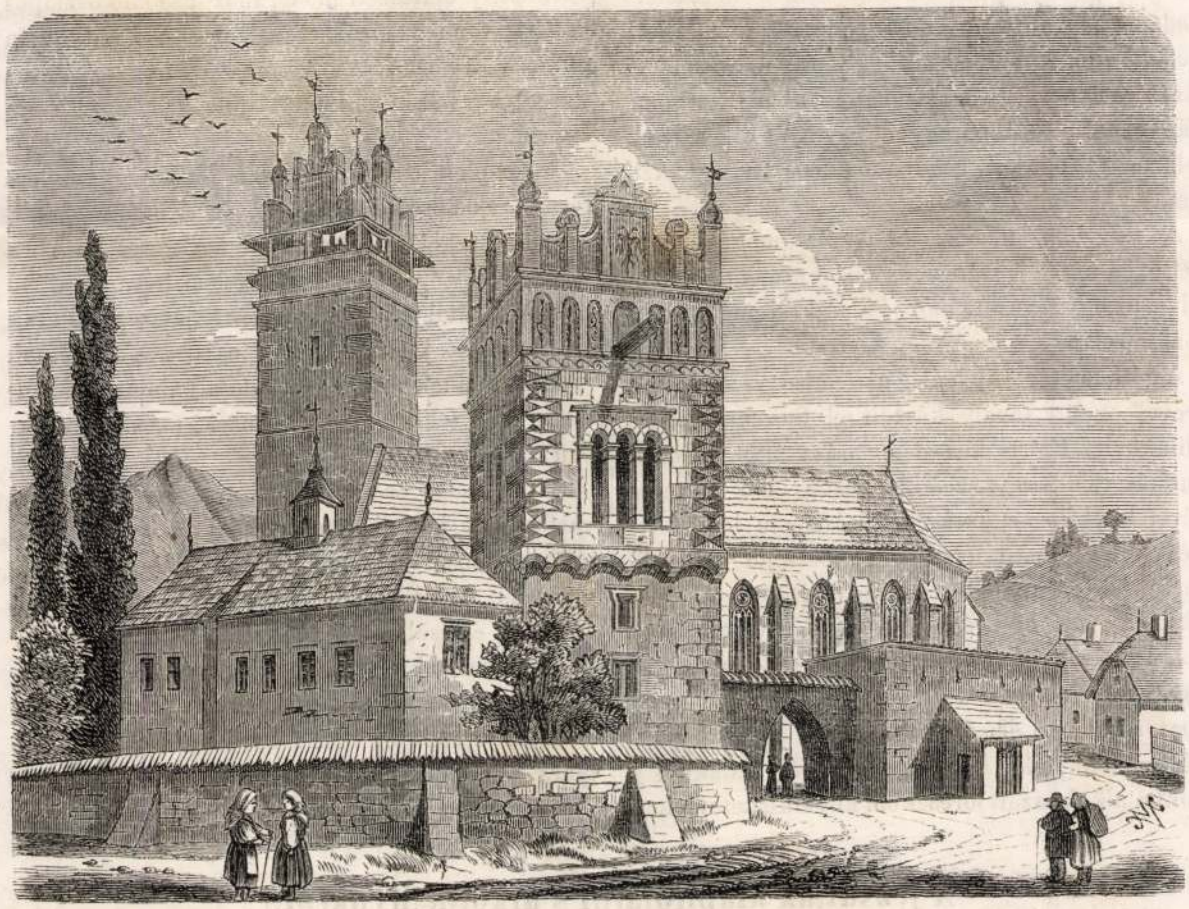

A késmárki kath. templom. (Myskovszky V. rajza.)

Cimerét csak Mátyás királyunk alatt, 1464-ben

kapta, melyet nimbussal körülvett angyal tart, a cimerpaizs kék mezején — talán az itt vivott hunn csata emlékeül — keresztbe tett két egyenes pallos, fölül, koronával, alól ötlevelü rózsával látható; az alsó arany mezőben pedig két ezüst folyószalagot vehetni ki. Hogy a középkorban e város is — mint többi királyi városaink — kettős sánczfallal és bástyákkal volt megerősitve, azt még ma is láthatni; csinos, emeletes házakkal körülvett főtere közepén ujabbkori tornyos városház áll. E város egyik nevezetességét mindenesetre a szent kereszthez cimzett régi római katholikus plébániatemplom képezi, mely bár nem a legdiszesebb helyen áll, mindamellett szép góth izlésével, de kivált sajátságos idomu tornyával meglepő benyomást okoz. Épitési ideje, egy ajtó fölötti kőbe vésett 1486-dik évszám szerint, a XV-dik század utolsó felébe tehető. A templom belseje több műrégiséget tartalmaz, igy egy 1472-dik évből származó, öntvényből készült csinos keresztelő medencét, továbbá egy, a templom északi oldalfala mellett álló, kőből mesterileg faragott szentségházat, melynek egyes részletei azonban itt-ott már hiányoznak; továbbá egynéhány XVI-dik századbeli fa- mozaikkal gazdagon diszitett egyházi-széket.

A templom merész boltozata megemlitésre méltó; ez ugyanis számos, egymást átmetsző gerinczeivel az ugynevezett *hálóboltozatok* (Netzgewölbe) közé sorolandó, s igen szép kivitelü.

A góth főoltár — jelenleg uj — alsó része szekrényével együtt tavaly készült el tervem szerint, Klimkovits Flóris kassai szobrász által, ki ezen munkát csinosan összeállitá; ezen oltár tetemes méretekkel bir; a szekrény szárnyain lévő festmények, valamint a szekrény belsejét elfoglaló remek faragásu megfeszitett üdvözitő, egyéb szobrokkal együtt, egy régi góth oltárból vétetett; az oltár felső rakománya még ez évben elkészül; egész magassága a tervezet szerint meghaladja a 38 lábat, s valóban diszére fog válni e templomnak.

Ezen templom, a mint azt a régi falakból s azokba alkalmazott lőrésekből következtetni lehet, régente meg volt erősitve; a körfal déli oldalán egyetlen bejárás létezett, mely kapu mellett egy négyszögletü, renaissance-izlésben épült torony áll, a mint azt képünkön láthatni; ezen torony felső emelete mintegy konsolákon nyugszik, s valamivel külebb áll az alsó falrész sikjától s kőből csinosan faragott és szépen profilirozott oszlopok által elválasztott három nyilásu ablakkal van ellátva; a torony sarkait faragott köveket utánzó diszitmény fogja be, felső párkányzata alatt a lapidáris betükből álló felirás következő tartalmu:

IGNEA CONTIGERAT LIBRAE SOL LVCIDVS ASTRA, HOC AVTOR QVANDO CONTINVAVIT OPVS.

mely chronostikon az 1591-dik évszámot jelzi, mely évben ezen torony talán bevégeztetett; a torony felső párkányzata felett, az eperjesi régi házak, valamint a Sárosmegyében fekvő fritsi várkastély épitészeti modorához hasonló oszlopos galléria vonul végig, melynek félkörivü hátlapjain pompás diszitmények vannak a fris vakolatba karcolva; felső koronáját jellemző rovátkolás képezi.

A templom nyugati oldalán lévő négyszögletü tornyának felső részén — az őr számára — karzat vonul végig, teteje azonban nevezetes, miután a torony négy oldalfalának megfelelő, pyramis-alaku rovátkok által képeztetik; ezen sajátszerü és csak itt található elrendezés a renaissance épitészeti izlés formáinak tornyokra való alkalmazását mutatja, mely tekintetben a késmárki torony hazánkban talán páratlan.

Sajnos, hogy ezen templomon s tornyán az idő vasfogának kérlelhetlen nyomai igen nagy mértékben látszanak, s a stylszerü ujitás igen kivánatos sőt elkerülhetlenül szükséges lenne; a mint azonban értesültem, a renováció nemcsak a templom belberendezésére, de külsejére is kiterjesztetik; a mi annál inkább kivánatos lenne, miután a város ujabbkori élénk kereskedése, fejledező ipara a Galliciával összekötendő vasut által szép jövőnek néz eléje.

A jezsuiták alapitójáról s alkotmányukról.

A jezsuiták alapitója, Loyola Ignác, régi spanyol családból származott s 1491-ben Loyola-kastélyban, Guipuscoa tartományban született. Első ifjuságát Katholikus Ferdinánd udvarában tölté s a nemesség szokása szerint, ott inni és párbajt vivni tanult. Később hadi szolgálatba állott s Pampelluna ostrománál kitüntette kegyetlenül vad terméssetét. E táborozás alkalmával jobb lábát eltörte, minek következtében kénytelen lőn vérengzései szinhelyét elhagyni és sebét gyógyittatni. Egy fiatal és tapasztalatlan sebész oly szerencsétlen műtétet vitt végbe rajta, hogy meggyógyulása után lábán éktelen kinövés látszott. Loyola igen hiú volt testi előnyeire s azért más orvost hivatott s

KHAUSSER, Michael Rómüves

Kapuvári, 1667

WAB 100. 189.

1907
pozitív: celloidin, 12,5x16,5 cm. OMvH ltsz. 3

Kisszeben [Sabinov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, Szent Anna -oltár: Mári
1905
pozitív: celloidin, 12,5x17,5 cm. OMvH ltsz. 39

Kisszeben [Sabinov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, mellékoltár??
1907
pozitív: celloidin, 11x16 cm. OMvH ltsz. 2431

Kisszeben [Sabinov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, reneszánsz ajtókeret
1918
pozitív: celloidin, 11x17 cm. OMvH ltsz. 3908
pozitív: ??? 11,5x16 cm. OMvH ltsz. 3907

Kisszeben [Sabinov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, kehely
1907
pozitív: celloidin, 9x18 cm. OMvH ltsz. 28.371

Khantz G. de

1856

l.

Epernay 1929

129. l.

A'. 151 (2)

M.D.K.

Kharsz Mátyás, német üveges

Egerben 1687-90 körött szerepel az egri házak felértékelésénél, amikor 31 forintért vásárol egy házat.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1959. Akadémiai Kiadó, 345 old.

KHARSZ Mátyás német üveges. Egerben 1687-90-ig szerepel az egri házak felértékelése alkalmából, amikoris 31 forintért megvásárolja a 229.sz. egri házat.

A Hevemegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Khastel,lőporkészitő ?

A soproni külváros 2.fertalyanak telekkönyvében szerepel 1536-ból.-'Khastel puluermaher ain gancz hauss. 353.old

Házi Jenő: A soproni külvaros 2.fertalyának telekkönyve az 1536.évből. ~~xxxx~~ 353.old.

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XIII.1959.Sopron

KHÁN MÁRTON, molnármester

A céhzászlók elkészitésének költsége igen magas volt. Pl. a veszprémi belső molnárcéh céhmesterének Khán Mártonnak, az 1837-37. évre szóló számadásából :"Az elkészülő zászlóra lett költség nevezetesen..."Összvesen 514.16"". 153.old. 67.jegyz.

NAGYBÁKAY PÉTER: Veszprémi és Veszprém Megyei céhzászlók, céhlámkák és egyéb céhjelvényes emlékek 127.old

A Veszprémi Megyei Muzeumok Közleményei, 10.
Veszprém, 1971

KHALER, Hans Dachdecker (Porsch)

Vörös Kolosta, 1593

Ars 1996/1-3. 227.

i Herintztől,

l a nyugati

a bal

két sorban

intájára

öztivel

leten az

ól összerótt

n XVII. sz.

kandallóval.

R.D.K.

KHAAN (KLAR) Konrád üveges

1686-ban házhelajándékot Budán

Gerő László: A budai vár helyreállítása Bn. 1957. 44. l.

Khagan D.

MDK

Gyöngyházszinü tájkép Norderney mellől, olf.

Mücsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Khagan Kondor Dersi

Ummarnik festi Bjelz

1912. tav. kiäll. 447

Armillae V. 252.

MDK

Khagan Dezső (Kondor Dezső festő)

Gyöngyházszínű tájkép Norderney mellől.
Olajf.

Műcsarnok, 1912. tav.kiáll. 63.l.

Khagan Dezső =
Kondor Dezső festő
K

MORRES EDE.
434 Román kecskepásztor. Olajf. Eladó. Budapest. VII. Rotten-biller u. 48.

KLÉH JÁNOS.
435 Hóolvadás. Olajf. Eladó.

KENDE GÉZA.
436 Arcképtanulmány. Olajf. Magánt.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.
*437 Nyárfák alatt. Olajf. Eladó.

COULIN ARTUR GY.
438 Zrinyi Tasso kertjében. Olajf. Eladó.

STROBL ZSÓFIA.
439 Arckép. Olajf. Magánt.

KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ.
440 Hangulat. Olajf. Eladó.

FERENCZY JÓZSEF.
441 Almafa. Olajf. Eladó.

KOMÁROMI-KACZ ENDRE.
442 Sz. F. L.-né képmása. Olajf. Magánt.

FERENCZY VALÉR.
443 Hegyi táj. Olajf. Eladó.

RUDNAY GYULA.
444 Az anya. Olajf. Eladó.

ZSOMBOLYA BURGHARDT REZSŐ.
445 Párisi részlet. Olajf. Eladó.

KALLÓS ÁRPÁD.
446 D. H. úr arcképe. Olajf. Magánt.

KHAGAN D.
447 Gyöngyházszínű tájkép Norderney mellől. Olajf. Eladó.

KLAMMER MARISKA.
448 Várakozás. Olajf. Eladó.

Műcsarnok 1912. tav. Kiáll.

ZÁDOR ISTVÁN.
449 A Szabadság-tér télen. Olajf. Eladó.

BR. SPLÉNY ERNESTA.
450 Fehér rózsák. Olajf. Eladó.

SCHULHOF ARANKA.
451 Női akt. Olajf. Eladó.

OLGYAI VIKTOR.
452 Esti árnyak. Pastell. Eladó.

CZENCZ JÁNOS.
453 Tavasz felé. Olajf. Eladó.

MÁNYAI JÓZSEF.
454 Volendam. Olajf. Eladó.

SEREG JAKAB.
455 Önarckép. Olajf.

XIV. TEREM.

BOMETZ ÁRPÁD.
456 Románc. Olajf. Eladó.

PÁLLYA CELESTIN.
457 Nehéz teher. Olajf. Eladó.

TIBOR ERNŐ.
458 Zöldségárus. Olajf. Eladó.

WOLFF KÁROLY.
459 A tűzhelynél. Olajf. Eladó.

KÜMMERLE PÁL.
460 Primavéra. Olajf. Eladó.

BENJAMIN HERMAN.
461 Jolanthe. Olajf. Eladó.

(Khalautschüsz),

Khalauthucz Wolfgangus, pozsonyi ötvös-
legény V. 106, 107

Khalanthucz Farkas

ötvös 1592.

laid

Mich. Pars. 106

Wolffely Khalautschüsz

ötvös 1585

láid

Mih. Pozs. 107

Kheer I

läsd

Perlajst 179

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi min'a.

Kheler Tamás

ötv.

l. Kőmagyötvj.

1314. 17.

Tartozik	Követel	X	Egyenleg

Szegnalom · Sz.:

	Tartozik		Követel	X	Egyenleg
	6 82			T	6 82
	9 3 60	V		T	10042
	1.-			T	101·42
	26·30	V		T	127·72
			26·30	T V	101·42
					95·42
			6.-	T	~~121·72~~
					101·62
	6·20			T	~~127·92~~
					101·62
	14·50		14·50	T	~~127·92~~
					71·62
			30.-	T	~~77·92~~
	7·25		7·25	T	71·62
50	20.-		20.-	T	71·62
	7·25		7·25	T	71·62
			44·30	T V	27·32
	~~13·70~~			T	41·02
	~~29.-~~				
	17·50		17·50	T	41·02
			20.-	T	21·02

Kheler Tomas

ötvös 1563-1573

Lásd

Gyarfás Nagyszeben

Arch. Ért. 1910 413

1314 Thomas Kheler, e. 1563, † 1573. (A : I,27. Gy : 22.) Hasonló, de elmosódott jegyű tárgy — *Ähnliche, doch verschwommene Marken:*

Hólyagos serleg, füles nyéllel. — *Buckelpokal m. Bügelnodus.*

Bruckenthal-Museum.

L 9 I

Khell Csörsz

"Épitkezés" cimmel hozza a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. okt. 13.
XVII. évf. 41. sz. 14. lap.

Khell Csörsz

"Holdkóros" c. rajzán alvó ember jár a feje fölé rajzolt holddal.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. dec. 8.
XVII. évf. 49. sz. 9. lap.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest

1973 MÁJ 19

Khell Csörsz

ÉKLET 1021

KHELL CSÖRSZ RAJZA

SZENGOFSZKY OSZKÁR RAJZA

HORVÁTH LÁSZLÓ:

Valami

Mindig valami nagy, valami hatalmas dolgot akar-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest

1973 MÁR 24

Knell Csörsz
1021

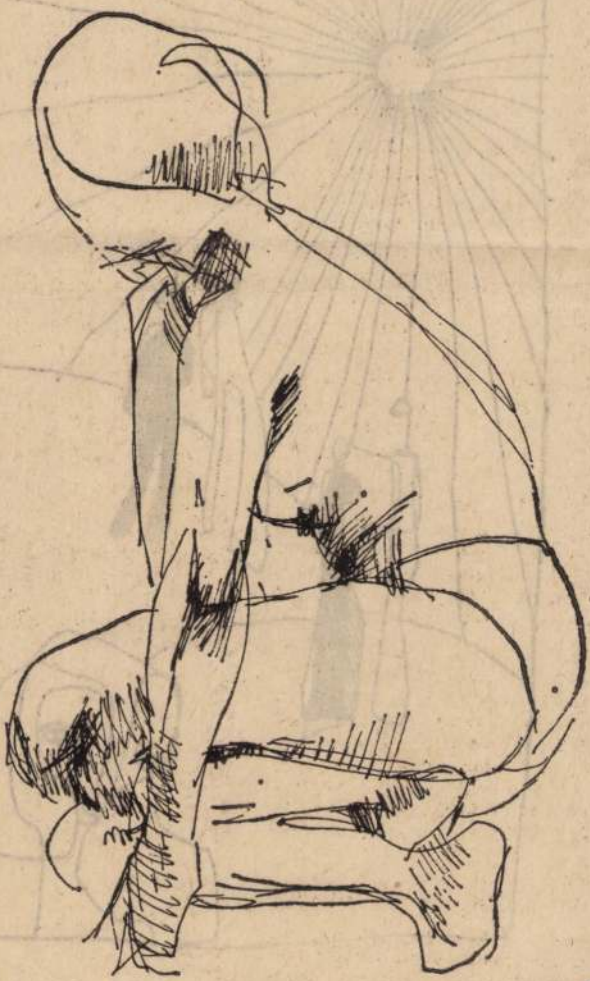

Knell Csörsz rajza

(Kürthy Hanna rajza)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
19?? FEB 16

A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest

Khell Csörsz

1021

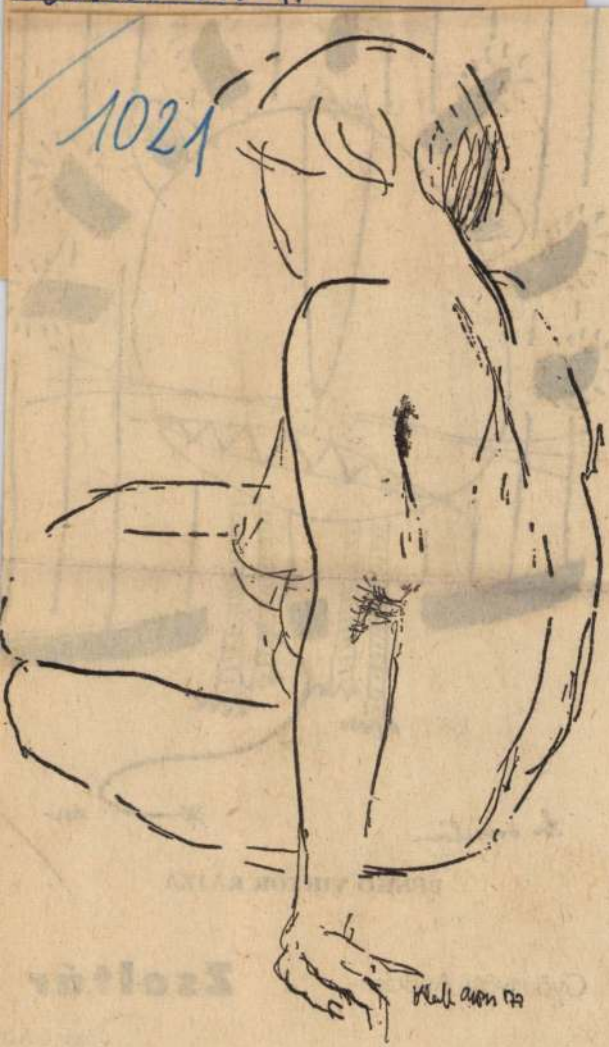

KHELL CSÖRSZ RAJZA

Szőnyi István:

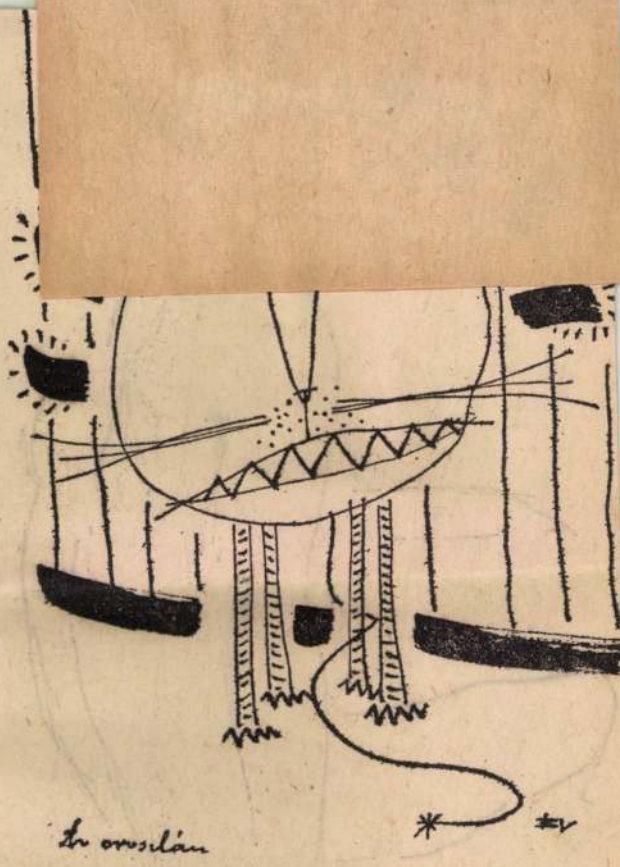

BENKŐ VIKTOR RAJZA

Gyöngyösi András:

Zsoltár

József Att

Légből van annak az álma,
kinek szájában keserű az étel,
kinek hajához anya-kéz nem ér fel,
kinek

Magán
kinek
kinek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest

1973 FEB 10

Khell Csörsz
1021

MŰVÉSZETI

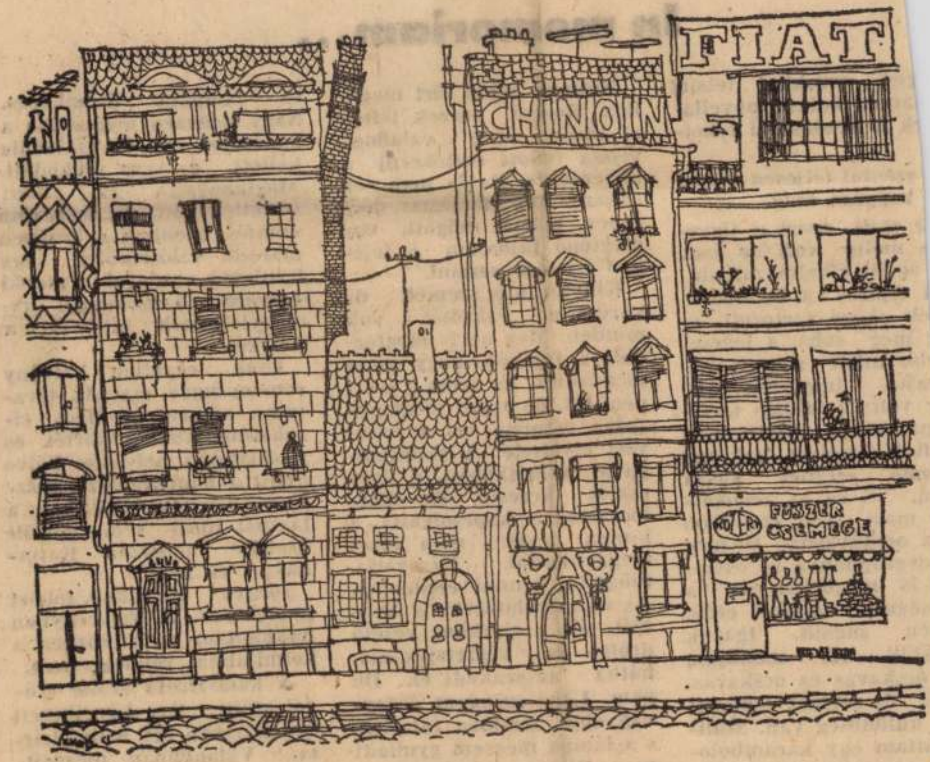

KHELL CSÖRSZ RAJZA

gei Péter:

In memoriam...

ges sorokkal teleírt apok. Valami novella- k a kezdősorai lehet-

szénfal teljesen várat- roppant meg.

r csak azért is figye- méltó volt az eset, az itt alkalmazott du- eljárás a legmoder- ek közé tartozott, és még soha, a legcse- ebb hibát sem észlel- rajta. Impozáns épít- y volt; hatalmas tartó- pai olyan biztonságot lltak, amelyet csak egy semő érezhet anyja en. S ez az acélépít- y most nem volt több ta ócskavasnál. De még megroppanva és össze- a is megőrizte azt a óságot, amelyet ereje ben sugallt. Igazuk akik azt mondják, ócskavas és ócskavas, ét és szemét között si különbség van. Múlt- láttam egy karambolo- autót; csak onnan le- tt tudni, hogy valaha rős 180-nal repeszthe-

Elsőnek Sanyi tért magához. Hosszú percek teltek el addig, amíg valahogy vissza tudott emlékezni a történtekre. Pedig nem sok történt. Egy hatalmas dörrenés a háta mögött, egy idegtépő fájdalom a fejében ... más semmi.

Kinyitotta a szemét, de körülötte vaksötét volt minden. Még az is megfordult a fejében, hogy talán megvakult, és most azért nem lát, de aztán megtapogatva szemeit, ezt a feltevést elvetette. A sisaklámpával próbálkozott, a kapcsolót kereste. De akárhányszor is kapcsolgatta, a lámpa csak nem akart meggyulladni. Rázogatta, ütögette. Semmi eredmény. Az akkumulátorral is babrált, sőt, a sisakhoz vezető drótot is végigtapogatta, hátha az szakadt el. De nem. Ujjai mindent a legnagyobb rendben találtak, s a lámpa mégsem gyulladt meg. Biztosan kiégett — gondolta, amikor nyöszörgést hallott.

sa lámpája üzemképes. Nagy nehezen megtalálta a kapcsolót is, de csalódnia kellett, ez sem működött. Megtapogatta az akkut, sértetlen volt. Az összekötő vezeték azonban a kezében maradt, valószínűleg egy lezuhanó vasdarab tépte ki helyéről. Teljességgel reménytelennek látszott a helyzet.

Csak egyetlen halvány reménysugár maradt. Óvatosan kicsavarta Misa sisaklámpájából a körtét, és a sajátjába helyezte. Félve nyúlt a kapcsolóhoz, reszketett a lehetőségtől, hogy a lámpát most sem sikerült üzembe helyezni. Kattanás... és fény!"

Ideges sorokkal teleírt papírlapok. A szekrényben bukkantam rá, miközben a holmijaimat rendezgettem.

A katasztrófa szinte szóról szóra úgy következett be, ahogyan azt Sanyi leírta. Valahonnan megsejthette...

Csak annyiban tévedett, hogy az eset nem az acél-,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest

Khall Csörsz

MEGJELENT A BUDAPESTI MŰSZAKI EGYETEM KISZ-BIZOTTSÁGA GONDOZÁSÁBAN

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: KÜRTHY HANNA ÉS PAPP MÁRIO.

FELELŐS: KÖSZEGI ÁBEL

1021

KHALL CSORSZ RAJZA

KÜRTHY HANNA RAJZA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 OKT 21
A JÖVŐ MÉRNÖKE
Budapest
Khall Csörsz
1021

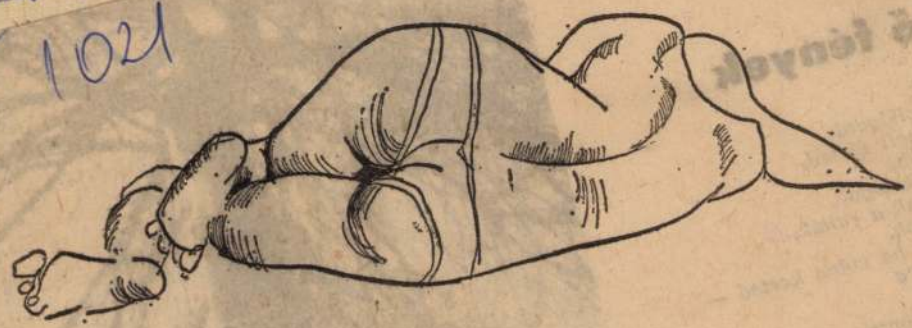

KHALL CSORSZ RAJZA

e település
jen árva
eg
agányra

ő fények

nyek,
ny világaid
zetákolt életed.
értelem,
éka, szalagok,
hullanak a ruhák,
l a ragok.
dben — ha volna kerted —
otladozva

lmekre bontva,
ed fölött
szél lobogna.

SZABÓ ANDRÁS FELVÉTELE

Khell Csörsz

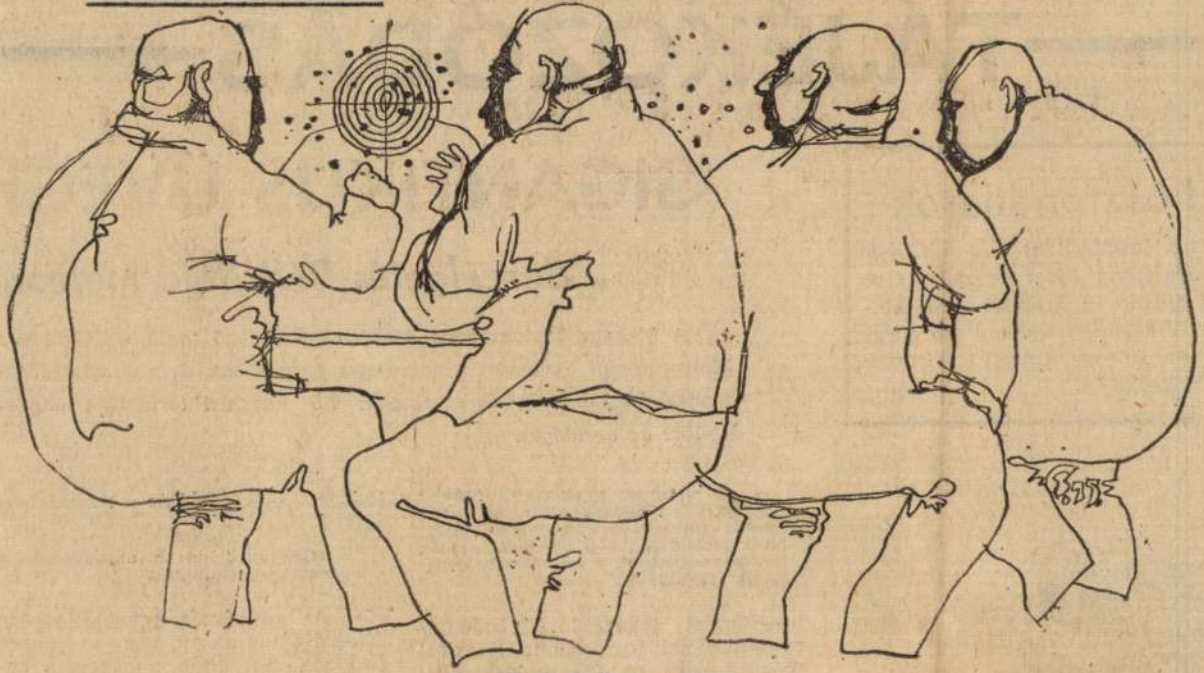

Khell Csörsz rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 24.
XX. évf. 30. sz. 8. lap.

Prózaírók az olimpia országában

Bp. n. 7. l. 1/.

nond-ösztöndíjasok

ot- rintos juttatásban: *Czakó Gábor* ja- és *Hajnóczy Péter* prózaíró, *Gu-* tit- *tai Magda* és *Szilágyi Ákos* köl- ak. tő. A díjátadó ünnepségen meg- ott jelent Dobozy Imre, az írószö- ré- vetség elnöke. fo-

GIGANTIKUS ÜVEGH

Beszélgetés Béll Béla meteorol

A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, az Országos Meteorológiai Szolgálat tudományos tanácsának és a Magyar Meteorológiai Társaságnak az elnöke. Fő kutatási területe a magaslégkör: az aerológia.

— Az emberek gyakorta kifogásolják, hogy az időjárás-előrejelzés még mindig túlságosan bizonytalan. Mintha a meteorológusok egy helyben topogva szemlélnék a természettudományok száguldását.

— Óriási tévedés! A tudományos-műszaki forradalom új kutatóeszközöket és új módszereket adott a kezünkbe. Az űrkutatás, a rakétaprogramok, a geonómia és az egész Földre kiterjedő világprogramok pedig lehetővé tették, hogy a meteorológia is kilépjen szűkös, országos kereteiből, s az egész Földet, sőt az egész Naprendszert vizsgáló tudománnyá váljék. Csakhogy a légkör az atmo-

légkör cirkulációját mozgásban tartja.

— Hogyan képes a napsugárzás a légkört megmozdítani?

— A besugárzás egyenlőtlensége által. Köztudomású, hogy az Egyenlítő zónájába több napenergia érkezik, mint amennyit a Föld ott lead, a Sarkvidékre viszont kevesebb. Ez mozdítja meg a légkört, ez teremti meg a légkör kinetikai energiáját, ennek köszönhető, hogy a légkör az életveszélyesen fölösleges hőt elszállítja oda, ahová életveszélyesen kevés jutott belőle. Óriási energia ez, amely hő for-

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Élet és Irodalom

1979 MÁR 3

Khell Csörsz

1021

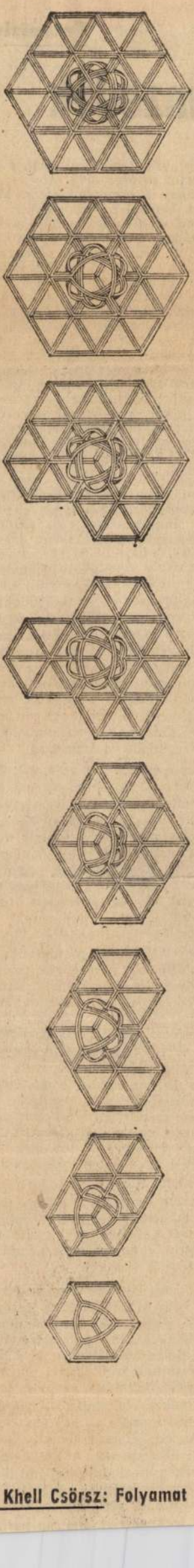

Khell Csörsz: Folyamat

nemzedék

tesebb „totalitárius" államát, s ez az állam kétezer évig prosperált. Azt, hogy a központi hatalom abszolút befolyást gyakoroljon a társadalom életének minden mozzanatára, a magánszféra nagy részére is; azt, hogy az alattvaló kultikus tisztelettel köteles adózni az előljáróinak; azt, hogy az egész államapparátus a kölcsönös ellenőrzésre és általános gyanakvásra alapozandó; azt, hogy az egyén joga, sőt élete semmi, csak a köz számít — mindezt nem Mao és a maóizmus találta ki, hanem az ókori Han-dinasztia. Az elmúlt évtizedben mindössze az történt, hogy a konfucianizmust elmozdították az állami ideológia státusából és behelyettesítették a maóizmussal. A szlogen új, de régi a tartalom.

Ami Kína marxizmusát illeti, érdemes utalni arra, hogy mi történt Buddha tanaival, amikor ecsetírással próbálták őket interpretálni. A fordítók vért izzadtak, a kínai nyelv szemiotikai rendszere mégis erősebbnek bizonyult, s végül is teljesen új, kínai buddhizmus született. Pedig itt ázsiai szellemű eszme átültetéséről volt szó, hiszen Buddha és Lao-ce között voltak rokonvonások, sokkal inkább, mint Marx és Konfuciusz között. Mindezek alapján el lehet képzelni, mivé válhat egy európai típusú filozófia a képi-szimbolikus kínai gondolkodás talaján.

Persze, nem ez itt a főgond. Érdekesebb — ha jól emlékszem, ezt említette is valaki a *Nemzetközi Stúdió* vitájában —, hogy Kína, a császárság kétezer éve alatt nem viselt hódító háborút a határain kívül. Kínában nem volt nacionalizmus, nem volt nagyhatalmi hübrisz, és természetesen nem voltak aggasztó fegyverek — mindez Európa ajándéka, s hadd tegyem hozzá, hogy mindezt Európa utolsó hat nemzedéke találta fel. Nem akarok mitológiai sémát erőltetni erre a helyzetre, de óhatatlanul eszembe jut, hogy annak a bizonyos Aszia nevű ókeanisznak, akiről az ázsiai földrészt elnevezték, Epimétheusz volt az egyik fia, az *utólag gondolkodó*, aki dőrén elfogadta Pandórát, az istenek ajándékát, a bajokat tartalmazó szelencével együtt, s amint tapasztaljuk, Pandóra kinyitotta a szelencét. Egyre nyilvánvalóbb, hogy Kína is méltó az Epimétheusz névre; Pandóra már nála lakozik, s aggasztóan babrál a szelence zárjával. És ha ki találja nyitni, akkor ez most az ajándékozóra is visszaüt.

Mindent összegezve az az érzésem, hogy a világpolitika Európa nélkül, de európai eredetű módszerekkel zajlik. Az utolsó hat nemzedék feltalálta a kísérleti természettudományokon nyugvó technikát, feltalálta az ipari társadalmakat, feltalálta — ahogy Toynbee mondja — a világ nyugatosítását, s most issza a levét ennek az egésznek. A XVII. század végén megindult szellemi forradalom eredményei közül Japán egy nemzedék alatt átvette a korszerű technológiát, India a parla-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN 25

A JÖVŐ MÉRNÖKE

Khell Csörsz

1021

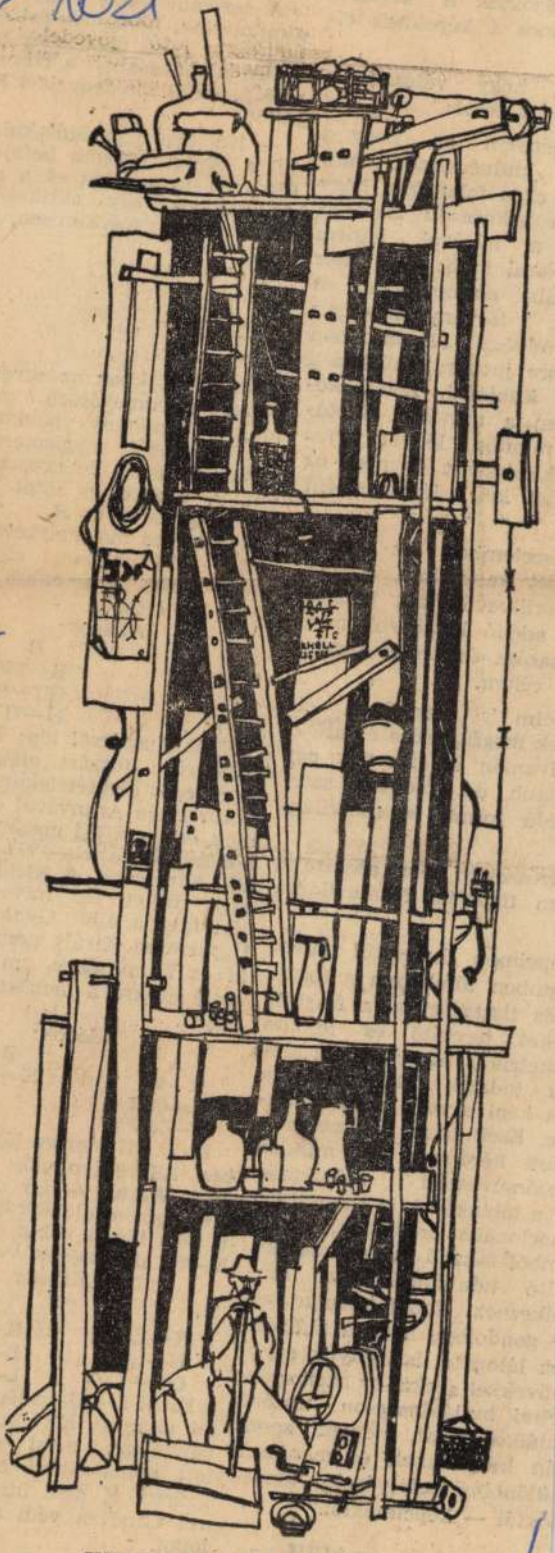

KHELL CSÖRSZ RAJZA.

bemutat
kran meri
t ábrázol
ért nincs
"

ássuk, h
désekre a

Véleményé
i kor m
ncsak az a feladatuk, hogy
puszta természeti látványt
öljék a nézővel, hanem
nél sokkal több; — a kor
blémáit, eszmevilágát és
ektív törvényszerűségeit
l a művészi alkotásokban
ejezésre juttatni, művészeti
elven kifejezni. Ebből kö-
ikezően a művészi alkotá-
nak mindig a lényegi prob-
nák kifejezését és nem az
rázolást kell lényegesként
elni.

Festészetemben az ember-
mészet kapcsolata, az em-
t körülvevő világ jelensé-
ből adódó látványok meg-
almazása és képpé formá-
a a célom.

Képeim is természeti él-
nyek megfigyelése és átélé-
folyamán keletkeznek egy
ontabb, de tudatos szer-
sztésű forma és színvilág-
n.

Művészetem nem absztrakt,
nem figurális formavilágra
ül.

Képeimen keresztül művé-
etemben törekszem a fogal-
ázás tisztaságára, a feszült-
geket teremtő és feloldó
ometrikus és organikus ele-
ek tudatos felhasználására
a képi egység megteremté-
re. Ezek után válaszolva a
ltett kérdésre — minden
pzőművészeti műalkotás,
y a táblaképek is valamilyen
nocionális eredetűek, érze-
mből fakadó és érzelmet ki-
ltó tulajdonságokkal ren-
lkeznek. Ebből következtet-
gondolom, hogy a kiállítá-
k látogatói is igénylik egyes
művekkel azokat az azonos ér-
elmi hullámhosszon történő
alálkozásokat, melyek spon-
án keletkeznek és mentesek
különböző befolyásoló tényе-
öktől — képcímektől."

— SCHL —

dig meg ...
Ahhoz, hogy egy taktikai e
kalmazzunk mérkőzésen, ö

Az alábbiakban az egyes
gurák alkalmazására mu
tunk be néhány példát,
előző számban megismert
lölési rendszer felhasználá
val. A világos és sötét fe
neve legyen A és B.

Egylépéses matthelyzetek

Az alábbiakban egy-
olyan állást ismertetünk, a
sötét lép először.

Állások:

A	B
K—8I	K—5VII
	GY—8II
	H—7IV

Sötét Huszárral lép; H-
Célszerű Huszárt előlép
ezen lépés megtételekor, r
ekkor ereje Aranyéval eg
meg, és így a 8II mezőről
kot ad EH a K—5VII m
álló Királynak. A Király
nem ütheti le, mivel
8III mezőn álló Gyalog
Úgyszintén Király nem l
9I és 7I mezőkre, mive
ereje ezekre a mezőkre
terjed.

Állások:

A	B
K—9I	K—4V
E—8III	
F—7IV	

Ezüst 9II mezőre lép, n
ben EE-vé lép elő, me
ereje Arany, és így mat
a 9I mezőn álló Királyna
E nem lépett volna elő,
K—8II lehetséges volna

Állások:

A	B
K—1,IV	K—5,V
H—1,III	E—3IV
GY—1,V	L—2V

Ezüst 2—III-ra lép és
ad világos Királynak.
ványalóan most értel
lett volna Ezüst előlép
Ezüstöt K nem ütheti
vel Lándzsa védi a 2-
lopot.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JUL 10

ÉLET ÉS IRODALOM

Khell Csörsz

1021

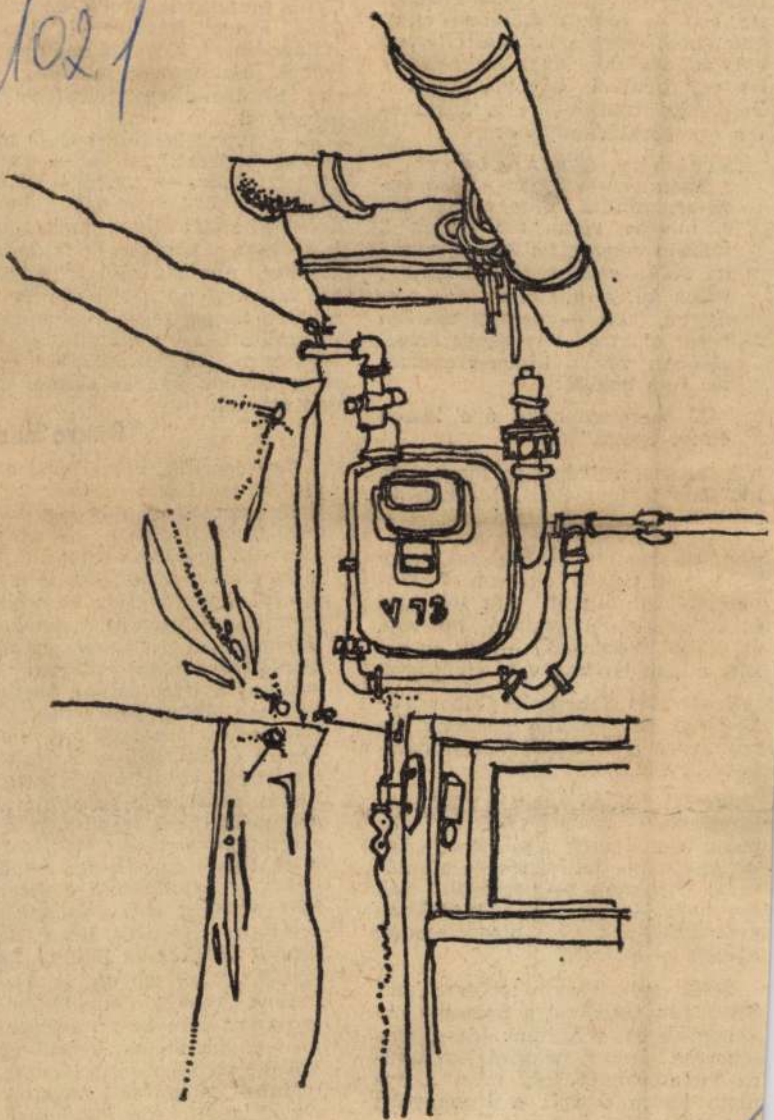

Khell Csörsz: Alagsor

Buday Ferenc 1856-os közlé
azonban nemcsak gyanús, hane
egyszerűen téves. Az a tréfás ve
amit ő Csokonaiénak mond
nyilván emlékezetből — megjele
1819-ben Sebestyén Gábor: *Tub*
Az égő és oktató szerelem cím
kötetében, ezzel a címmel: *Rejte*
vers a' tsókról. Maga a rejtvén
itt egy betűvel bővebb, mint
Vasárnapi Újságban, s a hexameter így gördülékenyebb:

„Sz r l m k v, ó l sz n ny i e p v*

* Ezen versjátékban az lső betű *sz*, mintha vólna *esz:* a' 2ik *r*, mintha volna *er:* a' 3ik *l*, mintha volna *el:* a' 4ik *m*, mintha vólna *em:* az 5ik *k*, mintha volna *ká:* a' 6ik *v*, mintha volna *vé*, 'satt — és így minden betűt a' maga természeti hangzásában vévén, illyen Hexameter lesz belőlle:

E' Szerelem kávé, ó e' leszen ennyi epévé."

A verses rejtvény és megoldása 1967-ben is megjelent, *Játékkoktél* című könyvem 40. lapján.

Most már csak azt az egy feltevést lehetne megkockáztatni, hogy Sebestyén Gábor elorozta Csokonai játékos ötletét. Bár sok fura és érthetetlen plágiumról tud régi és újabb irodalmunk — ezt az orzást aligha lehetne valószínűsíteni.

Egyébként Sebestyén Gábor *Tubá*-jának egy példányát Arany János ezzel a dedikációval ajándékozta Petőfinek:

„Petőfi Sándornak, mint az illyenekben gyönyörködőnek." Ez pedig csúfondáros célzás volt a kötet eredeti — fellengzős — ajánlására: Azoknak — egyedül tsak azoknak — kik az illyenekben gyönyörködnek bizodalommal ajánlja a' Szerző."

Petőfi személyesen is összeakadt Sebestyén Gáborral a pozsonyi országgyűlésen, s Kolmár József emlékezése szerint mákvirág-koszorúra tartotta méltónak, mert kálvinista létére ő volt a legnagyobb pecsovics.

Vargha Balázs

[illegible] leleplezett világnézete.

És a Vasarely-műveké? Ő maga „világfolklórnak" nevezi — szándéka jelzéseként — művei jellegét. Efölötti vitáról most szó sincsen, de ne vitassuk alkotójának *nagyon is tudatos, nagyon is szándékos* „eszmei mondanivalóját". Hiszen ha valami: épp a Vasarely-féle, minden ízében tervelt, szándékolt, kiszámított, s kiszámítottságában tudatos műnek létrejöttében domináns szerepe van az eszmei mondanivalónak.

Bencze László

Úgy érezzük, nincs igazi ellentét Bencze László véleménye és Vadas József vitatott kijelentései között. A Bauhaus programját idézve, Vadas csak annyira „dugja be a maga véleménye lábujjkáját is", hogy utaljon a művészet szemléletváltozására, amelyet a Bauhaus teoretikusai, az újítás hevületében talán valóban dogmatikusan, egyoldalúan fogalmaztak meg. Abban sem látunk ellentétet a két szerző között, hogy a képzőművészetnek nem feltétlen ismérve a katartikus tartalom: Vadas a vitatott megállapítással egyáltalán nem tagadja ki a Vasarely-műveket a művészetből. Mint ahogy az „eszmei mondanivaló", a „publicisztikai hevület" hiányolásával sem a világnézetet vitatja el a festőtől. Ha tehát van vita a kritikus és Bencze László között, akkor abban: a konkrét művek „eszmei mondanivalója" egyértelműen azonosítható-e a művek, az életmű egésze mögött meghúzódó, feltáruló, általános világnézeti tartalommal. De ez a vita egy kritikával, egy művésszel kapcsolatban talán nem is dönthető el.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1977 MÁR 5
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
Khell Csörsz
1021

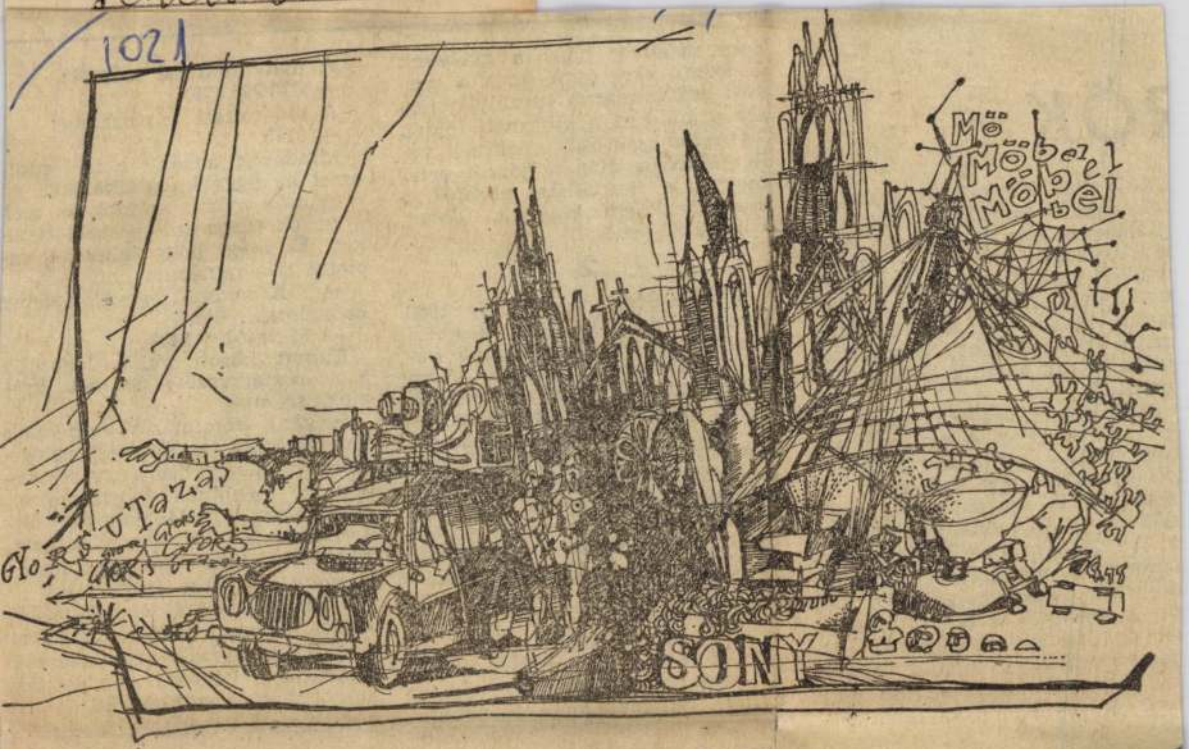

Khell Csörsz: Fogyasztói társadalom

RÖK

natúj nyúlszőr kalap, szalagjá-
ban ékes fácántollal. Szilveszter
éjszakáján egy bontatlan üveg
bezsgő került a kalap mellé,
melyet valakik rövid időn belül
megittak. Három hónap óta a na-
gyobb óvodás fiúcskák az üveg
záját céltáblaként használják,
vajon ki tud a járda széléről be-
episilni!

Segítségre nincs szükség, meg-
elt már az üveg. A nyúlszőr ka-
apot penész vonta be, a fácán-
oll lekókadt; sok eső, sok hó
nyomorította szegényeket annyi
dők óta. Nem csoda, az ilyenfaj-
a toll a párnában is összeesik,
nemhogy a napvilágra kitéve az
dőjárás viszontagságainak. Fa-
un a legények a lányos házak-
ál óvatlan pillanatban ma is
megtapogatják: vajon a felpol-
olt ágy párnáiban milyen toll
an? A liba kiváló, a kacsa kö-
epes, a tyúktoll négy hónap
után büdösödni kezd.

Ez a gödör már most büdös, nem véletlen, hogy érzékeny orra nem got; szorgalmasan t sza a gödörbe a kit Tavaszra csak-csak le. (Március 2-án a mették, a korlátok csövekhez nem ny hogy újra ásnak?)

2.

Tölcsér Sándor és felesége 1963 tavaszán adta be lakásigénylési kérelmét az egyik budapesti kerület lakásügyi osztályára. Nem tanácsi rendeltetésű, szövetkezeti lakást kértek. Bár rokoni környezetben, mégiscsak albérlőként élnek egy kicsiny szobában a gyermekükkel. Az asszonyka ruházati szövetkezetben dolgozik a Tanács körút 12—14. szám alatti üzletben. Tölcsér Sándor a Délbudai Vendéglátóipari Vállalat pincére.

Még fiatalok.

Tizennégy esztendő után is, amióta vágyuk teljesülését remélik, még mindig fiatalok, még mindig reménykednek egy másfél vagy kétszobás szövetkezeti lakásban. Kívülről tudják az ügyszámot:

— 80 749.

riálni is a reményt:

— Kérelme jogosultságának kategóriája: 605.

— Mutatója: 1436.

Ennyit közölt velük legutóbb is az osztályvezető. Számok, számok, számok.

Szegény kérelmezők reményük támogatására a tetemes paksamétához, amely tizennégy esztendőn át ügyükben felgyülemlett, csatoltatták kiváló dolgozói okleveleiket is. Egy normális *nem*, vagy annyi idők után egy normális *igen* esedékes lenne.

E két szó ugyanis abszolúte értelmes. Ennyit illő kimondani már most, hacsak nem akarják megvárni a kérvény beadásának huszonöt éves jubileumát.

3.

Félreértés ne essék, ismertem én olyan embert is, aki értelmes gödröket ásott. Lakatos Gazsiról

Khell Csörsz

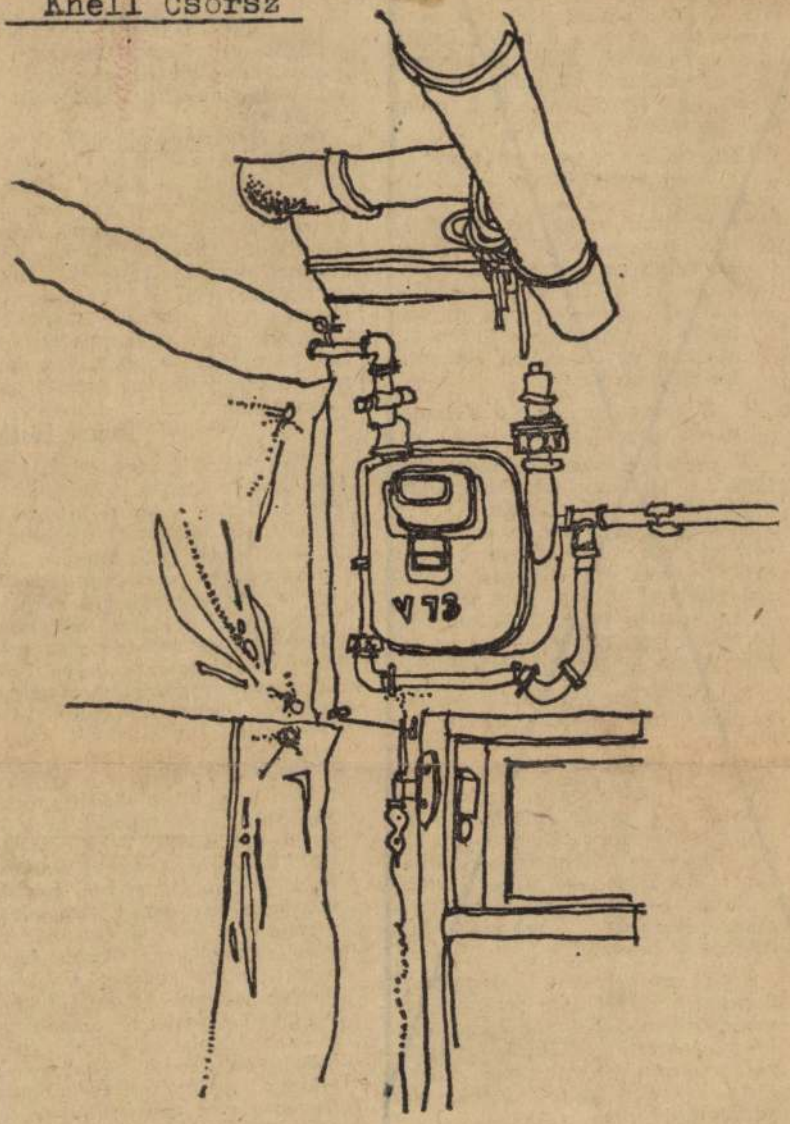

Khell Csörsz: Alagsor

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 1o.
XX. évf. 28. sz. címlap.

[redacted]

1819-ben Sebestyén Gábor *Tubá-Az égő és oktató szerelem* című kötetében, ezzel a címmel: *Rejtett vers a' tsókról.* Maga a rejtvény itt egy betűvel bővebb, mint a Vasárnapi Újságban, s a hexameter így gördülékenyebb:

„Szrlmkv, ólsznyiepv*

* Ezen versjátékban az lső betű *sz*, mintha vólna *esz:* a' 2ik *r*, mintha volna *er:* a' 3ik *l*, mintha volna *el:* a' 4ik *m*, mintha vólna *em:* az 5ik *k*, mintha volna *ká:* a' 6ik *v*, mintha volna *vé*, 'satt — és így minden betűt a' maga természeti hangzásában vévén, illyen Hexameter lesz belőle:

E' Szerelem kávé, ó e' leszen ennyi epével."

A verses rejtvény és megoldása 1967-ben is megjelent, *Játékkokteil* című könyvem 40. lapján.

Most már csak azt az egy feltevést lehetne megkockáztatni, hogy Sebestyén Gábor elorozta Csokonai játékos ötletét. Bár sok furá és érthetetlen plágiumról tud régi és újabb irodalmunk — ezt az országot alighanem lehetne valószínűsíteni.

Egyébként Sebestyén Gábor *Tubá*-jának egy példányát Arany János ezzel a dedikációval ajándékozta Petőfinek:

„Petőfi Sándornak, mint az illyenekben gyönyörködőnek." Ez pedig csúfondáros célzás volt a kötet eredeti — fellengzős — ajánlására: Azoknak — egyedül csak azoknak — kik az illyenekben gyönyörködnek bizodalommal ajánlja a' Szerző."

Petőfi személyesen is összeakadt Sebestyén Gáborral a pozsonyi országgyűlésen, s Kolmár József emlékezése szerint mákvirág-koszorúra tartotta méltónak, mert kálvinista létére ő volt a legnagyobb pecsovics.

mondanivaló" nélkül. Benczúr Gyula faunná vigyorodó önarcképe (lásd Fülep írását) — Benczúr „világnézete". Kora, társadalmi helyének, osztályának sekélyes, hazug, történelmileg leleplezett világnézete.

És a Vasarely-műveké? Ő maga „világfolklórnak" nevezi — szándéka jelzéseként — művei jellegét. Efölötti vitáról most szó sincsen, de ne vitassuk alkotójának *nagyon is tudatos, nagyon is szándékos* „eszmei mondanivalóját". Hiszen ha valami: épp a Vasarely-féle, minden ízében tervelt, szándékolt, kiszámított, s kiszámítottságában tudatos műnek létrejöttében dominános szerepe van az eszmei mondanivalónak.

Bencze László

Úgy érezzük, nincs igazi ellentét Bencze László véleménye és Vadas József vitatott kijelentései között. A Bauhaus programját idézve, Vadas csak annyira „dugja be a maga véleménye lábujjkáját is", hogy utaljon a művészet szemléletváltozására, amelyet a Bauhaus teoretikusai, az újítás hevületében talán valóban dogmatikusan, egyoldalúan fogalmaztak meg. Abban sem látunk ellentétet a két szerző között, hogy a képzőművészetnek nem feltétlen ismérve a katartikus tartalom: Vadas a vitatott megállapítással egyáltalán nem tagadja ki a Vasarely-műveket a művészetből. Mint ahogy az „eszmei mondanivaló", a „publicisztikai hevület" hiányolásával sem a világnézetet vitatja el a festőtől. Ha tehát van vita a kritikus és Bencze László között, akkor abban: a konkrét művek „eszmei mondanivalója" egyértelműen azonosítható-e a művek, az életmű egésze mögött meghúzódó, feltáruló, általános világnézeti tartalommal. De ez a vita egy kritikával, egy művésszel kapcsolatban talán nem is dönthető el.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Khell Csörsz

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest
1977 JAN 8

1021

Khell Csörsz rajza

ık, megláttam, hogy
tja a fejét egy virág
rka harmat ült a vi-
egyik szeme. De
tt volna neki az az
talán attól hajtotta

nőtt, de már olyan
y nem férhetett be-
helyet keres magá-
le a kicsi harmatot
némán, ahogyan az
d törölhette le. Ak-
tehertől szabadult
it megemelte a fe-
nyit, alig piroslón
t hogy ha ablak
ének. Énekek Éne-
keretei közt az ab-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726
Khell Csörsz
1979 JÚL 28
ÉLET ÉS IRODALOM

/1021/

Khell Csörsz: Emblématerv

...YŰRŰJE

kat ébreszteni". Beszélgetni, vacsorázni, ismerkedni, könyvtárban ülni. Jelen lenni. Én például meg-
érkezésem után tüstént tagja let-

ISZLAI ZOLTÁN:

Szerelem a nyolcvanas években

A téma

Kálnoky Lászlónak

„A téma hétköznapian egyszerű; hogyan keresi boldogságát egy bártáncos-

Khell Csörsz

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 DEC 15
ÉLET ÉS IRODALOM

Grafikusművész

1021

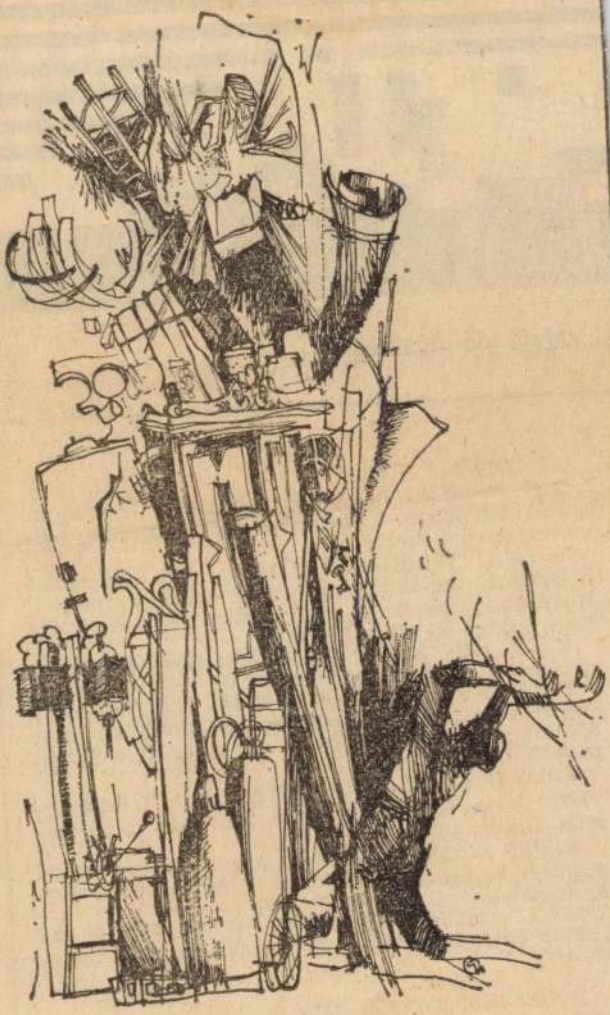

Khell Csörsz: Aranyborjú

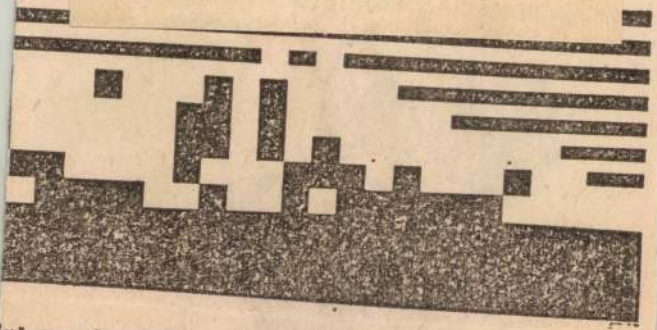

int varsói kiállításáról

AZ IDEÁLIS NŐ:

BIHAR, 1876. I. 1.: „Valódi Ravissante Lejossé tudortól, Párizsban. Eltávolít szeplőt, májfoltot, orrverhenyt, himlőhelyeket."

TOLNAI VILÁGLAPJA, 1908.: „Kis orrformáló hölgyeknek, az idomtalan orrnak nemes formát ad! Homlokkötő redők és ráncok ellen! Állkötő dupla vagy csüngő áll ellen. Pierette!"

ÉLET, 1909. X. 31.: Sróf-fogak! Használhatatlan műdarabok át lesznek dolgozva!

TOLNAI VILÁGLAPJA, 1939. IX. 13.: „A napfény sugarai haját beragyogják. — Ezt regényben lehet olvasni, de a való életben is így van. Neo-Shampoon!"

TOLNAI VILÁGLAPJA, 1912. 1. sz.: „Tonnia sorvasztó kúra. Nincs többé erős test, erős csípő, hanem chikkes termet!"

KÉPES KRONIKA, 1926. 31. sz.: „A modern szépségideál karcsú bokát követel. Clarks-féle gumitekercs viselésével elérhető."

MAGYAR ÚRIASSZONYOK LAPJA, 1936. 5. sz.: „Melle ernyedt és puha? Kérjen díjtalan felvilágosítást."

Finoman:

BORSSZEM JANKÓ, 1888, V. 27.: „Créme Pompadour — ez azon szer, mellyel a hírneves Pompadour asszony agg koráig fenn tudta tartani csodaszépségét.

Gorombán:

FILM—SZÍNHÁZ—IRODALOM, 1943. 49. sz.: „Az évek könyörtelenül elmúlnak

Khell Csörsz

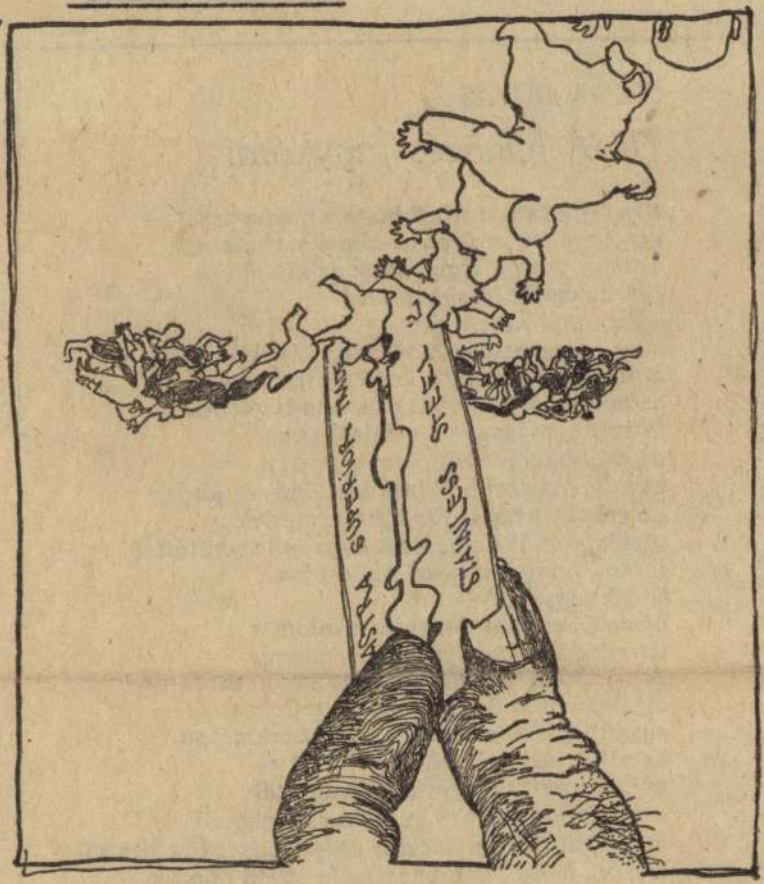

Khell Csörsz rajza

Élet és Irodalom, Bp. 1977. nov. 5. XXI. évf. 45. sz. 5. lap

SEBŐK JÁNOS:

A felnövés fagykárai

Elfelejtettem a pánikbaesés művészetét —
megfagy testemben az abnormalitás hite
és csak mosolyogni tudok az idő ellen
lilára rémült lélekkel úszó
asszonyok filozófiáin,
meg a fegyverkezés féktelenségéről
dohányhangon vitatkozó férfiakon —
az evolució, a marxizmus és a biokémia
kőzetnyomása alatt elfelejtettem
a pánikbaesés művészetét, meg a
mindig-rosszabb-lesz áldott összebujását,
az erkölcstelenség tengerszemének
víztérfogatát bemértem és szánó szeretettel
látom, hogy leszboszi ölelések a
fertő végvárai —
asztrálkezemmel megpacskolom a
titkolódzók tarkóját — földrengés
és vándorciklonok, politikai instabilitás —
elfelejtettem a pánikbaesés művészetét —
együtt-félések roppant tehénbiztonsága
és sötét, kétkedő viták istenről —
emlékszem: végtelenné nyílt a tér,
metafizikus erőre kaptak a rokonságok
és pezsdítő kételyek dús erejét pumpálta belém
a tény, hogy Józsi bácsi haja olyan göndör,
mint egy Murillo-angyalkáé —
elfelejtettem a pánikbaesés művészetét —
agyam tömbje karóba húzva,
logika-léc sejtek között —
és a megértés jellege nem likvidálható.

Khell Csörsz, díszlettervező.

Szücs Katalin: Spiró György: Csirkefej.

Színház.

A Katona József Színházban mutatták be Spiró György „Csirkefej" c. művét. Szinte szaglik a konyha- és kapualji, kukabüztől Khell Csörsz díszlete, a Katona József Színház színpadán. Még sem nevezhető ez naturalizmusnak, — mert a keretei között zajló dráma kiteryeszti a lakások, konyhák szegélyezte udvar (középen „kerttel") határait; egy nem elhanyagolható réteg valóságának keretévé kifejezésévé tágítja.

Kritika, 1987., jan., 32-old.

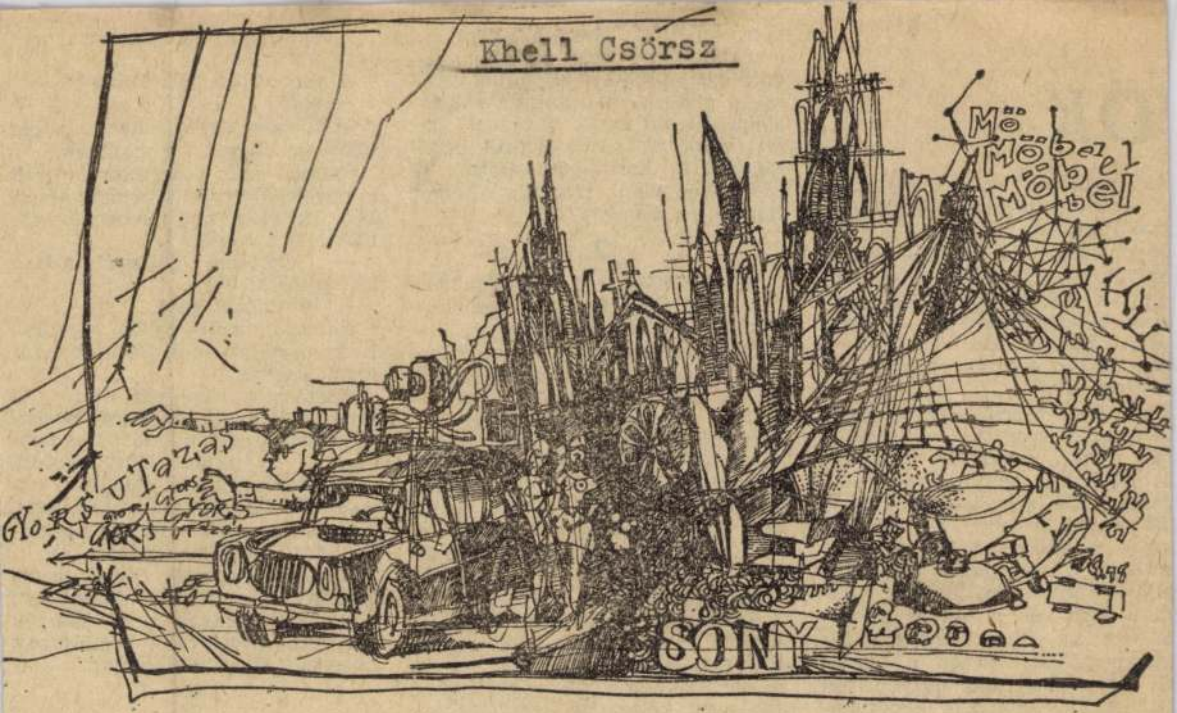

Khell Csörsz: Fogyasztói társadalom

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 5.

XXI. évf. lo. sz. 2. lap.

K

úlszőr kalap, szalagjá-
fácántollal. Szilveszter
-n egy bontatlan üveg
erült a kalap mellé,
valakik rövid időn belül
Három hónap óta a na-
vodás fiúcskák az üveg
éltáblaként használják,
tud a járda széléről be-

gre nincs szükség, meg-
az üveg. A nyúlszőr ka-
nész vonta be, a fácán-
kadt; sok eső, sok hó
otta szegényeket annyi
Nem csoda, az ilyenfaj-
a párnában is összeesik,
a napvilágra kitéve az
viszontagságainak. Fa-
gények a lányos házak-
lan pillanatban ma is
gatják: vajon a felpol-
párnában milyen toll
liba kiváló, a kacsa kö-
tyúktoll négy hónap
dösödni kezd.
gödör már most büdös,

nem véletlen, hogy a gyerekek érzékeny orra nem bírja a szagot; szorgalmasan turkálják vissza a gödörbe a kitermelt földet. Tavaszra csak-csak végeznek vele. (Március 2-án a gödröt betemették, a korlátokat elvitték, a csövekhez nem nyúltak. Lehet, hogy újra ásnak?)

2.

Tölcsér Sándor és felesége 1963 tavaszán adta be lakásigénylési kérelmét az egyik budapesti kerület lakásügyi osztályára. Nem tanácsi rendeltetésű, szövetkezeti lakást kértek. Bár rokoni környezetben, mégiscsak albérlőként élnek egy kicsiny szobában a gyermekükkel. Az asszonyka ruházati szövetkezetben dolgozik a Tanács körút 12—14. szám alatti üzletben. Tölcsér Sándor a Délbudai Vendéglátóipari Vállalat pincére.

Még fiatalok.

Tizennégy esztendő után is, amióta vágyuk teljesülését remélik, még mindig fiatalok, még mindig reménykednek egy másfél vagy kétszobás szövetkezeti lakásban. Kívülről tudják az ügyszámot:

— 80 749.

A nyilvántartási számot:

— 070 295 871.

A módosítási jelzőszámot:

— 0175.

Mindazok nevét, akik eddig ezzel az üggyel foglalkoztak.

Csupán már e számok és ezek a nevek fűszerezik beszélgetéseiket. És még, hogy lehessen variálni is a reményt:

— Kérelme jogosultságának kategóriája: 605.

— Mutatója: 1436.

Ennyit közölt velük legutóbb is az osztályvezető. Számok, számok, számok.

Szegény kérelmezők reményük támogatására a tetemes paksamétához, amely tizennégy esztendőn át ügyükben felgyülemlett, csatoltatták kiváló dolgozói okleveleiket is. Egy normális *nem*, vagy annyi idők után egy normális *igen* esedékes lenne.

E két szó ugyanis abszolúte értelmes. Ennyit illő kimondani már most, hacsak nem akarják megvárni a kérvény beadásának huszonöt éves jubileumát.

3.

Félreértés ne essék, ismertem én olyan embert is, aki értelmes gödröket ásott. Lakatos Gazsiról

ÁRA: 2,50 Ft

Khell Csörsz

Férfialakot ábrázoló rajzát hozza a lap. Repr.

Fenti rajzot lásd: Bozsik István -kapáló öreg asszonyt ábrázoló- rajzának hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 8. XXI. évf. 2. sz. 16. lap.

Khell Csörsz

Khell Csörsz: Emblématerv

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli.28.

XXIII.évf. 30. sz. 3.lap.

~~Egyiknek sem. Csak szeretem a focit.~~
~~Aha. Szóval ateista.~~
~~ÓKORI LEXIKON, 1904.: „Az olimpiai játékok utolsó évszázadaiban barbárok is versenyeshettek.~~

GYŰRŰJE

Cr-
pí-
ia,
ö-
nél
ő
lo.
sé-
gis
vt

kat ébreszteni". Beszélgetni, vacsorázni, ismerkedni, könyvtárban ülni. Jelen lenni. Én például megérkezésem után tüstént tagja lettem a „hanging committee-nek", azaz az *akasztó bizottságnak*. Az volt a fel[illegible] megvitass[illegible] adott eszte[illegible] ményeit.

ISZLAI ZOLTÁN:

Szerelem a nyolcvanas években

A téma

Kálnoky Lászlónak

„A téma hétköznapian egyszerű; hogyan keresi boldogságát egy bártáncos-NŐ; megcsömörölve életformájától, de

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 JUL 2

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Khek Gábor

1021

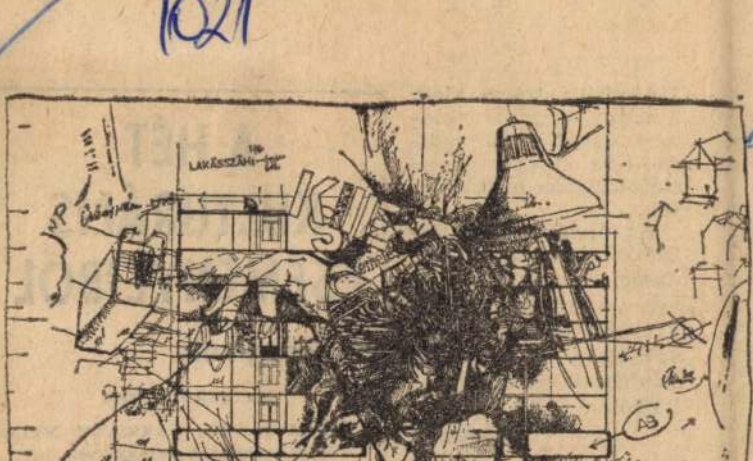

Khek Csörsz: Pályázat

lódásából dráma amelyet — mint a dezői nagydíj is bizo... ja — az országos televíziófesztiválon méltányoltak.

Az újvidéki Magyar Szó kritikusa az első vajdasági magyar tévéfilmben „nemcsak egy magányos produkció megszületését, de televíziós színházunk létrejöttét is" köszönti.

(magyar)

A HÉT KULTURÁLIS ESEMÉNYEIBŐL

Új könyvek

SZÉPIRODALOM

GULYÁS JÁNOS: SÁRKÁNY NYELVE: Kisregények (Magvető).

JÁNOSY ISTVÁN: A KÖVENDÉG. Versek (Magvető).

PAP KÁROLY: A FÖLBUKKANÓ EMBER. Novellák (Magvető).

DÁNIEL ANNA: MENEKÜLJÖN AKI FÉL. Regény (Szépirodalmi).

NÁDAS PÉTER: EGY CSALÁDRE-

Khell Csörsz

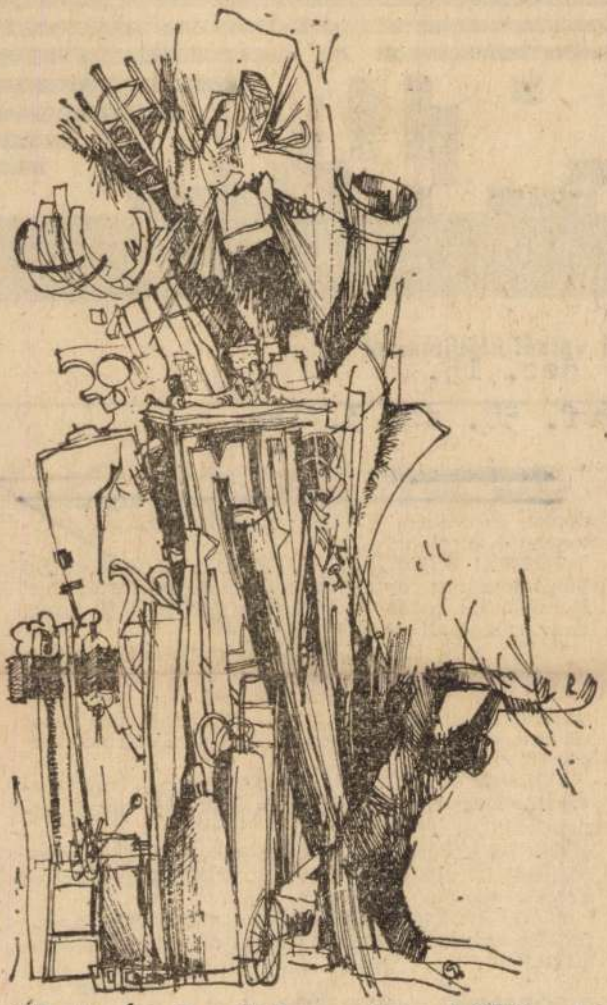

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 15.
XXIII. évf. 50. sz. 4. lap.

Khell Csörsz: Aranyborjú

A tuloldalon lásd: Kolozsváry Bálint:
varsói kiállitásáról
bemutatott müvét.

PÉNTEK IMRE:

Anakronisztikus múzsa

Gyúts be, kedves, a gázsütőbe,
melegedjünk!
S szidjuk összehajolva
a hideg fűtőtestet,
a Távhő rugalmatlanságát,
amiért szeptember váratlan lehűlését
megint kihagyta a számításból.
Persze, az energiaválság közepett
nem illik a témát feszegetni,
mégis kettesben, ebben a komfortos
intimitásban így teszünk,
rója fel bárki is vétkül.
Bólogva felidézzük a múlt koraősz
fagycsípte idejét,
mikor az ötlet megszületett,
a gázsütővel . . .
Ó, meleg áram járja át
gémberedő tagjainkat,
bár fogy levegönk . . .
ennyi kockázatot bőven megér,
hogy nem fog táppénzre írni
a körzeti orvos.
Érzem, a vér újra vidámabban
kanyarog ereidben,
arcodat is kipirulva
találja simogatásom.
Jöjj, a ma esti szerelemre
elég ez a hőfok . . .
Bújjunk paplan alá,
gyorsítsuk fel részecskéinket
oly fúziós sebességre,
melytől a dubnai magfizikai
kutató központ műszerei is
ingykedve kilengnek.

Kolozsváry Bálint

NAPTÁR

Kolosváry Bálint varsói kiállításáról

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 15.
XXIII. évf. 50. sz. 3. lap.

A naptárról majd minden lap lepergett,
Mint a levél, mit őszi szél lekerget.
FŰZFA-VERSEZET, 1939.

Maradványaimat olcsón kiárusítom!
BOLTI FELIRAT, 1925.

DÍJAZOTT HÍREIM:

MAGYAR SZÓ, 1979. VIII. 1.: „Három éve egy norvég nagymama az Oslo-fjordban fürdés közben elvesztett egy arany gyűrűt. Nemrégiben unokája horgászott a fjord partján és fogott egy halat, amelynek belsejében megtalálta az elveszett gyűrűt."

MTI. 1979. V. 16.: „Madhya Pradesh indiai államban egy kislány a kertben játszott, amikor a fűből egy kígyó feje emelkedett ki. A kislány ráugrott a kobrára és megharapta. A kígyó kiszenvedett."

MAGYAR HÍRLAP, 1979. X. 26. VÉGH-ALPÁR SÁNDOR: „A Jászai Mari téren a táblát, amire kiírták, hogy az illemhely zárva tart, mert a közönség megrongálta, fél órán belül ellopták."

ANTI-HIRDETÉS:

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY, 1859. I. 16.: „Mell-növény szeletkék. Koller F. J. gyógyszerész által Pozsonyban."

AZ IDŐÁLLÓ NŐ:

BIHAR, 1876. I. 1.: „Valódi Ravissante Lejossé tudortól, Párizsban. Eltávolít szeplőt, májfoltot, orrverhenyt, himlőhelyeket."

TOLNAI VILÁGLAPJA, 1908.: „Kis orrformáló hölgyeknek, az idomtalan orrnak nemes formát ad! Homlokkötő redők és ráncok ellen! Állkötő dupla vagy csüngő áll ellen. Pierette!"

ÉLET, 1909. X. 31.: Sróf-fogak! Használhatatlan műdarabok át lesznek dolgozva!

TOLNAI VILÁGLAPJA, 1939. IX. 13.: „A napfény sugarai haját beragyogják. — Ezt regényben lehet olvasni, de a való életben is így van. Neo-Shampoon!"

TOLNAI VILÁGLAPJA, 1912. 1. sz.: „Tonnia sorvasztó kúra. Nincs többé erős test, erős csípő, hanem chikkes termet!"

KÉPES KRONIKA, 1926. 31. sz.: „A modern szépségideál karcsú bokát követel. Clarks-féle gumitekercs viselésével elérhető."

MAGYAR ÚRIASSZONYOK LAPJA, 1936. 5. sz.: „Melle ernyedt és puha? Kérjen díjtalan felvilágosítást."

Finoman:

BORSSZEM JANKÓ, 1888, V. 27.: „Créme Pompadour — ez azon szer, mellyel a hírneves Pompadour asszony agg koráig fenn tudta tartani csodaszépségét.

Gorombán:

FILM—SZÍNHÁZ—IRODALOM, 1943. 49. sz.: „Az évek könyörtelenül elmúlnak. Asszonyom, lassítsa az idő múlását, használjon Hormocith krémet!"

Művelt tapintattal:

EZ A DIVAT, 1975. 1. sz.: „Fabulon éjszakai krémek szövetregeneráló E-vitamint tartalmaznak."

ESTI HÍRLAP, 1979. VII. 20.: „Az asztrológiai

Kheil Görsz és Zolt.

Prágai quadriennále

M. Neuset.
1987. VI. 10.

Khell Csörsz, dínletterező

Mrożek: Mészárnéll c. darabjának a dínletkit tenezte. /Asbóth utcai kisszínpad/

Mészáros Tomás: Szükös kísérlet. 28

Új Tükör, B p. 1986. kb 2. XXIII/5

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Khell Zoltán, festőművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1984 AUG 8

1021

Gazdag formák, bizarr színek

Khell Zoltán tárlata a Naplónál

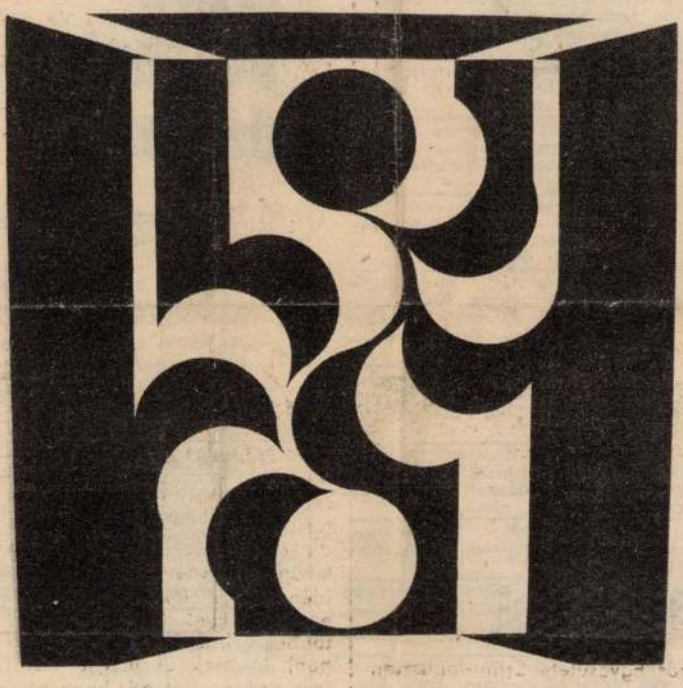

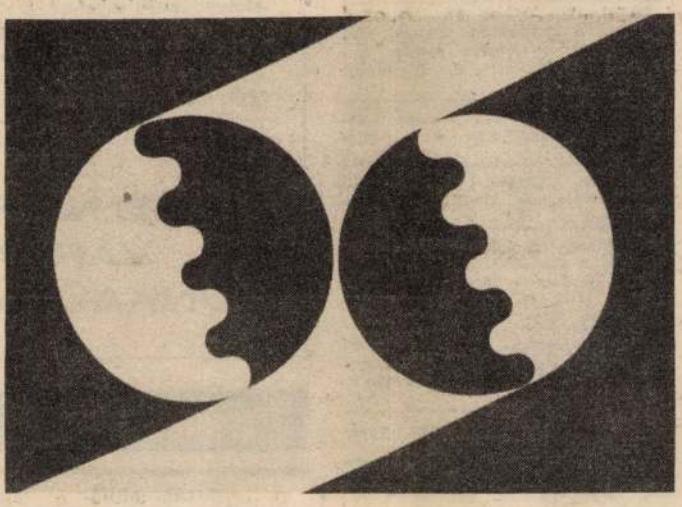

A Napló folyosógalériája Khell Zoltán ajkai festő alkotásainak ad otthont rövid időre. A nagy felületű színes kompozíciók érdekes, egyedi hangulatukkal, vidámságot és derűt sugároznak. Khell festészete minden szempontból kötődik azokhoz a külföldi és belföldi nagy pop-art korszakok jegyében fogant művekhez, amelyek színösszeállításaikkal, megfontolt formarendszereikkel, kellő dekorativitásukkal önállóan is, de főleg épületekhez tervezett díszítéseknél komoly szerepet játszottak a 60-as években, de játszanak még ma is. A bemutatón kitűnik a Veszprém megyei alkotó színvilága és látásmódja, de a látottak alapján elmondhatjuk, hogy nem tud, de inkább nem is akar elszakadni a nagy mesterek, többek között Vásárhelyi Viktor, e területen kifejtett kifogyhatatlan ötleteinek további variációitól. A magyar művészeti életben pár évvel ezelőtt még többen voltak, de még most is számos képzőművész van, aki e technikát érzi magáénak. Fajó János, vagy Hencze Tamás és még sokan vannak, akik a taposott úton járva, kialakították önálló, (magyar ösvényeiket), kitűnő művészeti irányukat.

Khell Zoltán a tudatos komponálási formákkal játszadozik, érezhetően minden idegszálát ezek keritették hatalmukba. Az egymás mellé felrakott, hallatlanul precíz színfoltoknál nem mindig ügyel arra, hogy a színelmélet szabályait figyelembe vegye. Bátran, néhol túl bátran használ egymás mellett olyan színfoltokat, amelyeknek néhol már morbid hatását érezzük. Valószínű ő mindezzel nem törődik, kimondottan a dekorativitás, a jó értelemben vett dekorativitás kiséri alkotói pályáját. Nem használja formarendszereiben a népművészet stilizált motívumait, (pedig ez oly jellemzően mutatta már ki többször e technikában a diletantizmust), hanem könnyed, sajátos foltjai jól illeszkednek a stílusadta lehetőségekhez. Ennek ellenére művészete megítélésénél megoszlottak a vélemények, már ami szerkesztőségen belüli kollégáimat illeti. Ez így a jó és így a hasznos, mert a jelen kiállítás a megye képzőművészeti életének egy kicsit különleges tájékára kalauzolt bennünket.

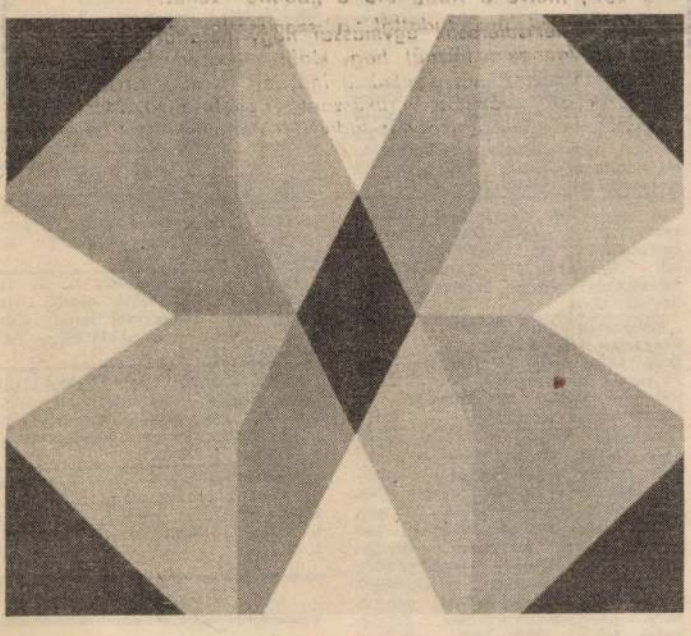

Khell Zoltán tanulmányait a pécsi tanárképző főiskolán végezte, jelenleg az ajkai szakmunkásképzőben tanár. Eddigi képzőművészeti tevékenysége nemcsak a festészetre korlátozódott, hanem grafikával és plasztikus megoldással is foglalkozott. Több megyei, illetve országos kiállításon is szerepelt munkáival.

A Napló folyosógalériáján bemutatott művei mindenképpen egy fiatal képzőművész egységes, átgondolt anyagát tükrözik. A tárlat augusztus végéig tekinthető meg.

Veszeli Lajos

vetkezetek is. Hirdetés levélben is

8 éves félvér, befedeztetett kancaló egyesben járt, eladó. Gecse, Kossuth u. 9. Bálint.

Eladó Felsőörs, József A. út 20. a futballpálya közelében 200 n.-ölön lévő központi fűtéses új családi ház+melléképülettel, két család részére is alkalmas, kp-ért, Veszprémi lakást beszámítok+árkülönbözet. Érdeklődni a helyszínen 15 óra után.

Tanácsi szoba, konyhás lakásomat elcserélném. Levelet: „22" jeligére a Kiadóba, Veszprém, Pf. 161.

Pótmamát keresek 6 éves kisfiú mellé heti 3 alkalomra 5–8 óráig. Cím: Veszprém, Március 15. u. 2/B. VII. em. 37.

UAZ 452 (platós) terepváltóval jó állapotban eladó vagy négyütemű személygépkocsira cserélhető. Balatonalmádi, Kazinczy u. 8. Telefon: 38-227.

Eladó 2 személyes fa horgászcsónak és ugyanott ETZ 250 tipusú motorkerékpár. Cím: Balatonfüred, Pásztor J. u. 2.

Veszprémben, Kádártai út 49/2. négyszobás garázsos sorház+27 nm-es melléképülettel eladó. Érdeklődni: egész nap.

Angol nyelvből korrepetálást, nyelvtanítást vállalok. Telefon: 13-450/36.

Gyulafirátóton 1000 nm. közművesített építési telek eladó. Egy használható autót beszámítunk. Veszprém, Akácfa u. 15.

Öt és féléves 120 L Skoda eladó. Érdeklődni: Papp Ernő, Zirc, Alkotmány utca 8. egész nap.

Polski Fiat 126-os PV forgalmi rendszámú garázsban tartott első kézből eladó, délután 4–6-ig. Balatonfüred, Madách u. 4. Arácsi állomás mellett.

Választási malacok eladók. Nemesvámos Dózsa Gy. u. 5. Miklósék.

Központi fűtéses különbejáratú szoba férfiaknak kiadó. Veszprém, Budapesti út 79.

Veszprém, Munkácsy u. 1/C. IV. em. 13. 2 szobás szövetkezeti lakásomat eladom. Érdeklődni: hétköznap 8–12 óráig a 12-916 telefonszámon vagy személyesen.

Nagyvázsonyban kétszobás, kertes családi ház sürgősen eladó. Érdeklődni: Nagyvázsony, Rózsa F. u. 1.

Kl-s Trabant eladó. Bakonygyepes, Tanácsköztársaság u. 107.

IF-es 1300 Polski Fiat eladó. Pápa, Lenin ltp. 10. ép. I. em. 7. Gangler.

Friss fejős tehén eladó. Csót, Petőfi u. 45.

Zastawa 750-es 1986. júniusig vizsgázott eladó. Várpalota, Szabolcska M. u. 51. I. em. 5. a.

Boroshordók – tölgy és akác 50–700 literesig kaphatók és előjegyezhetők, 14 napos szállítással, kedvező áron. Farmer Bolt Keszthely, Fürst S. u. 2.

Fekete német juhász szukakölykök eladók. Érdeklődni egész nap. Veszprém, Viola u. 45.

Az OVIT litéri 400 kW-os alállomása felvételre keres villanyszerelőt segédelektrikusnak és takarítónőt. Bérezés megegyezés szerint. Jelentkezés: Litér OVIT 400 kW-os alállomása. Telefon:

Jöjjön hozzánk dolgozni!

PÉTI NITROGÉNMŰVEK 1931

A Péti Nitrogénművek dolgozójaként jó kereseti lehetőséghez juthat!

Szükségünk van folyamatos munkarendben:

- technikusokra
- vegyipari szakközépiskolát végzettekre
- érettségizett munkavállalókra
- lakatosokra, hegesztőkre, szerelőkre
- női és férfidolgozókra

Elérhető jövedelmek:

műszertábla-kezelő	6000–6500,– Ft
turbókompresszor-kezelő	5000–6000,– Ft
rakodómunkás	7000–8000,– Ft

Egy műszakos munkarendben:

autóvillamossági szerelő	5000–6000,– Ft
géplakatos, gépszerelő	5000–6000,– Ft
minősített hegesztő	5000–6500,– Ft

Lehetőség van arra is, hogy többletteljesítménnyel többletjövedelmet érjenek el!
Szociális juttatások – üdülési lehetőség, munkásszálló.

LEGYEN A MUNKATÁRSUNK!

PÉTI NITROGÉNMŰVEK
VÁRPALOTA, PF. 50.
MUNKAÜGYI FŐOSZTÁLY

APRÓHIRDETÉSEK

ÁLLÁST KÍNÁL

Nehézvegyipari Kutató Intézet, Veszprém, Wartha V. u. 1. felvételre keres kőművest, villanyszerelőt, hűtő- és klímaszerelőt, TMK lakatost, és segédmunkást. Jelentkezés: az Üzemfenntartási osztályon.

Bakony Művek tapolcai gyáregysége felvesz: nőket szalagszerelő betanított munkára és készáruátvevőket két műszakra. Jelentkezés: tapolcai gyáregységnél, Tapolca, Vöröshadsereg u. 36.

Szövetkezetünk felvételt hirdet középfokú végzettséggel és gépírói gyakorlattal rendelkező pénzügyi előadói munkakörbe. Jelentkezés: Balatonfüred–Csopak Tája MgTSZ Nemesvámos, főkönyvelőnél.

A devecseri Vegyesipari Szövetkezet ajkai egyműszakos termelésű varrodájába női dolgozókat vesz fel. Betanításról gondoskodunk. Jelentkezés: Varga Istvánné. Ajka, Szondi utca.

Nehézvegyipari Kutató Intézet, Veszprém, Wartha V. u. 1. felvételre keres kísérleti üzemébe férfi vegyipari szakmunkást és betanított munkást. Jelentkezés: az Üzemkísérleti osztályon.

Bakony Művek Fémtömegcikk gyáregysége, Kerta, felvételre keres: belső anyagmozgatót, szállítómunkásokat, gépi forgácsolót, géplakatos szakmunkásokat, 3 műszakos munkarendbe. Vidékről bejárók részére autóbusz rendelkezésre áll. Fizetés megállapodás szerint. Jó kereseti lehetőséget biztosítunk. Műszakpótlékot, munkahelyi prémiumot fizetünk. Jelentkezni lehet: 8492 Kerta, Bakony Művek munkaügyi előadója.

Balatonfüred, Léta u. 8/a. sz. alatti 2 szobás, új családi ház sürgősen eladó. Érdeklődni: Szücs, 19 óra után.

Eladó Csajágon, Petőfi u. 23. számú családi ház és bútorok. Érdeklődni: Bognár István, Nagyberény, Jókai u. 10.

Balatonudvaritól 3 km-re panorámás 560 n.-öl, osztható hegyoldalban lévő telek eladó. „Természetkedvelő 194505" jeligére a budapesti Felszabadulás téri hirdetőbe.

Révfülöp-Pálkövén közművesített ikernyaraló fele készpénzért eladó. Beregszászi, Keszthely, Szendefi u. 11/b.

Bazsiban, Hévízhez és Keszthelyhez közel, panorámás kilátással 700 n.-öl területen új pince, emeleten szoba+főzőfülke, hozzá 200 n.-öl szőlő terméssel, teljes felszereléssel 140 000 Ft-ért eladó. Érdeklődni a helyszínen szombat és vasárnap, Csóka Istvánnál.

Családi ház eladó (2 szoba, konyha, kert). Cím: Ősi, Ságvári u. 50. Özv. Kádár Ferencné. Érdeklődni 16 óra után.

Balatonalmádi, Csárda u. 2. sz. alatti 200 n.-öl szőlő eladó. Víz, villany van. Érdeklődni lehet: Csanádi Zoltán, Balatonalmádi, Tolbuhin u. 12.

Balatonfüreden Tölgyfacsárda mellett 1506 n.-öl szőlő és gyümölcsös, két szobás nyaralóval eladó. Megosztva is. Hingerné Ajka, Bródi J. u. 1.

Pápai kétszobás kertes családi házamat eladnám, vagy ajkai egyszobás+étkezős lakásra cserélném I. emeletig. Érdeklődni: Pápa, Celli u. 22.

LAKÁS

Szoba kiadó, Gyulafirátót, Jókai u. 36.

Khell Zoltán

Emlitve

Balogh Elemér: Tanár és tanít-
(ványa)
Naplo, Vesprém 1970. jun. 13.

MDK.

Khell Zoltán

Kiállitási kritika

Napló/Veszprém/1967 márc.2.

Khell Zsolt, díszlettervező.

Tarján Tamás: Jules Romains: Knock.

Színház.

Romains a gyilkos szatíra, az elpólyálhatatlan tragikoma helyett eleve vigjátékot írt; nem halálra, csak ágyfogságra ítélte alakjait. – A kaposvári előadás rendezője Máté Gábor.

Khell Zsolt díszletének viaszkos mütőfüggönyét ide-oda szalasztják több alkalommal. |említve|.

Kritika, 1987., jan., 35-old.

Khell Zsolt, díszlettervező

a debreceni színház előadásának a díszleteit tervezte.

Kottai Tamás: Kazimir és Karolin 7.

Nemszabadság, Bp. 1980 jan. 16.

Kibell Zsolt, díszlettervező

a kaposvári Csiky Gergely Kiszkán
előadásával a díszletet tervezte
(Brecht: A nevelő)

Szekszényesi Júlia: A szolgáló szellem diadala 13.

Élet és Irodalám Br. 1985. okt. 11. XXIX/41

Folytatás az 1. oldalról

Mivel azonban az egyes rendőrkapitányságok egymás nyomozásairól semmit sem tudnak, megtörténhet, hogy mindenütt csak szabálysértési eljárást kezdeményeznek az illető ellen, holott cselekedeteiért összességében súlyosabb büntetés járna neki.

Hegedűs elmondta: a nyilvántartás adatvédelmi szabályokat nem sért, minthogy az ügyészség a törvény felhatalmazása alapján a saját adatait kezeli, és más hatóságoknak nem adja át őket. A számítógépes rendszert védik az illetéktelen behatolókkal szemben, adataihoz csak a megfelelő szintű jogosultságot biztosító jelszó megadása után lehet hozzáférni.

Az adatbázis alkalmas arra is, hogy kimutassa: kik azok a személyek, akik rendszeresen együtt követnek el bűncselekményeket. Hegedűs szerint a keresőprogram – ha minden név mögött valós és pontos adatok állnak az adatbázisban – alkalmas lehet egyes személyek bűnszervezethez tartozásának igazolására. A bűnszervezethez tartozás pedig önmagában is büntetendő cselekmény.

Fekete Gy. Attila

A vágy nem kerülhet utcára

Nem kerülhet utcára a budapesti Thália Színház legújabb bemutatójának, Franz Xaver Kroetz A vágy című népszínjátékának a plakátja, amelyen három óvszer látható – döntött az Önszabályozó Reklámtestület. Megyeri László, a teátrum igazgatója lapunknak elmondta: noha nem értenek egyet a reklámtestület döntésével, tudomásul veszik.

Szeptember utolsó napján mutatja be a Thália Színház (régi) Stúdiójában *Franz Xaver Kroetz* A vágy című darabját. Az előadás díszlettervezője, *Khell Zsolt* – a rendező *Ascher Tamással* egyetértésben – a plakátra három óvszert tervezett. A színházon belül kisebb vitát kavart ez a fotó, de a direktor úgy döntött, vállalja az elképzelést. A Mahir képviselői ugyanakkor – a vitákat és az esetleges botrányokat előre kivédendő – felkérték az Önszabályozó Reklámtestületet, vizsgálja meg, a kép sérti-e a reklámetikai kódexet. Érdeklődésünkre az Önszabályozó Reklámtestületnél elmondták, hogy az ülés eredményéről csak a megrendelő Mahir nyilatkozhat. A Mahirnál pedig azt tudatták lapunkkal, hogy érdemi információt kizárólag a Thália Színháztól kaphatunk.

Megyeri László színházigazgató elmondta: a bizottság nem támogatta, hogy közterületre ragasszák ki a Kroetz-darab plakátjait; a döntést tiszteletben tartják. A százhetven példányt ugyanakkor nem égetik el és nem is zúzzák be, hanem a Tháliában árusítják majd.

Azt is megtudtuk, hogy nem terveztetnek újabb plakátot. Az utcán nem, csak a teátrumban reklámozzák majd az előadást, amelyben *Csákányi Eszter, Láng Annamária, Lukáts Andor* és *Kardos Róbert* játszik. Megyeri László a történtekhez annyit fűzött hozzá, hogy látott már ennél sokkal durvább hirdetést is.

Sz. K.

A három óvszer szórólapon

egykori sz… Váltó 4. Libr… luzív irodaha… kialakítani, á… New York ká… körű helyreál… ve azt is, hog… lék épületet … állapotot felid… restaurálja.

Az 1895-b… eklektikus stíl… ház az idők … szerkesztőség - … Magyar Nemz… gyar Hírlap – o… adó Vállalat me… években gyakor… több kísérletet t… hány évvel ezelő… hogy az Erzsébet… letből alakítsák k… A próbálkozások… eredménnyel, az … zatra például egye… zett. Az értékesítés…

MTV: …

Folytatás az 1. oldalról

Értesüléseink szer… számleépítésről van … esetekben személycs… dött *Laczik Zoltán* ko… gató posztjára például … rült, akit a közönség … reklám figurájaként … körökben úgy értelm… hogy az indokolható … mellett politikai célz… egyes felmondások e… berális-baloldali beál… műsorkészítő – mint … nos vagy Szombathy … a konzervatív táborh… seknek is távozniuk k… zé tartozik például *Sk…* Antall-kormány idejé… bízott volt, később a…

Hétfőtől megvált… *lárd* főszerkesztő. … zetőként dolgozt… látják el. A Hírad… közben sugárzott … *Márk*. Horváth S… tainak eleget teh… rok az MTV-n. A … vezetők mögött a …

pen sem a valódi okot tárta fel. A dagesztáni válság arra azonban mindenképpen alkalmat teremtett, hogy Jelcin és környezete váratlanul előálljon egy új, a rendkívüli állapot bevezetéséről és „működtetéséről" rendelkező törvénytervezettel.

Ez egyrészt lényegesen egyszerűbbé tenné a rendkívüli állapot elrendelését, miután igen szélesen szabja meg bevezethetőségének indokait. Ráadásul – szakértők szerint – az új változat már-már korlátlan felhatalmazást ad a hatalomnak a politikai ellenfelekkel való esetleges leszámolásra. Végül, de nem utolsósorban, a tervezet lényegében diktátori teljhatalommal ruházná fel az elnököt, aki a rendkívüli állapot idején belátása szerint menthetné fel és nevezhetné ki a végrehajtó hatalom bármely tisztségviselőjét. Ez az elnöki jog kiterjedne a központi bank elnökére éppúgy, miként a főügyészség vezetőjére is. A rendkívüli állapot idején az elnök felfüggeszthetné a helyi parlamentek működését is. És ami talán mindennél fontosabb, olyan rendeleteket adhatna ki, amelyek a szövetségi gyűlés jóváhagyása nélkül is törvényerőre emelkednének. Egyetlen dolgot nem tehetne meg az elnök: nem oszlathatná föl a dumát. Azt azonban föl lehet oszlatni a rendkívüli állapot bevezetése előtt. Az azt követően bevezetett rendkívüli állapot idején pedig nem lehet választásokat tartani.

Ez a tervezet még az előtt kapott nyilvánosságot, hogy augusztus 31-én pokolgép robbant Moszkva szívében, a Manézs téri föld alatti bevásárlóközpontban. Ennek ellenére több elemző politikai képzeletét robbantások nélkül is meglódította a törvénytervezet számos pontja.

Új helyzetet teremtett azonban az augusztus végi első robbantásos merénylet. A rendszer kommunista ellenzéke ettől kezdve nyíltan arról beszél, hogy a merényletek hivatkozásul szolgálhatnak a rendkívüli állapot bevezetésére. A politika nyilvános terében azonban Jelcin ellenfelei közül nem mindenki jelcini rezsim használhatja ki leginkább. Ráadásul több összefüggésben is.

A robbantások után kialakult helyzet új és széles körű társadalmi felhatalmazást is adhat a politikai és társadalmi támogatottságát felélő jelcini rendszernek.

Ilyen fontos vonatkozás, hogy a dagesztáni harcok folytatódása és a szeptemberi robbantások egy pillanat alatt kiszorították az oroszországi média vezető hírei közül az elit különböző csoportjait érintő pénzügyi botrányokat és korrupciós vádakat. Ez a rendszer számára már önmagában nem csekély nyereség. De ennél még többet is hozhat Jelcin környezetének a robbantások után kialakult helyzet, amely új és széles körű társadalmi felhatalmazást is adhat a politikai és társadalmi támogatottságát felélő jelcini rendszernek. És itt nem csupán a rendkívüli állapot bevezetéséről, a választások esetleges elhalasztásáról, avagy a Jelcin-klán politikai túléléséről van szó. Ez az új lélektani helyzet akár azzal a következménnyel is járhat, hogy a mind a külső, mind a belső frontokon beszorított rezsim új szövetségesekre és befolyásos támogatókra találhat. Létrejöhet tehát olyan állapot, amelyben Jelcin és környezete az alkotmányosság terében maradva nem csupán arra lesz képes, hogy úrrá legyen a helyzeten, de egyben a kockázatos manőverekkel is számoló tavaszi politikai tervét is könnyedén megvalósíthatja. Ez azonban pillanatnyilag csak lehetőség. Ügyetlen politikai lépésekkel a rezsim épp az ellenkező hatást érheti el, vagyis a rendteremtésre nem a leszerepelt jelenlegi hatalmi elit kap megbízást, hanem valaki más. Ám az már ma is bizonyos: a végjáték izgalmasnak ígérkezik.

Sz. Bíró Zoltán

A szerző történész

Fordulatok

Az angol nyelvű kísérő kivonatokkal ellátott dupla kötet összeállítói nem fordítják le magyarra a *Hungarian Theatres 1992* alcímet, tartalmi meghatározást. Alighanem bajban is lett volna a szerkesztő, *Várszegi Tibor* és munkatársa, *Sándor L. István,* hiszen nem a tavalyi esztendő hazai színházművészetéről, sajátos keresztmetszetéről van szó, hanem nagyjából az évtizedfordulóról, fél évtizedes időszakról (hosszmetszeti igény nélkül, viszont határainkon túli kitekintéssel); és a „Magyar színház(ak), 1992" megjelölésből is hiányozna, hogy csupán bizonyos formációk, etikai-esztétikai magatartásminták jelennek meg a lapokon.

Az elég gyér magyar színházi szakirodalom kiemelkedően jelentékeny vállalkozása, szembetűnően vaskos és sokoldalú kiadvány a *Fordulatok.* A váltás, változás hangsúlyozásával a történelmi, politikai közegbe is beleágyazza a tanulmányokat, interjúkat – fönntartva a fordulat, az alakulás művészeti autonomitását, belső diktáltságát. A viszonylag homogén szerzőgárda európai mércével igyekezett mérni, s egyben dokumentálni mindazt, ami öt-nyolc esztendő fejleményeként 1990–92-ben látható volt színpadjainkon. E leíráshoz alig-alig fogadták el a színikritika publicisztikus, kurta (napilapi) és impresszionisztikus, elmélkedőbb (folyóiratba kívánkozó) változatait, és a színházesztétikában is az újat keresték. A friss – tárgyszerű és érzékletes – megszólalásmód késztette az elemzők egyikét-másikát szépírói fogások bevetésére *(Pseudo-Valerianus Arbiter,* vagyis egy „ál-szemtanú" úgymond *Rényi András* közvetítésével, antik dialogizáló formában értekezik a Természetes Vészek Kollektíva produkciójáról. A „posztmodern lakoma" *A filosz és a táncos* címet kapta), ez a sürgetés vitt nyakatekert tudálékoskodásba *(Gyenge Zoltán Danse Serpentine*-je a sok *kiem.*-től és dőlt betűtől sem lett mélyebb és eredetibb), ezért van számos írásnak okos, de szépelgő, stílusfitogtató emeltsége. Mivel azonban a kettős könyv egész gondolkodásrendszerében, színházszemléletében heves és jótékony diákosság, radikális ifjúi energia áramlik, sem a fiatal, kezdő, sem az idősebb, tapasztalt munkatársak hangpróbálgatásai nem zavaróak. A cél a döntő: az értelmes különbözni akarás, az esszéisztikus tudományosság újszerű színházi fórumának megteremtése.

A *Fordulatok* jellegzetesen diákszínházi attitűdből indul – amennyiben a diákszínházat a mindenkori nem hivatásos színjátszás egyik legfontosabb, legdúsabb ágának vesszük. Nem pusztán véletlenszerű, hogy – a Fővárosi Önkormányzat Színházi Alapja, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Színházi Főosztálya, a Budapest Film mellett – a Jászberényi Tanítóképző Főiskola támogatta a mű publikálását. Az sem titok, hogy Várszegi Tibor és gárdája nem esélytelenül pályázott az új hajlékba költözött budapesti Egyetemi Színpad kollektív vezetésére. A szerzők közül többen is serény résztvevői, formálói az amatőrszínházi mozgalomnak, sűrűn fordulnak meg oktatóként, rendezőként, színésztársként vagy egyéb minőségben a középiskolás, és főként a huszonéves diákfiatalok körében. Innen érthető meg, hogy az intézményesült színházművészet iránt szomorú fölényt, tartózkodó érdektelenséget, az elhallgatással is erőteljes kritikát mutatnak.

Az *amatőrszínház* kifejezés az ezredvégen már kevéssé alkalmas annak a jelenségcsoportnak a megnevezésére, amely végül is a könyv főszereplője lesz. Huszonöt, tizenöt, de még tíz évvel ezelőtt is a *nem hivatásos színház* állapotot, státust, esztétikai és magatartásbeli kontradikciót fejezett ki, a tagadás és a különbözés volt a fő eleme. A ma használatos *alternatív színház, komplex színház* terminus olyan korszerű törekvéseket ír le, melyek a kőszínházak meszes falai között nem honosodhatnak meg (sőt, művészileg inkább romlást és káoszt eredményezne, ha ott igyekeznének őket mindenestül megvalósítani). E szerveződések nem ellentmondanak, hanem mást, újat mondanak. Idealisztikus alapító szándék, koncipiáló gesztus dolgozik bennük, s tartja össze a gárdákat: a „zsebszínházakat". Általános vélekedés szerint ők azok, akik napjainkban „nyomulnak", nem az akár csak részleges hatalomátvétel, hanem saját értékeik megismertetése és elfogadtatása érdekében. (Ezt a tényt nyugtázta a Magyar Színházművészeti Szövetség elnöksége is, amikor az alternatív színház vezető egyéniségeivel bővítette ki önkörét.)

Az imént vázolt realitást a *Fordulatok* a mai magyar színház kizárólagos realitásaként, a biztatóbb jövő esélyeként fogadja el. Leszűkít tehát, hogy (rész) igazságait annál zengőbben hallathassa. Szó sincs a „kaposvári legendáról": *Orsós László Jakab* nagy kultúrájú analízise a színházban makacsul és karakánul outsider Jeles András Valahol Oroszországban-rendezését taglalja. A Katona József Színház ugyan *Az idő teremtése* című nyitó fejezetben látszólag megkapta az élhelyet, ám éppenséggel a társulat kötelékéből már titokzatosan (máig is egyértelműen megfogalmazott indok nélkül) távozott volt igazgató, a három-négy legjobb hazai rendező között számon tartott Székely Gábor révén. Sándor L. István gavallérosan engedi beszélni az egykori direktort, míg egyik kérdésével („A hivatásos keretek között való működés nem határolja be a társulat lehetőségeit?") rá nem vezeti Székelyt arra a feleletre, amit nyilván mindenfajta biztatgatás nélkül is határozottan, felkiáltójelesen gondol: „Szét kell feszíteni a hivatásos kereteket!" Székely Gábor, aki nem csekély energiát szentelt korábban a *hivatásos* (a hivatást messzemenően szolgáló, lehetőleg feszes és zavartalan tevékenységet indukáló) keretek létrehozására, nem az együttesek fölrobbantásáról töpreng, hanem arról, ami végső soron közös a hivatásos és a nem hivatásos közösségek eszményi működésében: professzionális módon kimunkált előadással, az optimális színvonal elérésekor lépni a közönség elé! A nyomaték a szervezeti formáról, a művészeti ághoz (és az élethez) való viszonyulásról a minőségre kerül át, s így a két tábor nyugodtan egyetérthet.

Kik az interjúkban megszólaltatott további példaképek? Ruszt József, grotowskis ihletésével, rakoncátlan függetlenkedésével, jelenlegi Független Színpadával (ő nem riportban, hanem Gyenge Zoltán érzékeny elemzésében; sajnos a Romeo és Júlia meg a Dybuk mögötti színházi és alkotói létmód már a kezdet kezdetén is kitetsző – mert időről időre ismétlődő – dilemmái árnyékban maradnak). Jordán Tamás, a Merlin Színház spiritus rectora, egy befogadó és színésznevelő intézmény, fővárosi értelmiségi központ képviseletében (nem aggasztó-e, hogy direktorként és szervezőként agyon kell hajszolnia magát, ha még a színjátszásra és az oktatásra is akar lopni pár órát? Nem a *hivatásos amatőrizmus* pozícióját élvezi-e a népszerű, nyitott Merlin, belenehezülve egyben a kultúra magyarországi szerkezetének összevisszaságába?). Cserhalmi György, az ifjúság és a lázadás aszketikus mintaembere, az örök színházakból-távozó – az eddig semmit nem igazoló, ám testvéries, „még helyenként szeretjük is egymást" Labdatér Teátrum egyik művészeti vezetőjeként. Fodor Tamás, a Stúdió K-tól Szolnokig megtett úttal; Somogyi István az Arvisura Színházi Társaság „beavató" szándékaival. A dialógusok szomszédságában *Simon Zoltán* elemző magánbeszéde néhány kis műhely „színészszínházára" terjeszkedik ki, *Gerold László* „ellentmondásokként" tárja föl a csőd és a fenyegetettség vajdasági jeleit, *Hizsnyan Géza* a szlovákiai magyar színházakon tekint körbe (az utóbbi két szerző e térségeknek a színészutánpótlásban mutatkozó jellegzetességei és más okok miatt ugyancsak nem kerülheti ki, hogy a műkedvelés fokozataira célozzon).

A tulajdonképpeni *Fordulatok*-tömbben – szerkesztői szempontból kevéssé érthető elszigeteléssel – romániai körkép következik. Tompa Gábor eddigi életművének krónikása, *Bérczes László* mesterien kezdi, a fáradhatatlan Sándor L. István Taub János rendezéseinek szemléjével kanyarítja vissza a kitérőt a honi színházhoz. Az első főrészbe átvitt Arvisura kivételével csak ezután következnek az alternatív társulatok: az R. S. 9. *Budai Katalin,* a Corpus Együttes *Fuchs Lívia,* a Sofa Trió és az Artus Színház Várszegi Tibor, a Berger Táncegyüttes *Péter Márta,* a Közép-Európa Táncszínház *Zalán Tibor,* a Kerek Színház *Csetneki Gábor* szavai által elevenedik meg; Méhes Csaba művészetéről *Csorba Éva* és *Markója Csilla* ír. Az lett volna az igazi merészség, ha a test- és mozgásművészeti kezdeményezések, a komplex táncszínházak nem így hátravetve, de élen szerepeltek volna. Igaz, a *Jel Színház* ciklus *(Nagy József,* Várszegi és *Szabados György* eszmefuttatásai) leginkább őket támogatják. Szabadosé igen szép írásmű.

A szerkesztői jó szándék, mindent akarás meglehetős kavargást-kavarodást idéz elő *A megérinthetetlen megérintése* titulusú fejezetben. Csengery Adrienne és Moldován Domokos vallomásának – lejegyezte *J. Győri László* – aligha itt van a helye (a barokk és a mai operai gesztika kapcsolatáról). Bécsy Tamásnak nem kedvez, ha vázlatként, tézisekben kell szólnia hosszú ideje csiszolódó drámaontológiájáról. Kifejtés híján csak evidenciáknak hatnak másutt sokkal szuggesztívebben előadott vélekedései. Ő ugyan nem elsősorban annak az alternatív és mozgásszínházi elkötelezettségnek a teoretikusa, amelyet Várszegi preferál, viszont mint a legszuverénebb drámaelméleti kutató – aki valóban járja is az útját – mesterként és mentorként sem hiányozhatott.

Teljes tanácstalanságot vált ki *Demcsák Katalin* és Várszegi Tibor színházkritikai szemelvénygyűjteménye (1988–91). Alapvetésükből még csak-csak kihámozható a színibírálat paradoxona (mely nem is olyan szörnyűséges: a színjátékmű színészeinek testi megnyilvánulásairól, e nem verbális jelenségekről a fogalmak nyelvén is lehet beszélni, ha közvetve is. *Szkárosi Endre* citált tanulmánya a megszokott fogalmak újraalkotásával, új rendszerben való használatával, magánterminológiák kialakításával ugyancsak fogalmakat javasol a fogalmak helyébe) – a terjedelmes dokumentáció kiragadott egy-két sorai azonban semmivel sem vihetnek közelebb a probléma kibogozásához. A kiszemelt előadásokról néhány ítészt, együttesen a magyar kritikusi céh majd' valamennyi meghatározó egyéniségét idézik, az ily csupaszon alig valamit mondó észrevételekkel. Örvendenék – magam is jócskán érintve –, örvendenénk, ha legalább az kiviláglana: elfogadható minősítések ezek a töredékek, vagy az avítt, tradicionális kritika ismérvei? Jobbára

Khell Zsolt díjlet

csak a közhasznú, kényelmesen elérhető forrásokkal törődnek, pedig a Gyulai Várszínház egyik exponált előadásáról irodalmi folyóiratban látott napvilágot a dramaturgiailag legaprólékosabb, színházilag legélesebb bírálat; Miskolc – már csak a színházi perpatvarok miatt is – igen élénk és általában színvonalas színikritikai élete figyelmet kaphatott volna stb.

Kiemelkedően fontos összegzés *Nánay István A nem hivatásos színházak két évtizede* című „kismonográfiája", megtámogatva *Regős János Tendenciák a magyar alternatív színházak munkáiban* című, kisebb lélegzetű tanulmányával. A (nem hivatásos, félig hivatásos, átmeneti státusú) társulatok adattára, a *Függelék* néhány eligazító cikkecskéje nagyban följavítja a könyv egyébként szerény filológiai érdemjegyét. Különösen lényeges *Kerek Edina* ismertetése a szerzői jogról, hiszen a drámai szöveg megváltoztathatóságának mértéke, az ellentmondásos gyakorlat nem is csak jogi kérdés. A rengeteg sajtóhibáról sok szó ne essék. Aki csak kicsit is járatos a színházi világban, Bög Józsefben nyilván fölismeri Bőgel Józsefet, a Voskoves-Wesick „álnévben" is a cseh Voskovec–Werich szerzőpárost, és így tovább. A kettős kötet tipográfiája, tördelése és a borítóterv szemre tetszetős *(Eperjesi Ágnest* dicséri); a fényképek sajna a szokásos láthatatlanságba, elmosódó ködbe vesznek. Amelyik mégis remek, az remek (például a 161. oldalon az összehúzott szemöldökével, feszült vonásaival, lendülő jobb kezével, instrukciót repítő ajkával épp egy lényegi momentumra koncentráló Taub János fotója).

Mint Taub arcán, olyan elszántság, sűrítettség mutatkozik a kötet arculatán is. Mivel nem előzmények nélküli munka, bizakodva reméljük az egyenletesebb színvonalú, még karakánabb folytatást. Interjúkat az alternatív színház fenntartásokat is megfogalmazó szövetségeseivel, tanulmányokat a retrográd színházi gondolkodás sasfészkeiről, írásokat olyan előadásokról, melyek méltók a vitára. *(Szerkesztői kiadás)*

TARJÁN TAMÁS

1993/4

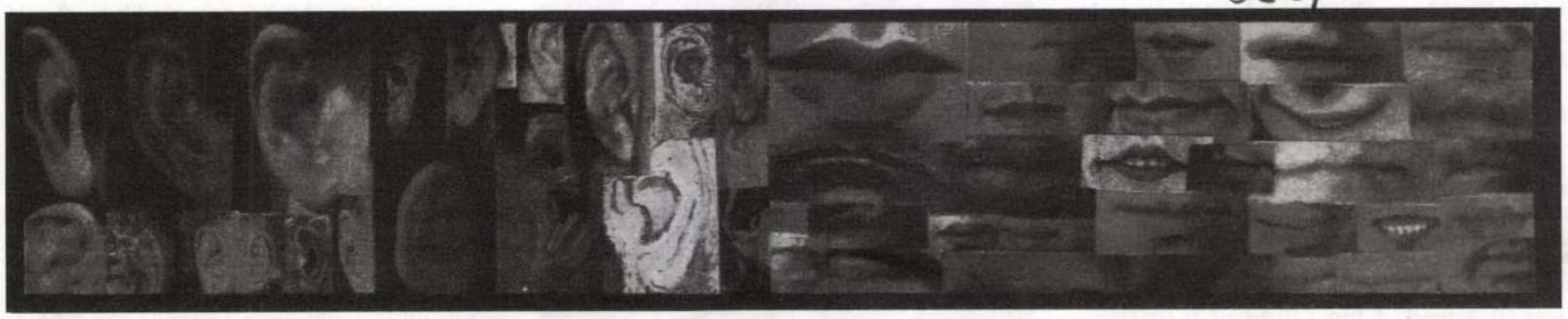

IDELENN

Az Éjjeli menedékhely – kétszer

Az Éjjeli menedékhelyről nem szokott volt eszembe jutni, hogy dráma; régebben látott előadásokban a nyomor anatómiai atlasza látszott számomra megelevenedni, s ez a megvalósítás függvényében tetszett avagy nem. Igaz, a legendásnak mondott produkciókat nem láttam; se Pécsi Sándor Lukáját, se Darvas Iván Báróját, meg a többieket, akiket csak az álom színpadán állíthat egymás mellé a szereposztó fantázia. Figurák, képek, monológok – mese, erőteljes és szomorú mese, nem dráma.

És most gyors egymásutánban két – a drámaiságot egyaránt, de másként bizonyító – előadás született Gorkij művéből (illetve három, az itt most nem elemzendő zalaegerszegivel együtt); ebből már illene arra a szociológiai tényre következtetnünk, amellyel teli vannak az újságok. A szegénység epidemikus terjedésére, az aluljáró-, szemétledobó- és pincenyomor legitimációjára, munkások és kisiparosok – Klescsek és Bubnovok – deklasszálódására. Mindez elég ahhoz, hogy egy színház – miután vezetői megtesznek néhány száz métert gyalog, nyitott szemmel – a műsorára tűzze Gorkij darabját; de művészi inspirációként aligha elégséges. Kevés ahhoz, hogy színházról, drámáról, stílusról és jelentésről lehessen érvényesen megszólalni, s még kevesebb ahhoz, hogy érzékileg–érzelmileg hiteles történetet lehessen kerekíteni belőle. Pedig ez, ezek történtek itt kétszer is; *Kaposváron* és a *József Attila Színház*ban teoretikus és praktikus alternatíva látható.

Muszáj erőt feszíteni annak érdekében, hogy a két előadás egy írásban kaphasson helyet, anélkül, hogy egymással magyaráznánk, egymáshoz képest mérnénk meg őket. Leszögezvén, hogy nemcsak a darab értelmezésének, hanem a színház „csinálásának" is két, egymástól egészen különböző módja van itt jelen, többre nem mehetünk az egymáshoz való viszonyítással; a rendezők ugyanis nem relatív előadásokat hoztak létre.

*

A József Attila Színház Stúdiószínháza ezúttal duplán pince: egyrészt *ott van,* másrészt Árvai György díszlete révén azt formáz (a társulatot pedig Aluljáró Színháznak hívják). Előbbi minőségében egyszerűen naturális (lépcsőn leközlekedünk valamennyien, és vigyázat: a lámpa alacsonyan van!), az utóbbit tekintve már stilizált, megszabva a produkció egészének megszólalási módját. Felnyársalt, rikító rózsaszín patkányhullák, pallólabirintus, ferde vagy egyenes függesztett vaságyak, kampók, szintén a felfüggeszkedésre. A háttérben végig látható a Gorkijnál láthatatlan folyosó; de ez a mű másik helyszíne is egyben, Gorkijnál a „telek". Maga a játéktér hosszú és keskeny, s még minket is bejátszanak, mögülünk, mellőlünk jönnek. Ez itt nem nyomasztó, ez itt érdekes, domesztikált avantgárd.

Gaál Erzsébet rendező és *Hársing Hilda* dramaturg „kamarásította" a darabot; figurákat hagyott el és vont össze másokkal, kihasított a dráma szövetéből és szövegéből – extenzitás és intenzitás problémája ez: miközben szegényedünk például Bubnov történetének hiányával, magasabb frekvencián, szinte sikoltva szól Nasztya meséje. Végeredményben Gorkij művének epikus szerkezete ugyan megmarad, de epikus hullámzása eltűnik, és helyébe egyfajta drámai „tachikardia" lép.

Hagyományosan a színész és a szerep viszonylatában szokás arról elmélkedni, hogy melyik hajlítja magához a másikat, bár a rendezői oeuvre-ök tekintetében sem kevésbé jogosult feltenni ezt a kérdést. Gaál Erzsébet rendesen *értelmezést* visz színre, nem művet; a drámát nyers alapanyagként kezelve saját gondolatait emeli ki belőle. Ingoványos út, millió csapdával – s ki hinné, hogy a siker sine qua nonja egy erős, önmagában erős *dráma.* Ha az eredetileg hatvanéves vándor, Luka figurája képes megfelelni dramaturgiai szerepének nőalakban, Éj királynője-reminiszcenciákkal, recitatívóban megszólalva; ha V-effekt és Brecht szelleme „úgy általában" is képes helyet szorítani magának az Éjjeli menedékhelyben, anélkül, hogy megszüntetné vagy meghamisítaná az eredeti művet – akkor az egy remek mű.

A kérdés persze az, hogy mindezek és az itt meg sem említett rendezői és dramaturgiai akrobatikák mire valók; mit közölnek és hogyan; hogy ez az előadás Éjjeli menedékhely-e még, de legalább *éjjeli menedékhely*-e; vagy már csak a szabadon választott alcím – az is rendben volna –, a „Nap nélkül".

A stilizáció természetszerűen lepárolja a figurákat: nem sorsokat, hanem sorsuk jelentését hivatottak hordozni. Ezek a jelentések többnyire önmagukban állnak, s egymás mellett, pontosabban egymás után szólalnak meg. Egyszerre egyet látunk-hallunk, a rendező fókuszálja tekintetünket, közeliket komponál – a többiek mintha felszívódnának, láthatatlanná válnának a térben. Várnak sorukra, tényleges jelenésükre. Megszólalásaikból, kiemelt, kiugratott megjelenésükből – Éjjeli menedékhelyről lévén szó – a nyomor jelentése állna össze, a nyomor rétegei épülnének egymásra, hogy az általánosítás révén a nyomor mint létforma álljon előttünk, s – ez itt Gaál Erzsébet munkája – élet ez, sőt Élet, láthatni. Vággyal, kudarccal, szerelemmel, vannal és ninccsel, halállal. Ezen a ponton pedig az előadás vitathatatlanul találkozik a drámával, pozitív választ adva kételyeinkre és kérdéseinkre.

Csak a színészeknek pokolian nehéz: Annának *(Kocsis Judit)* például csak meghalni sikerül, a meghalás desztillációja nem. Szatyin *(Nagy Miklós)* függeszkedhet fejjel vagy lábbal lefelé, mégsem lesz maga a „lebegés", és nevezetes monológja nem hangzik el. A Színész *(Bregyán Péter)* eljátssza a színészség nyomorának jelentését, csak éppen öngyilkossága lesz megrázó drámai csúcspont helyett egyszerű pont egy mondat végén.

Pedig van színészi helytállás, és alázat is a rendezői gondolat iránt. Leginkább *Galambos Erzsi* Lukájában; ennél elvontabbnak már nem is lehet lenni, miközben mégis nekünk beszél, velünk érteti meg, hogy a megváltás bennünk van, ha van. *Tordai Teri* szálfatermetű, macskaléptű Vaszilisszája, *Vándor Éva* vergődő-reménykedő Nasztyája, *Kovács Titusz* Vaszka Pepelből elfajzott Pepéje és a többiek is, mind a gépezetbe illő fogaskerék. Együtt lehet emlékezni rájuk, miközben az ember a nyomor életszerűségén és jelentésének gazdagságán töpreng – hazafelé menet.

*

Kaposváron Gorkij Éjjeli menedékhely című drámája látható, minden részletével, a szerzői utasításokkal, betűhíven, szellemhűen. Hagyományos előadásban – a darab és *Ascher Tamás* tekintetében egyaránt hagyományosban.

Khell Zsolt díszlete majdnem pontosan leképezi Gorkij vízióját. „A jobb sarkot Pepel szobája foglalja el, melyet vékony fal választ el. Az ajtó mellett még ebben a szobában Bubnov priccse. (...) A bal téglafalban ajtó a konyhába, amelyben Kvasnya, a Báró és Nasztya laknak. (...) A falak mellett mindenütt priccsek. A bal fal mellett elöl: fatuskó satuval és kis üllővel, s mellette egy sámli. Ezen ül az üllő előtt Klescs. (...) Az éjjeli szállás közepén nagy asztal, két pad, zsámoly; mindez festetlen és piszkos."

Ebben a térben emberek élnek – és *élnek,* egyfolytában. A kályha tetején a Színész mocorog, az asztalnál a Báró és Kvasnya a piacra készülődik, jobb elöl Bubnov matat, bal elöl Anna köhög, Klescs kulcsot reszel – a két egymáshoz csiszolódó fémtől „feláll a szőr az ember hátán". Aztán Klescs még néhányszor reszeli a kulcsot, Anna meg egyre csak köhécsel – az idő teltével ez egyre idegesítőbb, lassan legyőzi bennünk az együttérzést, a szánalmat, s ha

Egy filmszemle, ha svájci

Solothurni filmnapok (1995. I. 24–29.)

Így, túlélve a honi szemlét, nem érdektelen boldogabb vagy boldogabbnak képzelt vidékek hasonló dolgainak emlegetésével gyógyítgatni sebeinket, esetleg az egymás tekintetéből vissza-visszatükröződő nagyszerűségérzet áldott hatásában eldagonyázni, netán összehasonlításokat tenni, amit lehet ugyan, csak nem érdemes.

Svájc boldogabb vidék, ami sok mindent jelenthet, de leginkább két dolgot, miszerint jobban állnak anyagilag, illetve nap mint nap kevesebb önértékelési problémával kénytelenek szembenézni. Mert nekünk akkor is rossz, ha jó, hátha nekik nem. Nos, a helyzet hasonló, még ha épeszű ember, ezen a tájon, egy ilyen kitételt csak könnyes kacajjal bír fogadni, akkor is. Azt mondják a filmkészítők ugyanis, hogy nincs pénz, mert recesszió van. E filmkészítők svájciak, amit a magyarok mondanak, azt tudjuk. Higgyünk nekik, az egész világ egy nagy csoda, de a legnagyobbik az, hogy ez a szibarita korcs száz évig húzta, és még most sem akar megdögleni.

A számadatok kezdetben kísértetiesen hasonlatosak, tucatnyi játékfilm, negyven körüli dokumentumfilm: ez abszolút stimmel. Az eltérés ezután következik, úgy hívják: kisjátékfilm, ha tetszik: rövidfilm. Mert ilyenből pont 33 darab volt látható Solothurnban. Nálunk úgy szokás tenni, mintha ez a műfaj nem is létezne. Nincs a tévében, a moziban meg pláne. Azt, hogy kísérőfilm, csak Gusztáv halovány emléke jelenti.

Egy férfi elvész a fehér városban. **Bruno Ganz**, a német angyal Lisszabonban. Felmerül a kérdés, hogy **Alain Tanner** filmje mennyire svájci, csak most nem ezért citáljuk, hanem mert ismerjük, szeretjük. Magyarán a svájci filmet is úgy nem ismerjük, mint a többit, bármelyik pillanatban elő bírunk rántani egy nevet, egy címet a kabátujjból. Ímhol: *A csónak megtelt*, ilyeneket. Ám ez csak egy hajszálnyival több, mintha minden kérdésre lakonikusan csak annyit válaszolnánk: Tell Vilmos.

Pedig érdemes odafigyelni, ha másért nem, mert nekünk is van két „svájci" filmünk, szinte még frissek. **Dr. Horváth Putyi** és **Gödrös Frigyes** filmje a *Priváthorvát és Wolframbarát*, valamint **Enyedi Ildikó** *Bűvös vadásza* is komoly helvét közreműködéssel készült. Nyitottak. Még felénk is. (Mi, meglehet, nem nagyon nyitnánk magunk felé.) Mi sem bizonyítja jobban érdeklődésüket, mint a Pro Helvetia Svájci Kulturális Alapítvány Kelet–nyugati kulturális csere nevű progamja.

Miről szólnak, ezek után a svájci–svájci filmek? E kérdésben nem lehet igazán különbséget tenni a műfajok között. Fikciók szülőjét és dokumentaristát egyaránt ugyanaz hozza lázba. Fölmutatni a világnak az ő bajait. Ez pedig problematikus dolog. Az a publicisztikus igény, ami rájuk e pillanatban leginkább jellemző, akár ha internacionálisnak is nevezhet, és felette kevéssé kedvez a művészetnek. Kérdés, hogy ezt kell-e keresünk. Így van egy lány, aki 22 évesen megtudja, hogy AIDS-es, és számos más fiatalok, akik a droggal, a bűnözéssel és hasonló nyavajákkal kénytelenek szembenézni. Megoldást, természetesen, az alkotók sem tudnak. Különben is, e pillanatban ott tart a világ, hogy ordít. Fölmutat. Ez a tempó a filmpublicisztikai hagyományok továbbélését segíti, és a tizenöt-húsz évvel ezelőtti dokumentumfilm reneszánszát teremti meg. Elénk lép Che Guevara és az antifasiszta ellenállás néhány hőse. Úgy tűnik, nincs jobb megoldás, mint baloldalinak lenni. Lelkük rajta. Ám nemcsak a hősök fiatalok, hanem a filmkészítők is. És ez már valami. Egyrészt majd kinövik, másrészt ez a tény a lehetőségekről is árulkodik. Nos, mégiscsak irigykedhetünk. Például azért is, mert ez a Solothurn egy kisváros. És a népek jól szétverték a pénztárakat, hogy nézhessék saját filmjeiket. Képzeljünk el valami hasonlót Szekszárdon. Ugye, nehéz.

Befejezésül még valami, ami nem svájci, és mégis tisztára az, elsősorban a nyitottságot alátámasztandó. Az unikum a fesztiválon **Peter Greenaway** volt. *Lépcsők* címmel indít sorozatot. 100 perces filmek, 10 városról, száz-száz képben. 1 perc egy kép, hosszú, mint egy év. Fárasztó és felkavaró egyszerre. Az első darab: Genf. Amit el sem bírunk képzelni a városról, az is benne van. Megöl a filmjével – most. Hogy ezt hogyan lehet folytatni, az már komolyabb kérdés. Genf után nehéz dolga lesz.

T. S.

BBS-sarok

Esték, keddenként

A Balázs Béla Stúdió több mint harminc éve kedd estenként tartja üléseit. A sokszor unalmas megbeszélésén túl ezeken a napokon vetítik azokat a filmeket, amelyek a stúdió támogatását élvezik, vagy egyszerűen csak filmes bemutatkozásnak szánják őket.

Ezek az esték tették vitafórummá, műhellyé a stúdiót. Az ülések nyitottak; nemcsak a stúdió vezetősége, de más pályatársak, alkotók, nézők véleménye is alakíthatja a készülő filmet.

Mindig kiemelkedő pillanat volt a stúdió életében: az új filmfőiskolai osztály munkáinak vetítése, a vizsga- vagy diplomafilmek nyilvános bemutatása. Az elmúlt héten három ilyen filmet lehetett látni a harmadéves osztály munkáiból.

Mispál Attila filmjét megelőzte a híre, egy külföldi főiskolás fesztiválon díjat nyert. *A hajszál és csengettyű* lírai szociófilm, két, napjainkban egyre szélesebb réteget alkotó, csöves városi fények közötti botorkálásáról, és a karácsonyi vásárlási forgatag kínálatában szemelgető, elegáns polgári világ képviselőiként megjelenő szereplők véletlen találkozásáról szól. A két világ találkozása – ez a film egyik leleménye – az áruházak kirakatában felállított televíziós képernyő segítségével történik, alkalmat adva a távolság valódi és képletes megjelenítésére. Szavak alig hangzanak el, a néha érzelgős, szájba(fülbe)magyarázó zene elnyomja a dialógust. Aligha véletlenül: az egyes figurák karakterének kidolgozatlansága talán lehetetlenné is tenné a hiteles mondatokat. A két „csöves" a szó valódi értelmében nem tipikus, inkább amolyan lézengő állástalan, aki azért még nem deklasszálódott teljesen. Talán a **Szőke András** által megjelenített figura „hozza" az igazi csöves világgal kapcsolatos élményünket, az átlátszó üvegliftben utazó, a szépséges szőke lány haját erekjeként féltő másik álmodozó diáknak tűnik.

Rátky Péter *Call-boy* című munkáját szintén az egyenetlenség jellemzi. A telefonhívásra házhoz menő selyemfiú története nagyon jól indul. Feszes ritmus, jól eltalált vágások, kellően giccses zene és az árulkodó főcím stb. Az alkoholista, autóbalesete miatt tolókocsihoz kötött, lányát felkínáló asszony története már nyögvenyelős, rossz dialógusokkal átszőtt folytatás. A baleset hatására néma huszonéves lány szüzességének elvétele a szépfiú feladata. Valószínűleg profi módon oldotta meg „kötelességét", hiszen újra hívást kap. Ez a film vége, pontosabban az a rosszul eljátszott, a furcsa feladatból következő vívódás, amit egy esőáztatta ablakon való merengés hivatott érzékeltetni az üzenetrögzítő hangjára.

Megkockáztatom: egy igazi profi, akit az a film első képsorai ígérnek, nem lelkizik ennyit, megy és kefél a pénzért. Pláne ha a lány is olyan jó testű, mint ahogy azt a szeretkezés képei mutatják. Tényleg: miért is negatívban? A *Trombita is van* című **Kántor László** által készített film főszereplőjeként Haumann Péter jó alakítást nyújt a tanárába szerelmes (?) diáklány partnereként. A színészosztály musicalpróbáját rutinnal (nem) figyelő, hajdan talán jó színésztanár és az osztály egy többre vágyó tanulója külön próbát tart: az *Országúton* című Fellini-film híres duettjének („az öregedő országúti mutatványos – Anthony Quinn – és a kényszerűen hozzácsapódó, beleszerelmesedő – Giulietta Masina) szerepét játsszák.

Veszélyes vizek: a klasszikus film ismerete nélkül a párbeszédek hátterében meghúzódó utalások nehezen értelmezhetők, az igazi konfliktus nehezen fejthető fel. Pedig a film vége is csak ezek ismeretében appercipiálható: az öregedő tanárban is vágyakat ébresztő szerepgyakorlás után partnere, a fiatal színészjelölt sürgetésére gyorsan arcot és szerepet cserél.

Néhány karakteres figura megjelenése (a díszletmunkás, a kávéfőző néni, a rendező) bepillantást enged a kulisszák világába. Gyötrelem, vér és veríték, unalom és kiégettség.

A három film mindegyike fekete-fehér nyersanyagra készült, lehet, hogy csak emiatt, de szürkének tűntek. Mintha egy húsz évvel ezelőtti archívum anyagaiból láttam volna munkákat, szellemi és formai újdonságok nélkül. Milyen filmek készülnek majd később, ha ezek már most elsőként, másodikként ilyen konzervatívak, nem tudni. A főiskolán meg lehet tanulni a szakmát, és el lehet veszíteni a művészi érzékenységet.

Durst György

„Több idő megy el guberálásra”

Khell Zsolt díszlettervező

Khell Zsolt díszlettervező a kaposvári Csiky Gergely Színház, a budapesti Katona József Színház és a Kamra sok nagy sikerű előadásának volt egyik alkotója – színházi találkozók, kritikusok díjai kísérik tevékenységét. 1994-ben Jászai Mari-díjat kapott. Többek között Lukáts Andor, Kósa, Sántha filmjeiben dolgozott, *A részleg* második filmjük Gothár Péterrel. Színházi díszlettervei jelenleg is megtekinthetők a Magyar Kortárs Látványtervezés Várszínház-béli kiállításán.

Fotó: Pohárnok Gergely

Magyar Narancs: Nem zavar, hogy állandóan összekevernek a bátyáddal, Khell Csörsszel?

Khell Zsolt: Hozzászoktunk, már régóta. Sok mindent csináltunk párhuzamosan, nemcsak díszletet.

MN: Beiratkoztatok a Képzőművészeti Főiskola megfelelő szakára, és díszlettervezők lettetek?

KZS: Akkoriban ez nem így volt, a társművészetek területéről jöttek az emberek. Én például belsőépítészetet tanultam. Volt egy főiskolás barátom, és neki csináltam díszletet. Akkor még azt gondoltam, ez olyan mellékes dolog, kell egy kicsit más életet is élni, nemcsak iskolás dolgokat csinálni.

MN: A főiskola után mindjárt a pályára kerültél?

KZS: Márhogy színházhoz? Nem. Már mielőtt végeztem, elég sokat dolgoztam színházban, és úgy éreztem, hogy ez könnyű, merthogy főiskolás fejjel is lehetett csinálni. És azt gondoltam, hogy az építészet a legkomolyabb dolog a világon, mindjárt a képzőművészet után. Egy tervezőintézetben dolgoztam másfél évig, de nagyon kiábrándító volt. Amikor már azt hittem, hogy minden kapcsolatom megszakadt a színházzal, egyszer csak megkerestek. Egy idő után pedig eldöntöttem, hogy ez mégiscsak jó, és úgy látszik, én ehhez értek. Vagy jobban értek, mint máshoz. Meg hát, az az igazság, hogy elég különös emberek a színház környékén lévő emberek. Nem nagyon normálisak, és ez nekem stimmel. Mindenkinek persze más a baja – sok hasonlóság is van, de általában nem normálisak. Egy idő után tudtam, hogy nem kell visszamennem a tervezőintézetbe, mert ott a helyem, a bolondok között.

MN: Hogy fogtok hozzá a munkához? Elolvasod a darabot, aztán leülsz a rendezővel, hogy mik az elképzeléseid?

KZS: Ez mindenkivel máshogy megy. Vannak nagyon határozott képekkel rendelkező rendezők, van olyan, aki időnként nagyon határozott, időnként nem az, van olyan, aki kifejezetten abban lel örömöt, ha a gondolataink egymásra építkeznek, tehát keressük a kulcsmondatokat. Általában akkor oldódik meg jól egy feladat, ha valamilyen kulcsszó elhangzik. Ez nem adódik egyből, nem kézenfekvő egyszeri elolvasás után.

MN: Valóban kölcsönösségről van szó? Te például elviseled, ha kifejezetten szakmai dolgokba szól bele a rendező?

KZS: Hát, ha az szakmai dolognak tekinthető, hogy egy ajtó milyen széles legyen; mert ő talán jobban tudja, hogy hányan fognak bejönni rajta egyszerre, vagy abroncsos ruhában fognak-e átjárni rajta, szóval ilyen értelemben igen. Belebeszélnek, persze. Ez nem sért.

MN: És te is belebeszélsz az övékbe?

KZS: Néha.

MN: Színház közelében élő emberek előbb-utóbb maguk is rendeznek. Te még nem éreztél kísértést?

KZS: A színházrendezéshez nem. A filmrendezéshez igen, csak ahhoz még nem tudok eleget. Elég ellentmondásos dolgot fogok mondani; a színházi rendezéshez azért nem érzek affinitást, mert ott túl sok mindent kell elrendezni egymás mellett. A filmrendezésnél még többet, egyidejűleg, csak az már olyan sok, hogy ott már rengeteg a segítség is, tehát ott egy kicsit védettebb az ember. Ezért van, hogy írók meg színészek is mernek filmet rendezni.

MN: Természetes vagy épített környezetet tervezel szívesebben?

KZS: Természeteset. Mert azt nagyon nehéz. Egy belső térben megcsinálni egy külsőt, ahol sokféle illúziónak kell megfelelni, például végtelenségélményt kell adni – nagyobb kihívás, nagyon sok trükkre van szükség. Pláne, ha ez valamilyen módon váltakozik egy belsővel, mondjuk hogy két perc alatt legyen a külsőből egy belső, akkor aztán jól meg van nehezítve. A megoldások többnyire sémákra vannak bontva – de az általánosságok között a kis ösvényeket megtalálni, az jó dolog.

MN: És neked vannak saját, külön bejáratú sémáid?

KZS: Hááát... Vannak. Lopni csúnya dolog, de magamtól elég sokat szoktam. Két oka van ennek. Néha nekem sem tűnik fel, de úgy jár már az agyam, hogy nem tudom kontrollálni magam, és csak utólag veszem észre, hogy jé, ez volt már egyszer. Ez a rosszabbik. De van olyan, amikor valamilyen előadásban egy mellékesnek tűnő gesztus vagy valami építészeti ötlet odakerült, és nem bontakozott ki eléggé, nem nyerte el azt a helyet, amire én szántam, és akkor azt meg szoktam ismételni, tudatosan, hogy egy jobb helyre kerüljön.

MN: A színházi vagy a filmes munkát szereted jobban?

KZS: Mindkettőt szeretem, bár a két dolognak teljesen más a súlya. A film esetében kisebb terhet visz az ember, kisebb a felelőssége. Nagyon sok múlik az operatőrön: egy unalmas helyszínből is tud nagyon izgalmasat csinálni, és ez persze fordítva is igaz – ennyi kockázata van. A filmben a látványért csaknem kizárólagosan az operatőr felel. Most például *A részleg* forgatásakor egy pillanatra meg is feledkeztek rólam, elfelejtettek fölírni egy listára, így aztán a pénztárnál az utazási igazolványommal kellett igazolnom, hogy dolgoztam a filmben. Még jobban bántott, ahogy a román díszlettervezővel bántak – mintha a világon se lett volna. Színházban nem fordulhat elő ilyesmi, ott nagyon komolyan létezik a rendezés-díszlet-jelmez szentháromság. Ott, ami a színpadra kerül, nagyon súlyosan jelen van, nem lehet elkenni, elfeledni, azonnal kiderül, ha rossz.

MN: A Gothár-film első ránézésre az úgynevezett „olcsófilm”, szerény költségvetésű mozikategóriába tartozónak látszik. Hogyan érinti a munkádat a kultúra területén tapasztalható általános elszegényedés?

KZS: Munkám az van, szerencsére, tehát nem ilyen módon érint. Február 24-én lesz Kaposvárott Arthur Miller *A salemi boszorkányok* című darabjának a bemutatója, Mohácsi János rendezésében természetesen más lesz a címe. Sokat foglalkoztunk a darab időbeli elhelyezésével, ha sikerült, a nézőnek elég zavarbaejtő lesz az előadás. Március elején Bozsik Yvette *Sárga tapéta*jának lesz a bemutatója, annak is én csináltam a díszletét, egy kisrealista teret. A két előadásban az a közös, hogy nagyon kevés pénz van rá. Így aztán sokkal több idő megy el a guberálásra, a használt anyagok közti turkálásra, könyvelőkkel való egyezkedésekre, mint valaha. Remélem, ezek egyelőre nem látszanak az előadásokon. Egyelőre. Talán.

Fekete Eszter

KHENZEL s. KIENZL

Pozsony. Khenzel A., Könnivesegéd,
1778.

Pressburger Zeitung
1778., 75. sz.

~~Pressburger Zeitung~~

M.O.K.

Khern

1. ábra: A pápai plébániatemplom főoltára.
Az ábra alatti további aláírások: Grossmann, Prokop, Maurer, Pellegrini, C. Adami, G. Adami.

/Magyar Művészet Lexikona

Voit Pál: Tervek, mesterek és a mü.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 265.old.

So.

Khern

l.

LykaMagyműI800-50

374. l.

Khern Alexandrina

Virágbokréta és Hegyi vadász c. képeit mutatták be 18
1847-ben a soproni festők első kiállitásán.
Esti Antal tanítványa.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 8.l.

M.D.K.

Khern, Joseph Ignatz, bécsi szülé
tesű rérnűves

nevét említik Egerben 1757-
ben, mint legidősebb segédet a
rérnűves „kompániában"
Szerző körli a poroszlói r. k. templom
tabernakulum ajtaján levő „Golgotát" ábrázoló, aranyozott vörösrézdombornűvét
1757-ből

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 265 old.

289. á

M.D.K.

Kern József, rézműves a ötvös

Eszterhány hedvett és munkával
alkalmozott ötvöse. Az egri székesegy-
ház felújítása során a két új mellés
oltár sárgaréz gyertyatartóit és kánon
tábláit önti 1773-ban, a főoltárra 13
lettos ezüstből gyertyatartót ves. 1778-
ban Eszterhány részére, meg nem jelölt
helyre. 6 helyhet készít ezüstből, ./.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 266. old.

- 3 -

M.D.K.

Kern József, rézműves és ötvös

... 4 cibóriumot aranyozva, 1784-ben pedig, a püspöki szertartás mester, megrendelésére 6 monstranciát, 5 cibóriumot és 9 helyhet aranyozott crüst böl. A hejcsi templomba két gertyátartója, crüst monstranciája és cibóriuma kerül. Ennek az egri ötvösnek maradtak hiteles művei is: ig az egri fő

/.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

266. old.

-4.

M.D.K.

Kern József, rézműves és ötvös

...szereseghaz kincstárában lévő hel czúst turibulum, valamint a ferencesek 1775 körül vert erekhyetartó keresztje. Tölegírmarik a szücsi templom dombormüves ürmutatója, a poroszlói és kömlői tabernaculum aranyozott rézből vert ajtaja. A pápai kegyúri templom tabernaculumának Izzák feláldozását ábrázoló dombormüve Kern legjelentősebb alkotása.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 267.old.

Khell Zsolt díszletterverő

Jászai Mari díj 1994

Munkácsy pályájának kutatói számon tartják, hogy egy vándorfestő — Szamossy Elek — vezette rá az akkor még Lieb Mihály névre hallgató ifjút a művészet igaz útjára.

Ki volt ez a hányatott sorsú ember? Erről már kevesebbet és bizonytalan adatokat sorakoztat föl a szakirodalom. Pedig Szamossy Elek és a nagy mecénás, a bánsági Ormos Zsigmond nélkül alighanem elkallódott volna a magyar nép nagy festőtehetsége. Ormos Zsigmondnak, a temesvári múzeum életrekeltőjének érdeme, hogy Szamossy művészéről is képet alkothat a kutató. Megtudhatjuk mi az, amire saját tudásából tellően növendékét megtaníthatta. A temesvári képtárba huszonkét eredeti Szamossy-festmény és hét másolat került be Ormos Zsigmond hagyatékából. Ez az összefüggő képanyag a legközvetlenebb tárgyi bizonyíték a pályakezdő Munkácsy tájékozódásáról, az őt ért korai stílusbeli hatásokról. Az említett másolatok nagy itáliai festők munkáiról készültek; múzeumok kincsét tárták az érdeklődő fiatalember elé.

Megelevenítő erejű kép a három ember, Szamossy, Ormos, majd Lieb Mihály találkozása.

Velence... Szent Márk tér... A napernyős Degli specchi kávéház terasza... Két magyar talál egymásra a turistáktól nyüzsgő, forgalmas helyen. Véletlenül, de sörsszerűen.

Ormos Zsigmond, a módos bánsági műgyűjtő, művészeti író, a szabadságharc hőse, majd Temes vármegye főispánja azért járt Itáliában, hogy az ottani képtárakkal, a reneszánsz festők műveivel megismerkedjék. Megengedhette magának azt az úri passziót, mert jelentős vagyon birtokosa volt. Az említett kávéházban feltűnt neki egy művészkülsejű ember, aki magyar könyvet olvasott. Megszólította, s mert rokonszenves volt,

Ásító inas, 1869

Bécsbe ment, ahol Karl Rahl festőiskolájában tanult egy évig. (A Munkácsy-kutatás itt már közös mozzanatra bukkant: Lieb Mihály 1865-ben nem véletlenül lett szintén Rahl tanítványa a bécsi akadémián.)

Ismét Arad: portrék, oltárképek. Majd a nagy lehetőség — Velence. Szamossy ambiciózus voltát mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy ezúttal is keresetéből teremtette elő az itáliai tanulmányút költségeit. Az 1855-ös esztendő végén érkezett a lagúnák városába, ahol négy évig dolgozott. Hazatérésre Ormos Zsigmond ajánlatai csábították.

A szülőföldön megmaradt — részben földolgozatlan levelezésből — legelébb is az derül ki, milyen megbízatásokhoz jutott Szamossy művészetkedvelő támogatója jóvoltából. A „vándorfestő" immár a legmelegebb ajánlólevelekkel talált munkát. Udvarházról udvarházra járt s a kor szellemének, elvárásainak megfelelő arcképeket készített vendéglátóiról, úri kiasszonyokáról és fiúkról.

Szamossy Elek 1888. január 28-án kelt és tényeiben ismert levele a legfontosabb adalék a Munkácsy-pályarajz pontosításához. Nem sokkal halála előtt, előtte, hogy Szamossy Elekkel találkozott. A tapasztalt, már harmincas éveinek közepén járó festő csalhatatlanul fölismerte a fiatalember tehetségét.

Az árva „Lieb Miska" nevelője, a békéscsabai Reök István — mint ezt a Munkácsy-életrajzok oly színesen ecsetelik — ridegen elutasította a polgári konvenciókon kívüli bármely pálya lehetőségét. A maradi gondolkodású fukar ügyvéd különben sem kedvelte a lánytestvére halála után kényszerűségből reá bízott fiút. Ilyenformán küldte el egy Langi nevű asztaloshoz szakmát tanulni. Mint az Ásító inas című ismert Munkácsy-kép példázza, a mesterségre fogott árva gyermek is hajnalban kelt, erején felül dolgozott.

Szamossy kitartásán, győzködő türelmén múlott, hogy Reök Istvánt engedményekre lehetett kényszeríteni. A gyám és nevelőapa legelébb ahhoz járult hozzá, hogy Szamossy, míg Békésgyulán marad, esténként foglalkozzék a fiúval. Majd arra bírták rá, hogy magával vihesse és taníthassa.

Szamossy és tanítványa előbb Aradon, majd Ujaradon dolgozott. Ormos Zsigmond meghívása azután Szamossyt

Khenzel A., könyvsegéd,
1778. Pozsony.

Pressburger Zeitung
1778, 75. sz.

A balkanizált Róma

Mintha azon igyekezne *Zsámbéki Gábor*, hogy túllegyen a Julius Caesar pártoskodást, összeesküvést, merényletet, egyszóval politikát ábrázoló, háromfelvonásos bevezető szakaszán, és mielőbb elérjen a „főcselekményig", a polgárháborúig. Az első rész leghangsúlyosabb jelenete az utolsó, melyben Cinnát, a költőt meggyilkolja a demagógiával fölhergelt csőcselék, csak mert összetéveszti Cinnával, a szenátorral. Tulajdonképpen nem is azért, inkább „a rossz verseiért" (amiket nyilvánvalóan nem olvasott).

Kaszás Gergő sovány, szemüveges, fiatal értelmiségije talán a könyvtárból vagy egy irodalmi klubból van hazatérőben, amikor rátörnek, inzultálják, és bár a téves személyazonosítás elriasztja támadóinak egy részét, a maradék annál dühödtebben teperi le és dönti rá a falat. Az ártatlan értelmiségi pusztulása — alig pár perces jelenet — a *Katona József Színház* előadásának emblémája; az utcai kép ismerős a televízióból, amikor politikusok által fölheccelt csoportok randalírozását mutatja a kamera. Az ezután következő, az elsőnél hangsúlyosabb második rész a füstölgő város romjai között sebesülten bóklászó, kivérzett katonák agóniája. Róma mint Szarajevó.

Van ráció ebben a fölfogásban, még ha Zsámbéki megfordítja is a shakespeare-i képletet. *Shakespeare*-nél az életben maradottak adóznak a halottak nagyságának; darab végi gyászbeszédében Antonius Caesar mellé emeli legyőzött ellenfelét, Brutust, és Brutus is a bukásában helyezi magát egy szintre Caesarral: az öngyilkosságban talál lelkiismereti megnyugvást áldozatával szemben. A személyiségek formátuma minősíti magasztosnak a tragédiát, mintegy visszamenőleg. Zsámbékinál az „eredmény", a lerombolt város és a véres mészárszék ugyanígy visszahat az előzményekre: degradálja a szereplőket mint politikusokat és államférfiakat. Nincs hősi halál, a kardba dőlések sorozata gyomorforgató iszonyat, de nincs hősi élet sem, a Brutus vezette színtelen demokratikus összeesküvés nem látszik erkölcsileg magasabbrendűnek, mint Caesar kedélyes diktatúrája. Hiányzik a morális tét a hatalomért való versengésből, illetve maga a hatalom a tét, ami szemmel láthatóan többet jelent a hiú, kicsinyes Caesarnak, mint a sokkal kevésbé ambiciózus Brutusnak.

Máté Gábor Brutusa, mint aki fél, hogy kimarad valamiből, aggályosan tekinget az odakint Caesar és Antonius között zajló teljhatalom-átvételi kísérleti színjáték irányába, miközben a gyomorbajosan kedélytelen Cassiust játszó *Benedek Miklós* megpróbálja rávenni őt az összeesküvésre. Innen kezdve gyorsan, szinte kapkodva történik minden, hogy ne érjünk rá kérdéseket föltenni vagy az indítékokat firtatni. Lagymatag éjszakai kupaktanács, a résztvevők üres tekintettel bámulnak a viharos égre, *Jordán Tamás* Ceasarja színésziesen kérkedik a hatalmával, a merénylet szakszerűtlenül végrehajtott disznóöléshez hasonlít, a gyilkosok vértócsából kenik föl magukat könyékig a haza megmentőinek szimbólumává. *Mácsai Pál* Antoniusa olyan magabiztosan parolázik a véres kezekkel, mint aki tudja, hogy nincs félnivalója a tétova demokratáktól; még egy provokatív tirádát is megengedhet magának Caesar holttesténél. A gyászbeszédekben mintha maguk a szónokok sem hinnének — vagy nem is tartják fontosnak. Máté Brutusa lakonikusan magyaráz, Mácsai Antoniusa előadóként elmarad a szövegében rejlő demagóg lehetőségek mögött. Nem is hergelik föl az unottan lézengő utca emberét, aki a szónoki emelvény komótos szétbontása után csak akkor kap erőre, akkor ébred föl benne a szunnyadó bestialitás, amikor megjelenik az események ártatlan epizodistája, a potenciális áldozat: Cinna, az értelmiségi.

Zsámbéki anyagkezelésének ez a sietős „dokumentarizmusa" egyértelművé válik a dráma két rövid privátjelenetében. Brutus bizonytalanságát az összeesküvés éjszakáján a fölindult Portia sem tudja enyhíteni; *Bodnár Erikának* parázzsal kell égetnie a tenyerét, s így sincs ideje rá, hogy ezzel a sokkoló ötlettel kiprovokálja férjéből a házastársi őszinteséget. Caesar és Calpurnia között még ennyi kapcsolat sincs; a főiskolás *Naszlady Éva* egyszerűen kioldalog a színről, amikor vacogóan kétségbeesett kérlelése ellenére Caesar elindul a Capitoliumra. Máté Brutusa majd a harctéren árulja el békés viszonyokra szabott magánzói énjét: jó néhány kupa bor után, görcsoldott, szalonspicces állapotban adja ki a parancsot a döntő ütközetre. Cassius és a katonák legyintenek, látva, hogy a hadvezér katonailag használhatatlan; a némiképp groteszk módon, „véletlenül" létrejött philippi csata így Brutus politikusi-államférfiúi inkompetenciájának bizonyítéka. A következmény a „piszkos háború".

Kétségtelen hátránya Zsámbéki fölfogásának, hogy az előadás jó ideig alulértelmezettnek hat, jelzésszerűen intéz el szituációkat, amelyek gazdag motivációra és reagálásrendszerre adnának lehetőséget. Egy idő után az a határozott érzésem támad, hogy színházi riportázst látok, *Illés László* dokumentarista szikárságú szövegével, fekete-fehérben, *Khell Zsolt* fiktív súlyukhoz képest túl könnyedén dőlő vasbetonkocka-imitációival, automatikusan kigöngyölgő-beforgó „filmvásznaival" — nem csodálkoztam volna, ha valamelyiken egyszercsak elindul egy Bosznia-dokumentumfilm —, s a végére beállított két katonás reflektorral, amelyek ráirányítják a fényt a mondanivalóra: az elcsigázott, vérben úszó túlélők feje fölött megjelenő igazi győztes, Octavius (*Debreczeny Csaba*) makulátlan fehér zászlajára.

A befejezés legalábbis paradox. Octaviusnak, akit a Julius Caesarból kevéssé ismerhetünk meg, esélyt kell adnunk, hogy alkalmasabb politikus lesz legyőzöttjeinél és szövetségeseinél. Ám ez az esély nem ér meg egy polgárháborút.

ÉS

Valaki egy verset diktál nekem, ha leírnád...

A Le journalt, *századunk magyar költészetének egyik remekét!*

A szereplőket ismerve három lehetőség jöhet szóba: 1. Kormos találta ki az egészet. 2. Weöres találta ki az egészet. 3. Senki nem talált ki semmit, és szóról szóra minden így történt.

Hátborzongató, hogy a lényeget illetően akkor járunk legközelebb az igazsághoz, ha a harmadik variánst tekintjük igaznak.

Az ökoetikáról

Hogy napjaink ökológiai válsága nem csupán természettudományos, technikai vagy gazdasági, hanem egyben filozófiai és etikai probléma is, az a 60-as évek végén megindult ökológiai vitákban elég hamar nyilvánvalóvá vált. Hiszen a természeti egyensúly felborulása — az ökológiai válság — nem spontán természeti katasztrófának, hanem az ember életformájának, saját tevékenységének a következménye, s ezért szorosan összefügg azokkal a képzetekkel, amelyeket az élet értelméről, a jóról és a rosszról, önmagunk rendeltetéséről alkotunk, és amelyek cselekvésünket, gyakorlati magatartásunkat is meghatározzák.

Az ökológiai válság mélyebb filozófiai és etikai gyökereit keresve L. White amerikai történész azt a tételt állította fel, hogy az ökológiai válság a nyugati kultúrára jellemző antropocentrikus természetszemlélet következménye, amelynek eredete a zsidó-keresztény vallási hagyományra vezethető vissza. Ellentétben más kultúrákkal, ahol a természet rendjét szentnek tartják, és az ember legfontosabb kötelességét e kozmikus rend őrzésében látják, a nyugati kultúra embere felette áll a természetnek, nincsenek kötelességei vele szemben, és azt csinálhat vele, amit akar.

White tézise nagy vitákat kavart fel, melyek olyan kérdések körül forognak, hogy vannak-e az embernek kötelességei a természettel szemben; ha igen, miben állnak ezek a kötelességek, és egyáltalán mit jelent az embernek a természetért való felelőssége. Ez utóbbi kérdés a következőképpen fogalmazható meg: felelősek vagyunk-e a természetért abban az értelemben, hogy ez a felelősség független volna a ma élő és a jövőbeli emberiségért való felelősségünktől? Vajon a környezeti etikának, amelynek kidolgozását sokan korunk sürgető feladatának tartják, túl kell-e mennie normatív tartalmában és igényében a hagyományos egyéni és társadalmi etikán, vagy valamilyen módon visszavezethető ezekre? Más szóval: az-e a jellemzője a környezeti etikának, hogy specifikus normákat dolgoz ki az „i"...

— Madách halálosan pontos. Az egyház a homousiont, az egylényegűséget hirdetve likvidáltatta a homoiusionistákat, vagyis azokat az eretnekeket, akik szerint Krisztus nem isten, csak istenhez hasonló ember. Ádámot konstantinápolyi kalandja során éppen ez az első pillanatban — de csak az első pillanatban — nevetséges „i"-cske döbbenti rá, hogy ismét a megvalósulás, az uralomra kerülés közben, mint valami nagy bűvésztrükk; ideákból ideológia lett. A csapda elkerülésének posztmodern javaslata, hogy egyként hagyjuk az ideákat és az ideológiákat.

— Legalábbis ne vegyük halálosan komolyan azokat az „i"-cskéket... Van benne valami luciferi bölcs destruktivitás.

— Van. De inkább a szellemi dezertálást, az öncsonkítást érzem — vagy attól félek. Ha lemondunk arról a bizonyos bátorságról, megkülönböztetési képességünkről, s mert bonyolult és gyakran igazságtalansághoz vezető eldönteni, mi a jó és mi a rossz, illetve a jó vagy a rossz mikor és kinek jó vagy rossz, hát inkább szelíden nem választunk. Amúgy is oly kevés múlik egy emberen, és a tülekedő, érvényesülni akaró, a maga jogaiért síkraszálló oly taszító jelenség. Csakhogy az ember — ha nem veszíti el emberi specifikumát — nem lehet meg idea (vagy sajnos, ideapótló ideológia) nélkül.

— Az „új" tanok közül kiemelkedő hely jut az ökológiának: mozgalmak szerveződhetnek jelszavaival; elég bizonytalan tartalmú a fogalom és elég katyvaszos a köztudatban ahhoz, hogy üzletiesen integrálódjon vagy épp arrogáns-deviáns képviselői az extremitás szférájában tartsák.

— Ez úgy hangzik, mintha ideából máris ideológiává lett volna, s a keserűség, azt hiszem, jogos. Pedig talán csakugyan az ökológiai szemlélet meghonosodása az emberiség egyetlen megmaradási esélye, s túl ezen: az ökológia — az együttéléstan — szép is. Ember és ember, ember és más élőlények, vagy ember és a mindenség *kapcsolatát* legelőbb a *kölcsönösségben*, a *szolidaritásban* láttatva az ökologikusan gondolkodó mintha mindenféle kulturális hagyományból bőségesen merítene anélkül, hogy kapkodóan identitászavart leplezne. A szellemi életben nincs talán ma sürgetőbb és nagyobb feladat, mint megmunkálni az ökológia ideáit, s az új világ- és emberképhez megfelelő új hangot, új szókapcsolatokat, új nyelvet találni.

Az idézetek Sándor Iván, Földényi F. László, Orbán Ottó, Endreffy Zoltán és Levendel Júlia írásainak részletei.

Khern (Kern) József

Ötvös

l. U.

Szm Egerniw

3/7 l.

szere, Nemzetközi motorvezetéses
Millennáris Pálya (szóló) „Mot

A titáni küzdelmekben
Szekeres, a sokszoros magyar
Budapest kedvencei, Van Hoek,
bajnoka és Kirmsee, a „gépember".

Ezen izgalmasan szép, nagy
kikerülni, hogy a táviró és rádió,
hazánk dicsőségét hirdesse.

Hogy ezen világraszóló győzel
minden rétegének, hogy az óriási tön
nemzeti dicsőségünkért küzdő fiainkb
nésére, s ezért van szükségünk sports

Hogy pedig propagandáját némile
kezésére a mellékelve küldött belépőjeg
hogy azokat tisztviselői, alkalmazottai
rint szétosztani szíveskedjen.

Hisszük és reméljük, hogy hazafias
gandáját és megtisztelő megjelenését ne

U. i. Hogy a jelenlevő közönsege
mindkét versenynapra 250—250 pengő kész
szombaton este a „Nemzetközi Nagy Dij", va
futamának győztesét a helyszinen teljesen
ják. A helyesen tippelők között mindkét na
tiznek pedig 5—5 pengő készpénzjutalmat

Versenyünkről az összes napilapok
sitásokban számolnak be.

Földes, Budapest.

M.O.K.

Khern József rézmüves /Eger/

A pápai plébánia templom főoltárán a tabernaculum ajtó aranyozott dombormüvére köt szerződést. A főoltárt Khern dombormüve disziti.

/Magyar Müvészet Laxikona/

Voit Pál: Tervek, mesterek és a mü.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 270. old.

So.

KHERN & KERN

KHERN FERENC. textilfestőmester

A Soproni céh 1850 körül már a környező helységek mestereit is kezdte felvenni soraiba. 1851-ben már "Haupt-Laden", főcéhnek nevezték magukat. 1850-72 közt 14 helység 22 mesterét vették fel.-A céhhez tartozó mesterek:
16.-Khern Ferenc, Kőszeg. 1850.
131.old. 66.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARHABOHA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Khern W. mérnök, grafikus

Honderü, 1847. I. 153-154.

Dolezsalek Antal: Az első keresztén
egyház...

Khern Susanna

1847- ben a soproni festők kiállitásán két müvét bemutatták: Jungfrau nevü hegytető Svájcban és Vezuv

Esth Antal tanítványa

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története Sopron 1962. 8.l.

Kheon Zsuzsanna

mindedvelő festő Sopronban.
Ersl Antal (l. o. tanítványa volt. Ismert
képei: A Jungfrau
nevű hegytető, Vezuv,
Virágbokréta, Hegyi
vadász, Valamenyi
1847. készült.

Csatkörl

Kherndl Alexandra

Soproni Képzőmivészeti Kör kiáll. 1927.

5 l.

Kherndl Susanna

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

5 l.

MDK

Kherndl Antal

Az Orsz.közép.Tanácsnak öt évi időtartamra a kir. József müegyetem részéről megválasztott ill.kiküldött tagja.

Az Orsz.Közoktatási Tanács.
VK. 1906 máj.16. 9.1.

Kherndl Antal

és Czekelius Aurél új terveket képített
az Erzsébet híd felépítésére.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc
stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973.

13351

3011

MDK

Kherndl Antal építész

1895. é.Hollán-pályadijakat odaitélő biz.jenetése.

MMÉEKözl. 1895. 34-35. l.

MDK

építész

Halásaközép 1941. Tervrajzok.

MDK

Kherndl Antal építész

müegy.tanár

Orsz.Közép.Tanács... Vállalk. Közl. 1906.

jul. 18. 8. 1.

K.D.K.

KHERNDL Antal

50 esztendeig tanszékvezető tanára volt a Műegyetemnek.

A Erzsébet híddal kapcsolatban 6 dolgozta ki a többtámaszú, merevítő gerendás függőhidak elméletét

A magyar hidépités két uttörője

Magyar Nemzet 1962. május 30. 7.1.

Kherndl Antal

Tanárai közül főleg Redtenbacher /kalsruhei müegyetemen/agépészi mechanika terén, és Culmann /a zürichi müegyetemen/ a grafosztatika terén volt rá nagy hatással.

27-28.o.

Kherndl- eljárás a tartók elhejlásának grafikai meghatározásár. 1879-ben dolgozta ki és a Mérnök- és Épitész-Egylet 1883-84 évi közlönyében ismertette.

28.o.

Dr. Mihailich Gyula: A XIX. és XX. szazadbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Kherndl Antal

/éé/ épitész

Két végén befogott ivtartó reakcióinak meghatározása ponti módszerrel.

A megoldás elvi rész megjelent aMérnök- és ÉpitészÓEgylet Heti Értesitőjében /1883. 14.o./ 28-29.

Kherndl uttörő dolgozatai.

29-ŽØ 31. o.

"A tartók grafosztatikája" c. müve.

31.o.

Kherndl és tanitványai szerepe nagy hidépitéseinkben.

31-32.o.

Dr. Mihailich G[illegible]: A XIX. és XX. szazadbeli magyar hidépités története. Bp. 196[illegible].

Kherndl Antal

MDK

a József politechnicum nyilvános rendes tanárává nevezték ki /1867-70 években/.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

11.c.

MDK

Kherndl Antal

építészmérnök

Szül.:1842 máj. 10. Zselizen Bars megyében.
Budai reáliskola után egyévig a budai Müegyetemen két évig a karlsruhei müegyetem gépészmérnöki osztályán, két évet a zürichi müegyetem mérnöki osztályán /itt Culmann tanitványa volt/ hallgatott s itt 1864-ben mérnöki oklevelet szerzett.
A badeni államvasutak szolgálatában a heilderberg - heilbronni vasut előmunkálataiban vesz részt. és vashidakat tervez. Majd Zürich város mérnöki hivatalában avizvezeték és csatornázás tervezésénél dolgozik.

26-27.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Kherndl Antal

MDK

A régi láncshid ujjáépitésének tervező bizottságának tagjai: Kherndl Antal, Gállik István, Beke József, Zielinski Szilárd, Nagy Virgil. /1913-15/

A vasszerkezet részletterveit a MÁV hidosztályának mérnökei Jurkinyi Jenő vezetésével készitették.

52-53.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. szazadbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Kherndl Antal

jelentése az Eskü téri és Fővámtéri hidak terveire kiirt nemzetközi pályázatról /1894/.

38.-39.o.

Dr. Mihalich Gyula: A XIX. és XX. századbeli magyar hídépítés története. Gp. 1960.

I.

Rektorok és dékánok névsora a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem megszervezéséig.

1.

A M. Kir. József Műegyetem volt rektorainak és dékánjainak névsora a műegyetem egyetemi szervezetének elnyerése óta:

a) **Rektorok névsora.**

Tanév	Név	Tanév	Név
1871—1872.	† Dr. Sztoczek József	1902—1903.	† Dr. Ilosvay Lajos
1872—1873.	† Conlegner Károly	1903—1904.	~~† Hauszmann Alajos~~
1873—1874.	† Dr. Nendtvich Károly	1904—1905.	„
1874—1875.	† Vész János Ármin	1905—1906.	† K. Jónás Ödön
1875—1876.	† Dr. Sztoczek József	1906—1907.	„
1876—1877.	„	1907—1908.	† Dr. Wartha Vince
1877—1878.	„	1908—1909.	„
1878—1879.	„	1909—1910.	„
1879—1880.	† Id. dr. Szily Kálmán	1910—1911.	† K. Jónás Ödön
1880—1881.	„	1911—1912.	Dr. Rados Gusztáv
1881—1882.	„	1912—1913.	„
1882—1883.	„	1913—1914.	„
1883—1884.	„	1914—1915.	† Kovács S. Aladár
1884—1885.	† Dr. Kriesch János	1915—1916.	„
1885—1886.	„	1916—1917.	† Dr. Kürschák József
1886—1887.	† K. Lipthay Sándor	1917—1918.	„
1887—1888.	„	1918—1919.	Czakó Adolf
1888—1889.	„	1919—1920.	„
1889—1890.	† Klimm Mihály	1920—1921.	† Rejtő Sándor
1890—1891.	„	1921—1922.	† Zelovich Kornél
1891—1892.	† Dr. Kőnig Gyula	1922—1923.	„
1892—1893.	„	1923—1924.	Schimanek Emil
1893—1894.	„	1924—1825.	„
1894—1895.	† Id. dr. Entz Géza	1925—1926.	Dr. Szarvasy Imre
1895—1896.	„	1926—1927.	„
1896—1897.	† Dr. Wartha Vince	1927—1928.	Dr. Szily Kálmán
1897—1898.	„	1928—1929.	„
1898—1899.	† K. Lipthay Sándor	1929—1930.	„
1899—1900.	„	1930—1931.	Dr. Hültl Dezső
1900—1901.	† Dr. Ilosvay Lajos	1931—1932.	„
1901—1902.	„	1932—1933.	† Söpkéz Sándor
		1933—1934.	Herrmann Miksa

Kherndl Antal

József nádor 1939/40.

b) **Dékánok névsora.**

Tanév	Mérnöki és építészi osztály	Gépészmérnöki osztály	Vegyészmérnöki és egyetemes osztály	Közgazdasági osztály
1871—1872.	† Kruspér István	† Bielek Miksa	† Id. dr. Szily Kálmán	—
1872—1873.	,,	,,	,,	—
1873—1874.	,,	,,	† Dr. Kriesch János	—
1874—1875.	† Dr. Kherndl Antal	,,	,,	—
1875—1876.	,,	† Dr. Wartha Vince	,,	—
1876—1877.	,,	,,	,,	—
1877—1878.	† Dr. Gerlóczy Gyula	† Nagy Dezső	,,	—
1878—1879.	,,	,,	,,	—
1879—1880.	† Hauszmann Alajos	,,	,,	—
1880—1881.	,,	,,	,,	—
1881—1882.	,,	,,	,,	—
1882—1883.	† Schwarzel (K. Lipthay) S.	† Dr. Ghyczy Géza	† Fölser István	—
1883—1884.	,,	,,	,,	—
1884—1885.	† Klimm Mihály	,,	† Dr. Krenner József	—
1885—1886.	,,	† Dr. Schuller Alajos	,,	—
1886—1887.	† Dr. Kőnig Gyu a	,,	† Dr. Ilosvay Lajos	—
1887—1888.	,,	† Fölser István	,,	—
1888—1889.	,,	,,	,,	—
1889—1890.	,,	,,	,,	—
1890—1891.	† Czigler Győző	,,	,,	—
1891—1892.	,,	† Asbóth Emil	,,	—
1892—1893.	,,	,,	† Id. dr. Entz Géza	—
1893—1894.	† Dr. Ilosvay Lajos	,,	,,	—
1894—1895.	,,	,,	† Dr. Klein Gyula	—
1895—1896.	,,	,,	,,	—
1896—1897.	,,	,,	,,	—
1897—1898.	,,	,,	,,	—
1898—1899.	† Pecz Samu	† K. Jónás Ödön	† Dr. Réthy Mór	—
1899—1900.	,,	,,	,,	—
1900—1901.	Dr. Rados Gusztáv	,,	† Dr. Schmidt Sándor	—

Mihailich Győző

Tanév	Mérnöki és építészi osztály	Gépészmérnöki osztály	Vegyészmérnöki és egyetemes osztály	Közgazdasági osztály
1901—1902.	Dr. Rados Gusztáv	† Rejtő Sándor	† Dr. Schmidt Sándor	—
1902—1903.	,,	,,	,,	—
1903—1904.	,,	,,	,,	—
1904—1905.	† Dr. Bodola Lajos	† Lázár Pál	† Dr. Klein Gyula	—
1905—1906.	,,	,,	,,	—
1906—1907.	† Dr. Tőtössy Béla	,,	† Dr. Kürschák József	—
1907—1908.	,,	† Dr. Wittmann Ferenc	,,	—
1908—1909.	,,	,,	,,	—
1909—1910.	† Kovács S. Aladár	,,	† Dr. Daday Jenő	—
1910—1911.	,,	Zipernowsky Károly	,,	—
1911—1912.	† Nagy Virgil	,,	,,	—
1912—1913.	,,	Czakó Adolf	† Dr. Schafarzik Ferenc	—
1913—1914.	† Söpkéz Sándor	,,	,,	—
1914—1915.	,,	† Bánki Donát	Dr. Szarvasy Imre	† Zelovich Kornél
1915—1916.	,,	,,	,,	,,
1916—1917.	Czakó Adolf	Schimanek Emil	,,	,,
1917—1918.	~~Dr. Hültl Dezső~~	,,	† Dr. 'Sigmond Elek	Dr. Rados Gusztáv
1918—1919.	,,	Herrmann Miksa	,,	,,
1919—1920.	Ifj. dr. Szily Kálmán	,,	† Dr. Tangl Károly	,,
1920—1921.	,,	Dr. Bresztovszky Béla	,,	Dr. Heller Farkas
1921—1922.	,,	,,	† Dr. Istvánffi Gyula	,,
1922—1923.	Sándy Gyula	Dr. Szabó Gusztáv	,,	,,
1923—1924.	,,	,,	Dr. Zemplén Géza	† Dr. Buday László
1924—1925.	Dr. Kossalka János	,,	,,	,,
1925—1926.	,,	Dr. Bresztovszky Béla	,,	Dr. Heller Farkas
1926—1927.	Oltay Károly	,,	Dr. Putnoky László	,,
1927—1928.	,,	Dr. Heller Farkas	,,	Dr. Laky Dezső
1928—1929.	Dr. Mihailich Győző	,,	Dr. Vuk Mihály	,,
1929—1930.	,,	Dr. Misángyi Vilmos	† Dr. 'Sigmond Elek	,,
1930—1931.	Wälder Gyula	,,	Dr. Varga József	† Zelovich Kornél
1931—1932.	,,	Pöschl Imre	,,	,,
1932—1933.	Rohringer Sándor	,,	,,	,,
1933—1934.	,,	Dr. Pogány Béla	Dr. Vendl Aladár	Dr. Bud János

2.

A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola volt rektorainak névsora a főiskolának főiskolai rangra történt emelése óta :

Tanév	N é v	Tanév	N é v
1904—1905.	† Dr. Fodor László	1919—1920.	Dr. Vitális István és Láng Károly
1905—1906.	„	1920—1921.	Jankó Sándor
1906—1907.	Herrmann Miksa	1921—1922.	„
1907—1908.	„	1922—1923.	Boleman Géza
1908—1909.	† Vadas Jenő	1923—1924.	† Dr. Mihalovits János
1909—1910.	„	1924—1925.	Tettamanti Jenő
1910—1911.	† Dr. Fodor László	1925—1926.	„
1911—1912.	„	1926—1927.	Fekete Zoltán
1912—1913.	† Dr. Barlai Béla	1927—1928.	„
1913—1914.	„	1928—1929.	Boleman Géza
1914—1915.	Krippel Móric	1929—1930.	„
1915—1916.	„	1930—1931.	Cotel Ernő
1916—1917.	Kövesi Antal	1931—1932.	„
1917—1918.	„	1932—1933.	Fekete Zoltán
1918—1919.	† Réz Géza	1933—1934.	„

3.

A M. Kir. Állatorvosi Főiskola volt rektorainak névsora a főiskola önkormányzati szervezetének elnyerése óta :

Tanév	N é v	Tanév	N é v
1899—1931.	† Dr. Hutyra Ferenc	1932—1933.	Dr. Wellmann Oszkár
1931—1932.	Dr. Wellmann Oszkár	1933—1934.	Dr. Zimmermann Ágoston

4.

A budapesti Kir. M. Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar volt dékánjainak névsora a kar alapítása óta :

Tanév	N é v	Tanév	N é v
1919—1920.	Dr. Bernát István	1927—1928.	Dr. Karch Kristóf
1920—1921.	„	1928—1929.	Dr. Doby Géza
1921—1922.	Dr. Fellner Frigyes	1929—1930.	Dr. gr. Teleki Pál
1922—1923.	Dr. gr. Teleki Pál	1930—1931.	Dr. Schandl József
1923—1924.	† Dr. Steinecker Ferenc	1931—1932.	Dr. gr. Teleki Pál
1924—1925.	Dr. Czettler Jenő	1932—1933.	† Dr. Grosschmid Lajos
1925—1926.	† Dr. Krolopp Hugó	1933—1934.	Dr. Vonház István
1926—1927.	Ifj. dr. Erődi-Harrach B.		

III.

Tiszteletbeli doktorok

(Doctores honoris causa)

a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem megszervezéséig.

1.

A M. Kir. József-Műegyetemen

a) **a műszaki tudományok tiszteletbeli doktorai:**

József főherceg Ő királyi Fensége (1909).

† *Schulek Frigyes*, volt műegyetemi ny. r. tanár (1914).

† *Kherndl Antal*, volt műegyetemi ny. r. tanár (1915).

† *Bláthy Ottó Titusz*, a Ganz-féle elektrotechnikai gyár r.-t. osztály-igazgatója és igazgató-tanácsosa, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja (1917).

† *Pusztaszéki Forster Gyula báró*, v. b. t. t., a Műemlékek Országos Bizottságának volt elnöke (1917).

† *Lóczi Lóczy Lajos*, a Földtani Intézet volt Igazgatója (1917).

† *Nagyszigethi Szily Kálmán*, volt műegyetemi ny. r. tanár (1917).

† *Dunaszentgyörgyi Tolnay Lajos*, v. b. t. t., a Magyar Államvasutak volt elnök-igazgatója (1917).

† *Zágoni Bodola Lajos*, nyug. műegyetemi ny. r. tanár (1922).

Gállik István, kereskedelemügyi ny. h. államtitkár (1922).

† *Kandó Kálmán*, a Ganz és Társa Danubius gép-, vagón- és hajógyár r.-t. volt vezérigazgatója, a M. Tud. Akadémia volt lev. tagja, az Országos Középítési Tanács volt alelnöke (1922).

† *Velencei Hauszmann Alajos*, volt műegyetemi ny. r. tanár (1922).

† *Nagyilosvai Ilosvay Lajos*, nyug. államtitkár, műegyetemi ny. r. tanár (1922).

b) **a közgazdaságtudományok tiszteletbeli doktora:**

† *Gávai Gaal Jenő*, volt műegyetemi ny. r. tanár (1922).

2.

A M. Kir. Állatorvosi Főiskolán

a) **az állatorvostudományok tiszteletbeli doktorai:**

† *Dr. Schütz Vilmos* titkos kormánytanácsos, a berlini állatorvosi főiskola volt ny. r. tanára (1910).

II.

A M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem rektorai és dékánjai:

a) Rektorok.

Tanév	Név
1934—1935	Rohringer Sándor
1935—1936	Dr. Czettler Jenő
1936—1937	Dr. Szabó Gusztáv
1937—1938	Dr. gróf Teleki Pál
1938—1939	Wälder Gyula
1939—1940	Dr. Zimmermann Ágoston

b) Dékánok névsora.

Tanév	Mérnöki és építészmérnöki kar	Gépész- és vegyészmérnöki kar	Bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar	Mezőgazdasági és állatorvosi kar	Közgazdaságtudományi kar
1934/35	† Zelovich Kornél és Oltay Károly	Dr. Pogány Béla	Finkey József	Dr. Zimmermann Ágoston	Dr. Heller Farkas
1935/36	Dr. Romsauer Lajos	Dr. Vendl Aladár	Dr. Walek Károly	Dr. Reichenbach Béla	Dr. Dengl János
1936/37	Dr. Romsauer Lajos	vitéz Verebély László	Széki János	Dr. Jármai Károly	Dr. Laky Dezső
1937/38	Méhes Zoltán	Dr. 'Sigmond Elek	Roth Gyula	Dr. Szabó Zoltán	Dr. Imre Sándor
1938/39	Csányi Károly	Dr. Pattantyús Á. Géza	Dr. Vendl Miklós	Dr. Hetzel Henrik	Dr. Egyed István
1939/40	Dr. Stachó Tibor	Dr. Zemplén Géza	Kelle Arthur	Dr. Kövessi Ferenc	Dr. Kuntner Róbert

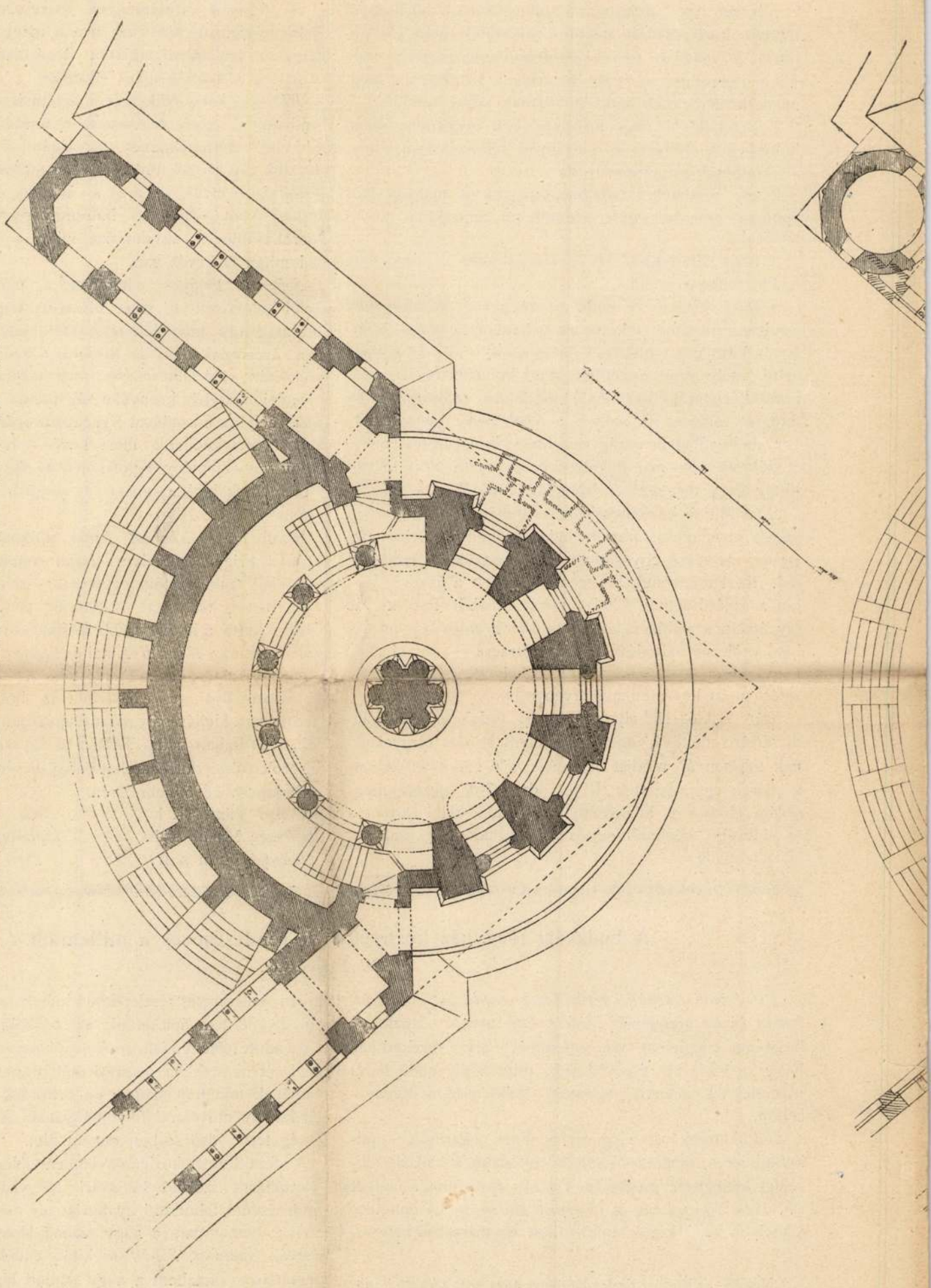

1—3. ábra. A honfoglalás emléke a budavári Halászbástya északi részén. Nézet és alaprajzok.

Kherndl Antal dolgozata a székesfővárosi dunai hidak terveire kiírt pályázat általános ismertetése után, a kitüntetett és megvett tervek részletes ismertetéséről szól. Ezt a dolgozatot a biráló-bizottság a Közlönyben megjelent közlemények legkiválóbbjának tartja, mert:

1. a rendkívüli nagy mennyiségben beérkezett dunai hídterveket, előnyeik és hátrányaik felsorolásával a legáttekinthetőbben csoportosítja;

2. oly részleteket tartalmaz, melyek a magyar hídépítészet előhaladásához jelentékeny mértékben hozzájárulnak;

3. nagy fáradságra, kiváló szorgalomra és független, önálló felfogásra vall.

Schulek Frigyes a budavári főegyház környékének rendezéséről szóló cikkelyében behatóan tárgyalja Szent-István királyunk emlékének kérdését is s oly megoldást ajánl, mely mind esztétikai, mind kulturtörténeti szempontból egyaránt kiválónak mondható; valóságos kőbe faragott történet az, melyet a közlemény szerzője tervez, méltó Magyarország ezredéves fennállásához, méltó a székesfőváros mai fejlődéséhez és méltó Szent-István király nagy történeti és legendáris alakjához.

Szüts Miklós közleményeiben a csupán hajlításra terhelt vagyis azon gerendatartók külső erőinek elméletét tárgyalja, melyekre egy síkban fekvő tetszőleges erők hatnak. Közleményének bevezető részében a kérdést tisztán a szilárdságtani feladat szempontjából fejti ki, de oly általános alakban, hogy a nyert egyenletek a tartóra ható erők speciálizálása után az egyszerű és több támaszpontú gerendatartókra $\sigma = -1$ helyettesítésnek bevezetése után közvetetlenül érvényesek.

Szüts Miklós cikkelyeit az teszi érdekessé és kiváló dícséretre méltóvá, hogy az említett kérdés tárgyalásának teljesen új módját használja, s e réven a felvetett kérdések egy részének (III-ik cikkely 2-ik fejezete) megoldása először e közlemények keretén belül történt s az idevágó képletek egy része is akkoráig csak itt látott napvilágot.

A felsorolt közlemények összehasonlító tárgyalása után az alulírott bizottság arra a meggyőződésre jutott, hogy a Hollán-pályadíjakra legérdemesebb *Kherndl* Antal és *Schulek* Frigyes cikkelye.

Kherndl Antal cikkelyét a hídépítészetről szóló szakirodalmunk egyik legbecsesebb termékének tarthatjuk Eltekintve terjedelmének nagyságától és rajzainak sokaságától, azt kiváló fontossá és érdekessé — a már felsoroltakon kívül — még az is teszi, hogy a hídépítésben manapság dívó hídrendszereknek oly kritikai összehasonlítását tartalmazza, minő a külföldi szakirodalomban is kevés van.

Schulek Frigyes cikkelyét a már felsoroltakon kívül különösen az teszi becsessé, hogy székesfővárosunknak oly műemlék tervezetét nyújtja, mely hivatva van évezredek után is hirdetni a mai nemzedéknek a múlt iránt való lelkesedését, megvalósítása esetén pedig a budai főegyház környéke oly pontja lesz fővárosunknak, melyhez hasonlóval Nyugat-Európának kevés kulturállama dicsekedhetik, mert kevés helyen van oly építmény vagy épímenycsoport, mely az illető nép évszázados kulturájának hű kinyomatát ily pregnáns módon magán viselné.

Mivel mind *Kherndl* Antal dolgozata, mind pedig *Schulek* Frigyes cikkelye a hazai szempontok mellett a technikai szakirodalom egyetemes szempontjából is kiváló becsű, technikai kiállításuk pedig olyan, hogy mind a kettő a legszigorúbb kritikát is megállja, az alulírott bizottság *Kherndl* Antal és *Schulek* Frigyes szóbanforgó cikkelyét egyenlő mértékben érdemesnek tartja a Hollán-pályadíjra s javaslata az, hogy a tisztelt Választmány a Hollán-pályadíjat felerészben *Kherndl* Antalnak, felerészben pedig *Schulek* Frigyesnek adja ki, a felsorolt többi dolgozatokat pedig dícséretben részesítse.

Budapest, 1895. febr. 9-én.

Chàtel Vilmos s. k., *Kiss* István s. k.,
Dolecsko Mihály s. k., *Lipthay* Sándor s. k.,
Kelényi Ödön s. k., *Nyÿ* Béla s. k.

A budavári főegyház környékének rendezése és a millenium.

Schulek Frigyes-től.

A budavári főegyház környékének rendezése és Szent-István király emlékének kérdése cím alatt a »Közlöny« hasábjain megjelent tervezetemmel* arra törekedtem, hogy a budavári főegyháznak, mint első rendű hazai műemléknek *nemzeti jelentősége* kellő módon érvényesüljön.

Templomunk van elég és ha nincs, akármikor építhetünk jót is, szépet is és annyit, amennyit a vallási szükséglet kielégítése megkíván. De oly épületünk, a melyet *IV. Béla*, *Nagy Lajos* és *Hunyady Mátyás* király építetett, a melyen az ő koruk építő-stílusa egymással jó kapcsolatban, jellemzetes részletekben kifejezést talált: csak egy van. Ilyent nem építhetünk, azt örökölnünk kellett.

Az adott történeti jellegnek megóvását és kellő érvényre emelését nemcsak a nemzeti múlt iránt táplált kegyelet alapjának tekintem, hanem az évtizedek óta reám bízott feladat oly művészeti folyományának is, melyért a felelősség terhe első sorban engem illet.

A fentidézett közleményemben jeleztem a tömeggyarapításra szoruló budavári főegyház környékének rendezésénél felmerülő gyakorlati és esztétikai szükségleteket; bemutattam a nagy szabad lépcső és a Halászbástyák, valamint *Szt-István* király emlékének művészeti megoldását; ráutaltam a nagy szabad lépcső gyakorlati és a nyitott folyosók esztétikai szükségére és felsoroltam

* Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1894. évf. XXVIII. kötet, 309—321. oldal. Megjelent külön füzetben is.

OLVASÓINKHOZ!

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Választmányának megtisztelő bizalmából Közlönyünk budgetje az 1895-ik évre 1000 frttal növekedett. Ez a támogatás újabb impulzust ád arra, hogy a magyar műszaki kar szellemi termékeinek tárházát továbbfejlesztve, minél tartalmasabbá és minél sokoldalubbá tegyük.

Közlönyünk önálló cikkelyek dolgában az utolsó két év alatt sohasem szűkölködött. Tagtársaink, de az egyesületen kivül állók is, évről-évre sűrűbben keresik azt fel közleményeikkel, úgy hogy fokozatos fejlődése az eddigi keretben teljesen biztosítottnak tekinthető.

Azonban a Közlönyt annak szerkesztősége e kereten túl, más módon is és hasonló intenzitással óhajtaná fejleszteni, s reményli, hogy erre vonatkozó programmját a Választmány megszavazta budget-emelés révén, tagtársaink hathatós támogatásával és a Közlönyhöz méltó módon meg is valósíthatja.

A Közlöny szerkesztősége rég érzett hiányt akar pótolni akkor, midőn a *Vegyesek* kevésbé kielégítő rovata helyett életbe lépteti a *Szemlét*. Ezen a címen kisebb műszaki közleményeket, aktuális műszaki hireket és a technikai szakok fejlődését jellemző kisebb kulturtörténeti adatokat közlünk. Főrészét, a kéznél levő anyag miatt, a külföldi műszaki folyóiratokban megjelenő cikkelyek velős kivonatai fogják alkotni, azonban a hazai önálló eredeti tudósításoknak mindig elsőséget adunk.

A *Szemlé*-nek egyelőre öt rovata lesz:

a) Mű- és középitészet.

b) Híd-, út- és vasútépítés.

c) Vízépítés és hajózás.

d) Gépészet, gyáripar, bányászat, kohászat és technologia.

e) Elektrotechnika.

A szerkesztőségnek már is sikerült ennek az öt rovatnak szakszerű vezetésére, állandó munkatársakat megnyernie; azonban a *Szemlé*-t állandóan érdekessé és minden irányban hasznossá csak úgy tehetjük, ha a kitüzött feladat megoldása dolgában a magyar technikus világ is támogat bennünket, mert több szem többet lát és több kéz többet végez!

A műszaki tevékenység különféle ágaiban gyakran fordul elő oly aprólékos dolog, mely nagyobb közlemény keretét nem tölti ugyan ki, de feljegyzésre még is érdemes, mert a mindennapi élet adta föladatok egyikét-másikát több-kevesebb sikerrel oldja meg. A *Szemle* megindításával módját akarjuk ejteni annak, hogy a nagyobb koncepciójú dolgok mellett, ezek az aprólékosnak látszók is mindnyájunk közkincsévé váljanak és azzá is válnak, ha mind a székesfővárosi, mind a vidéki tagtársaink ezeket a dolgokat is följegyzik és rendelkezésünkre bocsátják. Ezért arra kérjük Olvasóinkat, hogy amint a nagyobb cikkelyek beküldése dolgában állandó és nagybecsű támogatásukat sohasem vonták meg, ugyanilyen készséges támogatásban részesítsenek bennünket kisebb közleményeiket illetőleg is.

E réven Közlönyünk egyetemes nivóját tetemesen emelhetjük, mert a nagyobb közlemények mellett érezhető hézagokat, sikerül betöltenünk sokoldalú aktuális és gyakorlati dolgokkal.

A *Szemle* rovattal a Közlöny régibb évfolyamaiban is találkozunk, azonban annak fejlesztése pénzügyi szempontból nem sikerülvén, lassankint leszorult s helyét az újabb időben, a nagyobb közlemények foglalták el. Ezért a legnagyobb hálával és köszönettel tartozunk egyesületünk Választmányának, hogy újabbi támogatásával ezt a hasznos rovatot, a nagyobb közlemények eddig elfoglalt terjedelme mellett, újból életbe léptethetjük.

Az elmondottak kapcsán, Olvasóinkkal egy sajnálatos hírt is kell közölnünk. *Cserháti* Jenő tagtársunk, a ki Közlönyünknek immár 1890 óta főmunkatársa és boldogult elődömnek, *Neudtvich* Gusztávnak, 1891-ben történt halála után fél évig ideiglenes szerkesztője is volt, egyesületünk Gépészeti és Gyáripari Szakosztályának elnökévé történt megválasztása s e réven való nagyobb mértékű elfoglaltsága miatt, főmunkatársi tisztéről lemondott. A szerkesztőség mélyen fájlalja eltávozását, mert benne kiváló és kipróbált munkaerőt veszt s azt az űrt, melyet eltávozta okoz, sokáig érezni fogja.

Midőn ezt a sajnálatos hírt Olvasóinkkal közöljük, *Cserháti* Jenő tagtársunknak a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye s e réven a magyar műszaki irodalom érdekében kifejtett ernyedetlen és buzgó működéseért Olvasóink nevében is, hálás köszönetünket fejezzük ki s neki a Gépészeti és Gyáripari Szakosztály elnökévé való megválasztásért őszinte szívből gratulálunk, egyúttal pedig arra kérjük őt, hogy a Közlönyt továbbra is nagybecsű támogatásában részesítse.

Budapest, 1895. februárius hava.

A Szerkesztőség.

MMÉE Közl
1895.
Khernd Antal
Schulek Frigyes

K

Az 1895-ik évi Hollán-pályadíjakat odaitélő bizottság jelentése.

Tisztelt választmány!

Alulírott bizottság utasításához híven, áttanulmányozta a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének* 1894-ik évfolyamában megjelent közleményeket, hogy azok közül a két legjobbat kiválasztván, a Hollán-pályadíjjal való megjutalmazásra ajánlhassa.

A bírálatkor, az alulírott bizottság, első sorban is a közlemény eredetiségére vetette a fősúlyt, mert véleménye szerint azokat a közleményeket illeti meg az elsőség, melyek valamely ezideig még nem, vagy csak kevésbé tárgyalt gyakorlati vagy elméleti kérdések megoldásával foglalkozván, technikai ismereteink előbbrevitele mellett a gyakorlatnak is jó szolgálatokat tettek. Ezek mellett azokat a közleményeket is figyelembe vette, melyek valamely műszaki kérdés tárgyalásában önállóaknak bizonyultak és műszaki irodalmunkat e réven gazdagították. E két főszempont mellett a közlemények alaki része is kellő méltatásban részesült és két hasonló belbecsű munka közül annak ítélte az elsőséget, mely alakilag jobban megfelelt.

Mindenekelőtt alulírott bizottság örvendetesen jelenti, hogy a *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének* 1894-ik évfolyamában is sok oly közlemény látott napvilágot, mely mind a tartalomra nézve, mind pedig alakilag technikai szakirodalmunk díszére válik s a jelzettük alapon történt összehasonlításkor a következő közleményeket találta a legkiválóbbaknak.

Biró Eleknek: *A szarvas-szent-andrási holtmeder rendeltetése és berendezése* című dolgozatát. — *Holl* Gyulának: *Hazánk első Poirée-rendszerű duzzasztó műje* című dolgozatát. — *Hoor* Mór dr.-nak: *A villámhárítókról* című dolgozatát. — *Huszka* Józsefnek: *A székely faház* című dolgozatát. — *Falsoviczky* Gézának: *A gőzkazánok vizsgálata* című dolgozatát. — *Khernd*l Antalnak: *A székesfővárosi dunai hidak terveire kiirt pályázatról* című dolgozatát. — *Schulek* Frigyesnek: *A budavári főegyház környékének rendezése és Szent-István király emlékének kérdése* című dolgozatát és *Szüts* Miklósnak: *A gerendatartók rugalmas vonalának s a rugalmas vonal háromszögtani érintőjének egyenlete s ezeknek alkalmazása a több támaszpontú gerendatartók reakcióinak meghatározására, továbbá: Valamely síkban fekvő párvonalas erők tehetetlenségi nyomatékának meghatározása valamely az erők síkjában levő s velük párvonalas tengelyre nézve közvetetlenül az erők tehetetlenségi sugara által*, és: *Az állandó keresztmetszettel biró egyszerű és több támaszpontú gerendatartók külső erőinek elmélete* című dolgozatait.

Biró Elek munkája a Hármas-Kőrös szarvas-szent-andrási szakaszának szabályozását tárgyalja.

Röviden elmondja a szabályozás történetét, ezután áttér a szabályozás révén keletkezett holtmeder rendeltetésére és berendezésére. Bemutatja az idetartozó zsilipek és betoncső-tiltók tervét, végül pedig részletesen leírja készítésük módját. *Biró* Eleknek ez a műve a kérdést nemcsak sikeresen oldja meg, hanem sok oly eredeti gondolatot is tartalmaz, melyek a csekély esésű alföldi folyóink szabályozása dolgában kiváló figyelemre érdemesek; sőt egy kisérlete révén a mozgó és a nyugvó víz összekeveredésének törvényeit is kimutatja.

Holl Gyula közleményének a duzzasztó művek építése dolgában van kiváló fontossága, mert hazánk első Poirée-rendszerű duzzasztó műjét írja le. Az eredeti tervek kidolgozásában a közlemény szerzőjének nagyrésze volt s közleményének gyakorlati becsét nagyon emeli az, hogy a duzzasztó mű kiszámítására és építésének részletes történetére is kiterjeszkedett.

Hoor Mór dr. cikkelye tulajdonképpen két főrészre oszlik. Az elsőben tárgyalja az épületekre való villámhárítókat, a másodikban pedig az elektromos vezetékek villámhárítóiról szól. Kiindulván *Lodge* Olivér kisérleteiből, kimutatja, hogy a villámhárítók szerkezete az elektrotechnikának manapság ismert tételeivel ellenkezik s azt javasolja, hogy az eddig használatos fémrudak helyett tüskés dróttal védjük meg épületeinket. Ezután áttérvén az elektromos vezetékek villámhárítóira ezek kritikai ismertetése után ajánlja a cinkhengerekből összeállított és a gyakorlatban teljesen bevált megszakító villámhárítót. *Hoor* Mór dr. cikkelyét az teszi kiválóan becsessé, hogy állításait kisérleti adatokkal támogatja s ezek révén jut a mai felfogással teljesen ellenkező véleményre. Az alulírott bizottság *Hoor* Mór dr. közleményének különösen második részét emeli ki, mint olyant, mely teljesen önálló kutatás eredménye.

P

Huszka József dolgozata a székelyek szokásos faépítményeiről kiváló buzgalommal összegyűjtött nagybecsű adatokat tartalmaz, melyeket a kulturtörténeti adatokkal egybevetve az ázsiai magyarság és a perzsa kulturák közti rokonságra következtet. Huszka munkája tehát, a magyar kultura és őstörténelem szempontjából tekinthető fontosnak, de dicséretre méltó azért is, mert jelzi azt az utat, mely az építészetben önálló stílus-irány — ha szabad mondanunk magyar stílus — megteremtésére vezethet.

Falsoviczky Géza cikkelye a gőzkazánok rendszeres vizsgálata szempontjából tartalmaz értékes adalékokat s különösen azzal tűnik ki, hogy az eddig használatos vizsgáló módszereket kritikailag ismerteti s azok közül a legjobbat kiválasztva, ajánlja a gőzkazánok vizsgálatára. Fejlődő iparunkra való tekintettel, kiválóan fontos, hogy a szén elégésekor keletkező energiát minél nagyobb mértékben értékesítsük, már pedig ennek egyik leghathatósabb módja a gőzkazán okszerű megvizsgálásában rejlik; ezért igen nagy szolgálatokat tesz a gyakorlatnak az, a ki az idevágó jelesebb dolgokra a szakköröket figyelmezteti s nekik a sok közül a legjobbat kiválasztja és beható ismertetéssel kapcsolatosan ajánlja.

Kherndl Antal

A grafostatikai kulalásainak eredmé-
nyei csak magyar nyelven jelentek
meg, és így a Nyugatnak később K-ből
függetlenül kellett rájonnie az ő
általa már 1882-ben lefektetett
eredményekre. Munkásságára Wien-
ben és Zürichben egyaránt hivatkoznak.

Dr. Vajda Pál: A magyar lidépítés
Bp. 1964. 210.

Kherndl Aribel

Mő.-merevített tartóra vonatkozó elmélete holgált alapul az Erzsébet híd tervező mérnökei munkájánál.
A grafostatika világhírű kutatója Kh. A. A grafostatikát jóformán önálló tud. módszerré kerekéfesítette.
Vasszerkezeti műve: A tartós grafostatikája
Dr. Vajda Pál: A magyar hidépítés
Bp. 1964.
210.

Kherndl Antal

A Széchényi-Lánchid ujjáépítő mérnöke, az ujjáépítés 1913-15 karlott. Korszerű merevített karlókat alkalmazott, az láncokás a merevítés karbonacélból készültek. A régi vasszerkezet 2139 tonna volt, az ujjáépítéké 5194 t.

Dr. Vajda Pál: A magyar hidépítés
Bp. 1964.

16°.

Kherndl Antal,

Culmann prof. mellett dolgozott a zürichi Polytechnikumon. Culmann a grafostatika vilaghirü kutatoja és tovabb fejlentöje. Kh. A. a grafost.-át alkalmazabb módnemek tarta, mint az analitikai módnést.

Dr. Vajda Pál. A magyar Lidépítés
Bp. 1964.

21

HATSCHEK SZABADALMA.

Eternit-Pala

A jelenkor **LEGJOBB** tetőfedő anyaga.
Tüz- és fagyálló, viharerős könnyü, tetszetős és olcsó, javitást nem igényel.

Eternit Müvek Hatschek Lajos
Budapest VI., Andrássy-ut 33.
Nyerges-Ujfalu Esztergommegye
TELEFON: 12—92.

Legmesszebbmenő jótállás.
Elsőrangu referenciák.
Mintát, ismertetést és árajánlatokat költségmentesen küldünk

székhelylyel, amelynek javadalmazása ez idő szerint 1100 kor. fizetés, 200 kor. lakáspénz, a reá bizott törvényhat. közutakon minden kiépitett kilométer után 6 kor. 60 fillér, a kiépitetlen közutak után km.-ként 3 kor. szertárbér. Mindazok, akik ezen állást elnyerni óhajtják, minősitést igazoló bizonyitványokkal, nevezetesen: magyar honossági, születési, erkölcsi és eddigi tanulmányai, továbbá a magyar és tót nyelvnek szóban és irásban való tudását hitelesen igazoló bizonyitvánnyal felszerelt pályázati kérvényüket semsei Semsey Boldizsár főispán urhoz cimezve, Sáros vármegye alispánjánál f. é. augusztus 20-ig adják be.

Vizmesteri, épitès felügyelői és müszaki rajzolói állás. Kassa szab. kir. város csatorna és vizművének épitési munkálatánál betöltendő következő állásokra pályázat van hirdetve: 1 Vizmesteri állásra állandó külső foglalkozással, havi 200 korona javadalmazással, 1 épitési felügyelő (pallér) állásra (a város területén) 150 K. javadalmazással, 1 müszaki rajzolói állásra napi 4 korona javadalmazással. Valamennyi pályázótól megkövetteltetik, hogy a köz- és magáncsatornák épitésében jártassággal birjanak. Pályázók az eddigi müködésükről szóló bizonyitványokkal felszerelt kérvényeiket julius 21-ig tartoznak a városi csatorna és vizművek igazgatóságánál benyujtani.

Mérnöki munkálatok.

Felmérési munkák. Torontál megyei Szanád község a községi és urbéres birtokossági legelők felmérését és felosztását elhatározván, felhivatnak e munkára pályázni óhajtó mérnökök, hogy ajánlataikat f. é. augusztus hó 1-éig a község előljáróságánál nyujtsák be. Közelebbi felvilágositások a községjegyzői hivatalban nyerhetők.

Tagositások.

Szuliget. Szuliget [Hunyad m.] község általános tagositási ügyében az előmunkálatok elrendeltettek, az előmunkálatok megkezdésére tárgyalási határnapul f. é. augusztus 2. napjának d. e. 8 órája tüzetett ki Szuliget községébe a község házához. A birtok rendező mérnökök felhivatnak, hogy pályázatukat f. é. augusztus 1-ső napjáig Kuntz Gyula kir. törvényszéki bióhoz Dévára küldjék be.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister báró Majthényi Otmár cs. és kir. kamarás lukaményi lakosnak a nógrád vármegyei helyi érdekü vasut Szécsény állomásától Endrefalva, Szalmaterc, Karancsság, Ságujfalu és Kisharsyán községek határain át a m. kir. államvasutak Pálfalva, esetleg Salgótarján állomásáig vezetendő rendes nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra, továbbá a m. kir. államvasutak Bicske állomásától Göböljárás puszta, Doboz, Tabajd, Vál, Kajászószentpéter, Baracska és Ráckeresztur községek határain át Ercsiig, illetve a Dunáig vezetendő 0·70 m.-es keskeny nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekü vasutvonalra kiadott előmunkálati engedélyt a lejárattól számitandó további egy év tartamára Petrovits János földbirtokos részére meghosszabbitotta; Kisvárda község közönségének a Szabolcs vármegyei helyi érdekü vasut Nyirmada állomásából kiágazólag Karász, Gyulaháza, Nagybáka és Anarcs községek határain át a magyar királyi államvasutak Kisvárda állomásáig, valamint folytatólag Kisvárdától Döghe, Kékcse és Kanyár községek érintésével Dombrádig vezetendő szabványos nyomtávu gőz-, illetve motoros üzemü helyi érdekü vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

A losonc—gácsi vasut. A kereskedelemügyi minister a Losonctól—Gácsig vezetendő helyi érdekü gőzüzemü vasut épitési engedély okiratát mult héten adta ki. Ennek alapján Pallós Armin épitési vállalkozó, budapesti lakos engedélyt kapott arra, hogy a m. kir. államvasutak Losonc állomásától Gácsig vezetendő szabványos nyomtávu gőzüzemü helyi érdekü vasutat és annak tartozékaiként a Rakottyai György és fiai zománcozó gyárához, továbbá a Herzog és Kohn-féle szeszgyárhoz, s végül a gácsi posztógyárhoz vezetendő vontató vágányokat, megépitse. Az engedélyezett vasut megépitéséhez és üzleti megfelelő berendezéséhez szükséges tényleges tőke 627.000 koronában állapittatott meg, mely tőkéből forgalmi eszközök beszerzésére engedélyes 45.000 koronát tartozik forditani.

A székely vasutak épitése. Az épités alatt álló székely vasuti hálózat gyergyószentmiklós-madéfalvai vonalrészének munkáiból eddig az összes előirányzott földmunkának 44%-át végezték el, azaz 504,000 m³-t. Folyamatban vannak a vizmentesitési és csuszás ellen biztositó munkák, továbbá 16 drb kavicságyas betonhid, 10 drb boltozott áteresztő és 7 drb nyilt hid épitése. A vonal egyetlen alagutját május 30.-án törték át és most a boltozat kitörésén dolgoznak; eddig a 236 méter hosszú alagutnak mintegy feléig jutottak a boltkitöréssel. A vonalon 10 drb őrház van épülőfelben. Csikrákos, Csikmadaras, Karcfalva, Csikszentdomokos, Vasláb, Gyergyószentmiklós és Marosfő állomások épületei és az utóbbi két hely vizállomása ugyancsak falazás alatt állanak. A munkás-létszám junius hó 30-án közel 4,000 volt. E határidőig a 46 km. fővonal összes munkáinak mintegy 28%-a készült el.

Helyi érdekü vasutak kiépitése. A kereskedelemügyi minister leiratilag utasitotta az államvasutak igazgatóságát, hogy állapitsa meg rövid időn belül mindazon helyi érdekü vasuti vonalakat, melyeknek megépitése közforgalmi és közgazdasági érdekekből első sorban kivánatos. A kereskedelemügyi minister egyszersmind értesitette Ludvigh Gyula elnökigazgatót, hogy ezen vonalak kiépitését a javaslati munkálatok beérkezete után maga a kormány fogja kezdeményezni, biztositva ezzel azt, hogy az épitendő helyi érdekü vasutak tényleg közgazdasági célt szolgálnak.

Az öcsöd-pusztapói vasut. Az öcsöd pusztapói h. é. vasut létesitésére Öcsöd község közgyülése törzsrészvények ellenében 12.000 k. hozzájárulást szavazott meg.

A vésztő-kötegyán-hollódi vasut. A vésztő-kötegyán-hollódi h. é. vasut létesitésére Bihar vármegye törzsrészvények ellenében 250.000 k. hozzájárulást utalványozott ki.

A miskolc—diósgyöri vasut. A miskolcz-diósgyöri helyi érdekü villamos és gőzmotoros üzemü vasut mütanrendőri bejárását Finály Lajos vasuti és hajózási biztos vezetése alatt julius 10-én tartották meg.

Iparvasut épitès. A bihari erdőipari és mészégető részvénytársaság erdőségeinek intenzivebb kihasználására Dobrest, Lunkaszprie és Rossia községek érintésével 20 kilométer hosszu hegyi jelleggel épitendő iparvasut épitését tervezi. A tracirozási és egyéb müszaki előmunkákat e vasut kiépitéséhez Keményy Béla nagyváradi mérnök végzi.

A nagykörös—kécskei vasut. Pestvármegye törvényhatósága jóváhagyta Nagykőrös város ama határozatát, mely szerint a nagykőrös—kécskai vasut kiépitéséhez 250.000 koronával járul hozzá.

Villamos vasut Rákosfalváig. A budapesti közuti vaspálya társaság a kereskedelemügyi ministeriumhoz felterjesztette a tervezett rákosfalvai vonalának terveit. A minister értesitette a székesfőváros hatóságát, hogy ebben az ügyben legközelebb sürgősen intézkedni fog.

A nagykároly margittai vasut kiépitésére irányuló tárgyalások a vállalkozó céggel most vannak folyamatban. A tracirozás már megtörtént és a hozzájárulás is kedvezően folyik, tehát a vonal kiépitése biztositottnak tekinthető

Mütanrendőri bejárás. A „Bihari erdőipar és mészégető részvénytársaság" tudvalevőleg átvette a Lamarche budapesti cég által megkezdett Ptyeri völgyi vasut épitését befejezés végett. Az épitkezések immáron teljesen készek és az épittető cég a minap adta be a kérvényét a mütanrendőri bejárás megejtése végett.

Vizépitészet és szabályozás.

Partbiztositási munkák. A Grocka szigettel szemben, a Duna balpartján a Pancsova-kubini ármentesitő- és belvizszabályozó-társulat védtöltéseinek előterén végrehajtandó és 12046·8 köbm. I-ső osztályu, valamint 12046·8 köbm. II od osztályu terméskő tervszerü beépitéséből és szállitásából álló partbiztositási munkákra a korábban megállapitott befeje-

Mindennemü festékek, kencék, olajok, mázak, ecsetek
SZENDE ADOLF festék nagykereskedő
BUDAPESTEN, V., Ferenc-József-rakpart 22.
Telefon 70—19.

Épitési kölcsönök

(zálogievélert nincs levonás) kieszközlésé lehetőleg az egész épitési költség erejéig.
Iparosoknak és kereskedőknek személyhitelt.
KRAUSZ MÓR BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 1. SZÁM.

Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójának megállapitásánál oly természetü államsegély, a melyet a részvénytársaság szerződésileg vállalt kötelezettségei ellenértéke fejében az államkincstártól kap, az üzlet nyers jövedelméből le nem vonható. (11969/902. P. sz.)

Állami kedvezményben részesitett gyári vállalat a gyári telek megszerzése és átirása után járó illeték fizetése alul akkor is felmentendő, ha az állami kedvezményt csak a gyári telek vétele után szerzi meg. (11358/902. P. sz.)

Jogerősen megállapitott házadómentesség abból az okból meg nem hoszabbitható, hogy az adómentességet nyert ház utólag oly területbe vonatott, melyben a házadómentesség hosszabb időre terjed. (987/902 P. sz.)

Vizszabályozási költség-járulékok kitől való behajtása tárgyában hozott közigazgatási bizottsági határozatok ellen benyujtott panaszok elintézésére a m. kir. közigazgatási bíróság nem illetékes. (9704/902. sz.)

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1906. julius hó 16-án Wellisch Alfréd biz. tag elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását: a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre**: 148430. Hofhauser Antal (VIII. Szentkirályi-utca 28.) a VIII. József-utca 5464 hrsz. a. III. em. ház 146870. Budai irgalmas rend nev. Schomann Antal és Klinger József (V. Vadász-u. 30.) a II. Margit-körut 3530 hrsz. a. három d:b. 4 em. ház — 144192. Kohn Imre (VIII. Üllői-ut 30) a IX. Soroksári-u. 9499 hrsz. a. négy emeletes ház, ép. Schannen Ernő — 143531. Mahunka Imre (VIII. Rigó-u. 8.) u. o. 3 em. ház, ép. Stobbe Adolf — 148147. Schütz Rezső (VII. Csömöri-ut 27) a IX. Kinizsi-u. 9237 hrsz. a. 3. em. ház — 144182. Hadinger Adolf (VII. Vörösmarty-u. 39.) a VII. Mexikói-ut 83. sz. a. két em. ház — 149934. Ungár Vilmos (VII. Városligeti fasor 33.) az V. Katona József u. 1210. hrsz. a. négy em. ház — 145209. Nemzeti Szalon az V. Erzsébet-téren levő kioszk épületre em. ráépités, ép. Vágó László és József — 144904. Finály Adolf (III. Bécsi-ut 267.) u. o. kékfestőgyár ép. Rajky Béla — 151862. Dr. Bayer Sándor (Alkotás-u. 6.) u. o. toldalék és emelet ráépités, ép Mollien Lajos — 150017. Lehmayer Nándor (II. Margit-körut 16.) u. o. em. ráépités. ép. Kovács Gusztáv — 144918. Első magyar részvény serfőzde r. t. (VIII. Esterházy-utca 6 | a.) II., Fő-utca 3086. hrsz. a. jégverem és istálló ép Dr. Zielinszki Szilárd — 148425. Maros Mátyás (I. Várfok-u. 8. szám) ugyanott toldalék, épitő mester Groszmann Ferenc — 152729. Özvegy Hornung Jánosné nev. Stefanovits S. Béla (VIII. Illés-utca 13.) a X. Család-utca 193. sz. a. toldalék. — 130913 Krén Pál (III. Ápát-utca 6465. hrsz.) ugyanott toldalék, ép. Schaffler István. — 150835. Bauer Jakab (X. Szlávy-utca 2.) ugyanott toldalék, ép. Gratz Dániel. — 143555. Kalmár és Engel (V. Lipót-körut 18.) a VI. Üteg-utca 40. sz. földszintes épületek, ép. Singer Samu. — 143553. Gugler és Forray (V. Váci-ut 162.) ugyanott gyári épületek, ép. Singer Samu. — 144129. özv. Tscheuke Emilné (VI. Nagy János-utca 39.) ugyanott toldalék. — 146861. Braun Géza (VIII. Üllői-ut 60.) ugyanott raktár, ép. Stefanovits Béla. — 140166. István János (VII. Telep-utca 14.) ugyanott kocsiszin, ép. Szilágyi Lajos. — 144868. Wimmer István (III. Kaszás-utca 6655. hrsz.) ugyanott fészer. — 145632. Horváth Lukács (VII. Hungária-körut 206. sz.) ugyanott istálló. — 145589. Rakovszky Antal (V. Nagykorona-utca 23.) ugyanott boltkapuzat épitésére vonatkozó épitési tervei jóváhagyattak; — b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra**: 146863. Novák János (VIII. Üllői-ut 46.) az V. Visegrádi-u. 155. sz. a. - 150844. Faber Fülöp (II., Zárda-utca 47.) ugyanott — 147058. Bittner Alajos (I., Krisztina-körut 75.) ugyanott — 149962. Standard r. t. (IV., Kossuth Lajos-utca 4.) ugyanott — 148163. Budapesti közuti vaspálya társaság (V., Lipót-körut 22.) az V., kerület Nádor-utca 31. szám alatt — 144184. Dr. Leitner Adolf (VI., Petőfi-utca 3.) a VI., Andrássy ut 55. sz. a. — 144127. Salzer Ignác (IV., Károly-utca 3.) a VI., Vörösmarty-utca 48. sz. a. — 145217. Nagy Zsigmond (IV., Városház-utca 10.) a VI., Lázár-utca 3. sz. a. — 144906. Járadék és hitelbank (VI., Teréz-körut 1.) ugyanott — 145208. Rigler József Ede (V., Erzsébet-tér 19) ugyanott — 150862. Lakos Lajos (IV., Váci-utca 40.) a VIII., Bezerédy-utca 5747. hrsz. a. házra vonatkozó módositott épitési tervei jóváhagyattak; c) **jóváhagyásra ajánltattak**: 145218. Dr. Erdey Gyula a IX., Bakács-tér 9213. hrsz. a. — 144898. Ganz és társa a X., Kőbányai-ut 8624. hrsz. a. — 144844. Holub József az V., Fürdő-utca 10. — 134293. Magyar leszámitoló és pénzváltóbank az V., Dorottya-utca 6. sz. a. — 149929. Magyar Sándor a IX., Tüzoltó-utca 8790. hrsz. a. — 147259. Körbel Olga a VIII., Nagyfuvaros-utca 5967. hrsz. a. — 153499. Molnár Gyula a VII., Hajtsár-ut 1. sz. a. — 114736. Szenes Mór a VII., Csömöri-ut 2822. hrsz. a. 143030· Feja István a VII., Erzsébet királyné-ut 76. sz. a. — 145609. Br. Pongrácz Vincéné a VI., Délibáb-utca 25. sz. a. — 150840. Kommer József a IV., Kishid-utca 4. sz. a. — 144901. Csatai István a II., Törökvészdülő 5616. hrsz. a. — 150859. Kovald Péter és Fia a VII., Szövetség-utca 4566. hrsz. a. — 144891. Szoyka testvérek az I., Városmajor-utca 1527. helyrajzi szám alatt 145605. Horváth Agoston az I. ker., Fürj-utca 12859. hrsz. a. házra vonakozó épitési tervek; d) **gépekre és felvonókra**: 150832. Lukács Lászlóné (a VI., Nagy János-utca 17.) — 148326. Rosenthal Árpád (IX., Soroksári-ut 9585. hrsz. a.) — 148154. Weisz Miksa (VII., Aréna-ut 19. sz.) — 148145. Warhanek C. (VI., Lomb-utca 12. sz.) — 148144. Tudor r. t. (VI., Ágyag-utca 1527. hrsz.) — 146882. Hecht Adolf és József (V., Lipót-tér 15.) — 145212 Asbóth János (I., Uri-utca 58.) — 145211. Toásó Pálné (VII., Bosnyák-utca 1.) — 138934. Telefon gyár r. t. (VII., Gizella-ut 51.) — 138922. Bosányi és társa (X., Száva-utca 8563. hrsz.) — e) **elutasittattak**: 145921. Dr. Végh Mihályné a II. Krisztina-körut 51. sz. a. — 142803. Makkos József az I., Ménesi ut 13441. hrsz. a. 138039. Feder Lipót a II., Zsigmond-utca 4154. hrsz. a. — 146865. özv. Légrády Tivadarné az I., Budafoki-ut 13515. hrsz. a. — 141354. Sarbó Vilmos az I., Szilassy-ut 8209. hrsz. a. 138944. Fromm János a III., Remetehegy 2093. hrsz. a. házra vonatkozó tervek.

Kinevezések.

A kereskedelemügyi m. királyi minister Ney Béla ministeri tanácsost és Khernndl Antal udv. tanácsos műegyetemi tanárt az Országos Középitési Tanács alelnökeivé, továbbá ~~Alpár Ignác~~, dr. ~~Hültl Dezső~~ és Quittner Zsigmond műépiteszeket, valamint Pecz Samu műegyetemi tanárt az ezen tanács kebelében szervezett állandó bizottság magas épitési csoportjának tagjaivá, ~~Czekelius~~ Aurél nyug. ministeri tanácsost, Bodola Lajos és dr. Zielinski Szilárd műegyetemi tanárokat, valamint Zsigmondy Béla mérnököt az állandó bizottság ut- és hidépitési csoportjának tagjaivá nevezte ki.

A kereskedelemügyi m. kir. minister Masirevics György és Medanich Romuald m. kir. vasuti és hajózási biztosokat m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőkké nevezte ki.

A kereskedelemügyi m. kir. minister Molterer János kir. mérnököt a kőmives, kőfaragó- és ácsmesteri képzettség megvizsgálására Veszprémben szervezett bizottság elnökévé kinevezte.

Pályázatok tervkészitésre.

Az aradi Kossuth-szobor pályázata. Az Aradon emlendő Kossuth-szobor pályázati feltételeit most teszi közzé a bizottság. A feltételek igy hangzanak: Tervezendő Kossuth Lajos szoboremléke, 70.000 korona költséggel. Az alapozás, talapzat, beton és kőmivesmunkák anyagáról, a tervező rajza és utbaigazitása szerint a bizottság gondoskodik, az épités vezetését, állványozást és egyéb munkálatokat házilag végezteti. A pályázatban csak magyar honos müvészek vehetnek részt. Pályázó müvész minden tekintetben szabadon foghatja föl a szoboremlék tervezetét, de a kivitel anyaga hazai gyártmányu ágyubronz, a talapzata bemutatandó minta szerinti hazai kőanyag. A szobor emlék helye a városház előtti, a csanádi vasut és kincstári paloták közötti tér. Jeligével ellátott pályatervek 1907. március hó 15-ig Nagy Kálmán urhoz, a szobor-bizottság ügyvezető elnökéhez (Arad, városház) küldendők be. Kivántatik egytized arányu kész minta. A pályázó, müvéhez felhasználandó bronzöntvény összetételét ismertesse és nyilatkozni tartozik, hogy a kitüzött összegért vállalkozik-e a megalkotásra. A három legjobb pályamüvet 2000, 1000 és 500 koronaért váltja meg a bizottság és a kivitel fölött szabadon rendelkezik. A pályamüveket megbirálás után 15 napra kiállitják. A birálatot, országos szaktekintélyekkel együttesen, helyi bizottság végzi. A helyszinrajzot a pályázóknak megküldi a bizottság.

Tervpályázat személyfelvonóra. A „Lift“ Magyar Felvonó Készülékek gyára megbizásából a Magyar Épitőművészek Szövetsége tervpályázatot hirdetett egy személyfelvonó járószékének tervére. A határidő f. é. julius 15-én járt le, mely időpontig egy pályázat érkezett be „Turul“ jeligével.

Pályázatok állásokra.

Utbiztosi állás. Sárosvármegye alispánja pályázatot hirdet egy utbiztosi állásra Bártfa

SPITZER LEÓ
MENYEZET-SZOBRÁSZ.
Elvállal stukatur és Rabitz munkákat.
SPECIALISTA STUKOLIN-MENYEZETEK KÉSZITÉSÉBEN.
VIII. MOSONYI-UTCA 1. SZÁM

„SATORIN"-KŐHABARCS-ANYAG olcsóbb a mésznél, fagymentes, szintartó, kőkemény, plasztikus.
Több szinben szállitja: SÁTORI-GYÁR BUDAPEST, IX., Dandár-utca 25.

zési határidő kitolásával a földmivelésügyi minister lapunk mai számában ujabbi árlejtést hirdetett f. é. julius hó 30-iki határidővel. Az első izben e hó 3-án e tárgyban megtartott árlejtésen a következő ajánlatok érkeztek be: Guttmann és Frank (Ujvidék) I. oszt. terméskőre 8 k. 60 fillérrel, II. oszt. terméskőre 8 k. 60 fillérrel köbméterenként, összesen az egész munkára 207,204 kor. 96 fillérrel, ha a munkálatok elkészitésére adott időt meghosszabbitják, akkor 186·484 kor. 44 fillérrel; Leovits János és társa (Pancsova) I. oszt. terméskőre 8 kor. 18 fillérrel, a II. szt. terméskőte 7 kor. 74 fillérrel.

A Bergudi öböl feltöltése. A kereskedelemügyi m. kir. minister a Bergudi öbölben végzendő feltöltési és partfalépitési munkálatokkal a megtarott árlejtés alapján zimonyi Schwarz és fia és Gregersen G. és fiai céget bizta meg 516.209 kor. vállalati árban.

A kiskőszegi Dunaszakasz szabályozási müveinek helyreállitására, kiegészitésére valamint a blazsovicai átvágás felső torkolatánál szakadó part biztositására végrehajtandó és 1447·20 köbm. földleásásból 14.840 köbm. I. oszt. valamint 47.900 köbm. II. oszt. kőhányási kőanyag szállitásából és beépitéséből álló vállalatra a földmivelésügyi minister lapunk mai számában árlejtést hirdetett. Pályázati határidő f. é. augusztus hó 2-ik napjának déli 12 órája.

Épitő munkálatok.

A fővárosban.

A Budapesten épülő állami gyermekmenhely belső területének termő földdel való feltöltésére, parkirozására, valamint kocsi és gyalogjáró utainak épitésére az állami gyermekmenhelyek müvezetősége lapunk mai számában árlejtést hirdetett. Pályázati határidő f. é. julius 30-ik napjának déli 12 órája.

Gymnasium épités a VII. kerületben. A VII. ker. István-uton épitendő állami főgymnasium munkálataira a vallás és közoktatásügyi minister már nemsokára kiirja az árlejtést, mivel a terveket Korb és Giergl épitészek elkészitették és jóváhagyás végett a ministeriumhoz felterjesztették.

Személyzeti épület a hüvösvölgyi állomásnál. A budapesti közuti vaspályatársaság a Hüvösvölgy végállomásánál személyzeti épületet akar emeltetni. A székesfőváros hatósága erre a helyhatósági engedélyt már megadta, a mihez most a belügyminister is hozzájárult.

Uj villatelep. A Fehérvári-ut és Sósfürdő között tervezett uj villatelep épitését még e nyár folyamán megkezdik. A 89 házhelyből álló telektömbön eddig 34 jelentkező épittet villaszerü házat. A terv szerint a jövő évi augusztus elsején az összes épületek átadatnak tulajdonosaiknak. A még e hó folyamán jelentkezőknek szintén a jövő év augusztus elsejére készitik el a villát. A telepet Grünwald testvérek vállalkozó cég létesiti.

Kályhás munka. Az igazságügyi ministerium épületében levő 136 drb. cserépkályha javitására és 8 drb. uj kályha szállitására árlejtés van kitüzve. Pályázati határidő f. é.-julius hó 26. napjának d. e. 10 órája.

A vidéken.

A brassói állami szemkórház épitésénél előforduló épitési munkákra a belügyi m. kir minister lapunk mai számában árlejtést hirdetett. Az ajánlatok, melyek minden munkacsoportra csakis egyenként külön-külön tehetők, f. é. julius hó 30-án déli 12 óráig a brassói államépitészeti hivatalban nyujtandók be.

Állami méntelep épitése Komáromban. A földmivelésügyi m. kir. miniseter jelen számunkban árlejtést hirdetett a komáromi m. kir. állami méntelep laktanya és pedig 12 különálló épület s ezek tartozékainak kiépitésére. Az összes munkák 290.727 kor. 59 fillérrel irányoztattak elő. Ajánlatok ugy az összmunkára, mint egyes munkanemekre is tehetők és f. é. julius 30.-án d. e. 12 óráig a földmivelésügyi ministerium gazdasági müszaki osztályánál Budapesten (V. Vécsey u. 3.) nyujtandók be.

A csibráki templom helyreállitása. Tolna vármegye Csibrák községében levő rom. kath. templom helyreállitási munkálatainak foganatositására, a község iskolaszéke f. é. augusztus 16-án d. e. 11 orakor megtartandó versenytárgyalást hirdet. A munkálatok előirányzott költsége 4423 kor. 42 fill.

Főgimnázium helyreállitása Désen. A dési m. kir. állami főgymnasiumnál szükségelt különböző javitások foganatositására, a gymnasium igazgatósága lapunk jelen számában árlejtést hirdet f. é. julius 21-ikére. Előirányzat 1837 kor. 62 fill.

Iskola épités Nagymihályban. A nagymihályi izr. hitközség a Jókai-utcában levő telkén modern iskolaépületet emeltet. Az épitéssel Stark Hermann vállalkozó van megbizva.

Munkáslakóházak épitése Pápán. Perutz testvérek pápai gyárosok gyártelepükön ujabbi 13 munkáslakóházat épittetnek. A gyárnak már eddig is 24 munkáslakóháza van.

Távirda- és távbeszélő - kábelek fektetése Szombathelyen. A soproni posta- és távirdaigazgatóság Szombathelyen a mult évben megkezdett kábelfektetést folytatni fogja. Az uj vonalak közigazgatási bejárását Berm a n n Géza postamérnök vezetésével e hó 16-án tartották meg.

A szomolnoki dohánygyár helyreállitása és kibővitése alkalmával végzendő s 173.611 kor. 58 fillérrel előirányzott épitkezésekre a dohányjövedéki központi igazgatóság árlejtést hirdetett. Pályázati határidő f. é. julius hó 28-ik napjának d. e. 11 órája.

Uj fölvételi épület Nyiregyházán. A kereskedelmi minister elrendelte, hogy Nyiregyháza állomáson uj, módern fölvételi épület épittessék. Az épület az összes melléklétesitményekkel együtt mintegy 300,000 koronába fog kerülni. Az épitkezést még e nyáron megkezdik.

Halraktár épitése Brassóban. A frisshal-forgalom az utolsó időben a román-galiciai irányból Brassó felé terelődött és a szállitások, illetőleg expediálások oly nagy mérveket öltöttek, hogy a forgalom lebonyolitására egy külön halraktár-épitése vált szükségessé. Ezt az uj raktárt a régi raktári épület jobboldali végén épitik, vizvezetékkel és csatornával látják el, ugy, hogy a halküldemények ezentul külön helyen lesznek kezelhetők. A raktárt még a nyáron megépitik mintegy 10,000 korona költséggel.

Iskola épités Brassóban. A brassó-bolonyai állami elemi iskola épületének 46.919 kor. 57 fillerrel előirányzott épitését a brassói államépitészeti hivatalban e hó 9-én megtartott árlejtésen Bert Péter brassói vállalkozó nyerte el 5¼% árengedéssel, vagyis 44.456 kor. 29 fill. vállalati összeg mellett. Vállalatnyeresen kivül Wusinszky István és tsai brassói cég pályázott az egységárakon.

Községház épités Vilonyán. Veszprémmegyei Vilonya község a jövő év tavaszán uj községházat fog épittetni.

Gymnasium épités Szászváros on. A szászvárosi ev. ref. Kun-kollegium előljárósága gimnáziumi épület felépitésére 207.340 kor. 39 fill. előirányzattal árlejtést hirdetett. Ajánlkozni lehet az egész munkára vagy egyes munkanemekre. Pályázati határidő f. é. szeptember hó 11. napjának déli 12 órája.

Hidépités Szilágy vármegyében. A csucsa—nagykárolyi állami közuton epitendő 124. sz. hid vasfelszerkezeti munkáit a zilabi m. kir. államépitészeti hivatalnál f. é. julius 2-án tartott árlejtés alapján a Schlick-féle vasöntő és gépgyár nyerte el 36 kor. 50 fillér métermázsánkénti egységár mellett, összesen 1516 kor. 12 fillér költséggel.

A besztercebányai ág. ev. templom javitása alkalmával előforduló munkálatok kivitelével az egyházközség 21.200 kor. vállalati árban Hugyecz és Rosenauer besztercebányai céget bizta meg.

Villamos világitás Szolnokon. Szolnok város képviselőtestülete folyó hó 9-én rendkivüli közgyülést tartott, a melynek egyedüli tárgyát a villamos világitásnak 1906. október 15-től 1907. április 15-ig terjedő téli fél évben leendő ideiglenes ellátására vonatkozólag a Magyar Siemens és Schuckert müvek és Ganz és társa cégtől beérkezett ajánlatok bemutatása képezte. A közgyülés elhatározta, hogy a város tulajdonát képező negyedik dynamó üzembe hozatalához szükséges gépet hat havi időtartamra a Magyar Siemen-Schuckert müvektől veszi bérbe 6000 kor bérösszegért.

Templomjavitás Majlátfalván. A temesmegyei Majlátfalva községben a rom. kath. templom renoválás alá kerül. A munka keresztülvite-

jelen felterjesztették a belügyminiszterhez, akinek jóváhagyó leirata a napokban érkezett le a vármegye alispánjához.

Gyárépités Nagymihályban. Gróf Sztáray Sándor Nagymihályban egy papirgyár épitését tervezi, hogy a hanajnai gőzfürészének hulladékai ez által értékesithetők legyenek. A két gyártelep iparvasut által is összeköttetést fog nyerni.

A lévai villamos telep kibővitése. Léva város villamos telepének kibővitését szükségessé tette a nagyobb áramfogyasztás. A villamos részvénytársaság most azt az ajánlatot tette a városnak, hogy a mostani telep gépházában állitsanak fel egy 150 lóerejü Diezel-féle hőerőgépet, mely gép az akkumulator

THOLT ISTVÁN mérnök, Budapest, III. ker., Zsigmond-tér 11. sz.
EGÉSZSÉGÜGYI MŰSZAKI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA
központi fütés-, szellőztetés-, légszesz-, vizvezeték-, csatornázás-, fürdő- és szivattyu-berendezésekre.
TELEFON 96—66. TELEFON 96—66.

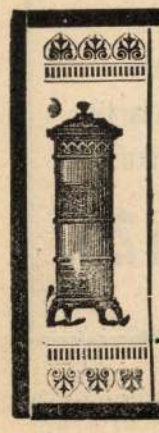

Eredeti Meidinger rendszerü szabályozó-, töltő és szellőző **kályhák** minden kivitelben.

BUDAPEST és BÉCS

EHRLICH J. és H. Meidinger kályhagyára.

Központi légfütések. **Meidinger caloriféres-ek cserépburkolatban.** Cs. és kir. kiz. szabadalm. Siemang-Ehrlich-féle **kaszárnya kályhák.**

BUDAPEST, IX. ker., Lónyay-utca 15. szám.

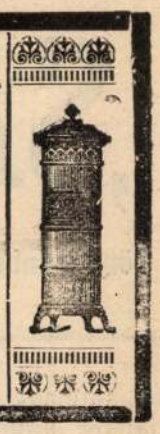

teleppel bőven elláthatja az egész szükségletet. Ezzel szükségessé válik az akkumulátor telep kibővitése és a személyzet számára lakóház épitése, mely épitkezések 130,000 korona befektetést igényelnek.

Épületek tatarozása és aszfaltozás Zentán. Zenta város képviselő testülete elrendelte a nagyvendéglő menyezetének átépitését, a gimnázium épületének javitását és a rakparti gyalogjárónak 2 méter szélességben aszfalttal leendő burkolását. A munkálatokra 12.163 korona költséget szavaztak meg.

Templom helyreállitás Györött. A győri és győrszigeti egyesült izr. hitközség győrszigeti templomának helyreállitási munkálatait B r u d e r Ignác mérnök tervei szerint S c h l o s s e r W u r d a Teréz utódai győri cég kapta vállalatba.

Óvoda épités Nagyenyeden. A Nagyenyeden felállitandó és 32.253 kor. 68 fillérrel előirányzott kisdedóvoda épitését a f. é. j u l i u s 2-án tartott árlejtés alapján B a k ó Károly nagyenyedi vállalkozó kapta meg 3% felülfizetéssel.

Hidak épitése Bereg vármegyében. A munkács—vereckei állami közuton épitendő 121. sz. Latorcahid alépitményének 5586 kor. 50 fillérrel, valamint ugyanezen uton épitendő 54. sz. Nagy-Pinya hid alépitményének 6235 kor. 50 fillérrel előirányzott biztositására a beregszászi állami épitészeti hivatalban e hó 9-én árlejtést tartottak. Mindkét hid épitésére egyedül B r a n d Mózes zugói és A l t e r Dávid aklosi társvállalkozók ajánlkoztak a Latorcahidra vonatkozólag 20% felülfizetéssel, a Nagy-Pinya hidra pedig az előirányzati áron. Az ajánlatok felett a kereskedelemügyi minister határoz.

Malom épités Csantavéren. Dér Vilmos és tsai Csantavéren egy mümalmot szándékoznak épittetni. Az épitést elvállalni óhajtók a terveket épittetőknél megtekinthetik és ajánlataikat náluk e hó 25-éig megtehetik.

A nagykárolyi szinkör épitése ügyében megtartandó árlejtés határidejét az épitő bizottság f. é. a u g u s z t u s 2-ik napjára tüzte ki.

Lakóház épités Mezőturon. A d á m Gábor mezőturi földbirtokos Mezőturon, a Kossuth-utcában földszintes lakóházat épittet. Az épitésre vállalkozók ajánlataikat épittetőnél a u g u s z t u s 5-én d. u. 4 óráig beadhatják és nála a terveket, valamint pályázati és épitési feltételeket megtekinthetik.

Melegház épités Nyiregyházán. A nyiregyházai városi mintakertben épitendő melegház munkálatait a f. é. j u l i u s 6-án tartott árlejtés alapján S z u c h y József nyiregyházai épitőmester kapta meg 4920 korona épitési költséggel.

Középitkezések Désett. Dés város tanácsa a közvágóhidat mintegy 35.000 kor. költséggel ki fogja bővittetni s egy uj községi iskolát épittet 18.000 kor. költséggel. A terveket H e l l e r Sándor főmérnök dolgozta ki.

Az ujvidéki izr. hitközség épitkezései. Az ujvidéki izr. hitközség templom, iskola és községház épitkezése B a u m h o r n Lipót budapesti épitész müvezetése mellett folyamatban van. A vizvezetéki és csatornázási munkák a napokban kerültek kiadásra, melyeket B o g d á n y és tsa budapesti cég kapott vállalatba.

Telefonbódék és őrházi toldalékok a máv. vonalain. A m. kir. államvasutak vonalain alkalmazott telefonberendezések céljaira évenkint a szükséghez mért számban telefonbódékat és őrházi toldalékokat épitenek. A folyó évben a következő vonalakon fognak ily letesitményeket előállitani. A budapest—érsekujvári vonalon 9 telefonbódét, a győr—fehringi vonalon 8 őrházi toldalékot, a miskolc—bánrévei vonalon ugyancsak 8 toldalékot, a debrecen—érmihályfalvai vonalon 8 bódét, az arad—gyulafehérvári vonalon 3 toldalékot és 7 bódét, a nagyvárad—kolozsvári vonalon 10 toldalékot, a temesvár—kossodai és vinkovce—bródi vonalakon összesen 10 toldalékot, végül a károlyváros—cameralmoravicai vonalon 9 toldalékot. Mindezek költségét összesen 80,000 koronával irányozták elő.

Zimony állomás bővitése. Zimony állomáson az emelkedő forgalom lebonyolithatása érdekében az áruraktárt és rakodóhelyeket kibővitik, egy uj vágányt fektetnek és egy uj hidmérleget állitanak fel. A 74,000 koronával előirányzott munkából az idei munkaprogrammba 39,000 koronát vettek fel, melyből elsősorban az áruraktár kiépitését végezik.

Fővárosi hirek.

Az Országos Középitési Tanács elnökévé, mint ismeretes, K o s s u t h Ferenc kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére ő Felsége kinevezte ~~H a u s z m a n n Alajos~~ müegyetemi tanárt. Az uj tanács alakuló ülését a miniszter e hó 14-ére tüzte ki s a megalakulás S z t e r é n y i József államtitkár elnöklése mellett meg is történt. Első sorban ő Felsége elhatározását az elnöki állást illetőleg jelentette be az elnök, aki ennek kapcsán a miniszter nevében meleg szavakkal üdvözölte az uj elnököt. Hauszmann tanár hosszabb beszédben vázolva a Tanács hivatását, hálás köszönetét fejezte ki Kossuth Ferenc miniszter itánt, kinek a hazai müszaki kar már eddig is sokszoros hálával tartozik a kar erkölcsi súlya emelése érdekében tett intézkedéseiért. A két alelnöki állásra ezután megejtették a jelölést: a magasépitési szakosztályba N e y Béla miniszteri tanácsost és ~~Alpár Ignác~~ müépitészt, az út- és hidépitési szakosztályba K h e r n d l Antal müegyetemi tanárt és C z e k é l i u s z Aurél ny. miniszteri tanácsost jelölték. A kijelölés után az elnöklő államtitkár felfüggesztette az ülést; egy óra múltán ismét megnyitva az ülést, közölte, hogy a minister a megejtett kijelölések alapján kinevezte tanács alelnökeivé N e y Béla miniszteri tanácsost és K h e r n d l Antal müegyetemi tanárt; kinevezte továbbá egy év tartamára a tanács állandó bizottságának tagjaivá: a magasépitési szakosztályba ~~A l p á r Ignác, H ü t t l Dezső~~, P e c z Samu és Q u i t t n e r Zsigmond müépitészeket, az út- és hidépitési szakosztályba B o d o l a Lajos müegyetemi tanárt, C z e k é l i u s Aurél ny. miniszteri tanácsost, Z i e l i n s z k y Szilárd müegyetemi tanárt és Z s i g m o n d y Béla mérnököt. Ilyképpen a tanács végleg megalakult s aztán Hauszmann Alajos elnöklésével folytatta tanácskozását. Az ülés után a tanács a képviselőházban tisztelgett Kossuth Ferenc kereskedelemügyi ministernél, megköszönve egyrészt a tanács szervezését, másrészt a tisztikar kinevezését.

Jelzőtárcsák szállitása. A m. kir. államvasutak igazgatósága részére 1906. évi szeptember 20-ig szállitandó 11.647 drb. zöld kézi jelzőtárcsa egy-egy harmada szállitását a M a g y a r f é m- és l á m p a á r u g y á r r. t. 3 kor. 10 f., D e m j é n Ignác 2 kor. 54 7/10 f., és K r o l u p p e r József 2 kor. 80 fillér egységár mellett kapták vállalatba. Az 1907., 1908. és 1909. években szükségelt évi 400 drb jelzőtárcsa szállitását K r o l u p p e r József nyerte el darabonként 2 kor. 80 fillér egységáron.

Ajánlható cégek:

GUTTMANN BENEDEK

papir áruháza

Budapest, IV., Muzeum-körut 13.

— a „Királyi József Müegyetem“ átellenében. —

Speciális üzlet épitészeti-, mérnöki-, müszaki- és vasutépitészet nyomtatványokban.

Állandó nagy raktár rajz-, kender- és vászonra huzott rajzpapirokban, ugyszintén másoló-, fénymásoló-papir és másoló-vásznakban. Rajzeszközök gyári főraktára, valódi svájci, valamint eredeti Richter és Riefler leghiresebb gyártmányokban.

Árjegyzéket és rajzpapirmintakönyvecskét kivánatra ingyen és bérmentve

Szénmegtakaritás 35—40%

Rost Ottó tégla- és agyagipari mérnök utódai

ROST KÁROLY és HANATSEK EMIL müépitészek

müszaki irodájuk:

BUDAPEST, VII., Rottenbilleru. 42.

Kisérleti állomás: **X., Maglódi-ut 125.**

TELEFON 51-97.

Elvállaljuk komplett gőztéglagyárak, keramit-, chamotte-, cserép- és agyagárugyárak, valamint mészégetők tervezését és üzembe helyezését. Ajánljuk továbbá **Rost Ottó szab. körkemencét,** a mely folytonos üzemmel a melegnek legjobb kihasználásával **eddig el nem ért** teljesitőképességgel, legnagyobb szénmegtakaritással működik. Azonkivül szállitunk **Rost-féle szab. hydr. száraz sajtókat** szivattyuteleppel, tégla- és apritógépeket, valamint az összes tégla- és agyagipar körébe tartozó munkagépeket. Égetési kisérletekre, valamint a keramit-kövek és lapok gyártási próbáira berendezett **laboratorium.**

ALAPITTATOTT 1868

EGGENBERGER SZILVESZTER FIAI

TELEFON-SZ 57—38.

A KONTINENS LEGÖREGEBB SPECIALISTÁI, KŐMŰVESMESTEREK

BUDAPEST, VII. KER. GARAY-TÉR 8. SZ.

KITÜNTETVE: AZ 1896-IKI EZREDÉVES ORSZÁGOS KIÁLLITÁSON AZ ÁLLAMI ÉREMMEL.

Elvállalnak gyári kémény-épitéseket minden alakban, továbbá gőzkazán-befalazásokat és gépalapozásokat; ugyszintén gázgenerátorok, izzó-, olvasztó-, Martin- és Bessemer-kemencéket vas- és acélgyárak részére. **Készi tenek** mindennemü gőzkazánnál használható és a legnagyobb **szénmegtakaritást** eredményező **saját találmányu szabadalmazott gőzkazánfütési szerkezetet**, körkemencéket, tégla- és mész-égetéshez, a legjobbnak tapasztalt szerkezet szerint legjutányosabban, jótállás mellett.

M. D. K.

KHESCHLER Martin aranymüve

Bécsi polgár Lásd még Kesler

1555-ben Nádasdy Tamástól munkája fejében 50 font pfenniget verz fel. Máskor 50 rénes forintot kap művéért

1556-ban elszámolás Nádasdyval

Horváth Tibor Antal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI-XVI. században 180. l. művért. 1953. 1-2. sz

KHEUER, Mathias Römer

1725 Buda

Epistel 1998 107.

MDV.

Kheevenhüller, metsző

Liebmacher János 1602 beli metszetéről
másolatokat készített. Ez 1711-ben jelent meg
304.081

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum xéx Évkönyve. Győr. 1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr

Khevenhiller

MDK

Repr: A győri vár Fehérvári-kapujának szétrobbantása 1598-ban. /Khevenhiller, Annales Ferdinandei...c. munkájából./.

Kalmár János: A petárda szerepe Győr 1598. évi visszavivásánál.
Arrabona 3. Győr 1961. 79-98.l.

80.l. 1. ábra.

Khiem

udvari festő

1670

l.

Csatkai Esterházy

25. l.

Magyar Sion, XVI., 1885., 844—845. l. — —ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Maszlaghy II., 173. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar festészet a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 553. l. (Képe 553. l.) — Lepold—Homor 98. l. — Gerevich PA, 251. l.

SZOLDATITS FERENC (1820—1916)

K *Háromkirályok imádása* (64. kép)

Félkörös felső záródással, vászon, olaj, 212×118 cm.

Jelezve lent jobbra: Szoldatits F., Romae 1868. Simor prímás rendelte a művésznél.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 45. l. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — —ó: Az esztergomi hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 21. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 770—771. l. — Kőrösy: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 190. szám. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: L'arte antica ungherese. Roma, 1929., 24. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Khiem

bécsi udvari festő 1670-
ben fogadul meg Esterházy
Pál herceg kismartoni
udvarában.

Csatkai Endre dr. Emlé-
kérés Esterházy Pál nádor-
ra. Sopron, 1935. 25. l.

Bayer József: Egy magyar világfestő a XIX. évszázad elején 118
Takács Zoltán: Németalföldi és német képek a XV. és XVI. századból 152
Divald Kornél: Magyarországi képek a XV. és XVI. századból. 172
Lederer Sándor: A Szépművészeti Múzeum olasz mesterei. I. A velencei festők 177., 259., 311., 391
Divald Kornél: Gundelfinger Gyula festőművész . 232
Nyári Sándor: Kupeczky János és Mányoky Ádám 250
Lázár Béla: Vaszary János 281
Fónagy Béla: Bihari Sándor 353
Fülep Lajos: Eugène Carrière 366

SZOBRÁSZAT

Lyka Károly: Apró bronz 100

A képek lajstromát és a művészek névm

M.D.K.

KHIEN, Hans festő

Kismarton. Eszterházy-kastély
építésénél közreműködött
(1663-72)

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 180.

Hans Jacob Khien festő

1659-ben a Kismartoni Esterházy kastély két kápolnájában és néhány szobában freskókat fest. Szold.

Kászonyi Andrásné: Andrea ~~xxx~~ Bertinalli stukkátor és köre. 55.o.

Az Iparmüv. Múz. és a Hopp Ferenc Keletázsiai Müvészeti Múz. Évkönyve. VII. 1964. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bpest. 1964

Khien, Hans

pozsonyi festő MD K

A XVII. sz. második felében Kismartonban dolgozott.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 346.o.

Khien Jakab

beszterczebányai festő

Zmeskál Jóbne n.
Stupnoki Gelléthfi
Petronella emlékkáb-
lája a beszerczei rk.
templomból.

Repr.

Szendrei A magyar
viselet tört. fejlő-
dése.

E mű birálatában

Turul 1905.
192. l.

Neapel

J. 39

1 Bd. 8°

Mohl

Adolf

Der Gnadenort Loreto in Ungarn

Auszug aus dem gleichbetitelten Werke

mit Erlaubniß der bischöflichen Behörde

MDK

Khien Jakab, festő

kevés életrajzi adatot és életművet ismerünk.
a besztercebányai mesternél.

A magyarországi művészet története. I. 405.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

Hans Jacob Khien, festő

Lippay György érseket ábrázoló képek:"Hans Jacob Khien delineavit-Mauritius Lang sculpsit"-jelzésü lapok.Egy kertészeti mü cimlapja előtt. volt látható.- 5.old. 13.jegyz.

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old

Müv.Tört. Ert. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Hans Jacob Khien, festő

Hans Jacob Khien delineavit. Lippay György metszetarc képén, 1663.- csak ez szerepel. 37.old. 11. jegyz

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old.

Művt.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp.

Hans Jacob Khien, festő

Esterházy Pál bécsi palotájának képgaléríájában van Khi
Khien félalakos női képmása,Kismartonban is foglalkoz
tatta Esterházy . 10.old

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi
képzőművészetünk 1.old

Müv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Hans Jacob Khien, festő

A "Hans Jacob Khien delineavit" szignatúra egyúttal annak bizonyítéka is lehet, hogy az egykorú magyarországi művészetben a Johannes név német Hans változatát latin nyelvű művészjelzésben is használták, hasonlóképen a sárvári -Hans Rudolf Miller pingit- szignatúrához. 5.old.

-

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old

Művt.Tört.Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

Hans Jacob Khien, festő

Lippay érsek udvari festője. a XVII. sz. jelentős festője
A monumentális műfajban is tevékenykedett. 1669-ben
Esterházy Pál kismartoni várkastélyában mennyezetképeket festett. 5.old. 13.jegyz

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old

Művt. Tört. Ért. 1976. XXV. 1.sz. Bp

KHIEN, Hans Jakob fecit

Castrum doloris 1654. - Pailly

Ars 1996/1-J. 227.

a keleti fal,
engeres
sculás
ng 1699 és

tos szakasz s
tartó fülke
val egykorú
boltozott, a
szintén XVII-
es kápolna
falában

fából. XVI.
ssel

MDK

Khien János, festő

a pozsonyi mester a kismartoni kastélyban dolgozott a 17.sz-ban.

A magyarországi művészet története I. 392.l.
Bpest, 1961.II.kiadás.

Klien János

Pozsonyi fejtő. Carlo Martino Carlone mellett dolgozott Kismartonban:

A magyarországi műv. tört. I. 264.
Corvina 1970.

Khien Tokab

Thieme Becker

XX. 245. 1.

(Lyka)

EUROPA RT.

Táje

Folyó év február hóban a következő

Magyar Nemzet	II. 1.-tő
„ „	II. 1.-tő
Film, Szinház, Irodalom	5,
Képes Sport	5,
Magyar Rejtvényujság	5,
Sztár	2.

Magyar N
Mit tesz e
Metropolis
Fekete gy
Az arisztc

FONTOS

1.) Az elszámolási iv **postán** küld
2.) Csak igazolt hiányt ismerünk el. azonnal közölje.
3.) A példányszámot úgy szabályozza
4.) Remittendáját jól csomagolva kü feladó nevét és helyét irja rá.
5.) Az elszámolási iv adatait ne javit
6.) Elszámolásaira, annak pontos szár
7.) Az elszámolási ívvel egyidőben a

Exp. 19

Khien Jacob

festo

l.

Hendviselet

7 3.1 -

Khienn Jakab

beostercebanyan festo

1617 ben

l.

Arch Est

1903. 302 l.

őirányzat	Zárószámadás szerint	1938.évi zárószám - adás sze - rint
3.369.- P	586.681.7o P	5o4.848.9o P

g alakulását az alábbi részletezés

5.37o.-	23.844.99	3.769.5o
8.79o.-		15.841.92
o.ooo.-		9.512.14
4.5oo.-	1o.288.61	4.473.13
1.17o.-		1.6o4.28
1.24o.-	1.762.23	1.26o.58
218.-		1.o89.78
2.4oo.-	1.853.46	1.865.12
343.-	1.76o.o3	274.33

KHIEN *(Khienn) Jakab*, festő, a XVII. sz. elején Besztercebányán. Alighanem Khuen János ötvös (l. o.) fia. 1600. festette a Zmeskál-család epitáfiumát, mely a berzevicei r. k. templomban van. Ennek színes repr. közölve: Szendrei, A magyar viselet tört. fejlődése. Bpest 1905.

k. g. I 537 f

1087. *Kálmán király.*

Derékig, balrafordultan
egyoldalú érmen van ábráz
tart. Koronája zárt, haja és
rövid. Öltözete: magas kön
melines palást. Felirata az
haladó vonalkörön belül:
REX. MORT. MCXIV.«.

Rézszínű ólom, átmérője
téke 20 K. — Havas (Hirsch) E
(787–907). — Átvétetett az 190
909), az 1910 február 25-iki 656 (
leiratok, illetőleg az 1910 januá
márczius 23-iki (519–910) sz. je
tett 1908 január 31-én (41–908

KHIEN JAKAB. Besztercebányai képíró, a XVII ik század elején élt. Apja talán Khün János besztercebányai ötvösmester, akinek 1576-ban készült serlegét Besztercebánya városa Radvánszky György-

nek lakodalmi ajándékul adta. Khien Jakab reánk maradt művét, festett epitaphiumát a berzevicei római kath. templom őrzi. A festett tábla 1600-ban készült s rajta templom belsejét látjuk, a háttérben oltárral, elől tíz térdeplő alakkal, ezek Zmeskál Jób, négy serdülő és két csecsemő korban elhúnyt fiával, balról az anya, Stupnoki Geléthfi Petronella és két leánya. A képnek ajtószárny módjára záródó két szárnyán egy egy címer. Az egyik a Zmeskál címer: Kékben zöld talajon álló balra fordult, aranyszarvú vörös ökör, hátára vetett arany takaróval; a sisakdísz három szál, piros, fehér és kék structoll; a takaró kék arany, vörös arany. A másik a Dessewffyék címere, melyet a család II. Lajos királytól nyert az 1525-ik évben. A címer: Kékben gerezdes buzogányt tartó páncélos jobb karon álló, jobbra néző, koronás, természetes fekete sas, feje fölött arany félhold és csillag; a sisakdísz a sas, takarók mindkét oldalon vörös zöld; a címert ugyanolyan farkuknál fogva összekapcsolt szirének emelik, aminőket a XVI ik századbeli miniator a Dessewffyek armálisán alkalmazott. Hogy került ide a Geléthfiek címere helyett a Dessewffy címer, annak az lehet a magyarázata, hogy Zmeskál Jób első neje Dessewffy leány volt. Khien Jakabnak Besztercebányán, az 1617 ik évben kelt levelét Kassa városa levéltára őrzi.

Budapest építésügyi szabályzatának vajudása. Irta Palóczi Antal. Vállalkozók Közlönye, dec. 28.

VEGYES

Mozgalom a Képzőművészeti társaságban K. Lippich Elek ellen. Irtak erről a napilapok dec. 6., 7., 8., 9., 10. és 11. számai.

Lakatos Artúr gyűjteményes kiállítása a Könyves Kálmán termeiben. Ösmertették a napilapok dec. 7.

A főváros képzőművészeti politikája. Jeltelen cikk. Pesti Napló, dec. 7.

Zum ersten, zum zweiten und zum drittenmal! — A Szemere-gyűjtemény árverése. — Irta Szomory Emil. Az Ujság, dec. 10.

A kultuszminiszter látogatásai a téli tárlaton és a művészházban. Jeltelen cikk. Magyar Nemzet, dec. 10.

Palettaforradalom. Irta Gyujtó. A Hét, dec. 11.

Nemzeti Szalon. — Andorkó. — Irta Gerő Ödön. U. o.

A Műcsarnokban. Irta Malonyay Dezső. Budapesti Hirlap, dec. 11.

Mi van a milleniumi emlékművel. — Eltitkolt művészpanamák. — Miért nem fejezte be még Zala az Andrássy-úti emlékművet. — Alpár Ignác nyilatkozik. — Jeltelen cikk. Budapesti Napló, dec. 11.

A Nemzeti Szalon téli kiállítása. Irta Farkas Zoltán. Vasárnapi Ujság, dec. 11.

Zsidók a tárlatokon. Irta Lakos Alfréd. Egyenlőség, dec. 11.

K. Lippich Elek és a művészek. Jeltelen cikk. Magyar

Khienn Zakab

képíró.

Az 1617-ik évben Khienn Jakab beszterczebányai képíró fordul meg Kassán.[12]

Kemecsey Lajos: Műtörténeti adatok Kassa múltjából. Arch. Ért. 1906. 58. l.

Khiem Zakab

festō

1617. Besztercebánya.

Kemeny Lajós. Magyarország Épiról. Arch Ert. 1903.

Ujf. XXIII K. 302. l

Khien Tarab

Müvenet 1905, 210

– 1911 – 46, 47

Brescia Giovanni Maria da:
Sient Jeronios N (806), 1372 (683).

Khierer

aranymives.

Pest. 1833.

Bolt czimerek. Honmüvész

1833. 460. l.

K.D.K.

KHIESNER (KIRSCHNER) András kőfaragó

1666-ban Körmöcbányán szerepel

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 223. l.

KHIN Antal építész M.IK.

részvétel a pályázaton / kiemelt megvétel/

Társtervező: Molnár Péter, Tokár György, Kollár Lajos, Busch Béla, M, Bald Borbála

Kihirdették az uj kiállit si csarnok tervpályázatán eredményét

Magyar Nemzet 1962. szeptember 27. 7.1.

M.D.K.

Khinde mérnök

műve Sarud körsép határa-
nak 1855. évi rendezés előtti tér-
képe. 1861-ben Tiszanánán készíti
el az urbéri térképet.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 349 old.

Khirn, Hans Jakob

festō

l Csat-Frey Öst Kunst

XXIV.K

XXVIII, 58, 59. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
230

Pigorini, L. Bibliographie paléthnologique italienne. 1875.
Toulouse, 1876.

fűz. 1 kl.

Khittel Rudolf

Vásd

Vas Vp 1899.
804. l.

MDK

Khittel Rudolf ezredes, katonai épitkezési igazgat

A bpesti katonatiszti kaszinó épületének terveit a bpesti katonai épitkezési osztály készitette, a munka oroszlánrésze Khittel Rudolf ezredest illeti.

Cikk: A bpesti katonatiszti...

Vas.Ujs. 1899. 46.évf. 803-804.l.Képekkel.

[illegible] Hudolf Kriegbaum, Kaiserl. Königl. [illegible]

A Speech Nationalista Munkáspárt Célja
a Speech National Egyházzal osztály Közállomás,
a mulva orosztámadásra Hitler Rudolf Kriegbaum
Illetl.

CÍMKE: A Speech Nationalista...

[illegible] Hus. Ung. Leg. 46. Vol. 803-804. Copernici.

KHITTEL Rudolf épülő

PALETTA

MŰVÉSZETI vagy ügyességi számokkal lépnek fel a községben lakó, illetve tanuló általános iskolás gyerekek Kistarcsán. A Kistarcsai csillagok című, hagyományos rendezvény január 20-án, szombat délután négy órakor kezdődik.

A VÁCSZENTLÁSZLÓIAK szervezett csoportokban látogathatnak budapesti színházakba. A legközelebbi kirándulás január 20-án lesz: a Madách Kamara Hofélia című előadását nézik meg.

CSÖMÖRÖN egyre többen támogatják a könyvtárt. Legutóbb *Berente Nóra, Paulinusz Viktória, Szecsei István* és *Szántó Bertalan* ajándékozott értékes irodalmi alkotásokat a helyi bibliotékának.

BESZÉLGETÉSSOROZAT indul Dreher-kerekasztal címmel ma délután négy órakor az Új Színházban. Az Othello című előadásról beszélgethetnek a színész Botos Évával és Gáspár Sándorral, valamint a rendező Kiss Csabával. A kerekasztalnál csak negyvenen férnek el, ezért előzetesen kell jelentkezni a sajt@szinhaz.hu e-mailcímen.

SZÍNHÁZMŰSOR

Budapesti Kamaraszínház Ericcson Stúdió: Haramiák (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** Kvartett (fél 8). **Bárka Színház:** Filmklub (4, Nyikita Mihalkov: Csalóka napfény – Vendég: Udvaros Dorottya). **Bárka Stúdió:** A Mester és Margarita (7). **Játékszín:** Hotel Plaza (7). **Katona József Színház:** Hóhérok hava (7). **Kolibri:** Doktor Dolittle cirkusza (10). **Kolibri Fészek:** Jeremiás, a hóember (fél 11). **Komédium Színház:** Varázsszínház (10), Monpti (7). **Madách Színház:** Isten pénze (7). **Madách Tolnay Szalon:** Boszorkányos esték (fél 8). **Madách Kamara:** Névtelen csillag (7). **Magyar Színház:** A lagzi (7). **Várszínház:** Az ember tragédiája (7). **Merlin:** Mesterdetektív (7). **Merlin Kamaraterem:** Szophoklész árnyai (fél 8). **Radnóti:** Ványa bácsi (7). **Thália Új Stúdió:** De mi lett a nővel? (fél 8). **Thália Régi Stúdió:** A vágy (fél 8). **Új Színház Stúdiószínpad:** Woyzeck (7). **Vígszínház:** Lóvátett lovagok (7). **Pesti Színház:** Képzelt beteg (7).

Filmszemlével búcsúzik az Átrium

Már ma is csak lefutott művekhez jut a Margit körúti filmszínház

Legalább két éve tudni lehet, ha a Széna téri Mammutban megnyílik a multiplex, bezárják az Átrium mozit. Tavasszal meg is nyílt az új moziközpont, az Átrium azonban haladékot kapott 2000. december 31-ig. Ezt most kitolták újabb két hónappal, itt lesz ugyanis a februári filmszemle egyik helyszíne. Így búcsúzik majd a nézőktől a nagy múltú filmszínház. A Budapest Film Rt. visszaadja a fővárosnak a termet.

Csoda volna, ha megmaradna mozinak FOTÓ: KOVÁCS BENCE

A harmincas években a Margit körúton a százéves, földszintes házak helyén sorra épültek a sokemeletes, modern bérházak: mintha üde, szép lányok léptek volna be egy nyugdíjasbálba. De közülük is kitűnt szépségével az 1936-ban elkészült Átrium ház. Az akkor hódító modern építészet törekvéseit pártoló Tér és Forma című lap különszámban méltatta az épület értékeit: „az új nagy bérházak között meglepő új formaiságával, a mai mesterséges anyagok messzemenő felhasználásával tűnik fel... Úgy véljük, hogy mindenki, aki csak a Margit körút új házainak sorát végignézi, e véleményen lesz: Kozma Lajosnak sikerült egy új, mai, sőt a jövőbe mutató hangot megütnie az Átrium-házzal."

Az épületben található Átrium mozi Buda legnagyobb, legelegánsabb mozija volt egészen a kilencvenes évekig, csak a két évvel korábban, 1934-ben épült Bartók Béla úti Simplon (később Bartók) versenyezhetett vele modernségben és eleganciában. Ezt a mára már kissé megkopott eleganciát ma is őrzi az Átrium, ám technikája már nem számít a legmodernebbnek. Akkoriban még elég volt, ha a néző a vetítővászon mögül hallotta a hangot. Elég volt, mert a nézőteret úgy tervezték meg, hogy a hang (a kor tudása szerint) ideálisan verődjön vissza a falakról: a terem szögleteit lekerekítették. A vetítővászon mai fogalmak szerint kicsi volt (még nem találták fel a szélesvásznú filmet), de mindenhonnan jól látható. A széksorok a leghátsótól a középsőig fokozatosan süllyedtek, majd fokozatosan emelkedtek. A mozinak jól működő szellőzőrendszere is volt: az elhasznált levegőt a vetítővászon alatti elszívó ürítette, a friss levegő pedig a mennyezeten körben elhelyezkedő ezernyi lyukacskán keresztül áramlott be. A lyukacskák peremét ezüstszínű karikák díszítették, sokaságuk alulról nézve a csillagos eget juttatta a nézők eszébe, ezért viccesen tejútnak nevezték azt a körbefutó sávot, ahol elhelyezkedtek. A csillogó karikákból álló „tejút" a mennyezet közepén kialakított világítókürtőt övezte. Innen, az „opeionból" kapott rejtett megvilágítást a nézőtér. Ezeket az építészeti elemeket ma is megtalálhatjuk.

A nagyméretű előtér szintén az eredeti részleteket őrzi még, köszönhetően annak, hogy az 1980-as években a mozit az eredeti tervek szerint állították helyre. Pontosan megfelelnek az eredetinek a fekete-fehér üvegmozaikkal kirakott oszlopok, a szárnyas lengőajtók, a zebranónak is nevezett datolyapálma furnér faburkolatok, a pepita márványpadló vagy az erkélyre vezető lépcső melletti tükörfal, amelynek szegélylécei az eredetinek megfelelően narancssárgára vannak festve. A narancssárga domináns szín volt a házban az épület színkompozíciója a narancs-fekete, narancsszürke kontrasztra épült.

Megnyitásakor még premiermozi volt az Átrium, a homlokzaton nagyméretű, bauhausos egyenbetűk hirdették a filmcímeket, kisebbek a főszereplők nevét. Május 1. néven a háború után is kedvelt mozi maradt. Sajnos ma már csak lefutott filmek jutnak neki. Most például a fél évvel ezelőtt bemutatott Gladiátort vetítik. Azt is csak egy fityegő plakát hirdeti a bejárat fölött, mintha minden mindegy volna. És még így is van negyven-ötven néző egy-egy esti előadáson. Ez azonban kevés a több száz ülőhelyes mozinak. Az üzemeltető szerint két és fél millió forint veszteséget termel havonta.

Azt, hogy az Átriumot be fogják zárni, legalább két éve tudni lehetett. Az illetékesek nyilatkozták, hogy vége, ha a Széna téri Mammut üzletházban megnyílik a multiplexmozi. Az ugyanis megfojtja a környéken lévő egytermes mozikat. Tavasszal meg is nyílt az új moziközpont, de az Átrium haladékot kapott 2000. december 31-ig. Ezt most kitolták februárig, a filmszemléig: itt lesz ugyanis a filmszemle egyik helyszíne. Így búcsúzik majd a nézőktől a nagy múltú filmszínház. A Budapest Film Rt. visszaadja a fővárosnak.

A főváros szakemberei már dolgoznak a koncepción, hogyan lehetne egyéb kulturális célra hasznosítani, mondja *Schiffer János* főpolgármesterhelyettes. A König és Wagner építésziroda decemberben lerakott a hivatal asztalára egy előzetes tanulmányt arról, lehetséges volna-e úgy átalakítani a mozi belsejét, hogy az eredeti mozitér megmaradjon, de el lehessen helyezni benne a László Károly-gyűjteményt, egy svájci műgyűjtő adományát. A tanulmány szerint mindez lehetséges. De ennél részletesebb tervezésre még nem kérte fel őket a hivatal. Korábban felmerült a moziterem kerületi főkönyvtárrá vagy koncertteremmé alakítása is, ezeket az ötleteket sem vetették el még. Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal szakembere, *Lampert Rózsa* mindeközben az eredeti funkció megtartását szeretné. Jelenleg azonban úgy tűnik, csoda volna, ha az Átrium az maradhatna, ami volt. Vajon mindenképp illúzió ez?

Csordás Lajos

Bakáts tér: templom a tér fölött

Abban a nyolc évben, amíg a Bakáts téri iskolába jártam, jövet is, menet is számtalanszor elgondolkoztam azon: vajon miért nem építették a tér közepén álló templomot egy szintbe a környező épületekkel, mi célt szolgálhat a kő mellvéddel övezett, magas terasz.

Most már tudom. A Tájak Korok Múzeumok kiskönyvtára sorozatban nemrégiben megjelent 667-es sorszámú füzetben Dercsényi Dávid leírja: az 1838-as nagy árvíz még frissen élő emléke okozta, hogy az 1867 és 1879 között tető alá hozott ferencvárosi főplébánia-templom építtetői nem bíztak a pár utcával lejjebb hömpölygő folyóban, és igyekeztek művüket minél jobban megvédeni az esetleges újabb áradás pusztításától. A templom elődjét ugyanis a víz rombolta le. A plébánia, amelyre oly régen áhítoztak a szegény külváros lakói – Fellner János bognármester a telket, Schick Mária Katalin a teljes vagyonát hagyta végrendeletileg erre a célra – 1822-ben készült el. Kicsi volt és szűkös, ráadásul a hírhedett jeges ár nyolc méter magasan lepte el. A víz levonultával meg kellett támasztani a falait, 1865-ben pedig be is zárták.

A ferencvárosiak ezután semmit sem bíztak a véletlenre. Az új templomot grandiózusnak szánták, olyan épületnek, amely illik a fejlődő, egyesülőben lévő fővároshoz, az – akkor persze még csak tervasztalon körvonalazódó – városias környezethez. A templomépítési bizottság munkáját Rottenbiller Lipót főpolgármester is támogatta, a polgárok áldozatkészségét pedig az ösztönözte, hogy Erzsébet királyné vállalta a vállalkozás védnöki tisztét.

A templomépítő bizottság az építészek közül is az egyik legsikeresebbet, legtöbbet foglalkoztatottat választotta ki. Ybl Miklóssal dolgoztattak, igaz, erősen megkötve a kezét, hiszen neoromán stílű és nem utolsósorban megfizethető művet rendeltek tőle; olyan alkotást, amely ekkor már igencsak idegen volt a mestertől. Dercsényi Dávid, aki nemcsak az épület és az alkotó históriájával ismerteti meg az olvasót, hanem kritikusként értékeli is a templomot, végigveszi a külső és a belső elemeket, hosszan elidőz a társak, Than Mór, Lotz Károly és mások műveinél. Arra külön is felhívja a figyelmet, hogy a hosszú ideje helyreállítás alatt álló templom festett üvegablakait még mindig a világháborús pusztulás után hirtelenjében talált színtelen üvegek helyettesítik. Mint írja, a kartonok megmaradtak, így minden ablak rekonstruálható lenne.

N. K. J.

Ünnepelt a British Council

Újévi fogadást tartott a British Council a brit nagykövetség épületében január 11-én este. Az intézmény igazgatója, *John Richards* átadta a Young Learners Centre (Móricz Zsigmond Gimnázium) kiskorú diákjaiknak meghirdetett gyermekrajzverseny díjait. A legjobbnak *Kránicz Richárd* alkotását tartotta a zsűri. A rendezvényre meghívást kaptak a nyelvtanfolyamok nagykorú hallgatói is. A Budapesten élő brit színész, *Alexis Lathan* rövid színházi előadása után a résztvevők skót táncbemutatót láthattak, amelybe később mindenki bekapcsolódhatott.

Cs. G.

Házról házra, végig a déli Váci utcán (1.)

A Duna utcától az Irányi utcáig – Itt volt a Csiga vendéglő, ahol a Vörösmarty-féle Nemzeti Kör működött

Alsó, déli és új Váci utcának is hívják Budapest legnagyobb sétálóutcájának a Duna utcától a Fővám térig tartó szakaszát. Ebből is látszik, hogy az északi szakasztól, „a" Váci utcától mindig is különbözött. 1899-ig nem is Váci, hanem Lipót utcának nevezték. Bár már évek óta sétálóutca, még mindig őrzi eltérő múltja nyomait. Nemcsak az északi részről régen eltűnt, nem rentábilis kis boltok képében, hanem az épületekben is. Sorozatunkban házról házra járjuk végig a déli Váci utcát, rögzítve az ezredfordulós állapotokat.

A volt Tisztikaszinó ma bankszékház

FOTÓK: DOMANICZKY TIVADAR

Váci utca 41/B

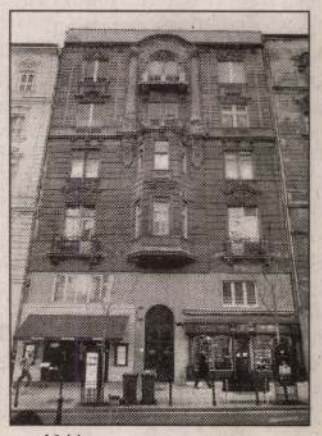

... 41/A

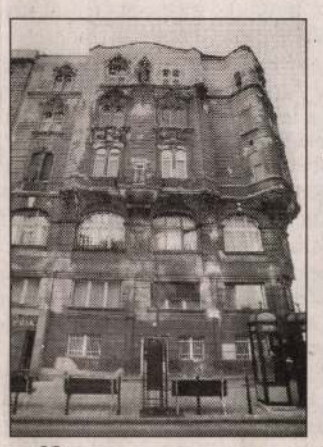

... 39.

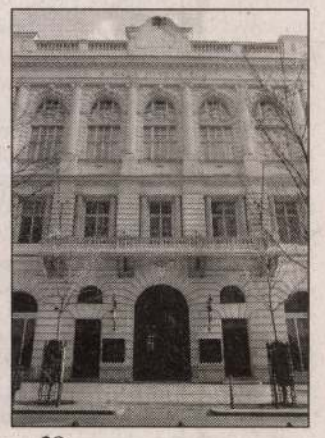

... 38.

Váci utca 38.

1897–1899 között épült eklektikus stílusban. Városképileg értékes, védelemre érdemes szépen felújított négyszintes épület, jelenleg a Magyar Külkereskedelmi Bank székháza. A homlokzat díszei – többek között kiterjesztett szárnyú sasok, páncél, kard, szobrok – utalnak azonban az eredeti építtetőre, a Magyar Királyi Országos Tiszti Tudományos és Kaszinó Egyesületre. Az egyesületnek kizárólag hivatásos tisztek lehettek tagjai, céljuk a katonai és társadalmi műveltség fejlesztése, a hazafias és közösségi szellem ébrentartása volt. A terveket a katonai építészeti osztály készítette, Khittel Rudolf ezredes és Krickl Ernő százados vezetésével. A belső helyiségeket úgy alakították ki, hogy a szórakozás mellett a tudományos munkára is alkalmasak legyenek. A tudományos egyesület ebben az épületben tartotta vitáit, előadásait, felolvasásait katonai szakkérdésekről, és itt kapott helyet könyvtár és olvasóterem is. A szórakozást játszó- és biliárdtermek, valamint hadijátékok űzésére alkalmas nagyobb terek szolgálták. És természetesen a pazar, harminc méter hosszú, tizenöt méter széles, két emelet magas bálterem, ahol nemcsak katonák szórakoztak, hanem sok polgári estélyt és bált színhelye is volt. Az épület a második világháború után is katonai célokat szolgált, egészen a hetvenes évek végéig. Akkor teljes egészében a Mogürt Gépjármű Külkereskedelmi Vállalat kezelésébe került. 1992-ben az MDF és a Fidesz kapta ingyen 54:46 százalékos tulajdoni arányban székházként, majd eladták, így lett bankszékház. A daliás időkről márványtábla emlékezik meg a főhomlokzat északi részén:

„Az egykori Tisztikaszinó épülete Épült 1897–1899 között elődeink adakozásából az Országos Tiszti Tudományos Kaszinó Egyesület számára. E falak adtak otthont a Honvédség Házának és jogutódainak 1948-tól 1979-ig, 1949-től 1971-ig itt működött a Honvéd Művészegyüttes a katonák művelődése és a közösségi élet szolgálatában.

Budapest Helyőrség katonai szervezetei 1999"

Az épület főhomlokzatának déli részén, az Irányi utca sarkánál még egy emléktábla látható, amely a Tisztikaszinó előtti időkről tudósít:

„Ezen a helyen, a korabeli Sebestyén téren állt 1839-től 1897-ig a Csiga vendéglő, amelynek első emeletén tartotta összejöveteleit Vörösmarty Mihály 1800–1855 vezetésével a Nemzeti, majd Ellenzéki Kör. A költő születésének 200. évfordulójára állították a józsefvárosi Vörösmarty Mihály Gimnázium tanárai, diákközössége és öregdiákjai."

Váci utca 39.

Zsolnay-házként emlegetik az utca s a környék lakói ezt a négyszintes, 1899-ben épült ‚szecessziós stílusjegyeket mutató bérpalotát, pedig a világhírű majolikagyártó cégnek csak 1908-tól volt köze a saroképülethez. Akkortól, de aztán évtizedekig, amikor bérbe vették építtető-tulajdonosától, Takács Lajos gyarmatárú- és csemegekereskedőtől pincéjét, földszintjét és félemeletét, hogy a cég itt rendezze be fővárosi bemutatótermét és nemzetközi raktárát. (Erre utalnak az első emelet magasságában elhelyezett, természetesen a Zsolnay-műhelyben készült reliefek is, amelyek a világhírű termékcsalád gyártásának jeleneteit mutatják.) Maga Takács Lajos a Kossuth utca elején a reformkor végétől működtetett, a Fekete elefánthoz cégérezett csemegekereskedelem hasznából építette fel itt gazdag házát, amikor az Erzsébet híd kedvéért lebontottak egy nagy darabot a régi Pestből. A fekete elefánt turbános kísérőkkel, gyarmatárúkkal megrakva a manzárdkiképzésű tetőtér kifalazott karéjában is ott díszelgett egy színes freskón, míg el nem vitte a kis saroktoronnyal együtt a világháború. Az épület a világörökség területén áll, s bár a területre készült szabályozási terv szerint városképileg kedvezőtlen megjelenésű, ez éppen amiatt került a dokumentumba, mert mai megjelenése lepusztult, málló homlokzatával valóban előnytelen. A Váci utcai galéria portálja stílusidegen, a Duna utca felőli antikvárius bolté szerencsére nem. Az épület ma társasház, háromnegyede magántulajdon, az önkormányzaté a maradék egynegyed. A jó karbantartás kötelezettsége is ilyen arányban terheli a tulajdonostársakat, de egyelőre ezt a terhet még nem vették vállukra.

Váci utca 41/A

Pesti szerbek laktak itt tulajdonosként a negyed bontása előtti évtizedekben – talán évszázadokban –, a Dumcsákkal, Pavlovicsokkal, Despivicsekkel rokon Malács család építtette ide aztán 1903-ban a ma itt álló szecessziós stílusú bérpalotát. Nagypolgárok lakták Malács Péter házát, aki a régi Pestnek nagy tekintélyű főügyésze volt. Az épület majdnem mindenben megegyezik a 39. számú házzal, de műszaki állapota inkább közepes. A háború alatt bombatalálat érte, a helyreállítás során a földszint, a bejárat és a lépcsőház szinte minden dísze eltűnt. A magasföldszinten két üzlet található közvetlen utcai bejárattal: egy bár, valamint egy divatárubolt egymástól és az épülettől is elütő portállal. A homlokzatot az első emeletig újravakolták, így viszont állapotában és színében is elüt a többi emelettől. Az épület felújítását a lakók apránként tudják elvégezni: tavaly a kerület 3,8, illetve a főváros 1,4 milliós támogatásával rendbe hozták az udvart, a lépcsőházat és a kéményeket.

Váci utca 41/B

Története erősen hasonlít a szomszédjáéra. Itt is a régi ház tulajdonosának családja épített újat az ősi otthon helyén. Abban a régiben működött Pest egyik első fiúnevelő intézete, Mutschenbacher Alajos bentlakásos intézménye. Fia, Béla, a város tiszti főorvosa volt karrierje csúcsán, s az ő fia, Emil még többre vitte: évtizedeken át irányította különböző funkciókban az Országos Magyar Gazdaságfi Egyesületet, amelynek jogelődjét maga Széchenyi alapította. A család is itt lakott az előbbieknél (39., 41/A) valamivel később épült, már az eklektika stílusjegyeiben fogant épületben. A ház ötszintes, jó műszaki állapotú, de megjelenése miatt szintén városképileg kedvezőtlen. Az épület díszes, homlokzata sincs rossz állapotban, de erősen elpiszkolta a belvárosi forgalom. Az alsó szintjén lévő üzlet portálja jellegtelen, stílustalan. Szintén társasház, háromnegyed résznyi magántulajdonnal, így – az önkormányzat támogatásával – a benne lakókra hárul a felújítás.

A. G.

A mi magyar intézetünk ennélfogva több tekintetben jobban is sikerült, legalább szervezetét tekintve, mint a külföldiek. Egyik nagy érdeme az, hogy az üzleti rész egészen elkülönittetett a tudományos résztől. A szinházat létesitő s az anyagiakról gondoskodó részvénytársulattól teljesen függetlenül áll fenn egy tudományos egyesület, mely az előadások rendezésében és vezetésében csaknem korlátlanul működik s tagjainak kiváló müveltségénél fogva képes arra, hogy az Uránia-szinház ne valami magasabb fokú komédiás bódé, hanem valóságos tudományterjesztő intézet legyen. Másik érdeme a szervezetnek, hogy e tudományos társaságban nemcsak földrajzi és természettudományi irók vannak, hanem jóformán minden gyakorlati ismeret-ág képviselői, nem kevesebb, mint 33 szakosztályban csoportosúlva. A szakosztályok tagjainak névsorában igen sok kiváló iró és művész nevét találjuk. Harmadik nagy érdeme a magyar tudományos szinháznak az, hogy előadásait olcsón tartja, olcsóbban, mint a rendes szinházak, s e mellett különös tekintettel a közönség különböző előképzettségi fokára, a rendes népszerű előadásokon kivül külön előadásokat rendez a tanulóifjak s külön a munkások számára is.

Az «Uránia» tudományos szinház bérhelyiségben van, de igen czélszerűen berendezve. A helyiség a nagyon népes Kerepesi-úton fekszik a Nemzeti és Népszinházak között az úgynevezett Rimanóczy-palotában, mely festői mór diszitésével egyik látnivalója a fővárosnak. A palota egy régi emeletes ház helyén áll, mely arról volt nevezetes, hogy sok ideig laktak benne egymás után Jókai Mór és Blahánné. Az Uránia-szinház beköltözése előtt az Oroszi-mulató volt az épületben, melynek berendezése a legfényesebbek egyike. A mostani szinház tágas bejáratának falai és fülkéi tele vannak tudományos látnivalókkal, minők: kitömött állatok, térképek, fizikai eszközök, fényképek. Benn a szép mór izlésű szinházban, melynek gazdagon aranyozott berendezése is igen czélszerű, számos művészi tárgy gyönyörködteti a nézőt; de a legnevezetesebb egy óriási vetítő készülék, melyet a nézőtér hátsó részében helyeztek el. A szinpadot és nézőteret, melyben 576 ülőhely van, köztük 36 páholy, összesen 1500 villamos lámpa világitja meg; ezenkívül tele van különböző optikai eszközökkel, melyek többek között felváltva fehér, vörös, kék és sárga fényt szórnak, s más eszközökkel, melyek a vetített képeket egyúttal mozgókká is képesek alakítani. Előadás közben a vetített képeket minden néző kényelmesen láthatja, az előadó pedig a nézők előtt oldalt állva adja elő a szöveget.

A legelső látványosságok, melyeket az Uránia tudományos szinház bemutat, természetesen nagyobb részt külföldi hasonló irányú művek átdolgozásai. Igy a legelső nagy darab volt «Küzdelem az éjszaki polusért», melyben három éjszaksarki expediczió (Germania, Tegethoff, Nansen) viselt dolgait mutatták be 52 képben három felvonásra osztva. Ezt a darabot *Cholnoky* Jenő tanár, az ismert khinai utazó dolgozta át. Ugyancsak ő irt egy eredeti dolgozatot is, különösen a fiatalság számára, melyben 102 képben mutatja be Magyarország nevezetesebb helyeit. Mindezen nagy előadások mellett s azt megelőzőleg 20—30 perczig tartó kisebb tudományos előadások vannak. Ilyeneket tartott eddig *Klupathy* Jenő egyetemi tanár s az Uránia tudományos egyesület főtitkára, a folyósitott levegőről, *Kövesligethy* Radó tanár az óráról, mint időmérőről s ugyanő a novemberi hulló csillagokról.

Az előadások sorozatából, melyeket az Uránia előre hirdet, kiváló érdekűeknek igérkeznek a következők: A *gr. Zichy Jenő expedicziója. Páris és a világkiállitás. A szent-gotthárdi alagút. A sphaerák harmoniája. Hogyan keletkezik az eső? Transzvál. Léghajózás és repülés. Az 1899-iki műtárlatok remekei. Marconi-féle telegráf. A mikroskop csodái. Hogyan lesz a tojásból csirke? Detektivek az égen. Az amerikai indiánok*, stb. Látható e sorozatból, hogy a szinház programmja igen nagy kört ölel fel, s később, ha az első nehézségeken túl lesznek, az egyes szakosztályok buzgósága még szélesebb körűvé fogja azt tenni.

Megemlítjük végül, hogy a tulajdonképeni szinházon kívül van még az első emeleten is egy terem, hol az üléseken kívül népszerű tudományos előadásokat és hangversenyeket szándékoznak rendezni.

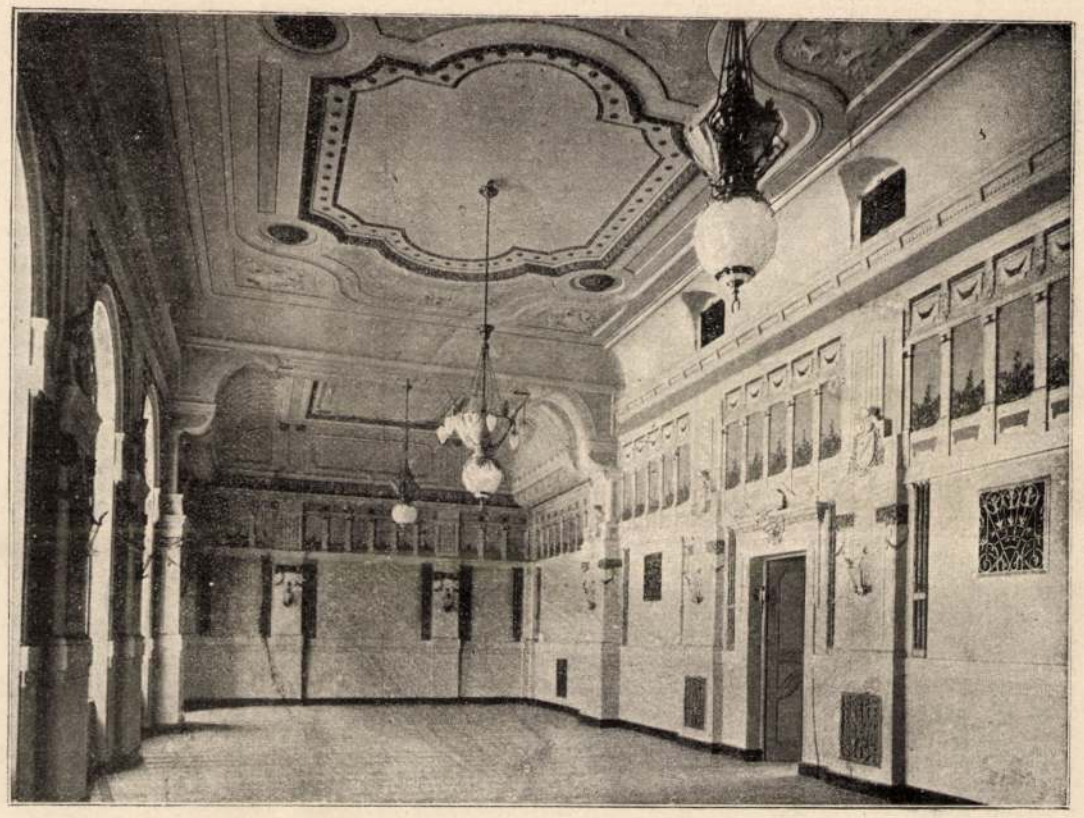

FELOLVASÓ-TEREM.

A BUDAPESTI KATONATISZTI KASZINÓ.

A főváros egyik legszebb helyén, a most újjá épülő Belvárosban emelkedik egy hatalmas nagyságú, szép barokk stilű palota. Már külső alakja s a homlokzatán elhelyezett harczias diszitmények is elárulják, hogy az épület katonai czélokra szolgál. De épen díszes voltából kilátszik az is, hogy nem közönséges kaszárnya. «Törzskari épület» a hivatalos elnevezése s benne vannak elhelyezve a törzskar, a térparancsnokság és a tiszti kaszinó helyiségei. Ezeken kívül még egy zászlóalj gyalogság elhelyezésére alkalmas, szerényebb külsejű épület van hozzá ragasztva, melylyel az egész teljes négyszöggé alakúl ki. E melléképületnek külön udvara és külön bejárói vannak.

A tiszti kaszinó a négy utczától: az Irányi-, Zöldfa-, Duna-, és a meghosszabbitandó Váczi-utczától határolt kettős épületnek a Duna felé néző szakaszában van elhelyezve. Egy vendéglői és kávéházi helyiségen kívül, melyek a földszintet foglalják el, nincs is egyéb ezen a szárnyon. A milyen szerény volt a tiszti kaszinó régi helyisége a Károly-kaszárnyában, olyan fényes és előkelő a mostani. Be van rendezve a szórakozás és tanúlmányozás minden szükséges eszközével; mert a kaszinó nem csupán társaskör, s tiszti szórakozó hely, hanem egyúttal tudományos egyesület is, a hol katonai szakkérdésekről felolvasásokat tartanak és vitákat rendeznek. A kaszinó berendezése nemcsak magukat a katonákat érdekli, hanem a polgári köröket is, mert az ott tartatni szokott estélyek, mulatságok nagy kedveltségben állanak a fővárosi polgárság köreiben is.

A gazdag diszitésű főbejáratból három felé ágazó lépcső vezet az első emeleti kaszinó-helyiségekbe. Tágas, kényelmes ruhatár, játszó, billiárd- és olvasó-termek, a könyvtár, egy szép szalon és a tisztek előtt nagy kedveltségben álló hadijáték czéljaira berendezett termek vannak itt. Ezek a helyiségek nagy változatossággal, különböző stilusokban vannak berendezve. A második emeleten, melyre a pompás

Weinwurm fényképei.

A BUDAPESTI KATONATISZTI KASZINÓ. — A NAGY DÍSZTEREM.

Erdélyi fényképe után.

A BUDAPESTI KATONATISZTI KASZINÓ ÉPÜLETE.

márvány-díszlépcsőn kívül még két mellék-lépcső vezet, vannak az ünnepélyek termei. Fényes, két emelet magasságú nagy díszterem e résznek fő helyisége, a hozzá csatlakozó mellékteremmel és zenekari emelvénynyel. A díszterem 30 méter hosszú, 15 méter széles és 11·5 méter magas s díszénél és nagyságánál fogva a főváros legszebb és legalkalmasabb táncztermei közé tartozik. Most még, a míg a falak teljesen meg nem száradtak, nem lehet a tervezett festésekkel és aranyozásokkal ellátni, de már így is igen kedvezően hat a szemlélőre.

A díszteremhez egyik oldalról egy szalon és egy másik, 190 négyszögméter kiterjedésű, hét méter magas terem csatlakozik; másik oldalról pedig a zene-terem és egyéb melékhelyiségek vannak. Az egyes helyiségeknek, különösen az első emeleti írószobának és a második emeleti kisteremnek berendezése művészi eredetiségről tanuskodik.

A kaszinót részint a két nagy fővárosi kaszárnya megváltásából befolyt összeg egy részéből, részint pedig a tisztikarnak e czélra már régebb idő óta gyűjtött alapjaiból építették. A terveket a budapesti katonai építkezési osztály készítette a hadtestparancsnokság rendelkezései alapján. A munka és az érdem oroszlánrésze *Khittel* Rudolf ezredes, katonai építkezési igazgatót és *Krickl* Ernő századost illeti. Az építést Krickl százados személyes felügyelete alatt *Richl* Antal építőmester eszközölte.

A fényes helyiségeket ez évi november 18-án nyitották meg ünnepélyesen.

A HÁBORÚ ÉS A GENFI EGYEZMÉNY.

A krimi és az 1859-iki olasz háborúban a sebesültek, betegek és katonai orvosok nyomorúságos és veszélyes helyzetéről tett tapasztalatok arra indították a genfi «Societé d'utilité publique» (közhasznú társulat) czímű társaságot, hogy az európai hatalmakat a háború sulyos következményeinek lehető enyhítéséről való tanácskozásra meghívja. Ennek következtében 1863 október 26—29-én Genfben az európai államok képviselői tanácskozásra gyűltek és létrehozták az 1865-ben jóváhagyott, úgynevezett genfi egyezményt.

Az 1865 után lefolyt európai háborúkban a «genfi kereszt» mint a genfi egyezményhez való csatlakozás jelvénye mindenütt látható volt ugyan, de az egyezmény legfontosabb rendelkezéseit úgy szólván senki sem tartotta meg.

Az orosz-török háborúban a kozákok a török sebesülteket és orvosokat kegyetlenül megölték, viszont a török basibozukok sem kiméltek az oroszokat. Páris ostrománál a német bombák a franczia kórházakat földig lerombolták. Ily jelenségek után majdnem biztosra lehetett venni, hogy Transzválban az angolok a genfi egyezményt szintén figyelmen kívül fogják hagyni. Ugyanis az egyezmény egyik határozata az *egyenetlen* erejű és *embertelen* fegyverek használatát tiltja. A *Hágában* a múlt nyáron tartott nemzetközi békeértekezleten a genfi egyezmény fönt említett, kissé tág értelmű határozatát tüzetesebben meg akarták állapítani.

Így például javaslatba hozatott, hogy szabadon mozgó hadi léghajókból az ellenfél csapatjaira, vagy erődítéseire robbanó szereket, nevezetesen dynamitot, melinitet, ekrazitot és pikrint szórni nem szabad. Felszólaltak továbbá a *dum-dum* nevű angol gyalogsági löveg ellen, melyet az angolok Egyptomban a dervisek ellen használnak.

Anglia képviselői e két javaslat tárgyalását határozottan ellenezték, mire a többi hatalmasságok képviselői sem feszegették tovább a dolgot, s így határozatot sem hoztak ez ügyben. Most tehát Anglia a háborút Transzválban egyenetlen fegyverekkel folytathatja. Ilyenek a robbanó gyalogsági lövegeken kívül a melinittel töltött gránátok, melyekkel az angol lovas ütegek vannak ellátva. Ez új gránátok készítése eddig csak az angolok titka.

A melinittel töltött 75 kilogrammos gránátok robbanó ereje 250-szer nagyobb, mint a hasonló sulyú közönséges gránátoké. A boerok vezére ezen gránátok használata ellen formaszerű óvást emelt ugyan, de azzal az angolok alig fognak törődni.

Legborzasztóbb hatásúak azonban a léghajókból kidobott pikrit bombák, melyek nappal a mozgó hadoszlopokat, éjszakának idején pedig a táborban pihenő csapatokat pusztítják.

Mindezekből azt látjuk, hogy a jövő háború borzalmait a «Genfi Egyezmény» határozatai alig enyhítendik.

EGYVELEG.

* «**Kék**» **Dunáról** szól gyakran az osztrák-német. Az elnevezés egészen helytelen. Egy Bruskay nevű törvényszéki biró 1898-ban egész év folytán vizsgálta a Dunát és soha sem találta annak szinét valódi kéknek. Magas vizállás esetén 11 napon barna, 59 napon piszkos-zöld, 46 napon agyagsárga, 45 napon világos-zöld volt. Alacsony vizállás esetén 69 napon aczélzöld, 25 napon fűzöld, 46 napon smaragdzöld s 64 napon sötétzöld szint mutatott Mautern alsó-ausztriai város mellett. Nagyon valószinű, hogy a kék szín másutt sem fordúl elő, legfeljebb nagy ritkaság gyanánt.

* **A bibliából** jelenleg több van a földgömbön 200 millió példánynál forgalomban és pedig 330 különböző nyelven.

* **Érdekes fogadást** nyert meg egy franczia detektiv. Egyik legjobb barátját álöltözetben négyszer szólította meg s legalább tiz perczig beszélt vele mindannyiszor, a nélkül, hogy az felismerte volna. Első izben mint csizmadia legény, azután mint bérkocsis, majd mint előkelő öreg úr s végre mint pinczér barátjának kedvencz vendéglőjében.

* **Delejes sziklák** vannak a Laplata torkolatánál. Különösen a Punta-Negra hegyfok veszélyes a hajósoknak, ha Buenos-Ayresbe vagy Montevideóba mennek s ezért lehetőleg távol maradnak tőle. Trinidád szigetén is annyi sok mágneskő van, hogy az angolok egészen lemondtak arról, hogy itt táviró-állomást létesítsenek.

* **Nagy khinin-fogyasztás.** A Philippini-szigeteken működő amerikai csapatokat a sárgaláz nagyon tizedeli. Az amerikai hadügyminiszter közelebb öt ezer kilogramm nyers khinint, és tiz millió adag khinin-port rendelt meg a csapatok számára.

* **Csiga-verseny.** Florenczben valaki kisérletet tett nehány csigával oly útvonalon, hol mindenik csak egy irányban mehetett előre s kitűnt, hogy a leggyorsabb csiga egy kilométernyi útat 8¾ nap alatt tett meg.

Weinwurm fényképe után.

A BUDAPESTI KATONATISZTI KASZINÓ. — LÉPCSŐHÁZ.

Pénzpalota lett a Tiszti Kaszinóból

A felújított Váci utcai épület külső képe...

...és díszlépcsőháza

FOTÓK: GADÁNYI GYÖRGY

Hátsó oldalunkon rendszeresen mutatunk be szép budapesti épületeket, melyeknek belső csodáit nem, vagy csak kivételes alkalmakkor láthatják az érdeklődők. Ez alkalommal az Erzsébet híd pesti hídfőjénél található Tisztiházat járjuk be, amely ma a Magyar Külkereskedelmi Bank székháza. Az utóbbi években csendes, de látványos megszépülését tapasztalhatták az arra járók.

A palota egykor Tisztiház volt. Sőt, Tiszti Kaszinó. Akkor épült, amikor a régi Belváros középkori házait sorra lebontották a készülő Erzsébet híd tövében. Helyükön emelték többek között a Klotild-palotát, a Király-bazárt, az Osztályos sorsjáték palotáját – és a Tiszti Kaszinó, a hozzá kapcsolódó térparancsnoksági és laktanyaépülettel. A hadijelvényekkel gazdagon díszített barokk palota tervezője két hadmérnök, Rudolf Khittel és Ernst Krikl volt. A kész épületet 1899 őszén avatták fel. Akkor még a Váci utcai homlokzat tetősarkait is szobrok díszítették, nemcsak a ma is látható, második emeleti két konkvisztádor őrködött a házon. A földszinti helyiségekben kávéház működött, az első emeleten a kaszinó szobái, a szalon, a könyvtár, fönt a másodikon pedig hatalmas bálterem.

Majd száz évvel később, amikor a Magyar Külkereskedelmi Bank birtokába épület, a Tisztiház már csak sárga ház volt a sére várt. Éppen egy ilyen épület kellett a feltörekvő, erejét megmutatni vágyó banknak.

A pénz csodát tett ezzel a palotával. Szinte minden részlete sugározza a gazdagságot. Csillogó rózsaszín-szürke gránitlapok a lábunk alatt, amikor belépünk. Az egykori földszinti kávéház helyén ma pénztárak üzemelnek, a menynyezet arany stukkói még emlékeztetnek az egykori hangulatra, de minden más modern. Az emeleteket érdemes a díszlépcsőházon át megközelíteni – ha a biztonsági őrök engedik –, így kedvünkre gyönyörködhetünk a balluszteres márványkorlát díszeiben, a bronzból öntött hadijelvényekben és a könyöklők végeire simuló bronz akantuszlevelekben.

Az emeleti fordulókban vörös mészkő oszlopok veszik fel a mennyezeti ívek terhét. A sordíszek motívumait arannyal emelték ki, de igen finoman, szinte cukrászi módon. A második emeleti lépcsőkanyarban ólomüveg ablakok világítanak. Amikor fölérünk, szembe találjuk magunkat azzal a szoborfülkével,

Míves hadijelvény

Egy a sok szép stukkó közül

amelyben egykor a legfőbb hadúr, Ferenc József büsztje állt. Később persze más hadurak váltották a császárt e helyen, előbb Horthy, majd Sztálin, akinek 1956-ban is megmaradt még a szobra, amikor pedig a házban tartotta zajos üléseit a Petőfi Kör. Ma Melocco Miklós Széchenyi-portréja foglalja el a fülkét.

A másodikon ma is megvan a hatalmas, karzatos bálterem. Jelenleg ugyan pénztárterem működik benne, modern bútorzattal, de díszei mégis őrzik az itt elhangzott keringők hangulatát. A falakon nagy méretű Mednyánszky-tájképek. Ezek már a bank új szerzeményei. Aktívan vásárolnak ugyanis műkincseket, amelyekkel a belső tereket gazdagon, igényesen díszítik.

Az épület udvara a Belváros második legnagyobb belső kertje: középen szökőkúttal és négy hársfával – mindezt úgy kell elképzelni, hogy alatta kétszintes mélygarázs is húzódik. A pincehelyiségek az ötletesen kialakított angolaknákból kapnak fényt.

A bank már ebben a palotában ünnepelte ötvenedik születésnapját, és ez alkalomból könyvet jelentetett meg. Az albumot Gadányi György gyönyörű fotói díszítik, melyekből a közelmúltban kiállítást is rendeztek az Építészek Házában.

Cs. L.

KHITTEL, Rudolf építész

Tétény megóvandó fennsíkja

A katonaság használta, és ezzel meg is védte a különleges tájat

Budafok-Tétény, mint a főváros külső kerületei általában, számos polgári körrel, civil szervezettel büszkélkedhet. A Budatétényi Polgári Kör tagjai – és persze mások is – sokat tettek azért, hogy ne veszítsük el a főváros talán legkülönösebb élőhelyét, a Tétényi-fennsíkot.

– Van néhány figyelemre méltó törekvésünk – vezeti fel tevékenységüket *Somosy Zoltán,* a Budatétényi Polgári Kör elnöke, civilben sejtbiológus. Mint mondja, a mintegy száz tagot számláló társaság az elmúlt években leginkább a Tétényi-fennsík megőrzésével foglalkozott. Céljukat elérték: a Fővárosi Közgyűlés 1999-ben védetté nyilvánította a területet.

A kunkorgó árvalányhaj is védelemre érdemes FOTÓ: DR. HORVÁTH GYŐZŐ

Különleges vidék ez: az Alföld és a hegyek élővilágának találkozóhelye, némi mediterrán beütéssel. Egész Kelet-Közép-Európában egyedülálló. Az igen ritka sziklagyepeken található többek között az ország legnagyobb henyeboroszlán lelőhelye, itt él a pannongyík. Hogy miképpen maradhatott meg épségben ez a páratlan növény- és állatvilág a honvédség gyakorlóterének közvetlen közelében, arra meglepő választ kapunk.

– Az élőlényeket nem zavarta különösebben a taposás, lövészárokásás, lövés, a civilek pedig ki voltak tiltva a fennsíkról. A katonaság száz éve gyakorlatozott a közvetlen közelben, hermetikusan elzárta, és ezzel tulajdonképpen megvédte a területet a külvilágtól.

A rendszerváltozás után azonban a honvédség gyorsan túladott a birtokán, melyet – felparcellázva – fillérekért vettek meg. Az akkori szokásos több ezer forintos négyzetméterárak helyett új tulajdonosaik nyolcvan-kilencven forintért jutottak hozzá a felbecsülhetetlen eszmei értékű területhez. Megvették mint erdőt, és továbbadták – volna – mint építési telket.

– Nagy harc volt – emlékezik Somosy Zoltán. – Iszonyú nyomás nehezedett a kerület akkori vezetőire, részben a vállalkozók, részben pedig a környékbeli lakosság részéről. A Budatétényi Polgári Kör több ezer aláírást gyűjtött össze, ám a Fővárosi Közgyűlés szakbizottsága „szakmai indokokat" is kért. Világszerte elismert természetvédelmi szakemberek, köztük akadémikusok írták alá *Demszky Gábornak* címzett levelünket. Javaslatunkat támogatta a Fidesz és az MSZP egyaránt, a képviselők még a javasolt részleges – harminc-negyven százalékos – beépítettséget is elvetették.

Somosy Zoltán szerint nincs kizárva, hogy folytatódik a küzdelem. A Budatétényi Polgári Kör éppen ezért nem elégszik meg a fővárosi védettséggel.

– Úgy tudom, nem nyugodtak meg az építési vállalkozók, perek sorozatát helyezték kilátásba. A terület jogi helyzete felemás: nincs lezárva a látogatók előtt, de – elvileg – senki nem mehetne be, mert magánterület. Ugyanazok a tulajdonosai, akik annak idején potom pénzért megvásárolták.

– Szeretnénk a védettséget megőrizni. A Tétényi-fennsík hatalmas érték, ám természeti szempontból védtelen. Élővilága jól tűrte ugyan a katonaságot, de nem bírná el az építkezést. A kövek fölött mindössze néhány tíz centiméteres a védőréteg. A fővárosi védettséget – a mindenkori döntéshozóktól függően – tíz év múlva módosítani lehet. Meg is szüntethetik, ha valaki érdeke úgy kívánja. A döntéshozók – már megbocsássanak – politikusok, de nem szakemberek.

A budatétényiek tehát ragaszkodnak a megfellebbezhetetlen országos védettséghez. De nemcsak óvni akarják a fennsíkot, hanem megismertetni is. A PHARE-program keretében elnyert pénz egy részéből kiadták a területről szóló könyvüket, melyből ezer példányt ingyen a kerületieknek juttattak.

Tyápay Katalin

■ 1 éves születésnapi party
az EGYMILLIOMODIK látogatóval
és sok meglepetéssel június 2-3-án.

TROPICARIUM ÓCEANÁRIUM BUDAPEST

Glow Bowling Campona

■ A legmodernebb, 8 pályás amerikai bowlingpálya, 9-es pool billiárd, étterem és drinkbár egy helyen.

■ május 17-én
A MÚMIA VISSZATÉR!

STER CENTURY Mozi

DEBENHAMS

■ Csak a Camponában: 2400 nm-en női-, férfi- és gyermekdivat, valamint illatszerek.

■ Bevásárlóközpontban először!
A legnagyobb Artemide és Rolf Benz kanapékkal - 350 nm-en.

V.A.M.DESIGN VA DESIGN

lehetszmásis

www.campona.hu

Campona
Bevásárlóközpont

1222 Budapest, Nagytétényi Út 37-43. tel.: 424-3000

Promontorbor Rt.

Tájékoztató

Khlauszenburger Imre

Ötvös

Nagyszeben 1600.

Khöbell Johann

ötvös 1717
1721

laid

Mih. Pors. 123

Khöbell (Köbehl), Johan, pozsonyi
ötvöslegény V. 123.

Khodl J.

d. Gereczerajztár

273. h. (többnör)

KHOLB, PETER gyöngyfűző. Sopronban dolgozott, 1629-ben III. Ferdinand király számára gyöngyökkel díszített arany nyakláncot készített, amely munkáért az udvartól 34 forintot kapott.

Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen des Allerhöchsten Kaiserhauses, XXIX. kötet, 1926. regesta.

(Genthon)

Kholb Péter

Kholb Zochen

1560.

ÖTVÖS

IROD.

Te

Khol, A

Blendinger Joh. Heinr.

A menyezetes ravatalon fejjel balra fekszik a reverendába s karingbe öltöztetett lelkész. Kezeiben imakönyvet, rózsát és kendőt tart. A háttérben a falon „Christus ist mein leben" felirattal temetőt ábrázoló kép lóg s a ravatalon innen a rojtos teritővel letakart asztalon feszület, gyertyatartó s koronás koponya köti le figyelmünket. A fehér kendő szélén e szavakat olvassuk: Sterben ist mein Gewin. Phil. IX. 21. Jobbra a faragott keretben pedig e vers áll:

Dem Himmel war Ich nur, der Erden
nicht gebohren,
Was hab Ich, ob Ich gleich gestorben,
nun verlohren.
Mein Christus lebt in Mir, wañ man
mich trägt dahin,
Ist dann nicht dieser Todt, diß Sterben
mein Gewin.

Felírése alól a jobb sarokban: Khol sculp. 1649.

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 15·8 : 12·5 cm.

[illegible] 9824.

Sz. N. 384/98
112-98-110.

Kholler Ferenc

ötvös

. *Kholler* Ferencz bajor ember, Bécsben
trokra és saját anyagából nem dolgozik, csak ha

Munkát nem igen kapnak,

Dr. Illésy
gi ötvösök 1732-v
1904 évf. 389 l.

. Magyarország
. Arch. Ért

M. KIR. ADÓHIVATAL M. SZIGET
ÉRK. 1965 JÚN. 2.
8383 szám

28021 KÖZSÉGI NYOMDA, BUDAPEST, VI., VÁCZI KÖRÚT 61.

Khon Jakab ötvös

1828-van Szegeden dolgozik

Patakiné D-né: Adatok a szegedi ötvösség történetéhez

Művészettörténeti Értesítő, 1957, II évf. 1 sz. 28 l.

Khon Jakab

ötvös

1828 Szeged

Magyar ötvösök 38 l.

ztus 22-én.

ábrázolva
~~[illegible]~~, a hol a szemben álló fiatal
erkedett három szőke leánykának,
ad ~~[illegible]~~ kávétes a kik körülegy
s, kettő pedig várakozik. Balról az
ben muskátli virágzik, az asztalon
ünik szemünkbe, jobbról ~~[illegible]~~
, a butorokat eltakaró draperia pol-
ezést. Jelzése alól jobbra: WALTHER

elt. sz. 4478. -- Értéke 3,600 K. --
912 márczius 9-én (621-913). -- A
(1381-913). -- ~~Átvétetett 1913 ápri-~~
etett 1914. márczius 30-án (245-914).

73

MDK

Khoor József

Gyümölcs-csendélet, festm.

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937, nov.

4o l.

POCSAJ /Hajdu/

Ref. templom, fiasisakos homlokzati
1719. Teritők, 1768 és 1771. Épült

/Kováts J. István : Magyar reformátu

MDK

Khoor József

Körte-csendélet, festm.

M. Biedermeier Kiáll. Műcs. 1937. nov.

4o l.

Nyirábrány (Hajdú)

Ref.templom épült a XVIII. száza

/Gerecse Péter: Magyarország müe

MDK

Khoor József, XIX.sz.m.f.

Naplemente, festm.

Almásy-Teleki I. gyűjt. 1939. szept.

8 l.

ablakos, vakolattal elrontva, XVIII.

Khoor

irad

Szy. 137 l.

1845. mnięgsl. Tajképek

Khoor

l.

LykaMagyműi800-50.

53, 154, 254,

530-l.

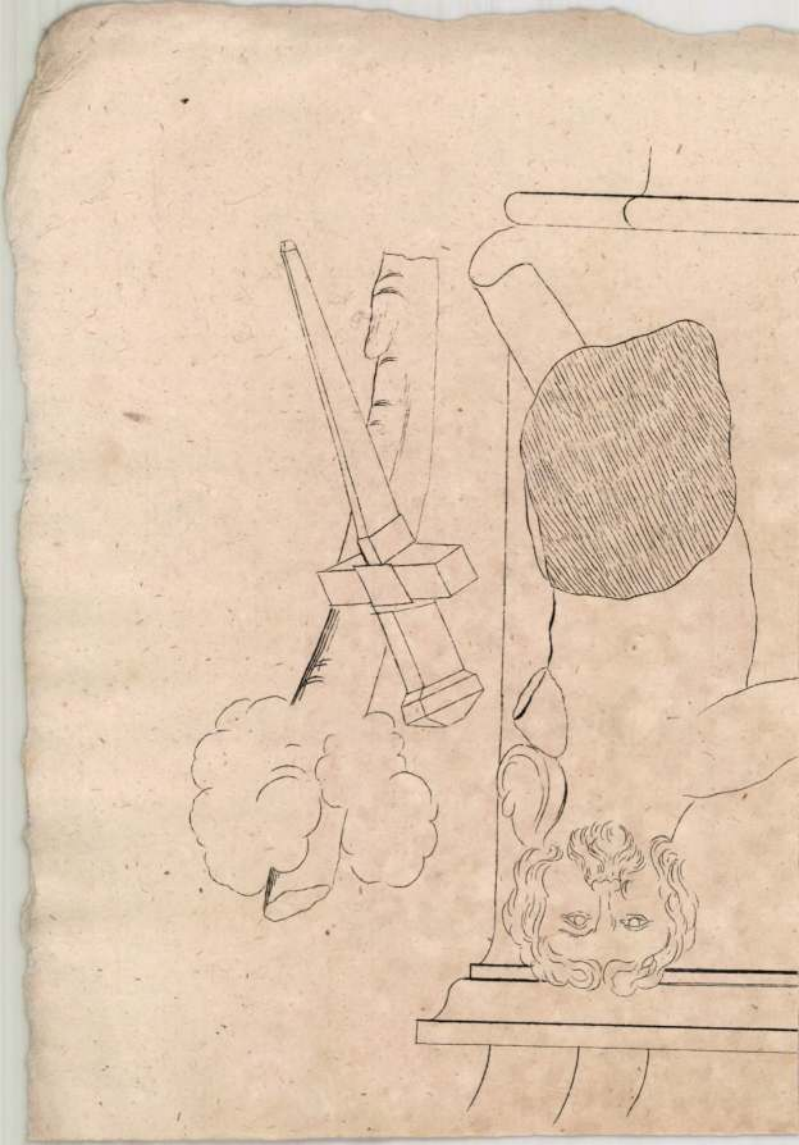

Khoor

ℓ.

Lykanemzromantika

88, 93, 193, 210-ℓ.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Khor István

könyvkötő

Pest 1768.

l.

Romhányi

84. l.

Khor József

könyvkötő és városi
perkalyzmester
1741-től választott
polgár Pesten

Schmall

I. 149. l

anci stilus kötöttségeiből kiszabadulni
ttetésben a jáki templom déli tornyának
a bizánci hagyományt inkább a diszes
eli. Ugyancsak a római körbe kapcsolható
a római monumentális stilusnak Torri-
nyához kapcsolódik a veszprémi Gizella
zonyitékai annak, hogy az Arpádkori
resztül érkeztek el hozzánk, nemcsak a
közepén is.
n keresztül magyarázhatjuk a zsegrai
alakjait, valamint a zsegrai szepes
tély falának Angyali üdvözletet, Kálvár
III. század utolsó évtizedében Giunta
Különösen a Kálvária jelenetében érzük
közepén működő pisai mester iskolájából

művének
etben a bizánci hatás a XI. századra
ában a XII. század végéig nyomozható, a
ri művészet szigoruan vett időhatárát
század elején is érzékelhető.

Khlezl Tobias

Lehérvári és különböző munkálatokat végez a várpalotai várkastélyban. 1702-ben.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Budapest, 1970. 1391.

Khlösz Jakab
nyomdász

l.

Könyvkiáll. emlék

146. l

II/5

Kedves Gyulám,

Schneller Ömga szerint a 10.000 P.-s Rákóczi szoba javadalom Pasteiner hatáskörébe tartozik. Lépj tehát vele érintkezésbe, hogy ő kérje! – Azt hiszem, ily Rád nézve is jobb.

Szeretettel ölel Jóska

Khlösz Jakab

nyomdász

l.

Könyvkiáll. emlék

151 l.

Kedves Gyuláim,

itt a Karácsonyi

egészséggel!

Az Elnök Urral

utólagos) aláírás

másoltasd le a 3

MD K

Kanöbel Fülöp, ötvös
/Philip Kanöbel, Kanebe, Phillips Kanöbel/.
1580.

a céhkönyvben feltüntetett elhalt mesterek sorában a 6-ik számu.
1580 márc.12.-én Phillips Kanöbe réitvett a céhszabályokat megállapitó ülésen.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX.sz.

Muz.-Kvt. 1918. 41-53.l.

(Kvt.

MDK

Khnöbel Mátyás,ötvös
/Matthias Khnöbl,Matth Knebl/.

Neve a czéhkönyvben elkunytaknak feltüntetett mesterek közt a 19-ik.
1672 jul. 12-én kelt rendeletében I.Lipót király elrendelte a templom tulajdonainak és épületeinek kiadatását a kath.egyház részére. / Jurkovich E.: A b.b.-gyarnyai plébániatemplom stb. Arch.Ert.19ol.39.1. /
A fennmaradt leltárban K.M. két müve emlittetik. /Jurkovich E.: U.o./

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök az XV.-XIX.szban.
Muz. és Kvt.Ert. 1918 41.54.1.

Khoen F.

Az Árverési Csarnok karácsonyi aukcióján munkával szerepelt

M.930. XII. 7.

M.D.K.

Khogler, fényképész

A "Spiegel"szerint Marastoninál tanúlt és annak távollétében ő vezette mütermét. Az emberi szellemet hüen tükröző felvételeit dicsérték. 248.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 2[illegible].o.

Folia Archaeologica. IA.köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

M.D.K.

Khogler ,fényképész

1843-ban a Régiposta utcában az Aranykéznél nyitott daurerreotipa mütermet,majd a felsődunasori Coburg ház Dunára néző,világos lakásába költözött. 248.o.

Fejős Imre: A magyar fényképezés kezdetei 243.o.

Folia Archaeologica. IX.köt. 1957.-Bibliotheca Kiadó. Bp. 1957

Khol Johann

harangöntő

M.I.K.

Mihálygerge r.k. templom harangját
öntötte A. Littmann-nal együtt
1787

Nézsa, temető harangláb 1777

Ősagárd, ev. templom 1794

Patay P.: Nógrád megye harangjai.
Művtört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz. 156,
158, 166

Kholl Johann M. DK.

harangöntő

Bánk, ev. tyrlom harangját öntötte
1785

Bokor, ev. tyrlom, 1802

Patay P: Nográd megye harangjai.
Múzeum. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz. 100

Khlaussenburger Emregh

Ohr.

1600.

wód

Arheben 408

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kholmann Miklósné

a budapesti OKISZ-gépkocsi
gépkocsi-kezelője

Magyar Építőművészet 1974/4

37. old.

Khollmayr,? Lorentz,asztaloslegény

Győrben ~~XX~~ 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Khollmayr,? Lorentz,Graz,k693.XI.22.". 11~~6~~.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9, - Xantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz. Évkönyve

Khollmayr L./Lorentz/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:Graz:Khollmayr L." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz Evkönyve

Kholl

harangöntö

Gentrünemel

347. l.

A Közoktatásugyi Népbiztosnak
919 sz. a. kelt és a budapest
rendeletének másolata.

A Forradalmi Ka
dó magasabb fizetésekre nyujt
Országos Bizottsága 3 / háro
zottja részére egyenként Egy
utasitom az Államnénztárt h

...ára, ha éppen nincs kerek jubileuma. Mindössze azért tesszük szóvá a dolgot, mert az utóbbi időben többen is nagyvonalúan „csúsztatják" az esztendőket előre vagy hátra. Egyik napilapunk tavaly a 100 éves mozit köszöntötte. Erre a napra meg 1995. dec. 28-ig várni kell.

V. J.

MUTATVÁNYÜZLET

Éspedig csakugyan a margójára, azaz a képzeletbeli lapszélre, mert hiszen nem biztos, hogy autentikus vagyok az ügyben, hogy milyen mutatvány is kell a néptömegeknek, akiknek az efféle műsorok *állítólag* szólnak. Ami pedig a mutatványt illeti, én ezt a szót szeretem használni a Magyarországon ugyancsak elterjedt *show* helyett. A legújabb, immár amerikai módon gyártott mutatvány csütörtök este a Magyar Televízióban volt látható, főszereplője pedig talán a legtehetségesebb magyar mutatványos mester, Friderikusz Sándor. Régen bezzeg az a snassz esztrád, meg Ki Mit Tud! Szinte szégyenkeznünk kellene miatta! Ma pedig a látványos mutatványműsorban van dzsesszbend, van tapsoló, felgerjesztett közönség, divatosan öltöztetett

...les államférfiúnk, mint a rómaiak-

...vendéglők jót tájékozott tulajdonosa még az egzotikus miskolci kony-

...nemrég megjelent könyv, a magyar

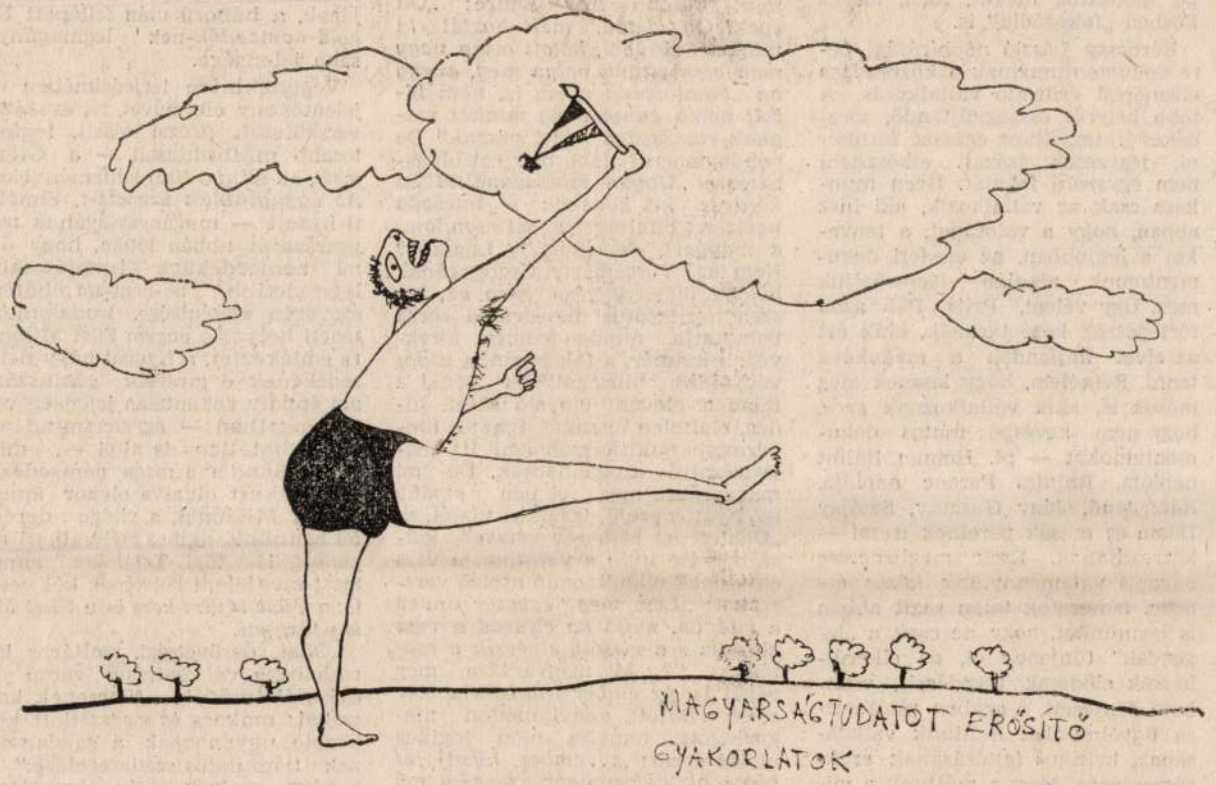

Khoncz István rajza

...tanúskodik. Sokkal jobban értett a magyar nyelvhez, hogysem egy közhasználatú szóban látott volna ellenséget. Tisztában volt vele, *ízlés* dolga, hogy kinek melyik szó tetszik, s melyik nem; *nyelvismeret* dolga, hogy melyik szót tartja helyesnek, s melyiket nem. Kodály ízléséről alkotásainak serege tanúskodik, nyelvismeretéről pedig nem „kultúraellensége" hanem kultúrellenessége". A különbség ugyan csupán egyetlen betű, de aki ezt nem veszi észre, az inkább várja meg, míg a kultúra napja „kultúrnappá" korcsosul. Zeneszerzőnk tudniillik 1955-ös „Szóval: kultúr?" című eszmefuttatásában arról írt, hogy mennyire elterjedt a németes kultúr-összetételű szavak egész sora: kultúrpolitika, kultúrház, kultúrcikk, kultúrtörténet és a többi. Holott ezeket csak olyan igéből lehetne képezni, amilyen a magyarban nincs: mi művelődünk, nem pedig kulturálódunk. A kultúra főnevünkből csupán a a kulturális melléknév származhat. Vagyis a politika például lehet kulturális, beszélhetünk művelődéspolitikáról, művelődési házról, művelődéstörténetről. Ezeknek a szavaknak az elterjedése nem utolsósorban Kodálynak köszönhető, aki nem a vezércikkben is említett „kulturálatlanság", hanem (a szerzőre jellemző) műveletlenség ellen lépett föl.

(Veszprémi)

Egy ilyen, sok mindent feltáró, második világháborús történelmünk rejtelmeiben jobban eligazodni segítő kötet, a Bárdossy László (1890—1946) volt miniszterelnök (1941—1942) és külügyminiszter (1941—1942) ellen lefolytatott népbírósági per során keletkezett iratok jelentős részét magában foglaló kiadvány. Sajnos a kötet nem tartalmazza a dokumentumok összességét, mivel az iratok egy része „nem lelhető fel". (Csak zárójelben jegyzem meg: ezek szerint az egykori Belügyminisztérium Irattára — mely XX. századi történelmünk nem kevés és fontos iratának volt őrzési helye — nem bizonyult a leggondosabb gazdának? Vajon hány pótolhatatlan fontosságú dokumentum ment ott veszendőbe vagy vált csonkává az idők folyamán?)

A Bárdossy László ellen lefolytatott népbírósági per az első nagy népbírósági perek egyike volt. A magyar népbíráskodás ekkor igyekezett bebizonyítani ország s világ előtt, hogy a „fiatal demokrácia" kérlelhetetlenül lesújt az ellenségeire, mert az 1945 előtti rendszer politikusai, katonái ellenségek voltak és fasiszták. Azok pedig nem érdemlik meg, hogy a magyar nép akár csak emlékezzen is rájuk.

Az igazságszolgáltatás — úgy vélem, a jogszolgáltatás inkább fedné a valóságot — nem tétlenkedett. A frissiben kreált népbírósági rendegy történész nagyon találóan megfogalmazta — az „osztályharc" jegyében zajlottak. Az osztályharc pedig, amint tudjuk, nem jár áldozatok nélkül, főleg ha az közben „fokozódik" is.

Bárdossy László népbírósági pere dokumentumainak a közreadása elismerést érdemlő vállalkozás. A több helyről összegyűjtendő, töredékes irategyüttest egésszé formálni, jegyzetek százait elkészíteni nem egyszerű feladat. Ilyen munkára csak az vállalkozik, aki hisz abban, hogy a valóságot, a tényeket a legjobban, az eredeti dokumentumok alapján ismerhetjük meg. Úgy vélem, Pritz Pál azon történészek közé tartozik, akik ezt az elvet hajlandók a magukévá tenni. Remélem, hogy lesznek még mások is, akik vállalkoznak arra, hogy nem kevésbé fontos dokumentumokat — pl. Hóman Bálint naplója, Rajniss Ferenc naplója, Rátz Jenő, Jány Gusztáv, Sztójay Döme és mások pereinek iratai — közreadjanak. Ezek megismerése ugyanis valamennyiünk közös érdeke. Ismeretük talán segít abban is bennünket, hogy ne csak a „legendák" tűnjenek el, de elkerülhessük elődeink tévedéseit, vitatható döntéseit, s egyben ráirányítsa figyelmünket múltunk vállalásának, kritikus feltárásának szükségességére. Mert a múltunk a miénk, annak minden szép és szívesen felejtendő részével együtt is!

Zrínyi Miklós „A török áfium ellen való orvosság"-ban oldalakon keresztül elemzi kora magyarságának hibáit, olyan szenvedéllyel, mint később Ady Endre: *„Óh egek! Óh Isten, mért hoztál ki minket Scitiából, holott ottan vagy nem bomlottunk volna meg, avagy ha bomlottunk volna is, nem látott volna ennyi világ minket magunk rosszasága miatt veszni."* De néhány sorral alább már ezt olvashatjuk: *„Ugyan mindazonáltal ha kérded: kit kévánok s micsoda nemzetet oltalmamra, azt mondom: a magyart kévánom."* Logikus? Nem az. Vörösmarty Csongorának boldog megnyugvása sem az, hiszen a filozófus mesedráma sorra bemutatja minden emberi törekvés: a kalmár, a fejedelem, a tudós vágyainak hiúságát, és végül a minden elevent elnyelő sötét, hideg, élettelen éjszakát. Igaz: a tündérmese műfaji szabályai itt magyarázatul szolgálhatnak. De mi magyarázza meg *A vén cigány* iszonyatos erejű, tragikus víziói, az *„Odalett az emberek vetése"* kétségbeesése után a váratlan, a vers egészének ellentmondó utolsó versszakot: *„Lesz még egyszer ünnep a világon, majd ha elfárad a vész haragja s a viszály elvérzik a csatákon..."*? Mi magyarázza meg végül is *Az ember tragédiája* oly sokat vitatott, annyi módon magyarázott, annyira nem logikus utolsó sorát: *„...ember, küzdj és bízva bízzál"*, amikor az egész mű

(Elhangzott 1992. január 22-én a zalaegerszegi zsinagógában.)

Rákos Sándor írói sorsa, a túlélők között is a legkülönösebb. Ő újabb irodalmunk klasszikus értelemben véve mindmáig utolsó írógenerációjának, a háború után fellépett *Újhold-nemzedék*-nek legmagányosabb jelensége.

Végigtekintve terjedelmében is jelentékeny életművét, fél évszázad versköteteit, prózai írásait, legfontosabb műfordításait — a *Gilgamest*, az akkád lírai költeményeket: *Az agyagtáblák üzenetét*, elméleti írásait — magányosságának magyarázatát abban látom, hogy ő a mi nemzedékünk legsajátosabb, legeredetibb, be-nem-sorolhatóan szuverén egyénisége. Irodalomtörténeti helyzete engem Füst Milánéra emlékeztet, a Nyugat nagy nemzedékének e groteszk géniuszára, aki éppoly rokontalan jelenség volt a Nyugatban — egyszersmind elválaszthatatlan is attól —, mint Rákos Sándor a maga nemzedékében. Rákost olvasva olykor annak a Füst Milánnak a világa dereng fel bennünk, akihez mély alkati rokonság is fűzi. Tanúsága ennek most megjelent kötetének két verse is: a *Füst Milán keze* és a *Füst Milán tárgyai*.

„Ódai, ószövetségi, zsoltáros kórushangja változatlanul zengi be egész életművét... Nincsenek korszakai: makacs és megszállott költészete ugyanannak a gazdagságnak bámulatos szétteregetése." E sorokat, melyek az én olvasatomban oly frappánsan jellemzik Rákos Sándor költészetét — Füst Mi-

képét és [illegible]

ját, prófétáit, s mindezt megkérdőjelező iróniáját és önirónáját. Kötetének záróverse *Az elragadtatásról* így végződik:

„...mert prófétálhat
s tehet
csodákat
választottak száza meg ezre
mindőjük közül
egyetlen egyre vár
pecsétjeként
minden
csodáknak
és mindenféle
elragadtatásnak
tüzes lovakkal
tüzes szekéren
a végső
teljes
elragadtatás."

Nem tudhatom, hány olvasóhoz jut el ez a jelentős és felkavaró kötet? Megjelent-e belőle egyáltalán annyi, hogy elkerüljön minden közkönyvtárunkba. Balsejtelemmel — s hadd tegyem hozzá: restellkedve — kell leírnom, hogy egy nagy nemzedék még köztünk élő, alkotóereje teljében munkálkodó költőjéről — s ez, sajnos, nem meglepő! — nemcsak a szaksajtó, hanem az illetékes hivatal is megfeledkezni látszik. Még abban az obligát, életművét elismerő kitüntetésben sem részesült, amivel élete e nevezetes állomásán nem csupán a költőt és a nemzetet szolgáló teljesítményét, hanem önmagát is megtiszteli a mindenkori államvezetés.

MOZGÓ VILÁG, 1502 BUDAPEST PF. 205

Khoncz István: **Reggeli tornász**

MOZGÓ VILÁG, 1502 BUDAPEST PF. 205

Khoncz István: **Én és ő**

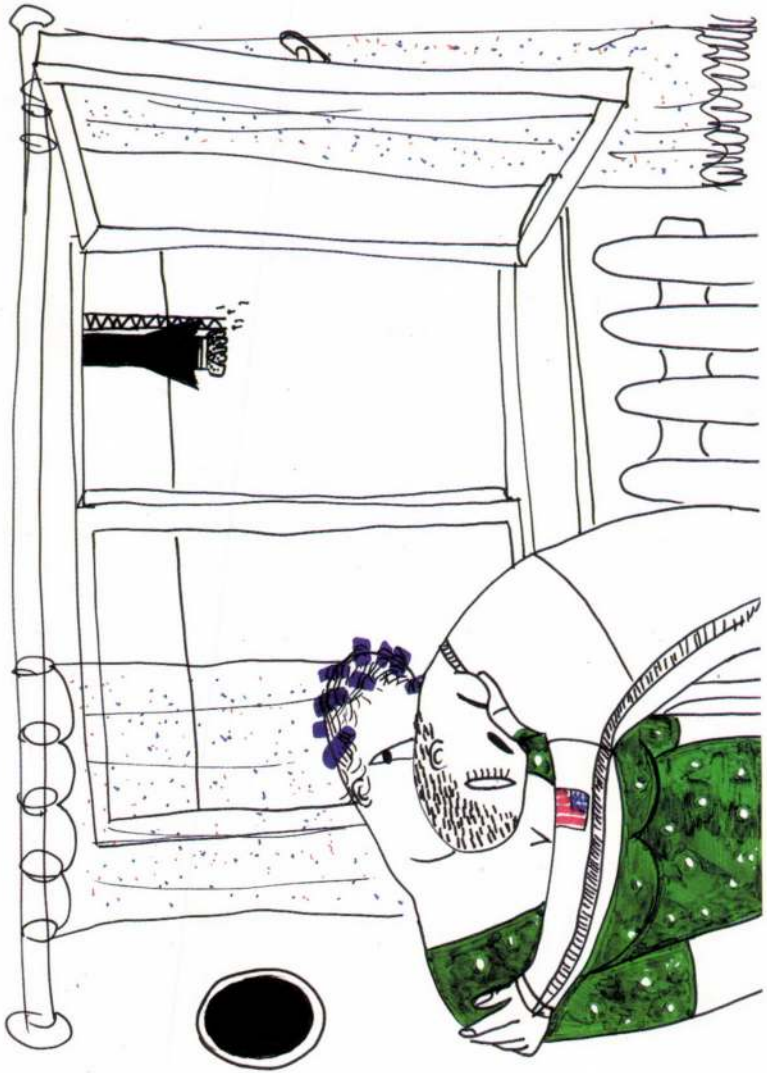

42 ŰRHAJÓS VESZI A BUCSÚT A FELESÉGÉTŐL

Khoncz István: **Az űrhajós veszi a búcsút a feleségétől**

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST Pf. 205

Khoncz István: **Napról napra**

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST Pf. 205

KHONCZ ISTVÁN

KHONCZ ISTVÁN ÉS PETŐ TÓTH KÁROLY KIÁLLÍTÁSA

Megnyitó: 1997 május 13-án 18 órakor

LIGET GALERIA

1146 Bp. Ajtósi Dürer sor 5. Nyitva: május 13-tól 15-ig, 14–18 óra között.

HORN GYULA EMLÉKKIÁLLÍTÁS

KHONCZ ISTVÁN ÉS PETŐ TÓTH KÁROLY KIÁLLÍTÁSA

Megnyitó: 1997 május 13-án 18 órakor

LIGET GALERIA

1146 Bp. Ajtósi Dürer sor 5. Nyitva: május 13-tól 15-ig, 14–18 óra között.

HORN GYULA EMLÉKKIÁLLÍTÁS

KHONCZ István

EGY MEDVE EGY VADÁSZ

A Vajda Lajos Stúdió Kulturális Egyesület
Tisztelettel meghívja Önt

KHONCZ ISTVÁN

EGY MEDVE EGY VADÁSZ

c. kiállításának megnyitójára
1997. június 29-én (vasárnap) de. 11 órára
a VLS Pincemúhelyébe
(Szentendre, Péter-Pál u. 6.)
A megnyitón közreműködik
Sziráki Zoltán
A kiállítás megtekinthető:
1997. június 29-től július 16-ig
hétfő kivételével 10-től 18 óráig.

A VLS Kulturális Egyesület támogatói: Magyar Országgyűlés,
Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Szentendre Város Önkormányzata

EGY MEDVE
EGY VADÁSZ

A VLS Kulturális Egyesület támogatói: Magyar Országgyűlés,
Művelődési és Közoktatási Minisztérium, Szentendre Város Önkormányzata

A Vajda Lajos Stúdió Kulturális Egyesület
Tisztelettel meghívja Önt

KHONCZ ISTVÁN

EGY MEDVE EGY VADÁSZ

c. kiállításának megnyitójára
1997. június 29-én (vasárnap) de. 11 órára
a VLS Pincemühelyébe
(Szentendre, Péter-Pál u. 6.)
A megnyitón közreműködik
Sziráki Zoltán
A kiállítás megtekinthető:
1997. június 29-től július 16-ig
hétfő kivételével 10-től 18 óráig.

Khoncz István kiállítása

Megnyitó: 1998 október 30-án, 18 órakor

LIGET GALERIA

Megtekinthető: október 30-tól november 13-ig, 14 és 18 óra között.
1146 Bp. Ajtósi Dürer sor 5.

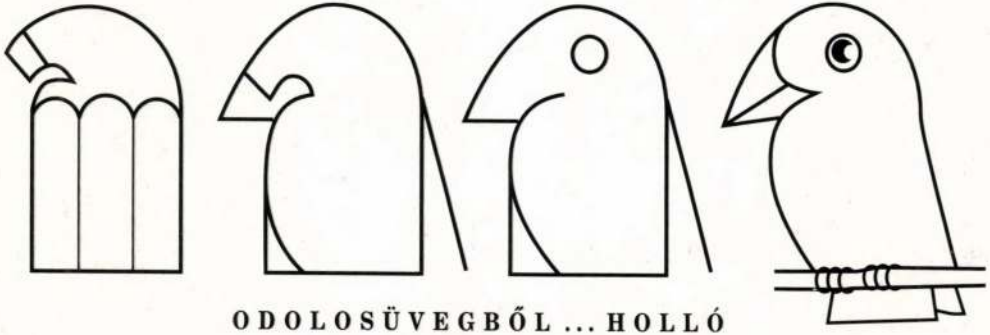

ODOLOSÜVEGBŐL ... HOLLÓ

KHOLL JÁNOS (harangöntő)

Várady J * Dunamellék ref templ 1

Gyoma, 1993

95.0.

KOHL, JOHANN

Várady J * Dunamelléki ref tempi 2

Diósgyőr

1994

299.o.

Khop Hans

farekas

l

Haberlandt

105. l.

KHONC2 István

Mozgó Világ 1990/7

A fenébe! úgy látszik, mégsem érted te ezt, édes Ágnes. Az ember fölrelép, hazamegy, megpofozzák, ez tiszta sor. Ez így olyan banális, és el is kerülhető. Először én is azt hittem, okot adok rá, az ember olyan ártatlan. Majd belegebedtem, annyira akartam érteni. Ahelyett, hogy otthagytad volna...! Otthagytam. Utánam jött, zokogott, és térdre vetette magát. De nem akarta, hogy értsem. Akkor mi a francot akart? Nem hiszem, hogy pont engem. Csak egy nőt, aki ápolja, ha harminchét-kettőre felmegy a láza. Aki bekeni a hátát a strandon, és nézi mellette a térképet az autóban. És akinek rögeszmésen elmesélheti minden áldott nap, hogy milyen sikeres ember, és mert megszokta, hogy olyan intelligensen hallgatom. A véleményemre persze nem volt kíváncsi.

A kurva életbe, Ágnes kezd dühbe jönni, nézz rám, te szerencsétlen, miközben múltak az évek, én felépítettem egy házat, telefestettem a műtermemet, pasik mászkáltak ki-be az ajtómon, volt, aki rövid ideig itt is maradt, pedig nem bátorítottam. És te? Mit csináltál te?

Én? Nos én, édes Ágnes, egy vakot tanítottam látni, egy némát beszélni. Van ilyen. Volt bátorságom a hűséghez, mondom nyugodtan és rágyújtok. Végül is kizárólag a kéj kedvéért nincs szükség pasira. Kell hozzá még egy kis izgalom. Azt hittem, ahhoz, hogy nő lehessek, kell egy férfi. Egy háztartás, tele mosatlan edénnyel és büdös zoknival. Alázat és odaadás, megbocsátás és szánalom. Gyakorolhattam rajta az összes női erényt.

Te jószagú, mondja Ágnes. Miért nem hímeztél faliszőnyeget? Miért nem alapítottad meg a Vert Asszonyok Pártját? És miért tartott öt évig mindez? Most mit szarozol itt nekem az idővel, amikor én a lelkem kiteszem, hogy megmagyarázzak valamit, amire nincs magyarázat? Már majdnem kiabálok, pedig most jött el a pillanat, amikor rá kellene térni a lényegre. Ágnes itt velem szemben csupa figyelem és együttérzés, megérdemelné, hogy kimondjam az igazságot. De nem vagyok biztos benne, hogy tudom. Elcsigázott vagyok. Tudod, ott Párizsban, mondom csendesen, ahol annyira akartam örülni, egyszer csak elfásultam. Őt kudarc csak egyetlenegy érte, amikor az istennek sem bírt kikecmeregni egy nyolcszögletű térről, és én elnevettem magam, amikor németül próbált kérdezősködni. Nem ütött nagyot, nem is volt elég hely ahhoz a kocsiban, hogy úgy igazán meglendítse a karját. És a kalapot persze megkaptam, ha nem is Párizsban, de valahol hazafelé egy német városban, ahol már túlságosan tiszták voltak az utcák, és precíz útjelző táblák álltak mindenfelé.

Jól van fiam, Ágneske szemlátomást hajlik arra, hogy megbocsásson, aztán hazajöttetek...

Aztán hazajöttünk, ő telis-tele tennivágyással, belevetette magát valami új és teljesen kimerítő munkába, amitől én kis időre kimentem a fejéből. Ha akkor libaszart teszek elé, azt is szó nélkül megeszi. Én meg néztem még egy darabig, ahogy eszik, gunnyasztva a hokedlin, aztán leléptem. És mondd csak, Ágnes az utolsó kortyot tölti a poharakba, későre jár és a szobában vágni lehet a füstöt, most mi van?

Most? Néha még belemászok az ágyába, hogy egészen közelről szemügyre vegyem azt az alacsony és középszerű férfit, akin olykor erőt vett a szenvedély. De az a gyanúm, már ezt is csak az emlékeim őrzik. Unalmasan fecseg és politikai karrierről álmodik.

Állunk egymással szemben, Ágnes mögött a falon a magafestette női arcképek sora. Valamennyi génhibás. Miért nem festesz tájképeket? – kérdezem minden rosszindulat nélkül, esetleg férfiakat lovon?

Megyünk kifelé, nem akarnál itt aludni? – kérdezi Ágnes kedvesen, és nekem eszembe jut kedvenc emigráns költőm, amit azonnal hálásan és pátosszal el is mondok: „Te vagy az irgalom, ha romlott véremben s egy ódon ház domború ablakán a Mulandóság Terzinái dobolnak..."

Menj már, te hülye, nevet Ágnes, és kinyitja a kaput.

Khoncz István

Nyomot fogok hagyni magam után. Recéset

Mikor megtudtam, hogy a Mozgó Világ közölni fog a munkáimról készült fotókból, arra gondoltam, hogy a honoráriumból veszek egy biciklit. Bevallom, jó ötletnek tartottam, sőt utóbbi időm egyetlen épkézláb ötletének. El is meséltem szűk ismerőseimnek, akik nyomban két részre szakadtak, úgymint: be jó, hogy lesz neked, és: minek neked? Igazuk van.

„A diktatúra vészjósló szélcsendjében", áttelepedésem előtt másfél évvel, meggondolatlanul és olcsón eladtam az SR 26-osomat. Gyalog, könnyekkel küszködve mentem hazafelé a Hosszú utcán. Milyen az ember? Spongyát rá. És így tovább, és így tovább... A rengeteg szivacsréteg közül néhol kikandikál egy biciklikormány, szeretteim és ellenségeim lábujjai (érthetetlen módon megrögződik bennem sok lábujj képe), és aztán megint én következem. Micsoda egy nagy rakás szimbólum. Na ennek az ingatag toronynak a tetejére akarok feltuszkolni augusztus hónapban egy bringát. De ilyen áron, tényleg, minek az nekem? Tulajdonképpen (ez kedvenc szavam) spontánul és önfeledten már rég el kellett volna karikázni valamerre.

Megkértek, hogy írjak valamit a szobraimról, és én mondtam, hogy nem tudok. Akkor írd meg azt, hogy akarsz egy biciklit. Meghánytam-vetettem, és beleegyeztem. Ebből az összegből pumpát és/vagy cserealkatrészt veszek. Végül kiderül, hogy céltudatos vagyok. Óh, édes ösztönöm!

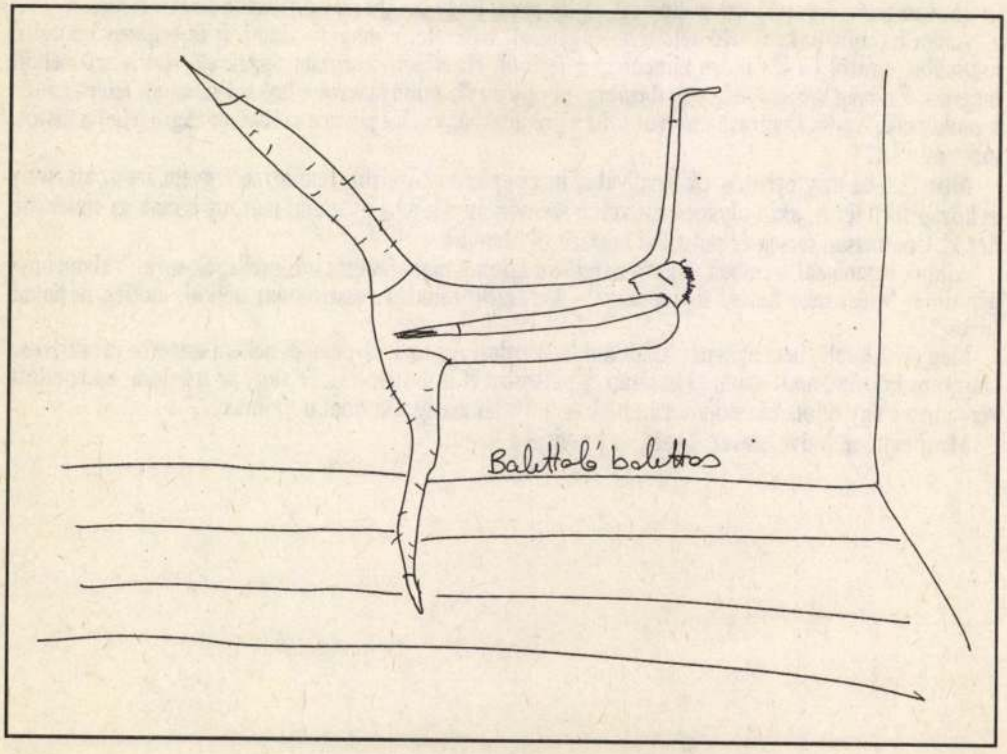

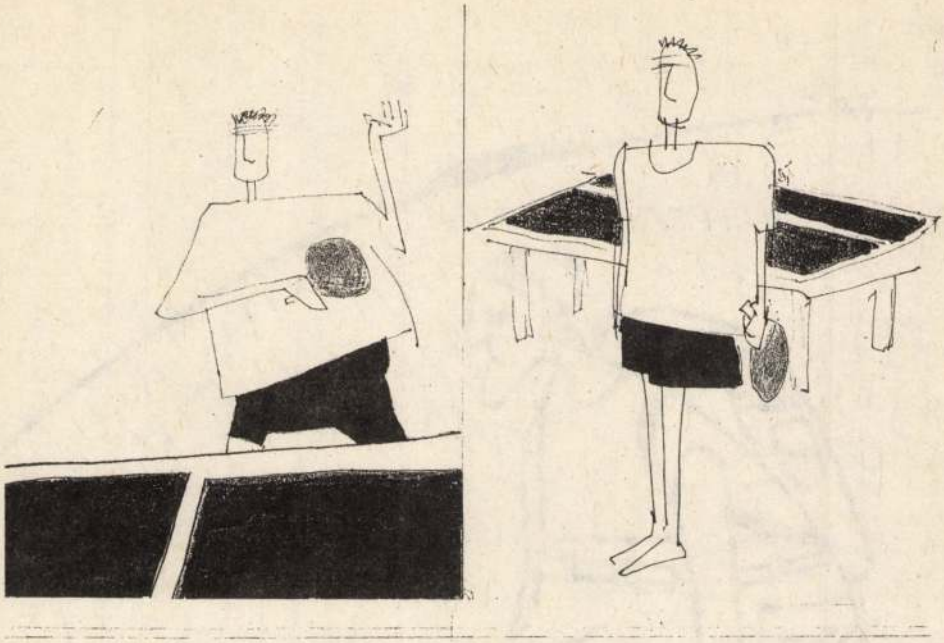

Asztaliteniszező I–II.

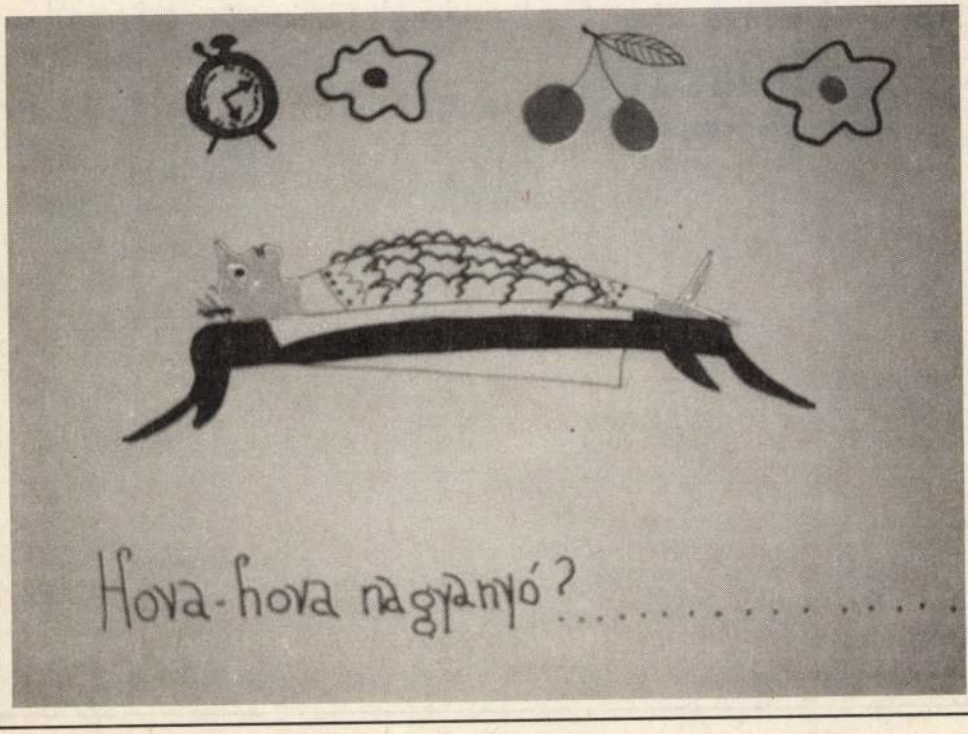

Szélrózsánk fő szirma

(avagy Irmára gondolok)
(most 1990)

É(szak)

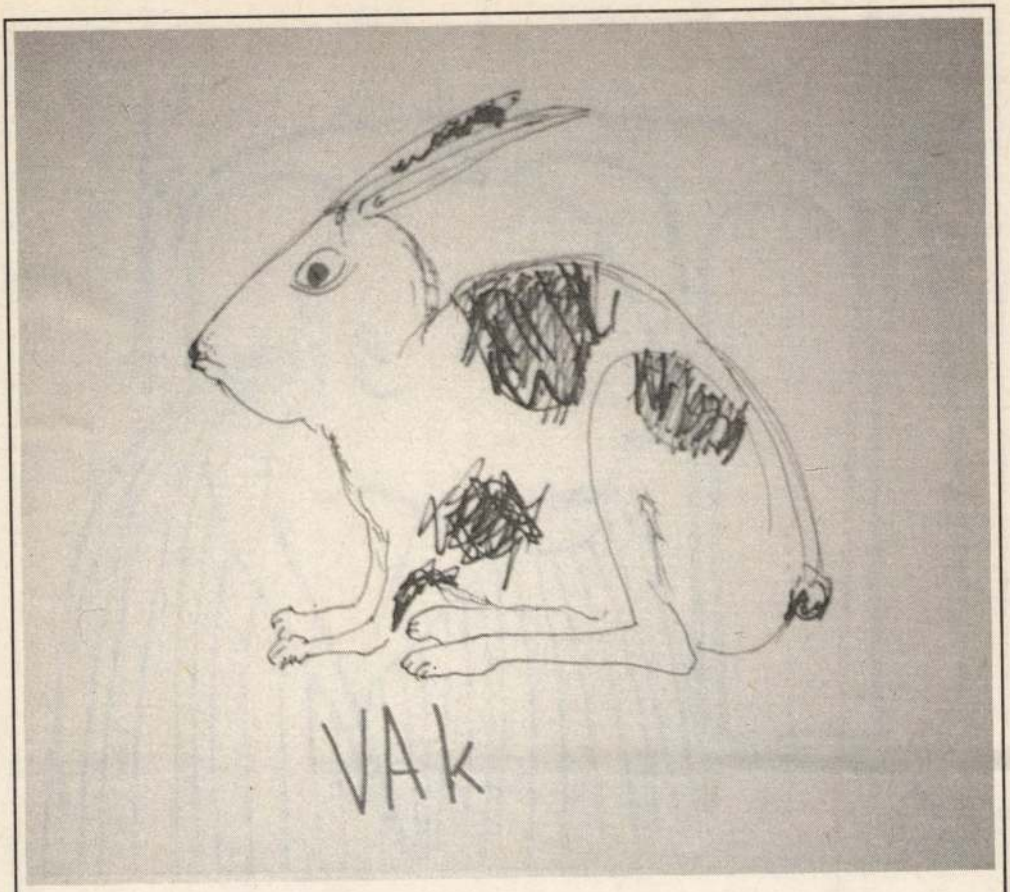

Kép szöveg nélkül

Géza bátyám a kórházban. Van.

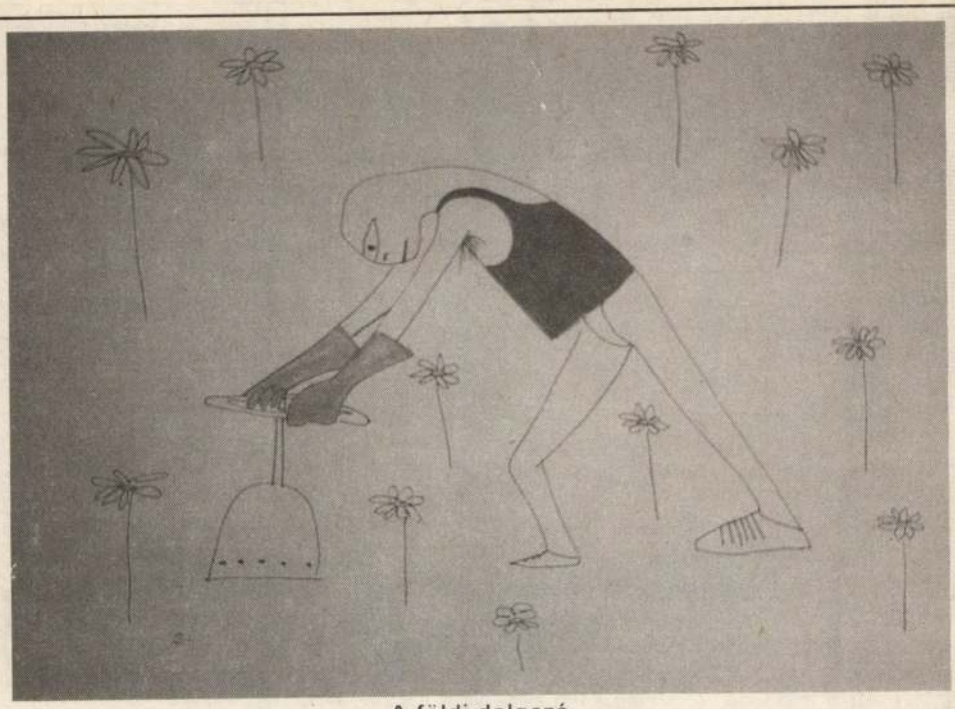

A földi dolgozó

Csengő

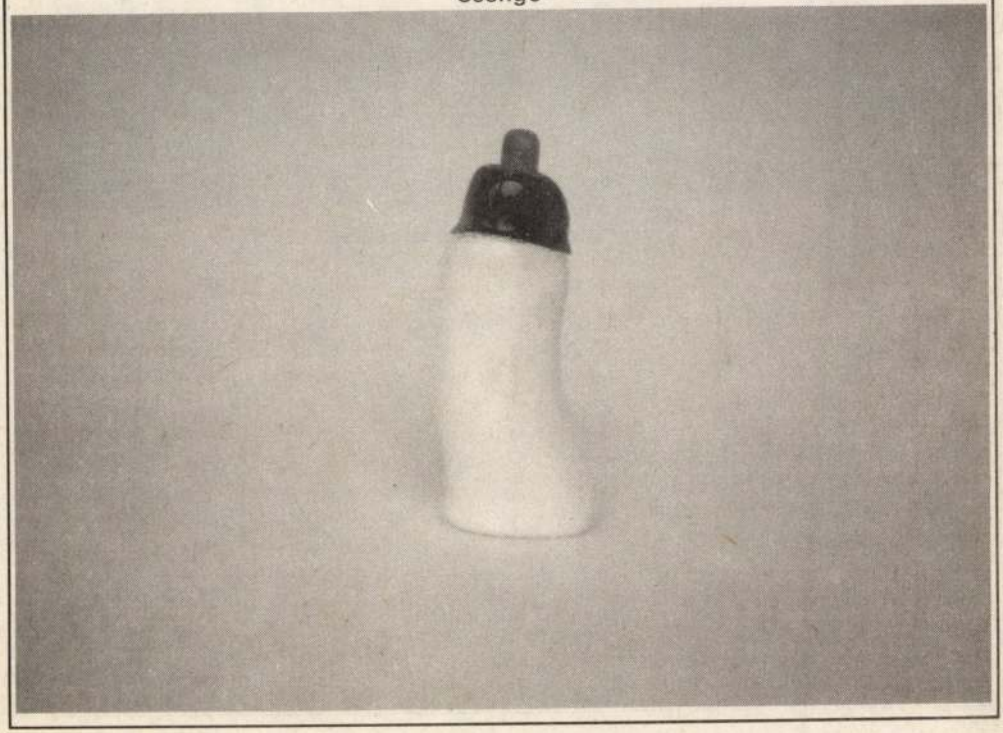

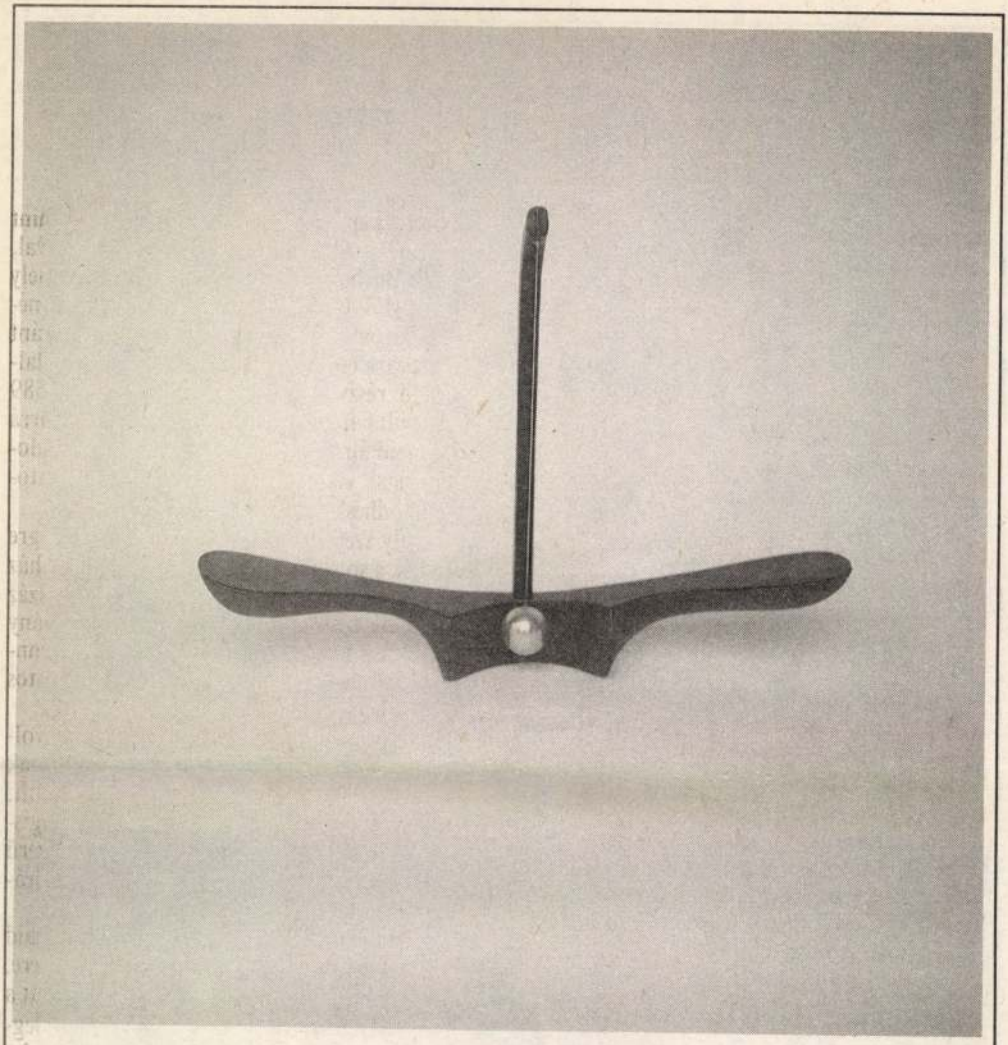

Szabó bácsi földrengésmérője

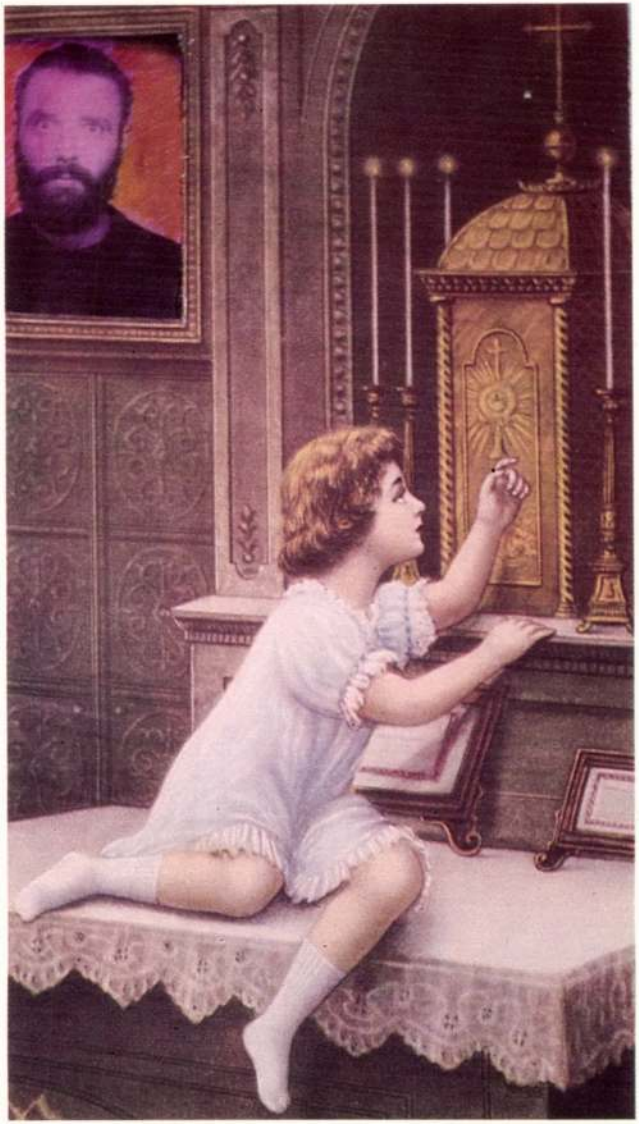

Khoncz István: **Reggeli tornász**

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST PF. 205

Khoncz István: **Én és ő**

MOZGÓ VILÁG 1502 BUDAPEST PF. 205

AZ ŰRHAJÓS VESZI A BUCSÚT A FELESÉGÉTŐL

Khoncz István: **Az űrhajós veszi a búcsút a feleségétől**

MOZGÓ VILÁG. 1502 BUDAPEST PF. 205

Khoncz István: **Napról napra**

MOZGÓ VILÁG. 1502 BUDAPEST PF. 205

Vespasianus V. 249

Kézdi Kovács Lóránt

Stil. Budapesten 1897
febr. 19. Rk. 6 reál.
1914/15. I. másodéves mü-
vésznöv. Jemplényi T.

Mihályi - gyűjtemény VI. 94.

Kézdi Kovács Lóránt

Mil. Budapesten 1897. febr. 19. Rk. hat reáliskt.

1913/14. I. Első osztbeli mű-vésznőv. - Jemplinyi T., Pilch D.

1913/14. II. Első osztbeli n. o.

Kézdi-Kovács László

1913/14

Ferkèpzomfoiskèvk

100.l.

Kezdi-Kovács
Lovánt

---

festő

U.
2013

Goldoni, Carlo V. 207

MDK

Kézdi Kovács Lorant festő

Kézdi Kovács László fia. Bpesten szül.1897. febr.19. Hősi halalt halt 1916.aug.5. A bpesti képzőművészeti főiskolán Zemplényi Tivadarnal tanult. 1915. Harckészség c.kompoziciójával és tanulmanyfejekkel vett részt a Nemzeti Szalón kiallitasain.

E.G. I. 551. l.

Kérdi Kovács

K. 3. *Lóránt*, festő (K. 2. László fia), Budapest 1897 febr. 19. hősi halált halt 1916 aug. 5. A bpesti képzőművészeti főiskolán Zemplényi Tivadarnál tanult. 1915. Harckészség c. kompozíciójával és tanulmányfejekkel vett részt a Nemzeti Szalon kiállításain.

K

É. Gy. I 5541

1087. Ismeretlen művész.
A XIX. századból.

Kálmán király.

és eg

Derékig, balrafo
zolva. Bal kezében gömbö
jusza hosszú, körszakáll
nagy gombokkal és hermel
belül:

Lemelkedett perem men-
ten halad

COLOMANVS. HVNGARO

Emelkedett
karimája és hátlapja sim

Rezes ólom dombor
20 K. -- Havas Emil ajá

KEZDI KOVÁCS, ELEMÉR

41

41 ▪ CHERIANE (CHÉRI-ANNE, MME LÉON-PAUL FARGUE) (Párizs, 1900–?)

Liliomcsokor

64,5 x 92 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent: Cheriane
Hátoldalon felirat: Cheriane Bd Montparnasse Paris le bouquet de lys

Kikiáltási ár: 550 000 Ft

42

42 ▪ TIHANYI LAJOS (1885–1938)

Akt szabadban

39 x 30,5 cm
Kék tus, papír
J. n.

Kikiáltási ár: 140 000 Ft

43 ▪ VASZKÓ ÖDÖN (1896–1945)

Műtermi csendélet, 1929

55 x 68,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Vaszkó Ödön 929. III.
Hátoldalon kiállítási címke: Munkácsy Céh, 1929

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

Kézdi Kovács Loránt

festő

U. 2013

1916. aug 5-a galíciai harcteren eltünt, A Batkow melletti ütközetben, mint a 44-ik gyalogezred önkéntese állítólag fejlövéssel

MŰEMLÉKEK ... BIZOTTSÁGA
Érk. ... 1938 nov. 14. n.
Ejk. ... 1938

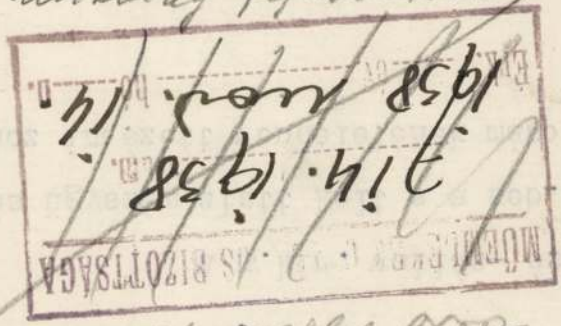

esett el, esetleg orosz fogságba került.

Pesti Hirlap. 1916. dec. 17. (Eltünt festőművész.)

A m.kir. vallás- és k
és ügyszám alatt kelt s a keb. s
hoz intézett rendeletének másola

Felhivom, hogy a Mü
postatakarékpénztárnál vezetett l
ság 1938. évi november havi java
talja ki:

I. a 127.688 sz. csekkszámla ter
Beszerzési költségekre.....
Elhelyezési " " .....

Ö

M.D.K.

Kézdi Lóránt

Illés Jenő: Élektra c. kritikájában irja: a művész "...a szintér komor fenségét és monumentalitását érzékeltette diszletével."

Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. január 18.
VII. évf. 3. sz. 5. lap.

Kézdi Sóvánt

dinleteket tervez Rejtő:
A láthatatlan légió c.
darabjához

Nejnava 1964 jul. 9. 8 ord

Kézdi Lóránt, díszlettervező MDh

Sophokles Elektrájához a díszleteket tervezte a Televíziós előadásra.

—bel—: „Ez itt az ősi Argos földje" 2.

ESTI HIRLAP, Sp. 1962. okt. 27.

Kézdy Loránt

Nagy Judit: "Ketten Helsingörben" c. kritikájában elismeréssel ir a művész diszletterveiről, melyeket Tom Stoppard: "Rosencrantz és Guildenstern" c. darabjának előadásához készitett.
Nemzeti Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. ápr. 3. 14.sz.
XV. évf. 8. lap.

Kézdy Lóránt diszlettervező

A Magyar Népköztársaság Érdemes Müvésze c. kitüntetéssel jutalmazták,-közli a lap: "Dijak, kitüntetések - 1974" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. ápr. 6.
XVIII. évf. 14. sz. 2. lap.

Kéndi Lóránt, dínlettervező

A tévé dínlettervezője.

(bársony): Fesztiválújdonságok 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 20.

Kézdy Lóránt, díszlettervező

Érdemes művész.

–: Ma délelőtt kiosztották a művészeti díjakat 1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. ápr. 1.

Kézdy Lóránt, díszletterező

Érdemes művész.

– : Kiváló és érdemes művészek

5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. ápr. 1.

Kerdi Lorant

Piccini: Giannini Schicchi.

Csik István: Díszlet... Művészet, 1975. okt. – 35 oldal

ek is be tudja állítani.
mikor ablaktalan szo-
külföldi reflektoros ki-
rnak hatni a Műcsar-
sos, verőfényes termei-
ást alkalmanként kell

tárlat-világításhoz el-
jó áruellátás és az ál-
s. Ha egy körte kiég,
erélik ki, a legcsúnyább.
e is legyen villanyvilágí-
l továbbá az elektromos
rékoskodni. Nem eshe-
abba a hibába, mint a
reflektorsor remek, csak
szt, hogy nyáron nem
meleget.
fényerőt minden áron
tárlat vizuális kommu-
ől sohasem elég. Több

obrokat külön!

onthatatlan hagyomány,
rlatokon a képeket és a
itt állítják ki. De tradi-

Olykor helyénvaló azonban a mű-
fajok keverése is. De csak abban az
esetben, ha a képek, meg a szobrok
annyira rokon szelleműek, hogy kiegé-
szítik egymást. Egy barokk, szecessziós,
vagy egy Bauhaus-kiállítást már el tu-
dok képzelni úgy, hogy nemcsak a ké-
pek és a szobrok, hanem az iparművé-
szeti tárgyak is egymás közelébe kerül-
jenek. S olyan művész tárlatán, aki fest
is, mintáz is, helyénvaló az együttes ki-
állítás. Ilyenkor a szobor a képnek a
folytatása. Vagy fordítva.

Az iparművészeti kiállítás

Az iparművészeti kiállítás a rendező,
a belsőépítész, az árurendező, a deko-
ratőr és a kárpitos komplex munkája.
A rendezőnek mindenkor a művé-
szeti mondanivalóra kell koncentrálnia,
nem engedheti, hogy munkatársai közül
bármelyik is magához ragadja a hatal-
mat, nem engedheti, hogy a rendezői
stáb bármely tagja – ő maga semmi-
képpen sem – elvesszen a részletekben,
a részletfeladatok megoldásának szé-

Kèrdi Loràut

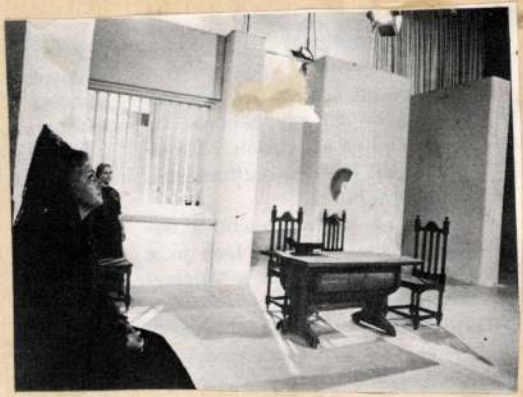

Szokolay: Vérnász

Csík István: Díszletterverők műhelyében
Művészet, 1975. október - 35. oldal

Kerdi Lorant

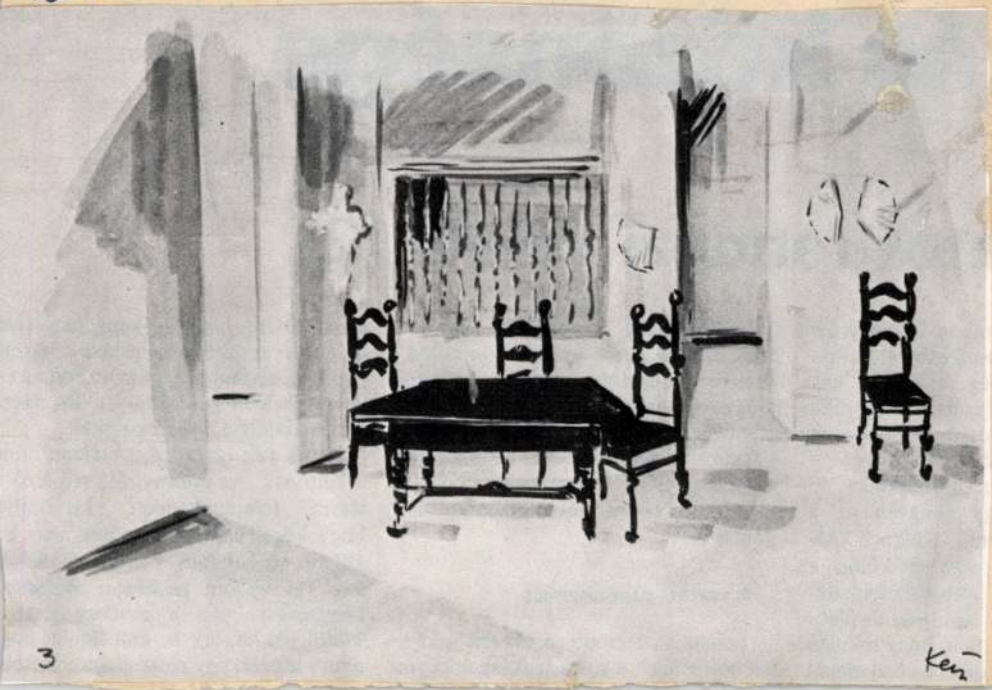

3

Ker

0/1

Szokolay: Vénusz

Csík István: Díszlettervezők műhelyében.
Művészet, 1975. október - 35 oldal

Kérdi Loránt

díszletterverő

„Bessenyei György: Ágis tragédiája"
(repro)

Csík István: Kérdi Loránt
Művészet, 1975. október – 3½ oldal

Kerdi Lorant

Bródy Sándor „Rembrandt"-jával
rembrandti fény és árnyékhatások
felidézésére törekedett a művész.

Sík István: Kerdi Lorant
Művészet, 1975. október - 34. oldal.

Kérdé Loránt

A „Fából faragott királyfi" díszletét is Kérdé Loránt csinálta, valamint az „Ágis tragédiá"-ját és a „Vernász"-t is.

Csik István: Kérdé Loránt

Művészet, 1975. október – 34 oldal

Kendi Loránt

Kendi Loránt a TV diszlettervezője
ott volt a TV születésénél, azóta is
ott a munkahelye.

Csík István: Kendi Loránt
Művészet, 1975. október – 34. oldal.

Kerdé Lóránt

A TV őskorában készítette a „Hotel Germánia"-hoz a díszleteket. Az első olyan munka akol valóra vál-totta elképzelését a „Nő a barak"-ban volt.

Csák István: Kerdé Lóránt
Művészet, 1975. október - 34 oldal

Kérdi Loránt

A Világirodalmi Magazin-t közel
egy évig csinálta Kérdi Loránt, az
atmoszférát úgy kellett megteremtenie,
hogy az egész műsorta látvány, a
a vizuális megfogalmazás adja
meg.

Csík István: Kérdi Loránt
Művészet, 1975. október - 34. oldal.

Kérdi Horaiet

Varga Mátyás szakmai követője
a művész.

Bauer Jenő: Varga Mátyás.
Müvészet, 1975. augusztus - 24.oldal

Kézdi Lóránt, dinlettervező

Sütő András darabjához

a dinleteket tervezte.

↓

Mátai György: Tévé: Kisember mulatik 7.

Népszava, Bp. 1975. dec. 29.

Kézdi hórárt, dinlettervező

Sütő András: Kis ember műletik c. tv-játékához a dinleteket tervezte.

Hegedűs Tibor: A tv és a rádió
Karaczonya 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. dec. 29.

A Műcsarnok meghívja Önt

KÉZDI LÓRÁNT
díszlettervező

ÉJSZAKA
című

kiállításának megnyitására
1986. január 17-én, pénteken 17 órára

Megnyitja:

Törőcsik Mari
színművésznő

Dorottya utcai Kiállítóterem
Budapest V., Dorottya utca 8.

Megtekinthető: 1986. február 9-ig.

DNY

Kézdi Lóránt

Bródy Sándor: Rembrandt"

(repro)

Csik István: Kézdi Lóránt.
Művészet, 1975.október - 34.oldal

Kézdy Lóránt, díszlettervező

Ember születik

Televíziós lírai játék készül *Sütő András Kék álhalál* című elbeszéléséből. A balladai szépségű, drámai tömörségű történet karácsony estéjén, egy újszülött világrajöttével indul. A Kortársban nemrég megjelent novellát *Dömölky János* rendező viszi képernyőre. Az életet jelentő sírásért harcol az anya, az apa, s a „kék álhalállal" született gyermek egész környezete. Az irodalmi anyag szépségének teljes érvényre jutását szolgálja, hogy a rendező *oratórikus formában* szólaltatja meg Sütő András írását. A produkció érdekessége, hogy az *Izsényi Székely Népi Együttes* betlehemesei működnek közre.

Az írót *Avar István* személyesíti meg, az anya szerepében *Szemes Marit*, az apa figurájában *Horváth Sándort* látjuk majd. Mellettük *Szirtes Ádám* és *Bihari József* játszik fontos szerepet. Az operatőr *Illés János*, az oratórikus-lírai hangvételhez illő stilizált díszleteket *Kézdy Lóránt* tervezte, a jelmezek *Tóth Barna* elképzelései szerint készültek.

-va

2.

RLAP, Bp. 1975. okt. 10.

KHOR JÓZSEF

(Pest, 1817 – Bp. 1894. I. 18

(76 éves korában)

Kézdy László, díszlettervező

a TV Otello- előadásához a

díszletet tervezte

Kristóf Károly: Vihar a 4-es stúdióban 2

Esti Hírlap, Bp. 1977 szept. 24.

M.D.K.

Kézdi Lóránt

Dévényi Róbert és Lóránd Lajos: "A negyedik" c.
TV játékához tervezett -megdicsért- díszleteket.

Lelkes Éva: A negyedik c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. márc. 16.
VI. évf. 11. sz. 37. lap.

Kézdi Lóránt, díszlettervező M Dh

Az Elektra televíziós előadásához (tv film!) a színpadképet – játékteret tervezte.

M. G. P.: Képernyő — Elektra 8.l

Népszabadság, Bp. 1963. jan. 16.

Kézdi Lóránt diszlettervező M.D.K.

A Televizió diszlettervője

felesége Schäffer Judit jelmez-

tervező

Fedor Ágnes: Három diszlettervező beszéla szinpadi képről

Magyar Nemzet 1963. április 14. 10.1.

Magyar Nemzet 1963 április

Kézdy László, dühkitörésig

↓

tervezte

↓

Kristóf Károly: Képernyőn a Bűn és Bűnhődés 2.

Esti Hírlap 1980. szept. 27.

Kézdi Lóránt, díszlettervező

Szcenográfia '80

Két ódivatú, merev hátú, bőrrel bevont szék — nagyanyáink szobájában büszültak ilyenek esztergált lábaikon. A mennyezet helyén drótháló, fölötte háromfelől egy körfolyosó ablakai néznek le. Reménytelen szomorúság tölti be szürke fényével ezt a szobát. *Füst Milán Boldogtalanok* című darabjának szolnoki előadásához tervezte e színpadot *Székely László*. A látvány minden „prózaisága" ellenére oly költői, hogy nyilván már első pillanatban megütötte az előadás alaphangját. Hiszen még itt, a múzeumi falon függő fényképről is szíven üt.

Kezdhettem volna rafináltabb, újszerűbb, nagyvonalúbb színpadterv leírásával is a *Szcenográfia '80* című kiállításról szóló beszámolót. Hiszen Székelynek ez a színpada a hagyományosabbak, mondhatnám a szerényebbek közül való. Ám épp az a *titok* fogott meg benne, amely által néhány „valódi" tárgy, adott közegben, környezetben, térben, fényben — átlelkesül, önmagánál többet jelent. Játszik. Él.

És „játszani is engedi" a színészt, a darabot. Lám: itt egy pompás kis *makett*, *Szlávik István* hegesztette drótokból-lemezekből, ezt a színpad teljes mélységét-szélességét körüljátszó építményrendszert a miskolci *Szecsuáni jólélek* előadáshoz. *Brecht-mű*, itt nem elsősorban légkört, hanem keretet kellett teremteni a játékhoz, a változó helyszínek egyszerre-jelenlétéhez. Az előadásról készült színes fotók tanúsága szerint — amelyeken már színészek népesítik be a nyilván könnyebb anyagokból megvalósult, de azonos hatást keltő színpad kereteit —: ember és színpadtér arányai egymásra rímelnek.

Kézdi Lóránt és *Schäffer Judit* a Lear király köré teremtett képi világot, a tévéváltozathoz is, a szegedi szabadtéri előadáshoz is. Bár a szcenográfia a szó legszebb értelmében *alkalmazott művészet*, tehát nem önmagáért kell *szépnek* lennie, hanem a mű egészéért *használhatónak* — itt azonban maguk a *tervek* is műalkotások. Kézdi földszínű színpadterve, a beléapplikált gyökérrel-kaviccsal-fenyőtűvel, az eleven természeti anyag szépségével bűvöl meg. E földszínű világba gyűrveragasztva bőrdarabkák foltszerű komponálásával, összképként, együtt jelentek meg Schäffer tervein a *figurák*. Hogy aztán egyenként életre keljenek. A megvalósult bőrjelmezek is itt függnek damilszálakon a mennyezetről; üresen is mesebeli erőket hordozva.

A kiállítás címébe a '80 alighanem csupán megszokásból került, hiszen a tervek jórésze több éves. A szcenográfia fejlődése nem egy-egy évre szóló, nem szezoncikkek módjára avuló. S annak ellenére, hogy a kiállítás névsora terjedelmes — az évjáratok a fiataloktól a termékeny nemzedékű derékhadon át a mindig megújulni kész hetvenéves *Varga Mátyásig* terjednek — még így is hiányos. (Nem állítottak ki olyan produktív, sikeres alkotók, mint — kapásból — *Fehér Miklós*, *Mialkovszky Erzsébet*, *Kemenes Fanny*.)

A *sokszínűség*, a *sokféleség*, a színházak és darabok, a stílusok változatosságához alkalmazkodó, s alkatukban is *heterogén* alkotóművészek műveiből áll össze a Színházi Intézet, a Televízió és a Színházművészeti Szövetség kiállítása a *Budavári palota E épületében*. Látható itt mitikus ihletésű színpad (*Forray Gábor*é, Durkó Zsolt Mózes-operájához), jelképes (*Csányi Árpád* terve a Nemzeti Faust-jához), szürrealista (mint *Gyarmathy Ágnes*é Miller A világ teremtése című darabjához), láthatók pompás bábtervek, ahol maga a „szereplő" is a tervező gyermeke (köztük a már két éve elhunyt *Ország Lilié*) és még mennyi-mennyi kitűnő szuverén művészé!

S aki tudja, hogy amíg az álomból valóság lesz, mennyi veríték, anyagok utáni futkosás, viaskodás a műszaki állapotokkal, sőt, gyakran mennyi közvetlen fizikai munkavégzés is rejlik az asztalos- és festőműhelyben, a varrodákban vagy a cipészetekben — az többszörösen is méltányolja ezt a kiállítást, s azt, hogy az ország távoli csücskeiben született és megvalósult művek központi nyilvánosságot kaptak.

A díszlet- és jelmeztervezők régi és jogos panasza: a kritikák végén gyakran csak egy-egy odavetett közhelyjelző jut nekik. S tessék: most, amikor egy bemutatón végre ők a főszereplők, az újságbeszámolóban még neveik fölsorolására sincs hely, nemhogy munkájuk egyenkénti elemzésére. Hiába, nincs igazság.

Fencsik Flóra

ponti Bizottsága. Először *Maróthy László*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a KISZ KB első titkára tartott tájékoztatót időszerű nemzetközi, belpolitikai és ifjúságpolitikai kérdésekről. A KISZ-ről szólva kiemelten foglalkozott a nyári építő- és vezetőképző táborok munkájával, a fiataloknak az árvízvédelemben és az ezt követő helyreállítási teendőkben, valamint az őszi mezőgazdasági betakarításban végzett munkájával. (MTI)

a VI. ötéves terv irányelveinek vitája

Ma két helyszínen tovább folytatódik a VI. ötéves népgazdasági terv társadalmi vitasorozata. Együttes ülésén az Ipari Szövetkezetek Országos Tanácsa és a KISZÖV elnöksége ma délelőtt tárgyalta meg az irányelvekben foglaltakat. Az ülésen *Rév Lajos*, az OKISZ elnöke ismertette a hatodik ötéves tervvel és a jövő évi
olatos szövetkezeti feladato-
. *Horváth László*, az Országos

Akadémia elnöksége ma
a hatodik ötéves terv irány-
zólásokat, véleményeket, érté-
eljuttatja a Minisztertanács-
Tervhivatalhoz.

YVÁLSÁG

előre:
atások

nedik olasz kabinet megalakítására.

Forlani helyzete — a megfigyelők szerint — nem könnyű. Bár már *három* alkalommal állt a külügyi tárca élén, s mint *Amintore Fanfani* kegyeltje, meglehetős tekintéllyel rendelkezik, most elsősorban a kompromisszumok iránti készségére mutatkozik szükség. Bonyolítja az esetleges koalíciós remények esélyeit, hogy *Bettino Craxi*, a szocialisták főtitkára lemondott tisztségéről.

Khodr József festő (1817 –)

Remény, 1851. márc. III. fű.
133-136 o.

A pesti műkiállítás 1851.

Patak Jenő

Khoor József festő/19.sz./müve a

Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.III.1.190.old.

Patak Jenő

Táblakép.

Csnedélet.Khoor József müve a

Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.III.1.190.old

Khoor festö.

Pesti Hirlap.1841.53.sz.448-49.l.

Khor és Wein

nyomdászok

l.

Kertész nyomdatok

264 l.

286. kép. *Miseruha. Magyar, 1480 körül*

Khorés Wein

l.

Kertészvyomtatott

283. l.

s Nyugta.

koronáról mely összeget a
munkálataiért még járó
letve utiszámlámra (64·20 K)
ltem.

1915 márc 7.

Kárpáti Zoltán
hadapród j.

Khorné ösv

könyvkötő, pesti

1789.

vrad

Gárdonyi 1917

55. l.

Khoor József
pesti rajztanár

l.

Lykakőrös

127. l.

1906. IX. 28.

A Kölcsey egyesület elnökségének. Szatmár. Elszámolása jóváhagyó tudomásul szolgál. Államsegélye 400 kor. st. czímen javasolva. Felhasználási tervezet kéretik. (300/1906.)

KHOOR József

50. febr. 17. 1868 Khoor József a képtárőri állomásra folyamodik. 98

M. Ért. 1991. 1/2.

Kloop J.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1838.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1 149 1

MDK

Khoor József

Körte-csendélet

M.Biedermeier kiáll. Képes tárgymutató,1937,nov.

Mücs. 4o l.

Magyar Néprajzi Múzeum – 6000 db – 64.85783 K

MDK

Khoor József

Gyümölcs-csendélet

M.Biedermeier kiáll. Képes tárgymutató,1937.nov.

Műcs. 4o l.

elye :----------

Khoór József

"Gyümölcs" c. képe "dicséretet érdemlő szorgalommal" készült, -irja Vahot Imre: "A Pesti Mükiállitás 1847-ben" cimmel, ismertetve a tárlaton szereplő müveket.

Pesti Divatlap, Bp. 1847. juli. 1.
27. sz. 923-927. lap

Khoor József F-M-192

Tanár, de 1841-től kiállit.
1851 Kolostor belseje, 1854 A mbrasi ka tély,
1856 Esti tüz folyó partján, 1861 Táj halászokkal
tájképek. (Ly.94.o.)

MDK

Khoór József

A Pesti Műegylet 1841-ben a redoute-épületében rendezett kiállitásán szerepelt.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 377.l.

MDK

Khoór József, 19. sz.

Az ambrasi kastély

Ernst Muz. 39. aukc. 22. l.

Khoor József MDK
a pesti isk. főrajztanitója

a rajztanoda átszervezésével kapcs. bizotss.
tagja 1868.

Kovátts J: Adatok a Szfőv. közs. Iparrajzisk.történet
téhez. 1778-1879. Budiparrajzisk 1937/38.
13. l.

mDK

Khoor Józsefnek

1848-tól állott fenn rajziskolája.
Sok müvész tartott magánórákat.

dr. Bíró Béla: Pesti művészeti közélet száz év előtt.
Képzőművészet. 1930. 35. sz. 234-242.l.

Khór József

Első segéd tanitója lett a Pestvárosi rajztanoda Intézetnek, Landau Alajos müvésztársával együtt. -közli a lap.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
3. sz. 136. lap

Khoór József

"Budai tájrész" c. festményével kapcsolatban a "Január-februári mütárlat" c. kritika csupán annyit mond, hogy a müvésztől ennél többet vártak.
Müvészet c. rovat.

Családi Lapok, Pest. 1855. I. félév.
3. sz. 133-135. lap

Khoor József (1817-1880)

„Erdőbelső" Olaj, vászon 34x28

Jelezve lent balra: Khoor József 1845

Vételi ár: 3500 Ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Khoór József

"Olasz nő"-jét a kritika birálja s további tanulmányra serkenti a müvészt a "Január-februári kiállitás" c. beszámolójában a lap "Müvészet" c. rovata.

Családi Lapok, Pest. 1854. I. félév.
3. sz. 137-139. lap

Khoór József

A kritika igen szigoruan birál meg két művészt, Khoór Józsefet és Novotny Jánost, akiket arra figyelmeztet, hogy a Nemzetközi Kiállitásra, méskor a legjobb müveiket küldjék be, mert a jelenlegiekkel nem nagy becsületet szereznek a magyar festészetnek. Az ne vigasztalja őket, hogy a külföldiek még náluknál is sokkal rosszabb képeket küld tek be.

D.M.I.: "Állandó Mütárlat" cimmel számol be a kiállitáson szereplő müvészekről és alkotásaikról. A tárlat nyitva tart aug.15.- és szept. 13. között.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. szept. 23. 15. sz. 179. lap.

Khoór József

"Ambras vára Insbruck mellett"c. festményét emliti meg a Nemzetközi kiállitásról M.J.A.: „Állandó Mütárlat c. kritikájában, mely a junius 15. és julius 15.-e között megtekinthető alkotásokról számol be.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. juli. 1.
3. sz. 32-33. lap.

MDK

Khoos József, 19.sz. magyar festő

Férfitanulmány

Ernst Muz. 13-14. aukc. 1920. 18. 1.

Khoor József

Törölmark fed personal information / 51.
írt lexikon-cikk. 1994. VI. 7.

Apja Khoor István /1781–1844./ Pest város telekbírája, anyja Duliczky Sarolta /— 1846./. Pesten[1] született, 1817. márc. 7-én. Három évig volt a pesti rajziskola növendéke[2], majd Bécs-ben folytatta tanulmányait a festészeti akadémián[3]. 1838-ban München-be megy, és harmadikként iratkozik be a Cornelius vezette festő akadémiára / előtte Roth Imre, 1832-ben, Dósnyay Károly, 1836-ban /[4]. Harctérre után a pesti Josephinum fiú-árvaházba nevezik ki „intézeti rajzmesternek" 100. ft. fizetéssel 1845. okt. 1-vel.[5] 1849. szept. 20-án házasságot köt[6]. Schnirch Karolinával, Sch. Ignác üvegvágó, pénzügyi titkár lányával. Sógora Sch. Emil a magyar vasútörténet jelentős alakja, a pesti Tervezde alapítója és első igazgatója. Még ez évben kinevezik a „pestvárosi rajztanoda" mellé „rajztanító-segéd"-nek. Itt működik harminc egynéhány évig, innen megy nyugdíjba 1887-ben. Házasságából négy gyermeke született, így érthető, hogy mellékállást is vállal: az Angolkisasszonyoknál közel évig /1852-1861/ működik mint intézeti rajzmester. -1870-ig marad „magister calligraphiae"[7], ekkor, a november 12-i közgyűlésen választják meg a valóságos rajztanítójának[8]. 1869-ben ő dolgozza ki a pest-budai rajziskolák összevonásának javaslatát, amit a tanácsülés elfogad / 1886-ban történik meg a pest-budai rajziró iskolák egyesítése; innen Székesfővárosi Községi Iparrajziskola /. Nyugdíjazása után 1894-ben hal meg jún. 12-én Budapesten 77. életévében[10]. A halotti bizonyítványon Erzsébetváros IX. ker. lányon a. h. t. jelöli meg. Sírja a kerepesi úti temetőben, bal 1. sz. parcella. — A képzőművészet iránti érdeklődés kétségtelen bizonyítéka más ajánlás kimutatható, aki mint önarcképet mint vett a napóleoni háborúkban és Bécs megszállásakor. Innen hozott haza hátizsákjában /!/ egy rézkarc-sorozatot, melyek Rubens festményeit másolatai / a főhercegi, királyi család tagjai így jutottak pénzhez, ezek másolására átengedik bécsbeli első festményeiket /. Egyik hivatali pályafutása napon nevén kerülő dőlt: mint canc. accessista azért indai járulnak neki polgárjogot Pesten 1807. febr. 14-én. Feltehető dédnagyapja is pesti polgár volt, könyvkötő és városi testületmester /1741. ápr. 24./, később ő hadnagy /1762./, majd főtársmester lett /1776./. 11.

---

1. a halotti bizonyítványon Bp. IV. ker. -t jelöli meg születési helyének.
2. erről Landau új. eredeti német nyelvű gyűjtése.
3. erről Lyka Károly /A Tabáni Művész. Magyar művészet 1800–1850. Corvina 1981. – III. kiadás/: A harmincas években még nagyobb a bécsi magyar festők tekepe. A neves mellett új alakok merülnek fel nevén az akadémián, nevén a kiállításokon. Ilyen például Libay, Boros, --- Molnár, -- Khoor, -- /115. old./

Mikor kapott nemességet, és hogyan, mikor került Pestre a család erre nézve nincs adatunk. A név azonban valószínűen török eredetű / kun v. kazár / esetleg iráni / jász /. —

Viszonylag kevés képe van a család birtokában, kb. 15 festmény, portré, csendélet, zsánerkép; ezen kívül grafikák, vázlatok kevés számban. Lyka Károly a festő unokájához / Penzes Mihályné, K. Evelin / írt levelében / 1939. dec. 7. / az alábbi képekről tesz említést:

1841: A házasságtörő nő
Római koldus
Gyümölcscsendélet
1844: Tanulmányfej
1845: Holdvilágos táj
Rablók
Csendélet
Tanulmányfej
1847: Gyümölcscsendélet
1854: Meditáció

Említést tesz arról is, hogy az aukciókon gyakran szerepelnek képei. Konkrétan említi az Ernst múzeum 1925 és 28 évi aukcióit és a Postatakarékpénztár aukcióját. Két könyve(*) most megjelent 2. ill. 3. kiadásában / Nemzeti romantika. M. művészet 1850-1867. és A táblabíró világ művészete. M. művészet 1800-1850. Mindkettő Corvina kiadás / ösnesen tér helyen foglalkozik K. Józseffel kitűnbőző vonatkozásban. — Sajnos az újabban megindult képaukciókat nem kísértüz kellő figyelemmel, csupán két alkalmat tudtunk regintrálni; ennél legalább kétszer annyi alkalommal szerepelt.

54. Bp, 1981. május. — 131. tétel [a halálozási dátum hibás!]
Alföldi táj Tehenekkel
Olaj vászon 31×40. felezve lent balra:
Khoor József 1872. 6.000.-

(*) Ez nem az ő kisve, hanem olyan mű, amelyben említés van róla!

./.

4. id. mü 191. old.
5. erről több másolat /hiteles/ K. J. hagyatékában, és egy eredeti okmány is Rottenbiller Leopold alásásával.
6. anyakönyvi kivonat 1940-ből, érdekesseje, hogy K. J. itt még mint „rajztanító a pesti árva intézetben" nerepel, a tanuk: Kiss Ferenc nemes birtokos és Sebestyén Zsigmond újbányai polgármester.
7. elsőnülött gyermeke, Dezső 1861-ben kiállított kerentlevele nerint /D. 1850-ben nületett/
8. jegyzőkönyvi kivonat
9. Bp. Székesfőv. Közs. Iparrajziskola Évkönyve.
   1778 – 1938.
   160. év.
   A tanárok névsorában: K. J. 1845 [!] – 1887.
10. nyomtatott gyászjelentés
11. Polgárkönyv
    Pest polgárai 1687 - 1848.
    Pest varos tintviselői és egyéb alkalmazottai /708. old./
    Schmal hajos: Adalékok Bp. Székesfőv. történetéhez I – II.

} Khoor József

./.

---

59. Bp, 1982. december — 120. tétel [a halálozási dátum újra hibás!]

Udvarlás
Olaj, vászon 55 x 66. Jelezve lent balra:
Khoor Jos. 1856 VÉDETT 15.000.-
[elkelt: 20.000.- Ft!]

121. tétel

Erdei út kutyával
Olaj, vászon 35 x 28. Jelezve lent balra:
Khoor J. 1875 6.000.-
[elkelt: 22.000.- Ft. !!!]

A Nagyar Nemzeti Galéria két képet örökölt a megnünt Fővárosi Képtár-tól. Mindkét kép kisméretü olajfestmény, egyik klasszikus a másik hazai tájkép.

12. Képző és iparművészeti hazközépiskola

1778 - 1978.

jubileumi kiadványa az iskola történetével és tanárai névsorával.

[itt is hibásan: 1845] [1849 helyett!]

Befejezésül a várható évfordulók:

1817
175
1992 - ben születése 175. évfordulója

1894 - 1994 halála 100. évfordulója

A név és a család eredetére nézve kiejészítésképpen:

1. Ravisonyi László turkológus / napokban elhúnyt / könyvében / Hidak a Dunán. - Gyorsuló Idő sorozat / említi a hazánkba települő kunok Koor fejedelmi törzsét, jelentése: kicsiny, jelentéktelen [az ellenség megtéventésére, mint Balmaz]

2. az ötvenes évek elején fedeztük fel a jászberényi rokonságot, akik Koor nevet viseltek és antropológiai-lag teljesen azonosíthatók voltak! Pozder Miklós nemrég megjelent tanulmányában [Honismeret] beszél arról, hogy őse, Kempelen Farkas lenármasottja Koor Rózát vette feleségül Jászberényben.

3. a sen ázsiai jelentése: úr, tehát nem kizárt nyelvénetileg: a Kurszán, Khoraszán és a szenghor sem!

1 - 4. oldal / + 5. old.! 1984. jún. 9. Khoor

KHOOR Josef

Khoór József

„Gyümölcsrendelet" o.v. 33,5 x 31 cm

J. l. j.: Khoór J. 1875.

Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 50. Képaukció katalógus, Budapest, 1979. december

Khoor (Choor) Jósef Pest
festő

Der Ungar 1844. jul. 27.
Wegweiser u. Anzeigeblatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844.)

Kalmár

Khoor József (1817-1880 ?.)

„Gyümölcsrendelet" o.v. 33,5 x 31 cm

J. l. j.: Khoor J. 1876.

Kikiáltási ár: 5000 ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

KHOOR *József*, festő, * Pest 1817, † az 1880-as években u. o. 1935. Bécsben, 1838. a müncheni képzőművészeti akadémián tanult. 1848-tól a pesti Józsefvárosi árvaház, majd a pestvárosi iparrajziskola rajztanítója, s az utóbbi intézetnek végül igazgatója volt. Romantikus tájképeivel, magyar életképeivel és csendéleteivel 1841—65. sűrűn szerepelt a Pesti Műegylet, s utóbb a Műcsarnok tárlatain.

f. g. F. 532. l

~~1086. Ismeretlen művész.~~

A XIX. századból.

1086. I. László.

és ~~[illegible]~~

Derékon alólig ~~[illegible]~~
Jobb kezét kinyujtotta, bal
Haja és bajusza hosszú, kör
~~[illegible]~~ és brokátpalástot vis

LADISLAVS. I. VNGAR.

Emelkedett perem mentén kaladó

~~Emelkedett pereme,~~
~~hátlapja sima.~~

Rezes ólom domborm
20 K.-- Havas Emil ajándék

Khoor József, festő; szül. 1817-ben Pesten, megh. az 1880-~~as~~ években n. o. Atyja pesti városi hivatalnok volt. (1835. Bécsben, 1838-ban a münchani képzőművészeti akadémián tanult. Hazatérve Pesten telepedett le s romantikus tájképeivel, magyar életképeivel és csendéleteivel 1841-től 1865-ig szüntelen szerepelt a Pesti Műegylet tárlatain. Munkáinak műveszi (~~értéke általában igen szerény~~ és gyakorlati) 1848-tól a pesti József-fincárvahez rajztanítója volt, majd a pest városi iparrajzisholában mint rajztanítói állást s az utóbbi intézetnek vépül igazgatója is volt.

A s. Tanítóúr tulajdonában lévő, Szent Annát ~~ábrázoló~~ és Szűz Máriát ~~Ro~~ Khoor-képen ~~nem szar~~ lévő évszám olvasása alighanem téves, ~~mamat 1811-ből~~, mert ~~ez évben~~ 1811-ben Khoor még nem is élt. ~~Szívesedjék a képen lévő évszámot nagyító üveggel megvizsgálni,~~

Khoor József

F (36. szám)

A pesti műegylet 1854. évi kiállításain: (jan.-febr.) Olasz nő, olajf., (40 ft); — (febr. – márc.) Tájkép, olajf., (150 frt.); — (márczius- ápr.) Középtengeri tájkép, olajf., (40 frt); — (máj.- jun.) Csendélet, olajf., (40 p. frt.); — Csendélet, (41. szám), olajf., (40 p. frt.). 1855. évi kiállításain: (jan.-febr.) Budai tájkép, olajf., (30 ft); — (jun.-jul.) Ambras vára Innsbruck mellett, olajf., (100 frt.); — (jul.-aug.) Felső-magyarországi tájék, olajf., (60 ft.) — (aug.- szept.) Olasz halászok, olajf., (80 ft). A műegylet 1856. évi kiállításain: (febr. – márcz.) Halászkunyhó a Tiszapartján Csongrád mellett, olajf., (80 ft)

MDK

Khoor József, 19.sz.

Fiatal nő /Tiziano után/

Ernst Muz. 23.aukc. 1923.
27.1.

MDK

Khoor József, 1817-90

Alkonyati táj

Almásy-Teleki 7. aukc. 1941. okt.

42 l.

Khoór József (Pest, 1817 - Bp. 1880 ?)

„Udvarlás" o.v. 55x66 cm J.l.6.: Khoor Jos. 1856.

Védett. Kikiáltási ár: 15000 ft.

—

„Erdei út lovával" o.v. 35x28 cm

J.l.6.: Khoor J. 1875

Kikiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 59.Képaukció Bp.1982.december

Khoor József
(Pest, 1817 - Bp. 1880 k.)

Romantikus táj alakokkal és állatokkal
o.v. 89 x 112 cm S.l.b. Khoor József 1866.
(Restaurált, sérült) Védett.
Kiváltási ár: 25000 ft.

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

Khoor József (1817-1880)

„Alföldi táj tehenekkel" o.v. 31 x 40 cm

J. l. b. Khoor József 1872.

Kikiáltási ár 6000 ft.

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

KHOOR JOZSEF
/ 1817- /

Aukción:

Josef Khoor: Knabe mit Sektflöte
Öl auf Holz, 21,5x17,5 cm.Sign.

WIEN, Dorotheum, Kunstabteilung
459. Kunstversteigerung Febr. 1982.
Kat. Nr. 95. S. 23.

Khoor Choor József
perlő

Der Ungar 1844. aug. 5.
(Pest-Ofner Notizen.)

Kalmár

Khoor József

MDK

Gyümölcscsendélet

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Khoor József

MDK

Körtecsendélet

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Khoor József

festő

l.

Mark Baronélete

202. l.

226. l

drucksformen deuten gewisse Einzelheiten
ch daraufhin,dass hier auch Vorstellun-
n den Lebensformen und Energien der un-
hatierungen erhalten haben. Selbst Bewe-
ahrnehmbare Abweichungen. Von dieser Sei
rgaretheninsel als Verdichtung und Be-
nderts in Ungarn wirksamen, oder den Flus
rischen Zeittendenzen. Nun bedeutet Beein
ist in den etwas einströmen kann."
che Kunst der Dürerzeit. Leipzig o.J.

Korellat für die Kümmerlichkeit der ei-
Ohne innere Bereitschafft, ohne vorberei-
h hochstehende übernommene Formen und
euten oder zukunftsreiche Möglichkeiten

stehen inmitten einer künstlerischen

Khor és Wein

litogr.?

lásd

Lay Bpestiparmüvkiáll

61. l.

ÁNT

festő

TEMÉNY

árcius 24-

Belép

Igazgató: Schmidek Tibor dr.

Khor (Chor) József
festő
1848-~~tól~~ a József-fiár-
vahaz rajztanitója
volt.

Schmallfiárvaház
96. l.

1859-ig

181. kép. *Krisztus az Olajfák hegyén. Üvegfestmény, 1500 körül.*

KRISZTUS SIRATÁSA, (182. kép)
Csak sárga színnel. Magyar munka, 1500 körül.
Félkörös felső záródással, 30×23 cm.
A Kassa melletti Margitfalváról. Vétetett 1935-ben.
Lepold—Lippay 54. l.

KÁLVÁRIA.
Alul kékpólyás címer, felül 1523-as évszám.
Magyar (?) munka, 1523-ból (Rongált.)
30×21 cm.

KÁLVÁRIA. (183. kép)
Alul évszám: 1537. Magyar(?) munka, 1537-ből.
Kerek, átm. 22 cm.

LOMBDÍSZ.
Magyar munka, 1500 körül.
14·5×22 cm.
A Kassa melletti Margitfalváról. Vétetett 1935-ben.

182

Khoor József

festő

l.

Manszdebrkiáll

130. sz.

Porcellanok, bécsi VI. 301.

Khoor József

festő

cród

z

Maszlesztergképt

366, 367. z.

Khoor József

1859. febr. – márc. kiáll.: Tájkép, olajf., 100 ft.

1859. szept. – okt. kiáll.: Tájkép, olajf., 80 ft.

1860. aug. – szept. kiáll.: Tájkép, olajf., 180 ft.

1860. dec. – 1861. jan. kiáll.: Tájkép, olajf., 60 ft.

1861. jul. – aug. kiáll.: Tengerpart, olajf., 100 ft.

1861. aug. – szept. kiáll.: Tájkép Budapest Környékéből, olajf., 70 ft.

1861. dec. – 1862. jan. kiáll.: Puszta, olajf., 40 ft.

1862. jul. – aug. kiáll.: Lovasság előőrse, olajf., 100 ft.

1862. okt. – nov. kiáll.: Tájkép, olajf., 60 ft.

1863. maj. – jun. kiáll.: Tájkép, olajf., 150 ft.

1863. okt. – nov. kiáll.: Kolostor csarnok, olajf., 150 ft.

Verespataki népkvt. III. 240

Khoor József Budán

1856. sept. – okt. kiáll.: Udvalás ablak alatt, olajf., 150 ft.

1856. dec. – 1857. jan. kiáll.: Tájkép, olajf.

1857. febr. – márc. kiáll.: Tájkép Buda mellett, olajf., 50 ft.

1857. máj. – jun. kiáll.: Virágok üvegben, olajf., 50 ft.

1857. jul. – aug. kiáll.: Tájkép a budai hegyekből, olajf., 60 ft.

1857. aug. – sept. kiáll.: A wiesbergi vár Pötzron völgyében Tyrolban, olajf., 150 ft.

1857. dec. – 1858. jan. kiáll.: Életkép, olajf., 100 ft.

1858. febr. – márc. kiáll.: A budai hegyekből egy tájrész, olajf., 60 ft.

1858. aug. – sept. kiáll.: Magyar életkép, olajf., 300 ft.

1858. okt. – nov. kiáll.: Tájkép, olajf., 90 ft.

1858. dec. – 1859. jan. kiáll.: Életkép, olajf., 120 ft.

Limes - Kutatás, németországi V. 242.

Khoor József Budán

1854. jan. – febr. kiáll. Műegylet, Olasz nő, olaj, 40 ft.

1854. febr. – márc. kiáll.: Tájkép, olaj., 150 ft.

1854. márc. – ápr. kiáll.: Földközi tengeri tájkép, olaj, 40 ft.

1854. máj. – jun. kiáll.: Csendélet, olaj., 40 ft. — Csendélet, olaj., 40 ft.

1855. jan. – febr. kiáll.: Budai tájrész, olaj., 30 ft.

1855. jun. – júl. kiáll.: Ambras vára Innsbruck mellett, olaj., 100 ft.

1855. júl. – aug. kiáll.: Felső-magyarországi tájék, olaj., 60 ft.

1855. aug. – szept. kiáll.: Olasz halászok, olaj., 80 ft.

1856. febr. – márc. kiáll.: Halászkunyhó a Tisza partján Csongrád mellett, olaj., 80 ft.

1856. jul. – aug. kiáll.: Dunai tájrész, olaj., 30 ft. — Innvölgyi tájrész, olaj., 80 ft.

1856. aug. – szept. kiáll.: Dornbirn falu részlete Tirolban, olaj. 120 ft.

Füger Frigyes Henrik, bécsi festő III. 146.

Khoor Jossel

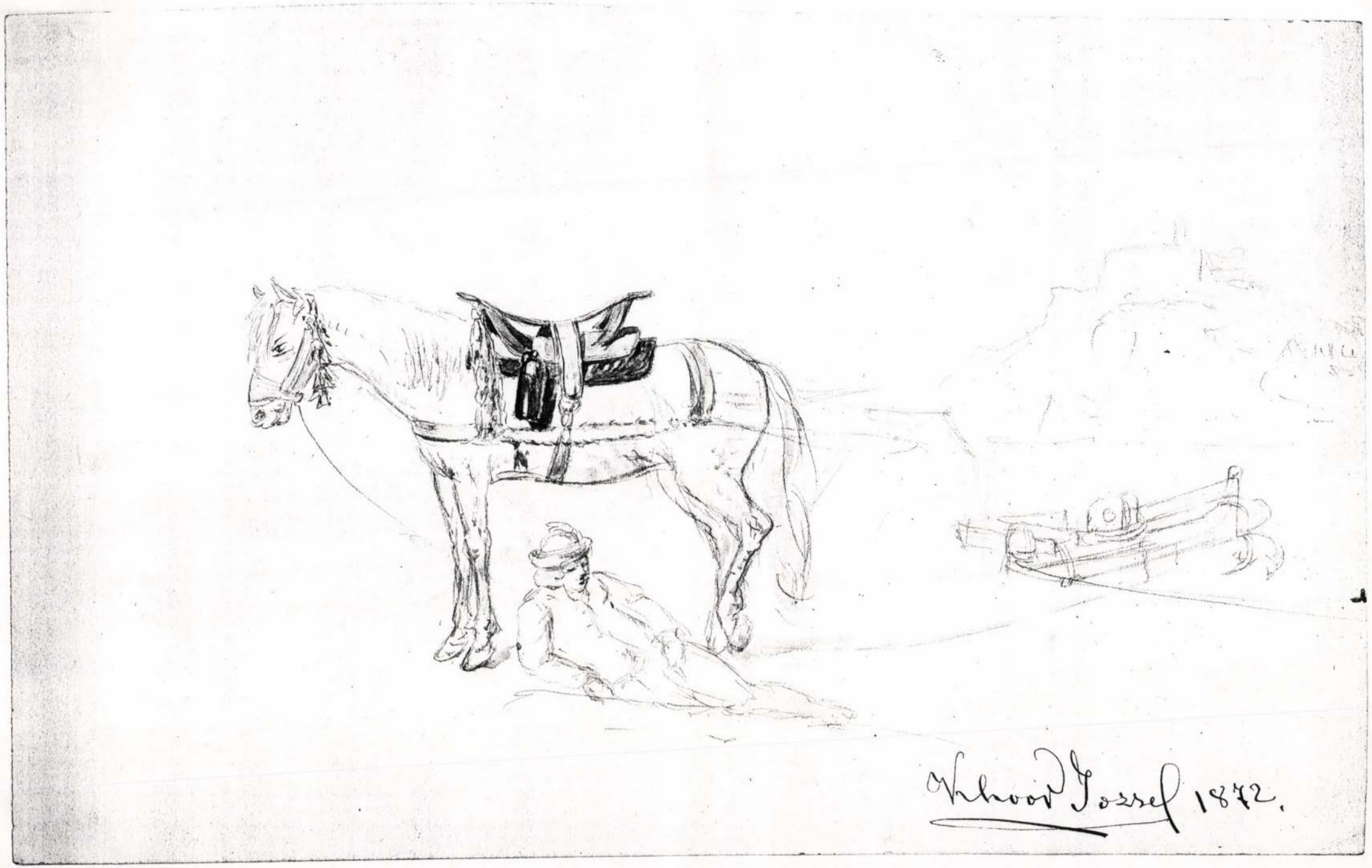
Vlhoor Jozsef 1872.

Khoor Jossef
1872.

ceruzarajz, akvarellel jedve

Pogány Ö. Gábor

tárlatvezetése a rajzról

Ezt a kiállítást és általában Brusch Péter művészetét akkor tudjuk legjobban megközelíteni, ha a rajzaival kezdjük. Ő is, mint minden kitűnő képzőművész, legyen az akár festő, sőt azt mondanám, hogy szobrász, továbbmegyek: építész, a rajzzal kezdte és a rajzra építette a tevékenységét. A rajz nélkülözhetetlen a tárgyalkotók számára, minden képzőművész, de azt mondanám, hogy minden ember számára. Egy kis kitérőt, ha megengednek. Ezen vitatkoztunk nagyon sokat az elmúlt évtizedekben, amikor fokozatosan elhagyták az iskolákban a rajzoktatást, a középiskolákban, és mi különféle akciókat, vitákat indítottunk. Az volt az érdekes, hogy nem is csak a képzőművészetben foglalkozók nehezményezték a rajzoktatás elhagyását, hanem volt olyan vitaestünk, amikor orvosprofesszorok, a műegyetem tanárai szólaltak fel, hogy iszonyatos hátránnyal indul nálunk az egyetemen, ha elmarad az alsóbb fokú iskolákban a rajzoktatás. Például a medikusok az első évben egyszerűen nem tudják követni mondjuk az anatómiai stúdiumokat, mert a formák megjegyzésével van problémájuk. Nem is beszélve a műszaki stúdiumokról, ahol a térlátást szintén elsorvasztja az, hogy a fiatalember nem kap deákkorában rajzoktatást. Tehát nem csak arról van szó, hogy aki rajzot tanul, annak feltétlen művésznek kell lennie. Egyszerűen embernek kell lennie. Természetes, hogy a képzőművészetben különösen hátrány, ha valakinek a rajztudása nem elég erős. Megtanulni rajzolni, az önmagában még nem jelenti, hogy művész is lesz az ember. Egyáltalán mindennel így van, hogy a stúdiumokat elvégezni, elsajátítani az alapismereteket, a saját invencióihoz, és egyszer expresszíven nyilatkozik, máskor az a minimum, aztán jön az, amit a művész hozzátesz, mint alkotótehetség.

Ezt tapasztaljuk Brusch Péternél is, hogy rendkívül változatosan, ötletesen él rajzkészségével, minden vonatkozásban. A másik teremben egyszerű, szinte krokiknak tekinthető feljegyzések vannak. Egy-egy fejnek úgyszólván csak a vázlatos körülírása, körülrajzolása. Aztán térben való megjelenítése a látványnak, a látottaknak. Nagyon érdekesek a városképi följegyzései és rajzai és az emberábrázolása. Majdnem azt lehetne mondani, ez vizsgafeladat egy művész számára. Portréin, amelyeket itt látunk, az ábrázolás mellett a jellemzés is jelen van már. Az, hogy nemcsak följegyezni vagy másolni vagy egyszerűen hasonlatosságot csinálni a rajzzal, hanem egyúttal valamit a karakterből, valamint az ember egyéniségéből is mutatni. Nagyon érdekes például ez a két fej. Fönt a stúdium és mellette már a jellemzés. Jól van megrendezve, hogy a kettőt egymás mellett lehessen látni. Például a finom, egészen vékony vonalas rajz vagy az ilyen tusrajz-szerű, kemény megfogalmazás már a struktúra is benne van. Tehát a rajz nemcsak mutat egy motívumot, ugyanakkor fölépíti, a kép felületét elrendezi, már ritmust alkot. Ezek azok a fokozatok, amik a vizuális közlésnek aztán a különféle eredményt adják. Tehát először tényleg csak a feljegyzés-szerű, a stúdium-szerű, a vázlatos vagy egész egyszerűen csak az ábrázolás megoldás, és aztán jön a különféle változata. És ez nagyon érdekes Brusch Péternél, mert nála az egész skála végig játszik már itt a rajzain. Ez aztán fokozatosan a festményein, a színes megoldásaiban. Tudniillik erről van szó. A képzőművészetben, főleg a festészetben az utóbbi 80 esztendő kissé hajlamos volt az egyhangúságra. Úgy értem; az egyéni stílushoz való ragaszkodásnak a leszűkítési tendenciájára. Az, hogy szinte követelmény volt; különösen a kritikusok szónokoltak sokat erről, hogy van-e saját hangja, saját stílusa a művésznek. És ha a művész nem mindig ugyanazon a hangfekvésen kántál, akkor azt mondták, hogy még nem alakult ki az egyénisége. Ez kicsit elszigetelte egymástól a művészeket, beszorította őket egy-egy skatulyába. A XX. századi műkritikának egyik nagy hibája ez a skatulya-módszer. Mindenkit valahogy egy bizonyos dobozba, egy bizonyos sajátosságba, irányzatba, izmusba be kellett osztályozni. Megvallom őszintén, magam is és nagyon sok kollégáim közül, beleestünk ebbe a hibába,hogy elmegyünk egy kiállításra és akkor azzal kezdjük, hogy hát ebben van expresszionista vonás, kubisztikus vonás, ilyen izmus, olyan izmus, és valahogy észrevétlenül elkezdtünk ilyen kategóriákban gondolkodni. Holott tulajdonképpen nem így kell, hanem a képet meg kell nézni és aztán lehet értékelni.

Brusch Péter tusrajza: Nő portréja

Először, hogy tetszik-e, miért is tetszik. Ha valaki erre a kiállításra bejön és nem vetkőzi le ezt a kategorizáló szenvedélyét, akkor itt is az van, hogy Brusch Péter eretnek. Mert ő nem egy XX. századi izmushoz kapcsolódik, hanem úgy látszik, elsősorban a saját invencióihoz és egyszer expresszíven nyilatkozik, máskor impresszionista módon, harmadszor akadémikus módon, negyedszer meg következetesebb a hagyomány, a XIX. századi ekletika módján. Ha erre a kiállításra így jövünk be, akkor állandóan kapkodhatjuk a kategorizáló fejünket, hogy hát akkor ez a kép ilyen, az olyan és elfelejtjük, hogy milyen maga Brusch Péter. Olyan művész, aki hagyja magát a motívum által vezetni. Szereti magát a motívumot, az utcarészletet, és szereti azt, hogy ezzel ő valahogy egy papírfelületen, egy vászonfelületen el tud dolgozgatni a maga modnanivalója szerint. Nem is dolgozgatni, mert elég flottul csinálja, amit csinál. Sajnos, személyesen nem ismertem, de az az érzésem, hogy nem hagyta magát olyan nagyon leülepedni bizonyos motívumoknál, hanem lendületesen dolgozhatta fel, még a festményeit is. Most nem is beszélek a rajzairól, de akár festményről legyen szó, van benne valami spontán, nagyon közvetlen, és talán ezért jut az ember eszébe, hogy expresszionista lenne, de hát ez is csak egy kategória. Egyszerűen a kifejezés vágya, annak a közlése a rajzokon is, amit ő észrevett és ahogyan ő aztán a motívumot rögzítette a rajzaiban különösen, de ez a festményeiben is látszik... A szerkesztést is elég spontánul csinálhatta, ami ellentmond a mi XX. századi művészetünknek, mert ma nagyon sok spekuláció jött ki, és mostanában, amikor a különféle avantgarde derivátumok itt nálunk egy kicsit elkésve és lekésve Európát, amikor úgy néz ki, hogy egy hatalmas vászonfelületen a neoavantgarde művész mintha rögtönözne, akkor is az egészben van olyan, hogy ezt nagyon tudatosan gyötri magából ezt a rögtönzést. A különféle izmusoknál az volt a legnagyobb baj, hogy a harmónia és a szépségigény kicsit háttérbe került. Doktréner dologgá vált a disszonancia. Ez egy furcsa velejárója a századfordulótól megnyilatkozó művészeknek, amit történelmi okokkal szoktunk magyarázni, különösen az első világháború volt nagy intellektuális megrázkódtatás...

(1994 március)

Búza Barna KERESZTÚT-jai

Az emberi és művészi nagyság főbb jegyeit ritkán hordozzuk külsőnkön, mert az a teremtő tehetséggel megáldottak bensőjében lakik s a mások által látható, megmérhető alkotásokban. Az emberek többsége ezért téved gyakran a kortársak megítélésében. Búza Barnára is elmondható mindez, a Művészetbarátok Egyesületének első elnökére, hetedik éve tiszteletbeli elnökünkre. Szerénysége, sugárzó humánuma, emberszeretete eltakarja tehetségét, fejjel magasabb szálfatermete, nyolcvanhárom éve ellenére is ifjúeleven mozgása, munkabírása mögött kell fölfedezni hazai szobrászművészetünk egyik kiemelkedő mesterét.

Vésztőn született 1910-ben, előbb a zene, majd egyre inkább a szobrászat vonzotta. A Képzőművészeti Főiskolán Szentgyörgyi István tanítványa volt, azután Rómában ösztöndíjas. Elsajátította a művészet klasszikus ismeretanyagát, tájékozódott kora áramlataiban, tanulmányozhatta az egyéni produkciókat, a divatos izmusok múlékonyságát s ő maradt a szobrász számára megbízhatóbb örökség folytatójának. Köztéri szobrai, portréi, érmei egyaránt a hiteles átéltség-azonosulás s a mívesség mesterfokán kerültek ki kezéből, szerezték meg neki a hazai és nemzetközi elismerést, díjakat, világi és egyházi kitüntetéseket.

Meglepően ritka kivétel az ő életművében a vallásos, egyházi tematika gazdagsága, melyből a múlt nyártól az idei júniusra halasztódott, dunántúli kiránduláson három templomban elhelyezett KERESZTÚT-ját mutatta meg kis társaságunknak. A Székesfehérvár Zsolt utcai Krisztus király templom stációit pirogránitból készítette, az onnan nem messze található püspöki bazilika két-háromalakos kompozícióit szabadon faragta ki a kedvelt diófából, hasonlóan Sümeg ferences kegytemplomának Keresztútját, de itt már a többalakos jeleneteket azonos méretű (50x50 cm-es) keretbe szerkesztette.

Az utóbbi kettőről írhatok, mert ezekhez mellékelhetek jó felvételeket. E két sorozat egyikénél sem kötötte lényegesen a választott forma, mindkettőben azonos erővel volt képes az egyházművészet első ezer évéből jól ismert, sokáig ikonográfiai szigorúságú szabályain túllépve, szuverén felfogásban kivésni a szorgosan munkálkodó kezének engedelmeskedő diófatáblából látomásait. Méghozzá nem domborműveket faragva, hanem áttörve az anyagot, háromdimenziós szobrokat állítva elénk.

Aki ismeri a Biblia négy evangélistájának (Máté, Márk, Lukács, János) leírásaiban Krisztus életútját, különösen annak legtragikusabb utolsó napjának jelenetsorát, az külön is értékeli Búza Barna teljesítményét. A keresztény egyházak majd' kétezer éves hitéleti gyakorlata, a Biblia szövegeinek egyéni értelmezései és a tudósokat s művészeket napjainkig foglalkoztató Jézus-jelenség magyarázatai és ábrázolásai számos ponton kiegészítették vagy módosították a koronatanúnak tekinthető tanítványok s a zsidók nagy történetírójának, Josephus Flaviusnak elbeszéléseit. Csak egyetlen mozzanat az utólagos értelmezések következményeire, és éppen magyar példa. A zseniális Karinthy Frigyes Krisztus és Barabbás című novellájában a Római Birodalom judeai és galileai helytartójának, Ponczius Pilátusnak palotája előtti jelenetben. Pilátus ismételt kérdésére; Kit bocsássak hát el: Krisztust vagy Barrabást? — az összegyűltek harsányan kiáltják: Krisztust! — de az összeömlő név mégis Barabbásnak ítélte a minden húsvétkor elbocsátandó fogoly életét. Csakhogy ez a jelenet írói ötlet: az evangélisták szövegében

Jézust halálra ítélik (diófa)

Cirenei Simon segít Jézusnak

sehol föl nem lelhető, ők másképpen rögzítették. A zsidók vezetői, Kajafás főpap és társai számára a nekik ugyan kellemetlenkedő, s egyre ismertebb új prófétánál, Jézusnál sokkal fontosabb volt, hogy a frissiben lezajlott újabb zsidó lázadás egyik vezérét, a zeloták vezetőjét, Barabbást bocsássa szabadon Pilátus. Az ítélet előtt embereik ennek megfelelően "megdolgozták" a téren gyülekező embereket, így menekült meg Barabbás, s indulhatott kereszthalálára Jézus. Akit Pilátus minden erőlködése, újabb és újabb próbálkozása sem tudott megmenteni, ezért engednie kellett a helytartót kötelező zsidó szokásnak, s futni hagyni a Birodalomra Jézusnál százszor veszélyesebb lázadóvezért.

A sümegi sorozat első darabja pontosan megfelel az evangelisták és Flavius leírásának. Egy (akár isteni, akár prófétikus küldetéstudatú) ártatlan ember áll Pilátus előtt, ereje és bűntelensége tudatában. Ez kíséri végig az egyes jeleneteken, a Golgotáig, a Koponyák hegyéig vezető, a nehéz kereszttel terhelt úton. Amely iszonyatosan súlyos lehetett a vallatói, kínzói által félig már agyongyötörtnek. A Keresztút Jézusa mégsem szánalmasan elesett. Még a kereszt alatt megroskadva sem. A segítségére melléje parancsolt, a szőlőjéből két fiával hazatérő Cirénei Simon mögött sem. Mennyire sokatmondó Búza Barna felfogásában ez a Cirénei ember, a jelenetsornak Jézus mellett talán legösszetettebb figurája. Külön kellene őt bemutatnunk, mert "szerepfelfogása" annyira kiütközik a tragikus drámából, melybe teljesen váratlanul belecsöppent — "mint Pilátus a krédóba".

A fehérvári, keret nélküli jelenetek alakjait, elsősorban is Jézust ugyanez a felfogás, ez a "szerepértelmezés" alkotta ilyen tisztának, ártatlannak, erősnek, aki a kegyetlen Keresztúton halálra ítélten is képes hatni nem csak híveire és hozzátartozóira, de a római katonákra is.

Veronika kendője

Cortonai Szent Margit (diófa)

E két sorozaton kívül vettem e kis bemutatóhoz Cortonai Szent Margit egészalakos szobrát, melyet Búza Barna a budapesti Eszter utcai Ferences templomba faragott ki, szintén diófából. Itt is az ábrázolt alak szuggesztív testtartása, ereje, makulátlansága — és szépsége ragadja meg a nézőt, mely erények Mesterünk minden művének meghatározó jegyei.

A négy évvel ezelőtti rendszerváltás után, az ismét szabaddá lett hitéletben visszatérhetnek a művészek is a sokáig tilalmas, de mindenképpen nem jó szemmel nézett témához, az istenhit, a vallásosság, az egyháztörténelem témáihoz. Az angyalian szelídnek, jóságosnak ismert Búza Barna még egy rejtett tulajdonságát, bátorságát is el kell árulnunk. Ő ugyanis az itt bemutatott sorozatait a nehéz 1954-57-es években készítette, (a fehérvári, keret nélküli stációkat) és a hetvenes-nyolcvanas években (sümegi). — És református létére, ami lám, szintén rejtve maradhat, ha Istenhez, Jézushoz kötődése ilyen mélyen átélt kapcsolat, amiről a KERESZTÚTAK mindenkit meggyőzhetnek.

(1994 július)

Gergely Mihály

Hamar Imre

Búcsú Renner Kálmántól

Hatvanhét éves korában, hosszú szenvedés után elhunyt a Sopronban élő, nemzetközileg is jól ismert éremművész, a város művészi életének fáradhatatlan szervezője. Hamvait április 19-én adták vissza az anyaföldnek, a soproni Balfi úti evagélikus temetőben. Ott hangzott el az alábbi búcsúbeszéd.

*

Minden élet ellobbanása pótolhatatlan veszteség családnak, barátoknak, nagyobb közösségeknek. Kiváltképp így van ez, ha olyan egyéniséget ragad el sorainkból a halál, aki alkotó életének termékeny korszakát éli, aki lélekben még újabb és újabb feladatokra készült. Renner Kálmánban olyan alkotó egyéniséget, barátot, igaz embert vesztettünk, akinek neve összeforrt szeretett városával, akinek az érmei sokfelé vitték el a világba Sopron jó hírét. Madách, Petőfi, Ady Endre, Radnóit Miklós, Széchenyi István arcmásai éppen az ő munkássága révén jutottak el a világ számos országába, kiállítótermeibe. Munkássága kapocs, összekötő híd volt népek, nemzetek, kultúrák között. Mert alkotó pályájának kezdeti korszakától arra törekedett, hogy kis felületre lényegítse át a magyar és az egyetemes kultúra, a szellemi élet legkiválóbbjainak portréit. Mintegy félezer művet hagyott maga után. Tizennégy hazai és negyvenhat külföldi múzeum, gyűjtemény őrzi munkáit.

A hatvanas évektől állandó résztvevője hazai és külföldi tárlatoknak, negyven önálló kiállítása volt. Alkotó munkásságát számos díjjal, kitüntetéssel ismerték el. 1992-ben elnyerte az év legszebb érme kitüntetést Széchenyi István-

ról készített művével. Jó nevű rézműves család ivadéka volt, a nagyapai műhelyben ismerkedhetett meg a különböző anyagok, fémek textúrájával. Jól gazdálkodott őseitől örökölt talentumával. Tenyérnyi felületen, a klasszikus érmek kötött formáinak és az oldottabb, modern megjelenítési formák szintézisével teremtett sajátos világot.

A Nemzetközi Érem Szövetségnek, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagjaként is sokat fáradozott azért, hogy emelje Sopron fényét, hogy minél több rendezvényt, nemzetközi rangú kiállítást

szeretett városába hívjon, hogy a patinás település bekapcsolódhasson az Alpok-Adria szellemi áramlatába. Elindítója, szervezője volt az új kezdeményezéseknek. De első gondolata, első kérdése mindig az volt, mit jelent az a városnak, mennyiben gazdagítja Sopron kultúráját. Művészközösséget szervezett, segítette a fiatal és tehetséges alkotókat. Irigység, féltékenység nem kormozta be szívét, örülni tudott kollégái sikereinek, előrejutásának. Őt magát bántások, támadások is érték, ezeket nagy fegyelemmel viselte, csak előre tekintett, megvalósítandó terveire összpontosított. A sors kevesebb időt hagyott önmaga megvalósítására, mint amennyire számított. Éppen egy esztendeje hajnalig tartó beszélgetésünkben vallotta meg, mennyi még a tennivalója. A város fölé magasodó toronyszobájában gyakran virradt rá a hajnal, finom vésőivel, szerszámaival cizellálta érmeit.

Elárvult ez a toronyszoba, elárvultak eszközei. De alkotásai révén megsokszorozta életét, neve fennmarad sokáig. Közeli és távol élő barátok nevében búcsúzunk Renner Kálmántól. Nem lehetnek itt a végső búcsún olyan alkotók, mint a rigai Valentin Ceile, a szentpétervári David B. Robinson, a csehországi Velstrusy-ból dr. Ottó Herbert, Párizsból Bernard Le Calloch, Erdélyből Imets László, Prágából Bér Júlia, s a németországi jóbarát, Paul Nigge, s még sok-sok tisztelője, akik élénken figyelték Renner Kálmán szakmai előrejutását, csillagának emelkedését, művészi sikereit.

Fájó belenyugvással búcsúzunk Renner Kálmántól, aki magával viszi megvalósulatlan álmait, dédelgetett érem-terveit. Hamvai visszahullanak a világegye-

Batári Gábor

Confessio materialis

Éltet lehel magába az élettelen,
lelket fakaszt magából a lélektelen,
öntudatra ébred: a szellem kígyója
tekereg, sziszeg már szapiens fejében —
sarjait végre istenné varázsolja.

Születés

Vemhes szarvas áll
az alkony tüzétől
bíborló réten.
Szemközt a leöletett
bárány: nézi őt
némán, szelíden.
Szarvai közt a Nap,
Hold és a csillagok.

Remény

a szánkba töltött sár
nem lesz arany
aránk is elhagyott már
de mégis
mégis lebeghetünk akár
az égig ragadott
menyasszony

Koponyák hegyén

Szívek hóparázsában fürdik
a Hold,
Jégszikrák közt didereg az
isteni bánat,
Nappal csillám-odújában
éj-bagoly sikolt,
Kereszten halódik a testté
lett bocsánat.

Losonci Miklós

ESTEBAN FEKETE magyarországi fogadtatása

Victor Vasarely, Nicolas Schöffer, Szalay Lajos, André Kertész budapesti, kalocsai, pécsi, miskolci, szigetbecsei múzeuma után idén májusban fölavatták Esteban Fekete Állandó Gyűjteményét a szegedi József Attila Tudományegyetem Könyvtárában, ahol naponta fiatalok sokasága találkozik a világhírű színes fametszetekkel.

Esteban Fekete mindig vonzódott első hazájához, magyarnak vallotta magát, így történt, hogy első itthoni önálló kiállításán, 1987-ben, ötven színes fametszetét adományozta a szegedi universitásnak. Ezt az anyagot bemutatták Kecskeméten, Pécsett, Békéscsabán, Debrecenben, Szombathelyen és Győrött is.

Miután Magyarországon megtörtént az áhított rendszerváltozás, a kapcsolat művész és magyar közönsége között növekedett és folyamatossá vált. Mindez Esteban Fekete nagylelkűségének köszönhető elsősorban, aki újabb ötven színes fametszetét és mappáját ajándékozta a Magyar Nemzeti Galériának, amely 1989-ben megrendezte a Németországban élő alkotó gyűjteményes kiállítását. Esteban Fekete budapesti bemutatkozásának komoly sikere volt, melyet igazol, hogy portrét közölt róla a Magyar Rádió és a Televízió is, több cikk és tanulmány elemezte munkásságát.

Mindez azt is eredményezte, hogy Esteban Fekete német és ír rajzi motívumait kiegészítette a lelkületében föltámasztott magyar tájakkal, ifjúságának azon látványélményeivel, melyek visszatértek. Inspirálták a magyar költők, így készült el a "Codex Hungaricus" több színes táblája Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Juhász Gyula, Radnóti Miklós versei nyomán. Fokozódott adományozó kedve, — így került Esteban Fekete egy-egy színes fametszete a dunakeszi Gárdonyi Galériába és Ráckevére az Ady Galériába, továbbá a Szombathelyi Képtárba, mely az ország második legnagyobb modern közgyűjteménye.

Ez a figyelme nem szakadt meg, egyik legújabb metszete a Szent Lázár Lovagrend birtokába került.

Művészetének kontaktusa különösen az ifjúság körében vált erőssé, melyet segített az a tény, hogy Esteban Fekete kiállításának általánosan alkalmazott metodikai része lapjainak technikai bemutatása is. Ennek jegyében több diák készített fametszeteket különböző szakkörökben és oktatási intézményben és az udvariasság kölcsönhatásaként Dunakeszin a fiatalok kisfilmet komponáltak Esteban Fekete művészetéről. Ezt a Magyar Nemzeti Galéria archiválta, miután több helyen, Magyarországon és külföldön is vetítették.

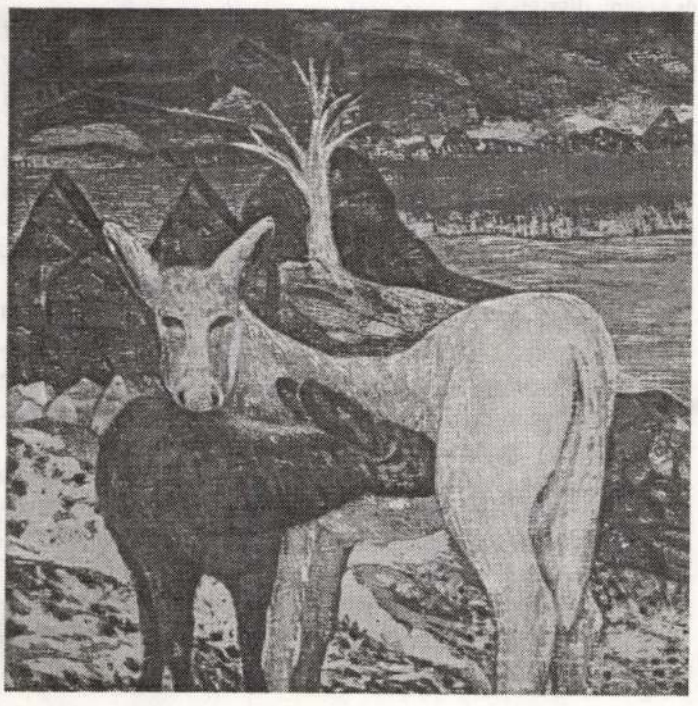

Esteban Fekete szines linómetszete: A szent szamarak

Rendszeressé vált a magyar egyetemek és Esteban Fekete műveinek kézfogása, alkotó szövetsége, mely ma már egyre inkább közkincs, a nemzeti tudat része, újabb lapjai élénken foglalkoztatják a közvéleményt. Mindennek szép példája. hogy a miskolci Bölcsészettudományi Karon előadások és ankétok hangzottak el életművéről, a vizsgák egyik tétele Esteban Fekete művészete, melyet már nemcsak külföldön, hanem első hazájában, Magyarországon is ismernek és elismernek. Előadás hangzott el róla a Magyar Iparművészeti Főiskolán is és méltó Állandó Gyűjteményének szegedi otthona a József Attila Tudományegyetem Könyvtárában, ahol nemcsak a hely méltósága, hanem közvetlensége kezdeményez látványon alapuló beszélgetéseket az egyetemi polgársággal. Ezt segíti az a pompás katalógus, mely hasznos szövegével és huszonnyolc színes táblájával biztosítja a pontos információt, az esztétikai gyönyörködést.

A kapcsolat termő szakadatlanság, melyet jelez az a tény, hogy Esteben Fekete újabb főhajtásként színes fedőlapot tervez Lajtha László albumának kiadásához, hiszen a kiváló magyar zeneszerző Bartók, Kodály triumvirátusának harmadik tagja, figyelemmel, együttérzéssel egyengette Esteban Fekete pályakezdését az 1940-es évek végén. Magyarország és Esteban Fekete művészete szellemi értelemben kezett fogott egymással: szegedi Állandó Gyűjteményével mindannyian gazdagabbak lettünk.

Kopré József

Ars poetica

Ablakodat pókháló szőtte be.
Mindegy a sebnek szúrt vagy lőtt seb-e!
A vér kering a száradt var alatt.
Ha seb hát seb! És sebnek megmarad.
S hogy gyógyul-e vagy mélyül az a seb?
Sebhelyesen is légy — fölényesebb!
Ragassz rá "mindegy-feledés-tapaszt".
S Te ne sebezz, csak azt, csak azt, csak azt
Írd jelszónak: NEM, ÉN NEM SEBEZTEM!
A tisztesség, az — sebezhetetlen . . .

Kataklizma

Hordjuk magunkon bélyegünket,
szürkére festjük kék egünket —
lombikban felgyűlt méregoldat,
birtokba vesszük majd a Holdat.
A Napr függönyt szab szabászunk,
önmagunk körül nyargalászunk —
Testünk asztrál-test, foghatatlan
döghalként úszik mély tavakban,
osztódik részre, részecskékre:
ki emlékszik majd az Egészre?

Arcunkon torzult arcvonásunk.
Kezdjük előlről, fára másszunk?
De lesz-e fa vagy zsenge cserje,
kéz, hogy lábnyomunk elseperje?
Lesz-e két karunk ölelésre,
vagy csak uszonyunk ön-ölelésre?
Génjeink nemzést nem kívánnak,
fejet hajtunk majd a — halálnak!
Sziklák falára jelt, ha vésünk —
nem biztos lesz-e ébredésünk . . .

A Szenci Molnár Társaság kiadásában a közelmúltban megjelent Hagyjatok énekelni, válogatott versek., 1948-1992 című kötetének írásaival köszöntjük az augusztus 13-án 75 éves Szerzőt.

Hajtun Klára műtermében

Szegény családból, Ráckevén született. Amikor édesapjának a Magyar-Hollandi Banknál állást ajánlottak, a család 1933-ban Ráckevéről Csepelre költözött.

Kisgyermek kora óta rajzol, előbb tudott rajzolni, mint írni. Mindent lerajzolt, ami körülötte volt, 17-18 évesen leginkább modellről rajzolt portrékat. Jó karakterérzékűnek tartották. Ahogy tanult, olvasott, kiszélesedett előtte a világ. Eleinte Országh Ilona iparművésznél tanult miniatúraszerű részletgazdagsággal rajzolni.

A háború után öt évig külföldön élt. Bár sok alkalma nem volt a művészetre, ennek ellenére folyamatosan rajzolt. Hazatérése után 1953-ban felvételizett a Képzőművészeti Főiskolára, de családi okok miatt nem kerülhetett be a főiskola növendékei közé. Rajzolni és festeni mégis nagyon akart: ekkor jelenkezett a Csepeli Munkásotthon képzőművészeti körébe. Rozs János főiskolai tanár szakmai irányításával képezte magát mintegy tíz évig. Jól megtanult rajzolni. Közben a Csepel Művekben helyezkedett el, dekoratőrként. A monumentalitás iránti érzékét itt módja volt fejleszteni, ma is úgy érzi, hogy képes lenne freskót is festeni, ha lehetősége kínálkozna rá.

Grafikusi gyakorlatára jó lehetőséget nyújtott a Csepel Újság. Ezzel a lappal szerződése volt illusztrálásra, rajzolásra, neves íróportrék készítésére. Ekkor készítette Kassák Lajos, Veres Péter, Tersánszky Józsi Jenő, Veres Péter, Szabó Pál, Lengyel József, Nagy László portréit.

1976 óta szabadúszó grafikus. Rajzai a Népszabadság, Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, Népszava hasábjaink jelentek meg. 1973 óta tagja a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának, illetve a jogutód Magyar Alkotóművészek Országos Egyesület Képzőművészeti Szakosztályának.

Első önálló kiállítása 1989-ben volt a Csepel Galériában. Műveivel rendszeresen szerepelt a Nagy Lajos Társaság kiállításain és a Művészetbarátok Egyesületének bemutatóin.

Hajtun Klára rajza: Fák a Tisza-parton

Király Lajos

Rekviem

Rekviem a szomorúakért a könnyezőkért
a boldogtalanokért a reménykedőkért
az örök veszteségekért

Rekviem az elvetélt álmokért
ábrándokért józan őrültségekért
és keserűségekért

Rekviem a szenvedőkért a haldoklókért
a halálbamenőkért a megnemszületőkért
a kitaszítottakért

Rekviem az emberi gyarlóságok miatt
meghurcoltakért a háborúk és békék
áldozataiért

Rekviem a bátor névtelenekért az okkal
és ok nélkül elpusztultakért
akik Valakik lehettek volna

Rekviem a Valakikért akik semmivé
lettek igazságtalanul arcul ütve
és megköpdösve

Rekviem a meghalt szerelmekért
és a szerelem tisztítólángjában
sohasem szenvedőkért

REKVIEM AZ ÉLŐKÉRT
REKVIEM A HALOTTAKÉRT

Grafikai munkáin végigvonul a népies jelleg. Polgári iskolás korában rajzolta a kalocsai, sárközi népi motívumokat terítő, párna és kötény díszítésére.

Témaválasztása sokoldalú. Az emberábrázolás, a táj, az ember építette környezet, az állatvilág, művészportrék, csendéletek, sokalakos kompozíciók: szinte valamennyi feltűnik mennyiségileg is gazdag munkásságában.

Hajtun Klára legkedvesebb modellje az ember. A grafikai technikák széles skáláját alkalmazza lapjain, a témától függően pasztellkréta, ceruza, toll, tus, linóleummetszet, monotypia, rézkarc alkalmazásával öltenek testet. Mesterének vallja Ilosvay Varga Istvánt, Domanovszky Endrét, Illés Árpádot, Gádor Emilt.

Egy grafikusnál, rajzolt vagy metszett vonal szerelmesénél tolakszik a kérdés: a Távol-Kelet művészetéből merített-e? Katsushika Hokusai rajzait, metszeteit szereti leginkább, akit a világ egyik legnagyobb, a 18-19. század fordulóján élt rajzművészének tekint. Kevés vonallal a lényeget tudta megragadni munkáiban.

Úgy tűnik, ez az érdeklődése 1994 tavaszára beérett, hiszen a Szöulban megrendezett nemzetközi grafikai kiállítás plakátját éppen Hajtun Klára Székelykapu című linóleummetszetével alakították ki.

A 70. életévét betöltötte: szeretné válogatott munkáit retrospektív kiállításon bemutatni és album formájában is megjelentetni a művészetbarátok számára.

Soós Klára

Alle Teréz zsámbéki tárlata

Alle Teréz festményeiből nyílt kiállítás a Zsámbéki szombatok rendezvénysorozat keretében, a művelődési házban. Mint a megnyitón megtudtuk, a kiállítások egyik célja, hogy visszacsalogassák azokat a művészeket, akik valamilyen kapcsolatban vannak e különleges tájjal.

Ezért hívták meg az egykor Zsámbékon élt festőnőt, aki rikta szigorúsággal válogatta meg a most bemutatásra került 29 művét. Gergely Mihály író ilyen szavakkal méltatta a művész munkásságát: Alle Teréz festészete, képeinek jelei, ábrázolási módja és modelljei megközelíthetőek, befogadhatóak. Legtöbb képén az ember sokoldalúságát, sokarcúságát örökíti meg. Sajátos érzékenysége egyaránt megmutatkozik rajzain és festményein. Mondanivalóját olykor igen hatásosan három dimenzióban jeleníti meg. E megoldás különlegességét azonban nem viszi túlzásba, biztosan érzi a határokat, ameddig alkalmazhatja egyéni ötletét. Szereti a kívül-belül szép s gazdag személyiségű embereket, ezt a vonását sok műve sugallja.

A festészet majd' minden műfaja megtalálható e tárlaton a grafika csakúgy, mint a pasztell, az olaj. A festőnőt a folyamatos tanulás, a kísérletezés jellemzi. Minden ember felelős a tálentumáért és azért, hogyan gazdálkodik vele. Alle Teréz jól gazdálkodott a tehetségével — mondta Gergely Mihály a megnyitón.

A művésznőt kedvenc képéről kérdeztük. "Legkedvesebb számomra az Édesanyám, hiszen tőle örököltem tehetségemet, kézügyességemet. Fontosak még nekem a miskolci és a diósgyőri képek, sosem adnám el őket, sok élmény fűz hozzájuk. 1980-ban kaptam lehetőséget a diósgyőri kohászati gyárban az alkalmazott grafika kipróbálására. Az ekkor született képek jelentik igazában a pályám kezdetét. Hat évig voltam a Dési Huber Szabadiskola hallgatója, korrigáló tanárom Gráber Margit volt, aki hagyott engem kibontakozni. Fischer Ernő festőtől is sokat tanultam. Jó mesterem, rendkívül humánus tanárom volt. Először 1950-ben jártam festőiskolába, ahol Remsey Jenő tanított meg az ecset kezelésére. 1953-tól éltem Zsámbékon, amely akkor még nagyon elszegényedett, kis falu volt. Hosszú ideig a textillel is foglalkoztam, így az anyaghoz, (mindenféle anyaghoz) való viszonyom szoros vonzódásnak nevezhető. A textilfestés és formázás mintegy kihozott a síkból, amiből régóta szerettem volna kilépni.

Az anyagok sokfélesége és a nekik is köszönhető térhatás jól megfigyelhető a Harmadik emlékezet című vásznon, ahol a textil mellett a kavics, a fahánes és különböző növények is megtalálhatók a képen, sőt a kézlenyomat is. A nagy fogás című vásznon a hal pikkelyeit tobozpikkelyekből készítettem, amit aztán lefestettem, így kapta meg a térhatást a hal.

Kettősség él bennem: a síkbeli és térbeli megjelenítés csábítása. Amikor kevésnek érzem a síkbeli megjelenítést, akkor kezdek el térben gondolkozni, dolgozni. Azonban a grafikát sem tudom félretenni, s ha elfáradok, gyakran visszatérek hozzá. Ilyenkor úgy érzem, teljesen szabad vagyok, azt csinálok, akit éppen akarok . . . A céljaim? Továbblépni, tökéletesíteni szeretném ezt a stílust, nem vagyok megelégedve magammal . . . Vannak otthon (Miskolcon) tanítványaim, közöttük a legkisebb fiam, aki igazán tehetséges. Ő a nagy reménységem" — fejezi be a művésznő.

Mi pedig még egyszer körberjárjuk a különleges tárlatot, melyet Zsámbékon a nyári hetekben sokan megtekinthetnek.

Simon Andrea

Alle Teréz linója – Trombitás

Losonczi Léna versei*

Meditációk

Nappalokra suhannak éjek
egy levélzizzenés az élet.
Holnap a túlsó partra érek.
Folyó idő szentháromsága
múltunkat a jelenbe ássa,
és jövőnk gyökerét a mába.
Tegnapunk a holnapot várja.

Mindenség-öröm

kézmeleg simítás
szerelem-mosoly
hazatalálás
anyaság-sikoly
térdeplő ima
égbolt-alázat
barátság-parázs
őzszelíd vágyak
kalapemelés
áldó tekintet
kézkulcsoló hit
megtartó ének
gyermekszem tükör
léleknyi fények
mindenség-öröm
ü n n e p l ő é l e t

*– A Szerző 1992-ben megjelent "Futásodat elvégezted" és a közelmúltban kiadott "Bodzák tenyerén" című kötetéből.

Nonfiguratívjainkról

Kürthy Sándor remekül tud (realista módon is) rajzolni — ezt bizonyítja az olasz Svevo két nagyszerű regényéhez készített könyv borítója. De amióta (több mint harminc éve) ismerem, mint művész, önmagának csak nonfiguratív képeket (többnyire tusrajzokat) készített. Önmagának, mert nemhogy elismerésben nem volt része, a "szocreállal" szembehelyezkedő magatartás miatt még üldöztetésnek is ki volt téve, de "csak" mellőzték, igaz, közönsége is alig akadt. Harminc évvel ezelőtt hősi magatartás volt ez a következetessége; akkor is megbecsülendő volna, ha művészi produktuma másod- harmadrendű lenne. De tevékenysége fokozottt elmélyüléssel járt együtt, noha a következetesség kialakított önnön stílusán belül is megnyilvánult: nem próbálkozott bármi áron új "saját" hanggal, megvolt az neki különösebb stíluskeresés nélkül. Szabadon választott-alakított formák, foltok, a tasizmus ilyenolyan változatai, amelyek mindinkább egy, a keleti írásmódra emlékeztető kaligráfia felé haladtak s ezen belül megannyi írott szöveg változatosságát nyújtották. Sok-sok év után most egyszerre két kiállításán tekinthettük meg műveit, akik az utóbbi időkben csak e lapban megjelent írásaival találkozhattunk. És most újból meggyőződhettünk: Kürthy jelentősebb művész, mint amilyen helyet köztudatunkban elfoglal!

A Művészetbarátok Egyesülete mutatta be a nyomdászok Gutenberg Művelődési Otthonában a Franciaországban élő Berecz Antalnak szintén nonfiguratív képeit, amelyek azonban egészen mások, mint Kürthy komoly kaligrafikus művei. Berecznél a színek dominálnak: Matisse, Léger, Delaunay latin színvilága tűnik fel sajátos egyéni felfogásban, ahol az elvont látványt a táji élmény is "színezi". Gazdagság, életöröm, derűs emberség nyilvánul meg ebben a szín-költészetben, amely francia (és német expresszionista) kötődése mellett mélyen magyar is.

Kristó Nagy István

Kürthy Sándor: Találkozás

Művészet — határok nélkül

A bodrogközi kis falu, Zalkod példát mutat az egyetértő emberi összetartozás szellemi szolgálatának bíztató lehetőségeire. A varázslatos környezetben található település szociális, művelődési fejlődésének messzevezető távlatokat nyitott a Barth-Alapítvány, mely a készséges támogatók segítségével a humánus együttélés korszerű formáit, meghitt légkörét kívánja megteremteni a községben. A nemes szándék megvalósításának a céljából több képzőművész is csatlakozott a magasztos mozgalomhoz, kezdeményezőként egy-egy svájci, magyar (temesvári), román mester, kitűnő képességű, jónevű tehetség, Otto Spalinger grafikus, Mladonyiczky Béla és Ioan Tolan Szobrász. Azzal járulnak mindhárman az Alapítvány feladatainak a teljesítéséhez, hogy felajánlott műveik eladásából befolyt összegeket, képeket, szobrokat a zalkodiak létfeltételeinek, környezetüknek a megújítására lehessen fordítani.

Persze, az ő esetükben többről van szó, mint jótékonykodásról. Hármójuk együttes jelentkezése lelkesítő jelkép, s nem is csak a művészek társadalmi elkötelezettségének az önzetlensége szempontjából, de atekintetben is, hogy meggyőzően szemléltetik a művészi hivatás egyetemességének a vállalását. Nemzeti hovátartozásuk különbsége nem akadályozza egyetértésüket tennivalóik indítékaira vonatkozóan, sőt inkább hogy nyomatékosan hangsúlyozza a fennkölt eszmék összetartó sugallatát, azokat a klasszikus hagyományokat, melyek a lélek, az elme alkotó erejének érdemét képviselik az erkölcsi értékek tudatosításában. Az országhatárok nem okoznak zavart a művészi igazság értelmezésében, nem gátolják az érzelmi, intellektuális őszinteség érvényesülését. Az ideák közössége nem öltözteti egyenruhába a gondolatot, a vágyat, a képzeletet, a markáns egyéniség önmagát adja megnyilatkozásaiban, s személyiségének jelenlétével hitelesíti élményeit, elődeitől kapott kulturális örökségét, regionális motívumait.

Ez a regionális hagyaték jelentkezik a zalkodi hármak munkásságában. Az országhatárokkal nem korlátozható művészek a helyi, nemzeti sajátosságok illetékes szóvívői, kodifikátorai is egyben. A svájci Otto Spalinger magyarvonatkozású grafikai lapokat, színes fémlemez-nyomatokat készített a cseh Comenius Ámos János "Orbis sensualium pictus" című és Sárospatakon írt könyvének az illusztrálására. A békéscsabai Mladonyiczky Béla plasztikáját a természetelvű expresszív mintázás jellemzi az európai művelődéstörténetre kitekintő tematika feldolgozásakor. Ioan Tolan az anyagszerű szobrászat művelője, fában, kőben, fémben kivitelezett művei nagyvonalúan, tömören fejezik ki mondanivalóit, szűkszavúsággal monumentálisra törekszik. Három szuverén alkat, ám egyetemleges igényeik rokon lelkülettel kínálják a boldogulásnak a művelődésben fellelhető tiszta forrásait. S ez a tanulság nem csak egyik-másik nemzetnek, földrésznek, esetleg a kékbolygó egészének szól, de a kis bodrogközi falunak is.

Pogány Ö. Gábor

Banner Zoltán

A tüllföggönyön innen és túl

Különös élményben van része a látogatónak, aki belép Cs. Pataj Mihály kiállítására a Munkácsy Mihály Múzeum nagytermébe. Először úgy érzi: valamiféle hatalmas műteremből, tüllföggönyös ablakokon át pillant ki a világba, egy elmosódó őszbe, kavargó nyárba, almaszagú parasztszobába, feltornyosuló viharfelhőbe, egymásra omló, mégis egymást fenntartó, súlyos, meghatározhatatlan anyagú, színes tömbök és síkok architektúrájába, de ezekbe a kavargó képekbe, a látomások sorozatába örökké bemozdul egy állandó elem, egy női arc, mint az ingaórák ingája, jelezve az időt, a téridőt, amely természetesen végtelen.

Aztán amikor ebből a szédületből, állomállapotból kijózanodsz, ráébredel: nem Te vagy belül s nem Te nézel kifelé, hanem ez a sajátos módon ritmizált, valóságfölötti táj, ez a sejtszerű formákba löttyintett mindenség néz Téged, Te vagy e festett Kozmosz hőse, benned oldódik szét a festői álom értelmezendő és értelmezhető jelekké, pillanatokká, s csak magadat okolhatod, ha órádat képtelen vagy beállítani, hozzáigazítani a titokzatos, asszonyarcú inga járásához.

Hogy Cs(abai) Pataj Mihály éppen Békéscsabáról gyűjtötte s rakta útitáskájába a négy évtizedes művészi pálya kellékeit, önmagában véve nem csoda, hiszen tudván tudjuk: még ma is van mit s miből tarisznyálnia az innen, az e tájakról indulónak, ha akar. Mert hogy ma is van alföldi festészet, az nem annak tudható be, hogy egyes művészek makacsul ragaszkodnak a hagyományokhoz, a vidéki, a paraszti valósághoz, a fogalomhoz, a fogalommal fémjelzett tárlatokhoz, hanem annak köszönhető, hogy az Alföld világának még ma is van fizikai és szellemi egyénisége, igaz, megváltozott vonásokkal, de él, őrzi színeit, drámáit, hangulatait, végtelenségeit, s el tudja látni útravalóval hűségesen visszatérő, "elcsángáló" fiait.

A hazalátogató szegedi festő életmű-szeletében tehát nem a hűség, a szülőföld pecsétjegyei jelentik a megszívlelendő és meggondolkoztató tanulságot, hanem az: miképpen varázsolja elő utitáskája mind mélyebb bugyraiból, rekeszeiből az "agyonkoptatott" bútorokat (például a szuszékot), használati tárgyakat, (például a cserépedényeket), virágokat, (például a napraforgót és a bojtorjánokat), a tájat, (például a tanyait) és arcokat (például a feleségét) — az avantgarde (szintén kimerítettnek, elsimultnak hitt) első hullámából kiszemelt szürrealizmus franciás eleganciájával.

Amikor a festő maga vezet a titok nyitjára — felesleges a műítész elemzése. Tíz évvel ezelőtti katalógusából idézem őt: "Egy bútordarab, egy régi kép, egy népi, történelmi rekvizitum mágikus ereje megbűvöl engem. A régi idők üzenetét hordozó tárgyaknak lelkük van, készítőjük és szemlélőjük személyiségét ehelik, sugározzák. Az idő fantasztikus patinája, csodálatos misztikuma képzeletemet felszabadítja. Harcol bennem az ősi és az új, a népi és a technicizált modernség, a misztikum és a konkrétság. Az indulat és a fékező észszerűség szintézisét keresem több mint harminc éve..."

Ma már nem keresi ezt az egyensúlyi állapotot, hanem reflexszerűen teljesíti a sugallat parancsát, amelynek nyomán — festményei tüllfüggöny lebbenésein innen és túl — a művészi álom hatalmát érzékeljük a tűnékeny valóság fölött.

Cs. Pataj Mihály: Tüllfüggönyös Madonna

Vendégünk volt

Zenekedvelő tagtársaink sokáig emlékeznek majd augusztus 17-i rendezvényünkre, amikor is a Szoboszlai utcai klubtermünkben két kellemes órát tölthettünk a Missouri (USA) államban zeneiskalát alapító dr. Constance Herbert művésznővel, aki Barber, Mozart, Debussy, Baker, Chopin műveket szólaltatott meg, a termet megtöltő közönség vastapsaival jutalmazva. A műsort az Erkel Ferenc operastúdió szólistái - Balázs Gyula, Köblös Gábor, Tóth Márta és Visy Gábor - színesitették. A zongorakíséretet a társulat művészeti vezetője, Nagy József karnagy vállalta. Fenyves Mária Annunciáta alelnök bevezető szavai után Nagyné Bagossy Judit szakszerű összekötő szövege fogta csokorba a műsort. Záróprogramként a Missouri Egyetemen és Columbiában zongorát és zenepedagógiát tanító, nemzetközileg elismert művésznek Geröly Tibor adta át az egyesület - több művészeti könyvet tartalmazó - ajándékcsomagját.

Júniusi randevú Surányban

Képei után már tavaly megszerettük Heil Edit virágoskertjét is. Megízleltük jól gondozott fáinak gyümölcsét, élveztük gondos vendégszeretetét. Nem véletlen, hogy az előző évi látogatók száma megduplázódott, közel hatvanra szaporodott a június 18-i találkozás napján. Szellemi, lelki és testi táplálékból bőven jutott mindannyiunknak és nem voltunk híján a humornak sem. Mindez Edit asszony lelkényességét és megkülönböztetett figyelmét dicséri. Nagy József karnagy elektromos zongorája csak fokozta a jó kedvet, nemkülönben Tóth Márta, Balázs Gyula, Visy Gábor, Simon Ferenc, Köblös Gábor és a háziasszony énekszámai. Győry Zsuzsa versei és rövid prózai írásai -saját előadásában- színesítették a programot. Sokunkat megkacagtatott a sok ötlettel szervezett tombola és szellemi totó is. Mikor az utolsó busz visszaindult a fővárosba, a surányi Galamb utcában még javában tartott a randevú, baráti találkozó.

-gt

CÍMEK, RANGOK, KÓRSÁGOK

Az elvtársak, lám, egyik napról a másikra urak lettek. (Lehet, hogy újból viszarendeződünk, de ez már egy másik történet). Ez mindenesetre érdekes folyamat, habár van egy magyar mondás, miszerint: Úrnak pedig születni kell! – Nemcsak úrnak, de művésznek is.

Miért ezzel kezdem soraimat? Mert úgy érzem, az elmúlt időben sok olyan esettel találkoztam, amikor nem az volt a lényeg, hogy valóban mi vagy ki vagyok – egyedül a cím és a rang.

Viták, sértődések elkerülése végett a leírtak szigorúan az én véleményemet tükrözik, de lehet hogy más is így gondolkodik. Ha valaki magára ismer, az lehet véletlen, de lehet célzás is, (mármint a szerénységre).

Mivel nyomdász vagyok, rengeteg névjegy, prospektus és egyéb nyomtatvány kerül ki a kezem közül. Így számtalan alkalommal találkozom olyan esettel, amikor bizony a rang és címkórság már nevetséges.

A legszomorúbb az, hogy nem is iskolázatlan, hanem művelt emberek azok, akik a szabadságot a rang és címválasztás szabadságával teszik egyenlővé.

Miről is van szó? Csak arról, hogy vállalkozóként, vagy egyszerű közemberként nem tudják kiválasztani azt a címet önmaguknak, ami nagyobbá tenné őket a többiek előtt. Egyben nagyon hibádzik az ilyen emberek gondolkodásmódja. Mégpedig abban, hogy egy leírt vagy kitalált cím és rang még nem egyenlő a nagy emberrel. Egy idegent meg lehet téveszteni, de a turpisság hamar kiderül. Azt hiszem, ez mindennél nagyobb szégyen. Szívesen használják manapság a **manager** kifejezést a vállalkozók vagy a vállalkozni akarók. Nem tudják, hogy milyen felkészültséget és milyen tudást kell takarnia ennek a szónak! De divatos és ami a legfőbb érv: mások is használják.

De maradjunk a művészetek területén.

Itt is szép számmal akadnak olyanok, akik bizony jobban szeretik azt hangsúlyozni, hogy mi a rangjuk, mint azt, hogy mi a nevük.

Nem kell messzire menni, amikor a szerénységre szeretném felhívni az ilyenek figyelmét, hiszen csak annyit kell leírnom: Petőfi, Arany, Munkácsy, Jászai Mari, Czóbel, stb.

Amint látható, ezek csak nevek, de mögöttük vannak az emberek, akik a neveket naggyá tették. Nem azzal, hogy hangoztatták: én költő (sőt nagy költő) vagyok! Én festő (sőt festőművész) vagyok! Én színész (sőt nagy színész) vagyok! Tették azt, amit tenniök kellett, ami bensőjükben volt, a többiek elé tárták.

S mit látunk ma?

Telefonon jelentkezik valaki. Költőnek mondja magát. Mint kiderült, írt már kb. 20 verset. Mikor a könyve kiadásáról akar tárgyalni, fel van háborodva, hogy ehhez neki kell a pénzt biztosítania, s nem a kiadó az, (mármint én), aki ezt az összeget meghitelezi a nagy siker előlegeként.

Sokszor vita tárgyát képezi egy-egy alkotónál: festő vagy festőművész, grafikus, vagy grafikusművész, színész, vagy színművész cím, rang, kerülne a neve után. Bizony sokan vagyunk, akik azt hisszük, művészi szinten műveljük azt, amit csinálunk, de lehet hogy csak életművészek vagyunk, akik a jelenben talán elismerést váltunk ki – egy szűk körben, – de az utókor még csak emlékezni se fog ránk. Lehet, hogy szemben az általam várt címen, rangon szólítanak –de ez nem biztosíték arra, hogy a hátam mögött ne nevessenek ki, ne gúnyolódjanak rajtam. Egyre jobban divatba jön a jól bevált módszer, ami az 50-es, 60-as évek politikájában működött: én igazolom, hogy te partizán voltál, de te is igazold, hogy én is partizán voltam!

Ez ma úgy fest: én nagy művésznek nevezlek cikkekben, megnyitókon, rendezvényeken, de te is ugyanezt tedd velem. Nem foglak kritizálni, de te se mondj semmi rosszat a művemre! Szép és felemelő érzés, amikor az embert dicsérik – de ha üres fecsegés, akkor csak ront a helyzetemen. Legalábbis az értelmesebb emberek körében.

A legkínosabb érzés, amikor az olvasó, a hallgató olyan ma élő "nagysággal" találkozik, aki unos-untalan önmaga mondásait idézi, mintha élő klasszikus lenne: se évszázadunkban, de talán évezredünkben se termett még nagyobb művész, akitől néhány szót vagy mondatot idézhetne.

SZERÉNYSÉG! – ALÁZAT! – TISZTELET! – hiányzik életünkből

HIÚSÁG és GŐG! NAGYZÁSI MÁNIA! Bizony, ez ragályként terjed, s e betegségek védőoltásaként íródott ez a cikk!

Kívánom, hogy a betegek meggyógyuljanak, s aki még egészséges, az ne essen a felsorolt kórságok egyikébe se.

Bíró Endre

nyomda és kiadótulajdonos, Kft ügyvezető igazgató, montírozó, fotós, segédmunkás, művészek és művészetek barátja, párfogója, támogatója, műszaki szerkesztő, videokamera kezelő, autótulajdonos, hiba esetén gyalogos, két gyermek apja, egy unoka nagyapja...elesettek védőszentje...(elnézést, több nem jut most eszembe).

Egyesületünk 15 éves emlékplakettjét kapják 1994. szeptember 14-én

Alle Pál, Alle Pálné, Alle Teréz, B. Asztalos Jolán, Balla László, Bánffy György, Benedeczky Istvánné dr., Beresz Imréné, Bolacsek László, Déli Cirfusz János, Erdélyi Ilona, Gesztesi Tamás dr., Gombás Kálmán, Göböly József, Gréczy Béla, Jakab Károlyné, dr. Keresztes Sándorné, Kesztyüs Ferenc, dr. Kollmann J. György, Pintér Éva, Kopré József, Kóber J. Tibor, Körtvélyessy Magda, Kukovics Rózsa, Kurucz Béla, Lakatos József, Langer Herbert, Létay Klára, Meiszter Kálmán, Papp S. Gábor, Puskás Vilmos, Réti Mátyás, Petővári Gyula, Pogány Ö. Gábor, Pongrácz Zoltán, Miczkovics Károly, Miczkovics Károlyné, M. Róka Sándor, Murai Róbert, Papp Erzsébet, Pálffy Károly, Salló István, Soltész Albert, Szalma Ferenc, Székely Julia, Szirmay Endréné Bayer Erzsébet, Telegdiné Sajgó Katalin, Toman Gyula, Triznya József, Udvary Pálné, Urbán Annamária, Váci György.

Munkájukat köszönjük. Gratulál és jó egészséget kíván – az Elnökség.

Újra Poszter Kupa

A Képzőművészeti Kiadó 1981-ben kezdeményezte azt a kispályás labdarúgótornát, amely akkor a Poszter Kupa elnevezést kapta. Az évente megrendezésre került nemes versengés 1985-től vált nemzetközi találkozóvá, amikor is Kőszeg város csapata mellett az ausztriai Mödling és az akkori Csehszlovákia-i Nyitra-Gerencsér is csatlakozott a Kupához. Azóta két-két alkalommal Mödling, Nyitra-Gerencsér, és Kőszeg adott helyet a találkozónak. Szeptember 23-25 között nyolcadik alkalommal Budapest lesz a Poszter Kupa színhelye. A csődbe jutott Képzőművészeti Kiadó csapata már tavaly sem tudott megjelenni Nyitra-Gerencséren és a szervezés jó részt is egyesületünk vállalta. Az idei sportrendezvényt is mi szervezzük, társrendező a Magyar Televízió. Ujdonság, hogy a találkozón első alkalommal szerepel az erdélyi Marosvásárhely és a kárpátaljai Ungvári Rádió és Televízió csapata. Szeptember 23-án baráti vacsorán döntünk a találkozók további programjáról, ahová meghívásunkat elfogadta Dr. Harald Lowatschek, Mödling polgármestere, Fridrich Seinbach, a Brüskner- ASV sportegyesület elnöke, Finta Rudolf, Nyitra-Gerencsér polgármestere, Básthy Tamás, Kőszeg polgármestere, Nagy Győző, Marosvásárhely polgármestere, Durics András az Ukrán Rádió és Televízió igazgatóhelyettese, valamint Mónus Tamás, a Magyar Televízió Sportkörének elnöke.

Hiszem, hogy a mostani, 14. találkozó is jól szolgálja a városok közötti baráti kapcsolatok erősítését, a tömegsport népszerűsítését, az egészséges küzdőszellem fejlesztését.

Geröly Tibor

ALKOTÓTÁBOROK

BERETTYÓÚJFALUBAN

Az önkormányzat kezdeményezésére 1993-ban szerveztünk először alkotótábort a Keleti főcsatorna partján. Hét művész két heti munkálkodása nagy siker volt. Több képet ajándékoztak a városnak, nívós zárókiállítással búcsúztak Berettyóújfalutól. Ebben az esztendőben július 20-án várta a város az alkotókat. A vendégek - és a művészetek iránt érdeklődő helybeliek - tiszteletére a Berettyóújfaluban élő képzőművészek alkotásaiból rendeztek kiállítást, ahol Lukács Gábor festőművész méltatta Kárpáti Gusztáv, Kurucz Imre, L. Ritók Nóra, Nagy Sándor, Nemes Sándor, Soltész Kálmánné és Tóth Sándor (közülük öten egyesületünk tagjai) munkásságát.

És kik érkeztek az alkotótáborba? Budapestről dr. Jáki Ferenc, Turi István, Irányi Miklósné (Matusik Elza), Osváth Miklós, Fótról Kardos M.Zsöte, Rahóról (Ukrajna) Darabán János és Dergyu Oxána, Királyhelmecről (Szlovákia) Fazekas Katalin, Géczi Timea, Rigó Andrea és Szabó Gábor.

A táborlakók két napot a csodálatos természeti és népi építiszeti emlékekben gazdag Hencidán is vendégeskedtek, ahol programjuk szervezéséről Horváth Sándor könyvtárvezető gondoskodott.

Külön említést érdemel a július 23-án szervezett baráti találkozó, ahol az önkormányzat tagjai és a helyben élő alkotók találkoztak és jóízű pörköltvacsora mellett cseréltek véleményt. A találkozót jelenlétével megtisztelte Szilágyi Péter országgyűlési képviselő is.

Július 29-én két kiállítás nyílt az alkotók munkájából. Hencidán és Berettyóújfaluban is az egyesület főtitkára beszélt az önkormányzatok példaadó, művészetpártoló szerepéről a művészetek embertz formáló, életünket szépítő, értelmet adó jelentőségéről.

A berettyóújfalui kiállításra Berecz Antal (Németország) és Kassay Zoltán (Marosvásárhely-Erdély) is elküldte festményeit.

A jól sikerült nyári alkotótábor szervezése és kellemes emlékeket adó programja Csapóné dr. Gombás Piroska alpolgármester tagtársunkat dicséri. Örömmel nyugtázzuk, hogy gyengélkedése ellenére ott volt a záróünnepségen Dancsházy Nagy Márton, eggyesületünk alelnöke, a város szülötte is.

KIRÁLYHELMECEN

Több éves kapcsolat fűzi a Városi Művelődési Otthont, a TICCE (egy kis patak) néven ismert Művészeti Alkotóközösséget és a Városi Önkormányzat vezetőit egyesületünkhöz. Két éve mintegy tizen, három hangulatos napot töltöttünk az alkotótábor résztvevőivel a városban és környékén. Segítettük a magyar könyvtár bővítését, rendszeresen képviseltetjük magunkat a város jelentősebb eseményein. Így született megállapodás arról is, hogy a TICCE Alkotóközösség négy tagja a berettyóújfalui alkotótáborban, hét tagtársunk pedig a helmeci táborozáson vett részt. Nevezetesen Juhász Erika, Zöld Frigyes, P. Takár Emőke, P. Baranyai Stefánia, akinek munkáit már kiállításon is láthatták a Királyhelmeciek. Komendák Éva Jaskó György és Szabó Árpádné volt július 25-től augusztus 5-ig a TICCE alkotóközösség vendége. A táborzáró kiállításon Pásztor István polgármester beszélt a művészek közötti kapcsolat jelentőségéről és az alkotótáborok szervezésének fontosságáról. Ezt követően hangulatos műsor szórakoztatta az érdeklődőket. Hegedűs Valér orgona és zongoraművész Brahms zenével, Lipcsey Edit énekművész pedig operett-részletekkel, Blaha Lujza énekszámaival és Kodály dalokkal szórakoztatta a lelkes közönséget. Mindketten a záróünnepségre érkeztek Budapestről.

E sorok írója a város vezetőivel és Tóth Mária Művelődési Ház igazgatóval való találkozást arra is fölhasználta, hogy a jövő évi rendezvényekről tájékozódjon, az együttműködés további lehetőségéről magállapodjon. Ezt követően ellátogatott Nagykaposra is, látogatást tett a Madách könyvesboltban, Miczók Bertalannénál.

MOSDÓSON

Talán a település helye sem kerülne lapunkba, ha néhány éve nem költözik Mosdósra Riba Márta tagtársunk, aki a festészet szerelmese. Az ő kezdeményezésére és dr. Gyurkovics Kálmán, a helyi kórház orvosigazgatója, bíztatására vállaltunk részt az alkotótábor szervezésében. Az augusztus 1-től szervezett találkozóra Budapestről Ferencz Márta, Jáki Ferenc, Tömösváry Aranka, Verőcéről Csillag Fini, Komlóról Janiga Eszter, Tökölről Szalkári Rózsa, Vácrátótról Ganzer Katalin, Bicskéről Bori Erzsébet, Szombathelyről Vágó Annamária utazott. A kényelmes (kórházi) elhelyezés mellett négy sátort is vertek a fiatalabb tanítványok Riba Márta udvarán, (Péter Lídia, Gál Judit, Czigány Boglárka, Teleki Eszter, Csillag, Etelka, Fridrich László.).

Augusztus 11-én szépen rendezett kiállításon szerepeltek a művésztelep résztvevői, melyen dr. Losonci Miklós név szerint is méltatta a táborlakók teljesítményét. A kórház igazgatója ígéretet tett a jövő évi táborozás támogatására.

1919-ben Rippl-Rónai József irányításával nyílt meg az egykori Pallavicini kastélyt övező festői környezetben az első művésztelep, melynek méltó folytatói szeretnénk lenni.

Ünnep Kárpátalján

Tavaly abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy Rajnaújfaluban részt vehettem az új kenyér és Ukrajna függetlenségének évfordulójára rendezett ünnepségen. Most Zápszonyban köszöntöttük együtt e kettős évfordulót. A Budapesti Televízió és az Ukrán Rádió és Televízió labdarúgó csapatának mérkőzése mellett magyar csárdást, kárpátaljai népdalokat, cigánytáncokat, Ady verseket hallhattak az érdeklődők. Kerékpárverseny, zsákbafutás, dal és táncverseny fokozta az Ungvárról mintegy 60 km-re fekvő magyar település rendezvényének ünnepi hangulatát, mely szabadtéri discóval zárult.

Ungvári tartózkodásom jó lehetőséget adott arra is, hogy a városban élő művésztagtársainkkal találkozzam.

Hagyományőrző találkozó Meiszter Kálmánnál

Bizony még egy tucat vendég is sok előkészületet kíván. Kevesen vállalkozhatnak arra, hogy tárt kapuval várjanak tömegesen érdeklődő tagtársakat kertjükbe, lakásukba. Meiszter Kálmán festőművész és Margit asszony évről évre invitálja a művészetbarátokat. Július 1-én kilencvenen voltunk a Borsika utcában. Zsíroskenyér enyhítette éhünket, sör, bor és üditőféleségek oltották szomjunkat. Szükség is volt erre, hiszen igen csak kedvezett az idő, folyadékveszteségünket pótolni kellett. A jó hangulatról Nagy József elektromos orgonája, Balázs Gyula, Köblös Gábor, Simon Ferenc és Visy Gábor énekszámai gondoskodtak. Sellei Zoltán előadóművész – mint mindig – most is elbűvölte hallgatóságát. Meiszter Kálmán nagyvonalúságából fakadóan mindenki nyert a már hagyományos tombolán. A fődíj szépen faragott bölcső volt, melyet egy hamarosan szaporodó fiatal család vihetett haza. A házigazda tombola ajándékait Sólyom Zoltán, Tóth Ferenc, Dézsi Éva és Kékes Pál is megtoldotta. Emlékezetes, hangulatos délután volt. Köszönet érte a házigazdák mellett a sosk-sok segítőnek is.

PROGRAMOK

Összejövetelek minden szerdán 17,30 órakor a TESZ XII., Szoboszlai utca 2. szám alatti tanácskozótermében.

Szeptember 14-én – Köszöntjük azokat, akik az egyesületnek 15 éve tagjai. Az emlékplaketteket Buza Barna és Gergely Mihály adja át.

Szeptember 21-én – Liszt Ferenc élete és munkássága. **Nagy József** vetítettképes előadása. Közreműködnek az Erkel Operastúdió tagjai.

Szeptember 28-án. – **Molnár C. Pál** a festő és grafikus. Pogány Ö. Gábor előadása.

Október 5-én. – Takács Tibor: **Emlékeim Barcsay Jenőről.**

Október 12-én. – Világverseny az eredetiségért. **Gergely Mihály** előadása.

Október 19-én. – Prelüd halál után. **Obersovszky Gyula** szerzői estje. Közreműködik Sellei Zoltán előadóművész.

Október 26-án. – Énekel a lomb. **Kanizsa József** szerzői estje. Közreműködik: Linka Ágnes, Sellei Zoltán és Végh Gusztáv.

NYÍREGYHÁZÁN

A TESZ megyei székházába, Luther u. 4.

Október 13-án, csütörtökön, 17,30 órakor Soltész Albert vallomása művészi pályájáról. Minitárlat alkotásaiból. Házigazda: Horváth Jánosné.

KIÁLLÍTÁSOK

Szeptember 5-én, hétfőn, 17,30-kor a Művészetbarátok Galériájában (VII., István u. 42.) **Deák István** festőművész és **Kövesdi József** faszobrász tárlatát dr. Gomola György nyitja meg. Közreműködik: Kanizsa József, Király Lajos és Szénási Sándor István.

Szeptember 9-én, pénteken, 18 órakor a Vetés Galériában (V., Belgrád rkp. 24.) **Németh Tárkus György** festményeinek tárlatát dr. Keserü József újságíró, kiadó igazgató nyitja meg. Közreműködik Lipcsei Edit és Hegedűs Valér.

Szeptember 12-én, hétfőn, 17,30-kor az SZDSZ VII., Dob u. 103. sz. alatti székházában **Csontos István** festményeinek kiállítását Fenyves Mária Annunciáta nyitje meg.

Szeptember 16-án, pénteken, 17,30-kor a Gutenberg Galériában, VIII., Kölcsey u. 2. **Rosina Brunhilde Dietze** (Lipcse) kollázs-kiállítását Geröly Tibor nyitja meg.

Szeptember 29-én, csütörtökön, 11.00 órakor a Kispesti Vigadóban (XIX., Fő u. 22.) **Jobbágyi Homolya Jenő** festőművész tárlatát Geröly Tibor nyitja meg. Közreműködik az Erkel Operastúdió, Nagy József vezetésével.

Október 1-én, szombaton 15,00 órakor Almáskeresztúron, a JOHE Galériában **Heil József** festményeinek és **Illár Erzsébet** kerámiáinak kiállítását Pogány Ö. Gábor méltatja. Közreműködik: Dévai Nagy Kamilla Liszt-díjas énekművész, Dinnyés József dalköltő és Sellei Zoltán előadóművész. Házigazda: Geröly Tibor és Soltra Elemér.

Október 3-án, hétfőn, 17,30-kor a Művészetbarátok Galériájában (István u. 42.) **Klie Annamária** festőművész Őszi álmok című tárlatát Fenyves Mária Annunciáta nyitja meg.

Október 6-án, csütörtökön, 17,30-kor a Gutenberg Galériában (VIII., Kölcsey u. 2.) **Csernij (Reininger) József,** ungvári festőművész tárlatát Andor György újságíró (Ungvár) nyitja meg. Közreműködik Beregszászi Olga előadóművész.

Október 8-án, szombaton 11.00 órakor a Pataky István Művelődési Központban a Független Magyar Szalon 2. országos és nemzetközi kiállítását Pogány Ö. Gábor nyitja meg.

Október 10-én, hétfőn, 17,30-kor az SZDSZ VII. ker. székházában (Dob u. 103.) **Rolek Gábor** festményeinek tárlatát Geröly Tibor nyitja meg.

Október 25-én, kedden, 17,30-kor a Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskolában (Bp. XIV., Kerepesi u.) **Őszi hangulat** címmel az egyesület tagjainak kollektív kiállítását Béres Ferenc Liszt-díjas énekművész nyitja meg.

KIRÁNDULÁSOK

Október 1-én és 2-án (szombat-vasárnap) különjáratú autóbusszal Pécs–Almáskeresztúr (részvétel a JOHE-Galéria avatásán). Mosdós (látogatás Riba Márta műteremházában) – Kaposvár (Z. Soós István történelmi falképének megtekintése). Részvételi díj: 1.200.- Ft. Jelentkezés az összejöveteleken és az egyesület István utcai Irodájában.

A csoportot vezeti Geröly Tibor és Szirmay Endre.

A programról a jelentkezőknek részletes tájékoztatót adunk.

Október 13-án, csütörtökön különjáratú autóbusszal a fóti műemléktemplom megtekintése. Látogatás a kisalagi Németh Kálmán emlékházba, szalonnasütés az emlékház udvarán.

Tervezett indulás: 8,30-kor, visszaérkezés Budapestre kb. 17 órakor. Részvételi díj: 450.- Ft.

A csoportot vezeti: dr. Kollmann J. György és Petővári Gyula.

ÜGYELET

Láng Miklós minden kedden 10-től 11 óráig, Fenyves Mária Annunciáta szeptember 9-én és október 7-én 16 órától 18 óráig. Heil József október 10-én 14 órától 18 óráig tart ügyeletet az István u. 42. sz. alatti helyiségünkben.

HÍREK

Németh János keramikusművészt 60. születésnapján – az elnökség nevében – levélben köszöntötte Geröly Tibor főtitkár. Ez alkalombólszülővárosában Zalaegerszegen kiállítás nyílt (június 3–29) és a város díszpolgárává is választották. Ezúton is gratulálunk és munkássága ismertetésére rövidesen visszatérünk.

Juhász Józsefnek 80. **Kopré Józsefnek** 75. születésnapján az egyesület emlékplakettjét Gergely Mihály adta át. Gratulálunk.

Köszönjük az alkotóművészeknek, hogy műveikkel hozzájárultak május 12-én megtartott ünnepi műsor szereplőinek megajándékozásához, valamint a műsor utáni tombolához: **Deák István, Detzky Julia, Dézsi Éva, Guti Ferenc, Hajtun Klára, Klié Annamária, Körtvélyessy Magda, Lengyel Júlia, Osváth Miklós, Szalkéri Rózsa, Tömösváry Aranka, Veréb László.**

A Városvédő Egyesület Budapesti mozaik címmel a VI., Eötvös u. 10. sz. alatt rendezett kiállítást. Az alkotók közül többen egyesületünk tagjai.

Lapunk évente **5 alkalommal** jelenik meg. Július-augusztusi lapszám nem készül.

A művészetbarátok könyvét az évadnyitó összejövetelen, vagy azt követően az egyesületben lehet átvenni. Vidékre postán küldjük el.

BÚCSÚ JAKAB KÁROLYTÓL

Június első napjaiban – kilencvenedik születésnapján – elnökségünk nevében levélben köszöntöttem a gépész és fegyverműves családból festőművésszé lett Jakab Károlyt, egyesületünk alapító tagját. E jeles évfordulót csak néhány nappal élte túl. Temetésén képviseletünkben a régi jó barát, Kelemen Kristóf szobrászművész búcsúzott a kiváló portréfestőtől, akinek szerénysége, humanista életszemlélete, lelki finomsága példaadó lehet valamennyiünk számára. 1925-ben lett Rudnay Gyula tanítványa a Képzőművészeti Főiskolán, majd Spanyolországi tanulmányút következett. 1930-ban Balassagyarmaton rendezte első kiállítását, ahol portrékkal szerepelt. Erre kitűnő jellemábrázolása tette alkalmassá. Ismert resturátor volt. Több templomban festett oltár- és falképeket. A becsületesen végzett munka éltette. Írtózott a könyökléstől, távol tartotta magát a tisztességtelen versengéstől. Az utóbbi évtizedben egyre ritkábban tűnt föl kicsiny, törékeny alakja kulturális rendezvényeken, előadásokon, hangversenytermekben. Nagyszámú tisztelőjét szinte észrevétlenül hagyta itt. Soha senkit nem terhelt gondjaival, az élet megpróbáltatásait csöndesen tűrte, és azzal a kedves mosollyal távozott, amellyel sokszor ösztönzött bennünket további munkára. Özvegye gyászában, fájdalmában valamennyien osztozunk.

G.T.

†

Doszlop Miklós, tiszalöki tagtársunk életének 60. évében elhunyt. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

ÉSZT GYERMEKRAJZOK BUDAPESTEN

Május végén-június elején a VIII. kerületi zeneiskolában észt gyermekrajzokat láthattak az érdeklődők. A tárlat rendezése és szervezése dr. Kollmann J. György érdeme. A kiállítás megnyitására Magyarországra érkezett Ahti Indov művészetpedagógus Tallinból, aki több rendezvényünkön, így Rózsahegyi György, István utcai kiállítási megnyitóján is megjelent. Ekkor "kapta" ceruzavégre észt vendégünket a grafikusművész.

MŰVÉSZET ÉS BARÁTAI
A Művészetbarátok Egyesületének lapja
Megjelenik kéthavonta.
Felelős kiadó: GERŐLY TIBOR
Szerkesztőbizottság:
GERGELY MIHÁLY felelős szerkesztő
KIRÁLY LAJOS, LÁNG MIKLÓS
Szerkesztőbizottság és kiadóhivatal:
1078 Budapest, VII., István út 42.
Telefon: 122-6926
Szerkesztőségi órák azonosak a programunkban közölt ügyeletek idejével.
Készült: 1.200 példányban
a BÍRÓ family Kft nyomdaüzemében
Felelős vezető: Bíró Endre

MŰVÉSZET és BARÁTAI

■ A Művészetbarátok Egyesületének (alapítva 1973.) füzetei/16 ■ Ára: 40 Ft ■
■ IV. évfolyam, 4. szám. ■ 1994. szeptember – október ■ Tagoknak tagdíj ellenében ■

Köpöczi Rózsa

SZŐNYI ISTVÁN (1894-1960)

Az élet és a halál, a művészet és valóság örök problémái foglalkoztatták Szőnyi Istvánt és nemzedéktársait egy széttöredezni látszó világban, ahol minden addigi érték megbomlott, szétomlott, érvényét vesztette. Ők abban az időben fordultak vissza a tradíciókhoz, mikor Európában az avantgarde már túljutott első hullámverésén, amikor izmusok szövevényére hullott szét a művészet. Talán Cezanne példáját akarták követni, aki minden eszközzel megpróbált küzdeni az impresszionizmus felszínessége, és a részeire esett világ ellen, az értékválságok idején visszaadni a maradandóság ideájának régi rangját, újra megtalálni a művészet klasszikus egységét.

Szőnyi István már igen fiatalon nagy hatással volt nemzedéktársaira. Az 1921-es Ernst Múzeum-beli gyűjteményes kiállítása után valóságos iskolateremtő mesterként emlegették, jónéhányan kezdtekl el úgy festeni, ahogyan akkor ő; többek között Aba Novák Vilmos, Korb Erzsébet, Jándi Dávid, Patkó Károly. Az utak azonban hamarosan széváltak. Szőnyi életének és pályájának döntő állomásává vált az 1924-es esztendő, amikor feleségül vette Bartóky Melindát és Zebegénybe költözött. A Dunakanyar, a kis falu varázsa meghatározta festészetének további alakulását. Itt születtek legsugárzóbb képei. Minden nap meg kellett mártóznia az őt körülvevő látványfolyamban. Témáinak körét tudatosan szűkítette le. A bútorok, a szobák, a tárgyak önálló élete. A kert csöndje a kerti paddal, a falu csöndje az emberekkel, állatokkal, házakkal. Így is leírhatnánk Szőnyi művészetének lényegét. Épp olyan nehezen megfogalmazható ez a mondanivaló szavakkal, mint amilyen megfoghatatlanok a csönd hangjai.

A harmincas évek közepétől nemzedéktársaival, Bernáth Auréllal, Berény Róberttel együtt fordultak vissza a tradíciókhoz, elsősorban a nagybányai hagyományokhoz. Olyan festészetet próbáltak teremteni, ami nincs alávetve semmilyen külső befolyásnak, eszmének. Nem valaminek a tagadása, hanem a dolgok objektív létezését kutatja, sokra tartja a látás, az érzékek örömeit. Azok a festők, szobrászok, művészeti írók, gyűjtők, akik az előbbi elvek szellemében próbáltak alkotni, gyakran találkoztak a Gresham-kávéházban, így őket Gresham-csoport néven kezdték emlegetni, közéjük tartozott Szőnyi István is. A magyar művészet azon hagyományához nyúltak vissza, amelyik Szinyei és a nagybányaiak révén eredendően nemzeti művészetet teremtett, ugyanakkor általuk kapcsolódott be festészetünk az európai áramkörbe.

Szőnyi Istvánnak már igen korán megmutatkozott pedagógiai tehetsége is. 1925-ben kezdett tanítani a Belvárosi Szabadiskolában, 1930-ban saját szabadiskolát nyitott, 1937-től meghívták a Képzőművészeti Főiskolára. Az ott töltött két évtized alatt művészgenerációk sora került ki a keze alól. Hosszú évekig vezette a freskó tanszéket, mégsem kapott monumentális megbízásokat, de benne is megvolt a természetes vágy a megmérettetésre, ezért vállalta el 1941-ben a győri nádorvárosi templom kifestését. Nagy ambíciókkal fogott a feladathoz, ami nem lehetett egyszerű egy olyan festőnek, aki addig öntörvényűen, csakis saját belső hangjaira hallgatva alkotott, ezért sokszor illették a l'art pour l'art vádjával. Megbízói szoros ikonográfiai programot írtak elő. A részleteiben csodálatosan megoldott freskó hibája, hogy nem vált egységes egésszé, mégis magasan fölötte áll a kortárs egyházművészeti alkotásoknak.

Szőnyi István rézkarca: Önarckép

A győri freskóhoz számos előtanulmányt, vázlatot készített, ezekből válogattak a Szőnyi István Múzeum munkatársai egy kiállításra valót: a rajzokat a közönség a szobi Börzsöny Múzeumban láthatta 1994 január-februárjában. Ezzel a kiállítással indult a Szőnyi István születésének 100. évfordulója tiszteletére szervezett emlékév. Igen fontos eseménye volt a január 29-én rendezett tudományos emlékülés, melyen rangos művészettörténészek értékelték újra Szőnyi István művészetét. Passuth Krisztina, az ELTE művészettörténeti tanszékének vezetője, Szőnyi István helyét kereste a XX. századi magyar művészetben. Végvári Lajos a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott tanszékvezetője személyes hangvételű, hangulatos visszaemlékezés formájában helyezte el Szőnyi művészetét az európai áramlatok között. Szabó Júlia, az

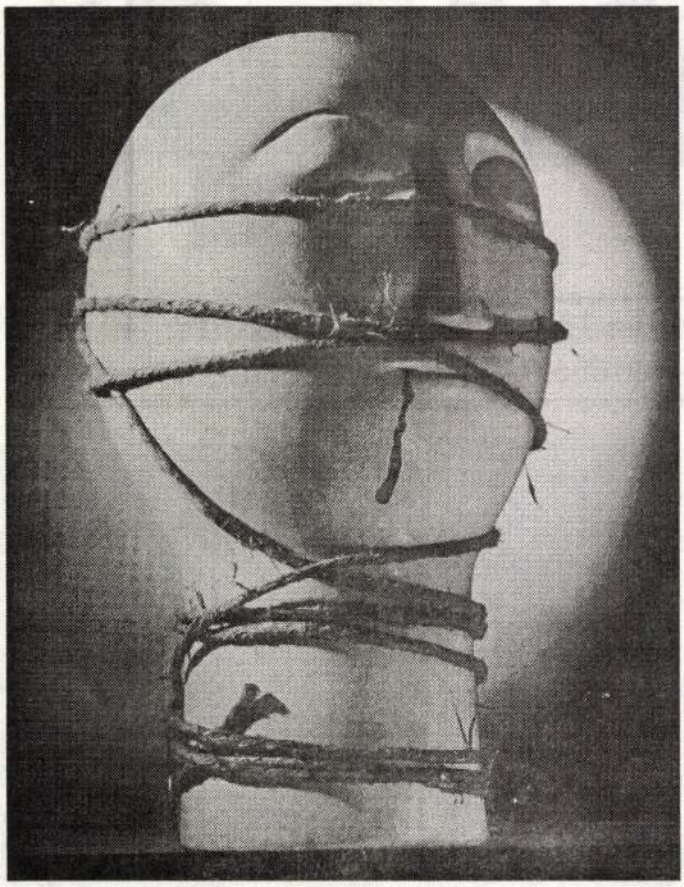

Kass János: A fejek sorozatból, 1973

MTA Művészettörténeti Kutatóintézetének tudományos munkatársa, Szőnyi egyik legjelentősebb műfajának, a tájképnek a fejlődését viszgálta, különös tekintettel a színvilág változásaira. Zwickl András, a Magyar Nemzeti Galéria munkatársa, "Szerepek" címmel tartott előadást, melyben Szőnyi korai önarcképeit vetette össze a kortársak hasonló képeivel. Az előadások anyaga megjelenik a július 24-én, a Szentendrei Képtárban nyíló, Szőnyi István táblaképeiből rendezendő kiállítás katalógusában.

Az emlékülés napján Passuth Krisztina nyitotta meg a Szőnyi István Múzeumban a művész akvarelljeiből és gouacheaiból rendezett kiállítást, melyet még kettő követ majd az év folyamán. Így teljes egészében a közönség elé kerül a múzeum tuljdonában lévő, mintegy 150 lapból álló kollekció. Ezeket a kis festményeket fényérzékenységük miatt ritkán láthatja a közönség. A kiállítások katalógusaként egy szép album jelent meg a tárlatok anyagából.

Szőnyi grafikai munkássága is igen jelentős. Már a huszas évek elején elkezdett rézkarccal foglalkozni. Őt és kortársait a "rézkarcoló nemzedék" tagjainak emlegették. Több, mint kétszáz lemezt készített, a legszebb nyomatokból április 11-én nyílt kiállítás a Képzőművészeti Főiskola Barcsay Termében. Táblaképeit számtalan vázlattal, tanulmányrajzzal készítette elő. Ezeket gondosan mappákban gyűjtötte, mindig elő tudta venni a megfelelő vázlatot az adott témához. Ezt a több ezer rajzot a Szőnyi Múzeum raktárában őrzik, jórészt még sohasem kerültek közönség elé. Bizonyára nagy érdeklődésre tarthat majd számot az a tárlat is, melyet Szőnyi szülőhelyén rendeznek ez év szeptemberében az egyedi rajzokból, vázlatokból, a nemrég megnyílt Újpest Galériában.

Az emlékév legrangosabb rendezvénye kétségkívül Szőnyi táblaképeiből rendezendő emlékkiállítás lesz a Szentendrei Képtárban. A tárlaton főként magángyűjtők tulajdonában lévő, ritkán látható főművek szerepelnek. A kiállítóhely szűkössége ellenére a rendezők igyekeznek keresztmetszetét megmutatni Szőnyi egész életművének.

Kuczka Péter

A kihantolt sír balladája

Kohantolják a sírokat és szerteszét gurulnak
a csontok: szúvas koponyák, szögletes csigolyák,
mert kell a hely, a pihenés egy tegnapi halottnak,
akit ma még sirathathat bajtárs, barát, család.

Mert kell a csend és nyugalom, hát leteszik a testet,
harang kondul és pap beszél és díszsortűz dörög . . .
És csendes esők jönnek, és a sírhalomra esnek,
és szétmarja a koporsó nagy nyugalmát a föld.

És aztán meghal valaki és kell az új halottnak,
harangkongás és pihenés és kellenek imák . . .
S kihantolják a régi sírt és szerteszét gurulnak
a csontok: sárga koponya és szúvas csigolyák.

1957. május 9.

Ebben a házban

Úgy kezdődött, hogy nem köszöntek vissza
házunk tisztességes lakói, a vállalati
igazgató, a képviselő, a párközponti
dolgozó, elfordították fejüket és el-
mentek mellettünk gyorsan, s még ő is,
aki először hozta mutatni Hruscsov titkos
beszédét és Trockij eldugdosott füzeteit,
még ő sem vett észre legutóbb a lépcső-
házban mások felmennek előttem gyorsan
a lifttel, vagy lassítanak s megvárják,
amíg egyedül felmegyek, becsöngetnek
ajtónkon a gyerekek és elfutnak nevetve,
ordítozva, nem kapjuk meg a mosókonyha
kulcsát, de egyik asszony, aki gyógyszert
hozott segítségül, megsúgta, hogy véletlenül
éppen ott volt, amikor detektív érdeklődött
utánunk a házmesternél, a boltban pedig
mikor a kiszolgáló megtudta, hol lakunk,
ijedten kérdezte: Te, jóisten, maguk
csak nem abban a házban laknak?

1958

A századik születési évforduló lehetőség arra, hogy a nívós rendezvények, kiállítások újra visszaadják annak a festőnek a rangját, aki műveivel a XX. századi festészet történetének egyik szép fejezetét "írta" meg.

A kényszerű, majd önkéntes hallgatás 39 esztendeje után most jelent meg ismét kötete a Kossuth-díjas Kuczka Péternek, gyakori szerzőnknek, a Hét Krajcár Kiadó gondozásában, Út a folyóhoz címmel.

Szőnyi István rézkarca: Itatás

Művészet és társadalom

Képzőművészeti életünk egyik jellemző adataként ismeretes: évente körülbelül 2000 kiállítást rendeznek Budapesten és vidéken. Akik ezt emlegetik vagy leírják, sosem jegyzik meg, amit én feltételezek: ez a szám csupán a képzőművészet állami (kormányzati és önkormányzati) intézmények által szervezett, többségükben szakmailag zsűrizett tárlatokat jelenti, tekintélyes költségvetéssel fenntartott múzeumokban, galériákban, nagyobb oktatási központokban. Ezen kívül kellene számba vennünk a sok száz művelődési házban, kultúrotthonban, könyvtárakban, különféle munkahelyeken, vállalatoknál a szakkörök, amatőr művészeti csoportok, rajztanárok vezette iskolai önképzőkörök által rendezett sok száz (másik ezer?) kiállítást.

A kiállító néhány ezer művészen, amatőrön, műgyűjtőn és a tárlatokat menedzselők tízezrein kívül mit jelent ez az esemény-típus a mai magyar társadalomban? Amely hetedik éve a korszak, illetve rendszerváltás hihetetlenül nehéznek bizonyuló feladataival birkózik, sokunk meglepetésére reményeinket lehervasztóan szerény sikerrel, és eddig alig ismert szubjektív és objektív akadályokkal hadakozva.

Az imponáló számú évenkénti képzőművészeti esemény iránt elvárható érdeklődésnek a korábbinál is csekélyebb mértéke elsősorban nyilvánvalóan ezzel a körülménnyel magyarázható. Másodiknak említhetnénk iskolai oktatásunk tanrendjének elképesztő hiányait, ember- és nemzetsorvasztó, ostoba mulasztásait. Hogyan lehetett évtizedeken át csökkenteni, sok tanintézetben el is hagyni, "elbliccelni" a testnevelő, testedző órákat? És az emberi személyiséget fejlesztő, megszilárdító, ismeretgyarapító tantárgyakat száműzni és késve újraindítani, amilyen a gimnáziumokban s más középiskolában régebben oktatott művészettörténelem, esztétika, filozófia, erkölcstan, szociológia, egészségtan? Folytathatnám. Akit nem tanítanak meg írni, olvasni, annak ez az alapfokú, de életünkre sorsdöntő fontosságú, egyszerű jelrendszer (mintha óegyiptomi hieroglifa, sumér vagy ősmagyar ékírás volna) halálig tartóan megközelíthetetlen, befogadhatatlan, a nélkülözhetetlen ismereteket elzáró vaskapu. Aki nem tanulta meg az iskola 8-12-16 évében a művészettörténet alapjait, annak vizuális látása — a minimális esztétikai ABC hiányában — képtelen reagálni a művészet ingereire. Az megfosztódik emberi létezésünk sajátos, naponta elérhető örömforrásától, amit egy hozzáértéssel s bizonyos igénnyel megrendezett kép-, szobor-, rajzkiállítás adhat nekünk. Az hiába jön-megy el naponta a budapesti Szépművészeti Múzeum vagy a Nemzeti Múzeum, a Magyar Nemzeti Galéria európai rangú, csodálatos gyűjteményei, de sok más múzeum, galéria, képtár előtt, s ha volna is fél vagy egy órája, (mert azért ennyi megtakarítható hetenként akár többször is, egy fekete kávé áráért, némely napokon ingyen!) — az nem érzékeli, hogy az EMBERI TEREMTŐ TEHETSÉG szentélyei előtt halad el vakon, érzéketlenül. Nem úgy, mint sok hívő, aki a vallástörténelem évezredeiben emelt templomokba — napi rohanása közben is — be-betér. Legalább keresztet vet vagy csak úgy magában tiszteleg hitének megszentelt helye előtt.

A megdöbbentő hiányosságok évtizedeiben fölnevelődött évjáratok millióinak, de a mostanában végre újrakezdett iskolai tantárgyakkal ismerkedő ifjúságnak sem segítenek a napjainkban összefoglalóan jelölt MÉDIÁK. Újabban újságjaink többsége közli — a tévéműsorok mellett sokkal szerényebben, tömörebben — az irodalmi, képzőművészeti eseményeket is. De hol van már a békebeli újságírás ideális gyakorlata, amikor bármelyik megye vagy járás székhelyén, pláne ha a fővárosban, megnyílt egy kiállítás, különösen, ha jelentősebb művészé, akkor arról a másnap reggeli lapszámból tájékozódhattak az olvasók. Hasonlóan a színházi s filmbemutatókról. Manapság alig beszélhetünk képzőművészeti kritikáról. Van ugyan egy-két tucatnyi, képzett műkritikusunk, de már jó ideje ők is szinte csak a posztavangard legújabb stílirányzatairól írnak, a minimal art, a reduktívizmus és egyéb, gyorsan eltűnő izmusok meghökkenteni, polgárpukkasztani akaró happeningjeit méltatják, dicsőítik, amelyek a mai (mint említettem) jobbára tájékozatlan, mert tanulatlan közönséget elriasztják, eltaszítják. Nem segítenek a napilapok, sem a rádió, televízió, hogy a művészeti eseményekről azok első napjaiban tájékoztassanak, s ne a bezárásuk előtti napon vagy — újabb szokás szerint — utána. Mert a médiák tévhite szerint a közönséget csak a napi szenzáció, a botrány, az állami közerőszak (helyi háborúk) és a rémítően brutalizálódó magánbűnözés idegborzoló szörnyűségei érdeklik. És a televízió mindennapi főműsoridejében az agresszívitást megsokszorozva tálaló krimik. Pedig mennyi mindent lenne érdemes, kellene megnéznünk éppen mostanában!

Szabó Zoltán rajza: Menekülők

Pedig a napi inzultusoktól neurotizált sok embert megörvendeztetne egy-egy kiállításon eltölthető fél- egy óra látványa, ismeretanyaga! Pedig hány száz milliót és milliárdot elköltünk az évi két-háromezer kiállításra! Dehát ezeket nem REKLÁMOZZÁK öles plakátok, szórólapok, sem a rádió, televízió nem őket ajánlja harsányan. Pedig régtől ismert, hogy a művészet — a tudomány mellett — az ember leghatalmasabb, mert TEREMTŐ szférája. Hogy minden műfajával — az irodalom, a zene, a képzőművészet műveivel — való találkozás ÜNNEPPÉ teheti napjaink perceit, óráit is. Tudnivaló, hogy az igazi művészet az ismeretátadás mellett gyönyörködtetés, ideg- és léleknyugtató pihenés; gyógyító erő is! Nélkülük élni elkeserítő szellemi igénytelenség, elszomorító lelki nyomorúság. Felháborító cselekvésbeli bénultság és restség.

(1994. május 1.) *Gergely Mihály*

Takács Tibor

KASSÁK, AKI NEM ENGEDTE MAGÁT

Hiába erőlködik a nap, hiába bőkezű még most, október végén is, a Malomtó presszó teraszán csak falevelek napoznak, mi meg az üvegfalon át érezzük a melengető símogatást. Kassák Lajos szemközt ül a török fürdővel, a kupola fölött ott a félhold, a vízen falevelek csónakáznak, neki-neki ütődve a vízirózsáknak, a Nagyváradról idekerült nimfeáknak, Dutka Ákostól tudom a történetét, ő mesélte, hogy hajdan Frivaldszky, a híres botanikus, telepítette át Váradról ezt az Egyiptomból odaszármazott lótuszt, amely Ady versében irodalmi érdekességként él tovább. De ez a Malomtó, áttételek útján viszont Dutka műve és szülemenye.

Amikor évtizedekkel ezelőtt kibontották a tavat rejtő kerítést, mert a forrásból vizet vezettek a szomszédos fürdőbe, éppen akkor járt erre Dutka, a régen látott váradi nemfeákat keresve. S meghatódva a csodálatos látványtól, a török kupolától és a tó varázsától, a virágtól és a domboldal szépségétől, felhívta lánya férjének figyelmét eképpen: "Annyira szíveden viseled a műemlékek sorsát, miért nem szólsz, hogy ne feledjék el ismét ezt a látványt. Ezt mutatni kell, nem elrejteni!"

Így történt. Nem rejtették el: a Malomtó, melynek vize hajdan török lőpormalmokat hajtott, most Buda ékessége, a félhold aranyán megcsillan a nap, a vízben öreg kövek figyelik árnyképüket, a presszó vendégei nyáron a teraszon, ilyenkor meg őszidőn innen az üvegfal mögül nézik ezt az idilli múltat és szépségeket idéző, láttató tavacskát.

— Milyen is lenne hát az a filmezés? — kérdezi Kassák. Gyanú él szavai mögött, ezért is ez az előzetes találkozás, ahol nekem, mintha ő lenne filmünk producere, meg kell győznöm a vállalkozás helyességéről. No, ennél mi sem könnyebb, gondolom, de azért kicsit szorongva mesélem eddigi filmezéseim történetét. S még olyan apró dolgokat is elmesélek, hogy "vágom" a filmjeimet, egy később felvett képsor esetleg a film elejére kerül, egy másik hátrább, egy harmadik a szemétkosárba, ahogyan a téma kívánja. Azután e másféléves filmezés történetéről faggat, hogyan jutottam el idáig, hogy most éppen ő kerül terítékre.

Felelek erre is, örömmel, annál is inkább, mert szeme bíztatóan tekint rám, beloptam magam a szívébe a tavirózsák történetével; nahát, hogy én ilyeneket is tudok!

— Akkor ez mégsem annyira amatőr dolog — mondja mosolyogva, s ebben a fél mondatban benne van helyeslése —, és ennek örvendek, mert az az elvem, hogy az ember mindenből hozza ki a benne rejlő maximumot. Ne is mondja tovább, nagyon helyes, amit csinál, érték lesz a kezében egyszer . . .

Tulajdonképpen itt be is fejeződhetne a beszélgetés, hiszen már eldöntötte: vállalja a filmezést, vállalja egy fél délelőtt terhét, kellemetlenségeit, de nem állunk meg itt, tovább futtatja gondolatait. Már velem együtt izgul, együtt gondolkodik, hogyan lehetne a lehető legjobb filmet elkészítenünk, mit kellene megörökíteni, máris alkotó társ válik belőle.

— Én nem szeretem az embereket, nem szoktam soha, senkivel se társalogni, nincs miről beszélni velük — nyitja meg a lélek rejtekét —, de ez a filmezés érdekel, erről szívesen beszélgetek. Sokszor van úgy, beülök ide, szeretem ezt a presszót, csöndes, nyugodt, itt dolgozom, egy-egy ismerős ideül, néha többen is, s órákon át nem szólok többet négy-öt mondatnál. — Vissza kanyarodik a filmhez: — Ez izgalmas. Tudja, nem magának kellene ezt csinálnia, hanem másoknak, de ezzel senki sem törődik. Maholnap senki sem él az én generációmból. Helyes, csak örökítsen. Ez kötelesség is! Később ráér gondolkozni, hogy mit csináljon vele. Csinálja csak! . . .

Örülök, hogy sikerült magam mellé állítani, hiszen lelkesedik, fantáziát lát elképzelésemben, lehetőséget szimatol. Egyszeriben megváltozik ez az első pillanatban még érzelemnélküli deszka-arc, érdeklődő, vizslató a tekintete, barátságosra vált, s bíztat, mondjam csak elképzeléseimet. De aztán újra befelé fordul.

— Mit adnának ma, ha valaki ezelőtt harminc-negyven esztendeje megörökítette volna mondjuk József Attilát — mondom s várom a válaszát.

Elgondolkozik. Folytatja szavaimat.

— És Babitsot, Juhászt, Kosztolányit . . . — sorolja —, meg a többieket! Micsoda nemzedék volt! — Mint akinek jó ötlete támad: — Most hirtelen arra gondolok: előadás a televízióban valakiről, előtte az Ön filmje, pár perces mindössze, de megmutatja az írót: íme, ilyen vagy olyan volt. Nagyszerű lenne!

Együtt örvendezünk.

És most jöhet a vallomás. Vallomás az első igazi nagy könyvélményemről, amely megrázott, felemelt, a fantáziámat gyújtogatta, nem hagyott mást csinálni napokig. Igen, az Egy ember élete! Nehéz mondani azt és úgy, ahogy kikívánkozik, meg most már nincs is rá szükség, de mégis olyan jó beszélni a tizenhetedik évemet megrázó nagy könyvélményemről. Emlékszem, nehezen fogtam neki. Három kötet és ráadásul ajánlott irodalom az iskolában, ebből nem lesz lelkes olvasás. S az első oldalak már elsodortak. Ekkor fogalmazódott meg bennem a vágy: de jó lenne nekem is utazni. Ha nem is így, nem ilyen romantikusan csavarogva végig Európát, de elhagyni e kis hazát és embereket ismerni, élményeket gyűjteni szerte a világban.

— Nagyon sok fiatalember első élménye ez a regényem — tűnődik el, felidézve önmagának 1909 elmúlt esztendejét. — Örülök, hogy tetszett. Kár, hogy ma nem lehet kapni. Talán most majd újra kiadja a Magvető.

— Hány nyelvre fordították le? — szalad ki számon önkéntelenül a kérdés.

— Csodálkozni fog: csak magyarul jelent meg. A Rákosi-kor alatt, ugye, érthető, hogy nem fordíttatták le, de képzelje, most érdeklődtek Amerikából, s azt a választ küldték el: nincs hozzáférhető példány! Hát ha máshonnan nem, a Széchenyi-könyvtárból kellett volna kikölcsönözni arra a néhány napra, amíg legépelik.

Isszuk a kávét. Én szokásom szerint keserűn. De Kassák szavai is keserítik a levegőt. Pedig ez az októberi napfény, a csendes tó, a szomszédos asztalnál önfeledten ölelkezők milyen idillről vallanak.

Essünk túl a keserűségen. Franyót idézem, a régi barátot, aki szenvedélyesen panaszolta nyári ittjártakor, hogy állami díjra javasolták az idén tavasszal, a magyar és román lapok hosszú cikkekben dícsérték nagyszerű munkásságát, aztán a végső eredmény: nem kapta meg az állami díjat.

Felszegi a fejét. Néz, tekintetével kutat. A kicsit szürkülő, hosszú haj csomós, tapadós a nyakánál, száját összehúzza, s ennyit mond:

— Hát vele is ezt csinálták?! . . .

Ismerem a történetét, de várom, mit mond róla.

— Igen — feleltem —, két nappal a díjkiosztás előtt tudta meg, hogy nem ő kapja a díjat. Bele is metegedett. Rossz a szíve amúgyis.

— Én nem betegedtem bele! Tudja, hogy engem is javasoltak? Egyöntetűen. Nagydíjra voltam felterjesztve. S díjosztás előtt egy héttel a televízióban szerepeltem. Azt mondták, azért ütöttek el a díjtól, mert úgy beszéltem magamról, ahogyan nem illett. Akkor tették elém Benedek Marcellt, napok alatt. Persze megérdemelte a kitüntetést, félre ne értsen. Nagyon is megérdemelte. De tudja, jó lenne nem megérni még egy március 15-ét, mert sajnos, ha mégis adnak, nem utasíthatom vissza. Pedig ezt kellene tennem. S az utókor majd kérdezhetné, vajon miért nem kapott Kossuth-díjat Kassák, ha olyanok is kaptak, mint . . .

Én harapom el a mondatot, nem ő. Kimondja a véleményét pályatársairól, az arra kevésbé érdemesekről, írókról, költőkről . . . Figyelem az arcát, a tekintetét, a gesztikuláló kezét, figyelem s arra gondolok, nem azt mondta az előbb, hogy nem szeret beszélgetni? És már egy órája magyaráz. Igaz, ez nem egyszerű beszélgetés, de vallomás keserűségről, mellőzöttségről, fájdalomról. Jó valakinek elmondani feszítő titkainkat, fájdalmainkat. Kassáknak most én vagyok ez a valaki.

— Tudja, hogy "Az angyalok földjén"-t se akarták bemutatni?

Honnan tudtam volna. Bennem a rendkívül jó kritika maradt meg, ami a filmet idehaza is, külföldön is kísérte, s végül három díjjal jutalmazták.

— Csuhrajnak köszönhetek mindent. A film elkészülte után járt nálunk. Elvitték a filmgyárba, lepergették neki a már kész, de még be nem mutatott filmeket. A vetítés végén ezt kérdezték tőle:

— Mi tetszett?

— Az angyalok földje.

— Hát még?

— Az angyalok földje.

— S ezen túl?

— Az angyalok földje.

Most enged szóhoz.

— Gondolom, ez visszaadta a munkakedvét.

— Kénytelenek voltak a filmet bemutatni. Rég túltettem magam az ilyen ügyeken. Én mindig dolgozom. Állandó munkában vagyok. Írok és festek.

— Melyiket inkább?

— Egyformán. Ha elfáradok az írásban, festek, ha abból kell kikapcsolódnom: írok. Ha lennének kritikusaink, kimutathatnák: mennyire hat egymásra műveimben írás és festészet. Az utóbbi időben például egészen képszerűek a verseim.

— Melyik az előbbrevaló: kép vagy írás?

— Mondtam, hogy egyformán köti le időm a festészet és az irodalom. Például festőként kezdtem, azután amikor az emigrációban szólni, agitálni kellett a tömegekhez, csakis az irodalomnak éltem. De ez a mostani egyensúly az igazi.

Újra visszakanyarodunk a filmezéshez. Közben még szó esik a Csontváry-kiállításról, Bernáth Aurél Csontváryt elítélő véleményéről. "Nekem ugyanaz a véleményem Bernáthról, mint néki Csontváryról" — jegyzem meg egy mondatát).

Izgatja a filmezés lehetősége. Kíváncsi, ki hogyan viselkedett filmezés közben, s amikor elmesélem, hogy Füst Milán mennyire megdöbbent a maga látásán, ezt mondja.

— Milán mindig pózol. — Cigarettát vesz elő, rágyújt. Folytatja. — Sajnáltat-

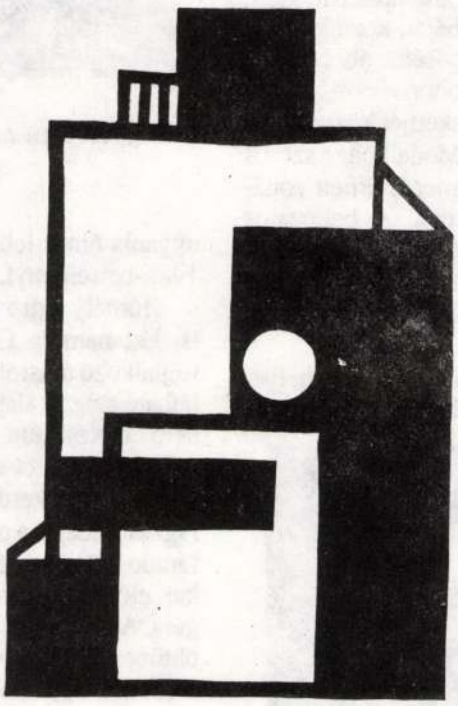

Kassák Lajos: Képarchitektura, 1922

ja magát. Egyszer, néhány éve, együtt nyaraltunk. Kérdezem a feleségétől: na, hogy viseli el Milán tizenhétféle betegségét. Hogy-hogy tizenhetet, amikor huszonegy van neki, válaszolta. S erről a huszonegyféle betegségéről pontos kimutatást vezet, ismeri a kórtörténetét, mindegyikre gyógyszert szed. Milán csak akkor fog meghalni, ha a 21-féle betegségén túl valami újabb is támad. A betegségek az ő dédelgetett gyermekei.

Már másfél órája ülünk szemközt a török fürdővel.

Kassák készülődik. Az ebédidő rég elmúlt.

— Hát gondolkozzon csak a fomán, milyen is legyen a film. Majd én is gondolkozom. Felépítjük ketten és megcsináljuk. Jó? — Örül, nevet, mosolyog, pedig milyen gyanakodva érkezett! Csak pár percet ígért a telefonba s lám, másfél óra lett belőle. — Hívjon fel kedden — nyújtja a kezét —, s akkor megbeszéljük, mikor jön el.

Megyünk. A presszó előtt balra fordul, megy a Bécsi út felé. Hazaindul. Furcsa, magyas művészkalapját meglengeti. 76 éves. Nem mutat többet hatvanötnél. A hetvenen túliak közül, akiket eddig lefilmeztem, Franyó kivételével, ő van a legjobb erőben.

Mi élteti? Csak nem a keserűség?

2.

Kedd. Hívom Kassákot. Megismer. Örül.

— Igen, igen — kiabál a telefonba —, azóta is ezen a filmezésen gondolkozom. Csak most éppen nincs rá időm, nyakig vagyok a festésben. Meg rendetlenség is van nálam. Át kellene rendezni a műtermet. Meg ablakot tisztítani, hogy minél több fény jöjjön be. Majd hívjon megint. Olyan jó volt a múltkor elbeszélgetni. Jöjjön fel a műtermembe, mikor is, mondjuk, hogy a jövőhéten . . .

— Akkor nem leszek itthon. Romániába megyek, barátaimhoz.

— Kár, nagy kár, mert lett volna kedvem a filmezéshez. Hát majd legközelebb.

Nem lett legközelebb. Most már tudom, akkor kellett volna, ott, a Malom presszó teraszán, amikor megérkezett, amikor gyanakodva nézett, majd amikor keserűségét öntötte a kávémba. Igen, akkor kellett volna megörökíteni, amikor meglengette a kalapját, hosszan, barátian, szeretettel.

Ő kimaradt a sorból, de remélem, a televízió őrzi azt az inkriminált nyilatkozatát, amely annyira nem tetszett az akkori illetékeseknek . . .

1968.

ELMENT

májusban Würtz Ádám grafikus s lapzárta után jött Németh József festőművész halálának híre. A korszak kiváló művészei voltak; Würtz a magyar grafikát a hatvanas-hetvenes években európai szintre fölemelő nagy nemzedék tagja, a Hódmezővásárhelyen élt Németh József az Alföldi iskola mestere. Würtz jeles nemzedéktársai, Reich Károly és Kass János mellett a könyvillusztráció európai tekintélyévé nőtt, lapjai határainkon túl is híveket találtak, Németh festészete a helyhez, tájhoz, nemzeti örökséghez kötődve is tudott egyetemes lenni. Életművük haláluk után is eleven társunk, bennünket gyönyörködtető gyarapítónk marad.

Dr. Soós Imre

CZIMRA GYULA EMLÉKE A KORTÁRSAK MŰVÉSZETÉBEN

Amikor Czimra Gyula festőművész 65 éves korában, 1966 július 16-án elhunyt, nevét és művészetét csupán szűkebb környezetében, a főváros XVII. kerületéhez tartozó Rákoshegyen és Rákosligeten ismerték. Az ott működött Művészetbarát Kör rendezte meg 1964-ben — az 1926-os párizsi bemutatkozás után — itthoni első, életében utolsó kiállítását. Baráti körét a kerületben lakó képzőművészek, gyűjtők alkották. Így természetes, hogy a róla készült első portré a Rákosligeten élő szobrász, Ács József műterméből került ki.

Ács József (1931) alkotásai szép számmal találhatók Budapesten. A Városszépítő Egyesület által a köztéri szobrokról 1989-ben kiadott vaskos kötet a művész hét alkotását ismerteti. Valamennyi kiállta a rendszerváltozás próbáját, köztük olyan nevezetes mű is szerepel, mint a Bartók Bélát ábrázoló, s egykori rákoshegyi lakóházat jelölő mellszobor.

Ólomból öntött, 12x8 cm-es Czimra-plakettjét közvetlenül a művész halála után, 1966-ban mintázta. Modelljéhez szoros barátság fűzte, ezért a tenyérnyi fémlapon megörökített vonásokat a festő hiteles arcképének tekinthetjük. A boltozatos homlokot laza hajkorona keretezi. Bozontos szemöldöke alatt a távolba néző, elgondolkozó szemek melegszívű embert sejtetnek. Az arc nyugalma a néhai festő képeinek "árnyékmentes" világát idézi emlékezetünkbe.

A plakettről csak azt a fényképet tudjuk közölni, melyet közvetlenül a mű elkészülte után vettek fel. Jobb minőségűre

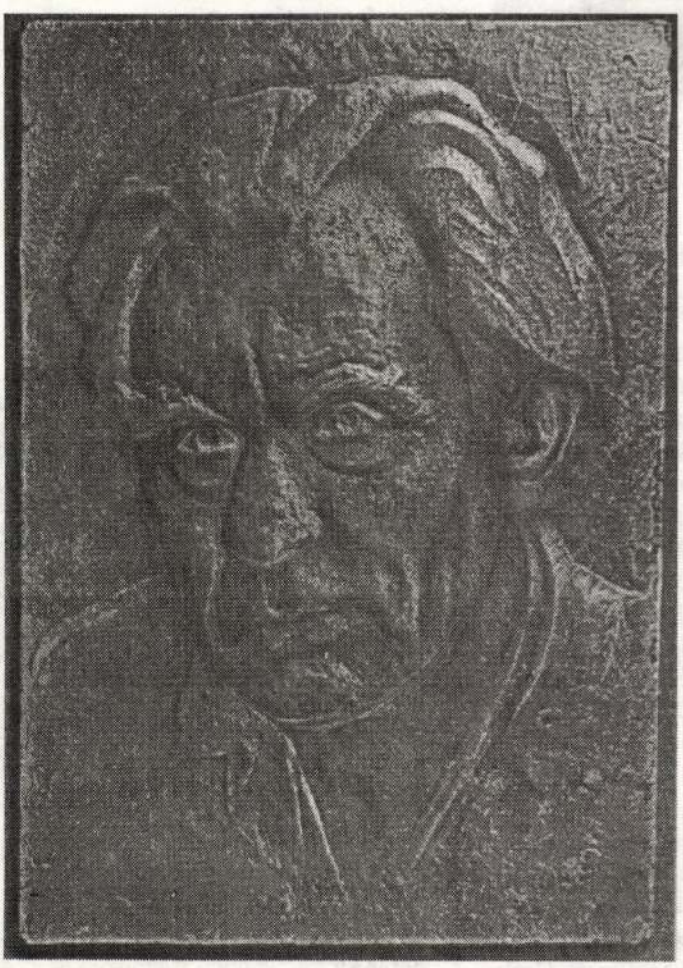

Ács József ólomplakettje

Megyesi Sándor bronz érme

ugyanis nincs lehetőség: a képmás az Özvegyhez került, aki 1985-ben elhunyt. Azóta nincs tudomásunk a plakett hollétéről.

Homály fedi a másodikként bemutatott bronz érem eredetét is. Ezt nemrég Göböly József vásárolta meg egy érmekkel foglalkozó árustól. A 10 cm átmérőjű, egyoldalas, öntött érmen látható szignó alapján Megyesi Sándor (1921-1993) vélelmezhető alkotójaként. A főleg festőként tevékenykedő művész azzal írta be nevét az elmúlt évek művészettörténetébe, hogy a főváros XIV. kerületében a szocialista realizmus erőltetett "virágzása" idején a modern művészeti törekvések népszerűsítésén fáradozott. Saját érvényesülését elhanyagolva ilyen kiállításokat, előadásokat rendezett s ezzel nem kis veszélyt vállalt magára. Az ő érdeme volt, hogy a Szabó Pál Kultúrotthonban 1965. október 22-én, a művész személyes részvételével vetítettképes előadás hangozhatott el Czimra Gyula művészetéről. Megyesi ekkor találkozott Czimrával s érme személyes élmény alapján, a festő munkássága iránti tiszteletből született meg, egyedülálló alkotásaként, mert egyéb plasztikai munkáiról ezideig nincs tudomásunk.

Czimra művészetének felfedezését a halálát követő esztendőben, 1967-ben megrendezett emlékkiállítása hozta meg. A budapesti Fényes Adolf-teremben bemutatott tárlatról több lelkes hangú újságcikk jelent meg és olyan látogatók lettek művészetének barátai, akik korábban még a nevét sem ismerték.

Csíkszentmihályi Róbert (1940) is ezen a kiállításon ismerkedett meg a rákoshegyi mester munkásságával és a látottak hatására mintázta meg még abban az évben 8 cm átmérőjű, egyoldalas, öntött bronz érmét. A Szentendrén élő neves művész portré helyett a Czimra-képek szellemiségét idézte fel. Sokszor megfestett, szinte üres szobáinak egyike látható az érmen s ez utalás a sok megpróbáltatáson átesett ember magányosságára, képeinek férfias önfegyelmén alapuló konstruktív rendjére. Gazdag életművének e vonzó darabjával Csíkszentmihályi Róbert meggyőző példáját adta a nagy elől világával való rokonszenvének, emléke iránti kegyeletének.

Napjainkban kevés szó esik Stettner Béla (1928-1984) grafikusművészről, aki 1959-ben a Kisgrafikabarátok Körének egyik alapítója és élete végéig művészeti vezetője volt. Jelentős

képgrafikai munkássága mellett az ex libris történetébe is beírta nevét. 738 darabra terjedő kisgrafikai alkotásjegyzékében az 554. szám alatt szerepel két színben nyomott linómetszete, mely e sorok írójának felkérésére 1981-ben, Czimra születésének 80. évfordulójára készült. Az ex libris alkotója nem ismerte személyesen a festőt, azonban Haulisch Lenkének a Corvina kiadásában megjelent monográfiája s az abban közölt képek kellő forrásanyagként szolgáltak ahhoz, hogy hitelesen jelenítheesse meg metszetén ezt a nemesen egyszerű festői világot. A 13x7 cm-es metszeten barna színben jelenik meg a festőállvány, rajta Czimra képeire utaló vászonnal. Előtte ugyanebben a színben a festőkellékeket látjuk. Kék színű az állványt borító lepel és ugyanilyen alapon látszanak a felirat fehér betűi is. Az elkészülte óta sokszor reprodukált linómetszet nemcsak Stettner művészi alázatának, hanem kompozíciós erényeinek és kivételes metszőtehetségének is maradandó emléke lett.

Czimra Gyula halálának évfordulóján, 1977. július 16. napján mutatta be a Magyar Televízió 1-es csatornája Zsigmond Boris (1907-1978), Balázs Béla-díjas filmrendezőnek a művészről készült portréfilmjét. Az alkotó művészfotósként kezdte pályáját. Később a MAFIRT-nál dokumentáris alkotások operatőri munkáját végezte. 1948-ban tért át a rendezésre. Sajátos érdeklődési területéül a művészettörténetet választotta s ezen belül is a kortárs magyar képzőművészekről készült portréfilmjeivel írta be nevét a filmtörténetbe. Olyan neves mesterekről készített egyéni hangvételű filmeket, mint Barcsay, Borsos Miklós, Czóbel, Egry, Ferenczy Béni, Gádor István, Kassák, Vajda.

Czimra Gyula munkásságát jóval a művész halála után ismerte meg és egycsapásra lelkes hirdetője lett. A "Czimra Gyula" címet viselő film készítése közben is hű maradt hagyományos munkamódszeréhez: a képeket hagyta "beszélni". Felvételeihez hihetetlen alapossággal kutatott fel mintegy 160 alkotást az elhunyt művész szétszóródott életművéből. A filmre vett tekintélyes mennyiség a kétszerese annak a képanyagnak, melyet Czimra legnagyobb kiállításán, 1973-ban a Nemzeti Galéria Kossuth-téri épületében láthatott a közönség.

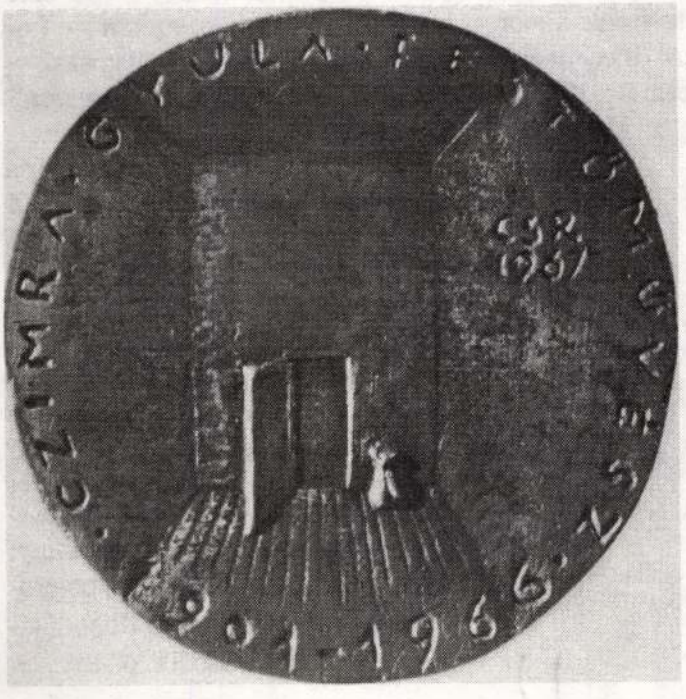

Csikszentmihályi Róbert: Czimra Gyula

Stettner Béla linómetszete

Sajnos, a filmet azóta sem tűzte ismét műsorára a televízió. 1981-ben, a festő születésének évfordulóján a Szentendrei Képtárban rendezett emlékesten levetítették ugyan, de a filmszalag hibás volt: a felétől kezdve némán pergett. A Czimra-film Zsigmondi egyik utolsó alkotása volt, melyben a festő életművének legteljesebb panorámáját adta, így az joggal tekinthető kultúránk megbecsülendő értékének. Reméljük, átérzik ezt a filmtekercs jelenlegi őrzői is.

Több sort tenne ki azoknak a kortársaknak a megemlítése, akik Czimra halála után — kiállítását látva — művészetét felfedezték és méltató írásaikban az alaphangot megadták a festő egyre terebélyesedő megbecsüléséhez. Helyettük egyedül a nemrég elhunyt Szíj Béla (1923-1993) művészettörténész emlékét idézzük, aki elsőként állt Czimra mellé és még az alkotó életében megírta munkássága méltatását az 1964-es rákosligeti kiállítás katalógusában. Ez volt az egyetlen kritika, melyet a művész képeiről olvashatott.

Czimra Gyulát egy rokonszenvező méltatója újságcikkében utólag "Rákoshegyi remete" címmel illette. Az elnevezés megállja a helyét, ha arra gondolunk, milyen kevés figyelem, megbecsülés érte őt és művészetét élete során. Az utókor lelkiismeretét bizonyára megnyugtatták a most ismertetett posztumusz elismerések, azonban — valljuk meg — ezeknek idejében érkező töredéke is boldogabbá tette volna a magányában gondjaival küszködő művész életét. Nem csak temetni és emlékezni kell tudnunk, hanem képeseknek kellene lennünk arra is, hogy még életünkben megbecsüljük alkotóinkat.

KÉT ÉVFORDULÓ

Dédapámról, Khoor József festőművészről 1984-ben lexikon-cikket írtam Vörösmarty Géza pozsonyi újságíró kérésére. Érdekes és tanulságos ennek a felkérésnek előzménye. Egy idős szlovák férfi fordult rokonomhoz azzal, hogy írja meg neki, amit megtud Khoor Józsefről, mert egy képét őrzi, és restelli, hogy örököseinek nem tud semmit mondani róla. A lexikon-cikket aztán átadtam Vörösmarty Gézának, aki azt szlovák nyelvre fordítva eljuttatta a tót atyafinak, akinek buzgalma, és hűsége a művészet értékeihez megható és meggondolkoztató.

Kár, hogy a kép felől semmi egyéb részletet nem tudakoltunk meg. Ennek a lexikon-cikknek végén a várható (közeli) évfordulókat jelöltem: 1817 — 1992 születésének 175. évfordulója — 1894 —1994 halálának centenáriuma.

Eltelt a 92-es év, telőben van a 94. is (K. József január 18-án hunyt el Budapesten 77. évében), és — néma csend, (sajtó, rádió, TV, napilapok, folyóiratok, múzeumi közlemények, évfordulónaptárak). Én legalábbis így regisztráltam. Örülnék és hálás lennék, ha valaki megcáfolna. Addig jogos a kérdés: igaza van-e ennek a csendnek?

Ami engem illet, mulasztás nem terhel. Idejében jelentkeztem a Nemzeti Galériában, és Bodnár Éva ígéretet is tett egy kamara-kiállításra. Újabb jelentkezésem ennyi eredménnyel sem járt. Terveztünk egy retrospektív centenáriumi kiállítást Sz. Kürti Katalinnal (Debrecen — Hajdúnánás), és friss jegyzet-anyagomat el is küldtem a Déri Múzeumba. Az Akadémiai Kiadót arra kértem, hogy a lexikon-szerkesztőség egy sajtókonferenciát hívjon össze az elmulasztott évfordulók aktualitásából. Ez annál indokoltabb lett volna, mert a BÁV katalógusaiban — figyelmeztetésem után is — hibás halálozási dátum szerepelt. Ők egyébként a Művészeti Lexikonra hivatkoztak (Zádor — Genthon, 1966), ahol a halálozási dátum: 1880 k (körül). Ez a négy kötetes lexikon négy (4!) sort ad K. Józsefnek (a negyedik sor töredék), és egy művét "sorolja fel" (!). Érdekes ellentétképpen a közismert Thieme — Becker (Allgemeines Lexikon der Bildender Künstler, Leipzig — 1927.) XX. kötete nyolc sort ad K. Józsefnek és hét (7!) sor bibliográfiát (A cikket Lyka Károly jegyezte). Ez összesen 15 sor!

Nagynéném levélben kereste fel Lyka Károlyt, aki hosszan válaszolt (1939 december 7.); K. József műveit részletesen ismertette, és az aukciókat felsorolta. — Két könyvében — Nemzeti romantika, A táblabiróvirág művészete — összesen tíz helyen foglalkozik K. Józseffel különböző vonatkozásban.

Nem vagyok művészettörténész, csak egyszerű történelemtanár, számomra rejtély: miért hiányzik Khoor József neve a Magyar Biedermeier Művészek (Ernst Múzeum Bp. 1913. 2. kiad/c. kiadványból. Az előszót dr. Lázár Béla írta, és a kiállítás egyik rendezője is ő volt. Pedig! — Móricz Zs. stiláris fordulatával élve — a Magyar Biedermeier Kiállítás képes tárgymutatójában (Műcsarnok, 1937.) K. József egy Gyümölcs csendélet-tel szerepel!

Ezt és számos kérdést egy Khoor József monográfia lesz hivatott tisztázni. Én magam csak az előkészületeket tehettem meg egy ilyen munkához.

Tény, hogy harmadik magyarként iratkozott be a müncheni Cornelius igazgatta festő akadémiára (Roth Imre, 1832 — Dosnyay Károly, 1836) 1838. nov. 17-én, 21 éves korában.

Tény, hogy családi hagyomány volt a képzőművészet szeretete. A művész apja, K. István mint insurgens nemes vett részt a napoleoni háborúban, és Rubens-festményekről készült rézkarcsorozatot zsákmányolt Párizsban. (K. István később Pest város telekbírája lett.) Tény, hogy K. József jól ismert kiállító művész volt már a reformkori Pesten is, később (forradalom után) is az maradt.

A huszas évek Ernst Múzeumi aukcióiból egy-két adat. Férfitanulmány (1842, Pestini), kikiáltási ár 150 K. elkelt 6000 K.-ért! 1928: Az ambrasai kastély (Pesten, 1854) 200 pengő. Ugyanakkor — ugyanott: Iványi-Grünwald — Cigányok — 200 P.

Tudomásom szeritn két képe védett jelenleg. BÁV aukciók: 1982 máj. és dec. — Udvarlás (1856) — 15 ezer kikiáltási ár, elkelt 20 ezerért — Romantikus táj alakokkal és állatokkal — (1866) 25 ezer kikiáltási ár (licitről nincs adatom).

Befejezésül a sok fejtörést okozó és antiszemita inszinuációkat is kiváltó névről. A Rottenbiller Leopold által aláírt működési bizonyítványban (1848. szept. 10.) a Koor nevet találjuk. Rátsonyi turkológus professzor véleménye, valamint jászberényi rokonságunk, kétségtelenné teszi a kun eredetű Koor nevet (fejedelmi törzs neve), ami az egész Alföldön elterjedt. Ezt a nevet ferdítette el Pest város német magisztrátusa az "o"-t "h"-val megnyújtva: így: Kohr. Ebből lett kényszerű kompromisszum eredményeként a Khoor (később vesszővel a második "o"-n)

(1994. június)

Khoór Miklós tanár

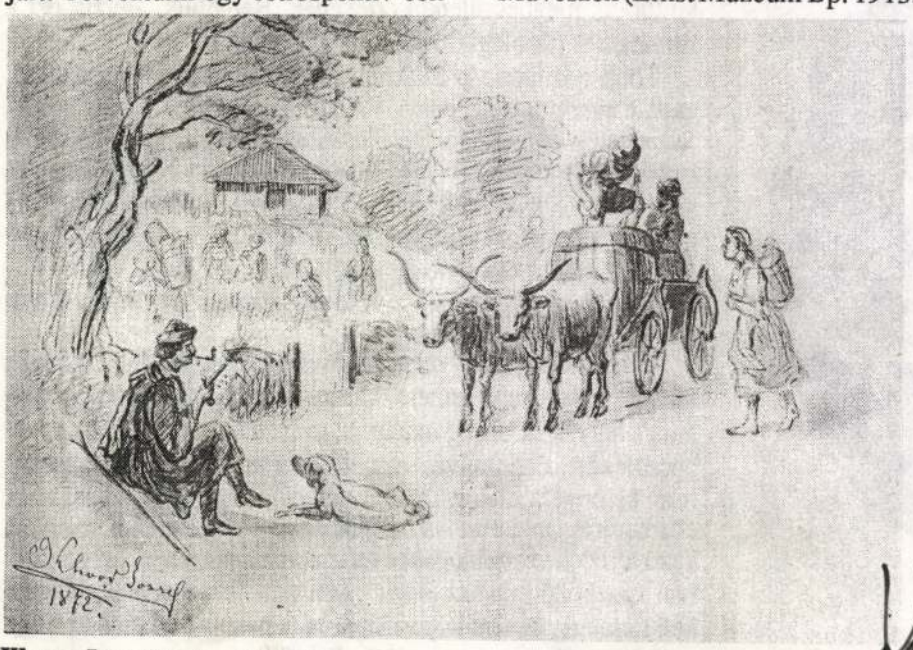

Khoor József rajza: Szüret

Khor Zoisef (?)

rajztanár

Lásd

KB

230.1.

I. 2765. Khoor József, 21 éves, szül. Pesthen, Magyarországon, atyja városi hivatalnok ugyanott, festészet, 1838 nov. 17.

Som 179. l.

Khoor József

Pesten

1851. perti kiáll.

Kolostori oszlop - ösvény
naplenyugtakor, dájf.
Éjjeli tájkép, dájf -

L. 1851.

Esztergom IV. 82

Khoor Zonef

Pesten

1846. mücsk.

olasz tájék a közép tengeren napkeltekor

olasz.

Tamburjanfő (107)

olasz.

Tanya a kecskeméti pusztán.

olasz.

Gyümölcs. olasz.

L.

Khoor J.

Tehenek az itatónál (alpesi tájy) jelzése Khoor J. 1870.

Köves Imre tulajdona.

Dr. Rózsaffy D. közlése.

Φύλλον 4.

Khoor József Pestről.

Kiállitott a Magy. orsz. műegyben

kiállitásán 1864.

Az Ország Tükre. 1864.

226.!

Khoor Toisef

Jesto

1853-54. Budán.

L.

Khoor Joisef

festő

1841. Pesten

Az 1841. pesti műkiállítás on a köv. olajfestmájei vollak.

1) Harasságtörő nő.
2) Romai Koldus.
3) Gyümölcsök.
4) " "

Pesti műkiállítás Honmüvész 1841. 402 l

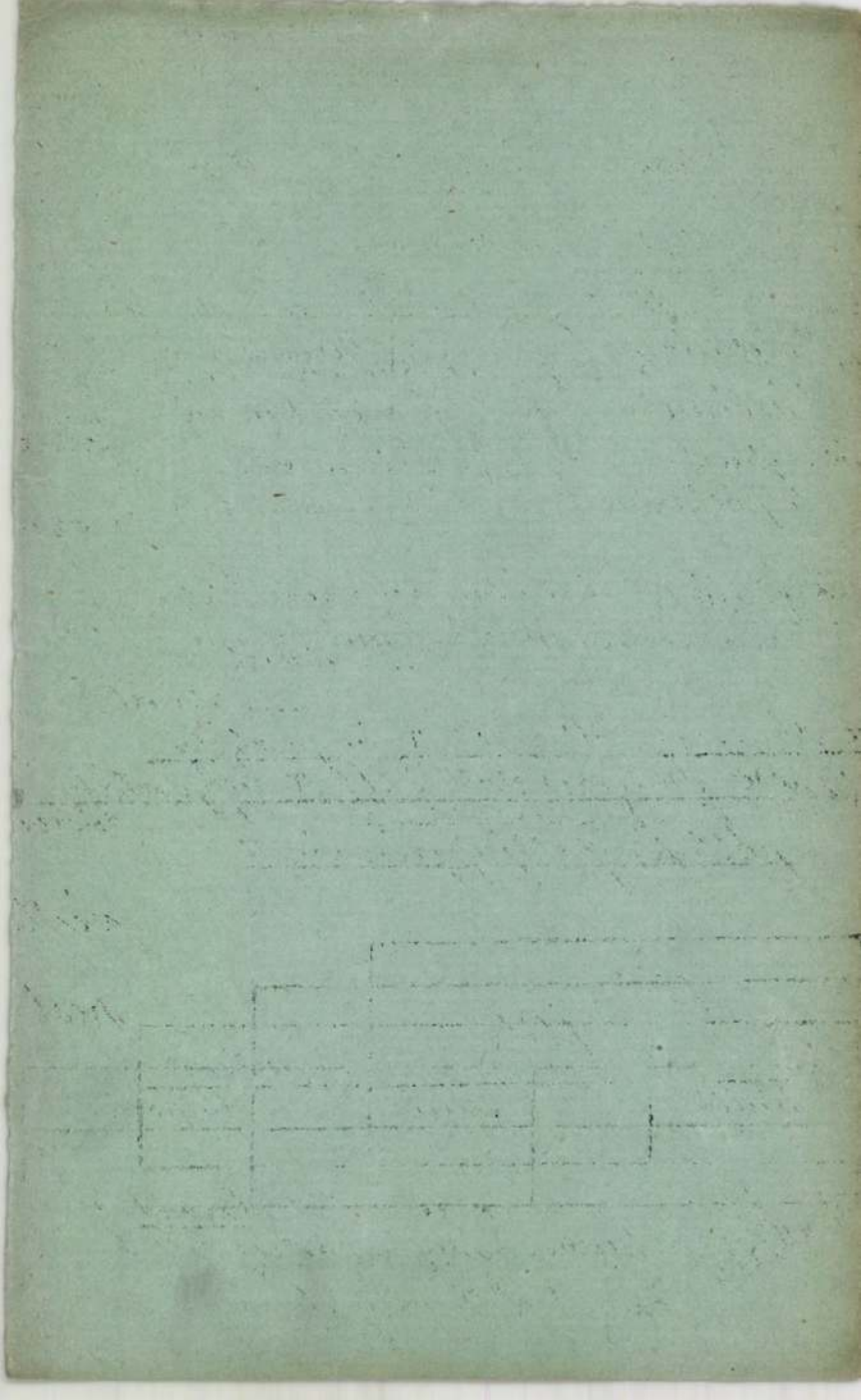

Felsőrebes h. n. V. 58.

Khoor József

Művészet 1912. 179.
– 1914. 380

Khorr József

I.

Bíró Kovács

10. l.

Khoor József

Ernst Múzeum aukciói

XIII–XIV. (1920) 199. sz.

Khoor József

József fiárvahási
rajztanító
1848-tól
Pest város szolgá
latában

Schmall

I. 208 l.

Khoor Tézalf

Thieme Becker

XX. 249. 1.

(Lyka)

rendelete alapján
bérmentesíthető!

OPA

erjesztő és könyv-
raktára

BUDAPEST,

ötvös-utca 43.

Elismervény

(megőrzendő)

Az EUROPA RT.
részére feladott makulatura
csomagról,

Tartalma:

194 ---------- hóról.

Magy. Nemz. közn.		makulatura
„ „ vasárn.		
Függ. Magyarorsz.		
Hétfő Reggel		
Képes Sport		
M. Rejtvény Ujság		
Sztár		
Film, Szinh., Irod.		

---------- kgr.

Postai bélyegzővel ellátni.

Khoor Jónef

festőtt

l.

Biró-Barabás

226. l.

Kath. Angella
Prot. Petronella

Izr. Sabout 1. n. 17

CSÜTÖRT.

1

Kath. Pamfil
Prot. Pamfil

☽ Első negyed 12 ó. 53 p. **JUNIUS**

Izr. Sabout 2. n. 18

PÉNTEK

2

Kath. Eraz. és Bl.
Prot. Anna

19

SZOMBAT

3

Kath. Klotild
Prot. Klotild

~~Szabadságom lejár~~

Izr. S. Nassza 1. P. 20

22. hét. 1933 Május hó. 31 nap.

Khoor József

l.

Rapaics Ligeti

19. l.

Khoor József

Esztprim

366, 367. sz.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Khoor József

Árverési Csarnok aukciókat.

39. sz. 1927. okt.

~~Balassagyarmat h. n. VII. 286.~~

Khoor József

főtanitót az alábbi iskolánál hosszú szolgálati idő után nyugdíjarták A nyugdíjaras éve nincs feltüntetve

Iparrajziskola 1888.

6. l.

tott finomabb két rézlapra; a rajzot,
bbi sem adja ugyan teljesen vissza;
és összehasonlítása mégis felette
az aesthetikai szemlélés gyakorlá-
ét nembeli másolatnak közlését.

Khoor József

rendes főtanító, akad. festész, tanította az V. kerületi iparrajziskola első osztályában a szabadkézi és mértanirajzot.

Iparrajziskola 1881. 12. l.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Khoor József

festő

Pestről, 1835-ben 19 éves

lásd

Fleischer Béla. 57. l.

T. 1113.

smának alaprajzát és keresztmetsze-
istállóét és gerendázatét szemlél-

bauenden Wirths-
Extrazimmer.

latt: Entworfen im Märtz 808.

vk. 42 : E 24.2 cm.

Khoor József

Ltáb I. 59 *1817

II. 122

IV. 135, 150.

Khoor József

1876. festette az Olympus c. festményét, mely az antik kor isténeit átrázolja egyenes sorban. Fantázia nélkül való, száraz öszerakása illusztrációkról lemásolt figuráknak.

Láttam 1934 X/12

UJ IDŐK

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap.
Szerkeszti HERCZEG FERENC.

Előfizetési ára negyedévre 4 korona.
Kiadóhivatal Budapest, Andrássy-ut 10.

Korvin Testvérek, Budapest.

TAGBELÉPÉSI NYILATKOZAT

Alulirott az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat rendes tagjai sorába lépek s a társulati alapszabályok értelmében kötelezem magam az 1904. évtől számitott legalább három éven át, évenkint 20 koronát, Budapesten a Társulat pénztárába befizetni. Kikötöm magamnak viszont mindazokat az előnyöket és jogokat, amelyek ugyanazon alapszabályok szerint a Társulat rendes tagjait megilletik.

Hely és kelet.....

Utca.....

Foglalkozás .....

Névaláirás .....

Khoor József pesti festő

a z 1847ikei pesti műkrállitáson

Gyűrűles képet állitott ki.

Pesti Divatlap 1847. 924-l.

I Khoor

Choor Tvisef

Jesto

Ind

Pesti Divatlap

1844. [redacted] 254. h. (Pesti

mükiállítás.)

Thor festő. Budán

„Képzeleti tájkép" és „Gyümölcs" festménnyeket állított ki az 1852-iki pesti műkiállításon. 1.)

1.) Budapesti Viszhang. 1852 évf. 298. l.

Khoor József

Irod

Biró Béla dr.: Pesti művészeti közélet száz év előtt. Képző-művészet 1930. 35 sz. 238

1848-tól rajzis kolája volt Pesten.

eszközt(öket) a félnek átadtam és az érte(ök) járó

---------- ---------- pengő ---------- fillért

---------- hó ------n.

Fentieket igazolom:

---

fél aláírása.

---

valók.

ályos vagy igazgató) főorvos (egyetemi tanár, klinikai
ly magánorvos által is, ily esetben azonban hatósági
tanár, vagy klinikai adjunktus) által is láttamozandó.
ltendő, a II., III. vagy V. rovata a szükség szerint

abban kitöltendők, mert ellenkező esetben a folyamodó
ármegtérítést nem nyerhet.

dó folyamodványt kizárólag csak (az illetékes szám-
ürlap"-on lehet előterjeszteni.

a zárható. Ily esetben a boritékon (a 40.000/923. sz.
ekezdése értelmében) a tartalmat jelezni kell.

Khoor Ionef
Budán

1852. nüegylet.

Képzeleti tájkép olaft.

Gyümölcs, ~~B~~ Olaff

L.

Khoor Tónof Pesten

1843. nüesyl.

Gyümölcs. Olaft.
Erigány - tanya olaft.
Apácra zárdan. olaft
Gyümölcs. olaft

L.

Khoor Tonef

Pest.

1847 nüeszlet.

Szümöles. olajt.

L.

Choor Jos.

und

Honderū 1844. II. 147 l

Khoor Zoinef
Pest

1844. nincsl.
Képzelmi tájkép.
olaff.
Romok holdvilágnál.
olaff.
Tanulmyfő. olaff.

L.

Khoor József

Biederm. Kiáll. 1937.

XXI. Asem

Gyümölcs. csendélet olaff.

1857

Körte csendélet, olaff.

Khoor József

Pesten

1841. pesti kiáll.

1) Házasságtörő nő, olajf.
2) Egy római koldus, olajf

Pest városi iparrajzikolai tanító, később igazgatója volt.
Lásd az iparrajzikola értesítőit!

3) Gyümölcsesendélet, olajf
4) Gyümölcsesendélet, olajf

L. 1841.

Keszthelyi Somogyi Könyvtár és Városi Múzeum
fejlődése 1910-ben V. 187, 188

Khoor József

Gyümölcsendélet,
33 x 42. 1850
Krang Sándor tulajd.
Bp

Iml

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszermében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Khoor Josef

26 evès, nül. Pest

1835
26.

Bècsi akadèmia
könyvtàr

1819

Körmöcbánya V. 164.

Khoor (Choor) József

Pesten

1845. pesti kiáll.

Tájkép boldvilágnál
olajf.
Közép kori haramiák, olajf.
Csendélet, olajf.
Tanulmányfő, olajf.

L. 1845.

~~Karosgyertyatartókbronzból a bécsi Danningertől V. 42.~~

Khoor József

1864. máj.–jun. kiáll.: Tanulmányfő, olajf., 60 ft.

1865. febr.–márc. kiáll.: Gyümölcs, olajf., 60 ft.

~~Bécs IV. 220.~~

Khoor József

a József-főgymnasiumban
volt rajztanító 1848-
tól Pesten.

Schmall L. Adalékok
Bp. 1899. 208. l.
I.

Khoor József

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 179. l.

KHÖLL, David Mófarajó

A bécsi Pálffy-~~Zantefor~~ palotán dolgozott
1679-ben

Ars 1996/1-3. 227.

16. Két ónámpolna, XVII. sz.

17. Egy talpas ónpohár, XVIII. sz.

18. Nyomtatott vászon, virágok közt kétfejű sassa

19. Két miseruha, gránátalmásan mustrázott, XVI

századbeli tarka pamutszövetből.

20. Két réz gyertyatartó, kerek talppal, baluszter a

XVII-XVIII. sz.

Szélcse R. k. pléb. templom

Egyhajós, hajójában barokkizált szentélyében csú

épület, szentélyében háromoldalú apszissal s 2 ke

melynek hornyolt élű hasáb alakú bordái a sarkok

háromnegyedoszlopokon, az oldalfalak közepén e

tagú oszlopkötegen nyugosznak. A hajó déli oldal

Khöll, Bartholomeus

Kőfaragó

l.

Csát-Frey Öst. Kunstt

XXIV. k.

61. l.

nytár

mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
térképek		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

K. D. K.

KHÖLL Bertalan kőfaragó, Bécsből

1663-1666. Kismarton, Esterházy-kastély
építkezésénél 191,– forintot kap

Apghrazy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 224. l.

I 224.3

Khögl Bálint

üveges Kassa

XVII-n

l.

Ságüvegesipar

122-l.

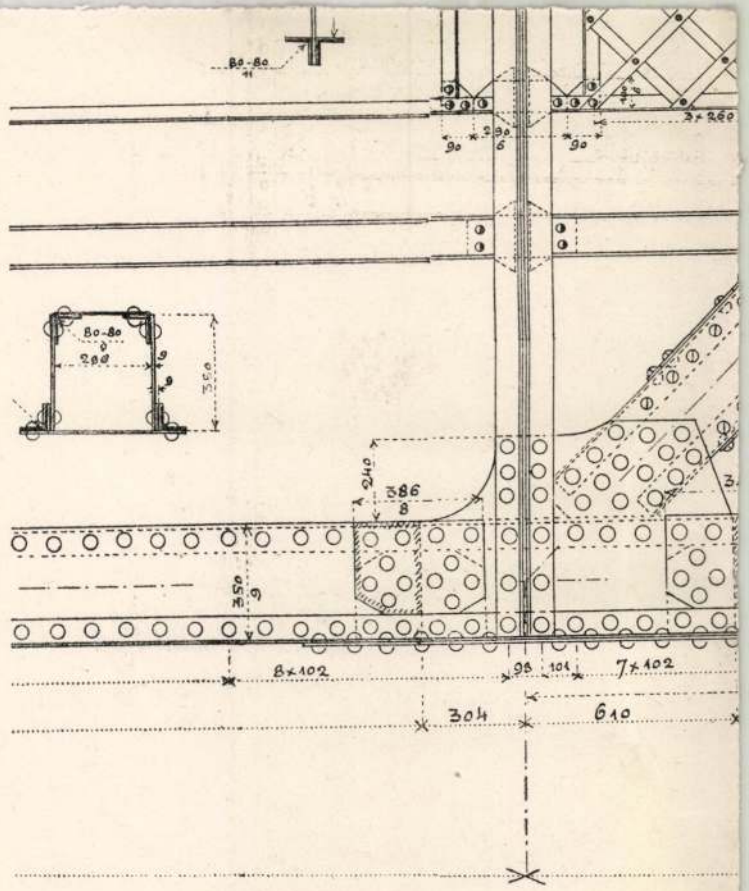

A négy részre osztott s váltakozva feketített kör a 24 *m*

Khotek Henrika gráfně, kupírá.

Tud. gyűjt.

1819. évf., V., 114-119.

Khönig Fülöp

ötvös

1828 Arad

Magyarországi ötvösök 38 l.

er 30-án.

~~ül el~~, a hol balról fenyves erdőt vannak
vizű folyó kanyarodik előre. Az ~~tájék~~
balra: „Ludv. Skramstad, München".

--Lelt. sz. 4477. --Értéke 400 K. --
1912 márczius 9-én (621-913). --
te (1381-913). -- ~~Átvétetett 1913~~
jelentetett 1914 márczius 30-án

72

Khradt,Andonig,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegé-
nyek jegyzéke:"Kradt,Andonig,Telfs,Tirol,1687".
11~~6~~.old. 13.jegyz

Batári Ferno: Asztaloslegények Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmüvességének
történetéhez 93.old

Arrabona,9, - Xantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz. Évkönyve

Andonig Ahradt, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1685-től: "Andonig Arradt aus den tiroll von delris dischler gesell". 105.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 9[illegible].old

Arrabona, 9.-Antus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Evkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M. D. M.

KHRÄSCHER, Hans Jakob asztalos

Bécsből

1665. Kismarton, Esterházy-kastély, kápolna

oltáráért 500,— forintot kap

Aggházy: Barokk szobrászat . . Bpest 1959.

I. 224. l.

II. 141. l.

Khrounaxer István

ötvös

Nagyszeben, 1602.

F 65.l

Khrouneres Steffen

ötv 160 ε

rod

Arkeben. 408

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

délyezem:

ök vagy helyettesének
aláírása.

ata. — Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Kaublan Gáspár, ötvös
/Caspar Kaublan/.

A czéhkönyvben felsorolt elhalt mesterek közt azo
59-ik. ik.

Mikalik Sándor: Beszterczebányai ötvösök a XV-XIX. sz.-ban.
Múz és Kvt. Ért. 1918. 41-52.l.

Kaublan György, ötvös
/Georg Kaublan/

A czéhkönyvben az elhalt mesterek sorában a 4i-ik.

Mihäik Sándor: Beszterczebányai ötvösök a XV-XIX. sz.-ban. Muz. és Kvt. Ert. 1918. 41-53. l.

Khübler Józef

becs. festő festette ki
a föh templomot

Lvod

Odg 1862. 9. l.

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Khuen Angelikus gr. a soprosi dominikanus rendtiej perjelis.

A nasvázi r. k. templom spármine zoltárlipet festett.

Nekrologja: Kath. Gyfr. Közlöny 1898: 271–272 h.

Budapest 8

1042

Khuen Antal gr.

1870/71-ben végezte az alábbi iskolát

Jánosi II. ker. reáliskola

110. l.

A m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter ad II. 90.94
ez a küldemény kg-kint 2 filléres frankójegy f

A feladó bizományos neve: Devegsere

Lakhelye: Dönso

Tartalma:

194 ..... hóról.

Magyar Nemzet köznapi	
" " vasárnapi	
Film, Szinház, Irodalom	1
Független Magyarország	7
Képes Sport	
Magyar Rejtvény Ujság	

makulatura

T.

film, kön

..... kgr.

1 drb csomag

MDK

Khuen Antal gróf

Arch.Értesitő.1882.XL.

MDK

Khuen Antal gróf

Arch.Értesitő.1882.XL.

MDK

Khuen Antal gr. épitész

189o. febr. 1.-én Orotaván meghalt.
A Vajda-hunyadi vár restaurációnális munkálatai az ő tevékenységét és műizlését dicséri,

Dr. Czobor Béla: A Müemlékek Orsz. Biz. működése.

Arch. Ért. 189o. 351.l.

KHUEN, Hans szobrán

1646 - Pálffyunt dolgozik

Ars 1996/1-3. 227.

pajzsában, sisakdíszén kígyós pálczával. Két felől

betűk

GW MGW

G KADW IV.

A czímert két angyal tartja.

7. Kétüléses stallum a lomtárban, oldaldeszkáján

csúcsívesstílű vésett domborművű díszítés. 110 c

XV-XVI. sz.

8. Antipendium, krétás vészonykeretre feszítve, S

alakjával rokokó virágok között.

9. Fogadalmi kép, olajfestmény oltár előtt térdepl

ábrázol. A háttérben ugyanezt Beszterczebánya p

felrobbant mozsár sújtja le. XVIII. sz. Kerettel 86

cm m.

10. Epitáfium Mária látogatása festményével, két

Khuen Antal gr.

Ozoboy Béla dr.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK MŰKÖDÉSE.*

Arch. Ert. 1890.

Bizottságunkat a lefolyt időszak alatt súlyos veszteség érte. *Gr. Khuen Antal*, bizotts. másod-építész, aki lelkesedése egész hevével csüngött hazánk műemlékein, aki önzetlen és önfeláldozó munkásságával 1882—1890-ig terjedő idő alatt kiváló érdemeket szerzett, 1890. évi február hó 1-én Orotaván, Teneriffa szigetén, hol megrendült egészsége helyreállítása céljából — utolsó órájáig bizottságunk számára munkálkodva — időzött, elhalt. A vajda-hunyadi vár restaurationális munkálatai az ő tevékenységét és műizlését dicsérve, biztosítják emlékezete fönnmaradását.

Khuen Antal gróf

1.

Arch. Ert. 1887

84. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

KHUEN-BÉLÁSY *Antal* gróf, építész, * 1852, † Orotava (Teneriffa szigete) 1890 febr. 1. Műegyetemi tanulmányainak befejeztével Belgiumban a műemlékeket fenntartó hivatalban működött. 1881—90. a Műemlékek Orsz. Bizottságának másodépítésze volt s e minőségében ő restaurálta az aracsi, pusztaszeri, nagyszebeni orsolyaapácatemplomokat stb. A vajdahunyadi vár restaurálási munkálatainak is K. volt a vezetője.

Ke-L I. 552.1

1086. *I. László.*

Derékon alólig, balraf
de egyoldalú érmen van áb

totta, baljában pedig keres
bajusza hosszú, körszakálla
és brokátpalástot visel. Fe
mentén haladó vonalkörön b
REX. MORT. MLXLV.«.

Rézszínű ólom, átmérője 6
téke 20 K. — Havas (Hirsch) E
(787–907). — Átvétetett az 19
909), az 1910 február 25-iki 656
leiratok, illetőleg az 1910 januá
márczius 23-iki (519–910) sz. je
tett 1908 január 31-én (41–90

Gref Khuen Antal

épitész

Ivod

Az országház épitő tanácsa.

Vas. Ujs. 1884. 677. (Mint szakértőt kivták meg a tanácsba.)

gr. Khuen Antal

1881-ben neveztetett Ri a magyarországi műemlékek orsz. bizottságának másod építészével.

Henszlmann Imre. Évi jelentés a magyarországi műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1881-ben. Arch. Ért 1882. Ujf. II. K. XXIX. l

1882. ben megbízták a következő restaurationális tervek elkészítésével: aracsi templom, pusztaszeri templom, a nagyszebeni Orsolya apáca templom.

Henszlmann Imre. Évi jelentés a műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1882 ben. Arch. Ért 1882. Ujf. II. K. Tr. l.

városházon), Corvin Mátyás czímerét (a m. nemz. muzeumban), a bártfai városház lépcső erkélyét, a Ganzaugh-féle ház kapuzatáét (Bártfán), a Ferencsiecs féle ház kapuzatáét (Bártfán), a szent Erzsébet kápolnáét (Nagy-Sároson, Sárosmegye), összesen 30 tábla 11 törzsívvel. Ugyanis Miskovszky Viktor jelentést tesz a kassai székesegyház restauratiója alkalmával feltakart sírkövekről. Horváth Miklós, rajztanár Déván, jelentést tesz a beregszói (Déva mellett) templomban felfedezett falfestményekről és nehányának mását megküldi. E képek Torma Károly b. t. megjegyzése szerint is nagy érdekkel bírván, Horváth kiküldetik azok másolatára és a templom felvételére. Ugyancsak Torma Károly felemlíti a gelencsei (Háromszékm.) templomban levő igen érdekes, a magyar szent legendákat ábrázoló falképeket. A nm. miniszter megkéretik, hogy bizottságunknak e falképek legalább vázlatos másolatát megszerezni kegyeskedjék. Ugyanis Torma Károly említi a sárospataki várban látható renaissancekori műveket. Ezek másolása végett Myskovszky Viktor küldetik ki. Schulek Frigyes b. építész folytatja a budavári főtemplom restauratióját, miről külön jelentése beváratik. Kiküldetett a kis-szebeni (Sárosm.) toronynak megvizsgálására, melynek stylszerű megújítására a város segélyt kér. Ugyanis ő megvizsgálandja Mátyás születési házát Kolozsvárott. Steindl Imre b. t. folytatja restaurationalis munkálkodását Bártfán és a kassai székesegyházban; ez utóbbiban a tövek erősíttettek és az igen rozzant állapotban levő déli előcsarnok lebontása megkezdetett. Steindl külön jelentése beváratik. Steindl jelentést tesz a varanoi (Zemplénm.) templom falképeiről. A bizottság kisérletet ajánl azoknak megerősítésére. Ugyanis Steindl Imre megbízatik a körmöczbányai régi templom megvizsgálásával, melynek tatarozására a város segélyt kér. Ugyanis Steindl Imre bemutatja a rudobányai (Borsodm.) templom részleteinek mását. Felszólíttatik bővebb megismertetésére, hogy a bizottság meggyőződhessék, vajjon e templom megérdemli-e a restauratiót országos költségen? Gróf Khuen Antal másodépítész megbízást kapott a következő emlékek tüzetes megvizsgálására, illetőleg restaurationális tervek készítésére: az aracsi temploméra, mely egészen magánosan áll ugyan, hanem a zsámbékival rokonstylű rom, a pusztaszeriére, melynek alapját Göndöcs apát kiásatta, a nagyszebeni Orsolya apáczákéra. Előadó megtekintette az árvai várat és lépést tett, hogy annak fölvételét Rowland főerdőmester eszközölje. A főerdőmester a legrégibb felsővárnak tervét elkészítette. Jelen volt az előadó a kassai székesegyházban kiásott Szedlnitzky-féle kettős koporsó felnyitásánál, és tanulmányozta a kassai levéltárban levő, a székesegyházra vonatkozó okmányokat. Három hétig igazgatta a székesfehérvári ásatásokat, és a bizottság felszólítására megkezdte emlékeink lajstromozását, azok művészeti értékök tekintetében. A vázlat, mert emlékeink még csak tökéletlen ismeretünk mellett a munkát csak kisérletnek nevezhetni, vonatkozik Abaujmegye emlékeire, melyek közt a Kassa városéit kivéve, csak a felső-regmeczi és a petőszinyei különös műrégészeti érdekkel bírnak; miért is a bizottság már eddig is restauratiói budgetjéből segítette. A bizottság segélyt kért és nyert Lipp Vilmos keszthelyi régi temetőhelyen folytatandó ásatására, a vajda-hunyadi régészeti társaság ásatása és jelentékeny múzeuma berendezésére, az okolicsnai (Liptóm.) késő csúcsíves stylű csinos templomnak betetőzésére és az esztergomi Bakócs-féle kápolna szobrászati műveinek leöntésére gypszbe. A bizottság könyvtára az idén is jó kézi munkákkal szaporodott. Rajzkészlete szaporodását fentebb említettük. A zárülést megelőző napon érkezett Forster Gyula oszt. tanácsos és Zsigmondi főmérnök jelentése a zsámbéki templomrom állapotáról és fentartására szükséges költségekről. A bizottság fölötte óhajtja e jeles műemléknek, bárcsak rom állapotban is fentartását, és e czélra, mivel annak költsége sem a vallás alapból nem fedezhető, sem a zsámbéki községnek terhére nem eshetik, a nm. minisztert kéri, hogy saját budgetjéből 1000 frtot engedélyezni kegyeskedjék. A zárülés napján érkezett Hofhauser Antal műépítész kérvénye, melyben a zsámbéki templomrom általa készített felvételét és távlati képét a bizottságnak 200 frtért felajánlja; de a rajzok a bizottságnak meg nem küldetvén, ezen ügynek tárgyalása azok beküldéséig elhalasztatik. Ugyan a zárülésben Havas Sándor b. t. az aquincumi állótábor területének meghatározását annak sarkai felásatása által sürgeti, mire saját és Torma Károly nézete szerint még a Nemesis templomának felásatását is hozzávéve, 500 frtnyi költség elegendő volna. A bizottság az indítványt helyesli és e czélra a nm. miniszter engedélyezését kérni fogja. A szükséges előmunkálatok megtéte-

legnagyobb egyházi magyar emlékünk. Dulánszky Nándor nagy érdeme, hogy a minden kitelhető erővel folyamatba vett stylszerű restauratióját initiálta. A Schmidt Frigyes, b. t. által készített nagyszerű tervek a bizottság elébe terjesztetvén, annak teljes helyeslését kivívták. Hegedüs Candid, b. t. előmutatta az e restauratió alkalmával feltakart falképek maradványainak aquarelljeit; egyúttal jelentette, hogy a püspök ő Excellentiája, bár a restauratióra vonatkozó rajzokat teljesen díszmunkában kiadni szándékozik, mégis másolatát a bizottság archivuma számára egyelőre szívesen megengedi; mit a bizottság elismerő köszönettel fogad. Ugyanis Hegedüs Candidnak jelentése a f. évi restauratió részleteiről felolvastatott a bizottság zárülésében. Kelen Armin, a pécsi székesegyházban levő Szakmáry püspök diszes oltárának másolatát a bizottság archivuma számára megvette. Székesfehérvár város egy a régi templom maradványai megismerését akadályozó házat megvevén és leromboltatván, az előadó igazgatása alatt újabb ásatások történtek, melyek által a basilika harmadik (délnyugoti) tornya lett feltakarva, valamint Nagy Lajos sírkápolnája is felismerve. Van remény, hogy a tervbe vett várostérnek rendezése alkalmával a basilika negyedik tornya maradványait is meg fogjuk ismerni. A nagyváradi várban levő templomrészlet, mely tavaly fedeztetett föl, további vizsgálatra és illetőleg ásatásra felhiván, ez utóbbival Rómer Flóris, b. t. és nagyváradi lakos bizatott meg; azonban a kaszárnya illető szárnyának felépítése elkésvén, az udvar az építészeti anyagtól nem tisztíttatott meg s így az ásatás sem foganatosíttathatott ez idén. Kolozsvárott azon ház, melyben Corvin Mátyás király született, a város birtokában levén, bizottságunk felszólíttatott e háznak stylszerű restauratiójára. A történelmi rész kipuhatolásával az előadó, építészeti megszemlélésével és illetőleg restaurationalis tervkészítéssel Schulek Frigyes, b. építész bizatott meg. Az első kérdésre Jakab Elek «Kolozsvár története» czímü munkájának 454. s k. lapja felel, hol okmányokkal be van bizonyítva, hogy Mátyás király valóban az óvári vagyis kolozsvári első tizedének 258. számu házában született; az építészeti jelentés beváratik. Azóta Szabó Károly, az eredeti főokmányt megtalálta, melyben Mátyás király e születési háza tulajdonosát, Koll Istvánt, adómentessé teszi. Nógrádvár romjának megvizsgálásával a bizottság titkára bizatván meg, tüzetes jelentésében kiemeli a várnak történelmi és egykor hadászati fontosságát; ez ötletből a váczi püspök e vár fentartására megkéretvén, feleletéből van okunk hinni, hogy e vár további rongálástól meg lesz mentve. Thaly Kálmán, b. t. már múlt évben felhivta a bizottság figyelmét az országban meglevő várromokra, különösen a végvárakéra. E tekintetben már múlt évben Könyöki József, k. t. némely várakat felmért és helyszínelési terveiket elkészítette. Ez idén a régibbekhez a következő terveket hozzácsatolta: a strecsnói, budetini, lietavai, hricsói, ledniczei, vág-beszterczei, kaszai, illavai, oroszlánykövi, jókői, korlátkői, berencsi, éleskői, szomolányi, óvári, szent-györgyi várakét; nemkülönben a varini, teplicskai, zsolnai, halusiczi és pominóczi templomok rajzait. A pominóczi templomka (Trencsénm.) a tiszta román stylü egyházak kiváló példánya levén, annak fentartása kivánatos; miért is a bizottság Könyöki Józsefet, annak tüzetes megvizsgálásával és illetőleg restaurationalis terv és költségvetés készítésével bízta meg. Storno Ferencz, b. t. beküldte a sopronyi temető kápolnájának általa készített restaurationalis tervét, mely Szumrák Pál, b. t. bírálata értelmében némi módosítással és elhagyással elfogadtatott és a nm. miniszter megkéretett, hogy hatalmas pártfogása alatt ezen felette érdekes emlék, Storno terve értelmében tataroztassék és fentartassék. Ugyanis Storno Ferencz, k. t. készitett a bizottság bírálata alá bocsátott tervet a szent-benedeki templom restauratiója ügyében. E tervnek módosítására czélzó, Steindl Imre és az előadó beadott véleménye a bizottság által elfogadtatván, közöltetett, mint a fölötte érdekes templom tulajdonosával, az esztergomi főkáptalannal. Továbbá beküldte Storno Ferencz a bizottságnak a következő emlékek rajzait: a veszprémi székesegyházét, a veszprémi szent Anna kápolnáét, a szentgyörgyi (Sopron m.) parochiális templomét és a kismartoniét (Vas m.). Továbbá a bizottság elébe kerültek Storno Ferencz és Schulek Frigyes a budavári főtemplom ablakfestményeire tervezett aquarelljei, melyek, mivel a végleges határozat a budavári főtemplom bizottságát illeti, egyszerü tudomásul vétetett. Myskovszky Viktor, k. t. a következő emlékek rajzait beküldte: a haraszti plebánia templomét, a káposztafalviét (Szepes m.), a nagyszálókiét (Szepes m.), Szakmáry György czímerét (kassai

Khuen Antal gróf

a MoBhoz másodépítésszé kinevertesett.

MOB irattár

73/1881. sz.

Pesthidegkut, von

111

ÉVI JELENTÉS

A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK MŰKÖDÉSÉRŐL 1882-BEN.

A műemlékek orsz. bizottsága tartott négy rendes (február 18, junius 10, szeptember 14 és deczember 29) és négy rendkívüli ülést (márczius 15, márczius 28, julius 13 és deczember 16), melyekben az évi teendőit végezte. A nm. miniszter Dulánszky Nándor, pécsi püspököt a pécsi székesegyház restauratiója ügyében szerzett kiváló érdemei miatt a bizottság tagjává kinevezte. A julius 13-iki rendkívüli közülés tartatott az ó-budai aquincumi amphitheatrumban. Torma Károly, b. t. a bizottságnak átadja a teljesen kiásott és körgát által körülvett amphitheatrumot. A bizottság szakértői és fáradhatatlan működése iránt teljes megelégedését és hálás köszönetét kifejezi. Ezentúl az emlék régészeti működést nem, hanem építészetit vévén igénybe, annak teljesítése gr. Khuen Antal másodépítészre bízatik, ki is az általa már kidolgozott tervrajzokat bemutatja. A bizottság czélszerűnek tartja, hogy a kör-gát nyugati részén bezárassék és a bejárás az országút mellett nyitva legyen; itt a körgátat át kell hidalni és a lépcsőzetet a hid alatti egyszerű kapu két oldalára elhelyezni. Kivánatos a körgátnak begyepesedése és befásítása. Az amphitheatrum közelében a főváros költségén tavaly egy nagyobb római castrum-fürdő ásatott ki. Ezen ásatást kelet felé tovább folytatván, Torma Károly más kisebb római fürdőt fedezett föl, melynek szakértői feltakarása alkalmával a füstöt elvezető csatornák is feltüntek, minők az eddig feltakart római fürdőknél nem találtattak. Az ásatás e helyen a főváros költségén a jövő évben is tovább fog folytattatni. Szumrák Pál, b. t. a bizottságot figyelmezteti a pécsi székesegyház szomszédságában levő és mind inkább pusztulásnak induló 6-keresztény cubiculumra. A pécsi püspök megkéretett, hogy a pécsi székesegyház kinálkozó restauratiója alkalmával ezen az Alpeseken innen egyetlen cubiculumot templomának restaurationalis keretébe foglalni szíveskedjék. A pécsi székesegyház minden bizonynyal a legrégibb és

Arch. Ért. 1882 XI. VIII. l

Kelt Budapesten, 1882. deczember hó 16-án.

Gróf Zichy Jenő, elnök. *Henszlmann Imre*, előadó.

A MAGYARORSZÁGI MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA 1882. DECZ. 29-ÉN TARTOTT RENDES ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelenvoltak gróf Zichy Jenő elnöklete alatt: Arányi Lajos, Geduly Ferencz, Havas Sándor, Hegedüs Candid, Henszlmann Imre, gróf Khuen Antal, Schulek Frigyes, Steindl Imre, Szumrák Pál, Torma Károly és Zsigmondi Gusztáv.

1. Olvastatott a deczember hó 16-án tartott rendkívüli ülés jegyzőkönyve. (97. sz.) Észrevétel nem történt. 2. Olvastatott Hegedüs Candid b. t. a pécsi székesegyház megkezdett helyreállításáról szóló jelentése, melyhez Hegedüs hozzáadja, hogy számos szobrászati művek találtattak és a püspök azoknak lerajzolását szivesen eszközölteti. (98. sz.) A jelentés tudomásúl szolgál, a püspök megkérendő, hogy a nevezetesebb műveket lerajzoltatni szíveskedjék. 3. Olvastatott Zsigmondy Gusztáv jelentése a zsámbéki templom állapotáról és annak fönntartására vonatkozó javaslata. Zsigmondi a vizsgálat végett, mint annak főmérnöke, a közmunka és közlekedési miniszterium által volt kiküldve. E miniszterium Zsigmondi jelentését tárgyalta is, de észrevételei a bizottsághoz nem érkeztek. Egyébiránt Hegedüs Candid b. t. megjegyzi, hogy a tárgyalásnak főészrevétele az északnyugati toronyra vonatkozik, melynek sisakját felépíteni Zsigmondi javasolja, míg a tárgyalásban kétség támadt, vajjon ez czélszerű volna, és vajjon a rosz toronyfal a sisak súlyát meg fogja-e bírni? (99. sz.) A templom-rom isteni tiszteletre nem szolgálván és Zsámbék község új templommal bírván, a rom biztosításának költsége sem a vallás-alapból, sem a község hozzájárulá-

MDK

Khuen Antal gr. másodépitész

Az óbudai Aquincumi feltárt emlék épitészeti kivánalmainak teljesitésével bizták meg, ki a szükséges tervrajzokat bemutatta.

Cikk: A Műemlékek Orsz. Biz. Működése 1882.-ben.

Arch. Ért. 1882. XLVIII.l.

Gróf Khuen Antal

irod

Henszlmann Imre: A magyarországi műemlékek orsz. bizott-
ságának 1882. julius 13. az óbu-
dai amphitheatrumban ezen
maradvány ügyében tartott
rendkívüli ülésének jegyzőkönyve.
Arch. Ert 1882. Uff. II. k. XLI-XLII.

M.

MDK

Khuen Antal gróf másodépitész

Megbizást kapott a következő emlékek restaurácionális tervek készitésére:Az aracsi templom a pusztaszeri és a nagyszebeni Orsolya apácákéra.

Arch.Értesitő, 1882.L.

Khuen Antal gróf

befejezésével. — *Vajda-Hunyad* várának restaurációja is ujabb lendületnek indult gr. Khuen Antal miniszteri müépitész tevékenysége mellett. A lovagterem és az «aranyház» már rövid idő alatt egészen elkészül. —

Vas. Ujs. 1882. 736. l.

Nagysagos

Dr. Genton István egyet.m.tanár urnak

Budapest

Högyesz Endre-u. 10

Khuen Antal

Steindl Imre és Khuen Antal együtt kezdték el a vajdahunyadi vár restaurálását, a munkához a Zsolnay gyár poserepeit használták fel .

Zsonlay Terézia, M. Zsolnay Margit: Zsolnay

Corvina 1974

133.o.

M. D. K.

KHUEN Antal építész

A műemlékek orsz. Bizottsága másod-
építésze.

Möller Istvánnal 1907-ben Vajda-Hunyad
várának műemléki helyreállításán
dolgozott

Gerő: Magyarországi várépítészet Bk. 1955.
256.

Gróf Khuen Antal

épitést

erődalm.

Henszlmann Imre: Évi jelentés a műemlékek orsz. bizottságának működéséről 1883 ban. Arch. Ért. 1883. Vijf. III K. IX – XII l

Khuen Antal gróf

unéjuteis

cród

3

Göndöcs Benedek:

Pusztaszer és az
évezredes ünnepély.
Bp. 1883. 70–73. l.

Khuen Antal gróf

vod

Henszlmann Imre: A műcsi-
tőkett országos bizottsága 1884.
junius 18 án tartott rendes
ülésének jegyzőkönyve. Arch. Ert.
1884. Ujf. IV. K. II. l. III l.

u. amak ört. 18 ülésének
jegyzőkönyve u. ok. VI. l

Khuen Antal gróf

Az országház épitő tanácsa. Az uj országház épitésének vezetésére a miniszterelnök huszonöt tagból álló épitészeti tanácsot nevezett ki. A tanács alelnöke gróf *Tisza* Lajos, tagjai közt pedig az összes hivatott hatóságok és testületek képviselve vannak. A *főrendiházból* meghivattak Szögyény-Marich László elnök, gróf Szapáry István háznagy, Ipolyi püspök, Szlávy József koronaőr s Andrássy Gyula, Károlyi Tibor, Szapáry Géza és Széchenyi Béla grófok; a *képviselőházból* Péchy Tamás elnök, Kovách László háznagy s Csernátony Lajos, Éber Nándor, gróf Keglevich István, b. Podmaniczky Frigyes, Pulszky Ferencz és Országh Sándor képviselők. A *miniszterelnökséget* Tarkovics József, a *közlekedésügyi minisztériumot* Lechner Lajos miniszteri tanácsosok képviselik, a *közmunkatanácsot* Rupp Imre osztálytanácsos, *Budapest fővárosát* Gerlóczy Károly alpolgármester, a *mérnök- és épitész-egyletet* Hieronymi Károly alelnök, mint *szakértők* meghivattak még: gróf Khuen Antal, Wéber Antal és Ybl Miklós műépitészek. A művezető épitészt akkor hivják meg a tanácsba, mikor a művezetés iránt már megkötötték vele a szerződést.

Vas. Lyc. 1884. 677. 1

50/1938 szám.

Műemlékek Országos Bizottsága
tek Elnökségének

Budapest
IX. Szőgyes Endre u. 10.

Hivatalból.
olgálati ügyben.
átalányozva.

Gr. Khuen Antal

rod

Hiv. Közl. Arch. Ért 1885. Füz. V.

II - III Cap. VII. l.

Khuen Antal építén, M.D.U.

1886 ban ~~[illegible]~~ a harinai templom állapotáról jelentést készít.

Entz G.: Harina (Herina) románkori templomahuvtört. Ért. 1954 1 sz. 30

Graf Khuen Antal

ir od.

Henszlmann J. A mummel. o. biz. ér jel. 1886. Arch Ert 1887. 84-l.

MDK

Khuen Antal gróf

Gróf Mikó Imre szobra, mintázta Vay Miklós báró,ifj., a talapzatot vele egyetértőleg mintázta fenti

A Mikó-szobor leleplezése. Vas. Ujs. 1889. 388,389.l.

MDK

Khuen Antal gr. szobrász

A kolozsvári Mikó-emlék. Vas.Ujs. 1889. 25.sz.
398 l.

Gf. Khuen Antal

ind

=

Vas. Ny 1889. 389l

is 398l.

Eppel

gr. Khuen Antal

[illegible]

Dr. Czobor B. A [illegible] [illegible]

bir. [illegible]. Arch. Erit.

1889. 415-6/ll.

Khuen Antal gróf

másodelnök

halála

MOB ülésén

24/ 1890.

Solymár, vízvezeték

129

Gr. Khuen Antal
építész.

Bizottságunkat a lefolyt időszak alatt súlyos veszteség érte. *Gr. Khuen Antal*, bizotts. másod-építész, aki lelkesedése egész hevével csüngött hazánk műemlékein, aki önzetlen és önfeláldozó munkásságával 1882—1890-ig terjedő idő alatt kiváló érdemeket szerzett, 1890. évi február hó 1-én Orotaván, Teneriffa szigetén, hol megrendült egészsége helyreállítása czéljából — utolsó órájáig bizottságunk számára munkálkodva — időzött, elhalt. A vajda-hunyadi vár restaurationális munkálatai az ő tevékenységét és műizlését dicsérve, biztosítják emlékezete fönnmaradását.

Dr. Czobor Béla. A műemlékek orsz. bizottságának működése. Arch. Ert. 1890. 351. l.

Khuen Belasi Antal gr

Vas. Ujs. 1890. 98. l.

Gr. KHUEN BELASI ANTAL, gr. Khuen-Héderváry Károly horvát bán fivére, ki a vajda-hunyadi vár restaurálási munkáinak vezetésével is meg volt bizva, tudományosan képzett férfiu, 38 éves korában elhunyt Teneriffa szigetén, Oratava városban, hol

indulást keresett, s hol

kamvait is örök pihenőre

helyezték.

Khuen Antal gróf

lásd

Forstertkadmüemlu

83. l.

pesti vörös dicsőségnek és Zilahy Lajos, a koszorus iro, a nagy és zseniális magyar lélek, aki a kommün idején kétszer is befutott Bécsbe, elsőizben csak néhány napot töltött ott, visszament Budapestre, hogy valamilyen halaszthatatlan dolgát elintézze, aztán megjött másodszor is, nagy örömünkre, mert nagyon szerettük és szörnyen drukkoltunk érte. Másodizben egy kiüritett boroshordóban tette meg az utat, persze utlevél nélkül, nehogy elcsipjék, mert pikkeltek rája.

Zilahy Lajos, kedves, jó cimbora volt, igazi magyar ur, vérrokona gróf Tisza Istvánnak, az ő bölcsője is az ősi Bihar vármegyében ringott s ehhez a kitünő gyerekszobához méltóan nobilis és magyaros volt a gondolkozása is. Életemben sokat mulattam cigánnyal magam is és mindig szivesen. Makón a Purcsi Károly hires bandája mellett tanultam meg szeretni és élvezni a cigányzenével kisért magyar nótát, folytattam Aradon, a hires Gyurkovics, meg Albert Péter vonója árnyékában, Nagyváradon Bura Karcsival meg Sándorral, Pesten valamennyi hires-neves cigánnyal, a társaságomban sem maradhatott meg

Khuen Antal MD K

épit/ész

nevét a MOB
/Müemlékek O/rszégos Bizottsága/
tagjai közt találjuk.

G e r 6; ÉpMüe 44 o. és 20 . jegyzet.

Khuen Antal gróf

épitéj

ired

Nagy Virgil. Vajdahunyad vára

Magyar Építőművészet

1909. 24. 71.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kluen Antal gröt

K

rod

Luxépmendhelyr. 549. l.

őrségében egy thrák eredetü iste
nek,Mucapornak templomában állot
gyane ház falában egy girlandot
ámorokat ábrázoló szép dombormü
befalazva.A tétényi egykori
Rudnyánszky,majd Homonnay XVIII.
zadi barok kastély kertjében szé
va további kőemlékek feküsznek,a
lapos dülőről egy szark
feliratos és alakos sirkövek,dom
vek,bélyeges téglák.

Ezek az évtizedeken át elő
leletek eléggé bizonyitj
nagytétényi római emlékek nagy f
ságát,amelyek nemcsak rendkivüli
szeti és topográfiai értéküknél

romokat is ismeri, s úgy vélekedik, hogy azok a romok a források védelmére emelt római védművek maradványai lehetnek; de föltehető az is, hogy a rómaiak eltávozása után az épületek anyagát középkori építkezésekre használták fel, a mit ismét csak a rendszeres ásatások deríthetnének ki.

Fröhlich Róbert Torma fölszólalására kijelenti, hogy ő jól tudja, hogy a castrum nagyobb hadtestek befogadására szolgált, s az említett hely ily czélnak nem volt megfelelő, s hogy a kisebb csapatokat a castellumok fogadták be; ő itt a névcserét: a castellum helyett a castrumot inkább csak azért használta, mert az gyakrabban fordul elő; Torma azon nézetére vonatkozólag pedig, hogy a romok a víz védelmére készített védművek maradványai lehettek: oda nyilatkozik, hogy e részben Tormának igaza lehet; annyival inkább, mert a mint ő a helyszínét vizsgálta, azt találta, hogy az újabban húzott árok irányában egy erős falazat húzódik el, s nem tartja lehetetlennek, hogy épen ezen alapfalak képezik a vízcastellum romjait. Pulszky Ferencz köszönetet mond Fröhlichnek buzgó kutatásaiért, s a társulat nevében arra kéri Havas Sándort, hogy vegye vizsgálat alá a kérdést, és adjon jelentést, lehetne-e a mondott helyen kevés költséggel czélra vezető ásatást eszközölni.

Második értekezés dr. Márki Sándor aradi tanáré volt: a szent annai avar ringről, melyet Torma Károly olvasott fel. Az értekezést egész terjedelmében e folyóirat hasábjain közölni fogjuk.

Az értekezés végén Torma Károly azon óhajának ad kifejezést, vajha figyelembe vennék az avar régészettel foglalkozók a Márki s Torma által is átkutatott Duna-Tisza közi sánczokat, a zsadányi és szent-annai ringet, s gyüjtenék szorgalommal az azokból kikerült tárgyakat.

Felhívja azonfelül a társulat figyelmét a szabolcsi földvárra és a biharira, melyet Rómer F. Flórissal átkutatott. Ha felteszszük, hogy a magyarok valahol építettek, úgy a bihari és szabolcsi földvárakat valószínűleg magyarok készítették, főleg ha az említett helyek strukturáját tekintjük, s a belőlök előkerült tárgyakat. Azért ő azt indítványozza, hogy a társulat nevében kéressék fel dr. Rómer F. Flóris, hogy ásatná fel a bihari várat; Szabolcs várának felásatásáról hasonlóképen kellene gondoskodni. Dr. Rómer F. Flóris nevében Hampel József a társulatnak jelenti, hogy a megbízást szívesen vállalja el, mit a társulat örömmel vesz tudomásúl. Thaly Kálmán a tárgyra vonatkozólag azt a megjegyzést teszi, hogy a kérdéses földhányások származhatnak a régi időkből, de figyelembe veendő az is, hogy az utókor, az ilyen kész védműveket és földhányásokat szívesen foglalt el, átalakította a maga hadászati czéljaira, mint azt épen a bihariról be is tudja bizonyítani, melyet Rákóczy hadai 1704-ben foglaltak el s használtak fel.

Az idő rövidsége miatt Pulszky Ferencz értekezése: «a gömörmegyei régészeti kiállításról» elmaradt.

Titkár ezután előadta jelentését, bejelentette az újonnan belépő tagokat, kiket a társulat egyhangúlag megválasztott.

Az ülésnek egyéb tárgya nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Budapest, 1882 okt. 10-én. *Pulszky Károly*, társ. titk.

mely most már kizárólag építészeti, Torma Károlyról gróf Khuen Antalra. a bizottság másodépítészére átszáll, az általa tervezett falak biztosítása elmarad és a hiányzó, hanem elég világosan jelzett falak csak a meglevő kőanyag egyszerű lerakásával mintegy jobban jelzendők. A körgát az emlék nyugati részén kiegészítendő és az amphitheatrum így e helyen elzárandó. A cuneus kiépítése ez idő szerint elmarad, hanem tanulságos volta miatt nem örökre; mert felépítése költségeinek hozzájárulására a törvény szerint a főváros is kötelezhető. A nm. minister úr tehát megkérendő, hogy magát annak idején e részben közbevetni kegyeskedjék. A keleti kapu, illetőleg körgát áthidalása felépítésére a nm. ministertől 5000 frtnyi engedélyezés kérendő és még 1000 frtnyi utalványozás a kisebb tatarozások költsége fejében. A tervező rajzait, jelentését és költségvetését közvetlen a magas ministeriumnak adja be.

3. Torma Károly említi, hogy Omaszta munkafelügyelő kötelességét három idény alatt szorgalmasan és pontosan teljesítvén, a két előbbi idényben tett szolgálatáért ötven-ötven frtnyi jutalmat kapott, kéri tehát, hogy Omasztának a harmadik idényért is ötven frtnyi jutalom adassék. A kérés méltányosnak találtatván, a nm. minister úr az 50 forintnyi jutalomdij utalványozására megkérendő.

Kelt Budapesten, 1882. julius 13-án.

Hegedüs Lajos, m. h. b. elnök. *Henszlmann Imre*, előadó.

AZ ORSZÁGOS RÉGÉSZETI ÉS EMBERTANI TÁRSULAT 1882. OKTÓBER HAVI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Az országos régészeti és embertani társulat f. évi október hó 10-én tartotta ez évben szünidők utáni első ülését Pulszky Ferencz elnöklete alatt nagy számú közönség jelenlétében.

Első előadó dr. Fröhlich Róbert volt, a ki «Egy aquincumi castrumról» értekezett. Értekezését egész terjedelmében e lapok hasábjain alább veendik t. olvasóink. E helyen csak annyit tartunk szükségesnek fölemlíteni; hogy a gonddal kidolgozott és Aquincum topografiájára nagy jelentőségű felolvasás legkiválóbb szaktudósainkat késztette a felszólalásra. Torma Károly oda nyilatkozott, hogy az nem lehet római castrum, hanem inkább középkori épületmaradvány, talán épen a clarissa-apáczák vagy a keresztes barátok zárdájának a romja; mert oly fontos hadászati pontra, mint Aquincum, a számító római nem elégedett volna meg ily kis terjedelmű helylyel, mint a minő terjedelműnek értekező az állítólagos castrumot feltünteti. Tudjuk azt, hogy Aquincumban a legio II. adjutrix állomásozott, egy ilyen hadtest elhelyezésére tehát nagyobb hely vált szükségessé. Tudjuk azt is, hogy a római minden olyan helyen, melyet hadászati szempontból fontosnak vélt, nagy terjedelmű castrumot szokott volt építeni, s ilynemű nagyobb terjedelmű castrumokból 65 hold terjedelműeket is ismerünk.

Marsigli ugyan két castrumot mutat ki, de az nem tehető fel, hogy a kérdéses helyen a legio II. adj. castrumának romjai lennének. Ha a kikutatott romok rómaiak, azok csakis a közeli hévforrások megvédésére készült erődnek a romjai lehetnek; mielőtt a kérdést végleg eldöntenők, mindenesetre szükséges a kérdéses romokat tüzetes vizsgálat alá venni, hogy a vizsgálatból kitünjék, római vagy középkori romok előtt állunk-e?

Mert ha vízházról van szó, akkor annak romjai jóval későbbiek, mint a Fröhlich által föltüntetettek; Torma hajlandóbb azt hinni, hogy a romok a barátok vagy apáczák zárdájának védművei lehettek, azért felkéri Havas Sándor választmányi tagot, hogy kutassa ki a kérdéses helyre vonatkozó történelmi adatokat és kútfőket.

Hampel József oda nyilatkozik, hogy a romok római vagy középkori voltát csakis a hely színének megvizsgálása, illetve felásatása által lehet eldönteni; azért azt indítványozza, hogy a társulat szavazzon meg egy bizonyos összeget, a melylyel Fröhlich úr az ásatásokat megkezdhesse.

Havas Sándor felszólalásában azt mondja, hogy ő járt a helyszínén, a

bizottságának végleges berendezéséről szóló rendeletét megküldi, (30 sz.) A bizottság a nm. ministernek hazafias működéseért és a bizottság ügyében tanusított buzgolkodásáért hálás köszönetét külön feliratban fogja kifejezni, s ehhez a bizottság érdekében következő óhaját fogja csatolni: Készíttessék oly nyomtatvány, melyben a bizottságot illető törvény, az illető miniszteri rendelet, a bel- és kültagok névsora és lakásaik legyen kinyomtatva; engedje meg a nm. miniszter, hogy a bizottság kebeléből javaslatot tegyen mindenkori jövő évi budgetje iránt, és hogy az eddig használt pecsét és bélyegző-vas, a bizottság új állása értelmében megváltoztassék, azaz a «Magyarországi műemlékek ideiglenes bizottsága» helyett így hangozzék: «A műemlékek országos bizottsága.»

6. Göndöcs Benedek apát és gyulai plébános saját és Rómer Flóris b. t. felügyelete és költsége által eszközölt pusztaszeri ásatások eredményét a bizottsággal közli (beadvány két melléklettel), és kéri, hogy a bizottság kebeléből szakembert küldjön, kivel a további (netalán a bizottság költségére) teendő ásatást és a romok fentartását megállapithassa. (31. sz.) Az aracsi és pusztaszeri rom közel esvén egymáshoz, gróf Khuen másodépitész mind a két együttes előmunkálatával és jelentéssel a bizottsághoz megbizatik.

7. Torma Károly b. t. beküldi az ó-budai amphitheatrum kiásatása befejezéséről szóló jelentését, Ez alkalommal szóba hozatott a falak biztosítása és egy cuneusnak, mint hihetőleg eredetileg volt felépítése. (33. sz.) Mindkettőre költségvetésre lévén szükség (valamint a falak biztosítására, úgy a cuneusnak felépítésére), ennek elkészítésével gr. Khuen másodépitész megbizatik és mihelyst jelentése elkészül, a bizottság a helyszínén fogja az ügyet tárgyalni.

8. Előadó bemutatja Kilián Frigyes könyvárus a bizottságnak 1881-ben szállított könyvekről szóló számláját. (33. sz.) A számla, annak utalványozása kéréssel felterjesztendő.

9. Előadó bemutatja Storno Ferencz b. t. a bizottságnak beküldött következő rajzait: a veszprémi székesegyházét (2 t.), a veszprémi szent Anna kápolnáét (1 t.), a szentgyörgyi (Sopronm.) parochialis templomét (3 t.), Kismarton (Eisenstadt, Vasm. (7 t.). Összesen 13 tábla. (34. sz.). A bizottság e rajzokat tüzetesen megvizsgálván és azokat gyüjteménye számára megszerzendőknek óhajtván és értéköket 360 frt o. é. becsülvén, a nm. minister megkérendő, hogy azokat megszerezni kegyeskedjék.

10. Előadó bemutatja Myskovszky Victor k. t. következő beküldött rajztábláit: a haraszti plébánia-templomét (Szepesm. 3 t.); a káposztafalvi plébánia templomét (Kapsdorf, Szepesm. 4 t.); a nagyszálóki plébánia-templomét (Gross-Schlagendorf, Szepesm. 3 t.); a Tökölyi-féle várét Kézsmárkon (9 t.); a Szakmáry György címeres emléktábláját a kassai városházán (1 t.); Corvin Mátyás király címerrészletét (1 t.); a bártfai városház lépcső-erkélyét (1 t.); a Ganczungh-féle ház kapuzatáét Bártfán (2 t.); a Ferencsievics-féle ház kapuzatáét Bártfán (1 t.); a szent Erzsébet kápolnáét N.-Sároson (Sárosm. 3 t.); a nagysárosi plébánia-templomét (2 t.). Összesen 30 tábla 11 törzsívvel (35. sz.). A bizottság e rajzokat tüzetesen megvizsgálta és 500 o. é. frtra becsülte, mely becsülésnek jóváhagyására és a becses gyüjtemény megszerzésére a nm. minister megkérendő.

11. Thaly Kálmán b. t. javaslatba hozza a felvidéki várak felvételét, még pedig annál sürgősebben; mert mióta a beczkói vár lerajzoltatott, máris falképei nagyobb kárt szenvedtek. Indítványozó felhatalmaztatik, hogy hozzájárulásával és illetőleg választása szerint Könyöki József k. t. a várak rajzát 400 frt díj erejéig elkészítse és a bizottságnak megküldje.

12. Wagner János jelenti, hogy Miskolczon a minorita-zárda kerítése alapzatának szétbontása alkalmával számos, hihetőleg a diósgyőri várból származó csúcsíves stylü műfaragványi részletek napra kerültek és hogy ő, valamint a megye, úgy a város hatóságát is megkérte, hogy e maradványokat nem újra beépíteni, hanem biztos helyre állítani sziveskedjék. (36. sz.). Steindl Imre legközelebbi útjában Kassára, a maradványokat megtekintendi és azokról jelentést teend.

13. Szóba jövén azon hazai emlékek lajstromozása, illetőleg kijelölése, melyek vagy műépítészetileg, vagy történelmi jellemök miatt a fentartásra méltóknak ajánlkoznak. Ezen kijelölés minőségök, hollétök és birtokosaik megne-

Arch. Ért. 1882.

vezésével a bizottsági előadó Szumrák Pál b. t. hozzájárulásával s Geduly Ferencz segédkezése mellett bizatik meg.

14. Előadó érinti, hogy a bizottság már most országos levén, természetesnek látja, hogy feladata teljesítésére különösen gyakori utazásra van szüksége, s ezért czélszerű volna a vasútak és gőzhajó intézetektől szabad utazási jegyeket nyerni. (37. sz.). Határoztatik, hogy eziránt a nm. minister megkéressék: kegyeskedjék ily utazási szabadjegyeket az előadó nevére kieszközölni.

A MAGYARORSZÁGI MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK 1882. JULIUS 13. AZ ÓBUDAI AMPHITHEATRUMBAN EZEN MARADVÁNY ÜGYÉBEN TARTOTT RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak Hegedüs Candid elnöklete alatt: Arányi Lajos, Henszlmann Imre, gróf Khuen Antal, Schulek Frigyes, Szumrák Pál, Torma Károly és Zsigmondi Gusztáv.

1. Torma Károly az ásatás igazgatója, bemutatja három idény alatt befejezett munkálkodásának eredményét és a teljesen kiásott amphitheatrumot a bizottságnak átadja. Elnök a nm. minister és a bizottság nevében Tormának tudományos szakértői és fáradhatlanúl folytatott vezetéséért hálás köszönetét kifejezi, mit a bizottság egyhangú éljenzéssel kísér és kitünő érdemének elismerését ezen jegyzőkönyvben is kifejezi.

2. Gróf Khuen Antal, ki a bekövetkezendő építészeti munkálkodás tervezetével és annak előleges költségvetésével volt megbízva, bemutatja rajzait és jelentését. A rajzok tárgyalják nagy mérvben: I. Az amphitheatrum maradékainak jelenlegi állapotát. II. és III. fenmaradt falainak biztosítását, az egészen eltüntek kiegészítését és egy (a 3-ik) cuneusnak kiépítését. IV. Táblán az épület két főbejárásán tervezett kapuzatot, illetőleg a körgátnak e helyen tervezett áthidalását. Jelentésében előadja, hogy a falak teteje téglatáblával volna befedendő, mely az alatt levő falon kiszökvén, ezt az eső káros befolyása ellen biztosítaná, úgy a falak vízhatlan mészszel való bevonása. Ez nézete szerint a falakat némileg biztosítaná. Másodszor megjegyzi, hogy azon falak, melyeket egészen kiszedtek, úgy, hogy azoknak csak a nyoma van, hanem világosan felismerhetőleg fenmaradtak, vagy két lábnyira felépíttessenek, mi által az egésznek teljes képe megjelenhetnék. Ezen két operatió költségét 5121 frt 90 krra teszi. A cuneusnak kiépítése, alúl kőbe, fönn fába, az előleges költségvetés szerint kerülne 25,485 frt 14 krba. A két kapunak, illetőleg áthidalásnak felépítése pedig 9424 frtba (46. sz.). A tervező az elnök által megkérdeztetvén, vajjon előadott módjával a falakat csakis némileg biztosítottaknak tartja, erre igennel felelt. Továbbá az elnök megjegyzi, hogy nézete szerint elegendő volna a keleti kapu, nyugaton az amphitheatrumot a körgát folytatása és összezárása által tehetne elkülöníteni; a körgát e szerint az amúgy fön nem tartható, fölötte rozzant állapotban levő »Fanum Nemesis«-t nagy részben betakarná. Végre elnök fölszólítja Torma Károlyt, adja elő, mint e tekintetben legilletékesebb, véleményét. Torma Károly úgy vélekedik, hogy a falak befedése téglalapokkal az épület eredeti jellemét hamisítaná, régi tekintetéből kivetkőztetné. Nézete és sok évi tapasztalata szerint a kiásott római falak állapota hosszabb ideig nem változik, s így hiszi, hogy legalább 15 esztendeig az amphitheatrum falainak külön biztosításáról gondoskodni nincsen szükség. Mi a cuneusnak felépítését illeti, ezt tanulságos volta miatt nagyon kívánatosnak találja, hanem az állam jelenlegi pénzbeli viszonyai és a bizottság budgetjének számos, sürgetős igénybevétele ötletéből, ezen jogos kívánattól a bizottság egyelőre eltekinthetne. Végre ő is a keleti kaput elegendőnek tartja. Szóba jött továbbá az eltűnt falak 2 lábnyi magasságra való emelése, mi ellen ugyanis az hozatott föl, hogy újat létrehozni, nem férne meg, csak a régit fentartani szándékkal. Végre említés tétetett oly javításokról, melyekre nézve némely kevés helyen, hol falrészek düledezéssel fenyegetnek és jelesen a két bejárásnál, mégis némi tatarozás szükséges mutatkozik. A tüzetes taglalás után következő határozat hozatott: A további gondoskodás,

gr. Khuen Antal

irol

Gerevze P. dr. A műemlékek
vakrajzi cegyzéke és irodalma
Bpest 1906. 78. l

Khuen Antal gróf

épitkes

Ivód

Forster 1905

8 l

35 l.

mellszobra:

, kissé jobbra tekint és talapzatra van he-
gőndör, bajusza kicsiny, álla alatt ~~legyet~~ kis sza-
eretvált. Ingje álló galléríjának sarkai kis-
kkendőjében tű van ~~betűzve~~, oldalt zsebes
, órájának láncza részben látszik és kabát-
hájtott. Jelzése hátul: ED. LANTERI
1886.

bor, magassága 33 cm.
E. Lanteritol. L. a 6328/98 sz. kisattal
St. 15. = 181 ft 01 kr. (42/98).

113/97.
vételár elszámoltatott 1898. III. 10-én (91/98)
fogadtatott 1898. IV. 22 én 3426/98 szvsz
).

X

KHUEN *(Khüen)* 1. *Jakab*, festő a XVII. sz. derekán Pozsonyban, ahol az esztergomi érsek kamara festője volt. Utóbb Bécsben telepedett le s 1668. itt vette nőül Permanin Anna Borbálát. 1688. még élt Bécsben.

K. gy. I 552. 1

1083. *I. Géza.*

Derékon alólig, szemb
egyoldalú érmen van ábrá
jogart, baljában pedig ka
körszakálla rövid. Kucsmá
tett palástja hermelines.
vésett betűkkel: »I. GÉ
1074–1077=3.«.

Ezüstözött rézvéset, átm
— Értéke 30 K. — Havas (H
30-án (787–907). — Átvétete
(1950–909), az 1910 február 2
eln. sz. leiratok, illetőleg az
az 1910 márczius 23-iki (519–
jelentetett 1908 január 31-én

Khün Jakab

Lippay arczk.

J. Jacob Khün delin

~~Martin~~

Maurtius (?) Lang

sculpsit

Posonii 1663

Römer Flóris hagy. X. cs.

15. Csanyi Karoly a jaki templom
mellett levő sugár kiertása ügyben
ábrán az apátnak –

16. Arzófor romok (vasuti állomás) védelme tb ábrát
mitérendő az alispánnak Csanyi indít-
ványa

Khüen Jacob

6856.

1668 juli. – Jacob Khüen, gewesener erzbischöflicher Kammermaler in Pressburg, Jungfrau Annam Barbaram Permanin. – Zeugen: Hans Christoph Khien, bürgerl. Maler, Nicolaus Ignaz Eheman, bürgerl. Notar, Christoph Schönhueber, bürgerl. Federschmücker, Adam Ignaz Strell, i. u. doctor.

Nörult 1668. Becsben.

Starzer VI. Band No 6856.

Kühn

~~Khien~~ – neh

registrálva

1688 márc. 28 ~~Maria~~ Eva nevű
vzemeke [illegible] Becsben
Starzer VI. B. 10524

Leletek, erősdi V. 185
— komollói V. 185, 186
— alsócsernátoni V. 186.
— oltszemi V. 186.
— rétyi V. 186.
— uzsavölgyi V. 186.
— szalacskai V. 186
— tolnaváraljai V. 186
— somogyi V. 186.

MDK

Khuen Antal gróf

Luképmenlhelyr. 549.l.

MDK

Khuen Antal gróf épitőművész

1881-től kezdve haláláig 1890-ig, épitgette Vajdahunyad várát. Sikerült is neki a Hunyady lovagtermet, Mátyás király Aranyházát és a Buzogánytornyot restaurálni.

Kabdebó Gyula: Magyarországi restaurálások 1867-től 1902-ig.

Magyar Mérnök és Epitész-Egylet Heti Ertesitője 1907.márc.31. 12.sz. 137-139.l.

Khuen Antal gr

épitett

l

Magyarorsz. Mücsarlékei

III. 103. 1.

BUDAPEST
935-APR.-4 N 4
Cs.F.a.b.

Khuen Belási Antal gróf

épitész.

Az elhunyt Vajda Hunyad restaurálásában maradandó nevet hagyott. Műegyetemi tanulmányainak befejezése utan rövid idővel Belgiumban is mint műemlékeket fantasztó erodo főnöke szerepelt, majd 1881 ben a magyar kormány is nép munka kört bizott va. A kanári szigetekben 38 éves korában 1890 elejen fejezte be életét.

Erdő

Épitő Ipar 1890. 55. l.

(nekrolog.)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

Gr. Khuen Belasi Antal

öjtert

gr. Khuen Hédervary Károly
horvát bán fivére, ki a vajda
tugadj, vár restaurálási
munkának vezetésével is meg
volt bizva, 38 éves korában
1890 ben Teneriffa szigetén
Oratava városában, hol
indulást keresett, meghalt. N. ott
temettékel.

Vas. Lap 1890. 98 l.

1890
38
1852
90

Gróf Khuen Antal

Építész.

+ 1890. febr. 1.

1886. negvizsgálta a román stylü harinai templomot Erdélyben.

Arch. Ért., 1887. 84 l.

Gr. Khuen Antal az müemlékek orszbizottságának másod-építésze, a ki lelkesedésének egész hevével csüngött harasztt müemlékein, a ki önzetlen és önfeláldozó munkásságával 1882–1890 ig terjedő idő alatt kiváló érdemeket szerzett, 1890 évi febmár hó 1-en Orotaván, Teneriffa szigetén, hol megrendült egészsége helyreállítása céljából időzött, elhalt. A vajda hunyadi vár restaurationális munkálatai az ő tevékenységét és müizlését düsérve, biztosítják emlékezete fönmaradását.

Arch. Ért. 1890. 350 l.

Khuen János

ötv.

l. Kőmagyötöj.

91. 7.

Athozat

1935.

VII	8.	1480. m. sla	S.
	11.	1484. " "	S.

A-NEO Budapest, Károly-körut 8.
Tel. T. 107—57.

Átvitel

Khuen

K. *(Khün, Kühn)* 2. *János*, ötvös, • Lőcsén, † 1585. Besztercebányán, hol 1551-től működött. 1576. a város megbízásából a templom töredezett ezüst darabjaiból készítette a Radvánszky-féle nászpoharat, mely jelenleg a radványi kastélyban van.

K. gy. I. 557 l

~~1083. Ismeretlen művész.~~

XIX. századból

1083. I. Géza.

Derékon alólig(
kezében keresztes joga
ja, bajusza és körszak
bal vállára vetett pal
kereten belülvegyen be

I. GÉZA (MUON

~~Karimája, kép~~

Ezüstös rézvé
30 K.-- Havas Emil a

Khuen Janos

besztercebanyai otvos

1576.

Irod

Ksz 142

Khuen Jaiv
ötv. 1551.

läsd

Jurkovich Emil. Besztercze-
baja multjatot
1901. 180. l.

läsd

Arch Ert. 1910. 19. l.

Talpas pohár 1576-ból Hans Khuen
beszterczebányai ötvös műve, báró
Radvánszky Béla tulajd.

Muz. és Kvt. Ert. VIII. 34.

Khuen, Hans, beszterczebányai ötvös

Muz. és Kvt. Ert.

VIII. 34.

Khuen Hans

Khuen János

Lőcsei ötvös

l.

Nemzeti lexikon
602. l.

Khün Janis

Müvèrzet 1911. 46

Tartozik

rdóbélyeg

Követel

Khuen János

beszterczebányai

ötvös

+ 1584

l.

Divíparmtört

170 l.

Feladó: D. Kovacs Tivere

Kisvárda

Khün Tanós

ötvös-

Készítette a Radvánszky féle

nász poharat 1576 ban

Besztercebánya város ungbizásából

a templom toredezett öcska

ezüst darabjaiból. A készítésért

6 f. 32 d. kapott

A poharat leírta Radvánszky

Béla br. Arch Ert. Vjf. III

Eötet

cáid ötvösmük. lajstr.

Pulszky F. Magyarország Archaeologiája.

II Eötet 2571.

Ivrkovich Emil. A besz-

tercebányai plébánia temp-

lom egyszer kincstáráról.

Arch Ert. 1900. 211. l.

Khuen János

o tvös XVII. sz

Besztercebánya

l.

Diviparmtört

181: l.

942 MAR 30

K. 165.

Khuen Tauvs

ötvös

l.

Wag Dej

157, 201. l.

2149. P

Sz. Zellben 1698 deczembe

Hágár a pusztában

Az előtérben látjuk a
néz és hallgatja a hátra mu
művelsz?... Vedd a gyerme
nemzetté teszem őt«. Jobbk
jával pedig a vállán átvetett
kurta szoknyája barna, ingv
angyal jobbkezét keblére tet
visel. Jobbról kézijj-lövésnyi
a szőke Izmael.

Vászon, méretei 46·5 : 37·
István hagyománya 1893 augu
30 K. — Átvétetett 1902 jan. 3-
mányt elfogadta az 1902 április

III !

Hag. 1902.
Delhaes

Khuen János
besztercebányai
ötvös.

Radvánszky György
nászpohara 1576-ból
a M. N. Muzeum-
ban.
Besztercebánya város
nászajándékul Elszit-
tette Radvánszky-
nak második házas-
sága alkalmából
Repr.
Magyarművelődtört
III: 281, 644 l.

A honvédelemről szóló 1939: II. t.-c. 155. §-
erdélyi ország észnek a Magyar Szent Koronához
szóló 1940: XXVI. t.-c. 8. §-a alapján kibocsátott

4%-kal kamatozó állar

(Erdélyi Nyerem

JEGYZÉSI NY

A közzétett Tájékoztatóban foglalt feltételek

ke a pénzintézetnél 1941 december 23-ig bezárólag befolyt.

Pohár, talpas, 1576-ból, Hans Khuen beszterczebányai ötvös műve, báró Radvánszky Béla tulajd.

VIII.34.

Khuen János

ötvös

Mus. és Kat. Ert.

Khuen János

besztercebányai ötvös

ívód

Bárány Istvánné dr

A magyar iparmüvészet

történetéből. Bp. 1936.

8. l.

BUDAPEST
10 K

BUDAPEST
10 K

Még konokabb és
tudta, hogy igy les
venbe, aztán az ö
öregsége valamiko
szinte botránkozta
giumot, a Rózsa-u
romemeletes palot
jesztésére épitette

Szegény Csigo
emberek elfelejtett
ajtót-ablakot, de o
kokat is becsaptál
de mindig csak hi
morban nagy költ
génységéből is oly
költőre vallott. Va
hiszem, ebbe sirt
patrónusai: élt egy
magyar költő lehe
ják látni a herme
megmaradt:

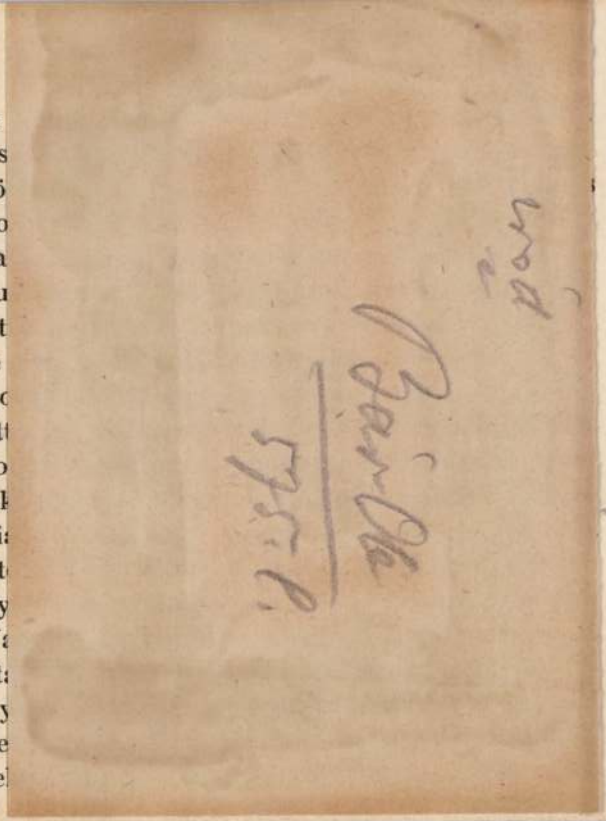

Tömörkény István

A vármegyék alkotmányvédő határozatokat bástyáztak fel 1905-ben a Fejérváry-kormány előtt, amelyet a képviselőház alkotmányellenesnek bélyegzett meg.

A politikai izgalom napról-napra növekedett és senki se tudta, nem lesz-e belőle valami nagy felfordulás.

A szegedi törvényhatóság is tiltakozott az alkotmányjogi sérelmek ellen, de a negyvennyolcasok keveselték ezt. Más dologgal kell ráijeszteni az átkos közös kormányra.

Hát ötlet bőven termett a pártban. Ki ezt, ki azt jósolta, de sava-borsa igazán csak egy ötletnek volt. Annak, amely félreérthetetlenül Bécs felé hegyeződött. Ez meg nem akart egyebet, csak az, hogy ami legjobban keseriti a magyart: a császári himnusz ne jöhessen többé szóhoz magyar istentiszteleteken, vagy akár világi parádékon is.

Kószó István fundálta ki ezt az ellenállást és inditványára ki is mondta a közgyülés, hogy «a katonai zenekarok részére eddig adott segélyeket visszavonja, s amennyiben a katonai zenekarok a császári himnusz nélkül nem játszhatnának a nyil-

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Thieme Becker

XX

250-l.

Rhuen János

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban *vagy*
Postán *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Magy. Rejtv. Ujság	Sztár		
köznap	vasárnap							

Kelt.....

.....

aláírás.

M.D.K.

Khuen János ötvös

Bentercebányán 1551 – 1585 ben bekövethe zett haláláig dolgozott; a Radvánszky serleg mestere.

Divald Kornél: Régi ötvösművek Bentercebánya ztb. ág. hitv. ev. tplomaiban. Bp. 1911 7.

MDK

Khuen János ötvös

Lőcse város ezüst pecsétje.
Talpas pohár, oldalán vésett városcimer
és alakok, felirattal. 1576.

Kömagyötvj. 15.lap

Khuen János

beszterczebányai ötvösmester

Szigházy hária: Magyarországi barokki művészet, Bp. 1960, TIT József A. szabadegyetemének előadásai 42.

MDK

Khuen János, ötvös
Hanus Khuen, Hans, Hanns Khüen/
1551-1581

Jurkovich E.: A besztercebányai plébániatemplom egykor:
kincstáráról. Arch.Ért. 1900 211.l
1581-ben meghalt.
Köszeghy.:U.o.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV-XIX.sz.-ban
Muz.és Kvt.Ért. 1918. 41-53.l.

MDK

Khuen János, ötvös
/Hanus Khuen, Hans, Hanns Khüen/.
1551-1581.

Valósz. löcsei származásu. Talán azonos Johannes Rhien beszt.b.-i ötvösmesterrel. 1551. lett mester. 1576 jul. 7. a város 6 frt. 32 denárt fizet "Hofbecher" készitéséért. Mh.1581. Többször volt a tanács szolgálatában.
Jurkovich E.: Thököly Sebestyén esküvőjéről./Közlemények Szepes vármegye multjából. 1.Evf. 177.l./
Kőszeghy: Magyarországi ötvösjegyek Muz.és Kvt.Ert.1914 34.l
Mihalik Sándor: Bestrecebányai ötvösök, a XV.-XIX.sz.-ban MUZ.-Kvt. 1918. 41-53. l.

Ert.

M. D. K

KHUEN János ötvös
(? – 1585)

1576. Radvánszky György nász-
pohara

müvészettörténeti A B C Bp. 1961. 495, 551. l.

Khuen Károly

építész MDK

Möller István, mint Khuen Károlynak a műemlékbizottság másodépitészének segédje, kisegitőként néhány hónapon keresztül a budavári főtemplom helyreállitási munkálataiban is részt vett.

A Béla-torony megujitásában működött közre Bizonnyal ekkor készitette a torony délnyugati sarkát tartó faoszlop rajzát.

140.o. 107. jegyz.

Csemegi: Budavári. 1955.

Khuen Károly gróf

épitész

vród

s

Forster Gyula báró

Schulek Frigyes emlé-
kezete. Bpest 1925.
20. l.

telitését előmozditsa" /x/.

A grafikai müvészetnek lény
leg három ága van:

1. magasnyomás,

2. mélynyomás és

3. laposnyomás.

A magasnyomás főképviselője
fametszet,amely a legrégibb grafik
sokszorositó eljárás.Előállitása me
nikai uton történik,ugy,hogy a müvé
a falapból kivési azokat a részeket
amelyek helyén a nyomatnak fehérnek
kell maradni.Az érintetlenül hagyot
kiemelkedő felületeket henger segit
gével egyenletes festékréteggel vor
be,s prések utján nyomják a papirra
a fametszés régibb formája,amikor a
hosszában vágott [illegible] leginkább kö

K

F. sz. / Lf. Nr.	Mesterjegy / Meisterzeichen	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom / Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur

91

Johannes (Hans) Khuen, * Lőcsén — in Leutschau, M 1551, † 1581.

a) Lőcse város ezüstpecsétje, melyet nyilván remekbe készített s a Hain-krónika alábbi feljegyzése szerint szülővárosának ajándékozott. — *Silb. Stadtsiegel d. Stadt Leutschau, offenbar als Meisterstück verfertigt und laut folg. Aufzeichnung der Hain'schen Chronik der Vaterstadt geschenkt:*

„*Ao 1551 hat Meister Hanß Kühn, ein Stadtkind und Goldschmied zu Neusohl zum ewigen Gedechtniß und seinem Vaterland zu Ehren das große Petschaft gemacht und der Stadt verehret.*"

Mus. Nat. Hung. — S. Weber: Zipser Geschichts- und Zeitbilder, 277. (fehlerhaft „Kühe"). — Bal. Förster-Kaufmann: Hain Gáspár Lőcsei Krónikája, 98. — A pecsét rajza/ — Abbildung d. Siegels J. Bárdossy: Supplementum Analectorum terrae Scepusiensis, 392.

b) Talpas pohár, oldalán vésett városcímer és alakok, alábbi felirattal — *Kluftbecher, an der Seite grav. Stadtwappen u. Figuren. Inschrift:*

„*AD SECVNDAS EGREGI DOMINI GEORGII RADWANSKII NVPTIAS CIVITAS NOVISOLIENSIS ... DONO: DEDIT. 1576*"

Báró Radvánszky Béla. Arch. Ért. 1883/73/ Képekkel — ~~Im~~ *Abbildungen;* 1900/211. (Jurkovich Emil). Expos. 1884: IV, 60, 37.

Khuen, Rudolf

miniatürfestő

Bécs 1838 körül

Magyar ?

Lemberger

52. 1

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Khuertzzüell Farkas

ács

Sopron

1588. sept. 30

volgáresku

Hází

MDK

Kaüen György, ötvös
/Georg Kaien, Kaüen/ 1580.

Neve az elhalt mesterek sorában a 8-ik számú a céhkönyvben.
1580 márc.12.-én tészt vett a czéhszabályokat hozó gyülésen.

Mihalik Sándor: Beszterczebányai ötvösök a XV.-XIX.sz.-ban.
Múz.-Kvt. 1918. 41-53.l.
Kvt.

SZINHÁZ

SZENT JOHANNA

A középkor aranyos alkonyán, Rouen városának falai között, máglyán égettek el egy francia parasztleányt, akire a balga kortársak «politikai szükségességből» és «lelkiismereti okokból» kiáltottak halált.

A kettős ürügy, amely a máglya sziszegő lángjaiban egyesült, elemésztette ugyan a leány halandó testét, de Isten szándékai szerint megdicsőitette lelkét s az oltárra emelte őt.

Mindegy, hogy milyen formában jelentkezik a csoda. De akkor valóban a tűz félelmetes lángjaiban kellett, hogy jelentkezzék, mert tűz és fegyver sorvasztotta Franciaországot s a kortársak, akik angol és francia zászlók alatt öldökölték egymást csak a tűz nyelvén érthették meg földi acsarkodásaik értelmetlenségét és hiábavalóságát.

A csodára — úgy látszik — időnként mindig szüksége van a tömegembernek, hogy a szentek vére árán újra Emberré nemesedjék és megváltsa magát a kollektiv butaság s a gőg lealjasító koloncai alól.

Az Üdvözítő kereszthalálának és feltámadásának csodája : minden időkre szóló fényforrás. Ettől gyúlnak lángra a lelkek és staféták módjára adják tovább a szent tüzet, amellyel istenfiúságuk tudatára, földi feladataik igazi értelmére és végességük felismerésére ébresztik a tömegemberség vadon burjánzó egyedeit.

A mindenkori világi hatalom féltékenyen vigyáz erre az embervadonra, és úgy vigyáz, hogy ez a vadon csakugyan vadon maradjon, és abba ne hatoljon be túlságosan a csoda fénysugara. Mert csakugyan mi is lenne a földi célokra irányuló államból ha abban — a csoda és a kegyelem érintésére — mindenki igazi kereszténynyé alakulna át? S vajjon fennmaradhatna-e az elnyomáson s a kizsákmányoláson épülő bármely világi rend, ha az emberek nem a municiógyárakkal, a pártkasszákkal, a rangokkal és a jelvényekkel törődnének, hanem lelkük megmentésével?

A csoda lefokozása

Ebből következik, hogy a világi hatalom mindent elkövet az Egyház háttérbe szorítására. A csalás, a rábeszélés s az erőszak minden fortélyát latba veti, hogy a kegyelmeket őrző s a csodát képviselő Egyházat elhomályosítsa alattvalói előtt. Politikai szükségességből arra összpontosítja az erejét, hogy a csodát : megfogható politikai jelenséggé fokozza le. Ezzel a fogással nemcsak a maga földi hatalmát biztosítja, hanem eléri azt is, hogy alattvalóinak erkölcsi erőfeszitései ne lépjék túl az állam földi céljait. Az állam hálás lehet Pilátusnak, aki Krisztust, az Isten fiát politikai lázadóvá fokozta le s így el is bánhatott vele. Hálás lehet Warwick grófnak, a roueni angol kapitánynak, aki az Isten küldötte Johannát a hűbéri rend veszedelmes ellenségeként mutathatta be.

Mi történt Rouenban, 1431-ben?

Ám az a korszak, amelyben Jeanne d'Arc-ot megégették és porait a Szajna hullámaiba szórták, még vallásos volt. A civilizáció varázsa nem tompitotta el természetfeletti érzékeit. Jó hallása volt a csodára. A politika ördöge sem kerítette még a hatalmába. Számára alig is lehetett meggyőző az a silány politikai ürügy, amellyel az angol hódítók a francia bárókkal akaratlanul is egy húron pendülve : Johannát elemészteni akarták. Mindjárt is rákiáltották tehát az eretnekség s a boszorkányság vádját, hogy a vallásos tömegek szemében Johanna igazi szerepét meghamisítsák s a katolikus csodát eretnekséggé fokozzák le.

A világi hatalom cselvetése sikerült. Úgy látszott, hogy az Egyház is bekapta a horgot. Mert az egyházi inkvizíció a maga részéről eretneknek nyilvánította a leányt, az angol bakó pedig politikai bűnösként végzett vele. Ezzel a kettős ürügygyel egy pillanatra csakugyan sikerült betömni a csoda forrását. De csak egy pillanatra. Mert még el sem oszlott a szép májusi reggelben a roueni máglya füstje, amikor mindazok, kik az imént még káromkodva taszigálták Johannát a máglyára, megrendülve tértek vissza ; szemük kinyilt s a csoda megváltotta őket esztelenségük kárhozatos következményeitől.

Kérdés most már — és ezen fordul a protestáns Bernard Shaw Szent Johannájának katolikus értelme is — vajjon csakugyan segédkezet nyujtott ehhez a hitet tipró rémtetthez a roueni inkviziciós törvényszék?

A valóságban a világi hatalom részén volt a döntő túlsúly. Angolok tartották megszállva Rouent, és Johanna az ő rendőrségük kezén volt. Mindenféle inkviziciós színjáték és birói parádé nélkül végezhettek volna vele. Politikai okokból azonban szükségük volt erre a parádéra. Jól tudták, hogy az angol fegyverek nyomását fogcsikorgatva tűrő francia nép nem hisz Johanna bűnösségében. Johanna nem politikai bűnöző, hanem az ő felszabadító hősük. Nagyon fontos volt számukra, hogy a leányt az Egyház is megtagadja, az is bűnösnek mondja ki, s ezen keresztül a nép is érezze, hogy ámitóval, egy ördögi csalóval volt dolga. Ezzel a fogással a francia nép erkölcsi ellenállása roppan meg és rendül meg gyökerében, az angol hatalom pedig megszilárdul jobban, mintha tizenkét győzelmes csatában verték volna pozdorjává a francia király csapatait.

A roueni egyházi törvényszék azonban az angol landzsák árnyékában is Isten szándékai szerint cselekedett. Nem teljesitik betű szerint a világi hatalom óhaját. Cauchon püspök nem a csoda akaratlan szolgája. Még az elfogult angol papi birákkal szemben is, kik a vádat képviselik, érvényesíteni tudja a függetlenséget. A többség elutasítja a vád világi jellegű érveit, s még a boszorkányság kérdésével sem foglalkozik. Az inkviziciót tisztenez híven csak az eretnekség kérdése foglalkoztatja. Ám a többség úgy véli, hogy Johanna eretnek. Az Egyház engedetlen leánya. Ha azonban Johanna megtagadja sugallatait és kijelenti, hogy azok az ördögtől erednek, felmentik a legsúlyosabb vád alól. Pedig a birák tudják, hogy mit kockáztatnak. Rouen piacterén angol dárdák villognak, és a vasak csörömpölése behallatszik a törvényszéki terembe is. A hatalom zsoldosai csak egy jeladásra várnak, hogy berontsanak és kardélre hányják az egész papi gyülekezetet. A védelem mégis meggyőzi Johannát, hogy tagadja meg sugallatait. Johanna a halálfélelem nyomása alatt engedelmeskedik a kérlelésnek. A biróság fellélekzik. Johanna lelke megmenekült, de teste megmenekülhet-e, ha felmentik őt és szabadon bocsátják? Hiszen, ha kilép az utcára, a varakozásukban megcsalt angolok felkoncolhatják. A biróság tehát — vezeklésül — egyházi börtönbüntetéssel sujtja, hogy a leányt ilyen módon kiragadják a világi hatalom kezéből.

Johanna azonban a szabadságvesztés helyett inkább a halált választja. Inkább a máglya, mint az elevenen való elrothadás egy ismeretlen tömlöc mélyén. Összetépi a jegyzőkönyvet, amit az imént tromba betűivel aláirt, és hangos szóval mindent visszavon. Johanna tehát önmagát ítéli el, s úgy tetszik, mintha a felmentési komédiát csak azért játszatták el vele, hogy a birák elhárítsák magukról a felelősséget, és elmondhassák : hűségesen eleget tettünk a szabályoknak, de íme, az eretnek makacssága önmagát döntötte pusztulásba.

E látszat szerinti gyáva kitérés mélyén, amellyel a biróság elhárította magáról a felelősséget, inkább az isteni tervhez való igazodás nyilatkozik meg, mint a hatalom előtti, ravasz meghódolás. Isten szándéka pedig az volt, hogy Johanna megdicsőüljön. Bernard Shaw katolikus szempontból is helyesen oldja meg a végső problémát, amikor egyedül Johannára hárítja a döntest. Hiszen : mindenki a maga üdvösségének munkása. Az Orleansi Szűz számára két út állott nyitva erre a célra : a börtön vagy a máglya. Ő az utóbbit választotta. Volt még egy kétesértékű harmadik út is : abban az esetben, ha felmentik, az angolok felkoncolták volna. Ez a dicstelenebb vértanuság azonban méltatlan lett volna Johannához. Ő, aki még a gyóntatóját is elküldi a máglyától, nehogy a zsarátnok lángra gyujtsa a szegény pap ruháját, vajjon lelkére vette volna-e, hogy miatta Warwick gróf katonái esetleg a biróság tagjait is lemészörolják?... A szent nem bosszúálló.

És mi történt a szinpadon 1945-ben?

Bernard Shaw Szent Johannáját tíz évvel ezelőtt játszották utoljára Budapesten. Akkor : a Belvárosi színpadán, hosszú ideig egy csodálatos színészi teljesítménynek lehetett tanuja a közönség : Bulla Elma teljesítményének. Akik az ő alakítását látták, Gobbi Hilda játékától még a színpadi hitelességet is megtagadják. Gobbi mindent elkövet, hogy hitelesnek lássék. Néhány jó pillanatában az igazi Johanna szárnyai is megcsillannak a vállán, de végül is úgy igaz, ahogy mondjuk : hitetlenül nem lehet Szent Johannát játszani. Shaw úgy értelmezi témáját, hogy egyszerre tud aktuális és korhű is lenni. A zseniális művész ösztönösségével érti a középkort és annak természetfeletti látásmódját. Ugyanakkor beleszövi a modern ember kritikus és szatirikus hajlandóságait is. Művében ez a kettős véglet páratlan egyensúllyal érvényesül, de nem így a Nemzeti Szinház előadásában. Itt a középkori lelkiség és a természetfelettiség majdnem csak a külsőségekben, a díszletekben, a világítási effektusokban és a jelmezekben mutatkozik meg, alig-alig a színészek áhitatában. A dráma értelmezése inkább a szatirizáló s a kritikai hajlandóság irányába tolódik el — és ezzel «túllicitálják» Bernard Shaw-t, majdnem a bohóckodásig (Várkonyi Zoltán). Major Tamás Cauchon püspök szerepében egy udvarképesebb Tartuffe-ot sokszorosít. Arról pedig, hogy a szinpadon két nagy szereplőnek van jelenése : a Középkornak és a Katolikus Csodának — egyetlen szereplőnek sincs tudomása ...

Kézai Béla.

Rauschning:

Hitler bizalmasa voltam

KEZDETBEN volt a müncheni sörcsarnok, a mozgalom bölcsője. Itt gyülekeztek barna ingben és jelvényeikkel az első «Kamerádok». Körülöttük pedig lángolt a birodalom. Éhség, munkanélküliség, tobzódás és infláció. Clemenceau az erőszak nevében diktált. Wilson már halott volt eszméit kinevették és félretették. Rathenau, Stresemann, Brüning : húsz év előtti nagy nevek, kiket akkor minden ujságolvasó ismert — hiába vetették magukat oda, szinte áldozatul, a kétségbeesés és a téboly torlaszai elé. *Nemcsak* az ő hibájuk volt, hogy egy évtizedes világromlás fergeteges zűrzavarából kilépett s egy napon testet öltött a téboly, hogy magával ragadjon hatvanmillió német embert.

A testetöltött tébolyt Hermann Rauschning, aki egy időben Hitler bizalmasa volt : feketehajúnak közepes termetűnek írja le. Pillantása hol meredt, hol fakó Hiányzik belőle a fény, a csillogás, a lélek visszatükröződése. «Korunk gyötrelme testesedik meg benne s örökre megmarad a tömegőrület korszakának szimbólumaként. Kifejezésében nincs semmi lenyűgöző. Mély és kék, babonás szeme csak legenda. Hitler azokra hatott, akik könnyen befolyásolhatók s akikben a nőiség az uralkodó vonás. Egyébként maga érzelgős lélek. Hamar elérzékenyedett és romantikus köd ülte meg minden szíre-szóra az agyát.» Örökös eszültsége és hajthatatlansága mögött inkább a kényszerített és mesterséges embertelenség tébolyult nekivadulása van, mint egyszerűen a természetes hajlamának engedelmeskedő vadállat ösztöne.» Jellegzetesen zűrzavart szitó, aki «erőnek erejével válogatás és rendszer nélkül keres valamit, amiért büntessen és bosszút álljon». Irtózik a magánytól. Folytonosan nagy társaságra, hallgatókra van szüksége, hogy nagy szenvedélyének, a *beszédnek* hódoljon. Szakadatlan kitörésekkel korbácsolja magát és magáűan a sokszor felszínre törő — nyárspolgárt ...

Ki volt ez a Bizalmas?

ÍGY VALL róla sokszor oldalakon keresztül H. Rauschning, a danzigi szabadállam egykori miniszterelnöke, a világháborús, junker katonatiszt, talán egyetlen Hitler bizalmasainak körében, aki ámulattal és irtózattal, sőt az egyre világosodó felismerés elszántságával elsőnek tudja kiszakítani magát a Führer udvaroncainak kritikátlan nyájából. Danzigból jövet ezért jár gyakran Hitlernél, hogy vele külpolitikai és gazdasági kérdéseket beszéljen meg. Ezekből a bizalmas beszélgetésekből — amelyekben Rauschning leggyakrabban csak a hallgató szerepét töltötte be — Hitlernek egészen más arculata bontakozik ki, mint amilyent a köztudat ismert s a propaganda laterna magikája a világ borús egére vetített. Ezek a «bizalmas» hitleri megnyilatkozások valóban megdöbbentőek. Nagy kár, hogy a félrevezetett magyar közönség nagyobbik része csak most ismeri meg azokat — durva meztelenségükben. Pedig Rauschning még idejében törődik azzal, hogy a valóságot a világ színe elé tárja. Feljegyzéseinek francia nyelven megjelent (1939) gyüjteménye azonban csak néhány példányban jutott el hozzánk olyan időszakban már, amikor e tilalmas és üldözött könyv olvasása nálunk is — életveszéllyel járt.

A hanglemez hűségével

RAUSCHNING könyvének kilenctized részében Hitler beszél. A szerző csak összeköti és kommentálja a lávaszerű zuhatag félelmetes ellentmondásait, szócsavarásait és logikai bukfenceit. Az utolsó fejezetben pedig levonja a végső következtetéseket, amelyek 1945-ben kisértetiesen bekövetkeztek.

Valóban a hanglemez hűségével rögzíti le Rauschning az egykori vidéki néptribun négyszemközti, vagy szűk baráti körben elharsogott megnyilatkozásait. Olvasása érdekesebb lenne minden detektívregénynél, ha nem éreznők, hogy korunk történetét olvassuk, amelynek mi is — akik túléltük minden idők legnagyobb ámításainak e pestisét — szenvedő részesei voltunk.

Hitlert — ahogy a szerző az eredményeket összegezi — az 1918-as megszégyenülés és a revans dühe lódítja a német elégületlenség élére. Kezdetben a német nehéziparosok támogatják s a Hugenberg-féle nemzeti párt egyengeti az útját a hatalomhoz. Amikor kancellár lesz, megtöri eddigi pártfogóival a szövetséget és pártjának kétesértékű «elitjével» magához ragadja a birodalom legfőbb irányítását. Hindenburgnak megesküszik még, hogy a Hohenzollerneket ismét trónra segíti, de alig hogy meghal a «nagy öreg», maga lesz a Harmadik Birodalom vezére, államfője is. Olyan korlátlan hatalom egyesül a kezében, amilyennel a középkor nagy német császárai sem rendelkeztek. És ez az új hatalom egyszerre ijesztő fenyegetés lesz a világ négy tája felé, képviselője pedig, mint egy új vallás prófétája : most már a lelki hatalmat is a maga számára követeli.

A csapszéktől a Walhalláig

A TEST ÉS LÉLEK, az anyagi és a szellemi erő e «totális» kisajátítását előbb otthon hajtja végre, de nem titkolja, hogy a világban folytatja majd. Felgyúlt képzeletében úgy jósolja látja, hogy a Párt lesz a világ új nevelője. A pártból kerülnek ki az új világ fejedelmei, arisztokratái, akik az új rend ijesztő ketrecei között őrzik majd a rabszolgamilliókat.

A német kérdés megoldása után pedig a világ meghódítása következik. Milyen eszközökkel? Mindenféle eszközzel : belső bomlasztással, propagandával, pénzzel, merényletekkel, puccsokkal, kémkedéssel, lázítással, rémületkeltéssel, népek áttelepítésével, kiirtásával, és végül minden látható ellenállást letipró villámháborúk elindításával.

Az új Apokalipszis

KIELEMEZHETŐ-E ebből az új Apokalipszisből valamiféle tervszerűség, rendszer? Nem. Nincs szüksége rendszerre, tervre. Gyűlöli a rendszerezőket, a tervezőket, a szakembereket. Az autodidakta örök féltékenységével és alacsonyabbrendűségi érzésével elutasít magától minden tervezőt, szakembert. Külpolitika, stratégia, városépítés, közgazdaság és prófétai szerep — mindez belőle telik ki. Minden problémára kész kinyilatkoztatással felel, letorkol és rendreutasít. A tények és dolgok természetéből a helyzetek változásából következő ellentmondásokat káprázatos ugrásokkal hidalja át, és e szökellések közepett új ellentmondások szakadékaiba zuhan, azaz : amit gondol és cselekszik — maga az abszolút zűrzavar. A káosz untalan felidézése, akarása. Mert csak ebből születhetik meg az új rend mitosza.

Rauschning jól pillantja meg ebben a hitleri magatartás lényegét, és ez a meglátás döbbenti, hökkenti, riasztja, hogy sürgető munkával, míg csak nem késő, a világ elé tárja a kortárs, a meghasonlott német emberi rémületét ennek az új Apokalipszisnek láttán.

Hitler és beavatottjai — írja Rauschning — egy új világfelfordulás Apokalipszisének lovasai», akiknek nincs szükségük egyetlen kötőerőre és hatalmi tényezőre, amelyek a korszak rendjét alkotják. Nincs szükségük a polgárságra, a munkásosztályra, a «régi államra», a vallásra és főképen : a katolikus egyházra. Íme, hallgassuk csak meg — példázatul — hogyan vélekedett Hitler szűkebb «baráti» körben az Egyházról?

«A fekete csuhások csak ne áltassák magukat. Idejük betelt, elvesztették a játszmát ... Én tudom, hol támadható meg ez a népség ... Megelégszem azzal, hogy közönséges bűntetteseknek nyilvánítom őket. Letépem képükről a tiszteletreméltóság álarcát ... Filmeket fogok csináltatni a fekete talárosok történetéről. Ott aztán közelről lehet majd látni azt a téboly-, piszkos önzés-, butítás- és csaláshalmazatot, ami az ő Egyházuk ... Kezeskedem róla, hogyha akarom, pár év alatt megsemmisítem az Egyházat, annyira odvas, törékeny és hazug az egész masina. Leomlasztásához nem kell több egyetlen komoly ökölcsapásnál ... Tagadhatatlan, hogy az Egyház valaha volt valami. Ma mi vagyunk az örökösei, mi ugyancsak Egyház vagyunk ...»

És ennek az új pogány Egyháznak ő volt a prófétája. Valósággal misztikus ködbe burkolta ezt az antikrisztusi szerepét. A germán mitosz, a prófétaság, a babona és a kabbala új misztikájába. Hitt a csillagokban, a jelekben, és hegyi magányában, az üvegkupola alatt, megreszketett a pogány végzet vacogtató érintéseitől. Horoszkópja, amelyet udvaronc asztrológusa készítettek számára, villámgyors felemelkedést jósolt, győzelmet győzelem után, aztán csupa zűrzavart, soha nem látott bukást. Tudott talán arról az ősi brandenburgi jóslatról is, amely azzal végződik, hogy a birodalom teljesen megsemmisül. Kezdettől érezhette azt a végzetes kötést. Azért sommázta, zsigerelte oly «egyszerűekre» a bonyolult problémákat — hazugsággal, öncsalással és kába erőszakkal is —, hogy szabaduljon és kieshessen a láthatatlan erők finom hálói közül. Hasztalanul vergődött. Rauschning, aki bizalmasa volt, már 1939-ben elébe tárta a tükröt, az igazi horoszkópot, az igazi jóslatot, amelynek szövegét maga Hitler fogalmazta meg. De a saját szövegének sem hitt. A nagy Világáltató önmagát is áltatta, és aki annyi milliót becsapott, végül is önmagát kergette «művével» együtt a kárhozatba ...

K. B.

Új Ember
1945 OKTÓBER 28 6

Lepold Antal:

Az esztergomi Bazilika

AZ ÚJ HERCEGPRÍMÁS székfoglalása alkalmából az ország figyelme az esztergomi bazilikára irányul. Csodálkozva kérdezik, miképpen volt lehetséges a beiktatás ünnepségét a súlyosan rongált székesegyházban megtartani. Bizony csak üres ablakok közt De a templom belseje a májustól folyó szorgos helyreállítási munka eredményeként már tűrhető rendben van Külsején még megszámlálhatatlan a sérülés Statikai hiba az oszlopcsarnok egyik oszlopára esett, amely mellett ideiglenesen két téglapillért emeltek. Ha a munka eddigi ütemében tovább folyhat és újabb károsodások nem lépnek fel, a templom eredeti alakjában megmenthető.

Egy monumentális hatás titka.

Az esztergomi bazilika Magyarországon a klasszicizmus korának legnagyobb építészeti alkotása. Nemcsak Esztergom város képének adja meg a jelleget, hanem széles körzetben egész vidéknek. A Duna szintje fölött 60 m. magas dombon áll a 100 m. magas, 118 m. hosszú és oldaltornyait beszámítva 91 m. széles épület egyszerű mértani formáival és melléképületektől nem takartan. Ez a magyarázata a hatalmas tömeghatásnak, amelyet nagy távolságban is a szemlélőre gyakorol. Elszigeteltségében inkább óriási emlékműnek tűnik, amely a hely fontosságát hangsúlyozza, mint gyakorlati lelkipásztori célra épült templomnak. S a magyar kereszténység és államiság születéshelyén valóban emlékmű is a bazilika.

Küzdelem az épület elhelyezése körül.

Száz esztendeig küzdött a két nézet egymással, a várhegyen a régi templom helyén épüljön-e az új székesegyház, vagy a város belsejében. Az utóbbi nézetet leginkább az esztergomi káptalan képviselte, amely a lelkipásztori szempontokon kívül a várhegyen még megmaradt történelmi emlékek kiemelését kívánta és az egyenlőtlen szintű, aránylag szűk és meredek hegyen nagyobbszabású épületek kellő elhelyezését lehetetlennek tartotta. Azonban a káptalan nyomós érveivel szemben a jogfolytonosságot képviselő másik nézetnek kellett győzedelmeskednie, mert ezt olvasták ki az országgyűlésnek az Esztergomba visszatérést sürgető törvényeiből a királyok és a prímások s azt vallották maguk is.

Három építőművész hat terve.

Csáky Miklós prímás (1751—1757) foglalkozott először az új székesegyháznak a várhegyen való elhelyezése kérdésével. Megbízott építésze (Giovanni Ricca) azt a megoldást ajánlotta, hogy az új székesegyházat a nehéz terepviszonyok miatt a hegycsúcson építsék északdéli irányban, a Bakács kápolnát bontsák le. Ajánlatán megbotránkoztak. Barkóczy Ferenc prímás (1761—1765) Canevale (Ganneval) Izidort, a váci székesegyház építőjét bízza meg a helyszínrajzok és az egyházi épületek elhelyezési terveinek elkészítésével. Helyszínrajzait ismerjük, de tervéről csak annyit tudunk, hogy a magyar kamarai építésznek, Franz Anton Hillebrand-nak nem tetszett, talán azért is, mert a nagyszabású feladatot maga akarta vállalni. Hillebrand 1762—1764 közt három tervet készít. Az elsőt, abban a tudatban, hogy a vár erődítményeit nem szabad bántania. Ez a terve a legzseniálisabb, mert a vár alakjának megtartásával mégis teljesen megoldotta azt a térkiképzést, amely a székesegyház, a primási palota, a szeminárium, a kanonoki házak, a könyvtár és levéltárak elhelyezésénél később is mindig alapvető maradt. Magyar kultúránk nagy vesztesége, hogy ez a terv meg nem valósult. Miután Barkóczy kieszközölte az engedélyt, hogy a katonai erődítményekre nem kell figyelemmel lenni, Hillebrand eredeti koncepcióján csak keveset változtat s bizonyosan kényszerűségből egyszerűsít. Második tervének famodellje fennmaradt, a kivitelezésre elfogadott harmadik tervének több részlete pedig a legújabb időkig a primási gazdasági levéltárban feltelenül rejtőzött és az új átrendezéskor került elő.

Hillebrand alapvetése.

HILLEBRAND is nagyarányú talajegyenlítést tervezett a várban, hogy a templom és annak nyugati részéhez kétoldalt csatlakozó primási palota számára egyenletes síkot nyerjen. De a mostani szintnél 4 méterrel magasabb síkot alkotott s a Bakács-kápolnát meghagyta eredeti helyén úgy, hogy a kápolna 6 méter magas kis dombon kiemelkedett volna az általános síkból. Azért a templom déli tornyából a primási palota déli szárnyához futó árkádfolyosóból történt volna a kápolnához a feljárás. Ez az elrendezés élesen hangsúlyozta volna a régi Bakócz-kápolna jelentőségét. A templom egyhajós és kereszthajós lett volna, a négyezett fölött dombon álló kupolával, a keleti oldalon a templommal összeépített két négyszögű toronnyal, a nyugati oldalon kidomborodó apszissal. A déli és az északi oldalon két elliptikus mellékkápolna kupolával, egy-egy kisebb kidomborodás két mellékoltár számára, azután a keresztfolyosó két szára ívelő apszissal, a szentély mellett két hosszúkás emeletes sekrestye tagolja a falakat. A primási palota két szárnya a dunai fronton a templom szentélyétől jobbrabalra északi-déli irányban fut, de a végén derékszögben törve, kelet felé fordul. A két szárnyat a templommal és egymással a sekrestyeajtókig, majd az apszis mögé is futó árkádfolyosó köti össze. Enyhe lejtésű út vezet a várhegyről keleti irányban Az út két oldalán, az alsó síkon a várban álló primási palota keletre forduló szárnyaival egy vonalban sorakozik a két L alakú szeminárium és a kanonoki házak, de az utóbbiak vonala közepén 45 fok alatt törik. Két alagút a lejtő alatt biztosítja a közlekedést.

Hillebrand után hetvenhárom év és öt építőmester.

BARKÓCZY HALÁLA (1765) után megáll a munka s csak 55 év múlva fog hozzá ismét Rudnay Sándor prímás. I. Ferenc király 1820-ban személyesen megjelenik Esztergomban s Rudnayval való tanácskozás után elhatározzák, hogy az újjáépítésnek Hillebrand alapján kell történnie, de azt a klasszicizmus stílusában át kell dolgozni. A király felajánlja udvari építészének Ludwig v. Rémy szolgálatát. Rémy megbízza hivatalának tagját, a kismartoni születésű Khünel Pált hozzávetőleges terv elkészítésével. Mikor Rudnay a munka siettetése végett Bécsben jár, Rémy Khünelnek eddigi munkáját megmutatja, amely teljesen kész terv volt és Rudnaynak annyira tetszett, hogy a királynál kérte Khünel szabadságolását és az újjáépítéssel való megbízását, ami meg is történt. Khünel a Hillebrand-féle terv összes használható elemeit, még a méreteket is megtartotta és csak az új stílus által követelt változtatásokat tett. Visszatért Ricca és Hillebrand korábbi elgondolásához a Bakács-kápolna ügyében s annak lebontását és az új székesegyházba való beépítését javasolta. Megváltoztatta a szemináriumok alakját, a kanonoki házsorokat pedig nem törte szögben, hanem ívben futtatta egymás felé. Azonkívül a talajnak 4 méterrel mélyítését kívánta. Khünel még az alapozási munkálatok idején meghalt. Helyette eddigi segéde és unokaöccse Packh János kapott megbízást az építés vezetésére. Az altemplomot egészen Packh tervezte az építés közben több változtatást tett a Khünel-féle terven. Felépítette a templomot a falegyenig és a hajót be is boltozta, befejezte az alagutat és a kanonoki házsort, mikor merénylet áldozata lett. Kopácsy prímás 1838-ban Hild Józsefre bízta az építészeti feladatot. Hild egészen a saját tervei szerint építette a kupolát, a szentélyboltozatot, a nyugati előcsarnokot, a két oldaltornyot, a szemináriumot s megkezdte a keleti nagy oszlopcsarnok kialakítását, de az utóbbit már Lippert József fejezte be, aki Simor János prímás idejében a templom belsejének és a Bakács-kápolna boltsügének műmárványozását is vezette.

Hillebrand és Khünel nagyszabású tervei csak részben és így is jelentékeny változtatások mellett valósultak meg. Egészen elmaradtak a primási palota szárnyai, az egyik szeminárium és a kanonoki házsorok fele. Hillebrand terveinek ismeretében meg kell állapítanunk, hogy az esztergomi bazilika és a csatlakozó egyházi épületek elhelyezésének, beosztásának és méretejnek szerzősége Hillebrandot illeti meg, mert a tervezésben összes utódai az ő tervéből merítettek.

VÁLASZ LEVELEKRE

PARASZTSÁGUNK PROBLÉMÁI. Joggal bírálhatjuk amiatt az Új Embert, hogy munkatársai között nem akad a falusi magyarság problémáihoz értő. Pedig első szempillantásra úgy tetszik a dolog, hogy mi sem volna könnyebb a falu papjai sorában keresnünk olyanokat, akik alapos helyszíni ismerettel és tárgyi tudással megfelelnének ennek a nagyon fontos feladatnak is. Nos, mi megpróbálkoztunk ebben az irányban is — sajnos kevés eredménnyel. Szomorú és megdöbbentő, hogy egészen ritka kivételtől eltekintve senki sem akadt, aki szándékainkat megértette és támogatta volna. Gyakran megismételt kérdezősködésünk és nógatásunk után kaptunk ugyan — tömegével — cikkeket, hozzászólásokat a vidékről, de ezeknek az írásoknak majd mindegyike líral, vezéreikk-szólamokkal ékes általánosságokban merült ki. Kudareba fulladt kísérletezéseinket majdnem azzal a szomorú megállapítással kellett félbehagynunk, hogy falusi magyarságunk problémáinak szakszerű és tárgyi adatokban bővelkedő ismertetésére nincsenek embereink — még azok között sem, akik évtizedeken keresztül hivatásszerűen foglalkoznak a néppel.

FIATAL LEÁNY VAGYOK. Nem közölhető.

VERSEK 1945. Csekély művészi értékkel rendelkező versek. Ne haragudjék meg reánk, ha nem biztatjuk és nem kápráztatjuk!

R. GY. Még szárnypróbálgatásnak is túlságosan korai és gyenge.

Díszhangverseny a Zeneakadémián

az Örökimádás-templom helyreállítására

Az Üllői-úti Örökimádás-templomát sem kímélte meg a háború vihara. A templom és a zárdaépület megrongálódott. A legfájdalmasabb kár: tönkrementek a templom felbecsülhetetlen értékű, művészi színes ablakai. A zárdai Keresztény Anyák Kongregációja *dr. Tiefenthaler József* prézes irányításával most lelkes munkába kezdett, hogy megjavíttassák a templom sérüléseit. Elsősorban az ablakokat szeretnék pótolni.

Valóban megható az az odaadás, amellyel kezdeményezésük találkozott. Díszhangversenyt rendeznek a Zeneakadémián. A legnevesebb művészeket kérik fel, mindenki ingyen vállalja a szereplést. A Zeneakadémia nagytermét a kultuszminiszter támogatásával díjmentesen kapják meg. A nyomtatványokat a szaléziánusok készítik el. A hívők versenyeznek az áldozatkészségben a nemes cél érdekében. Bizonyos, hogy a hangverseny nagy-nagy siker lesz és a templom tovább teljesítheti magasztos feladatát, az örökimádást, engesztelésül, az egész országért.

A díszhangverseny november 3-án lesz d. u. ½3 órakor. Közreműködnek *Basilides Mária, Palló Imre, Pataky Kálmán, Starker János, Székely Mihály, Bilicsi Tivadar, Dobay Lívia, Garay György, Sallay Iván, Sárdy János, Temesváry János, Walter Rózsi, Gordon Artúr* és *Pless László*. Jegyek válthatók a Zeneművészeti Főiskola portásánál és az Örökimádás Zárdában (IX., Üllői-út 77.).

Építési vállalat mélyépítési csoportjának vezetésére különösen hídépítési munkákban gyakorlott **mérnököt.** Fiatal, vezetőállás betöltésére alkalmas szakember ajánlatát, a személyi adatok, eddigi működés és fizetési igény megjelölésével „Újjáépítés" jeligére a kiadóba kérem.

„KASZAP ISTVÁN LAPJA" kiadóhivatala örömmel közli a kedves Kaszap tisztelőkkel, hogy Kaszap István Lapja újból megjelent. A kevesebb példányszámra való tekintettel azonban a budapesti címekre postán nem küldünk ki lapokat; kedves olvasóink szíveskedjenek azokat a templomok előtti terjesztőknél beszerezni.

6 voltos ACCUMULATOR
ELADÓ. IX. ANGYAL-U. 33. ÉPÍTÉSI IRODA

MAGYAR KORUS FIOKJA
BUDAPEST. VII., DEMBINSZKY-U. 10.
Üzletvezető: Súlyi Lajos.
«Szent vagy Uram» imakönyvek és az összes Magyar Kórus kiadványai viszonteladóknak a szokásos kiadói árengedménnyel.
Viszonteladóknak! Vidékre a pénz előzetes beküldése mellett tudunk csak szállítani.

MÉSZÁROS LAJOS
EGYHÁZI MUÖTVÖS MESTER
BUDAPEST, VIII., MÁRIA-UTCA 15.
Raktaron tart és készít mindenféle egyházi szereket. Kelyhet, szentségtartót, keresztet.
Javítás, aranyozás, ezüstözés.

AKI HIVATÁSBÓL
szívesen dolgozna papi háztartásban és egyesületek vezetésében segítene, jelentkezzen Orosháza, V., Teréz-u. 2.

Mahunka Ferenc
vászon, lehérnemű szaküzlete
Budapest, V., Erzsébet-tér 2.

KEGYTÁRGYÜZLET
Szent Domonkos-templommal szemben.
Budapest, VII., Thököly-út 48. sz.
Imakönyvek, kegytárgyak nagy választékban.

ROSARIUM
háziipari és kereskedelmi kft.
Főüzlet: VII., Péterffy Sándor-u. 6.
Fiókuzlet: VIII., Mária-u. 19. I. 6.
Kegytárgyak
olvasók, imakönyvek, keresztek, plakettek.
Viszonteladóknak! Vidékre a pénz előzetes beküldése mellett tudunk csak szállítani.

RÓM. KAT. KÁNTOR
helyettesítést vállal vidéken is: Czézár Károly nyug. rk. kántortanító. Budapest, VII., Peterdy-utca 4, II. 6.

OBERBAUER A.
UTÓDA
templomberendező és zászlókészítő vállalat
MOST
Budapest, IV., Váci-utca 15. sz.

Harmóniumok
újak, legjobb békebeli minőségben még kaphatók: HÖRL-nél, Budapest, II., Török-u. nyole (8.) (Irgalmasokkal szemben.)

UJDONSÁGOK
Dr. Bank József: Káptalani méltóságok Magyarországon — Alapár 2.—
Dr. Waigand József: Ismerd meg, dolgozzál érte! Rövid missziós enciklopedia ... 3.—
Perlaky L.: Mazarin bíboros 8.—
Tower Wilmos: Másvilág, pokol, mennyország ... ... 10.—
Leányoknak:
Gerely Jolán: Add nekem a szívedet ... ... 7.—
Gerely Jolán: Majd ha asszony leszek ... ... 9—
Tower Vilmos: Vigasztaló gondolatok ... ... 4.—
Bognár Ferenc: A szentmiseszolgáltatás 2.60
P. Pius-Uhl Antal: Papi elmélkedések ... ... 17.—
Jelenlegi szorzószám: 150.
Szentképek, levelezőlapok, olvasók, levélpapírok, nagy választékban kaphatók:
KORDA r. t. könyvkereskedésében
BUDAPEST,
VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4. sz.

BAZSÓ Baross-utca 66—68. **ING** hozott anyagból is készül

STRAUB U.
92 éves festék szaküzlet.
Budapest IV., Eskü-tér 3.

Brilliánst aranyat, ezüstöt, ékszert VESZEK-ELADOK
SCHIFFLER NANDOR ékszerész, BUDAPEST, IV., Petőfi Sándor-utca 7. üzlet.

Kiadja: Az ACTIO CATHOLICA
Felelős kiadó:
MIHALOVICS ZSIGMOND prot. kanonok,
Felelős szerkesztő: PÉNZES BALDUIN,
Szerkesztőség:
Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. II. 17.
Kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 30.
Engedélyezési szám: 1852/M. E./1945.
Nyomatott a Stephaneum nyomda körforgógépén, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám
Felelős: Kajsás János

Relikül, bőrönd, pénztárca **OLBRICH**-nál a régi minőségben
BUDAPEST, VI., TEREZ-KORUT 3.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

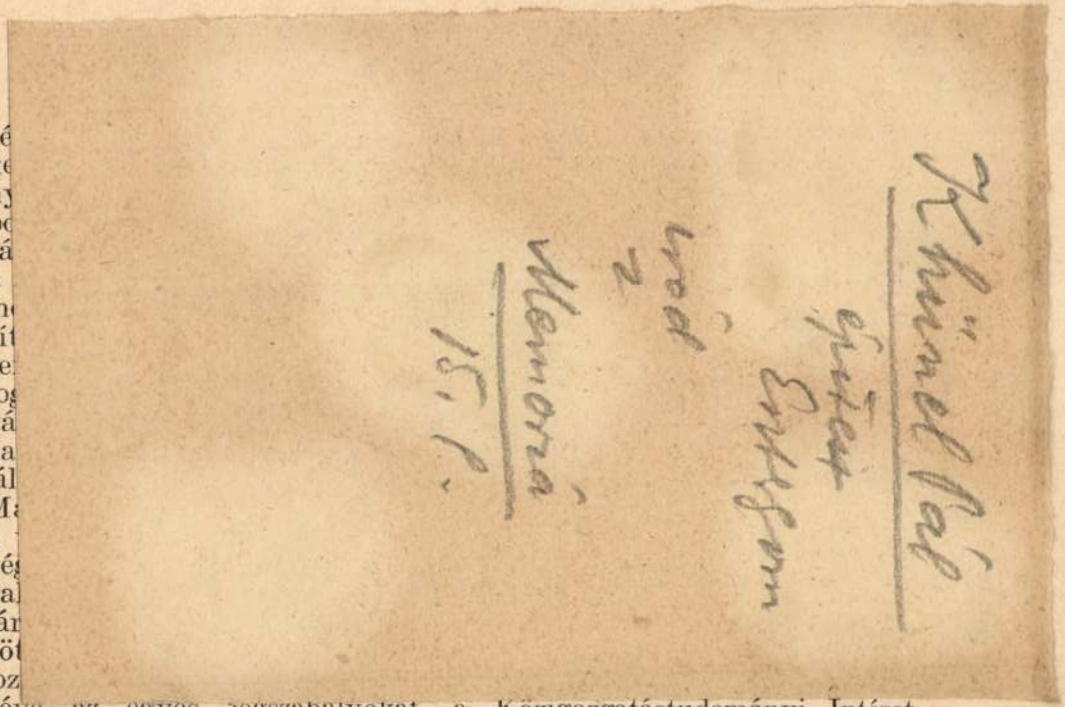

véve az egyes jogszabályokat, a Közigazgatástudományi Intézet munkaközösségébe tartozó joghallgatók segítségével kicédulázta azokat

teljes problematikájának feldolgozására irányuló monografiájának első köteteként megírta „A mulasztás I. A mulasztási bűncselekmény okozatossága" (Pécs, Dunántúl, 1937.) című nagyobb (VIII+240 oldalas) munkáját, amelynek elkészítésével kapcsolatban 210 szakmunkát dolgozott fel. A könyv első része a tudományos alapvetést, a filozófiai megalapozást adja, a második a büntetőjogi okozatossági elméletek átfogó bírálatával foglalkozik, a harmadik végül a mulasztási bűncselekmény különössége által nyujtott első büntetőjogi probléma tárgyalását, az idevágó vélemények bírálatát és a probléma feloldását tartalmazza.

A budapesti tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Augustin Vince (1909, Budapest, róm. kat.), egyetemi belgyógyászati klinikai díjtalan gyakornok Budapestről, alkattani és örökléstani kutatásokat folytatott (Herzog professzor) félösszegű kutató ösztöndíjjal. „A vérnyomás változása évszakok szerint" (Magyar Orvosi Archivum, XVIII. kötet, 4. füzet, 1937.) című közleményében terjedelmes anyag középértékeként kimutatja, hogy a vérnyomás systolés és diastolés értéke tél végén és tavasszal a legmagasabb, de a férfiak és nők között nem változik egyformán. További munkálkodása kapcsán kb. 7500 beteg klinikai kórtörténete alapján az öröklés-

Khünel Pál

építész

l.

Lepold-Homor Esztergom

46-l.

Lepold-Lippay Esztergom

17.l-70.l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

KHONEL (*Khinel*) *Pál*, építész, l. *Kühnel P.*

1084. *I. Géza király.*

Derékig, kissé jobbrafo
májú, de egyoldalú érmen
keblébe dugta, baljával pedig
bajusza és körszakálla hoss
köntöst és lehajtott gallérú
emelkedett perem mentén h
»GEYZA. I. VNGAR. REX. MOR

Rézszínű ólom, átmérője 6
téke 20 K. — Havas (Hirsch) E
(787–907). — Átvétetett az 190
909), az 1910 február 25-iki 656
leiratok, illetőleg az 1910 januá
márczius 23-iki (519–910) sz. je
tett 1908 január 31-én (41–908).

Khüninger, Christoph

ötvös 1588–1612, Sopron

l.

Csatospromötv

15. l.

Khurmesser Péter

ötv.

l.

Kőmagyotnj.

867. n.

Egyenleg	X	Követel	Tartozik

Eger. Sz.:

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	35.-	35.-		
	66.-	66.-		

867

Petrus Khurmesser, * Kassa — *Kaschau,* M ca 1600 (?), 1605— Lyon, Paris. —A kassai levéltár adatai szerint örökségi ügyekben 1605-ben mint Guise herceg lyoni udvari ötvöse, 1608-ban mint IV. Henrik király párizsi udvari ötvöse szerepel. Mihalik J. szerint valószínű, hogy szülővárosában tanult, ott lett mester 1600 előtt s ott működött 1603-ig. — *1605 als Hofgoldschmied des Herzog von Guise in Lyon, 1608 als Hofgoldschmied des Königs Heinrich IV. in Paris erw. in Erbschaftsangelegenheiten im Kaschauer Archiv. Nach J. Mihalik wahrscheinlich in Kaschau gelernt, vor 1600 Meister geworden und bis 1603 dort tätig gewesen.*

Nr. 813 Serleg, kerek talppal és hólyagos nyélgombbal. — *Pokal, m. rundem Fuß u. Buckelnodus.* — „1603."

Museum, Bártfa — *Bartfeld.* Múz. és Könyvt. Értesítő 1909, 74 (Mihalik J.), képpel — *mit Abbildung.*

Ta L d

Vgs

Khurmesser Péter

ötvös

Kassa

Kőmagyötvj 144. l.

Arezzoi iskola a XV. szaiad végéről:

A Madonna:

Mária a g
~~[illegible]~~, alkép t
~~[illegible]~~ jobb kere
megyszinü ruh
gyermek öltözete ho
Az (hátter) aranyo
lévő czimerpajzs ~~[illegible]~~
kornak, ~~[illegible]~~ mig ok a mási
Tempera,
~~[illegible]~~, j
Arezzo Felső olasz,
Régi ~~[illegible]~~

Ltha

64

4485
9
40365

MA. II.

M.D.K.

KHUSZTERMAN Nic.

murariorum magister

Martonvásár

1952)

Művért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136. l.

Khüne v. Neyhaus, J.

1766

l.

Eperjessy 1929

21. l.

Khünel

Esztergom.

vied

Kühár Flóris O.S.B.:

Barlangok, sirok, kupolák. Budapest, 1935. 61. l

Khüner Mátyás

gróf fazekas és
regement alattvaló
1636-ban kárat
vett Győrben a
Sz. János utcában.
Özvege e kárat
1641-ben adatta.

Vitt Győr

149. l.

a hosszabb időt kivánó szöveg, és a rajzok fába ~~rajzo~~ rézbe vagy kőmetszetű ~~[illegible]~~ elkészítése de kivált a más nitalán sürgetőrb

az uj országgyűlésen más, hanem ugyanis analog munkával képviselőtársaik van szerencsém Excellenciádnak a következőt előterjesztem és annak elfogadását kikérni

(~~a nek a nekik~~ szintén ~~Excellenciád~~ ~~által engedélyezett~~ budgetjeből. Van ~~be~~ szerencsém ezen munkát, mely más a kitűzött határidő előtt elkészülend, ~~az országgyűlés~~ ~~tagjai kiszt elosztásra~~ bizottságunk munkálkodása tanusságaul az országgyűlés tagjai kiszt elosztás végett cijánlani. Az akadémia archaeol. ~~bizottságának~~ ~~budgetje~~ ~~[illegible]~~ bizottságának budgetjéből vételvén ez által megkíméltetnek a kettős kiadás ha t.i. az utóbbi Külön munkát kiadna és annak nagyobb összeg megmaradna régi emlékek, nevezetesen a visegrádi öreg torony restaurationjára. más részt pedig a monographia, melynek kiadására az előkészületek évek óta folynak fényesebb leend, mint egy rövid

parochialis

Kiaschek Gusztáv

ötvös

czüstkoszoms

l.

Ladányi II.

213-l.

Vétel: 28 db arany 20 K- di à 20·25 567-
378 $ à 49·60 M 1874·88
2441·88

½ ‰ adó 1·22
½ ‰ alkuszdíj 1·22
½ % jutaléK 3·05 5·49
2447·37

Klaschek Gusztáv

Budapest 1940. sept

Klaschek Gusztáv ékszerész,
arany-, ezüst- és fémárugyár, VII.
Király-u. 13. 227-015
Lakás, VI. Kazár-u. 10. 426-124

Kiaschek Gusztáv

Kiaschek Gusztáv ékszerész,
arany és ezüstárugyár. VII.
Király-u. 13. 227-015

Budapest, 1940. sept

Kiaschek Gustáv

mnótvös Bpest

ezüstkoszorúsmester

Életrajz

La magyiparalm. 209. l.

Kvaschek Gusztáv

ötvös

életrajz

lásd

A m. ipar almanachja. 20.9.l.

1929

czúst koszorus

Kiaschek György

Arcképtanulmány
Női fej
Aktvázlat
Kroki

Szabad képzőművészeti rajz- és festőiskola kiállítása. 1926. 2 l.

Kiaschek György MDK

Tyrcképtanulmány Pasztellek és grafikák
Női fej
Aktvázlat
Kroki

Podolini Volkmann Artur tanitványainak kiáll.
1926. ápr. Váci ut 15.

Hibanyikor nobrászművész

Magyar Nemzet 1950
január 6. 4 old.

Hatvári Rejő és nobora a nagy
moszkvai kiállításon.

Khüninger Kristóf

ötvös, Sopron 1588

l.

Csatosporomötv

g. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II 147 l.

Név: Khüpling Franz

Foglalkozás: könyvkötő (Buchbinder)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1772 VII. 31

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

MDK.

Kiállitási meghivó

Veszprémi E"yetem 1967 aug.11.

1021

1975.III.12.18.25.TV. -Hné-
A meglátott horizont.

-A hires szolnoki müvésztelep legrégibb, de szellemében és alkotásaiban nagyon fiatal müvészének Kiói Ferenc Munkácsy-dijas érdemes müvésznek vendégei vagyunk.

-Tüz cimü képemet még főiskolás koromban csináltam, ezzel a képpel lettem szolnoki müvésztelepi müvész.

-Mi tartotta itt Feri bácsit 40 esztendeig ?

-A két folyó találkozása, a Tisza, az Alföld, a nagy síkság, a fölé boruló nagy égbolt. Kevés, de szép alaku felhővel. És nagy csend mindenütt, a szemet viszi a folyó és a fantáziát a kanyarulatok viszik tovább.

-Elmondhatjuk e ma is Petőfivel, Szép nagy Alföld, legalább nekem szép ?

-Hát kérem szépen, hogy maradéktalanul, mert nekem különösen szép.
-En megláttam a régi romantikát, de meg kell, hogy lássam az ujat is, mert nyitott szemmel járok. A vetésekből a pipacs, a szarkaláb, a buzavirág, a vad borsó kiveszett, de oda kell nézni arra is, hogy a termés többszörös.

Kiácz György

A Fővárosi Kertlszet loo éve. /Szerk. Kiácz György, foto: Mészáros András, ill. Szabó Ildikó./ - Bp,1968.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt. 1971.2.sz.149-182.l.

158. l.

Kiaschek Gustáv

műötvös.

l.

Ladányi M.

A magyar ipar almanachja.
Bp. 1930. 2/3. l.

erüst korsorus
mester

Klummer Mátyás farehas

Győri Szemle 1941. 186.

A győri ipar Történetéről

Khuenner Mátyás
nemet fazekas
Győrben a XVI. század
végén.

Bedy Vince:
Adalékok a győri
ipar történetéhez.
Győri Szemle.
1941. 186. l.

JOS.KHUN, textilfestőmester

Az eperjesi céhhez 46 helységből 88 mester tartozott. Többen Galiciából is,1701-1848 közt.Mesterjegyzék nem maradt.Levelezés és"Protokol farbiarskeho cechu 1801-1864"alpaján ismerjük őket.
E mesterek egyike volt:
28.- Jos.Khun, 1810. Szántó. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

KHUNTZ (Hoch Konrad) Perlier (Pony)

1444

An 1996/1-3. 227

veraicont tartó két angyal festve. Oromdeszkán fia
Madonna, Szent Adalbert, pk. és Szent István kir. s
két új szobrocska, mely Szent Lászlót és Szent Imr
Szárnyain elül és hátul négy-négy festmény Szent
legendájából. Szekrény szélessége 145 cm. XVI. s.
Fafaragvány.

2. Déli mellékoltár. Szekrényében Szent Ilona és S
ülő alakját tájképi háttérrel ábrázoló dombormű. p
lombok közé festett veraicon; oromdísze négy fial
áttört lombokkal, közepén Szent Sebestyén szobrá
festmények: belül 2 jelenet Szt. Egyed s 2 jelenet
életéből, kívül szintén. Szekrény szélessége 130 c

3. A harmadik szárnyasoltár maradványai. Szárny
korlátjára szögezve. Mellső lapján két jelenet egy
vértanú legendájából /övig meztelenül ostorozzák

MDK

Khünel Pál, kismartoni születésü épitész.

hozzávetőleges tervet készit a székesegyházhoz.

Leopold Antal: Az esztergomi Bazilika. Uj Ember, 1945. okt. 28. 8.l.

Khünel Pál építőmester

Uj Ember.1945.okt.28. 8.old.
Leopold Antal cikke.

Khnüel Pál

becsi ejtész

erod

Számord 13. l

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM 1802

KÖZGYŰJTEMÉNYEK
ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 13.

47o-1948.sz.

Dr. Dercsényi Dezső urnak,
egyetemi m. tanár

Budapest
Müeml. Orsz. Bizotts.

KHUENCZ MIKLÓS, iparos

Nyugat-magyarországon letelepedett ujkeresztény csoport tagja. 1617.márc.elején szerződtek Landaui Erazmus és Benigna felső-ausztriai birtokosokhoz,de ugylátszik eb ől nem lett smmi,mert 1617-18-ban a Batthyányak nyugat-magyarországi birtokain vannak. 577.old.

KATONA IMRE: A Vas megyei keramikus hagyományok és a Magyarszombatfai Kerámiagyár 1.rész. 573.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XX.évf. 1966. 4.szám. Szombathely, 1966

Khümayer Róbert

Koncz Antal és Cser Károly a szobrászok csoportjában már tavaly is feltünést keltett müveivel, mint "A holnap müvészei" c. kritika megállapitja. Az uj Képzőművészeti Főiskola növendékei , -közöttük a három müvész is- kiállitást rendeztek a Könyves Kálmán Müintézet szalonjaiban.

A HÉT, Bp. 1910. márc. 27.
XXI. évf. 13. sz. 210-211. lap.

KHURMESSER *Péter*, ötvös, l. *Kürmesser P.*

~~1084. Ismeretlen művész.~~
~~A XIX. századból.~~

1084. I. Géza király.

⊥ menten haladó

Derékig, ~~és~~ kissé
Jobb kezét keblébe dugta,
föl. Haja, bajusza és kör
bos köntöst és lehajtott
perem ⊥ vonalkereten belül:

GEYZA. I. VNGAR. RE

~~Emelkedett pereme,~~
~~hátlapja sima.~~

Rezes ólomdombormű
20 K.-- Havas Emil ajándék

A. P. KIBALNYIKOV

Sztálin díjas képzőmű vész

NN: Szovjet vendégeink műtereinlátogatásai.

Művelt Nép, 1955 VI évf. - 11. sz. március 13, 8 l

Kibédy Sándor

festő

Kibédy Jamada

mi lettem 1898 decz. 31. in Szerdahely (Sieben szilva). Zamultam Siétkely udvarhelyen, bővebb ismeretiket a Nagyszebeni Brückenthal muzeum bom szerestem. Szóbbá Budapesten. Kialitasom volt Nagyszeben és Udvarhelyen. Rajsolni tanultam Pálla jemő tőt.

Sagyt Erzlése 1925. T. 28

Kibédi ref. templom

Alapkövét letették 1552-ben; a ref.-ok bővitették 1640-ben, mikor kötornyot is épitettek hozzá. 1709 nyarán leégett. 1710-12-ben renováltak. Ujjáépitettek a régi templom köveiből 1820-26-ig, egyes részeket beleépitve a régi templomból.

Benkő Károly

Marosszék ismeretése. Kolozsvár 1868-69. 230. l.

683. *Guyon Rikhárd*

Mellig látható, kissé
választott haja fürtözött,
kék. Mélyen kivágott ruh
a nyakán lévő zsinóron é

Vászon, méretei 62·7 : 47
30 K. — Vétetett a gr. K
A megszerzésére vonatkozó a
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 á
jegyzék XVIII. — Az átvételt
8-iki 14895 sz. leirat (159–96.

Kibédi Varga Áron

P.B.: „A Magyar Mühely találkozója Bécsben" cimmel közli, hogy a párisi Magyar Mühely Bécs mellett Hadersdorfban tartotta meg baráti összejövetelét ez év junius 30.- és julius 2.-a között. A különböző országokból a nyugati magyar irodalom és művészet képviselői vettek részt a találkozón. Az irók, költők, kritikusok és képzőművészek nevének felsorolása mellett emliti meg a képzőművészek közül Bujdosó Alpár, Kibédi Varga Áron, Megyik János, Nagy Pál és Papp Tibor közös munkáját, a "vizuális költemény"-t, valamint Jovánovics György és Megyik János közösen készitett plasztikáját. Fenti c. beszámolót lásd: Vadas József: "Formatervezés a Hiltonban" c. cikkének hátlapján, Pintér Béla nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juli.16.
XXI. évf. 29. sz. 6. lap.

Kibler Kristof

laid

Arch. Ert.

1910. 265

KIBÉDY *Sándor*, festő, * Szerdahely (Szeben vm.) 1898 dec. 31. Székelyudvarhelyen, Nagyszebenben és Budapesten tanult. Nagyszebenben és Marosvásárhelyen műveiből koll. kiállítást rendezett.

E. G. I. 552 l

1085. *Szent László k*

Derékon alólig, szemb
de egyoldalú érmen van á
bárdot, baljában pedig ker
bajusza és körszakálla ho
megkötött köntöst és váll
irata a vonalkörön kelül
LÁSZLÓ 8-DIK KIRÁLY 10

Ezüstözött rézvéset, átm
Értéke 30 K. — Havas (Hi
30-án (787–907). — Átvétete
(1950–909), az 1910 február 2
eln. sz. leiratok, illetőleg az
az 1910 márczius 23-iki (519–
jelentetett 1908 január 31-én

NYOMTATVÁNY.

Kiblich Matyás
(Matthias)
Emailmaler
1710 Emil Perron-
bam.
(Schatzkammer
d. österr. Kaiser-
hauses)

Lamberger
52. l.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Kiblich Mátyás

órás Pozsony

asztalióra XVII. sz.

wód

Csányi Mihárát

101. l.

Kieblich Mátyás

órás, Pozsony

XVII. n.

ivod

Pritz

54. l

A'. 148 (19).

KIBEL, Johann, pozsonyi kőmüves

J. K. Maurer, +44 éves korában, Pozsony 1831 november 20, tüdőbájban. (1831, 1175 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Kieblich Mátyás

pozsonyi órásmester müoét Bécsben ör-
sik.

Genthon I.: Monumenti Artistici Unghe-
resi All'Estero; Acta Historiae Artium,
Budapest, 1970. 1-2 sz.

300.

K

MDK

Kibling Ede építész

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár épületére 1862-ben kiírt tervpályázaton a második díjat nyerte. Mást nem tudunk róla.

Bálint Sándor: Az építőművészeti klasszicizmus és romantika szegedi korszaka.

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug X. évf. 4. sz. 278. l.

MDK

Kibling Ede szegedi épitész

a szegedi takarékpénztár egyemeletes házának épitésére kiirt pályázaton I. dijat nyert

Épitészeti pályázat eredménye. Vas. Ujs. 1862. 93.l.

MDK

Kibling Ede szegedi épitész

Egy épitészeti pályazat története. Vas. Ujs.
1862. 99.l.

II. 147

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....l.

Név: Kiesling Joseph

Foglalkozás: Könyvkötő

Szárm.hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal.állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1767 X. 19

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 I. 147. l.

Név: Kibeling Joseph

Foglalkozás: könyvkötő

Szárm.hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal.állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1732. I-5.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Kibling József

könyvkötő

Szeged. 1813.

erőd

v

Tróeskönyvk

76. l.

KIBLING JÓZSEF, könyvkötő

Szegeden működött a XIX.sz.első felében. "Helybéli vala
lasztott polgár...boltjában leginkább oskolai és Imádsá
gos könyvek, melyek...Pestről Eggenberger és Budáról az
Universitas műhelyekből kerülnek ki..." 142.old.

INCZEFI GÉZA: Művelődéstörténeti emlékek Szeged
multjából 141 .o ld.

A Móra Ferenc Muz.Évkönyve, 1971-1. Szeged, 1971

Kibling L.
farcha

l.

Művészi Ipar

1893. 118. l.

gángyüjtő érdekeit is támogatná. Őskori
hoz avatatlan kéz hozzá ne férhessen, de
munkálatok alkalmával előkerült régészeti

A teljes laikus, avagy csak műked
a tudománynak hasznos munkát nem
árthat, mert végzett munkássága eredm
látszólagos haszonnal szemben pedig m
mit sem észlelt, mert tanulatlan szeme mé
nyos értéke vajmi csekély; a laikust, m
a szakférfiút. S ennek folytán nyilvános
ben csakis mint másodrendű anyag szer

Ha végigtekintünk hazai nyilvánc
kozással kell tapasztalnunk, hogy — ig
désük fősulyát arra fektették, hogy mi
tött anyagnál nem voltak tekintettel ann
csak tán néhány eserépedényt és az ily
annak pontos stratigraphiai följegyzését b
felülmúl egy másik, bronzban gazdag o
biztosat sem tudunk. Első esetben a b
körülmény között a praehistoriának eg
leletünk a legjobb esetben is csak mint

Sajnos, a gyüjtésnek most jelzett
anyagra, hanem az olcsóbb beszerzési

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 147 I.

Név: Kibling Michael

Foglalkozás: könyvtető (Compactor)

Szárm. hely: Buda

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: Nős

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1795 I. 2.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

Kibó Tamás grafikus

a Miskolci Galériában rendezett VII. Országos Grafikai Biennálén szerepeltek a művész kisgrafikái.

Láttuk, hallottuk

1976. jan. 11. Petőfi 21.10 M.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

KICHINA, Stefan Römüves

1751 Nagyborsztalány

Ars 1996/1-3. 227.

Radványszky billikom; kehely 1586-ból, vésett czí
bélyeggel. Hns Kuhn. 16 1/2 cm m.

Kehely 1591-ből C. H. vésett monogrammal. Vert
virágos LCB jeggyel, beszterczebányai bélyeggel.
W/ratislavia/ bélyeggel H jeggyel. Csésze Mars és
alakjával Augsburg A. V. jeggyel s még több igazi
hamísított ötvösmű.

Számbor Templomrom

XVII. századbeli, művészi jelleg híján.

Szászfalva R. kat. templom

Beszterczebánya filiális egyháza. Egyhajós szentél
egyenesenzáródó csúcsíveskori kőépület torony ne

Kichtenstein József, festő

Honderü, 1847. II. 11-12.

Ismeret tárca.

MDK

Kiczkó Lászkó belsőépitész

Gyenes István cikke. A kolozsvári gadtestpar. épületének müvészei. Pesti Hirlap, 1942. febr. 19.

MDK

Biró János cikke a kolozsvári uj hadtestpar. székházáról. Keleti Ujság, 1941. okt. 26.

KIBLING ÁDÁM, könyvkötő

Szegeden működött, K. József, könyvkötő fia. Kalendárium, Imádságoskönyv és kevés oskolai könyvek volt boltjában. ~~kéz~~ 143. old.

INCZEFI GÉZA: Művelődéstörténeti emlékek Szeged multjából 141 .o ld.

A Móra Ferenc Muz. Évkönyve, 1971-1. Szeged, 1971

MDK

Kiblich Mátyás

A Kunsthistorisches Museum őrzi Kiblich tojásformájú, gyémánttal, smaragddal és fehér zománccal diszitett zsebórájat, amelyet a pozsonyi mester a XVII. sz.-ban készitett.

Genthon István: Magyar művészet...

A Műgyüjtő, 193o. 5.sz. 138.1.

Kibling

č.

Lykanemzromantika

28.č.

Nagy Sándor
Nagyholás

Magyar művészeti emlékek külföldön

Irta: *Genthon István*

Nagyobb európai gyüjteményekben rengeteg értékes, eddig ismeretlen magyar műkincs lappang. Kis túlzással azt lehetne mondani, hogy a régi magyar műtárgyak nagyobb része a békebeli Magyarország határain kívülre került, legalább is a külföldön szerte szétszórt magyar tárgyakból lehetne oly múzeumra való anyagot összegyüjteni, amely vetekedne a Nemzeti Múzeum és az Iparművészeti Múzeum anyagával. Itt-ott hiányos lenne, kétségtelen, de teljes sorozatokat mutathatna be oly kincsekből, melyekkel a magyar múzeumok nem, vagy alig rendelkeznek. Ilyen pl. az Anjoukori ötvösség vagy az ereklyetartó-hermák sorozata.

Az alábbiakban néhány aránylag kevéssé ismert külföldi magyar műtárgyat sorolunk fel, leginkább az iparművészet köréből. Nem véletlen, hogy az ötvöskincsek azok, amelyek leggazdagabban vannak képviselve a külföldi gyüjteményekben. Ennek oka nemcsak a régi magyar ötvösség kiváló kvalitásaiban rejlik, hanem abban is, hogy a rendszerint nagy anyagi értéket képviselő arany és ezüst kincs könnyen szállítható, veszély esetén hamarosan védettebb helyre menekül. A külföldre került magyar tárgyak legnagyobb részét Ausztria őrzi, elsősorban Bécs, amely az összeomlásig ugyszólván napról-napra könnyedén gyarapíthatta gyüjteményeit a szomszédos Magyarország műtárgyaival. Tévedés lenne azt hinni, hogy a magyar kincsek, amelyek Bécsben összehalmozódtak, mind régebbi, évszázados szerzemények. A mult század végén alapított bécsi Iparművészeti Múzeumban is igen sok tőlünk való alkotás látható.

Jelentőségben és értékben a császári ház szerzeményei ezeket természetesen felülmúlják. Annál sajnálatosabb, hogy a Kunsthistorisches Museum évtizedek óta tudott és jól ismert magyar származású kincsei még ma sem találtak kimerítő méltatót. Négy rendkívül fínom szines viaszdomborművet őriz például a bécsi múzeum, az évszakok allegóriáit. Mesterükről, Lippay Györgyről ismeretes, hogy a XVII. század első felében dolgozott s a hasonló nevű esztergomi prímásnak atyafia volt. A domborművek máig nem jelentek meg reprodukciókban, éppúgy, mint Bocskay Györgynek, a XVI. század végén élő császári titkárnak és kalligrafusnak rendkívül érdekes írásmintakönyve sem, melyet ugyanott őriznek. Ismertebb az a XV. századi ezüst ivópohár, amelynek képét itt bemutatjuk s melynek fenekén Mátyás király hollós emblémája látható. Osztrák szakértők, akiknek stilkritikai megállapitásai csak addig precizek, míg nem magyar tárgyról

Szt. Magdolna ereklyetartó hermája Stopmica templomában

A Műgyüjtő 1930. 5. sz.

van szó, ezt a poharat a stílus világos szava ellenére, megokolás nélkül, burgund eredetűnek tartják. Az ambrazi gyűjteményből került a bécsi múzeumba a XIV. századi kincsek két remeke, a nagyváradi korona és országalma. Ezek már 1755-ben elhagyták a magyar határt.

Ismeretlen vagy alig emlegetett magyar ötvöskincsek is találhatók a Kunsthistorisches Museum példátlanul gazdag iparművészeti gyüjteményében. Ilyen pl. egy kulacsformájú sodronyzománcos függő, amelyről sem magyar, sem külföldi szakértő még nem emlékezett meg. Ilyen egy feliratos, aranyozott ezüstkanál, melyet a szabácsi erdőben találtak vagy egy tojásformájú, gyémánttal, smaragddal és fehér zománccal díszített zsebóra, amelyet Kiblich Mátyás pozsonyi mester készített a XVII. században.

A bécsi Iparművészeti Múzeum gyüjteményéből egy födeles kannát, amelynek mesterjegye (I P) mögött valószinüleg Prandtner János lappang, ismerünk. Szép sorozatot őriz a múzeum erdélyi ékszerekből, XVII. századi soproni ónkancsókból és holicsi fajánszokból. A Weltliche Schatzkammer vitrinjeiben is felismerhető néhány hazai eredetű munka, pl. egy zománcos kétfejű sas, amelyet I. Lipót magyar király és német-római császár a Homonnay-család egyik tagjától 1687-ben vásárolt vagy egy zománcos foglalatú cseppalakú magyar opál. Az újabban felállított ú. n. Geistliche Schatzkammer őrzi az Anjou-kori magyar ötvösség egyik legnevezetesebb remekét, a Nagy Lajos címerével, zománccal és drágakövekkel díszített kettős keresztet, amelynek összefüggése az aacheni Nagy Lajos-féle kincsekkel nyilvánvaló. Ez a 65 cm. magas, sajnos, többször restaurált mű a bécsi Burg kápolnájából került mai őrzési helyére. Ugyanitt látható Forgách Pál váradi püspök 1748-ban készült gazdagon díszített barokk-kelyhe, amely azonban valószinüleg bécsi munka.

Az állami gyüjtemények korántsem merítik ki a Bécsbe vándorolt magyar műtárgyakat. A kapucinusok két, számunkra rendkívül becses ereklyét őriznek: Szent István királyunknak erszényét és sapkáját. Ha a hagyomány nem is tekinthető teljesen beigazoltnak, hitelessége nincs kizárva, mert mindkét tárgy XI. századi bizánci selyemszövetből készült. Rendkívül sok apróbb iparművészeti tárgy, ötvösmunka, úrihímzés és népies keramika lappang az apróbb bécsi magángyüjteményekben. A jelentéktelenebbeket elhanyagolva, megemlékezhetünk néhány nevezetesebb magyar eredetű műalkotásról.

Penzingben, Bécs külvárosában, a Cumberland hercegi gyüjteményben egy Sh mesterjegyű, XVIII. századi aranyozott ezüstbe foglalt elefántcsontkanna rejtőzik, amely az ötvösjegyek legismertebb feldolgozója, Marc Rosenberg szerint magyar, sőt pesti mester munkája lenne. Tudtunkkal e kiváló darabot magyar részről még nem sorolták be ötvöskincseink gazdag leltárába.

Egy nagy bécsi magángyüjteményben, Reuss Henrik herceg kollekciójában Hann Sebestyén három műve található, egy födeles kanna, egy födeles serleg és egy ovális tál. Ugyanitt rejtőzik Johann Prandtner szép bors- és mustártartója. A bécsi gyüjtők közül különösen fontos a mi szempontunkból Rotschild Nathaniel báró, aki nem kevesebb mint három sodronyzománcos kehely boldog tulajdonosa. A XV. századból.

Ezeket a kelyheket Hampel József, aki Kövér Béla álnéven középkori ötvösségünk sok homályát tisztázta, már ismerte. Nem ismert ezzel szemben jónéhány sodronyzománcos emléket, melyeket a külföldi kutatás azóta vetett felszínre. Sodronyzománcos kehely található például a bukaresti Nemzeti Múzeumban, a németországi Ehrenfriedersdorf templomában és a zwickaui Mária-templomban. Mindezeknek beleillesztése a hazai emlékanyagba az ezután következő magyar kutatómunka feladata.

K

~~Harangky Jenő~~

Kiczkó László

belső épitész

Ormai János

tervező épitész

Szervátiusz Jenő

szobrász

Szopos Sándor

festő

A kolozsvári hadtest parancsnokság épületének művészei –

Pesti Hirlap. 1942. febr. 19.

Gyenes István cikke.

A cikk az anyagban fut.

P

Они шли в пионерский лагерь. Впиреди́ шол Пётр ах сза́ди шла Ли́за. Ча́савой сто́ал у дере́ва.

Н: 4 К: 3

22го Nov. 1949. г.

Второ́е упражне́ние.
(Перево́д.)

Вду́г Петро́в спосить: Куда́ по́шли вдуг. Пётр отве́тил: Они шли в шко́ле, что в

Kibling Ede

szegedi építész
a szegedi takarékpénztár
székháza építésének
tervpályázatán II. díjat
nyert.

Vas. Ujs. 1862. 94. l.

mod

Bergh és Henez: Egy
építészeti pályázat története
Vas. Ujs. 1862. 99-100. l.

vagy ha van, pontos évszámot,

emplom

ogy az illető mü <u>mit</u> ir az emlék-

minimálissá zsugorodik.

inden ingó és ingatlan müemléket,

ikár, ha külföldre került is.

nos jellegü, rövid említést, mely

rgyról.

Kibling Ede

vegedi épitész

lásd

Vas Vp 1862.

94 l.

cs 99.

MDK

Kickó László festő

a Szövetkezet művész-tagja

Szász B: Kolozsváron megalakult az Erdélyi Képzőművészek Szövetkezete. Függetlenség, 1940, okt. 20.
5 l.

Kicko László

Jestő

rod

Szász Béla:

Kolozsvaron megalakult az Erdélyi Képzőművészek Szövetsége - Függetlenség

1940. okt. 20

João Tibor:

Kicsid Jnó

1921/22 - 1924/25

Ferképzomfoiskévk

100. l.

Yorkban. Az amerikai tájképfestők egyik legkiválóbbika. Hóviharok a hegyek között, békés idillikus tájak, keleti tájképek, vízfestmények és olajképek. Tengerparti táj (New-York, Metropolitan Múz.).

GIGOUX (ejtsd: *zsigú*), *Jean François*, francia festő és litografus, * Besançon 1806, † 1894. Jelentős réz- és fametsző, különösen a Gil Blas illusztrációja tette közismertté (1835, édit. Paulin). Mint festő a romantikus iskola egyik utolsó képviselője. Főbb festményei: Leonardo da Vinci utolsó percei, Pygmalion és Galathea, Austerlitz előtt és Moncey marsall portraitja (mind Besançonban).

GILARDI, *Dimitrij Ivanovics*, svájci származású orosz építész (1788—1845), az orosz empire egyik kiváló mestere. Művei közül a moszkvai Lunin-palota (ma birodalmi bank), az egyetem finom architektúrájú aulája s a nemes ízlésű Naidjonov-villa tűnnek ki; ez utóbbinak belső dekorációi is tőle származnak.

GILBERT, 1. *Alfred*, angol szobrász, * London 1854, a magyar származású, Londonba szakadt Joseph Edgar Boehm tanítványa, előzőleg Párizsban és Rómában. Egyike a legtehetségesebb modern angol szobrászoknak. Emlékszobrok és iparművészeti plasztikus alkotások. Munkái: Ikarus, bronzszobor; arcképszobrok J. S. Clayton, Watts, Huddleston báró; emlékszobrai között a barokkos Viktória királynő szobra (Winchester), Fawcett-síremlék (Westminster), Howard szobra (Bedford), Clarence herceg szobra (Windsor). Shaftesbuny-emlékkút, továbbá dekoratív munkák: Krisztus két angyallal (dombormű, St. Albans-székesegyház főoltár), kisebb-nagyobb iparművészeti tárgyak, még pecsétek is.

G., 2. *John*, angol festő, * Blockheath 1817, † 1897. A romantikus ízű történeti genrefestés átlagos művelője. Kedvelt illusztrációi közül kiválnak Shakespeare műveihez készí-

1904 JUL 1

II/6

Határőrvidéki

Tanulmányi alap

119 K 80 f. a forgalmi

~~14 n.a.~~ kerékelben 1904

725

10.985
II.-904.

Kics festö.

laid Kracker Lukás
27 lapja -

Kics

festő

A besztercebányai egyház főoltárképének festését Kraker előtt valami Kics nevű kontárra bízták. De a festmény meg ez ígyles és műérzék nélküli ujtóknak is oly rosznak és bötrangosnak látszott, hogy azt elvetettek, mint ez mány egy portól lepve látható a templom egyik rakhelyen fekretére.

Ipolyi Arnold. A besztercebányai egyházi műemlékek története és helyreállítása Ospest 1874. 56. l.

Kicsid

kőmüves (artifex)
fiával Pállal a tihanyi
nigeten az apátságnol-
gálatában állott a
XIII. század elején.

Erdtihanyiapáts

132. l.
503. l.

phegopteris Fée

hexagonos-páfrány

KICSINY BALÁZS

Magyar Nemzet, 1991 jan. 25.
4.p.

Hideg parázs

Rozsdás, szurokkal leöntött vasházikóival lett ismert néhány éve *Kicsiny* Balázs. A Stúdió-kiállításokon emlékezetes installációkat épített: ipari szimbólumokból groteszk frigyládát; a Döblingszekció tagjaként a nemzeti önismeret lehangoló tükrét: a *legnagyobb magyar* sorsát jelképező — azt általánosító — jelen kori emlékművet. Mostani tárlatán városmodellt mutat be.

A *Francia Intézet* fekete pincéje szénbánya és pokolbéli temető egyszerre. Mértani rendben sorakoznak benne az egyforma, fekete síremlékre, de házméretű, hatalmas pénztárgépekre is hasonlító *épületmakettek*. Mindegyik tetején egyforma fehér „sírjel". *Horgony*, rajta két, keresztbe rendezett kalapács, a bányászélet hagyományos jelvénye. Az ókorban a horgony a biztonság, a hűség, az állandóság emblémája volt. Ma ezek az értékek oly távoliak, hogy már puszta, gyászkeretes felemlítésük is ironikus.

A salgótarjáni születésű festő *bányászkalapácsai* az ókortól kezdve a keletkezés, a teremtés szerszámai, az ég isteneinek kezében. A kétélű balta a kettős bárd modernebb változata ez a jel, amelyet különösen a sarlóval keresztezett változatban oly jól ismerünk. Nemcsak a termékenység szimbólumai voltak ezek, hanem a Hephaisztosz kalapácsütése után Zeusz fejéből kipattanó Pallasz Athéné nyomán: a megvilágosító tudás hordozói. A magyar hitvilágban — *Ipolyi* Arnold közlése szerint — Kampó táltos egyetlen bűvös csapással épített hidat, a mennyből érkezett ménkűvel. A fekete szén pedig a hideg parázs, a pusztító energiák megfékezésének *okkult* varázsszere. Ha a szén izzik, akkor az az alkímiai átváltozás képét fejezi ki, a feketedést és a vörösülést, a *nigredót* és a *rubedót*. Kicsiny Balázs a pince falán érzékelteti is a szenet. Uralkodni próbál rajta, és ezért fehér kereszttel áthúzza. Ez az X-jel az átlós helyzetű kalapácsok, a horgony, mind rejtett kereszt — megváltás — is egyben. Mindeme lexikális jelfejtés és minden vélt fölény ellenére az installáció díszes szarkofág jellege dominál. Pompás szorongásra nyílik módja annak, akit a jó sorsa ettől az élménytől amúgy megfosztana. A bátrak e bajelhárító mágia bűvészinasaivá avattatnak.

(Kicsiny Balázs installációja január 30-ig tekinthető meg a Francia Intézet Galériájában.)

(szegő)

Budapest, 198... év .....hó

Ph.

Érvényes 19.....tól ....

Felkérjük, hogy a fenti kutatás
példányát az MTA MKCS Könyvtára
küldeni szíveskedjék.

a tulajdonviszonyok rendezése érdekében az állam által 1949. június 8-a után az állampolgárok tulajdonában igazságtalanul okozott károk részleges kárpótlásával foglalkozik. A vita alapján valószínűsíthető, hogy számos módosító indítványt nyújtanak majd be a törvényjavaslat általános vitájában a képviselők.

A törvényjavaslatot előterjesztő *Bogdán Tibor*, az Igazságügyi Minisztérium közigazgatási államtitkára hangsúlyozta: a törvény annak szellemében készült, hogy

járadék összegének alsó határa a minimális bér, a felső határa pedig ennek háromszorosa legyen. Ha az átlagkeresetet a minimális bérnél alacsonyabb, akkor munkanélküli-járadékot a minimálbérre kell felemelni. A minimális bér emelése esetén az ennél alacsonyabb, már folyósított járadékot a minimális bér növekedésének arányában, de legfeljebb a minimális bér összegéig kell növelni.

KICSINY Balázs

SZEGŐ György: Derkovits-ösztöndíjasok. = Magyar Nemzet, LIV. évf. 63.sz. 1991. március 15. 7. p.

Bp., Ernst Muzeum, 1991. kiáll.

szos *Kicsiny* Balázs két halálrepülő installációja sem. Filozofikus rálátással állapítja meg, hogy a földalatti *Repülőjárat*, vagy a szurokkal földre ragasztott lökhajtásos középület olyan magánmitológiák és kollektív szimbóliumok, amelyeken legalább annyira lehet nevetni, mint sírni

Rádpuszta, lásd: Boglárlelle – Som. 959
Rápolt – SzSz. 1047
Rásony, lásd: Rásonysápberencs – BAZ. 377
Rátka – BAZ. 378
Regéc – BAZ. 378
Regöly – Tol. 1116
Rendek, lásd: Csabrendek – Vesz. 1263
Resznek – Zala 1413
Rezi – Zala 1413
Récéskút, lásd: Zalavár – Zala 1432
Réde – Kom. 779
Répceszemere – GyS. 592
Répceszentgyörgy – Vas 1192
Répcevis – GyS. 593
Rétság – Nóg. 834
Révaranyos, lásd: Aranyosapáti – SzSz. 1012
Révfülöp – Vesz. 1320
Rinyakovácsi – Som. 991
Rohod – SzSz. 1047
Romhány – Nóg. 835
Rózsafa – Bar. 214
Röjtökmuzsaj – GyS. 594
Rönök – Vas 1192
Sarvaly, lásd: Sümeg – Vesz. 1330
Ságvár – Som. 991
Sály – BAZ. 382
Sámod – Bar. 215
Sámsonháza – Nóg. 836
Sárbogárd – Fej. 476
Sáregres – Fej. 477
Sári, lásd: Dabas – Pest 865
Sárisáp – Kom. 779
Sáripuszta, lásd: Kethely – Som. 978
Sárkeresztúr – Fej. 477
Sármellék – Zala 1414
Sárosd – Fej. 477
Sárospatak – BAZ. 382
Sárpilis – Tol. 1116
Sárszentlőrinc – Tol. 1117
Sárszentmihály – Fej. 477
Sárszentmiklós, lásd: Sárbogárd – Fej. 477
Sárvár – Vas 1194
Sásd – Bar. 215
Sáska – Vesz. 1321
Sáta – BAZ. 387
Sátoraljaújhely – BAZ. 388
Sátorhely – Bar. 215
Segesd – Som. 992
Selyeb – BAZ. 393
Somlóhegy, lásd: Tarján – Kom. 782
Somlószőlős – Vesz. 1322
Somlóvásárhely – Vesz. 1322
Somlóvár, lásd: Doba – Vesz. 1268
Somodor – Som. 994
Somogyapáti – Bar. 219
Somogyaszaló – Som. 994
Somogybabod – Som. 994
Somogybükkösd – Som. 994
Somogycsicsó – Som. 995
Somogydöröcske – Som. 995
Somogyegres – Som. 995
Somogyfajsz – Som. 995
Somogygeszti – Som. 995
Somogyhatvan – Bar. 219
Somogyjád – Som. 996
Somogysárd – Som. 996
Somogyszentpál – Som. 996
Somogyszil – Som. 997
Somogyszob – Som. 997
Somogytarnóca, lásd: Barcs – Som. 955
Somogytúr – Som. 997
Somogyudvarhely – Som. 997
Somogyvámos – Som. 998
Somogyvár – Som. 998
Somogyvisonta, lásd:

Kiesiny Balázs

lásd: Trombitás Tamásnál

(P. Szücs J.: Egy palack nitroglicerin)

Népszabadság, 1990. aug. 25.

MH SAJTOFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 AUG 25

KISALFÖLD

Kicsiny Balázs grafikája, diplomamunkája

1021

Kicsiny Balázs grafikája

Diplomamunkák

A Képzőművészeti Főiskola végzős nővendékeinek diplomamunkáiból rendezett tárlat látható a Győri Műcsarnokban. A huszonöt kiállító változatos műfajú alkotásai (grafika, festmény, plasztika, érem) hangsúlyosan a jelekre, jelzésekre épülve bontakoztatják ki az esztétikai valóságot. A szélesértelemben vett realista ábrázolás eszközeivel és lehetőségeivel ritkán élnek, azokat szinte kivétel nélkül átalrendelik az asszociatív kifejezésmódnak. A dolog természetéből adódóan több alkotáson tetten érhető a főiskola mestereinek kezenyoma, ugyanakkor néhány művön máris felfedezhetők az önálló valóságlátás és kifejezés jegyei.

Ivétel a magasból

Kisiny Balázs, festő

l: Jovián György

Vadas József: Téglák a műtermben

12.

Élet és Irodalom Bp. 1985. szept. 20. XXIX/38

Kicsid Jenő

1925

Ki tud róla?

A m. kir. vall.és közokt. min
kelt s a IX. ker. m. kir. áll
másolata:

1921/22. évi költségvetés, XV

A Műemlékek Országo
templom helyreállitási költs
letül Egyszázezer /100.000/ K
pénztárt, hogy ezt az összeg
tesének, Kertész K. Róbert mi
tójára elszámolás kötelezett

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 MÁJ 30

Magyar Ifjúság

102 Kicsiny Balázs

Kicsiny Balázs rajza

gri György rajza

n! Nem bűn, egyik az, csak összetarto- .. még akkor is, ha sem tehet róla. tunk egymással ben, mint az ellen- . Tudtam, hogy van, de láttam hogy nem tart

Felállt, kiment. Nem hagyott maga mögött semmit, amiben megkapaszkodhattam volna, csak tátongó ürességeit állította az én tátongó üresség eim mellé. Tudtam, hogy előbb vagy utóbb végképp szembe-

maradt. Tu valamit mo éreztem a l got, és tudtar mindent sem ha úgy akar akarta úgy ..

— Nem ak rossz emlékk tőlünk. Tud mindent má mint mi. T másként néz valahogy op talán mert denki mást dég vagy. R solyogni ... solyognak, a holnap már itt, hogy s hesd. Azt h baj, hogy ti pelni jártok Nektek a gy munkás is t voli és túls sült ahhoz.

Kicsiny Balázs festő-grafikusművész
Gerber Pál: Kicsiny Balázs kiállítása. Stúdió Galéria, 1988. IX. 7–X. 2.

„Szarvunk nem lép be többé az atyai házba"

Kicsiny Balázs kiállítása

Kicsiny Balázs, Budapest, Városmajor u. 78. Valószínűleg Salgótarjánban született 1958-ban. Úgy tudjuk, számos csoportos kiállításon vett részt. Céljai között nem szerepel a nyomhagyás, az én céljaim között pedig az, hogy külön kis világokat hozzak létre minden egyes grafikai lapon.

A megtört ember nem alkot – mondta Jakovlev vilniusi beszédében. – A Munkácsy-díj szaga még nem lengedezik a teremben. A fehérek még fehérek, a sárgák még sárgák. Kicsiny Balázs törekvéseit „Derkóval" jutalmazták. Ez év áprilisában kapott Derkovits-ösztöndíjat.

„Micsoda nagyszerű dolog, amikor egymagam vagyok" – az itt látható festmények ösztön eredetűek, de az ösztönök olyan értelmesek, hogy – Szondy Lipót szerint – sokan éppen ezért tagadják az ösztönök létét, és azt értelemnek tartják.

„Szeretném bejárni a Földnek minden zegzugát" – a katalógus előlapján látható kalapácsok nem jelentőségnélküliek, ugyanakkor ne tulajdonítsunk ilyesminek túl nagy jelentőséget... Jelenlétük mégsem, egyáltalán nem közömbös.

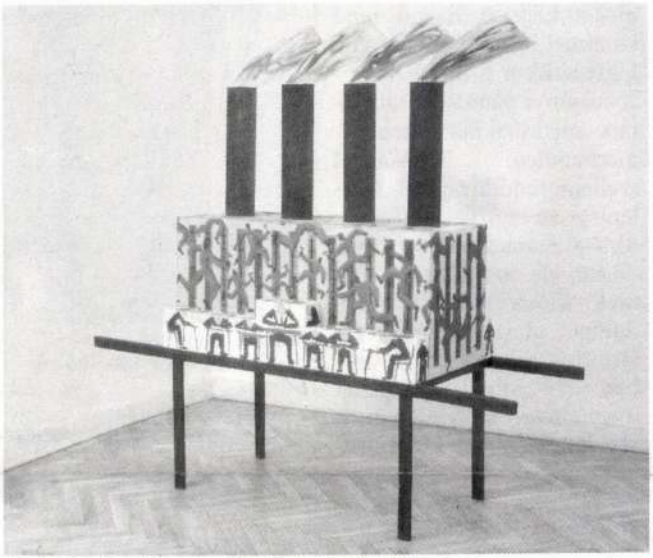

Kicsiny Balázs: Újra termelnek már a gyárak, festett fa, 200 × 100 × 180 cm, 1988 (fotó Drégely Imre)

Fecske – Elvethetjük az értelmezés tudálékos erőfeszítéseit, hogy minden megmutassa magát. Viselkedjetek természetesen és elfogulatlanul. A tapasztalat szerint az erőszakos értelmezések során olyan hangsúlyeltolódások, deformációk keletkeznek, amelyek törvényszerűen vezetnek hamis következtetésekre.

„Ez nem is ibolya" – körülnézve megállapítom, hogy a jelenlegi világ rendje látszólagos rend, az élet olyan, amilyen, és a tudás hatalom. Ebben a trikós-alsónadrágos létmódban van egy jó adag közönségesség – „te kis hamis!" –, párosítva a zongorával a kulturális lezüllöttség, a félreértés állapota. Ezt a figurát látjuk viszont a *Nem a fogmosás tisztítja meg a szájat* című képen, valamint a *Dzsósu nyelvébe visszateszik a csontot* címűben is.

Visszatérő – vagy egyszer használt – motívumok láthatók a képeken: szocialista architektúra, fejjel lefelé biciklizés, trikóöltözet, horgony-kalapács, repülő, parkettarács, zuhany – „Váci út, felelj neki" –, zongora, gyár, templom vagy gyártemplom. Gyár mint a munkásság temploma.

A képek egy részén az ötvenes évek látszólag domináns, valójában minden jelenidejűen szól.

„Látod, ez a szerelem" – Kicsiny Balázs festményei tradicionalista festmények, úgy, hogy az igazi tradíció nem kötődik formákhoz. (Stúdió Galéria, 1988. IX. 7–X. 2.)

Gerber Pál

Giacometti terében az evolúció múzeumának és a teremtés templomának szimbólumai viaskodnak. Körösényi Tamás új vázlatában a *Teremtés* kerül előtérbe – isteni és művészi értelemben egyaránt. Itt ismét egy könyv, a *Teremtés könyve* kínálkozik a plasztika analógiájaként. A Genezis arról a szóról kapta nevét, amelylyel kezdődik: „Kezdetben"...

Körösényi „vázlatrajza" – egyrészt – most ezer évek helyett Isten másodperceibe enged bepillantást, tökéletesen elvont, geometrikus kompozíciók és formák segítségével. Másrészt szobrászatának elemei mégsem szakítanak teljesen a természettel, mint az inspiráció forrásával. A plasztika felületei kapcsolatot tartanak a humanista esztétikák hagyományaival. Az oszlopok tengelyei deformált rendet mutatnak, burkolatuk a bomlás jeleit hordozza. Körösényi tehát elvont és természetelvű irányzatok szintézisével kísérletezik. A hatás mégis nyugtalanító, mert az installáció egyszerre idézi a kezdetet és a hanyatlást.

Magának a hanyatlásnak a képe is ambivalens érzelmeket kelt. A fizikai rend szemmel láthatóan silányul. Ugyanakkor a mindenség – Körösényi plasztikai világának metafizikája szerint – mérhetetlen lassúsággal szellemi renddé alakul. A jelenlegi anyagi valóság talán újra a Káoszban fog feloldódni, de az elvont fogalmak kimeríthetetlen birodalma, mint teremtő erő, fenn fog maradni. Így – ebben az emberi képzeletet meghaladó nagyításban – szinte semmi sem különbözteti meg a *végzet* dolgait azoktól az eseményektől, amelyek *kezdetben* voltak.

Körösényi kiállítása katartikusan szép babona korszakunkban, a lelkeknek eme éjféli – huszonnegyedik óráján. (Stúdió Galéria, 1988. VI.)

Szegő György

Fischer Ernő háromnegyed évszázada

A 75. életévét az idén nyá-

Fischer Ernő: Golgota, vegyes technika, 130 × 86 cm

hangzatos szólamok. Igazmondott és kimondhatatlan vagy éppen ki nem mondott és ki nem mondható vélemények, belső burjánzások érződnek. Paradoxon, de homálya ellenére mégis tiszta és nyílt beszédű minden egyes kép.

„Egy kép elkészülhet egy óra alatt is vagy évek alatt akár, de sohasem kész." Tíz évig is dolgozik egy képen. Olykor csak egy kis foltot vagy vonalat tesz rá. Tökéletesíti? Nem. „Nincs tökéletes kép." Mássá teszi. Foganatosítja a törvényt... A mindenkori kép törvényét. Hálás vagyok sorsomnak, hogy kortársa lehetek.

Jánosi András

Erdély Miklós szellemének megidézése

A TIT Budapesti Szervezete, a Balázs Béla Stúdió K szekciója és a Budapesti Film 1988. október 14–15-én *Erdély Miklós* életművéről ankétot rendezett. A programot a Kossuth moziban *Körner Éva* mint házigazda nyitotta meg, majd *Peternák Miklós* vezette be Erdély filmjeit, amelyek kövételről Erdély előadásában hallhattuk az *Új kávézó nyílt a Szamuely utcában* címűt. Peternák Erdély képzőművészeti munkásságát rendszerezte az egész életműhöz, a magyar és az egyetemes művészethez viszonyítva. Az előadás után a felkért hozzászólók következtek: *Kovalovszky Márta* és *Kor-*

KICSINY BALÁZS

emlitve ld.Szirtes János

P.Szabó Ernő: Végzős főiskolások. I

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf. 28.sz.3.o.

Bartók 32 Galéria

Kicsiny Balázs, festő-grafikusművész

Lengyel László: A Vék Ázel. „Ennyi füstbe ment tev után"...

Kicsiny Balázs az expresszív festői köntösben megjeleníti a gyárvárosi proletárvilágot – figurázással.

|említve|.

Művészet, 1989., 11-12., ~~[illegible]~~ 77 old.

Kicsiny Balázs, festő-grafikus művész.

Lóska Lajos: Keramiagrotészkek. Kungl György művészetéről.

A nyolcvanas évek képzőművészei közül többen is intenzíven foglalkoznak az ötvenes évekkel. Az évtizedünk elő harmadától Méhes Lorant, Vető János, az utóbbi néhány évben pályára került alkotók közül a festő Kicsiny Balázs és a keramikus Kungl György is.

Művészet, 1989., január, 41-old.

Kicsiny Balázs, grafikusművész

Szegő György: Exodus. Studió 88, kiállítás az Ernst Múzeumban

Kicsiny Balázstól láthatunk itt szurokba mártott rozsdás tébolydamodellt. [említve].

Művészet, 1989., 4., 40-old.

Kicsiny Balázs.

Fiatal képzőmův. stúdiója

M. Szemzet
1987. I. 21.

KICSINY Balázs festő

MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJAT KAPOTT:

ÁRENDÁS JÓZSEF grafikai tervező művész; **CSIKAI MÁRTA** szobrászművész, a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára; **KATONA ZSUZSA** szobrászművész; **KICSINY BALÁZS** festőművész; **KONKOLY GYULA** festőművész; **KOVÁCS LÁSZLÓ** festőművész; **MATA ATTILA** szobrászművész; **MENRÁTH PÉTER** restaurátor, a Magyar Képzőművészeti Főiskola Restaurátori Intézete igazgatója; **MOLNÁR SÁNDOR** festőművész, a Magyar Képzőművészeti Főiskola, címzetes egyetemi tanára; **SWIERKIEWICZ RÓBERT** grafikusművész.

1992. május 1. csü

KICSINY Balázs

NAGY Zoltán: Lenni vagy nem lenni :
Fiatal képzőművészek a budai Várban. =
Uj Magyarország, II.évf. 18.sz. 1992. január 22.8.p.

Bp., MNG, Studio'91, 1991

мости от:

ров,

и, провененции), кото-
х экземплярах.
истическом обществе
инкунабул, которые
тельно большие куль-
енно являются ценным
научных работников,
сториков, филологов,
зоведов. Возникнове-
езультат этого изобре-
меют для нас двойное
ациональное; через их
браз культуры нашего

270.

Bobrova, Je[lizaveta] I[vanovna]: *Katalog inkunabulov (Akademii Nauk SSSR Leningrad)*. Moskva–Leningrad 1963.

Bohatta, Hanns: *Bibliographie der Livres d'heures (Horae B. M. V.), Officia, Hortuli animae, Coronae B. M. V., Rosaria und Cursus B. M. V. des XV. und XVI. Jahrhunderts von Dr. Hanns Bohatta. II., vermehrte Auflage*. Wien 1924.

Bohonos, Maria et Szandorowska, Elisa: *Incunabula quae in bibliothecis Poloniae asservantur*. [I] A–L, [II] M–Z. Wratislaviae–Varsaviae–Cracoviae 1970.

Borsa, Gedeon: *Nástenný kalendár z 15. storočia, tlačený pre Uhorsko*. Knižnica, 10, 1958, č. 3, s. 131–134.

Burger, Konrad: *The printers and publishers of the XV. century with lists of their works. Index to the Supplement Hain's Repertorium Bibliographicum, etc.* Berlin 1926.

Catalogue of Books printed in the XVth Century now in the British Museum. I–IX. London 1908–1962.

Collijn, Isak: *Katalog der Inkunabeln der Kgl. Bibliothek in Stockholm*. I. Stockholm 1914.

Collijn, Isak: *Katalog der Inkunabeln der Kgl. Universitäts-Bibliothek zu Uppsala*. Uppsala–Leipzig [1907].

Collijn, Isak: *Katalog över Kungl. Bibliotekets i Stockholm inkunabelsamling. Nyförvärv 1915–1939 jämte tillägg till huvudkatalogen 1914*. Stockholm 1940.

Copinger, W[alter] A[rthur]: *Supplement to Hain's Repetorium Bibliographicum*... I–II, 1–II, 2. Berlin 1926.

Čaplovič, Ján: *Bibliografia tlačí vydaných na Slovensku do roku 1700*, diel 1. Martin 1972.

Čaplovič, Ján – [Telgársky, Jozef]: *Bibliografia tlačí vydaných na Slovensku do roku 1700*, diel 2. Martin 1984.

Deckert, Helmut: *Katalog der Inkunabeln der Stadt[illegible]*

KICSINY Balázs
Új Művészet 1992/1

A NAGY VISSZATÉRÉS?

Oszcilláció – Szlovákiai és magyarországi kortárs képzőművészek kiállítása

Lóska Lajos

A Műcsarnokban 1991 őszén megrendezett *Oszcilláció* című kiállításon szlovákiai és magyarországi művészek konceptuális és minimálos alkotásait, illetve installációit láthatta a nagyközönség. A tárlatot nézve azt regisztrálhatjuk, hogy eltűnt a kiállítóteremből az előző évtized meghatározó irányzata, az újfestészet. Mégis óvok mindenkit az általánosításoktól; nem halt meg a new wave, és nincsen csak new avantgárd, a modern magyar művészetben számtalan stílusirányzat él egymás mellett. A stílusok abszolutizálása az előző rendszer reflexeit idézi, célszerűbb az örök visszatérés elméletét vallani, annál is inkább, mert az elmúlt húsz év magyar művészete ezt a teóriát látszik igazolni. A hetvenes években volt egy időszak, amikor a művészek, műkritikusok egy része kijelentette, hogy a táblaképfestészet elavult, sőt, megszűnt létezni, s lám, egy évtizednek sem kellett eltelnie ahhoz, hogy mindenki ecsetet ragadjon, vásznat feszítsen, és nagy, színes, szenzibilis képeket készítsen. E mostani tárlat viszont megint azt sugallja, hogy visszatérünk a fogalmi művészethez.

Kicsiny Balázs: A Baille család Gainsborough után, 1991, vegyes technika, installáció

A bécsi Iparművészeti Főiskola tanulmányi modellje
(Fotó Vargha Mihály)

A delfti Műszaki Egyetem (Hollandia) kiállítása
(Fotó Vargha Mihály)

Massimo Scolari: Arsenale
(Fotó Vargha Mihály)

a külvilágba, ehhez (ti. az önvizsgálathoz) célszerű a külvilággal szemben aszketikus attitűdöt felvenni…" Az önismeret azonban – figyelmeztet Jung – „nem az ego ismerete, amivel össze szokták téveszteni, hanem az isteni lenyomatnak, a selfnek az ismerete".

Ha az építészet most az aszkétikus intelmeket félreérti és a posztmodern érzéki „gusztustalanságaitól" úgy fordul el, hogy szem elől veszíti az organikusok által felmutatott isteni lenyomatot, akkor ismét sötétedni fog az architektúrában. Ha az önismeret meglátja önmagában a holt formákkal szembeni élő szellemet, akkor ez a jövő építészetét illetően optimizmusra ingerlő. Ezt tette a velencei magyar anyag.

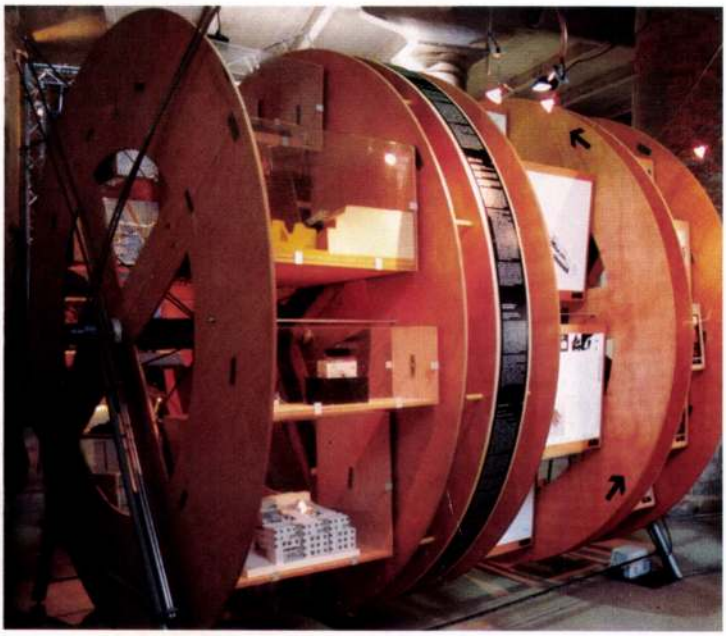

disztikus (kereszt, hegy) utalásokat is tartalmaz (*Keresztre feszített sírhalom*, 1989).

Elsősorban direktségével hatott *Peter Meluzin* installációja, melyben objektként egy valódi, építkezéseken használatos munkagép, egy szállítószalag is szerepelt, előtte a földön és fölötte a falon felirattal: „Art is not dead. Dead is not art". Mellette pedig egy piros-fehér csíkos terelőkorláttal körülvett sittkupac, a tetején egy működő, szocialista gyártmányú táskarádióval. Ez a térberendezés, bár a bölcs felirat kissé más irányba tereli a látogató gondolatait, a mindig épülő, a befejezhetetlen szocializmusra, proletárdiktatúrára utal az ideák szintjén, míg materiális valóságával az embert, járművet, környezetet próbára tevő, örökké épülő beruházásokra. Több ilyen tartalmú mű is készült, számomra mégis a közép-kelet-európai volt diktatúrácskák jelkép- és eszmevilágát *Juraj Meliš Idea* (1990) című installációja fejezi ki leginkább. A jó húsz éve koncept művészetet művelő szobrász a kommunizmus jelképeit – az üllőt s a kalapácsot – tárgyiasította, készítette el nagy méretben rozsdás vaslemezekből. E mű, bár anyaga, fogalmazásmódja más, rímel *Pinczehelyi Sándornak* sarlót és kala-

téralakításokon egyaránt fontos szerepet ka
deo, a fotó *(Gémes Péter)*, a fényművészet *(Julius Gyula)*, míg a fiatal *Szűcs Attila* piros-fehér gipsz installációja egyenesen pop artos stíluselemeket hordoz. A *Hejettes Szomlyazók* deklaráltan antiesztétikus kacat térberendezése pedig a történelemre utal.

Érdemes e munkák közül kiemelnünk Gémes Péterét és Julius Gyuláét. Julius, aki indulásakor, a nyolcvanas évek közepén újhullámos grafikáival hívta fel magára a figyelmet, mostani térberende-

Számomra a kiállítás egyik legérdekesebb műve *Kicsiny Balázs A Baille család Gainsborough után* (1991) talányos című installációja volt. Őszintén szólva számomra nem derült ki, miért hivatkozik a fiatal alkotó a XVIII. században élt angol művészre, kiváló portréfestőre és különcre, akinek sfumátós koloritja már-már előlegezi az impresszionizmust, de ha azt nem is, *Turner* festészetét mindenképpen. Hacsak azért nem, mert a bemutatott hat különböző méretű virágos, szénnel teli csillére vagy körző és vonalzó árbocú hajótestre emlékeztető objektje kapcsolódik valamilyen formában a reprodukción bemutatott Gainsborough-képhez. E mű jelentéséhez tehát nem a címén keresztül juthatunk el, hanem inkább stiláris jellemzői révén, ugyanis az emblematikus formálásmód, a szénnel teli virágos csillék, áttételesen ugyan, de az ötvenes éveket, a munkaversenyeket és a sztahanovista bányászok korát idézik. Ezek az utalások annyira nyilvánvalóak, hogy nem is kell hozzá ismernünk Kicsiny Balázs korábban készített ilyen tárgyú festményeit, objektjeit, sőt nem kell tudnunk azt az életrajzi adatot sem, hogy a művész éppen az ötvenes években iparvárosnak kikiáltott Salgótarjánból származik.

Az eddig bemutatott alkotások tematikája és stílusa megerősíti bennünk azt a felismerést, hogy az *Oszcilláció* című tárlaton látott művek jól kapcsolódnak a szlovák alkotásokkal együtt az egyetemes művészetben meglévő koncept-újkoncept, valamint installáció-művészethez. Sőt ha alaposabban megnézzük őket, arra is rájövünk, hogy mi különbözteti meg őket a „klasszikus" koncept és minimal művektől, a fotó alapú, illetve újtárgyias munkáktól, esetleg a kacatok, a hulladék, a felesleges tárgyak mítoszát hirdető alkotásoktól. E művek – és legyen szó most elsősorban a magyar anyagról – bármilyen stílusban, bármilyen anyagból készültek is, fel vannak töltve *történelmi* és *mitikus* elemekkel. Tehát a csak a jelenre, az újra koncentráló, a ko-

KICSINY Balázs

Gallery by Night, 1992. 03. 26. Kicsiny Balázs, Gerber Pál és Kerek Béla installációja

tel, szinte kegyetlen jellemzéssel festett le. Volt,
anarchistának, volt, hogy a buddhizmus egyik euró
jában véve talán senki sem ismerte, s önmagának

Kállai részére nem lehet nagyszerűbb modell
Több évig tartó szenvedélyes tanulmány után kész
hozzá: ez egyúttal legkitűnőbb könyve. Kár, hog
osztotta. Az első Mednyánszky életével foglalkozik
Bár az életrajz is utal művészetének fejlődésére,
visszanyúl az életrajzi adatokra, nem felbontott, sz
sebb rajzot tett volna lehetővé. Így szinte két kül
az életrajz, Kállai tehetségének legszebb vonásaiva
izgalmas. Szinte detektívmunkát végzett. Kifürké
feljegyzéseit, utánajárt minden adatnak. Hitelessé
párat, de mégis, minden tárgyilagosságra igyekvése
vát is elhintette volna. Az a Mednyánszky, akit
különbözik is, nem is, az eddigitől. Élesebben ál
ges részvéte az elnyomottak iránt, szociális lelkiisn

pályafutása során sikerült azt a lehetetlent végrehajtania, hogy az általa létrehozott alkalmazott műfajú műbe beépíti egyéniségét és személyiségét és ettől autonóm művészetté nemesülnek plakátjai." Részletes információk: http://www.pocs-posters.hu/

Fitz Péter

Kicsiny Balázs: Winterreise, Ivócsarnok, Suszterinas, Interjú, Pontosidő

BTM Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum, Templomtér

2006. február 16. – március 12.

Kicsiny Balázs 2005-ben az 51.Velencei Biennálé magyar pavilonjának kiállítója volt Navigációs kísérlet című installáció együttesével. A cím metaforikus, spirituális értelme meglehetősen sokrétegű, nyilvánvaló, hogy a kulturális, művészeti helymeghatározás, az önazonosítás problémájával foglalkozó műegyütttesről volt szó. A Navigációs kísérlet összefoglaló cím öt, egymással lazán összekapcsolódó, egymásra utaló installációt takart.

A 2006-os kiállítás sorozat a Velencei Biennáléra készült műveket mutatja be új helyszíneken – Magyarországon és az Egyesült Államokban –, másrészt pedig új művekkel bővült, melyek gondolatilag szorosan kapcsolódnak az előzményekhez.

A pécsi Vasarely Múzeumban a Winterreise című, Velencében is bemutatott mű látható, mely ma már a Janus Pannonius Múzeum tulajdona. Témája a tájékozódás, a helymeghatározás, az irány és ellenirány metaforája, a tér bejárhatóságának paradoxona. Arra a helyzetre hívja fel a figyelmet, amikor egy nagyobb közösségnek alapvető változások közepette kell szembenéznie múlttal és jövővel. Megkérdőjeleződnek az irányok – helyes és helytelen, jó és rossz –, mindazok az alapértékek, melyek a tájékozódással kapcsolatos fogalomrendszerek szerint kétségbevonhatatlannak tűntek. Azt a helyzetet jeleníti meg, amikor az abszolútnak hitt, valójában relatív koordinátarendszerből kilépve elvész a tájékozódási készség, az öntudat biztonsága. A Winterreise (Téli utazás) cím Schubert dalciklusára utal, melynek első verssora szerint „Idegenként érkeztem, s idegenként távozom."

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum kiállítása az Interjú az Ivócsarnokban címet kapta. A központi helyet az Ivócsarnok (2005) című nagyszabású installáció foglalja el. A mű Velence irreális létére reflektál, a városra, amely vízre épült, és mégis évszázadok óta fennmaradt és nem süllyed el. A tizenkét térdeplő, pizsamás, gumicsizmás figura, nők és férfiak búvársisakban, serlegekből isznak. Már a szituáció is irreális, hiszen a víz alatti ivás, különösen búvársisakban, képtelenség, a nyilvánosság előtti pizsamás megjelenés pedig a teljes kiszolgáltatottság kellemetlen szituációja. A mű paradoxonok és fogalmi parabolák megjelenítése, az ébrenlét-álom, a kiszolgáltatottság-védettség, az őselemnek való kiszolgáltatottság és ráutaltság – mint a víz és a levegő – metaforája, a társadalomba vetettség, az individuális elkülönülés kettősségeire épülő együttese. A műhöz szorosan kapcsolódik az Interjú az Ivócsarnokban című videómű, amely az „Inclusive Europe" nemzetközi konferencia alkalmából készült Budapesten. Az Európai Unió kulturális minisztereinek találkozóján az Ivócsarnok installációjában készültek a protokoll interjúk, ezt a különös paradoxont rögzítette Kicsiny Balázs. A harmadik mű a Suszterinas című, ugyancsak a Velencei Biennáléra készült videómű. Az emberi alakokra komponált óra természetesen a véges-végtelen időt jelzi. Az óralap-kör közepén fekszik oldalára dőlve egy félszemű öregember, a Bolygó Zsidó, elhasznált öltönyben, nyakkendővel, botját a padlóra fektetve, szinte mozdulatlan testtartásban, mintha zenét hallgatna. Ő a legendabeli Ahasvérus cipész, aki nem engedte a Golgotához vezető úton elhaladó Jézust padján megpihenni, kigúnyolta, ezért az idők végezetéig, az Utolsó Ítéletig bolyongania kell. Az óralap mind a tizenkét számánál cipésznek öltözött nők ülnek suszterszéken, a kör centrumának háttal, lábuk között talpával felfordított cipőt tartanak sámfán. Kezükben kalapács, arcukat özvegyi fátyol rejti. A kör szélén mezítlábas, kezét cipőbe rejtő cipészinas kúszik szemben az óra járásával, szemben az idővel. Amikor a cipészinas elhalad egy-egy számon ülő cipésznő előtt, az ráüt kalapácsával a sámfára helyezett cipő talpára, ezzel jelzi, ütemezi az időt.

A sorozat következő helyszíne a New York-i Janos Gat Gallery, ahol a két videómunka kerül bemutatásra a Pontos idő című, harminc kis képből álló sorozattal együtt. A képek egy része a Navigációs kísérlet műegyüttes előkészítő tanulmányai, más részük pedig a kész installáció együttes tanulságainak továbbgondolása, ideáinak kibontása. Megjelennek Kicsiny alapvető motívumai, melyek a hely és idő esetlegességével kapcsolatosak: óralapok, horgonyok, láncok, az otthont jelképező méhkasok. Figurái szorgalmasan munkálkodnak, tűzoltók, sírások, utazók, búvárok, vívók, mindegyikük munkaruhában, de méhkas vagy láncfejjel. Néhányuk kezében az a különös eszköz, melyet a Winterreise síelői is szorongattak kezükben, az úgynevezett „keresztbot" vagy „Jákob botja", a szextáns előtti, a tengerészek

MűvészetMalom, Szentendre

által is használt navigációs eszköz. Tájékozódás térben és időben, helyünk keresése a szellemi és fizikai térben azok a kérdések, melyek Kicsinyt foglalkoztatják.

A kiállítás sor utolsó állomása a New York-i Magyar Kulturális Intézet, ahol a Winterreise című, két figurás, monumentális installáció szerepel. Abnormálisan hosszú síléceken két élet-nagyságú figura sífutó mozdulatban, egymásnak háttal helyezkedik el. Rendkívüli erőfeszítéssel az ellenkező irányba igyekeznek közös sílécükön. Mozdulatuk inkább hosszú vándorlást fejez ki, mint a sportolók dinamizmusát. A síkesztyűt hordó figurák síbot helyett egy XVII. századi navigációs-asztrológiai eszközt, a Jákob botja imitációját tartják kezükben, azonban mozdulatuk olyan, mintha karjuk síbotra nehezedne. A reverendás alakok felett, párhuzamosan a sílécekkel, két vastag villanyvezeték fut a mennyezethez közel. Ezt a vezetéket a trolibusz áramszedő botja köti össze a figurák párbajtőrsisakjával, az áramot a sisak belsejében világító elektromos égőbe vezetve. Kicsiny Balázs ikonográfiájában a bizonyosság attribútumai a reverenda, a villamos égő, az áramszedő, a bizonytalanságé, helykeresésé az asztrológiai navigációs eszköz, a keresztbot, a sílécek, mint járművek; a védekezésre való felkészülésé pedig a vívósisak. Az itteni esemény fénypontjaként *Krasznahorkai László* felolvassa a Bolyongás állva. Kicsiny Balázshoz a Velencei Biennálén bemutatott anyagáért című szövegét.

Kicsiny Balázs hosszú idő óta – talán *Moholy-Nagy* működéséhez hasonlóan – az első magyar művész, akinek munkássága egyaránt kapcsolódik az egyetemes művészet legaktuálisabb irányaihoz és magyar gyökereihez. Családi kapcsolatai okán évtizedet élt Angliában, művészetében az európai gondolkodásmód – a kulturális toposzok asszociatív használata – erőteljes módon van jelen.

Fitz Péter

SZEGED

Vinkler V. – Vonalvarázs

Móra Ferenc Múzeum

2006. február 3. – április 16.

A vonal az emberi kifejezés egyik legősibb eszköze. Vonalakat rajzolt a neandervölgyi ősünk a homokba-agyagba, vonalakkal ábrázolta a bölénycsordát barlangja sziklafalán, előbb geometrikus, majd egész jeleneteket ábrázoló vonalakkal díszítette cserépedényeit a krétai fazekas... És hányféle lehet a vonal! Kemény és céltudatosan egyenes; a szív lüktetését is tettenérő; suhanva száguldó és formát keresőn tétova. Lehet alig láthatóan lehelet-vékony és nagy indulatot őrző, lendületesen vaskos. A vonal, a rajz az ember első fatörzsbe hasított sebétől, sziklába vésett jelétől, agyagba karcolt díszítésétől *Dürer* fegyelmén, *Leonardo* líráján, *Michelangelo* virtuozitásán, *Rembrandt* szenvedélyén át *Picasso* zabolátlan teljességéig végigkísérte és kíséri az embert, mint érzelem- és gondolatvilágának legközvetlenebb leképező eszköze.

MűvészetMalom, Szentendre

Vinkler László hatalmas grafikai hagyatékát lapozgatva mindenekelőtt a műfaj e sokszínűsége ejtett rabul. Az a színesség és változatosság, mely egy gazdag érzelemvilágú, nagy műveltségű, minden eddigi eredményt önmagán átszűrő, XX. századi gondolkodó ember mindennapi alkotó megnyilatkozásainak tükre. Egyszer a golyóstoll fut a papír hó-fennsíkján, máskor tusöntvények anyagban rejlő erőivel rajzolja meg pillanatnyi érzelem-térképét, majd a szén hamvas vonalfutamával bontja ki egy akt sugárzó szépségét, a tustoll karcos szárnyalásával keres formát egy bukó angyal szárnyának, finom grafitceruzával ad puha tónusokat egy csendéletnek. Vinklernek lételeme, mindennapi szellemi tápláléka a rajz, melyekkel különös naplót ír. Lapjain nyomon követhető érzelmi világának vibrálása, gondolatainak csatazaja, friss élményeinek örömteli fénye, keserűségeinek lenyomata. Naponta, szinte dátumszerűen vall rajzos naplójában sorsáról, emberi és művészi vívódásairól és a tustoll nyomán a lapokon kinyílnak a Vinkler életének hátországába nyíló ajtók is. Jellegzetes tükörírásával – hol fanyar humorral, hol keserű lemondással, hol szarkasztikus éllel, hol boldog önkívületben – egész képverseket ír-rajzol, szinte csak önmagának rögzítve a pillanat varázsának élményeit, fölszikrázó gondolatait, fantáziájának röptéit. A vonallal való első találkozására így emlékezett: „...ötéves voltam, amikor egy rajztanár elém tett egy papírmasé tehenet és azt mondta: rajzoljam le. Én egyetlen kontúrral körül is írtam a tehenet a magam módján, ahogy lovát és huszárt már számtalanszor rajzoltam. Ő mosolygott és azt mondta: „Aki a vonalat nézi, becsapódik!"

Vinkler László pályája során végigjárta a képzőművészet iskolájának minden alsó és felső osztályát, speciálkollégiumát, megismerkedett a legkülönbözőbb technikákkal, magába szívta és asszimilálta a különböző korstílusok eredményeit – de e sokféleségben és stílusgazdagságban is mindig önmaga tudott maradni. A tanítványból mester lett, a diákból tanár. Olyan művész, akinek már a vonal a lényegre koncentrálás segítője, a belső tartalmi kivetítésének friss eszköze, a mindennapi önmegvalósítás és jelhagyás csontváza. Már nem a vonalat nézte, hanem annak segítségével örökítette meg mindig változó önmagát, így jutott el arra a fokra, hogy rajzos naplójában ne csak a valódit, hanem mindennapi igazságait örökítse meg. A vonal metamorfózisa nyomán emberi és művészi pályájának napi följegyzéseiből kristályosodott ki életének és alkotásainak lényege. Egy lapra golyóstollal

PÉNTEK Július 17

KÜLFÖLDI TÉVÉMŰSOROK

SUPER CHANNEL

8.00: ITN hírek
8.30: Egyveleg
9.00: Magazinműsor
9.30: Szuperbevásárlás
10.30: Egyveleg
11.50: Zenei hírek
12.00: Szuperbevásárlás
12.30: Halló, Ausztria, halló, Bécs!
13.00: Japán üzleti hírek
13.30: Környezetvédelmi magazin
14.00: Egyveleg
14.50: Zenei hírek
15.00: Körözve – klipműsor
16.00: Hullámhosszon
Élő zenés műsor
17.50: Zenei hírek
18.00: Wyatt Earp
Westernsorozat
18.30: Kém vagyok
Filmsorozat
19.30: A ring
Amerikai film
21.00: Vad Amerika
Természetfilm
21.30: Európai média
22.00: Hírek
22.30: Európai jelentések
22.45: Tőzsdeszemle az USA-ból
23.00: Vámpír
Amerikai film
0.30: Egyveleg
1.30: Szuperbevásárlás
2.00: Klipek reggelig

CNN

7.00, 8.30, 10.00, 13.00, 14.00, 15.45, 17.00, 18.00, 19.30, 20.30 és 5.30: A nap hírei
7.30: Pénzvilág (ism.)
8.00: A nagyvilág hírei
9.45: CNN hírstúdió
12.30: Üzleti hírek
13.30: Üzlet ma
15.00: Larry King (ism.)
16.00: A világ mai napja
17.30: Crier és társai
19.00: A nagyvilág hírei
20.00: A világ üzleti hírei
Gazdasági magazin
21.00: Nemzetközi óra
Eseményösszegfoglaló
22.00: A nagyvilág hírei
23.00: A világ üzleti hírei
23.30: A show-business világa
24.00: A világ ma
1.00: Pénzvilág
1.30: Interjú ismert közéleti személyiségekkel
2.00: A CNN esti fő híradója
3.00: Larry King élőben
4.00: CNN világhírek
5.00: A show-business világa (ism.)

TELE5

8.10: A svájci Robinson család
8.35: He-Man
9.00: She-Ra
9.20: Popeye
9.30: Reggeli magazin
10.30: Ruck Zuck (ism.)
11.00: Hopp vagy Top? (ism.)
11.30: Csúcsmodell
Brazil tévéfilmsorozat
12.05: Az Addams család
Amerikai családsorozat
12.35: Tartományok magazinja
13.00: Danger Bay (ism.)
13.30: Grimm-mesék
13.50: Bobobobs
14.20: Popeye, fia és társai
14.50: A svájci Robinson család
15.15: He-Man
15.50: Galaxy Rangers
16.10: Törpikék
16.45: She-Ra
17.30: Freedom Force
17.45: Popeye
17.55: Danger Bay
Kanadai családsorozat
18.20: Rambo
Amerikai rajzfilmsorozat
18.45: Ruck Zuck
Nyelvi vetélkedő
19.15: Hírek
19.35: Hopp vagy Top?
Műveltségi vetélkedő
20.15: Parasztszínház
Őrizd meg a hidegvéredet, mama!
Bröselmeier nem képes elfogadni különc fiát olyannak, amilyen, s kiteszi szűrét. Csak egy új lakótárs érkezése téríti jobb belátásra a bősz atyát...
21.55: Szabad a ring!
Pankráció
22.40: Hírek
22.55: Fogjuk a fegyvert és induljatok!
Olasz filmvígjáték (ism.)
0.35: A halál nővére
Amerikai film (ism.)
2.05: Az ABC angol nyelvű híradója
2.40: Ruck Zuck '90.
Játékshow
3.05: Az Addams család (ism.)
3.30: Rambo (ism.)

TV5

8.00: Kanadai híradó
8.20: Európai városok kulturális naptára
8.30: Válogatás a One World Channel műsoraiból
9.00: Amerika – francia változatban (ism.)
9.30: Turisztikai magazin (ism.)
10.00: Nyári szórakoztató műsor
12.05: Varietéműsor
13.00: Francia híradó
13.30: Az emberi jó sors
Kanadai teleregény
14.00: Játék határok nélkül (ism.)
15.10: Vision 5
Magazinműsor
15.30: Carabine FM (ism.)
16.00: Hírek
16.15: Nem kell álmodozni! (ism.)
17.10: Jacques Montandon konyhája
17.40: Francia nyelvlecke
18.00: Kérdések egy bajnokhoz
18.30: Hírek
18.50: Európai városok kulturális naptára
18.55: Apró érdekességek
19.00: Harmincmillió barát
Magazin
19.30: Belga híradó
20.00: Közelkép
A jezsuiták – ma
Magazinműsor
21.00: Francia híradó
21.30: Xapatan nyomában
Vetélkedő
22.50: Francia híradó
23.10: Médiasud
Sajtószemle
23.25: A Tour de France eseményei
23.55: Nyári szórakoztató műsor

3SAT

9.00: Osztrák híradó
9.05: Képújság
11.00: Piazza virtuale
Élő adás Kasselből
12.30: Képújság
13.10: Teleszkóp
Osztrák dokumentumfilm
13.55: Térjünk a tárgyra! (ism.)
14.25: A 60-as évek nagy német slágerfesztiválja
16.10: Neil Diamond
A sztár és dalai
17.00: Minihíradó
17.10: Maja, a méhecske
Rajzfilmsorozat
17.35: Bram felügyelő
Német krimi (FF)
18.00: Tőzsdei hírek
18.25: Tippek és trendek
19.00: A ZDF híradója
19.20: 3SAT-stúdió
19.30: A ZDF külföldi tudósítói jelentik
20.00: Falusi orvos
Harc az idő ellen
Tévésorozat
20.45: Zöld és tarka
21.00: Körkép
21.45: Kulturális hírek
21.51: Sporthírek
22.00: Osztrák híradó
22.25: Oldalpillantások
Revü
22.50: Homoszexuális filmsorozat:
Tiny Ruby
Amerikai dokumentumfilm
23.20: Homoszexuális filmsorozat:
Kamikadze-szívek
Amerikai dokumentum-játékfilm
0.35: A svájci tévé híradója
1.05: Piazza virtuale
Élő adás Kasselből

SCREENSPORT

8.00: Eurobics
8.30: Enduro vb
9.00: The Ultimate Challenge
10.00: Maratoni Norvégiából
11.00: Teniszmagazin
11.30: Eurobics
12.00: Baseball
14.00: Forma–3 és Porsche Carrera kupa
15.00: Eurobics
15.30: Golf az USA-ból
16.45: Golfhírek
17.00: Argentin labdarúgás
18.00: Autószörnyek versenye
18.30: Díjugratás Svédországból
19.30: Vitorlásverseny
20.00: Nemzetközi sportmagazin
20.30: Nemzetközi motorsport
21.30: Ökölvívás
23.00: Ralikrossz
24.00: Motorverseny Wolverhamtonból

EUROSPORT

9.00: Mountainbike
Terepkerékpár verseny
9.30: Olimpiai magazin
10.00: Nemzetközi sportmagazin
11.00: Atlétika
Nikaia Mobil torna
12.00: Tenisz
Federation Kupa
14.00: Tenisz
ATP-torna
15.20: Kerékpárverseny
Tour de France
17.00: Tenisz
ATP-torna
19.00: Kerékpárverseny
Tour de France
20.00: Sporthírek
22.00: Tenisz
ATP-torna
23.30: Kerékpárverseny
Tour de France
0.30: Sporthírek

PRO7

7.35: Rajzfilmshow (ism.)
9.10: Harry csodálatos büntetőbírósága
Amerikai vígjátéksorozat
9.40: Mr. Belvedere
Amerikai családsorozat
10.15: Hahó, bálna!
Amerikai természetfilm (ism.)
11.15: Vörösök
Amerikai film
12.55: A kemény fiúk (ism.)
13.50: Zeppelin
Angol kémfilm (ism.)
15.35: Herry Mason
Amerikai detektívsorozat (FF)
16.30: Kemény, de szívélyes
Amerikai detektívsorozat
17.20: Rajzfilmshow
19.10: Stingray
Amerikai akciófilm-sorozat
20.00: Híradó
20.15: Liesel, az erdész lánya
NSZK-filmvígjáték
Burgert sokévi távollét után nagyvilági barátnőjével, Carolával az oldalán visszatér a kis hegyi faluba. Carola kikezd Tonyval, a vadásszal, akinek a csinos Liesel a barátnője. Burgert pedig szemet vet Lieselre...
21.55: Mike Hammer
A hangtalan halál
Amerikai detektívsorozat
22.50: Jimmie Blacksmith balladája
Ausztrál film
1.15: A különleges osztag (ism.)
2.05: M.A.S.H.
Amerikai vígjátéksorozat
2.45: Túl a félelmen
Francia–olasz krimi (ism.)
4.20: Csak amikor nevetek
Amerikai film
6.15: A kalandor
Angol akciófilm-sorozat

RTL PLUS

7.00: Reggeli magazinműsor
8.55: Owen marsall
Amerikai sorozat
9.50: Gazdagok és szépek
Amerikai családsorozat
10.15: Marcus Welby, az orvosdoktor
Amerikai kórházsorozat
11.05: Vetélkedő
11.30: Családi párbaj
12.00: Déli hírmagazin
12.30: Ahogyan a világ fordul
Amerikai családsorozat
13.15: A kaliforniai klán
Amerikai családsorozat
14.05: A springfieldi történet
Amerikai családsorozat
14.50: A főnök
Amerikai krimisorozat
15.45: CHiPs
Amerikai krimisorozat
16.40: Kockázatos
17.15: Megéri az árát!
Játékshow
17.45: Szerencse gombnyomásra
18.00: Tizenegy 99
Élő magazinműsor
18.45: Híradó
19.15: Vigyázat, robban!
Magazinműsor
19.45: Jó idők, rossz idők
Német családsorozat
20.15: A Holdistennő kincse
Amerikai kalandfilm
22.00: Patricia – egyszer az égben, aztán vissza
NSZK-szexfilm
Harry Miller, az ifjú autóversenyző pénzügyi gondjai miatt, kénytelen elfogadni Lord Cook ajánlatát, hogy vegye feleségül a lányát, Patriciát. Még a házasságkötés előtt azonban Cook beleszeret a berzenkedő, kiszámíthatatlan lányba...
23.20: A lovagló hullák éjszakája
Spanyol horrorfilm
0.50: A terror szigete
Angol horrorfilm
2.20: Az éjszakai vadász
Amerikai krimisorozat
3.15: CHiPs (ism.)
4.00: Órák után
Ifjúsági magazin Amerikából
4.30: Forma–1
A silverstoni nagydíj (ism.)

1PLUS

9.00: Képújság
15.00: Visszapillantó
15.20: Hobbitéka
16.05: Spanyol nyelvtanfolyam
16.35: 100 műremek
16.45: Puzzle – elmejá

KICSINY Balázs

16.00: Hírek, időjárás, műsorismertetés

16.10: Nótaszó
Csárdák és csárdásnék (ism. – 21')
Közreműködik: Solti Károly, S. Bíró Antal, Dombi István, Gaál Gabriella, Déki Lakatos Sándor és népi zenekara
16.31: Közlemények, reklám

16.35: A baráti szeretet lángja
Pillanatkép a 220 éves Keszthelyi Gimnáziumról (15')
„Aki a múltját nem vállalja, annak jövője sincs." – mondja a műsorban szereplő Batha Kálmán igazgató, aki több száz premontrei öregdiákkal együtt részt vett a keszthelyi Festetich kastélyban rendezett iskolatörténeti konferencián. A megkérdezettek különböző megközelítésben ugyanarról beszélnek, a nagymúltú iskola szellemiségéről, nevelési felfogásáról.
A műsort készítették: Bárczai Zoltán, Béres János, Kelemen Endre, Pehi László

16.50: Délutáni filmajánlat
Tom, Dick és Harriet
Angol tévéfilmsorozat
XII/9. rész: **Vidéki élet** (ism. – 24')

17.15: Barkácsoljunk (10')
Hasznos tanácsok és ötletek...
Hogyan fessünk kerti garnitúrát, faházat? Hogyan csináljunk létraakasztót, kerti szerszámtartót, szunyoghálót?
Műsorvezető: Szür Mari és Egyed László. Készítette: Fogel József, Kocsis Jenő, ifj. Kollányi Ágoston, Mészáros Krisztina. Producer: dr. Juhász Árpád

17.25: Ötöd-ölő
Telefonos játék (15')

17.45: Regionális híradó (10')
Budapest
Hírek, napi aktualitások
Telefon: 132-9329
Debrecen
Kelet-magyarországi hírek, események, információk
Telefon/fax: (52) 16-311
Győr
Nyugat-dunántúli híradó
Telefon: (96) 18-258
Pécs
Dél-dunántúli hírek, események, információk
Telefon: (72) 10-533
Szeged
Alföldi mérleg
24 óra 10 percben
Telefon/fax (62) 21-195
17.57: Reklám

18.00: Híradó (12')
18.12: Időjárás

Jó estét!
Műsorvezető: Kudlik Júlia
18.16: Reklám

18.20: Gyerekeknek
Az én pici pónim
(My Little Pony)
Amerikai rajzfilmsorozat
A sárkánygyilkosjelölt (11')

18.35: Öt színes karika
Olimpizmus, olimpisztika
Barcelonai anzix (25')
Az olimpiák városai mindig nagyon készültek arra, hogy bizonyíthassanak. Egykori és mai képek bizonyítják, hogy az igyekezet és ráfordítás mire lehet képes...
Készítette: Csányi Miklós, Csőke József. Munkatárs: Bogdányi László, B. Jeney Anikó, Hidvégi Gabriella, Szécsy Attila, Fehér Sándor. Producer: Török Gábor
19.00: Reklám

19.05: A szeszélyes természet (kb. 50')
Angol ismeretterjesztő filmsorozat
X/2. rész: **Fehér szikla, fekete víz**
Írta és rendezte: Richard Mabey
Fényképezte: Richard Cannicliff
19.55: Reklám

20.00: Spot – Light (30')
Miniportré hazai popsztárokkal
Szerkesztő-rendező: Bessenyei István
20.30: Reklám

20.35: (H)arc-képek
50 perc képzőművészetről
Szemadám György műsora
Szerkesztő: Wiegmann Alfréd. Rendező: M. Lukács Ágnes. Producer: Bakos László

21.30: A sportok története
XIV/11. (25')
21.55: Reklám

22.00: Esti egyenleg
Napi képes hírösszefoglaló (20')
22.20: Időjárás
22.23: Reklám

22.30: A TV2 Filmklubja
Magyarok a világ filmgyártásában
Hamlet
Szovjet film II/2. rész (1964 – FF – 72')
(A színlapot lásd: szerda, Tv2 22.55!)

23.45: Tele-jazz-pódium (29')

Szieszta

12.00-től a Tv2 műsorkezdéséig
A MTV szegedi stúdiójának szórakoztató információs déli-délutáni műsora Szentes, Komádi, Csávoly, Kékes, Tokaj adók vételkörzetében.
Műsorvezető-felelős szerkesztő: Gellérfy László
Állandó műsorok: Naptár – Háziorvos – Nyugdíjasoknak – Sári Zsuzsa rovata háziasszonyoknak és kismamáknak – Tóth István Zoltán: Fogyasztók fórma – Csetkovits Csilla és Réthi Attila összeállítása fiataloknak – Zöldhegyi Katalin: Asztro-show. Közben sok-sok zene, telefonos játék, vetélkedő és óránként hírek.
Rendező: Czapáry Gabriella és Hell István. Főszerkesztő: Bán János. Telefon/fax: (62) 21-195. Levélcím: MTV Szeged 6725, Kálvária tér 22.

TVé
A kábelhálózatok helyi csatornáin
20.00–24.00

20.00: Műsorismertetés
20.03: Túl a holnapon. Amerikai tudományos magazin
20.32: Sláger és Horoszkóp. Szikora Róbert és Laár András műsora
21.05: Power kapitány. Amerikai scifi sorozat. Tüzes út
21.30: A félelem erdeje. Angol természetfilm II/2.
22.00: Orlac keze. Francia film. Rendezte: Peter Kassowitz. Főszereplők: Jacques Bonaffe, Anna Roussel
23.05: Trans World International. A labdarúgás története IX/9.
23.20: Elvis Presley
Angol film II/1.
24.00: Műsorzárás
Ismétlés vasárnap 20.00–24.00 óráig
Felelős szerkesztő: Rózsa Péter
Művészeti vezető: Born Ádám
A részletes műsort a Teletext 190. oldalán olvashatják!

Tom, Dick és Harriet

16.50

Írta: Johnnie Mortimer és Brian Cooke. Fényképezte: Chas Watts. Rendező: Michael Mills
Dick és Harriet vidéken szeretne házat vásárolni és így megszabadulni Tomtól. Gondot jelent azonban a foglaló előteremtése. Tom életbiztosítása éppen kapóra jönne...
Tom – Lionel Jeffries (Szabó Ottó), Dick – Ian Ogilvy (Rátóti Zoltán), Harriet – Brigit Forsyth (Kovács Nóra)

A szeszélyes természet – Játék!

19.05

A sorozat második adásához kapcsolódó kérdések:
1. Karsztvidéken hová tűnik el az esővíz?
2. Mire illik a mondás: a kő vízzé lesz, a vízből kő lesz?
3. Hogy nevezzük a fagy, a jég az eső és a szél együttes munkáját?
4. Mi a rekultiváció? Rajzolj rá példát!
5. Hogy nevezik az épülő cseppkő alsó és felső képződményét?
A válaszokat legkésőbb 1992. július 16-ig az alábbi címre küldjétek be: „Szeszélyes természet"
Süni Szerkesztősége Bp. Pf.: 155
Az első adás kérdéseinek helyes válasza:
1. Madagaszkáron, 2. Területjelzés, párkapcsolat, 3. A sífakára, 4. Az egérmaki és az indri.

(H)arc – képek

20.35

Gondoltak-e már arra, hogy műalkotás készülhet például marhabélből, vagy hogy a ragasztópapírcsík szoborrá válhat, vagy hogy egy nagy darab hungarocel és egy vödör bitumen – igen fekete, folyékony szurok – találkozásából táblakép születhet, s hogy egy festményt nem festenek, hanem raknak a vászonra, nem egyébből, mint közönséges fekete szénből. Nos, talán helytálló a feltételezés, hogy nem. Pedig korunk művészete igenis produkál ilyesmit és igen izgalmas művek születhetnek mindezekből. Nos sorozatunk igyekszik adásait mindig valamilyen vezérlő gondolat köré szervezni, most szokatlan anyagokkal dolgozó művészeket kíván bemutatni, a címhez méltóan érzékeltetni, hogy ezeknek a kiváló alkotóknak, bizony sokszor nem könnyű újszerű gondolataikat elfogadtatni, hogy sokszor kemény harc árán sikerül csak igazukat érvényre juttatni, mint *Konkoly Gyulának*, aki korábban kénytelen volt elhagyni az országot, s csak a változások után sikerült hazatérnie és itthon alkotnia, vagy *Donáth Péternek*, aki mint festő hosszú évekre elhallgatott, hogy újszerű alkotásaival a közelmúltban térjen csak vissza a művészeti életbe, vagy *Kicsiny Balázsnak*, akit fiatal pályatársai se igen könnyen fogadtak be, és *Lovas Ilonának*, aki különleges munkáival, mint textiles „kakukkfióka" saját szakterületén. Akár csak *Kovács Istvánnak*, aki mint performer, eleve megbotránkoztató, nem beszélve arról, hogy papírból készíti szobrait. Remélhetjük, hogy Szemadám György miniportréi, s beszélgetései a stúdióba meghívott alkotókkal és maguk az alkotások élményadó képzőművészeti estet szereznek a nézőknek.

Wiegmann Alfréd

Tele-jazz-pódium

23.45

Agneta Baumann és a Babos Trió az Alpok–Adria Jazzfesztiválon, Nagykanizsa 1991. VII/1. rész
Közreműködik: Agneta Baumann (ének), Babos Gyula (gitár), Egri János (basszusgitár), Balázs Elemér (dobok).
Szerkesztő: Módos Péter. Zenei rendező: Kovács Péter. Producer: Csáki László. Rendező: Szitányi András

NAPTV **6.00–9.00**
Reggeli információs magazin
Producer: Gyárfás Tamás
Főszerkesztő: Székely Ferenc
Az adás idején hívható telefonszámok: 251-3372, 251-0490
(Csak a budapesti Tv2 adó és a hozzá tartozó átjátszóadók sugározzák.)

KICSINY Balazs

91 5. 56
6. 32-34
7. 54
11. 36

Új Müvészet

Új Művészet

KICSINY Balázs

Sportszelet, 1988, o.v. 110x130 - 91.6.32

Fecske, 1988, o.v., 120x125 - 91.6.33

Autópálya, 1989, szurok, vas, 100x60x30 - 91.6.34

Új Művészet

KICSINY Balázs

kiáll. Bp.,Fiatal Művészek Klubja,1992

HAJDU István: Az ismétlés családja. = Beszélő, 1992. okt.10.44.

stb), táblázatkezelők (Quattro Pro, Excel stb), kiadvá
torgrafikus (CorelDraw) és pixelgrafikus (PhotoStyler
(AutoCAD), többféle operációs rendszer (MS-DOS,
korszerű program.

A gimnázium vállalta, hogy 60 fős csoportokban 19
szakmai kirándulásokon. A szállást a gépteremmel
szobáiban oldjuk meg, van sportolási lehetőség, társal
tonként 10 órakor indul majd iskolánk elől, és vasárna

A kirándulás ára (szállás, gépterembérlet, oktatási
ezt az összeget 1992. november 15.-ig küldjék be az i

A csoportbeosztásokat (melyik osztály melyik hé
fogják közölni a gyerekekkel. Együttműködésüket kö

Budapest, 1992. Október 26.

Dobos Zsuzsa
számtechn tanár

Bella Tibor
igazgató

KICSINY Balázs

3. 25.p. 27.p.
5. 17.p. - Emblematikus törekvések I.
20.p. ill.

9. 80.

Új Művészet 1992

...ing with this banal sight: she shifted the gate to the right from the picture's central axis. In the central panel there is a house with a propped projection—being summer, some windows are open: they are dark, gaping squares, while the glasses of the closed ones are shining. In the third panel the painter has manipulated the different meanings of windows. While in the previous picture the open windows are meaningful, here old-fashioned pulled-down white canvas blinds are conspicuous on the first floor. *Pictures, walls and their guardians—polyptich* (1988); the gate-motif again on two sides: to the left two damaged Atlases (one has no head) guard the opening, the doorway is dark as a tunnel but one sees the light at its end —a 25 watt bulb. In the middle a montage of superannuated masks, atlas-caryatids and pedestals. On the right the semi-arched entrance of a once-elegant apartment house with a standard mask on the console but with the street number 22–24—the number of the

...coloured photos, cuts them into 10×10 cm squares and composes complex works out of them as out of tiles: she calls them photo-mosaics. Her method is the serial repetition and multiplication of individual pictures and picture-elements. Looking at them at her exhibition in the Gallery of Dorottya street I thought of Warhol: her sympathy for him is obvious; indeed one of her major works, unfortunately not in the exhibition, is *Portrait of Andy Warhol* (1979). Kovács does not follow the rules of series dogmatically, she likes the kaleidoscope but does not consistently keep the reflection effect of right and left, below and above, although on the two sides of the central axis most of her pictures are symmetrical. She assembles her composition from her squares on the spot, on the basis of her original design. Most of her photo mosaics are horizontal rectangles or squares but she also has a liking for diamond-shapes, in this case the edges are step-like.

Sometimes she blows up her pictures until

Tér, metafora, embléma

„Sziszifuszi mítosz"
Kicsiny Balázs kiállítása
Budapest, Magyarországi Francia Intézet Galériája
1991. I. 7. – I. 30.

Sziszifuszt nem indokolatlanul idézi Kicsiny Balázs legújabb installációjának címe. Mostani vállalkozásának mérete és az abból kibomló utalás rendszere egyaránt egy végtelen nehézségű, talán kilátástalan feladat gondolatát ébreszti.

A pincegalériában felállított installáció négy sor, a repülőgépek ülésére emlékeztető „székből" áll (amelyek emellett a sivár betonkaszárnyákat is eszünkbe juttatják), középen átjáró, kétoldalt a falakon pedig öt kerek formájú kép („ablak").

Kicsiny Balázs eddigi munkáinak különböző, de jól felismerhető elemeiből és szókincséből épül fel ez a mű, itt azonban monumentálisabbá válik, a nézőt totális környezetbe helyezve. Monumentálissá, mert míg korábban önállóan szerepelt a *Székház* vagy kisebb installációkban, addig itt egyszerre húszat láthatunk. Így ez szinte egy egész „lakótelep", majdnem egy teljes ipari metropolisz.

Minden építmény, székház tetején egy-egy horgony áll, rajta keresztben két bányászkalapács, mint neonemblémák, fénylőn a félhomályban.

Olyan jelképek kerülnek egymás mellé, amelyek nemcsak ismétlődő témái a művész korábbi munkáinak, de az installáció többi elemhez is szorosan kapcsolódnak.

Az alagútszerű, komor, bezártságérzetet keltő tér és az installációk különféle elemei egyszerre idézik fel egy bánya mélyét, a hajók gyomrát vagy egy repülő utasterét, ezáltal a nézőre a többféleképpen értelmezhető, átélhető környezet szerepeit vetítve.

Thomas Mulligan

Stúdió '90 – kollektív tárlat

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója éves bemutatója
Budapest,
Ernst Múzeum
1990. XII. 13. – 1991. I. 13.

A fiatal képzőművészek első ízben rendezhették meg kollektív éves kiállításukat önálló egyesületként. Úgy tűnt, mintha a megnyitó a szervezeti önállóság tárlattal egybekötött ünnepe lenne. S mintha a feltételek javulását a rendezés egyenetlenségei ellentételeznék. A szabad kiállítás lehetősége túlzsúfolttá teszi a termeket. A tájékozódásban nem segít a katalógus sem, mert több alkotót szerepeltet és helyenként más műveket, mint a kiállítás.

Bár a kérdés ekképp is megfogalmazható: hogyan lehet egyáltalán ekkora helyiségben százhúsz ember műveit elhelyezni?

Ezeken a hiányosságokon túl sem a zsűrizés szelekciója, sem a katalógusban szereplő bevezető – amely most kivételesen a Stúdió szervezeti evolúcióját tette közkinccsé – semmi nem avatkozhatott bele művek és nézők fesztelen csevegésébe. Az összkép mind a technikákat és anyagokat, mind a műfajokat és tendenciákat tekintve tarka s változatos. Ötletszerűbb munkák keveredtek kiforrottabbakkal, ingadozó színvonalon.

Míg az egyéni kiállítók festményeket, grafikákat, fotókat, szobrokat és objekteket mutattak be, addig a csoportok inkább installációkkal léptek a közönség elé. Az installációk területén mintha nagyobb lenne a kísérletező kedv, mint a festészet berkeiben, s ez utóbbi háttérbe szorulását – mennyiségi dominanciája sem képes ellensúlyozni.

Buda Gábor

Ornamentika és forma

Gerle János–
Kovács Attila–
Makovecz Imre:
A századforduló magyar építészete
Szépirodalmi Kiadó–Bonart
Budapest, 1990
287 oldal
964 fekete-fehér kép
Ára: 800,- Ft

A századforduló építészete Magyarországon olyan sokszínű és jelentős volt, hogy dokumentálására vállalkozni – még ha több száz oldal áll is rendelkezésre – igen nehéz feladat.

E könyv – ahogy Gerle János részletes bevezető tanulmányában kifejti – a millennium és az első világháború között eltelt húsz év egyik meghatározó irányzatával foglalkozik, amelyet a szerzők *századfordulós építészet*nek neveznek. (Így kívánják elkerülni az általánosan használt *szecesszió* kifejezést, ami véleményük szerint egyoldalú bécsi orientációt sugall.) Szemléletük szerint e stílus legfőbb értéke a *„nemzeti formanyelv"* megőrzése. Céljuknak megfelelően erre koncentrálnak azoknak az építészeknek a munkásságán belül is, akiknek fontos premodern épületeket is köszönhetünk.

A korszak több mint százhúsz jelentős és kevésbé ismert építészéről találunk a könyvben rövid életrajzot az általuk írt vagy róluk szóló irodalom bibliográfiája és főbb műveik képekkel gazdagon illusztrált felsorolása mellett. Szintén fontos, hogy ezúttal nem csupán budapesti vonatkozású adatokat ismerhetünk meg, hanem a vidéki nagyvárosok (és kisvárosok!) építészeti emlékeit is számba veszi e munka.

Azadatokhatalmasmennyiségén túl, a könyvet felépítése és kiválóan szerkesztett mutatói alkalmassá teszik arra is, hogy az építészettörténészek munkaeszközévé váljék. A mellékelt angol és német nyelvű „használati utasítás" pedig a magyarul nem tudóknak nyújt segítséget.

Branczik Márta

art művészeti magazin
magyar melléklet
© 1990
ISSN 0866-4447
Kiadja a G+J AG&CO (Hamburg) az Argos Kft.-vel együttműködve.
F. k.: az Argos Kft. ügyvivője
Szerkesztő: Branczik Márta
Fordítások: Bodnár Szilvia
Szántó Tamás
Havas Lujza

Ára: 295.- Ft

KICSINY Balázs

SZEGŐ GYÖRGY:

Analóg

Kis-Stúdiós ezredvég

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesületből tizenhatan a nagy, éves Stúdió-kiállítással párhuzamosan egy másik helyszínen is csináltak valamit. Az Ernst múzeumbéli századok esetében nehéz lenne egyetlen üzenetet kisilabizálni, a Lajos utcaiaknál talán minden néző átérezheti, mit rejt az Analóg cím. *Kicsiny Balázs* néhány éve előszeretettel fogalmazza újra klasszikus mesterek kompozícióit. Nem is mindig festmény, gyakrabban installációk formájában. Általában a címmel utalt is az eredeti műre, és a néző akarva-akaratlanul kutatni kezdett képi memóriájában: hogyan néz ki az a bizonyos nagy mű, majd azon is elgondolkodott, mit jelent a diskrepancia itt és most.

Ezen a közös kiállításon mindannyian efféle idézetet készítettek, és fénymásolt, szándékosan rossz minőségű reprodukciókban mellékelték is az etalont. Maga Kicsiny Balázs ezúttal Bernardo Daddi Szt. István protomártír vértanúságát — 1320 — fogalmazta meg olyan figurákból, akiknek teste megannyi útkereszteződés, akcident, baleset lett. *Gaál József* Tiziano Vecellio Apolló és Marsyas című rémmítoszát festette újra úgy, hogy az áldozat egy összetöpörödött, szinte az európai „halászkirály legendájá"-ból kilépő, de e földrészen tragikus sorsú városi-emberi rongycsomó. Hulla-dék-szerű *Baksai József* Bosch-utánérzése is. A „Gyönyörök kertjé"-ben eredetileg szerepel egy figura, aki a világ anális bepiszkításának örömén át lel a Gyönyörök kertjére. Most Baksai egész műve ilyen indíttatású.

Egyenesen a festészet haláláról beszél *Kósa János* is, aki ezúttal Marcel Duchamp „Tu'm" című, üvegmosóra komponált vízióját veszi elő hetvenöt év múltán. De már nem maga készíti el tárgyát, hanem rábízza azt egy címfestőre (K. P.). Diana Kingsley a Stedelijk Múzeum lépcsőinek Solomon Meijer által megfestett képet állítja szembe saját bal lábának hüvelykujjkörmére pingált miniatűr tengeri tájképével. *Komoróczky Tamás* Richard Serra egy kísérleti filmjét írta át videóra, amint azon egy kéz az elveszett világot jelképező, alóhulló széndarab után kapkod.

Csokipapírba csomagolt cicával idézi meg *Rácmolnár Sándor* W. A. Mozartot és az időszámítás előtti III. évezred egyiptomi szobrászatát. Vajda Lajos egyik legszebb rajzát „emeli" térbe *Beöthy Balázs*, de a matériává változás varázslata közepette teljesen feloldódik a Vajda alkotta szellemi sűrűség. Amint *Julius Gyula* is egyetlen ólomakkumulátorba zárja be Edward Muybridge évszázada készített zsenieális „Emberi figura mozgásban" sorozatát. *Kungl György* egy későbbi amerikai lendületmítoszt, James Deant és versenyautóját mereviti csillogó nippbe. A szocializmus építésének fekete kötetekbe sűrített tervgazdasági értesítőinek összeragasztott lap-mintázatában ismétli meg Gentile da Fabiano tizenharmadik századi iskolateremtő művének egy geometrikus részletét *Szili István*, *Somogyi Tamás* pedig egyenesen Umberto Boccioni kompakt futurista mozgásviharát robbantja darabokra mai plasztikájában.

Ez a kiállítás egy Monde perdu, az elveszett Európa, a szellemi leépülés felett érzett elkeseredés szülte rémisztő installáció. Európa a keleti filozófiákból vett (mert saját helyzetére nézve nem rendelkezik már adekvát gondolatrendszerekkel) terminológiával kármikus értelemben deriválódott, dermedt abba a szaturnikus ridegségbe, amit a művészetek még képesek kifejezni, de a mindennapi életben már annyira megszoktuk, hogy észre sem vesszük. A népirtások is a „már láttam" közönyével fogadtatnak el. Igen, a kárma a múltbéli cselekvések bilincsekké váló, a cselekvőre végzetszerűen visszaható következményeket jelenti. A sors „végzet" szinonimája a szenvedéssel analóg. Európa szenved saját gőgösre strukturált, korlátszerű unintelligenciájától. Nem ismeri el, hogy legalábbis cinkosan benne volt és van haláltáboraiban. Semmit nem gondolt és nem fontolt meg. Merevségével elszigetelődik, önmaga gyűrűjébe zárva izolálódik. A szenvedés, a korlát és az izoláció jegyeihez a megfosztottság kulcsfogalma társul. Európát ezúttal nem a bika, hanem a bak rabolja el. Planétája, a Szaturnusz pedig a fentiekből nagyrészt következően az elmebaj és a suicidium, az öngyilkosság bolygója. Kicsiny Balázsék Analóg-kiállítása nem egyszerűen régi és mai műveknek éppen a leépülésükben felmutatott hasonlatosságával lep meg, hanem éleslátó analógiát mutat a közös európai sors és a szélesebb, nem egyetlen ember pszichológiájára vonatkoztatott szaturnuszi uralom között.

Képzőművészet

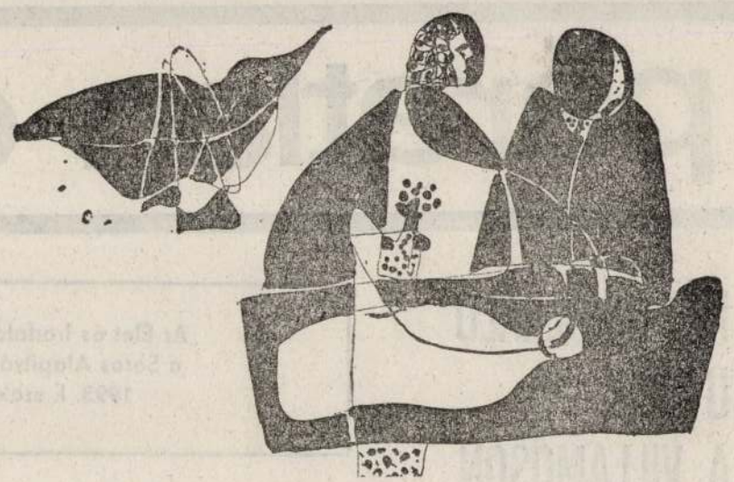

Iványi Katalin rajza

KOLTAI TAMÁS:

Színház

Nincs menedék

Gorkij-konjunktúra van, ki gondolta volna? Két helyen, *Zalaegerszegen* és a *József Attila Színházban* játsszák az *Éjjeli menedékhelyet*. Kaposváron is készülnek rá, javában próbálják. Mi lehet *a mélyben*, ez itt a kérdés. (A dőlt betűs szavak, hogy ne mondjam, a darab eredeti címét rejtik.) Aligha a nyomorromantika, az nem lenne épp aktuális. Nem a nyomor, a romantika miatt. Szeretném én látni a létminimum alatt élők vagy a délszláv területekről menekültek átmeneti szállását — a darab couleur locale-ja leginkább az utóbbira hasonlít —, ahol egy Szatyin-forma arról szaval, hogy „ember", ez büszkén hangzik, tisztelni kell az embert. Egy időben azt tartották a darab fő gondolatának, hogy a lét peremén is humánum pislákol. Ez volt az eszmei mondanivaló. Jobb rendezők az előadás végén fénycsóvát vetítettek a pincébe, azon kapaszkodott föl a szereplők tekintetéből kicsalogatott remény; legalább ennyi kötelező volt, a val a középpontban, aki nem más, mint Verebes, a jó szándékú, ám tehetetlen értelmiségi, hátán a háza, írógépe, magnója, kézikönyvtára. Vándormoralista, innen oda költözik, viszi az intellektuális motyóját, és napi használatra való morálfilozófiáját, mondja a magáét, papol, őszintén, a tőle telhető legnagyobb meggyőződéssel, miközben tudja, hogy semmi értelme. A szkeptikus értelmiségi házaló figurája bármilyen találó, drámailag marginális figura, hiszen — a gorkiji Lukával ellentétben — nem hagy űrt maga után, hiánya nem leplezi le a csődhelyzetet. Az egyébként igen lucidus előadás hibája, hogy Verebes távoztával már nem kelt érdeklődést, színházilag a kelleténél hamarabb befejeződik.

A József Attila Színház *Éjjeli menedékhelye* eo ipso „odalenn" játszódik, az Aluljárónak nevezett stúdióban, bár ennek az előadásra nézve nincs mélyebb értelmezése. *Gaál Erzsébetnek* a

KICSINY Balázs

páratlan oldal

KÉT GUBERÁLÓ UTAZIK A VILLAMOSON

Budapesten, este fél tizenegykor. Ott ülnek egymással szemben, lábuk között a dagadó műanyag cekkerek (Julius Meinl stb.), a térdük időnként, főleg kanyarban, összeér. Az ablakba könyökölnek, ki-kinéznek a ködös, homályos Mártírok útjára. Egyikük bundasapkát visel, a másik kucsmát, alóla kikandikálnak a hosszú, ősz hajszálak. Beszélgetnek.

— *Aztán most majd szenvedhet a Clinton* — mondja a kucsmás. — *Ott van neki ez az arab mészáros, a Szaddam. Bombázza a saját népét.*

— Bombázza, bombázza, mit fáj az neked? — néz rá a bundasapkás.

— *Azért az nem úgy van* — legyint a kucsmás. — *Majd még megizzasztja a Clintont is, meglátod.*

A Széna téren leszállnak, jókedvűen átmásznak a lánckorláton, megcélozzák az egyik kukát, az illatszerbolt előtt.

–ODZE–

BELVÁROSI MÍTOSZOK

Az Élet és Irodalom glosszaversenye a Soros Alapítvány támogatásával, 1993. I. szakasz, I. forduló

zásban állhat csak. Tehát feltehető így a kérdést: „Bizonyítsam?" vagy pontosabban, célratörőbb módon: „Bebizonyítsam?"; de semmi esetre se „bizonyítson"!

Így ez a szó csak némely sportriporteri tudósításban szokott előfordulni. Példamondatok: „Sportolóink ismét bizonyítottak." „Palotás (szemüveget a bírónak!) ismét bizonyított."

Olyan kiváló stilisztának, mint amilyen ön, (Palotás) úr, nem is szükséges ecsetelnem, mekkora a jelentésbeli különbség a tárgyas és az alanyi ragozású forma között. Mindazonáltal azt javasolom önnek, amit éppen ön tanácsol a magyarországi (tehát nem magyar!) újságíróknak: „aki magyarul akar írni, az tanuljon meg magyarul."

Nagy Atilla Kristóf

NÉP-NEMZETI EGYSÉG

1957—58-ban Svájcban éltem. A két év közötti télen 40-ről 45 rappenre emelték a tej literenkénti árát. Nem tudom, hogy a kormány, vagy a nálunk „termelők"-nek nevezett nagyon

Nem ment a boltba a filléreket soha nem számoló (ha egyáltalán létezik ilyen svájci), sem a garast fogához verni kényszerülő. Pár nap után a tej ára maradt az előző szinten.

Hogy mi ebből a tanulság? Ahány magyar ember él, annyiféle van és lehet, hogy semmi esetre sem az, hogy ne vegyünk tejet — úgysincs miből —, nem az, hogy mondassuk le a kormányt.

Szerintem a tanulság csupán csak erkölcsi.

Reg Nikola

A CSONT

Lerágta már a sajtó a koncot a művelődési miniszter *Salman Rushdie*-val — az iszlám fundamentalisták által *fatwával* sújtott íróval — kapcsolatos rosszízű megjegyzéséről. Köztiszteletben álló személyiségek, jó nevű publicisták *tették le* voksukat az S. R. jelképezte értékek mellett, s *emelték fel* szavukat az ezt kétségbe vonó nézetekkel szemben.

A sajtó többek között a baromságokból él, így aki több ro-

pijacorijentált vállalkozói kapitalizmus

(fakszimile)

Megrendelés.

Alulírott mai napon megrendelünk vállalatunktól.
20 tonna mosóport és mosogató szereket.
az árut elontóról a következő kippen kérjük.
8-10 tonna mosópor. 1kgos és 3,5 kgos illetve
~~zs~~ kéziós kiszerelésben
8-10 tonna mosogatószert minden típusból
vegyesen.
Az árut elszállítóról saját kocsival mi oldjuk
meg.
fizetési mód. 200-300 ezer ft készpénz
Vételár előleg: a fent mosóló összeg
8 Banki napos átutalásról történik.
A Sajót kibúvókból történő ~~kis~~ fizetési
késés esetén. 44%-os kamatot ~~kínok~~
fizetünk.
Szóllásári határidő. 1992. IX. 18.
Kérem Megrendelésem Szíves tudomásul
vételét és elfogadását. Előre is köszönöm.

[redacted]. Mónika.
Vállalkozó.

Kelt. 1992. IX. 9.

D. Horváth u. 31.

találta: –sia–

KICSINY Balázs

Új Művészet 1992.5.

Jappe és Do Escobar harca a kék madárért

P. Szabó Ernő

Kicsiny Balázs: Teddy, Bob, Jacques, farost, papír, szén, 100 × 300 × 300 cm

Úgy tűnik, a *Fiatal Képzőművészek Stúdiója* éves kiállításaira is az a jövő vár, ami a kultúra, a művészet egyéb jelenségeire, rendezvényeire. Szellemi, stilisztikai szempontból, a résztvevők személyét illetően egyre nagyobb, illetve teljesebb szabadság, nyitottság jellemzi az eseményt. A helyszín immár „szabadon választható", s nem aktuális művészetpolitikai megfontolások alapján jelölik ki a tárlat számára a „felnőttek". Ami pedig a megrendezés módját, külsőségeit illeti, a növekvő — profi — színvonal figyelhető meg.

Mindez már egy kicsit a jelen is, de mégis egyelőre azért inkább a jövő. Hasonlattal élve: az alkotás helyszínén, a kellemes műteremben minden kellék — jó vászon, festék, kitűnő ecsetek — ott van már, de lévén, hogy a műterem birtokosa még nem mester, hanem — igaz, tehetséges — növendék, az eredmény úgy néz ki, mintha... Kép, persze, gusztusos felület, de tudjuk, ez még nem az igazi kockázat, s persze a kudarc sem végleges kudarc.

Bódy Gábor főiskolai vizsgafilmjét idézi ez a szituáció — e film „mintha"-ügyben egyébként a roppant fontos kivételek közé tartozik —, a *Thomas Mann* elbeszéléséből készült *Hogyan verekedett meg Jappe és Do Escobar után a világ* című alkotást. Amikor e film készült, 1974-ben, a Stúdió legtöbb tagja valószínűleg még csak készült a művészi pályára, a február elején tartott Magyar Filmszemlén azonban újra vetítették, s akik látták, tanusíthatják, hogy a dimenzióváltás, a lényegtelen dolgok nyomatékosítása, refrénszerű ismételgetése hogyan „másítja" meg, hogyan emeli át a történés más rétegébe a dolgokat, hogyan válik halálosan komollyá a kamaszok harca, s hogyan értékelődik le, válik megszokottá minden, a valódi háborúval járó borzalom.

Természetesen mindenkinek a maga küzdelme a fontos. Mondhatni — hogy a Stúdiókiállítás egyik műtárgyának a címét használjam —, mindenki saját kék madarat akar a boldogságtól, s nem elégszik meg, ha csak mesél-

Gábor Imre: Négy lámpa, 1991, installáció, vegyes technika, 50 × 250 cm

kiállításon. Míg Sebestyénnél figuratív motívumok is megjelennek (*Hátrahajló, Ollókezű*), addig Katona Zoltán a mértani formák expresszív feloldásával operál. Nagy István a meleg tónusok, a mélybarnák, meleg zöldek, fekete földszínek mestere. Kopasz Tamás az *Aranykor*ciklus óta sajátos időutazást végez. A *Rézkor,* a *Bronzkor,* a *Nőnemű* sorozat után archaikus pajzsok növényi magvakkal borított emblémáit tárta elénk. Mára a gipsszel kevert sötét festékek és a tiszta felület formai és színellentétével foglalkozik szimbolikus „tájképeiben".

Palkó Tibor mondanivalója — misztikus és obszcén jelenetei után — egyszerűsödött s egyszersmind többjelentésűvé vált. A festett felületre csirketollal teli műanyag borítást applikál, s erre varrógéppel „rajzolja" rá emblematikus állatfiguráit. *Szurcsik József* is kapcsolódik a Blokk csoporthoz, azzal a különbséggel, hogy grafikai lapjait a konkrét figurativitás és a hallatlan precizitás jellemzi. Jelképei és emblematikus példabeszédei a mindenkori diktatúrákról állítanak parabolisztikus tükröt a néző elé.

Igazság szerint *Roskó Gábor* művészetét az első csoportban kellett volna említenünk, hiszen paralogikus, abszurd tárgyai, tárgyegyüttesei a szürrealisták különleges képzettársításaival rokonok, s így kapcsolódnak bizonyos értelemben Gerhes és Gerber műveihez is. Mégis *Bukta Imrével* együtt kell tárgyalnunk, bár kettőjük művészete különböző indíttatású. Az indíttatás más, az eredmény hasonló. Míg Bukta a falusi lét elemeiből táplálkozik, annak racionális tárgyait, elemeit, figuráit idézőjelbe téve és új kontextusba helyezve ér el új minőséget (miniatűr *zsebkasza,* hatalmas méretű locsolókanna, disznó vallatja a tehenet stb.), addig Roskó archaikus és városi tárgyakat hoz abszurd kapcsolatba egymással. Mindkét művész jó példája azonban annak a magatartásnak, mely talán így foglalható össze: az igazán jó művésznek tartózkodnia kell a mindenkori divatoktól, s csak önmagából, belső indíttatásából építkezve lehet és kell állandó-kortalan igazságokat kimondania. A Lajos utcai *Emblematikus törekvések I.* című kiállítás egy sorozat első eleme. A kiállítók nem alkotnak csoportot, különböző indíttatásúak és különböző utakat jártak be, de talán mindannyiukra érvényes *Maréchal de Tavanes* meghatározása: „Az embléma testből, lélekből és szellemből áll: a test a kép, a szellem az invenció és a lélek a mottó".

Pereszlényi Roland munkája, 1991

MEGHÍVÓ

Velencei Biennále 2005
51. Nemzetközi Képzőművészeti Kiállítás
Magyar Pavilon

INVITO

La Biennale di Venezia 2005
51ª Mostra Internazionale d'Arte
Padiglione di Ungheria

INVITATION

Venice Biennale 2005
51th International Art Exhibition
Hungarian Pavilion

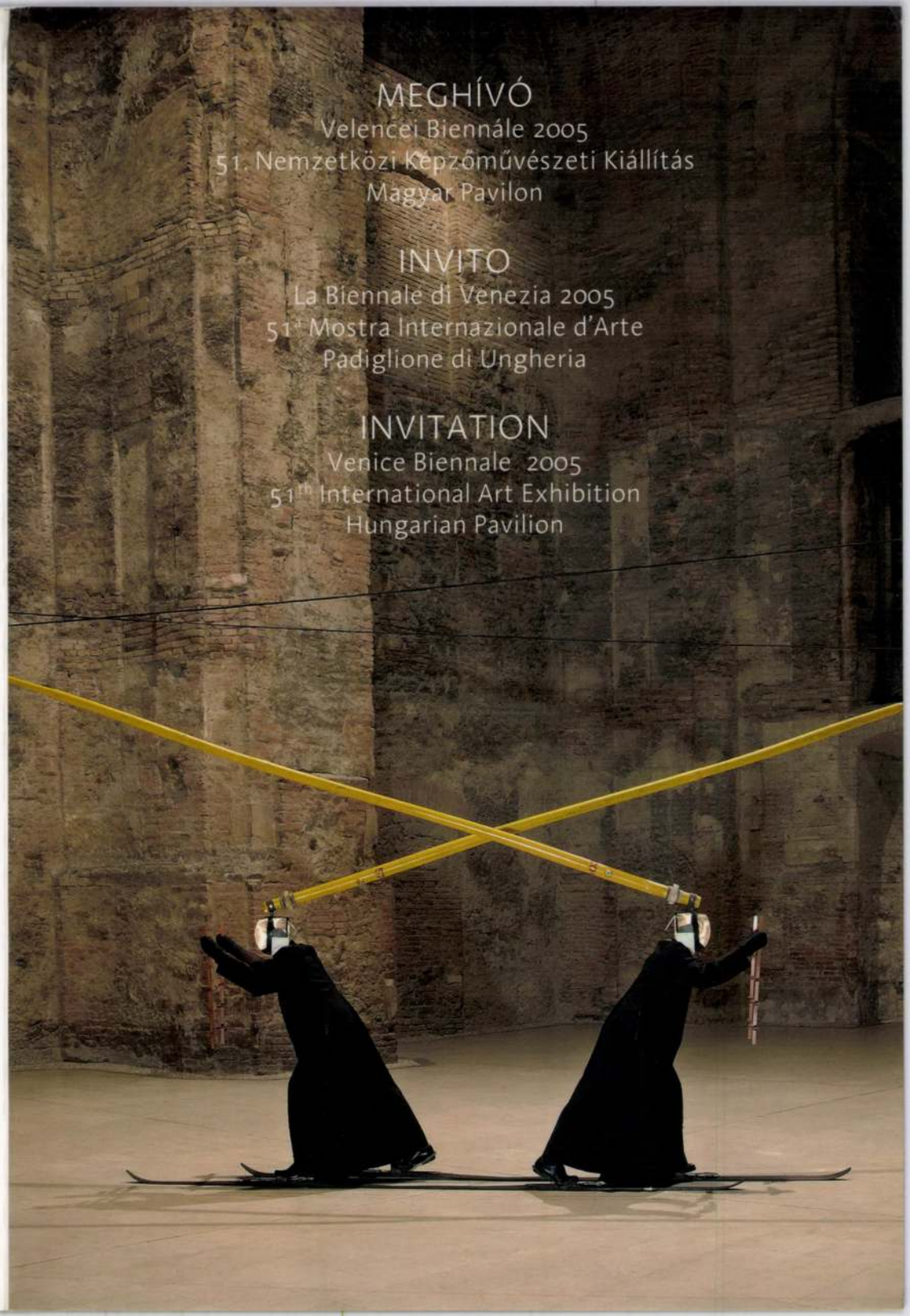

FABÉNYI JULIA

nemzeti biztos és

FITZ PÉTER

a Magyar Pavilon kurátora

meghívja Önt 2005. június 10-én pénteken 12 órára

KICSINY BALÁZS

NAVIGÁCIÓS KÍSÉRLET

című kiállítása megnyitójára

Velencébe a Giardini della Biennale Magyar Pavilonjába

A kiállítást megnyitja

BOZÓKI ANDRÁS

miniszter úr

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Il Commissario nazionale

JULIA FABÉNYI

e il Curatore del Padiglione Ungherese

PÉTER FITZ

hanno il piacere di invitare la S.V. all'inaugurazione della mostra

BALÁZS KICSINY

ESPERIMENTI DI NAVIGAZIONE

che avrà luogo il venerdì, 10 giugno 2005, alle ore 12.00

nel Padiglione di Ungheria, Giardini della Biennale, Venezia

La mostra verrà inaugurata dal ministro

ON. ANDRÁS BOZÓKI

Ministero del Patrimonio Culturale Nazionale

della Repubblica di Ungheria

JULIA FABÉNYI

National Commissioner and

PÉTER FITZ

Curator of the Hungarian Pavilion

request the pleasure of your presence at the opening of the exhibition

BALÁZS KICSINY

AN EXPERIMENT IN NAVIGATION

at 12.00 am on Friday, June 10, 2005

at the Hungarian Pavilion, Giardini della Biennale, Venice

Opening speech by

ANDRÁS BOZÓKI

Minister

Ministry of National Cultural Heritage of the Republic of Hungary

A Biennále kiállításai megtekinthetők
2005. június 12 – november 6. között 10-től 18 óráig
Giardini: hétfőn zárva, kivéve 2005. június 13.
Arsenale: kedden zárva, kivéve 2005. június 14.

Siti espositivi e aperture della Biennale:
12 giugno – 6 novembre 2005, ore 10.00 – 18.00
Giardini: chiuso lunedì, escluso il 13 giugno 2005
Arsenale: chiuso martedì, escluso il 14 giugno 2005

Biennale visiting hours and venues:
June 12 – November 6, 2005 from 10 am to 6 pm
Giardini: closed on Mondays, except June 13, 2005
Arsenale: closed on Tuesdays, except June 14, 2005

MŰCSARNOK
kunsthalle | budapest
NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA
nka
Nemzeti Kulturális Alapprogram
51.

Bartók 32 Galéria

Karina Horitz - Kicsiny Balázs
23&14

1995. január 20-tól február 19-ig

fotók: Sulyok Miklós

Bartók 32 Galéria, H–1111 Budapest, Bartók Béla út 32. Tel./Fax: (36-1) 186-9038

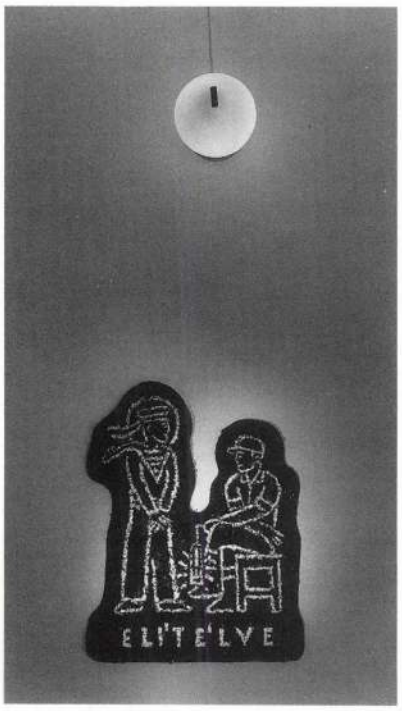

A SZENT ÉS A PROFÁN

Az Eliadétól kölcsönzött cím úgy illik Karina Horitz és Kicsiny Balázs kiállításához, mint egy jól sikerült kulcsmásolat a nem hozzáférhetetlenre kódolt zárhoz; nem sérti a finomra csiszolt gondolati szerkezetet, egyszersmind helyet hagy további értelmezésmorzsák számára is. ... A szent ugyanis a kiállítás esetében - és tényleg remélem, hogy így is van - nem, vagy nem elsősorban a (katolikus) vallási tartalmakat fedi, hanem sokkal inkább vonatkozik magára a művészetre, a profán pedig az értelmezésre; arra, ami nem is lehet más, csakis profán, különösen akkor, ha a szent művészet is profán, már csak emlékeiben szent, és pusztán a hozzá való közelítés (lehet) áhitatos, mert hogy a művészettárgy (nem a műtárgy, hiszen az nincs is, csak konceptuálisan van jelen, mint látni fogjuk), a művészet-téma, a művészet (ről) gondolkodás mind-mind profán, sőt szentségtelen.

A most pontosan berendezett - amúgy kínosan rossz arányú tér - Karina Horitz és Kicsiny Balázs kezén valamiféle pszeudo-kápolnává lett: a fontosabbik, a bejárattal szemben levő végfalra került Horitz 23 darabból álló oltárparafrázisa, a hosszanti főfalra s a rövidebbik végfalra pedig Kicsiny stációja.

Karina Horitz munkája ... *Piero della Francesca (a sansepolcroi Könyörületesség-oltár - szerk.) poliptichonjának* 'makettje' ... Horitz 'rekonstrukciója' révén és interpretációjában a kép szentsége, lényege révén nyilatkozik meg: mint egy levetkőztetett, fémdomborításától megfosztott ikonon, itt is a mármár Yves Klein-esen ragyogó aranylap és a figurák kezének, lábának és arcának nyoma közvetíti a cifraságtól megszabadult sugallatot. A sugárzó aranymezőkben tompán, opálosan, csak teli foltokként mutatkoznak a testrészek, kivétel egy álló férfi figurája (Szent Sebestyén - szerk.), melyet hihetetlenül finoman, homályosan és homályban hagyva, mondhatnánk: a sfumátót elvégtelenítve formált meg a művész. A szó szoros értelmében formálta, hiszen a síkból enyhén kiemelkedő alak és a tagok is egy archaikus technika, az inkrusztáció 'túlhajtott' eljárásával készültek, s plaszticitásukat, gyöngyházszerű fényüket a festékkel alig vagy egyáltalán nem kevert viasztól kapták.

Az újraszerkesztett, de nem újrateremtett oltár - azt hiszem - a szentségtelen idő által sújtott festő-istent és - bizonyosan még inkább - a stílusok verte művészet-istent igyekszik újra áhítottá, áldottá és imádottá emelni, a történelemmel és történettel dacolva, mintha vereségről itt szó sem eshetne.

Az oltárhoz vezető - vagy attól elinduló - stációfüzér, Kicsiny Balázs passiója ellenben éppen nem szembeszállni, hanem alkalmazkodni akar a történethez és a történelemhez: az isteni szándék irányította szenvedéstörténetet, a szent utat kövezi újra, és irányítja át más, de persze nem ismeretlen csapásra.

Talán túlzás lenne azt mondani, hogy profanizálja Jézus Krisztus utolsó lépéseinek 14 állomását, annyi azonban bizonyos, hogy a saját idejéből kiszakított passió, melyben új jelentésekkel felruházott figurák és attribútumok jelzik, hogy itt nem egyszerűen a történet variációjáról, hanem inkább permutációjáról van szó, tehát a krisztusi szenvedéstörténet elhagyja, elveszíti Kicsiny Balázs szándéka szerint önmaga auráját, szentségét,

s egy rejtélyes, de mégiscsak hétköznapi, már-már vicces asszociációkat kelt jelenetsorrá válik, mely olybá tűnik folyton, mintha az eredeti történettel - végeredményben tehát önmagával - párhuzamosan zajlana.

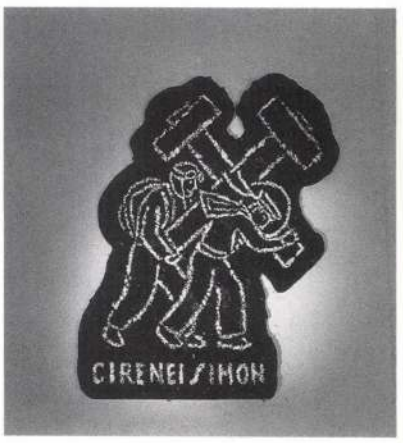

Karina Horitz - Kicsiny Balázs
23&14

Bartók 32 Galéria

January 20 - February 19, 1995

The Sacred and the Profane

The title borrowed from Eliade fits the exhibition of Karina Horitz and Balázs Kicsiny like a successfully copied key fits a not indecipherably coded lock; it does not impair the finely chiselled structure of thought, at the same time it allows room for further crumbs of interpretation. [...] For sacred in the case of this exhibition - and I sincerely hope I am not mistaken - does not, or, rather, does not primarily stand for religious (Catholic) content but, to a larger extent, applies to art itself, and profane to interpretation; to something that cannot be anything else but profane, especially if sacred art, too, is profane (by now only reminiscently sacred), and only one's approach is/may be pious, for the art-works (not works of art - which do not exist, except conceptually, as we shall see), the art-theme, contemplating the arts are all profane - sacrilegious, in fact.

Now the accurately arranged space (of ungracefully poor proportions) has been transformed by Karina Horitz and Balázs Kicsiny into some pseudo-chapel: Horitz's 23-piece altar-paraphrase now hangs on the main end wall, facing the entrance; on the long main wall and the shorter end wall Kicsiny's stations of the cross.

The work of Karina Horitz [...] is a small-scale model of the polyptich of Piero della Francesca ('Mercy' altarpiece at Borgo San Sepolcroe). [...] Due to the 'reconstruction' and interpretation of Horitz the picture manifests itself through its sanctity and essence: like on an ikon laid bare, devoid of its metal relief plating, here, too, it is the gold plate glimmering à l'Yves Klein, and the traces of the hands, legs, and face of the figure that communicate the intimation freed of adornment. In gleaming fields of gold the parts of the body appear only like homogeneous patches, bluntly and opaquely, save the figure of a man (Saint Sebastian-ed.) which has been fashioned by the artist unbelievably finely, obscurely and left in obscurity, one might say: with an infinite sfumato. It has been quite literally fashioned, since the figure, slightly protruding from the surface, as well as the limbs, were created by means of an archaic technique, the 'gruelling' of the method of incrustation, gaining their plasticity, their nacreous shine from wax mixed with little if any paint. The reconstructed but not re-created altar - I think - attempts to render the painter-god (smitten by sacrilegious time), and - probably even more likely - the art-god (smitten by styles) desired, blessed and adored, challenging the story and history, with no regard to failure.

The series of stations of the cross leading up to the altar, presenting Balázs Kicsiny's version of the Passion, however, does not for a moment attempt to oppose but, rather, it tries to adapt to the story and history: the passion-story directed by divine will, the holy road is repaved and redirected to other, not, of course, unbeaten paths.

It would perhaps be an exaggeration to say that the last 14 stages of Christ's journey were profaned here; however, there is one thing for certain: that, removed from its own time, the passion - in which figures and attributes invested with new meanings indicate that what we are presented here is not merely a version of the story but, rather, a permutation of it (i.e. it is devoid of the passion story of Christ) - loses its aura, its sanctity, according to Balázs Kicsiny, becoming an enigmatic, yet common series of scenes evoking almost humorous associations, and continually appearing to be happening parallel to the original story, hence itself. On the path created by Kicsiny Jesus is impersonated by a sailor, naturally wearing the traditional blue suit, and the staffage are a miner in a helmet, with lantern, and a schoolgirl. And sure enough, the accurately contoured figures are exactly like the participants of a school passion play - they are almost as good, but not quite, they are almost doing what they ought to be, yet not quite. The kind of schematism and uncertainty expressed in the movements of these figures - like that emblem - like quality of every stage of the cross which is similarly saturated with meaning - are a compliment to Balázs Kicsiny. The emblem is important from another aspect: the suffering sailor approaches his Golgotha bearing now a St Andrew's cross, now the emblem of miners, the crossed hammers. It is clear that the artist is drawn by something unpronounced and private (his indirect fate?) to the passion undergone current profanation by re-formation, and hence archaizing: he uses the Hungarian intellectual and political/philosophical stylistic clichés of the fifties and sixties with distinguished impartiality, without irony. Similarly, the material and environment of his work is to be taken seriously: lit individually from above by identical lamps, the drawings were made on crushed carbon with white chalk, thus enlarging by new meanings and symbols the story (detached from itself) which, like the comics on the pin board of some industrial office building, attempts to attain, and challenges sanctity in vain.

István Hajdu

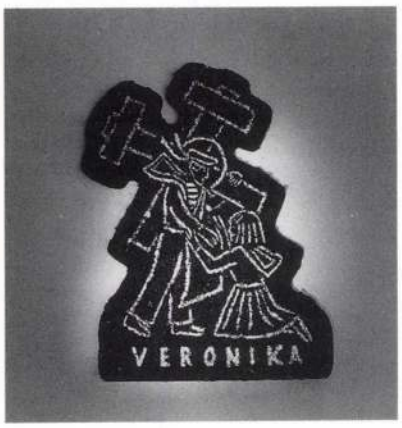

A Kicsiny Balázs rajzolta úton Jézust egy matróz alakítja, természetesen klaszszikus matrózruhában, a staffázsfigurákat pedig egy bányász - kobakban és lámpával - meg egy iskoláslány játssza.

De valóban: a pontosan kontúrozott alakok épp olyanok, mint valami önképzőköri passiójáték szereplői; majdnem olyan jók, de nem egészen, majdnem azt teszik, amit kell, de nem egészen.
Kicsiny Balázs stílárisan pontosan találta el figuráinak mozdulataiban ezt a fajta sematizmust és bizonytalanságot, amint a minden stáción megmutatkozó jelvényszerűség is jelentéssel telített.

Az embléma más szempontból is fontos: a szenvedő matróz hol András-kereszttel, hol pedig a bányászjelképpel, az egymást keresztező kalapácsokkal közeledik Golgotája felé.
Világosan kitűnik, hogy a művésznek

kimondatlanul is valami személyes köze - közvetett sorsa? - fűződik a megformálással aktuál-profanizált, egyben azonban archaizált passióhoz: az ötvenes-hatvanas évek magyar szellemi és politikai-gondolati stíluspaneljeit használja különös tárgyilagossággal, irónia nélkül. Ahogy munkájának anyaga és környezete is komoly: a felülről egyenként egyenlámpabúrákkal megvilágított rajzok széntörmelékre készültek fehér krétával, újabb jelentésekkel,

szimbólumokkal tágítva az önmagától eloldott történetet, mely mint valami

ipari vagy hivatali épület rideg folyosóján húzódó faliújság-comics, hiába kísérli és kísérti meg már a szentséget.

Hajdu István

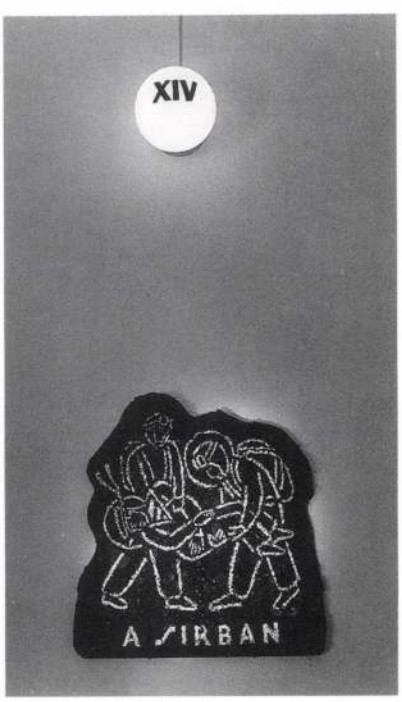

KICSINY BALÁZS

11 Chelsea Park, Easton, Bristol
BS5 6AH
tel.: (44-117) 941-3650

1958-ban született Salgótarjánban
1978-85 Magyar Képzőművészeti Főiskola

Egyéni kiállításai:

1988 Horváth Endre Galéria, Balassagyarmat
Stúdió Galéria, Budapest
1989 Liget Galéria, Budapest (Gerber Pállal)
Galerie Fisch, Braunschweig
1990 Rennes (GerberPállal, Gerhes Gáborral, Kungl Györggyel)
1991 'Éjszakai repülés', Francia Intézet, Budapest
Várfok 14 Műhelygaléria, Budapest
Szabad Művelődés Háza, Székesfehérvár
1992 Gallery by Night, Stúdió Galéria, Budapest (Gerber Pállal, Kerek Bélával)
1993 Velencei Biennálé, Velence község könyvtára (Kovács Dénessel, Somogyi Tamással)
'Okos táj', Barcsay Terem, Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest (Bukta Imrével, Gerber Pállal, Palkó Tiborral)
1994 Gallery by Night, Stúdió Galéria, Budapest (Sherry Hay-jel, Karina Horitz-cal)
'Innocens', Uitz Terem, Dunaújváros (Bukta Imrével, Gerber Pállal)
Budapest Galéria, Budapest (Christoph Ungerrel)
Fekete Sas Patikamúzeum, Székesfehérvár
1995 Gallery by Night, Stúdió Galéria, Budapest
'23&14', Bartók 32 Galéria, Budapest

Csoportos kiállítások:

1988 SZAFT, Ernst Múzeum, Budapest
Gravitáció, Vajda Pince, Szentendre
1989 Kék Acél, Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza, Budapest
Szimmetria, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Kék Iron, Duna Galéria, Budapest
1990 Kék-Vörös, Uitz Terem, Dunaújváros
Architektonikus gondolkodás, Műcsarnok, Budapest
Derkovits ösztöndíjasok kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest
Collegium Hungaricum, Bécs
1991 Oszcilláció, Klapka erőd, Komárom
Oszcilláció II., Műcsarnok, Budapest
1992 Az idegen szép, Képzőművészeti Főiskola, Budapest
7. Concours International, Voiron
Vision Fest, Arts Lab Gallery, Liverpool
Analóg, Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóháza, Budapest
1993 Új szerzemények, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Hordalékok, NA-NE Galéria, Budapest
A NA-NE Galéria kiállítása, Pécsi Galéria, Pécs
Frankfurt-Budapest, Merlin Színház, Budapest
Polifónia, SCCA éves kiállítása, Budapest
1994 Az ELSŐ MAGYAR LÁTVÁNYTÁR kiállítása, Művészetek Háza, Pécs
1995 Az ELSŐ MAGYAR LÁTVÁNYTÁR kiállítása, Szombathelyi Képtár, Szombathely

KARINA HORITZ

11 Chelsea Park, Easton, Bristol
BS5 6AH
tel.: (44-117) 941-3650

1969-ben született
1988-89 Poole and Bournemouth College of Art and Design, Dorset
Diploma in Art& Design
1990-93 Liverpool John Moores University
BA Degree in Fine Art

Kiállításai:

1991 Environmental Sculpture as a part of a community play, Kingstone Lacy, Dorset
1992 Hope Street Gallery, Liverpool
1993 'Final Degree Show', John Moores University, Liverpool
'Northern Graduate Show', The New Academy Gallery, London
1994 Gallery by Night, Stúdió Galéria, Budapest (Kicsiny Balázzsal)
1995 '23&14', Bartók 32 Galéria, Budapest

Publikációk a kiállításról:

- Hajdu István: A SZENT ÉS A PROFÁN - Karina Horitz és Kicsiny Balázs kiállítása a Bartók 32 Galériában, Beszélő, 1995 február 9.
- P. Szabó Ernő: 23&14, Újbuda, 1995. február 15.
Sinkó István: Oltár és stációk villanyfélhomályban, Új Művészet, 1995. május
- Éjszakai járat - Kicsiny Balázzsal beszélget Szipőcs Krisztina, Balkon, 1995. április

A katalógus létrejöttét a Soros Alapítvány, a Fővárosi Képzőművészeti Alap és a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

KICSINY Balázs

Pesti kostoló

November 1-től 30-ig rendkívül érdekes képzőművészeti esemény zajlik fővárosunk kiállítótermeiben, utcáin, terein különböző üzleteiben vagy épp egy telefonfülkében, villamosmegállóban. A Soros Kortárs Művészeti Központ által szervezett Polifónia című program ismertető plakátján a rendezvényre meghívott művészek írásait is közlik. Ezek közül idézünk néhányat.

BMZ

Kicsiny Ba

Ne utazz

„Ne utazz mert nem biztos hogy vissza
Ha nem utazol úgy fogsz kinézni
a) mint egy felfordított csónak a pályau
b) mint három összetapadt szénhegy
c) mint egy kiterített fekete-fehér képre
Szóval utazz! Még ha nem is biztos hog

Napi Dolgok
1993. nov. 13.

érdekében az alábbi adatlapot szíveskedjenek kitöltve beadni a plébániára. A
adatok ezért most szeretnénk teljes körű adatgyűjtést végezni. Csak a közös
taik leadására! Köszönjük!

	telefon:		Családi állapot: *magányos, szentségi házasság, polgári házasság, élettársi kapcsolat, elvált, özvegy*	
	elsőáldozás helye, éve	bérmálás helye, éve	házasságkötés helye, éve	
			polgári	egyházi

KICSINY Balázs

1993

A MÁSODIK VELENCEI BIENNÁLE megnyitója augusztus 27-én délután fél ötkor lesz a Velencei Szabadidőközpontban. A kiállító művészek Kicsiny Balázs, Kovács Dénes, Somogyi Tamás, és Hollósy Simon. A tárlatot augusztus 29-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

TŰZ TAMÁS

to artisztikus és geometrikus formák szimbolumértéke ugyanakkor meditatívvá teszi a képet. (A Tel-Avivban és New Yorkban felváltva dolgozó Reisinger egyébként, kanizsai születésű lévén — mint a szintén Vajdaságból elszármazott plakátos *Baráth Ferenc* — kitűnően beszél magyarul.) Az ember szerepét emeli ki tapéta dekorativitású plakátján *Ken Cato* és a maga szelídebb lírájával a mexikói *Xavier Bermudez*. A *Graphus* legendás alapítója, *Pierre Bernard* plakátja — jellemzően rá — most is igen politikus. Észak és dél ellentétének feloldásában, a harmadik világ felemelésében látja a Föld megmentésének lehetőségét. Formailag rímel Bernard poszterére az angol *Neville Brody* munkája (akiről nemrég a Magyar Televízió mutatott be protréfilmet). Egy zöld és egy elszáradt falevél kapcsán invitál mélyen szántó gondolati utazásra a brazil *Miran* szép plakátja. A zimbabwei *Chaz Maviyane-Davies* pedig katartikus erejű munkával döbbent rá, hogy Afrika hozzájárulása a világ környezeti és művészeti kérdéseihez milyen fontos. Ő volt az is, akinek vezetésével a Rióban megjelent plakátművészek, egy, a világ összes plakátosához, alkalmazott grafikusához szóló ajánlástfogadtak el. Ebben a manifesztumtervezetben felszólíttatik minden tervező a természetbarát technikák jobb megismerésére és használatára.

diós („független") közírók mutatnak rossz példát (nézze csak meg Mester Ákos írását Csurka novellájáról, nemrég jelent meg); de Csurka heti összefüggései is ezért olvashatatlanok. Három szerzőnk közül erre talán R. Székely Julianna mutatja a legtöbb hajlandóságot – igaz, neki amolyan „napi összefoglalókat" kell írnia, talán nem is mindig akkor, amikor akar – de azért másik két szerzőnk is derekasan hibázik ebben.

Aztán folytathatnánk a szerzői hang megválasztásával. Magam vagyok ironikus, mérges, mélázó vagy lelkes, avagy azt próbálom elhitetni, hogy kívül maradok írásomon, csak előtárom, ami rendelkezésemre áll? Gyurkovics kifejezetten „dühösként" jellemzi magát kötete hátsó borítóján. Publicisztikái, amelyek többnyire kis novellák, tárcák, és a legritkább esetben hiányzik belőlük a *történet*, a példázat vagy illusztráció, éppen azért és annyiban közelítenek mégis inkább a publicisztikához, mint az elbeszélő szépprózához, mert folyton halljuk mögöttük a dohogó hangot, amely, véljük, a szerzőé. R. Székelynél a történet sokadlagos elem, az érzelemkitörésekkel, markáns beleszólásokkal takarékosan bánik, de mindig jelen van a szerző szólama, saját nevében beszél, személyes ismerőseit és élményeit szövi az írásba. Váncsa egészen más utat jár: ő *eljátszik* a lehetséges megszólalások sokféleségével, a tudományos nyelvezettől a népszínmű ízein át a pártszlogenekig válogat napjaink nyelvi katyvaszából, s egyenként és egymáshoz képest teszi őket lehetetlenné. Ha azt hisszük, hogy ő beszél, az mindig csak látszólag ő: gyomorbajos társadalomtudós, küldetéstudatos politikus, buddhista filozófus hangján szólal meg, állatkerten vezet végig, hogy felsóhajthassunk: de jó, hogy ez az állat sem én vagyok!

Ami nem azt jelenti, hogy mindenkinek így kellene írnia. Váncsa rosszabb novellista, mint Gyurkovics, és gyengébb politikai elemző R. Székelynél, Gyurkovics nem olyan mulatságos szatirikus, mint Váncsa, és közel sem veszi úgy észre a politika furfangjait, mint R. Székely – és így tovább. De mindhárman felismerhető stílussal rendelkeznek, s ez lenne az utolsó, kedves asszonyom, amit még megemlítenék. Az, hogy épkézláb mondatok legyenek a publicisztikában, olyan alapkövetelmény, amit ideírni is restellek – csakhogy éppen ma, amikor körmölöm Önnek e levelet, találkoztam a jónevű közíró szövegével, amely három egymást követő mondaton belül nem átall „ám"-mal kezdeni kettőt, meg még egy tagmondatot, s amelyben olyan fordulatok szerepelnek, mint hogy „óriási a kettősség". A mi három szerzőnk írásai viszont, próbálja ki, nemcsak korrektek stilárisan, de összetéveszthetetlenek is, megvannak sajátos ízeik, fordulataik, ha tetszik, manírjaik – azok, amik. Ez már valami.

HAJDU ISTVÁN

Quodlibet és ready made, avagy a Rákóczi-induló mint mai dal

A második Velencei Biennálé

Hollósy Simon: Rákóczi-induló

Száraz tónak nedves partján sajátlagos jelenség nyilatkozott meg az elmúlt hét végén: a második Velencei Biennálé. Két okból is a második, egyrészt mert tényleg az első után következett – a premier két évvel ezelőtt ejtette bámulatba az érző szívű műbarátokat egy ritkamód megkapó körkép révén – s második azért is, mivel az első mindig is az itáliai lesz, míg ez, a mienk, örökkön csak másodhegedűs lehet ama nagyszerű mögött, melyről mostan több szó nem fog esni, de ne is essék.

A sorszámozás és közvetve a hely megjelölése magyarázatot kapott, adósak maradtunk viszont azzal, hogy miért bélyegeztük azonnal sajátlagos jelenségnek eme művészeti szcénát. Nos hát csak azért, mert a mi biennálénk a részt vevő művészek, az elegánsan homályban hagyott téma, valamint maga a helyszín és maga a kor oly furcsa kevercse, mely valóban sajátlagossá és jelenségszintűvé küzdötte elő és föl magát, valami olyasmi módon, mint ahogy a quodlibet és a ready made működik, pontosabban, amiképpen ez a kettő találkozhat és találko-

zik, mint ahogy találkozott is a már említett kiaszott vízmeder esőáztatta szegélyén, a szegély egy zugolyában, a zugoly egy pompás pontján, nevezetesen egy századfordulós kúria mára jócskán, szinte teljesen átalakított tereiben.

Homályban maradt a téma, mondtuk, de a protagonisták névsora azonnal fényt küld az árnyékfoltra, hogy legalább körülrajzolja azt, s általa, mármint a kijelölés által eligazíthasson: Kicsiny Balázs, Kovács Dénes, Somogyi Tamás, valamint a meghívott, a dísz-, a programadó, az ideálvendég, Hollósy Simon szerepel az ünnepies tárlaton, s éppen ez utóbbi, Hollósy festész ektoplazmatikus felbukkanása ad némi eligazodási, orientálódási esélyt.

Közvetlenül, teketória nélkül Kicsiny Balázs idézi meg a hetvenöt éve halott mestert, de bizonyos értelemben meg- és kinyilatkozik Hollósy Kovács Dénesnek az épület külső és belső szerkezetére, tereire reflektáló festményeiben is, már amennyire azok Hollósy zsánerképeinek interieurjeit is figyelembe veszik, kvázi elfigurátlanítva a szobabelsőket, kocsmatermeket. A legkevésbé Somogyi Tamás szobrai kötődnek a díszvendég szellemehez – de elképzelhető, hogy egyáltalán nem is igyekeznek arra, ennek ellenére *Parabola II.* című, földre helyezett munkája –, szárny és lepény alakú ekszkrementális formák laza, de nem véletlenszerű halmaza tankcsapdára emlékeztető fémszerkezet előtt valamiképpen emlékeztetnek a vezérmotívum, a Hollósy-koncept hangulatára és kompozíciójára.

De hát mi is ez, mi is a vezérmotívum, mi az őskoncept, mellyel itten megjelenik Hollósy Simon már-már ektoplazmaként, viaszos-cseppenős lényként és árnyként?

A Rákóczi-induló idéződik meg Velencén, a soha el nem készült mű, a húsz évig koncipiált, dédelgetett és hordott, hamvába holt munka, mely sokak szerint a magyar mű lehetett volna, s amelynek vázlatai elpusztultak jórészt, hogy pusztultukkal illusztrálják, példázzák, igazolják és bizonyítsák a magyar művészet, a magyar szellem, a magyar kultúra tragikusra predesztináltságát. 1910-ben Bölöni György az éppen aktuális vázlat sugallta éppen időszerű koncepciót üdvözölve írta: a mű *„A föld alól feldübörgő magyar Marseillaise, amelynek zúgására összecsapott magyar testeknek gomolya hömpölyög, messziről és a végtelenségbe. Szakadozva, deformált tagokkal, mintha kloákák szája okádná ki sans-culotte-ok rongyolt hadát. A legmegdöbbentőbb vízió, amelyet elődob a lelkes mars s ha lett volna magyar forradalom, kofák, pesti utcák csőcseléke gondtalan elszántságban, a tömegerő összeverődésével így vonult volna fel a magyar Versailles felé... a Rákóczi-induló a piktúrában a legszebben jajveszékelő magyar mementó."* A kolléga, a finom és melodramatikus Réti István szerint viszont épp ez a baj, a Bölöni által oly nagyrabecsült szakadozottság és víziószerűség, s számára, idézem: *„Az egész rémlátomány inkább szimbolizálhatott volna valami nemzetközi proletárdalt, mint a Rákóczi-indulót."*

Szóval quodlibet, vagyis ahogy tetszik. Kicsiny Balázsnak a Rákóczi-induló korabeli épület valaha ki tudja mire használt szobájában a Hollósy-koncept mint ready made – úgy tetszik és úgy tetszett – hullámzóra felfüggesztett kocsmai asztalok táncát jelenti, mondjuk finoman és elegánsan: involválja neki; imbolygó asztalokat, melyeket alulról világítanak meg az 1960-as évek szuperdizájnját jelentő szopott-kúpos, tér-parabolikus csillárok, melyek diszkrét fényében a spirituáltechnikai felszerelések, az eksztatikus bútorok föl-lelibbenő sarkaikkal meg-megpiszkálják az öreg Hollósyt, szóra noszogatják a vén némát, az elporladt ready madet és magát a sugallatot: a magyar festészet rekedtes, suttogó üzenetét, a félreértést. Quod libet...

KULTURÁLIS PIAC ÓBUDÁN

Szeptember 11-én és 12-én Óbudán a Fő téren színházak, könyv- és lemezkiadók, múzeumok, kulturális alapítványok és egyesületek, művészeti csoportok mutatkoznak be, ajánlják szolgáltatásaikat és kiadványaikat.

ALMÁSI
DECHANDT
FOSTER

A Pécsi Galériában, a Pécsi Napok keretében: *„Válogatta Hajdu István"* kiállítás. Nyitva szeptember 26-ig, naponta 12–18 óráig, szombaton 10–18 óráig, kedd szünnap.

FÜZESI
KERTÉSZFI
PÁL

EGY KÖNYV KIÁLLÍTÁSA

Czeizel Balázs kiállítása a Magyar Képzőművészeti Főiskola aulájában, nyitva szeptember 18-ig, hétfőtől péntekig 10–18 óráig, szombaton 10–12-ig. (VI., Andrássy út 69–71.)
HELENE DELPRAT francia festőművész kiállítása ugyanitt, a főiskola Barcsay-termében, nyitva szeptember 18-ig.

LENGYEL KULTÚRA

Lengyelország XX. századi történelme a filmkockákon címmel tíz hónapra tervezett filmsorozat indul, amelynek első vetítése szeptember 16-án, csütörtökön 17 órakor lesz: *Királyok anyja* (rendezte Janusz Zaorski; magyarul beszélő).
A JANUSZ KIJOWSKI filmjeiből induló sorozat első vetítése szeptember 13-án, hétfőn: *Kung-fu* (1980, magyarul beszélő), szeptember 20.: *Álarcban* (1987); szeptember 27.: *A pehelycipellő* (1992. premier, magyar szövegbemondással), szeptember 30-án franciául.
Az előadások 18 órakor kezdődnek.

KICSINY BALÁZS

OLTÁROK ÉS STÁCIÓK VILLANÓFÉNYBEN. Karina Horitz és Kicsiny Balázs kiállitása

Uj Művészet 1995, 5, 72

igényei mögött álltak. Ha általában az egész
ıegállapítani, ismét a törvény szövegéhez kell
ıt a nemesség közösségének egészére jellemző
ıak és nemzetségen belüli továbbörökítésének
ís az adómentességre. E szabadságok alapját a
tsége alkotta. Mindezeket Szent Istvánra és
váltságoknak fontos eleme egyfajta történeti
a szabadságok régi kortól való átörökítésének

yesülő igények legnagyobb része a birtoklás
észe birtokos családok vagyonának felosztása
pontos fogalmat alkothatunk magunknak a
ylevelek épp a nemzetségek felbomlásának
k az összetartozás tudatának reprezentációja
ımíg a nagybirtokos nemzetségek ágai között
jobbágyfalvaik többségét rendszerint nem kell
dása rendszerint falvaiknak határokkal való
ıoz vezetett. Közös eleme azonban ezeknek az
tulajdonban való meghagyása. Így járnak el
*ıpkor*on és *Szentmihály*ban épült egyházaikat
györgyi Sebes és Pál 1333-ban a csallóközi
meg a Szent Péter-plébániatemplomot, amint
Telegdi Csanád esztergomi érsek és rokonai
aik kegyúri jogát. A Gutkeled nemzetség
ben megosztják *Adonymonostorát*, majd 1354-

KICSINY BÁLINT

KÖZIVER ÉVA: ÚTON.
ÚJ MŰVÉSZET 1995, 7-8, 42-43

A 15. század közepén vált a társadalmi mo
megnövekedése. Az interregnum idején mindenek
familiárisként a királyi udvar környezetében felem
réteg, amely rendszerint várnagyi, alvajdai, alors
familiárisaként, mint a megyei nemesség képvisel
készíti elő az arisztokrácia társadalmi összetételé
beszélhetünk az arisztokrácia nemzetségi hagyom

AZ ELŐKELŐ NEMZETSÉGEK REPREZEN

A nemzetségi összetartozás tudatát nem szorí
magyarországi arisztokráciájának körében a ha
állandó részesedés tudata. Az arisztokratáknak sz
egy-egy kiemelkedő és jutalmat váró tettet nemcsa
is érintő adomány követ. Ezek az oklevélnarrá
adomány esetén – egymást kiegészítő láncolatukb
A megadományozott szolgálatainak ismertetését
arra, hogy „a jövő nemzedékek emlékezetére" r
általános igényének felel meg. Mivel köznemes
elbeszélések nem fordulnak elő, az oklevélszö

Kicsiny Balázs

BUKTA IMRE - GERBER PÁL -KICSINY BALÁZS
KIÁLLÍTÁSA 1994 JANUÁR 20 - FEBRUÁR 11
UITZ TEREM - DUNAÚJVÁROS - MODERN
MŰVÉSZETÉRT ALAPÍTVÁNY. MEGNYITÓ:
JANUÁR 20-ÁN, 18 ÓRAKOR.

INNOCENS

SZPONZOR: **ALBA VOLÁN RT.**

INNOCENS

Az Óbudai Társaskör Galéria és az
51. Velencei Képzőművészeti Biennále Magyar Pavilonja
meghívja Önt

KICSINY BALÁZS
WINTERREISE

című munkájának első kiállítására
az Óbudai Társaskör Galériába
Budapest, III. Kiskorona utca 7.

A kiállítást megnyitja 2005. április 5-én 17 órakor

FITZ PÉTER művészettörténész
az 51. Velencei Képzőművészeti Biennále magyar pavilonjának kurátora
és egyben ismerteti KICSINY BALÁZS Navigációs kísérlet című,
Velencében bemutatandó műegyüttesét.

Megtekinthető 2005. május 1-ig, hétfő kivételével naponta 14–18 óráig.

51. esposizione internazionale d'arte
L'ESPERIENZA DELL'ARTE SEMPRE UN PO' PIU' LONTANO
la Biennale di Venezia

MŰCSARNOK kunsthalle | budapest
nka Nemzeti Kulturális Alapprogram

KÍSÉRLET

NAVIGÁCIÓS

ESPERIMENTI

DI NAVIGAZIONE

IN NAVIGATION

AN EXPERIMENT

KISS JUDIT BALÁZS

A Biennále kiállításai megtekinthetők
2005. június 12 – november 6. között 10-től 18 óráig
Giardini: hétfőn zárva, kivéve 2005. június 13.
Arsenale: kedden zárva, kivéve 2005. június 14.

Siti espositivi e aperture della Biennale:
12 giugno – 6 novembre 2005, ore 10.00 – 18.00
Giardini: chiuso lunedì, escluso il 13 giugno 2005
Arsenale: chiuso martedì, escluso il 14 giugno 2005

Biennale visiting hours and venues:
June 12 – November 6, 2005 from 10 am to 6 pm
Giardini: closed on Mondays, except June 13, 2005
Arsenale: closed on Tuesdays, except June 14, 2005

MŰCSARNOK
kunsthalle | budapest

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

nka
Nemzeti Kulturális Alapprogram

MEGHÍVÓ
Velencei Biennále 2005
51. Nemzetközi Képzőművészeti Kiállítás
Magyar Pavilon

INVITO
La Biennale di Venezia 2005
51ª Mostra Internazionale d'Arte
Padiglione di Ungheria

INVITATION
Venice Biennale 2005
51th International Art Exhibition
Hungarian Pavilion

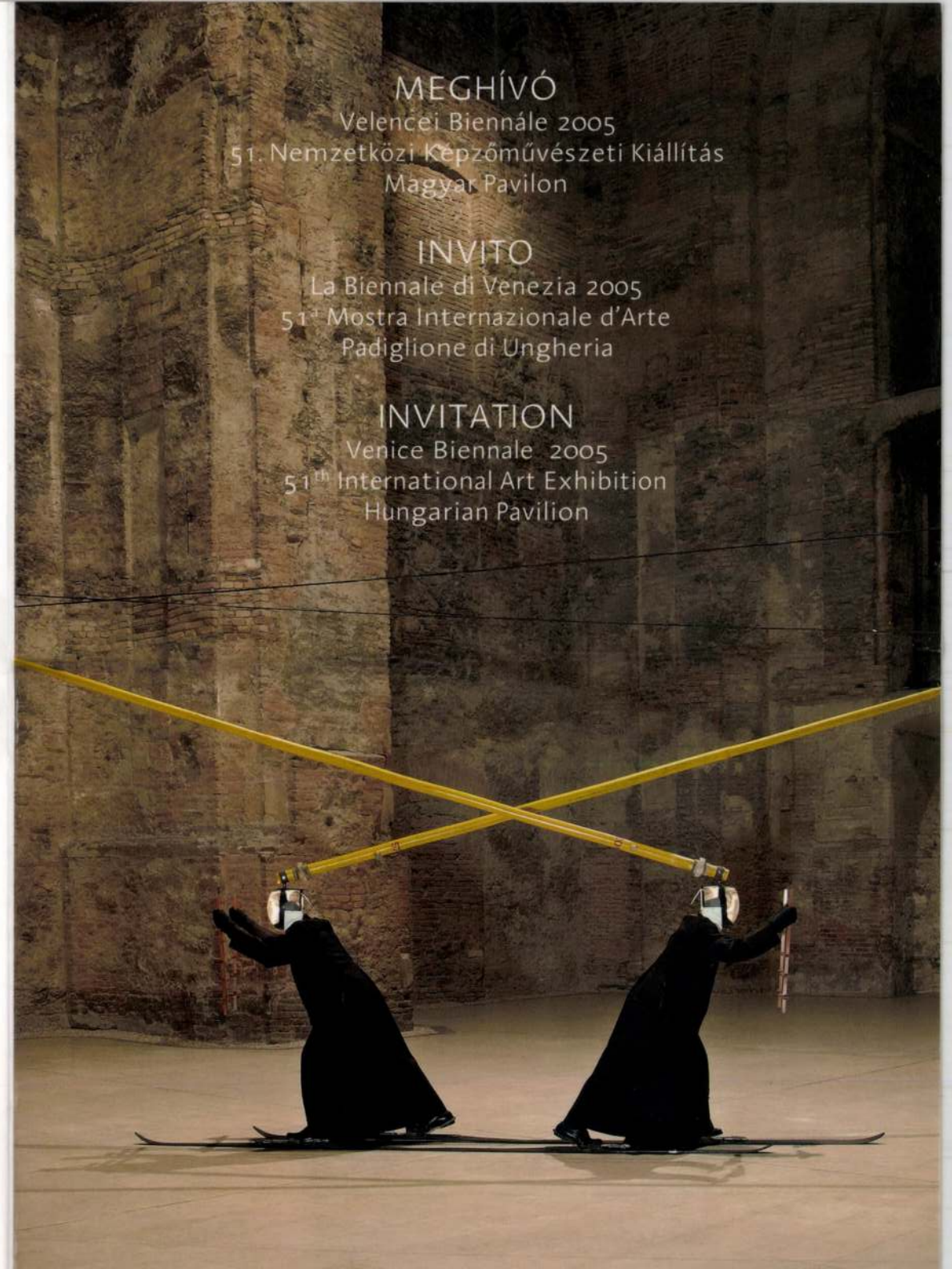

KICSINY BALÁZS VELENCEI BIENNALÈ

FABÉNYI JULIA

nemzeti biztos és

FITZ PÉTER

a Magyar Pavilon kurátora

meghívja Önt 2005. június 10-én pénteken 12 órára

KICSINY BALÁZS

NAVIGÁCIÓS KÍSÉRLET

című kiállítása megnyitójára

Velencébe a Giardini della Biennale Magyar Pavilonjába

A kiállítást megnyitja

BOZÓKI ANDRÁS

miniszter úr

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Il Commissario nazionale

JULIA FABÉNYI

e il Curatore del Padiglione Ungherese

PÉTER FITZ

hanno il piacere di invitare la S.V. all'inaugurazione della mostra

BALÁZS KICSINY

ESPERIMENTI DI NAVIGAZIONE

che avrà luogo il venerdì, 10 giugno 2005, alle ore 12.00

nel Padiglione di Ungheria, Giardini della Biennale, Venezia

La mostra verrà inaugurata dal ministro

ON. ANDRÁS BOZÓKI

Ministero del Patrimonio Culturale Nazionale

della Repubblica di Ungheria

JULIA FABÉNYI

National Commissioner and

PÉTER FITZ

Curator of the Hungarian Pavilion

request the pleasure of your presence at the opening of the exhibition

BALÁZS KICSINY

AN EXPERIMENT IN NAVIGATION

at 12.00 am on Friday, June 10, 2005

at the Hungarian Pavilion, Giardini della Biennale, Venice

Opening speech by

ANDRÁS BOZÓKI

Minister

Ministry of National Cultural Heritage of the Republic of Hungary

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Kicsiny Balázs (1958–)
Pontos idő 2000–2006
papír, tus, gouache, print, 21×31 cm

KICSINY BALÁZS

Magyar Hírlap, 2005. június 10., péntek . 21.o.

Kicsiny-látvány Velencében

Vasárnap nyílik az 51. Velencei Biennálé, amelyen Kicsiny Balázs groteszk installációi képviselik Magyarországot.

Meghökkentő elegáns plakátok. Az egyiken két reverendás alak lépdel egymásnak háttal – azonos sílécen – ellenkező irányba, síbot helyett a hajózásban használt, 17. századi asztrológiai eszközt, a Jákob botját tartják kezükben, fejükön világító párbajtőrsisak, amelyet trolibusz áramszedője köt össze a felső áramvezetékkel. A bizonyosság és bizonytalanság, a helykeresés és a védekezés metaforapárja. A másikon gyékényből fonott méhkast borított fejére a láncokkal körbetekert figura, aki bőröndöt és horgonyt hurcol magával a tengerre szállás és a visszatérés szimbólumaként. Ilyen és ehhez hasonló, egymással lazán összefüggő öt installációval, illetve videovetítéssel tölti meg a Giardini Publici magyar pavilonjának öt termét a negyvenes éveiben járó Kicsiny Balázs képzőművész mint hazánk egyszemélyes képviselője az 51. Velencei Biennálén.

Fitz Péter díjnyertes kurátornak – a Kiscelli Múzeum igazgatójának – azért esett rá a választása, mert az aktuális európai kortárs ideált testesíti meg: egy évtizede kétlaki életet él Londonban és Budapesten. Az egykori brit gyarmatbirodalom fővárosában szembesült először egy tenger nélküli ország szülöttje a világ körüli utazások varázslatos légkörével és ennek kultúrtörténeti hátterével. Így került érdeklődésének középpontjába alkotásainak készítésében is a bolygó zsidó bibliikus alakja éppúgy, mint a bolygó hollandi közismert mondája (ez utóbbi szerepelt a közelmúltban egy leideni templomban is, a hollandiai magyar kulturális évad során). A Schubert Téli utazás dalciklusától ihletett installációját május elsejéig láthatta a hazai közönség az Óbudai Társaskör Galériájában. Kimondottan a velencei előzetes terepszemle nyomán született az Ivócsarnok című különterem berendezése tizenkét térdeplő, pizsamás modellel, akik gumicsizmát húztak lábukra és mélytengeri búvársisakot a fejükre, mégis megpróbálnak serlegből inni. Nekem a márványpadlóra vetített hatalmas óra számlapján négykézláb körbemászó susztergyerekről önkéntelenül Munkácsy ásító kis inasának arcképe jutott eszembe, ahogyan a gyékényből gondosan fonott, takaros méhkasok is mintha az ősi magyar népművészet hírnökei lennének Velencében. Így az európai kultúrkör bezárul.

Wagner István

Kicsiny Balázs Navigációs kísérlete az 51. Velencei Biennále magyar pavilonjában
Nyitva november 6-ig

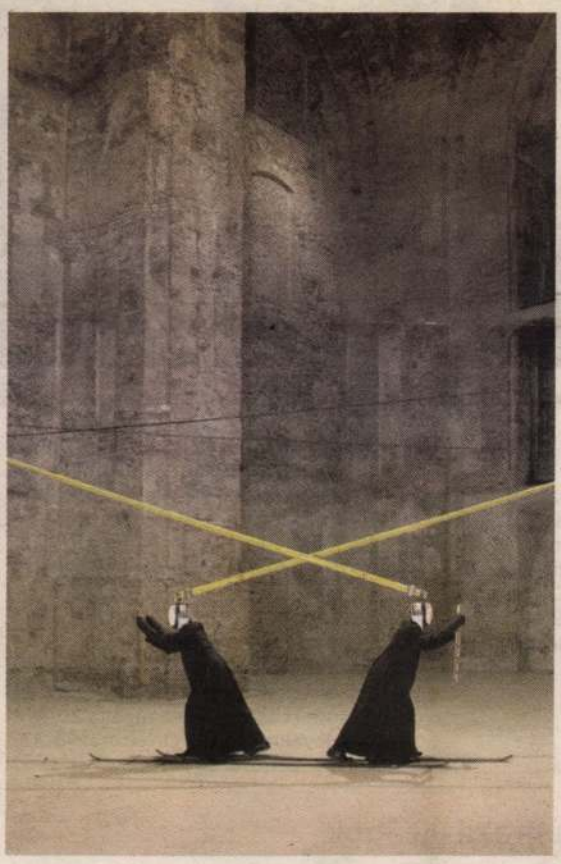

A velencei biennálén látható Kicsiny Balázs-installációk. A láncarcú, a tandemben kontrázó síelők és az óraplacc
fotók: mh-archív

...nos Airesben, és már világbajnoki részvevő

...k a brazilok

Emelt színvonal: brazil Robinho és...

Európa

1. csoport

...ság.....3–0
...a.....0–4
...nia.....6–1
...ollandia 22
...Csehország
...9, 4.
...acedónia 8/9,
...9 (5–20), 6.

...a.....0–1

...olfi

...2

...ulása: 1. Olaszország 13/6, 2. Norvégia 9/6 (6–3), 3. Szlovénia 9/6 (6–5), 4. Fehéroroszország 7/6, 5. Skócia 6/6, 6. Moldova 2/6

7. csoport

Spanyolország–B.Hercegovina . 1–1

...a brazil újságok

...auló-i sport-

vesztett, s el kellett halasztania a

...ban 5000 Ft-ért eladó. Telefon: 389-4866.

Kézi szövésű mexikói függőágyak óriási színválasztékban kaphatók. Ingyenes házhoz szállítással, ajándék vászontáskával. Lakásba, kertbe, kirándulásra, szülinapra... www.fuggoagy.hu, telefon: 30/992-8600.

Eladó egy állítható (30–35 méretig) Roces görkori, egy fehér Roxa és egy állítható (30–35) kék Roces műjégkorcsolya. Telefon: 388-2855.

Lovaglógép eladó. Telefon: 30/436-4117.

Albérlet

Nyugatinál, a Visegrádi utcában 33 nm-es garzon kiadó. Megtekinthető: január 10. Telefon: 30/274-5874. 55 ezer Ft + rezsi.

Szolgáltatás

Terembérlet! Kisképzések, tanfolyamok, csoportfoglalkozások, egyéb rendezvények számára helyiség bérelhető a Moszkva tér közelében! 60 négyzetméter – mérsékelt óradíj. Infó: 70/295-6677.

Festést, mázolást, tapétázást garanciával, jutányos áron vállalok. Telefon: 30/262-3069.

Ház körüli teendők ellátását, telkek rendbetételét vállalom. Telefon: 30/243-7043.

Iratsokszorosítás 1 eredetiből 400 db felett 3 Ft + áfa. Egyéb nyomdai munkák vállalása. Telefon: 70/282-4562, 70/522-9655.

Pszichológus Budapesten. Életvezetési tanácsadás, autogén tréning, relaxáció. Telefon: 20/458-7332.

Továbbra is kapható minden Jószöveg-könyv a Jószöveg Könyvesboltban, 1066 Budapest, Ó u. 11. Nyitva hétköznap 9–17 óráig.

90/60/90 szőke, kék hajú... izmos, jóképű... Higgy inkább a szemednek, próbáld ki a videós társkeresést! Most ingyenes! Telefon: 30/973-6348.

Vájtszeműeknek és szemteleneknek! Fehér Elephánt Kulturális Ajánló Portál: amit látni, hallgatni, olvasni érdemes. Best of 2004: amiket legjobban szerettünk. www.toptipp.hu

Kicsiny Balázs

M. Hírlap 2005. 06. 09

Navigációs kísérlet a biennálén

Kicsiny Balázs Navigációs kísérlet című kiállítása képviseli Magyarországot az 51. Velencei Biennálén; a magyar pavilont Bozóki András, a nemzeti kulturális örökség minisztere nyitja meg pénteken, a Giardini della Biennale területén. A biennálé vasárnap nyitja meg kapuit a közönség előtt, és november 6-ig látogatható. Kicsiny Balázs négy vadonatúj művel jelentkezik, amiből három szobrászati installációs jellegű, egy pedig videoinstalláció. Velencei kiállításán horgonyok, matrózruhák, tengeri búváröltözékek utalnak a befogadó városra. *(mti)*

Képzőművészet

Az óra körbejár

Kicsiny Balázs kiállítása

Kicsiny 1999 óta készített installációi sajátos, a nemzetközi művészeti életben is jegyzett művek – nem véletlen, hogy 2005-ben ő képviselte Magyarországot a Velencei Biennálén.

Arccal a földre boruló, végtagjaik helyén vasmacskát növesztett, világító bányászfejlámpát viselő matrózok; nehézbúvár-sisakos, papi reverendába bújt, a fizikai munkavégzés különböző fázisába dermedt alakok; közös sílécükön ellenkező irányba mozduló, vívósisakos, kezükben egy keresztre emlékeztető navigációs-asztrológiai eszközt markoló papok; fejük helyén láncokkal körbetekert méhkassal, kezükben bőröndökkel álldogáló, horgonyokat cipelő, mozdulatlan utazók; áldozati kelyhekből kortyoló, pizsamában térdeplő, búvársisakot viselő figurák. A kiállítótermekben felbukkanó embernagyságú, különös lények befogadóra gyakorolt hatása megrázó és lehengerlő („szó bennszakad, hang fennakad") – főként, ha először találkozik e művekkel. Kicsiny Balázs életművét vizsgálva azonban feltűnő, hogy a művész előszeretettel használja fel újra meg újra saját vizuális toposzait, illetve lépteti fel különböző kontextusban vándormotívumait. Ezek az elemek nem hasonlítanak az individuális mitológiák zárt keretében értelmezhető, mindig ugyanazt a sematikus vázat feltöltő, állandó szereplőire – a Kicsiny installációiban és képtípusaiban (tudatosan vagy öntudatlanul) elrejtett jelentésimpulzusok olyan erősek, hogy szinte szétrobbantják önnön primer kereteiket. A művész hol szürreális, hol hétköznapi tárgyakat felvonultató jelenetei minden esetben előhívják az archaikus-szakrális olvasat lehetőségét. Gyakran tűnnek fel a négy őselemhez rendelhető foglalkozások képviselői (lángoló házban szundikáló tűzoltók, levegőben repülő pilóták, vízbe süllyedt matrózok, meztelen testű bányászlányok) és mitikus képtípusok megelevenedett alakjai (a Bolygó Hollandi, a Tékozló Fiú vagy a jeruzsálemi cipésszel azonosított bolygó zsidó) – miközben a szimbolikus olvasatot, a talányos történetmorzsákat körbefonja a humor és az irónia. Például azon a vázlatrajzon, melyen balkonon álldogáló méhkasfejű méhészek piros repülőgép-irányító tárcsákkal hadonásznak, hogy hazatereljék kirajzott állatkáikat.

A három részre tagolt kiállítás elsősorban az idő problematikáját járja körbe filozofikus-gunyoros módon, azonban néhány mű, s maga a kiállítóterem kontextusa – amely nem válik el a mindennapos rutinban zsibongó, a munkatársak minden rezdülését láttató, üveges-nyitott *banki* környezettől – erőteljesen sugall egy olyan, ismert szólásból eredő olvasatot, amely az idő és a pénz azonosításán alapul. *Az órásmester története* címen összefoglalt, kis képekből összeálló sorozatban látható olyan festmény, melyen tűzoltók példlapátra helyezett bankjegykötegeket dobálnak a kandalló égő tüzébe, de olyan is, ahol a fejükre kötözött cipőt viselő férfiak egy hatalmas, pénzekből megrakott tűznél melegszenek. A jelenetekhez érzékelhetően vagy áttételesen kapcsolódik az óra is – láthatjuk a kandalló felett, illetve az ahasvérusi cipők Kicsiny *Suszterinas* című videomunkájára utalnak, melyben egy mezítlábas, kezén cipőt viselő inas kúszik egy hatalmas óra számlapján az óra járásával (az idővel) szemben 12 suszterszéken ülő, özvegyi fátyolt viselő nő előtt. A rajzok további, az idővel kapcsolatos, szimbolikus víziókat idéznek fel, kezdve az órásmester tányérján éktelenkedő, felfalásra felkínált órától a könyörtelen idő jelképének tekintett Kronosz római megfelelőjéig, Szaturnuszig – aki/amely itt mint bolygó látható, gyűrűjén szántó-vető emberekkel. A képek nem kívánnak megfelelni bármiféle esztétikai elvárásnak, vázlatok, ötletesszenciák „csupán" enigmatikus jelenetekről, abszurd helyzetekről, talányos történetekről – továbbá kiindulópontok a kiállítás középpontjában elhelyezett, emberek nélküli installációhoz.

Fotó: Sióréti Gábor

Egy fekete-fehér kockás, kör alakban kivágott linóleum szélén 12 asztal, mindegyiken egy szürke lavór, egy sárga szivacs, egy pár zöld gumikesztyű, egy csöpögtető és két fekete óra, a falon pár versszak Arany *Ágnes asszony* című balladájából. („Oh! Irgalom atyja, ne hagyj el.") A kiállítást megnyitó performansz során 12 nő állt a mosogatók mögé, s a megállás nélkül elmosott, majd lecsöpögtetett órákat az óra járásának megfelelően átadták a következőnek – az óra körbejárt.

Míg az installáció nyári, pannonhalmi kiállításán inkább a bűn és a megtisztulás olvasata került előtérbe, most játékosan felcsillan az idő- (azaz pénz)mosás lehetséges interpretációja is. És természetesen megjelenik az a hiábavaló igyekezet, hogy megtörjük az emberi mértékre szabott lineáris időt, hogy legyűrjük az önmagukba körkörösen visszatérő, végtelenül és kiúttalanul ismétlődő perceket, órákat, napokat. Akarat és tett itt mit sem ér, mi is, akárcsak a végtelenített videofilm három fekete ruhás, temetőben szorgoskodó alakja, legfeljebb örökös fáradozást, értelmetlen lapátolást szegezhetünk szembe a múló idővel. Amíg a mi óránk is örökre megáll.

Dékei Kriszta

Raiffeisen Galéria, Budapest, Akadémia u. 6., nyitva október 14-ig

vesebántalmai vannak, mert – ha nem sejtenénk – meg fog halni). Talán túl erős olvasmányélmény lehetett *A Tamás templom karnagya*. Hasonlóképp az agyamra megy az áltájszólásban fonetikusan suksükölő Schikaneder. A „récit" bénasága mutatkozik ott is, ahol a szabadkőművességről esik szó: Uhrman úgy viselkedik, mint aki nincs beavatva, egyszersmind mint aki ennél sokkal többet tud, csak fél titkot elárulni – holott amit leír (és annak többszöröse), hozzáférhető mondjuk az *Encyclopedia Britannicá*ban. Persze kellő bizonyítékot kapunk arra nézvést, hogy *A varázsfuvola* szabadkőműves opera (ha eleddig nem tudtuk volna).

Problémák vannak a műfajjal is. Szerb Antal *A királyné nyaklánca* című műve mintául szolgált Uhrman könyvéhez – nekem sem az a bajom, hogy a *Mozart csendestársa*? regény is, esszé is, tudományos kutakodás is. Az sem akkora baj, hogy a mű a végén sem áll össze kerek egésszé – szerzőjének (1932–2003) nem volt elég élete utolsó 25 éve, hogy rögeszméjét kerek formába öntse, de a könyv így is roppant értékes és érdekes. Adott tehát egy vegyes műfajú könyv, nagyrészt fikció, melynek komoly filológiai háttere van (és még egy szöveghelyes *A varázsfuvola*-fordítást is tartalmaz). Tudományosan azonban teljesen használhatatlan, ugyanis hiába van a nagydoktori értekezéseket megszégyenítően gazdag irodalomjegyzék, ha nincsenek jegyzetek, hiába a névmagyarázat, ha nincs névmutató. Uhrman küzd: elsősorban önmagával, kisebbségi érzésével. Régi, talán gyerekkori mániáját írja meg, mindent hozzáolvas, amit lehet – de mivel nem „céhbeli", nem mer sem kerek perec tudományosan állítani valamit, de igazán játékos sem tud lenni, eljátszani a „hátha mégis úgy lehetne" kérdésével, ehelyett összemossa a tudhatót a nem tudhatóval, közben olvasottságát bizonygatja. Így még az sem világos, volt-e a főszereplő Gieseckének naplója, melynek tényleg elveszett-e a számunkra legfontosabb kötete. Nem világos, az idézett dokumentumok melyike kitalláció (Da Ponte „elveszett naplójegyzete" bizonyosan az, de mi a helyzet a levelekkel?), így az olvasó a mű végén semmivel sem *tudhat* többet arról, ami a könyv tézise, mint az elején – a szerző ugyanis nem *állít* semmit. Jellemző Uhrman tudományosságára a következő mondat (392. o.): „A bécsi találkozás (részleteiben általam költött, ám lényegében tényekkel és adatokkal sűrűn kevert) leírása hiteles dokumentumon alapszik."

Uhrman műelemzése bele-beleszövődik a regénybe (többnyire Giesecke szájába vagy tollába adva). A könyv leghosszabb fejezete, a Xaver Mozartnak írott fiktív levél és körítése egybefüggő *A varázsfuvola*-elemzést állít elénk, de az opera keletkezésének sztorija is bőven rejt magában elmélyült filológiai utánjárást. Uhrman egy helyütt idézi is Aranyt („gondolta a fene"). Magam Aranyhoz hasonlóan nem vagyok biztos abban, hogy *A varázsfuvola* szerzői – hasonlóan a Shakespeare-művek szerzőjéhez (bárkik lettek légyen is) – az összes antik görög, egyiptomi, ószövetségi és szabadkőműves utalás tudatában írták, amit írtak. Különösen az a fejezet „magas" ebből a szempontból, melyet végül Uhrman fia fejezett be vázlatosan (*„A tanítás"*), ha mégoly izgalmas is.

Az ilyen elbeszélői, műfaji – végső soron közlésfolyamat-beli, sőt identitásbeli – ügyetlenségek miatt nehézkes és körülményes Uhrman könyve, bizony ráfért volna egy jó adag húzás, ami szerkesztői feladat. A szerkesztő azonban Uhrman Iván, akinek a kezét az apja iránti tisztelet és kegyelet erősen megkötötte. A könyvet egyébként érdemes az ő utószavánál elkezdenünk. Mire odaérünk, megszeretjük a szerzőt, aki jócskán beleszőtte magát a műbe – az utószó pedig meghatóan igazolja ez irányú sejtéseinket.

Mesterházi Gábor

Vince Kiadó, 2007, 584 oldal, 3995 Ft

s folytatva a politikai akarattal, amely a maga rítusaival átformálja (szakralizálja, vagy éppen profanizálja) a nagyvárosi teret.

Gyáni másik kedvenc terepe a történeti emlékezet formálódása – az egyéni szinttől kezdve egészen a vele szemben tételezett hivatalos, kanonizált múltverziókig. A szerző megközelítése szerint korábban túl sok jelentőséget tulajdonítottak ez utóbbinak, márpedig a hivatalos, ünnepekben, naptárakban és kötelező narratívákban megfogalmazódó múltkép nem feltétlenül határozza meg az egyének múltképét, amelyben egészen más logika szerint rendeződnek el a történelem eseményei. Pontosan ezért abszurd például az 1956 elfelejtéséről szóló, korábban oly közkedvelt retorikai fordulat – ennek használója rendre összekeveri az egykori hivatalos és éppen ezért hiteltelen narratívát az ettől függetlenül létező eleven, egyéni elbeszélésekkel. Másrészt éppen 56 nyújt szomorú példát arra, hogy még a nemzeti hagyományteremtő erőfeszítések sem váltják be a hozzájuk fűzött reményeket – elvégre szorgalmas kísérletezés ide, ritualizált emlékezet oda, 56 mégsem vált konszenzusos nemzeti hagyománnyá. Ugyanakkor 56 képe igenis, aktívan él az egyéni elbeszélésekben, s az efféle forró emlékezet (állítja Gyáni Assmann nyomán) egymás mellé rendelten tartalmaz mítoszt és történelmet – éppen ilyen értelemben vált a forradalom egyfajta mítoszszá, amit vajmi kevéssé befolyásoltak a későbbi (hol 56 bemocskolását, hol felejtését, hol meg reszakralizálását célzó) emlékezetpolitikai erőfeszítések. A kötet utolsó fejezetében található írások közös jellemzője, hogy bennük a szerző számot vet a történettudományt ért posztmodern filozófiai kihívással. Mi több, él is az új megközelítések, szemléletmódok nyújtotta megújult eszköztárral, s ennek segítségével elemez történészek közötti diskurzusokat. Márpedig éppen az efféle viták nyomán merülnek fel olyasféle kérdések, mint hogy például megjeleníthető-e egy csata a maga teljességében a történetírás alkalmával használt standard nyelvi elemek, bevált narratívák segítségével – hogy szívünknek oly kedves témára térjünk: elbeszélhető-e például a mohácsi csata története? A téma nagynevű kutatóinak és narrátorainak írásait elemezve válik szembetűnővé, hogy a metatörténeti naivitás, a módszertanon is túlmutató filozófiai megfontolások figyelmen kívül hagyása révén lesz a nagy csatáról szóló diskurzus úgyszólván süketek (amúgy persze élvezetes) párbeszédévé. Egyben felveti azt is, hogy a nem teljesen tisztázott (s már nem is tisztázható) esemény (alkalmanként konkrét emlékezetpolitikai igényeket kielégítő) rekonstrukciója helyett ésszerűbb volna komolyan venni az egykori szemtanúk (bizonyára nem „szakszerű") elbeszélésében megörökölt emberi élményt, amelyből így is kirajzolódik a valóság egy szelete. Márpedig csak ennyit kaphatunk – sosem az egész tortát.

Barotányi Zoltán

Typotex Kiadó, 2007, 297 oldal, 2900 Ft

Bartók 32 Galéria

A SZABADSÁG VELEJE

KHONCZ ISTVÁN
kiállítása
1996. május 14.-május 19.

Megnyitja:
FORGÁCS PÉTER
május 14-én, kedden 18 órakor

NYOMTATVÁNY

Lóska Lajos

Budapest
Felsőzöldmáli út 61-65/alh.
1025

nyitva: kedd-vasárnap 14 és 18 óra között

H-1111 Budapest, Bartók Béla út 32. tel./fax: (36-1)186-9038

Foto: Hajtmanszki Zoltán

*Karina **Horitz***

1969. december 23-án született Londonban

1993-ban diplomázott a liverpool-i John Moores University-n (BA Degree in Fine Art)
1995 óta Londonban él

EGYÉNI KIÁLLITÁSOK

1992 Hope Street Gallery, Liverpool, Anglia
1994 Gallery by Night, Budapest
1994 Stúdió Galéria, Budapest
(Sherri Hay-jal és Kicsiny Balázzsal közösen)
1995 23&14 Bartók 32 Galéria, Budapest
2000 Pintér Sonja Kortárs Galéria, Budapest
(Kicsiny Balázssal közösen)

***CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK** (VÁLOGATÁS)*

1993 Final Degree Show, John Moores University, Liverpool, Anglia
1994 Northern Graduate Show, The New Academy Gallery, London
2002 A tükör képei, Első Magyar Látványtár, Tapolca-Diszel

Kicsiny Balázs

1958-ban született Salgótarjánban

Tanulmányait 1978 és 1985 között végezte
a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő és murális szakán
1995 óta Londonban és Budapesten él

***EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK** (VÁLOGATÁS)*

1999 23 matróz, Fővárosi Képtár, Kiscelli Romtemplom, Budapest
2000 100 kép, Pintér Sonja Kortárs Galéria, Budapest (Karina Horitz-cal)
2000 Szent Kelemen Napja, Saint Clement's Church, Bournemouth, Nagy-Britannia
2000 Iránytű, Beaulieu, kolostorrom, Nagy-Britannia
2001 A kapitány története II, Russell-Cotes Art Gallery and Museum, Bournemouth, Nagy-Britannia
2001 12 a 23-ból, MEO, Kortárs Képzőművészeti Gyűjtemény, Budapest
2002 Munkavégzés folyamatban I, Winchesteri katedrális, Winchester, Nagy-Britannia
2002 Munkavégzés folyamatban II, Múzeum Galéria, Pécs
2002 Munkavégzés folyamatban III, Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest
2003 Tűzre várva, Museum of London, Nagy-Britannia

KICSINY BALÁZS

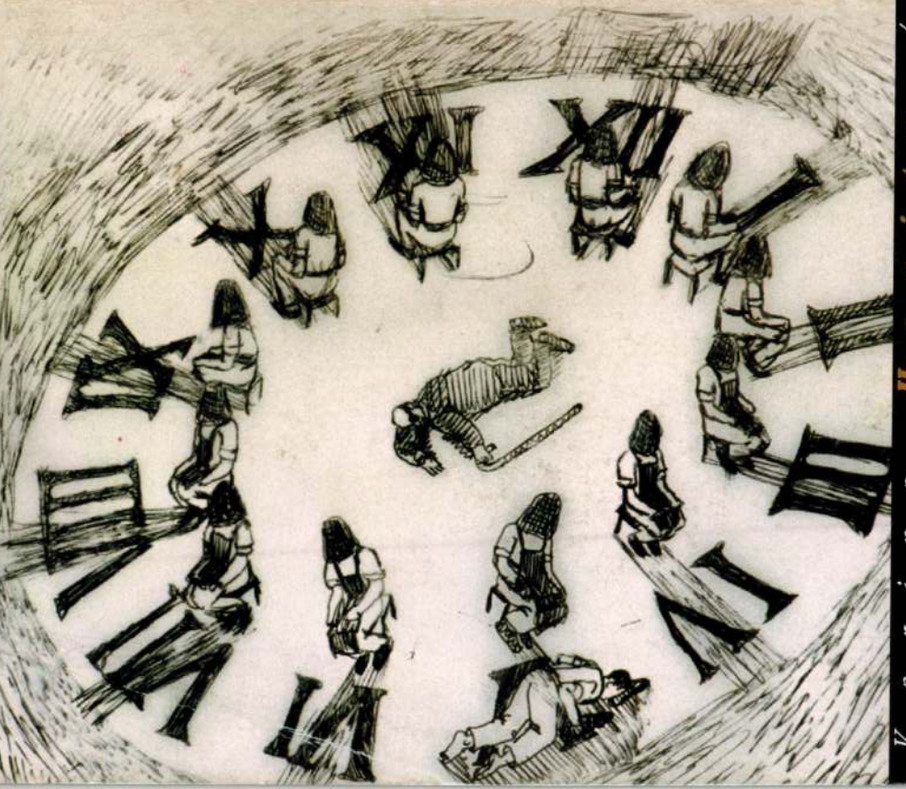

PINTÉR SONJA KORTÁRS GALÉRIA
Pintér Adrik 1055-Budapest Falk Miksa u. 10.

NYOMTATVÁNY

Bánóczi Zsuzsa | MTA
Úri u. 49.
Budapest
1014

Karina ***Horitz*** *és* ***Kicsiny*** *Balázs*

PINTÉR SONJA
KORTÁRS GALÉRIA
1055 Budapest Falk Miksa u.10.
/Bejárat a Markó utca felől/
Tel/Fax 311 30 30

Tisztelettel
meghívjuk Önt és
családját a
Pintér Sonja Kortárs
Galériába

Karina ***Horitz*** *és* ***Kicsiny*** *Balázs*
kiállítására.

A kiállítást
Tatai Erzsebet
művészettörténész
nyitja meg,
2003. október 31-én,
pénteken 18 órakor.

Kurátor
Sulyok Miklós

A megnyitón
a látogatás
18-20 óráig tart.
A kiállítás
megtekinthető
2004. január 24-ig,
hétfőtől péntekig
10-18 óráig,
szombaton
10-14 óráig.

KICSINY BALÁZS

Magyar Hírlap, 2005. június 10., péntek

Kicsiny-látvány Velencében

Vasárnap nyílik az 51. Velencei Biennálé, amelyen Kicsiny Balázs groteszk installációi képviselik Magyarországot.

Meghökkentő elegáns plakátok. Az egyiken két reverendás alak lépdel egymásnak háttal – azonos sílécen – ellenkező irányba, síbot helyett a hajózásban használt, 17. századi asztrológiai eszközt, a Jákob botját tartják kezükben, fejükön világító párbajtőrsisak, amelyet trolibusz áramszedője köt össze a felső áramvezetékkel. A bizonyosság és bizonytalanság, a helykeresés és a védekezés metaforapárja. A másikon gyékényből fonott méhkast borított fejére a láncokkal körbetekert figura, aki bőröndöt és horgonyt hurcol magával a tengerre szállás és a visszatérés szimbólumaként. Ilyen és ehhez hasonló, egymással lazán összefüggő öt installációval, illetve videovetítéssel tölti meg a Giardini Publici magyar pavilonjának öt termét a negyvenes éveiben járó Kicsiny Balázs képzőművész mint hazánk egyszemélyes képviselője az 51. Velencei Biennálén.

Fitz Péter díjnyertes kurátornak – a Kiscelli Múzeum igazgatójának – azért esett rá a választása, mert az aktuális európai kortárs ideált testesíti meg: egy évtizede kétlaki életet él Londonban és Budapesten. Az egykori brit gyarmatbirodalom fővárosában szembesült először egy tenger nélküli ország szülöttje a világ körüli utazások varázslatos légkörével és ennek kultúrtörténeti hátterével. Így került érdeklődésének középpontjába alkotásainak készítésében is a bolygó zsidó bibliai alakja éppúgy, mint a bolygó hollandi közismert mondája (ez utóbbi szerepelt a közelmúltban egy leideni templomban is, a hollandiai magyar kulturális évad során). A Schubert Téli utazás dalciklusától ihletett installációját május elsejéig láthatta a hazai közönség az Óbudai Társaskör Galériájában. Kimondottan a velencei előzetes terepszemle nyomán született az Ivócsarnok című különterem berendezése tizenkét térdeplő, pizsamás modellel, akik gumicsizmát húztak lábukra és mélytengeri búvársisakot a fejükre, mégis megpróbálnak serlegből inni. Nekem a márványpadlóra vetített hatalmas óra számlapján négykézláb körbemászó susztergyerekről önkéntelenül Munkácsy ásító kis inasának arcképe jutott eszembe, ahogyan a gyékényből gondosan fonott, takaros méhkasok is mintha az ősi magyar népművészet hírnökei lennének Velencében. Így az európai kultúrkör bezárul.

Wagner István

Kicsiny Balázs Navigációs kísérlete az 51. Velencei Biennále magyar pavilonjában
Nyitva november 6-ig

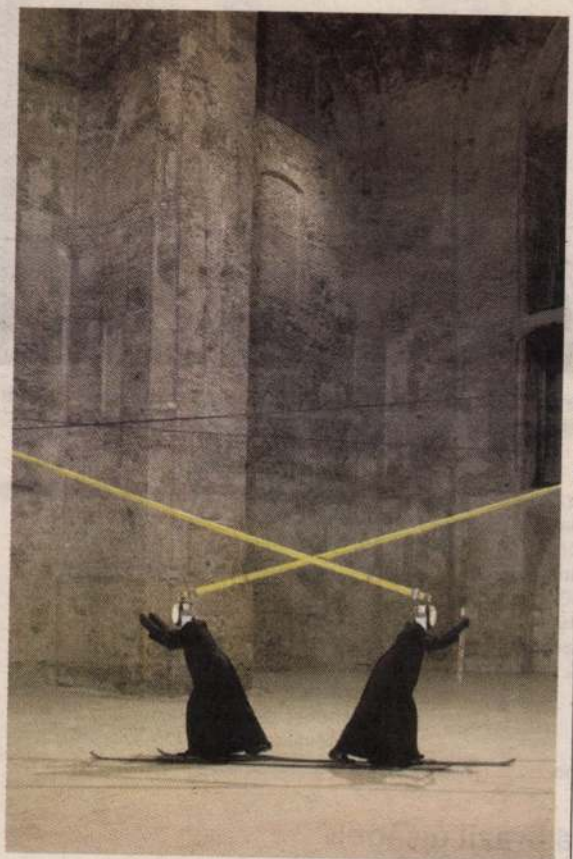

A velencei biennálén látható Kicsiny Balázs-installációk. A láncarcú, a tandemben kontrázó síelők és az óraplacc
fotók: mh-archív

enos Airesben, és már világbajnoki részvevő

k a brazilok

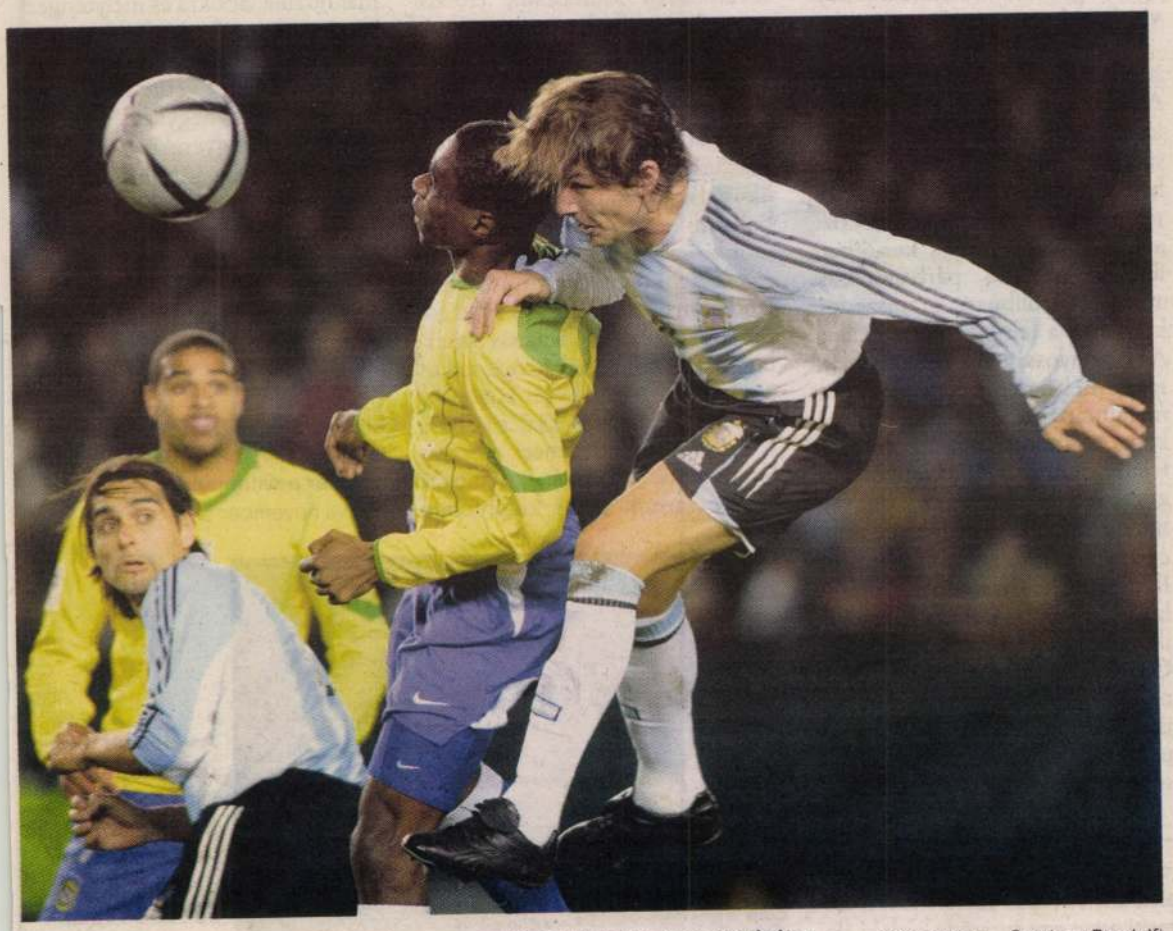

Emelt színvonal: brazil Robinho és az argentin Gabriel Heinze fejjátéka fotó: reuters – Santiago Pandolfi

Európa

1. csoport

ország 3–0
ndia 0–4
dónia 6–1
. Hollandia 22
2. Csehország
6/9, 4.
Macedónia 8/9,
/9 (5–20), 6.
)

ajna 0–1

Dánia–Albánia 3–1
Kazahsztán–Törökország 0–6
A csoport állása: 1. Ukrajna 23/9, 2. Törökország 16/9, 3. Görögország 15/9, 4. Dánia 12/8, 5. Albánia 9/9, 6. Grúzia 5/7, 7. Kazahsztán 0/7

3. csoport

Észtország–Portugália 0–1
Luxemburg–Szlovákia 0–4
Lettország–Liechtenstein 1–0
A csoport állása: 1. Portugália 20/8, 2. Szlovákia 17/8, 3. Oroszország 14/7, 4. Lettország 13/8, 5. Észtország 11/9, 6. Liechtenstein 4/8, 7. Luxemburg 0/8

4. csoport

Feröer-szigetek–Írország 0–2
A csoport állása: 1. Írország 13/7, 2. Svájc 12/6, 3. Izrael 11/7, 4. Franciaország 10/6, 5. Ciprus 1/6 (4–12), 6. Feröer-szigetek 1/6 (3–17)

5. csoport

Fehéroroszország–Skócia 0–0
A csoport állása: 1. Olaszország 13/6, 2. Norvégia 9/6 (6–3), 3. Szlovénia 9/6 (6–5), 4. Fehéroroszország 7/6, 5. Skócia 6/6, 6. Moldova 2/6

7. csoport

: a brazil újságok

Pauló i sport ... tett, s el kellett halasztania a

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum tisztelettel meghívja Önt

Kicsiny Balázs
Interjú az Ivócsarnokban

című kiálltására.

Verniszázs 2006. február 16-án
18 órakor a Templomtérben

A kiállítás megtekinthető 2006. március 12-ig
hétfő kivételével naponta 10-16 óra között

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum, Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal
tel./fax: 388-7817, e-mail: fovarosikeptar@mail.btm.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

Fk.: dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
Budapest Pf. 4.
1250
2006 02 10

Hornyik Sándor
MTA Műv.T.Kutató Intézet
Budapest
Úri u. 6-8.
1014

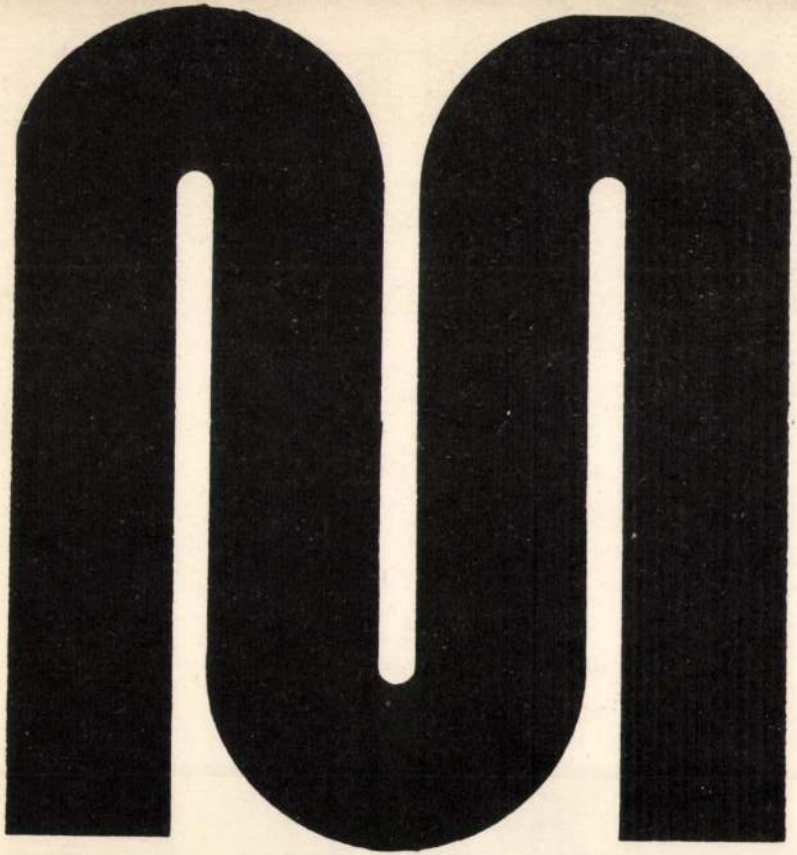

KÍGYÓS

KIGYÓS SÁNDOR

emlékkiállitása

Pécsi Galéria

1985. április 2-28-ig

KIGYÓS SÁNDOR (1943-1984)

Kigyós Sándor 1943-ban született Debrecenben. Zenét tanult, majd bölcsészdiplomát szerzett és népművelőként müködött. Viszonylag későn jutott el a szobrászathoz. 1970-től négy éven keresztül a villányi alkotótelepen dolgozott. Csehszlovákiában, Lengyelországban, Romániában, Finnországban, Olaszországban járt tanulmányúton. Rómában sokat tanult Amerigo Tot-tól, akihez meleg barátság fűzte. Pécsváradon élt és alkotott, s a szobrászat mellett a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen esztétikát adott elő.
Számos csoportos (1971. "Anyag és forma" Budapest; 1972, 1974, 1976, 1979. - Országos Kisplasztikai Biennálé - Pécs) és egyéni (1970, 1975, 1977 - Pécs; 1976 - Gyula; 1977 - Szeged; 1982 - Magyar Nemzeti Galéria; Miskolc, Dunaujváros, Uitz terem; 1983 - Debrecen, Hajdunánás, Hajduszoboszló, Berettyóújfalu) kiállitáson vett részt.
Kigyós Sándor már korai műveiben kiérlelt gondolatokat valósított meg.
Nem kapcsolódott csoportokhoz, vagy tendenciákhoz, nélkülözte az induló művészekre oly gyakran jellemző modorosságot. Műveiben a klasszikus értelemben vett szobrászi alapelvek érvényesülnek. Gondolkodása a természet, az idő, a fizikai törvényszerüségek örök kategóriára épül.

Fában, fémben, vagy kőben, organikus vagy geometrikus plasztikai formákon ezekkel helyezi szembe az emberi alakitás, technikai lelemény alkotó erejét. Tiszta, elvont formákon örökiti meg a külső beavatkozás nyomait (hajlitás, gyűrődés) az anyag törvényeinek gyakran ellentmondva, mégis hitelesen és anyagszerüen.
Alkotásai a természeti tárgyak formavilágával rokonok, éppoly magától értetődő örömöt szereznek az érzékeinknek. Jól érvényesül itt az anyag eredendő szépsége, s a klasszikus arányok szépsége. Az alapformákon végzett, gyakran nüansznyi beavatkozások váratlan, új jelentést adnak.
Kigyós Sándor munkássága örök emberi értékekre apellál, a gondolkodás, a klasszikus mérték és arány értékeire. Úgy tiszteli az anyagot, hogy egyben megmutatja saját erejét. Művészete értékteremtő egy olyan korban, amely reménytelenül kaotikus és nélkülözi a hit méltóságát.
Halála mindnyájunk vesztesége.

"Az idő és az erők nyomát viseli magán minden a világon. A tárgyak állapota tükrözi az őket létrehozó, alakító erőket, s igy hordozzák magukon történetüket, mely az örökös formáció-deformáció.
Keresem azokat a láthatatlan erőket, melyek nyomot hagynak az "ideális alakzaton" s ezáltal megmutatkoznak.
(A fa eltörik, elkorhad, a fém elhajlik, megolvad, elrozsdál stb.).
Ahogy ablak mögött állva a szelet a fa elhajlásából "látom", ugy informál a megkarcolt autó, az elnyirt vas, a forradásos arc. A változtatni és megtartani kivánó erők küzdelme, harcuk lehetőségei érdekelnek. Azért kell olyan anyaghoz nyulnom, amely anyagszerüségi törvényeitől távol áll a rajta mimelhető formálás visszaolvasható históriája, (kő: hajlitás, rogyasztás, pl. megroggyant márványoszlop) mert kell hogy leváljon az anyag konvencióiról az erők harca, s megmutatkozzék maga a tiszta küzdelem."

Részlet Kigyós Sándor feljegyzéseiből.

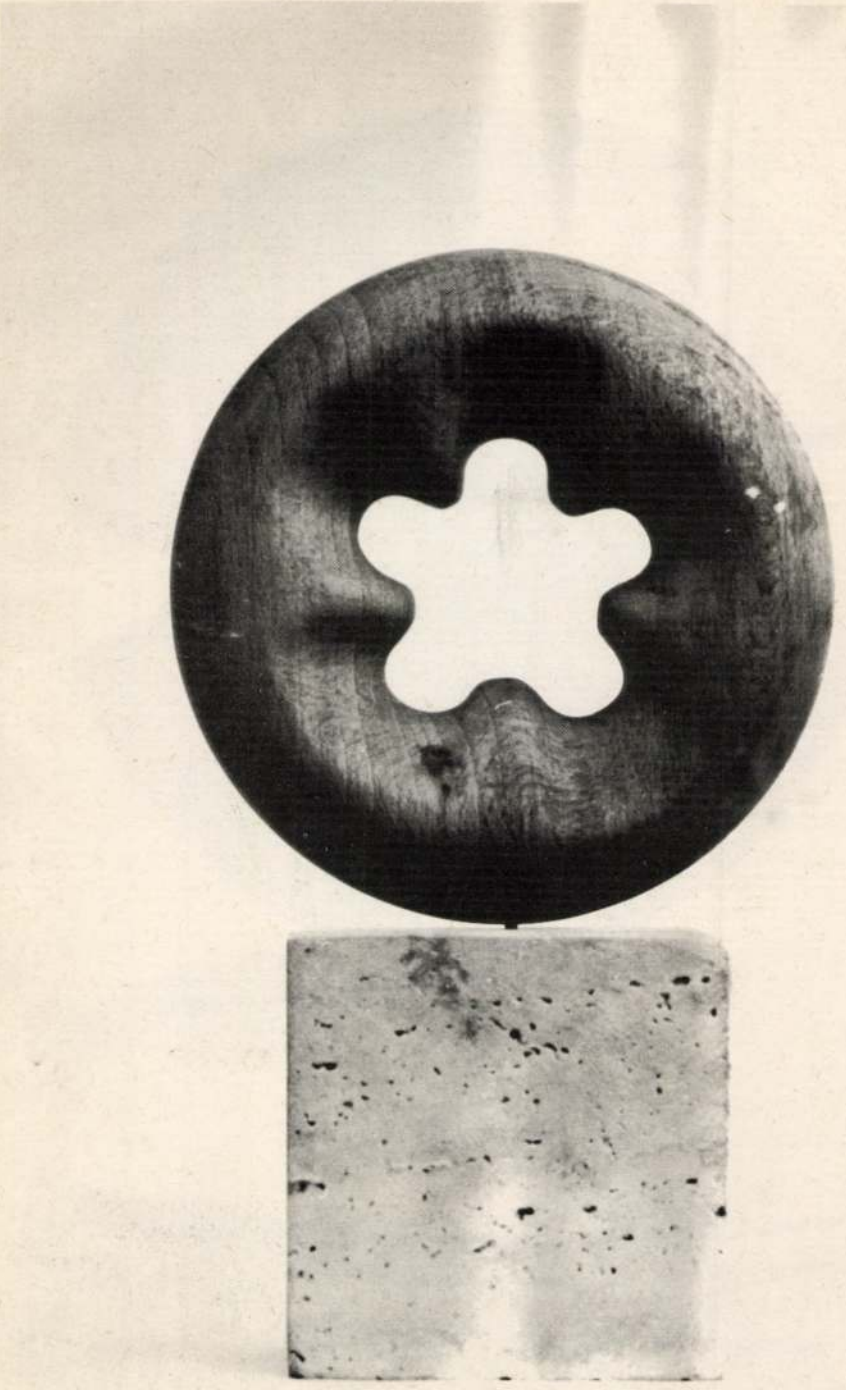

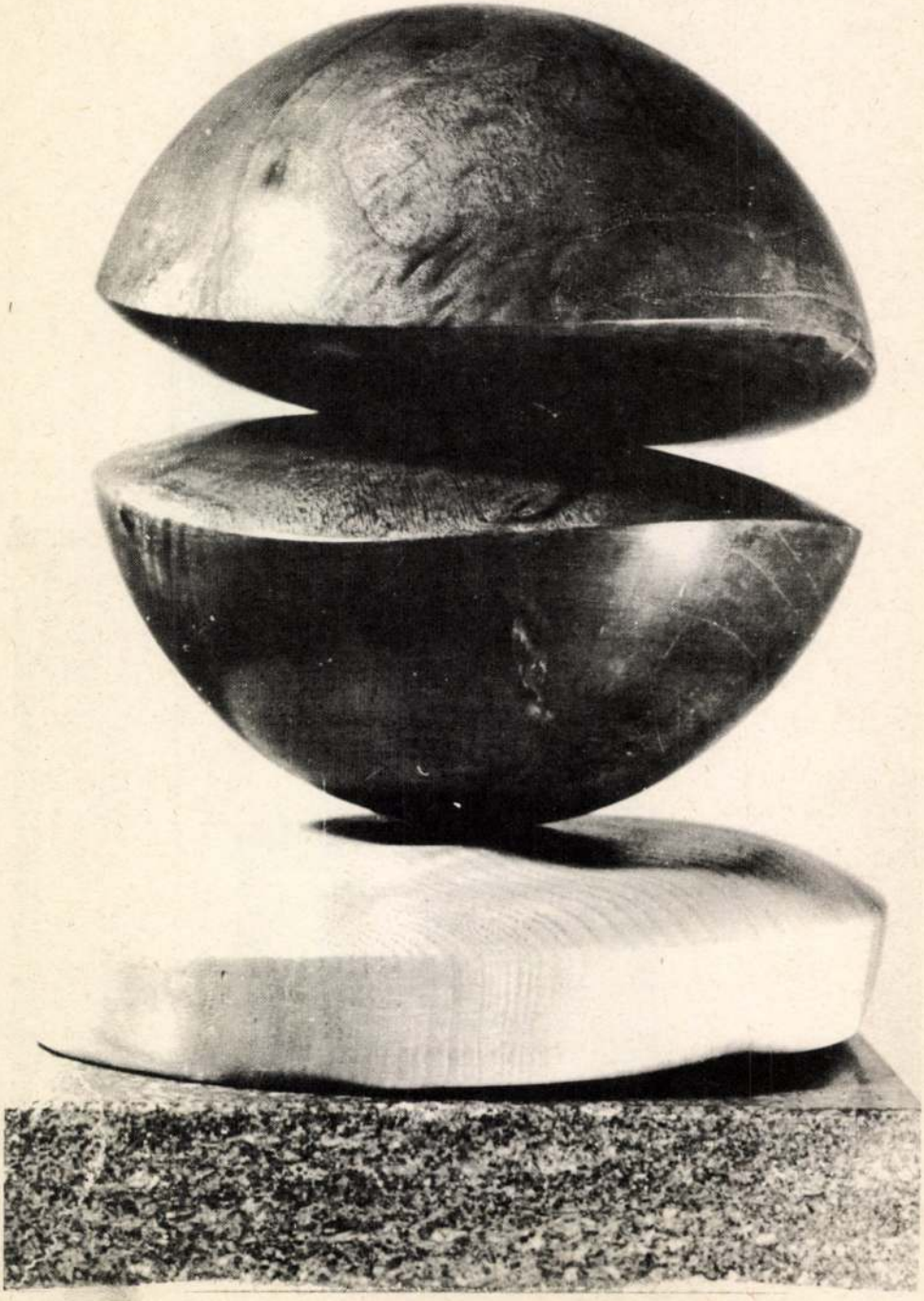

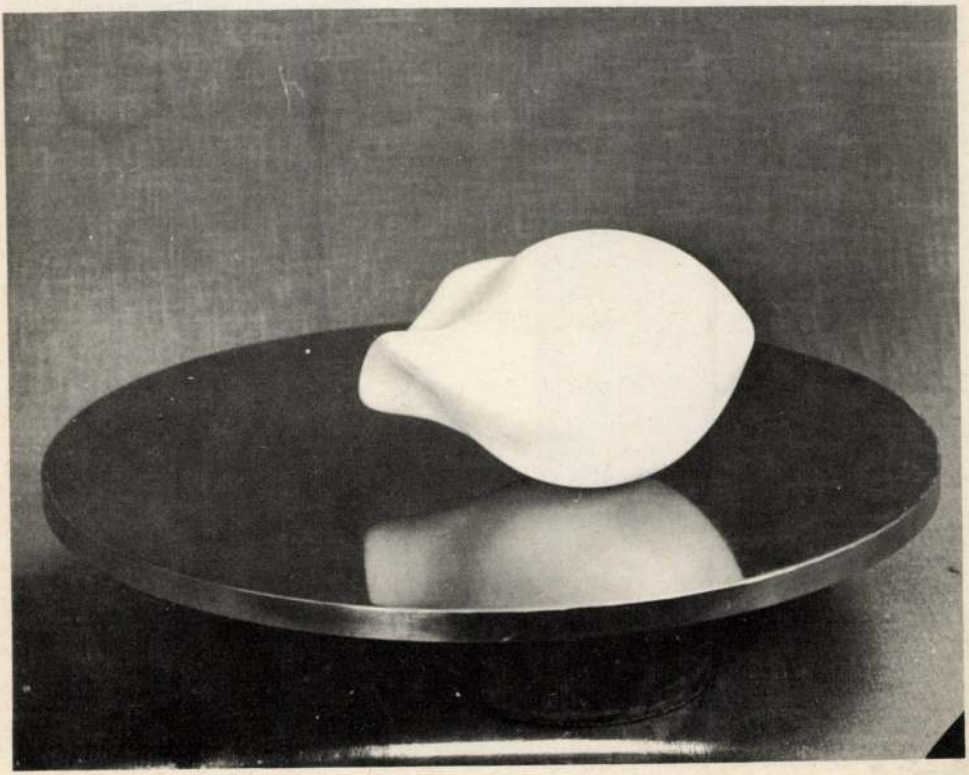

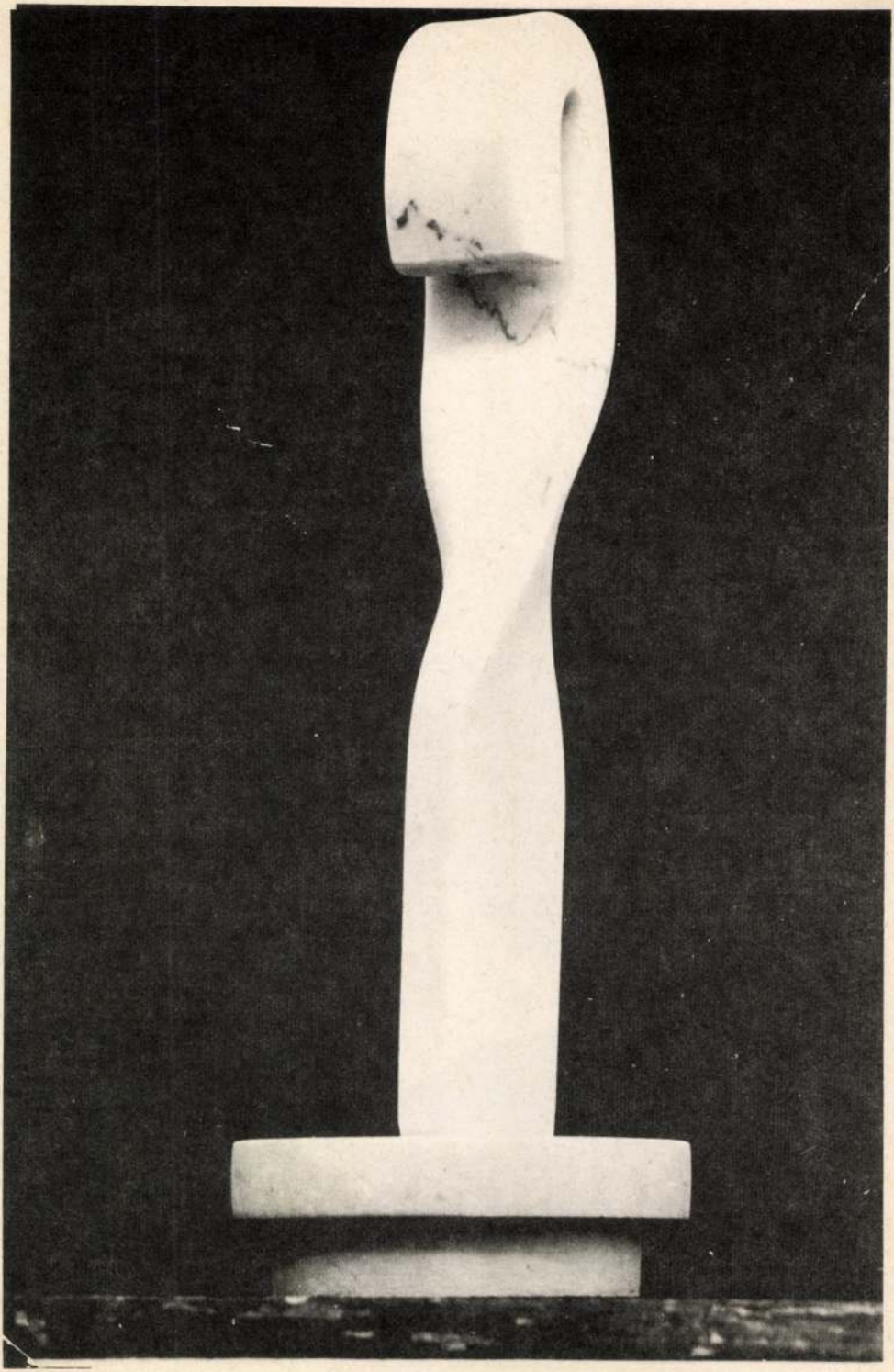

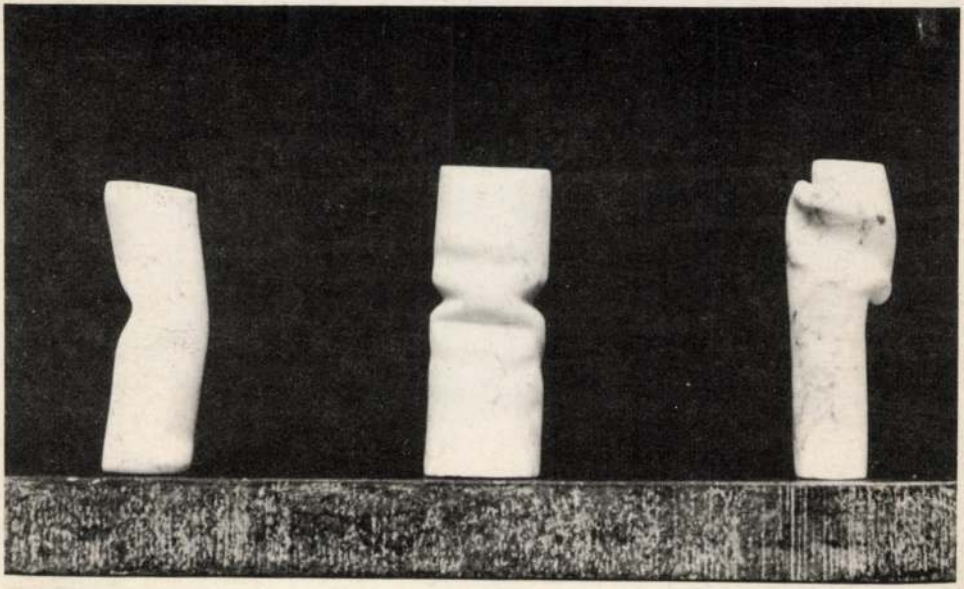

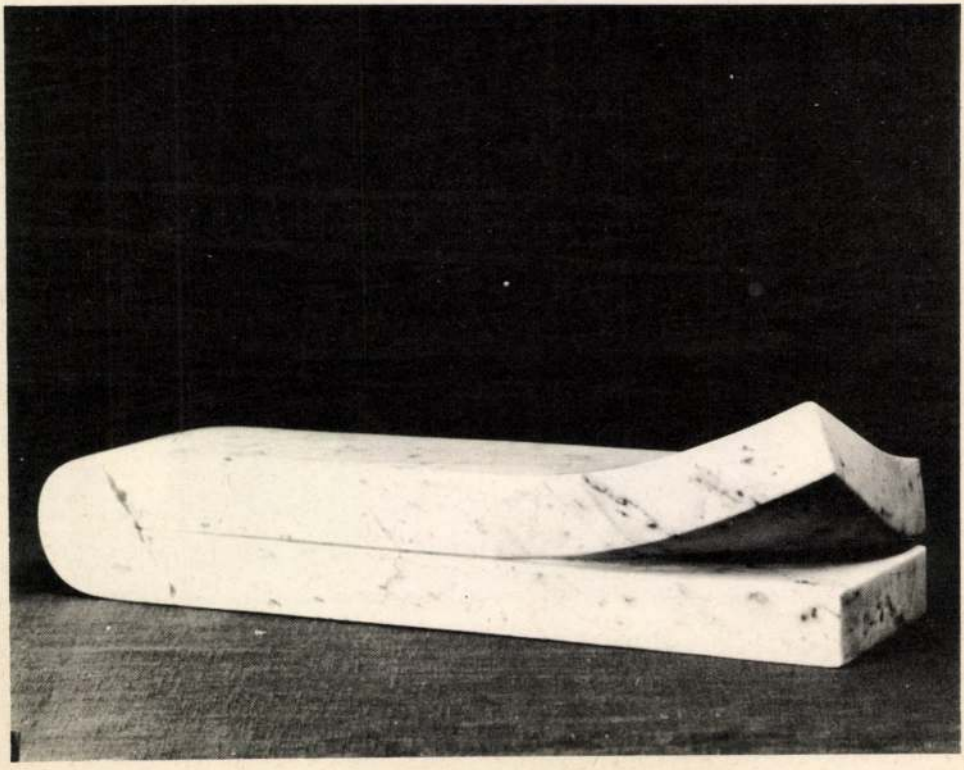

K.Ny.F.v.Kert László

Kicsiny Balázs: Édes otthon

Kicsiny Balázs 1958-ban született Salgótarjánban.
1978–1982 között a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakán tanult.
1988 óta itthon és külföldön is rendszeresen kiállító művész.
1992-ben Munácsy díjat kapott, majd 1993-ban elnyerte a Smohay díjat.
1995 óta Londonban és Budapesten él.
2005-ben Kicsiny Balázs munkáit mutatták be az ötvenegyedik Velencei Biennálé magyar pavilonjában.

Kicsiny Balázs: *Édes otthon.* 2005, installáció, 178×480×45 cm

A magyar pavilonba érkező látogatót a főbejárattal szemben a fenti mű fogadja. Lenyűgöző hatású, egyben humoros is egy kicsit, olyan, mintha az érkező vendég az ajtóban összefutna egy éppen távozóval. Csak hát ez a távozó, utazó (talán maga a művész) mozdulni sem tud, földbe gyökerezett a lába, illetve ennek velencei megfelelőjeként: alaposan lehorgonyzott. Jobbról-balról kerülgetjük, de ő még mindig itt van. Mint számos más munkájában, Kicsiny Balázs itt is nagyon erőteljes, egyszersmind közismert tárgyi jelképeket használ. Egy kicsit mintha túlzottan is nyilvánvalóak lennének, ám amikor konkrét tárgyi valójukban jelennek meg, a kép sokkal árnyaltabbá válik: az utazó öltözékét tekintve leginkább egy „időtlen" ügynöknek látszik, ám a bőröndök amiket cipel a század közepét idézik, az elhurcoltak, a kitelepítettek, a menekülők sorsát. A méhkasok anyaguknál fogva is az idillikusnak képzelt vidéki életre emlékeztetnek, ugyanakkor mint jelképek igencsak kettős értelműek. Jelenthetik az otthont, a meghittséget, ugyanakkor az elviselhetetlen fullánkos, se veled, se nélküled egymáshoz kötöttséget is. A hat méhkassal pontosan egy magasságban pedig, formájukat is pontosan megismételve jelenik meg a hetedik (talán éppen József Attila versére rímelve), az utazó feje, láncabronccsal szorosan összetekerve, végül pedig lehorgonyozva. Legszűkebb otthonunk: saját testünk? Önmagunkba vagyunk zárva, az utazás csak belül lehetséges? Mindegy, hogy megyünk vagy maradunk?

Bodóczky István

Axiómák

Ma Magyarországon kb. 4500 tanár foglalkozik a vizuális művészetek oktatásával. Bár mindannyian itthon szerezték diplomájukat, előfordul, hogy ugyanarra a fogalomra különböző szakkifejezéseket használnak. Szerencsére azonban a NAT megalkotása során a rajz tantárgy legfontosabb céljait illetően sikerült konszenzusra jutniuk. Az persze nem állítható, hogy minden tekintetben egyetértenek.

Ezt ma természetesnek is tekintjük, hiszen korunk kultúrájának éppen a sokszínűség az egyik vívmánya; az, hogy nem ismer el egyetlen eszményt sem egyeduralkodóként. De a szerteágazó elképzelések, újítások hátterében minden esetben a kultúra folytonosságát biztosító hagyományok állnak. Megfigyelhető, hogy a mai működőképes művészetoktatási elképzelések „alapigazságai", axiómái sajátos keverékét mutatják régi és új tételeknek. Érdemes felidézni ezekből a legfontosabbakat:

– A hatékony (vizuális) művészeti neveléshez nélkülözhetetlenek a *gyakorlati tevékenységek.*
– A gyakorlati tevékenységek olyan kreatív feladatokat jelentenek, amelyek *szellemi erőfeszítésre* is késztetnek.
– A begyakorlás, a „kézügyesítés" is *kreatív feladatok során* valósul meg.
– A kreatív feladatnak *számtalan jó megoldása* lehetséges – annyi, ahányan dolgoznak rajta.
– A kreativitás fejlesztése a rajzórán *a művészet mélyebb megértését* szolgálja, ugyanakkor a *problémamegoldó képesség* fejlesztését is segíti.
– A kreativitás fejlesztése nem korlátozódhat a művészeti vagy tudományos pályára készülő diákokra, kreativitásra *mindenkinek* szüksége van ahhoz, hogy önálló, saját életét alakítani képes emberré váljék.
– Legyen bár a műalkotás egyetlen személy, a művész nevével jegyezve, a művészet mégis minden esetben *„csapatmunka"*, létrehozásában a kurátoroktól a tanárokig nagyon sok ember, intézmény vesz részt, végül pedig a néző, a fogékony, kreatív befogadó által nyeri el végleges formáját.
– A *művészeti nevelés feladata* a kreativitás mellett a kifejezőkészség, az önismeret és az esztétikai érzék fejlesztése.
– Az *esztétikai nevelés* az esztétikai minőségek iránti érzékenység, tudatosság fejlesztését jelenti.
– *Nem „a szépre nevelés"* a cél, mivel ma nem létezik egyetlen kanonizált szépségeszmény. A mai kultúrát „politeizmus" jellemzi (Umberto Eco), egyidejűleg több, különböző esztétikai értékrendnek is létjogosultsága van.
– A jó és a rossz *nem műfaj kérdése.* (Nem tehető fel például az a kérdés: Melyik a jobb, a népzene vagy a dzsessz?)
– A tanításnak a *pozitív példák* felmutatásával az épülést kell szolgálnia, hogy a tanult dolgok örömet szerezzenek és ne gátlásokat, előítéleteket neveljenek, ahogyan a tiltásokra, bizonyos dolgok elítélésére épülő tanítás.
– A hatékony, tanulócentrikus tanítás/tanulás érdekében fontos a *differenciálás*, figyelembe kell venni az egyes tanulók személyiségét, érdeklődését, felkészültségét, nem egy képzeletbeli átlaghoz mérni a feladatokat.
– Sikeresebb a tanítás, ha az ismeretek elsajátítása élményszerűen, egy-egy probléma megoldása (*problémacentrikus tanulás*) során történik és nem lineáris tananyag-feldolgozással.
– Az úgynevezett örök problémákat, témákat is *aktualizálni* kell, mai keretben, a tanulók érdeklődésére is számot tartó formában kell megfogalmazni, „felvezetni".
– Komplex (projekt-) feladatok lehetővé teszik számos különböző képesség egyidejű fejlesztését, különböző ismeretek elsajátítását, a tanulók személyes élményeinek, különböző helyekről származó ismereteinek *integrálását.*
– A rajztanítás korábbi (lásd NAT 1993) tananyaga nélkülözhetetlen *ismereti alap* a különböző képességek fejlesztéséhez.
– A tanulói munka *értékelése* azonban a képességekre irányul.
– Az értékelés során fontos a *szummatív* (bizonyos kritériumoknak megfelelés) és a *normatív* értékelés (az adott csoporthoz való viszonyítás) megkülönböztetése.
– A *rejtett tanterv,* a környezet, a társak, a divat stb. kontrollálhatatlan esztétikai hatásait is számításba kell venni.

A felsoroltakkal, illetve azok következményeivel kapcsolatosan a tanár akarva-akaratlan döntéseket hoz, amikor pedagógiai programját, tanmenetét összeállítja. Érdemes ezeket átgondolni és tudatos döntéshozatalra törekedni.

Bodóczky István

TARTALOM

126. A HÓNAP MŰTÁRGYA
127. A HÓNAP LÁTVÁNYA
128-131. TECHNIKA
132-134. MÓDSZERTAN
135-137. IFJÚSÁGI KULTÚRA
138-139. MŰHELY
140-141. KÖNYVAJÁNLÓ
142-144. FOGALOMTÁR
145-147. PÁLYÁZATI FIGYELŐ
148-149. MÚZEUMPEDAGÓGIA
150. FILMAJÁNLÓ
151-152. NYITOTT LAP, IMPRESSZUM

LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST – KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Telefon: 555-3444, Nyitva tartás: K, P, V: 10–18, Sz: 12-18, Cs: 12–20, Szo: 10–20
Honlap: www.ludwigmuseum.hu

Essence of Life – Essence of Art
Az élet sója, a művészet borsa – kortárs művészet Kelet-Közép-Európában
2005. szeptember 8.–október 2.

STRABAG Festészeti Díj 2005
2005. október 13.–november 13.

João Penalva portugál művész retrospektív kiállítása
2005. október 20.–2006. január 8.

MŰCSARNOK

1146 Budapest, Dózsa Gy. út 37.
Telefon: 460–7000, 460–7008
Nyitva tartás: K–V: 10–18
Honlap: www.mucsarnok.hu

Lossonczy Tamás kiállítása
2005. október 5.–2005. november 13.

Körösényi Tamás kiállítása
2005. október 7. –
2005. november 13.

ERNST MÚZEUM

1065 Budapest, Nagymező u. 8.
Telefon: 341–4355
Email: ernst@ernstmuzeum.hu
Nyitvatartás: K–Szo: 11–19, V: 11–18
Honlap: www.ernstmuzeum.hu

Mexikói modernek
2005. szeptember 28.–2005. november 2.
Válogatás a Museo Arte Moderno anyagából, amely a 20. század elején kialakult új mexikói festőstílus jeles képviselőit, alkotásait mutatja be.

VINTAGE GALÉRIA

1053 Budapest, Magyar u. 26.
Telefon: 337–0584
Nyitva tartás: K–P: 14–19
Honlap: www.vintage.hu

Pinczehelyi Sándor - Fotómunkák 1972–1980
2005. szeptember 6.–2005. október 14.

51. VELENCEI BIENNÁLÉ
Kicsiny Balázs munkái a magyar pavilonban
Fotó: Tihanyi–Bakos Fotóstúdió

irányhu

RAJZTANÁROK INFORMÁCIÓS LAPJA 2005.SZEPTEMBER - MIE

Kicsiny Balázs

Új Hiv. 2003. 12. p. 8.

ORRÁSOK FELHASZNÁLÁSA
IOGATÁS IGÉNYLÉSE
atványként kezelendő

Támogatást nyújtó:

Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatósága

ime: 1052 Budapest, Szervita tér 8.

MÁK-nál vezetett számla
megnevezése: OM KMÜFA
száma: 10032000-01220328-54001008

HT azonosító: 030317

hó nap	Támogatásigénylő bizonylat sorszáma:

.....számú mellékletében vagy megvalósítási
dat teljesítésének ráfordításai táblázatosan

fordítás t)	Egyéb külső forrás (Ft)	Összesen (Ft)

Kicsiny Balázs

Új Mév. 2001. 12. p. 19.

rations of BNP-166 and dexamethasone on
ellet granuloma

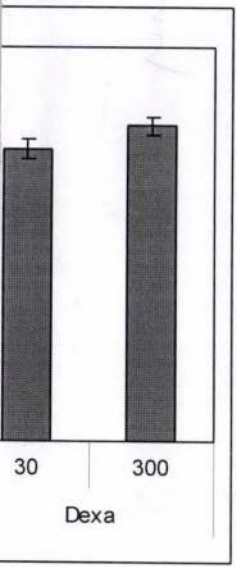

rations of BNP-166 and dexamethasone on

KICSINY BALÁZS

ÚJ MŰVÉSZET

2000/szept.

P-9765

62.o.

Szatalos és Brückner F

tudják. A gyülekezet jövendője sz
sági munka mielőbbi megindítása s
összejöveteli hely biztosítása. A
itt is a fogyás, sorvadás szomorú
annak biztos bekövetkeztét, amiko
lesz lehetséges." (A Tolnai Em.lt
jegyzőkönyve. 1935. Zengővárkony.

Nagy Sándor püspöki titkár az
a VKM-től kérendő segélyeket java
a Dunamell. Egyházkerülettől kölk
megkapni, amelyeket a VKM-től vár
püspök utánanézetett a dolognak,
folyósítani az egyházközségeknek.
FL néhány gazdagabb budapesti egy
a Fasori- és a Kálvin téri egyház
Ravasz püspök által kiutalt 2oo p
az átalakítás költségei.

KICSINY Balázs

(szegő): Hideg parázs. = Magyar Nemzet, 1991. LIV.évf. 21.sz. 1991 január 25. 4.p.

Bp., Francia Intézet Galériája, Kicsiny Balázs installációjának kiállitása, 1991. febr. 20-i

LÁTOGATÓJ

..... sz.

Név: .....

Lakás: .....

engedélyt nyert arra, hogy ...

.....

.....

vonatkozólag az MTA adattárába

lexikongyü

levéltári

a fennálló szabályok keretén b

Ezen engedélyt a kutatóterembe

A gyüjteményekben kutatott any

igazgatójától külön engedélyt

Grotta Sardo

14-14-635

Klaveral 23.

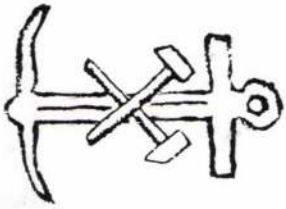

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KICSINY BALÁZS
festőművész kiállítására.

Vernisszázs:
1995. november 18-án,
szombaton délelőtt 11-13 óráig,
a Csók István Képtárban.
(Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető:
1995. december 31-ig,
hétköznap 10 – 19 óráig,
szombat-vasárnap 10 – 18 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest II.,
Felsözöldmáli út 61-65.A.
1025

KISS Ilona

Tisztelettel meghívjuk
1995. szeptember 12-én 17.00 órára
a Városi Művelődési Központba,
(Zalaegerszeg, Landorhegyi u. 21.)

KISS ILONA

képzőművész

KÖNYVKINCSEINEK

bemutatójára

A kiállítást
Hujber Katalin
ajánlja az érdeklődők figyelmébe

A kiállítás megtekinthető: 1995. szeptember 12 - 30 -ig,
hétköznap: 10-18.00 óráig, szombaton: 8-12.00 óráig.

Kiss Ilona: Látható költészet (könyvtárgy) Párizs 1994.

Fotó: Hapák József

DÍJ HITELEZVE
Zalaegerszeg 3.
8903

Lóska Lajos
Budapest
Felsőszöldmáli u. 61-65.

1025

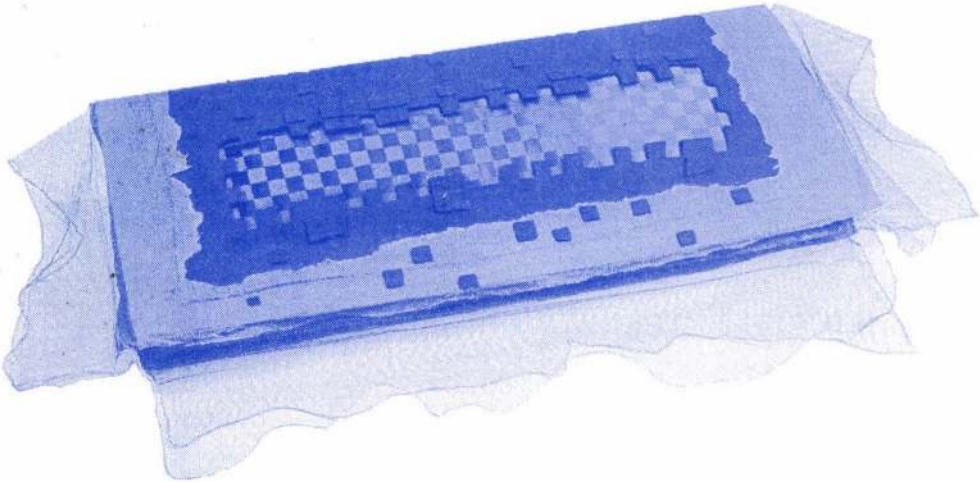

JPEG image 704x969 pixels

Kicsiny Balázs

KICSINY Balázs

kiáll. Bp.,Fiatal Művészek Klubja,1992

HAJDU István: Az ismétlés családja. = Beszélő, 1992. okt.10.44.

az üres papirt, vagy nem üres
papir, mert bele is jegyzetelt
én kimentem hozzá a szünetbe, ho
akdolgozat témáját kérdeztem, t
ól, akkor ő a muzeumi központnak
iratok voltak, tényleg beszélt
javitotta .....
y volt ilyen volt, a Dercsényi
őadásai voltak, ... kirán
Dercsényi, a Vayer később jött.
zető, ugye a Gerevich volt először,
ep és a Zádor csinált mindent.
eleve igy volt, de a Vayernek volt
n jó volt, s kicsit ez is döntött
a mikor a Fülep nyugdijba ment, a

KICSINY Balázs

Emlékműpályázat /A salgótarjáni 1956. dec.8. i sortűz áldozatainak emlékére/. Palócföld, 1991. 1. 73 - 75.p. ill.

Molnár Péter, Borbély Attila, Kicsiny Balázs, Szabó Tamás Párkányi Péter

11 Konsolfragment vom Preßburger Schloß, Gipsabguß nach einem verschollenen Fundstück. Bratislava, Schloßmuseum

13 Die Reliquienbüste des hl. Ladislaus von Großwardein. Györ, Kathedralschatz ▷

KICSINY Balázs

MULLIGAN, Thomas: Tér,metafora,embléma. = Art, 3.sz. 1991. január 10.p.

Bp., Francia Intézet Galériaája, "Szidzifuszi mitosz" c. kiállítása, 1991

COLLEGIUM ARTIU

Tisztelettel meghívjuk Önt a **Raiffeisen Galériába**
2007. szeptember 3-án, hétfőn 17:30 órára
Kicsiny Balázs kiállításának megnyitójára.

A megnyitón bemutatásra kerül „Az óra körbejár" című performansz.

A kiállítás 2007. szeptember 3. és október 14. között látogatható – hétvégén is.

Raiffeisen Bank Zrt.
1054 Budapest, Akadémia u. 6.

VELÜNK KÖNNYEBB **Raiffeisen BANK**

Raiffeisen Galéria

Kicsiny Balázs

MEGHÍVÓ

KICSINY BALÁZS

VITA VELENCE ELŐTT „Kicsiny Balázs velencei kiállítása modell értékű szituáció, amelyben a már kész és korábban nemzetközileg is sikert aratott művek szerepelnek, illetve a lokális kontextust figyelembe vevő, kibővítő új művek által a tér, tájékozódás, az idő kerül a kiállítás koncepciójába. A városra való finom utalásként értelmezhetőek a horgonyok, matrózruhák, reverendák s akár a mélytengeri búvároltözékek is" – olvasható a Műcsarnok honlapján közzétett közleményben, miszerint az 1958-ban született, '95 óta London és Budapest között ingázó művész *Navigációs kísérlet* című műegyüttese lesz látható a Magyar Pavilonban az idei képzőművészeti biennálén, Velencében. Kicsiny Balázs tervével Fitz Péter pályázott a kurátori posztra. A Műcsarnok igazgatója, Fabényi Júlia által vezetett zsűri döntését megóvta Kováts Lajos, aki a Svédországban élő, SI-LA-GI néven alkotó Szilágyi Szabolcs *A tudat kertje / Rejtett önzetlenség* című, víztisztításra épülő projektjét mutatta volna be kurátorként, de művészettörténészi végzettség híján kizárták a pályázatból. Óvásának alapja az, hogy éppen Fabényi bátorította Szilágyit, nyugodtan társuljon vele, aki „csak" műkereskedő és a MEO alapítója. A másik három pályázó – Nemes Attila (Gil Nader, Moti Porat, Maurice Bogaert, Németh Hajnal, Uglár Csaba, Szabó Benke Róbert: *Budapest neurózis*), Timár Katalin (Azorro group), Prosek Zoltán (Nemes Csaba, Horváth Balázs: *Csillés effekt*) – nem tiltakozott.

Az 51. biennálét június 12. és november 6. között rendezik meg, a hagyománnyal szakítva ezúttal központi témát nem adtak meg, a két fő kiállítást a spanyol María de Corral (*The Experience of Art*) és Rosa Martínez (*Always a Little Further*) rendezi. Korábban mindketten voltak már a velencei spanyol pavilon kurátorai.

MAGYAR NARANCS 2005. 1. 6. 6.

merre
y én ilyen

akit
ká válnak
áciens a
hogy
át kell
zünk rá,

ddig
ez.

nagyon

ványon

lakul ki?
t mondja,
erve. Pl.
etet a
entenek.
yerekét,
Ha az
s minden
or a
ő fia
ke

KÖLTŐK

NEKROLÓG

„Jó volt élni...”
Bessenyei Ferenc (1919–2004)

Vig Mónika 1966–1992 ■ Főszerkesztő: Bojtár
Legát Tibor (élet + mód), **Bán Zoltán Andrá**
Baróthyi Zoltán, Bogár Zsolt, Bugyinszki Gyö
Keresztury Tibor, Kovács Éva, Németh Dániel,
kiadó Kft. Felelős kiadó: **A kiadó vezetője m**
megjelenését a Soros Alapítvány támogatja
magyar@naranc.s.hu Hirdetésfelvétel: **432-02**
■ Nyomdavezető: **Csényiné Iszli Magdolna** ■
postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél és a H
postautalványon a kövekező számlaszámra:
szolgáltatója a Time Corner Group. Telefon: 3

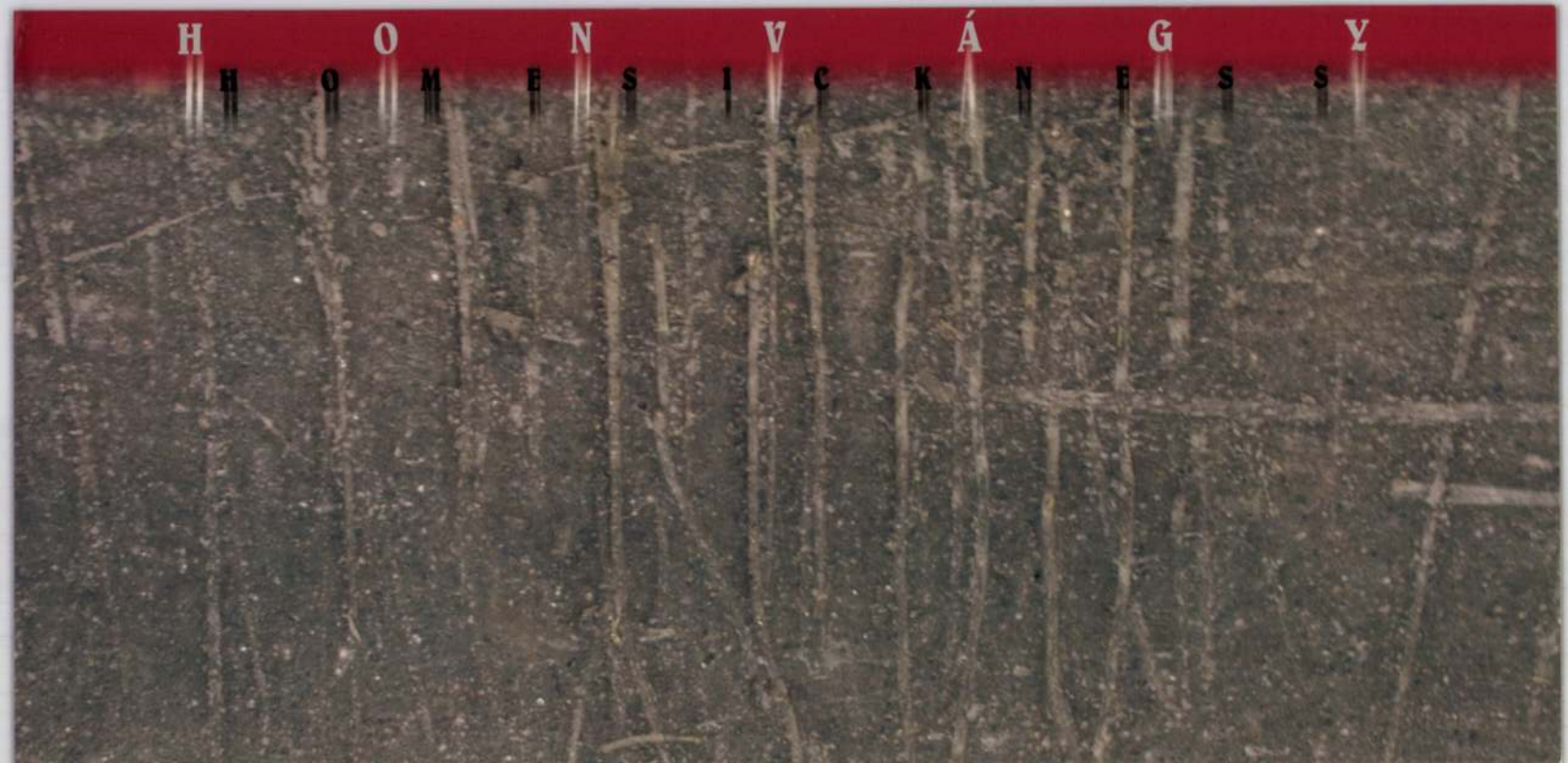
HOMENSVÁGY
HOMESICKNESS

HONVÁGY
HOMESICKNESS

Kicsiny Balázs

Siflis András

Robin Sperling

Sugár János

Szombathy Bálint

Budapest Kiállítóterem
(1056 Budapest, Szabad sajtó út 5.)

Megnyitó
2007. október 26-án, pénteken 17 órakor.
A kiállítást megnyitja

Nagy Gabriella, író

Megtekinthető
2007. december 2-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-18 óráig.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Budapest Galéria

Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága

Kicsiny Balázs 14. oldal

Magyar Hírlap 2007. aug. 27. MA

Szeptember közepén mutatják be a pannonhalmi bazilika felújítási terveit FOTÓ: HEGEDŰS MÁRTA

Híd múlt és jelen között

A művészet határait feszegeti a pannonhalmi apátság által negyedik alkalommal szervezett Arcus Temporum fesztivál. A nemzetközi szintűvé emelkedett művészeti rendezvény idei meghívott zeneszerzőjét, Valentyin Silvestrovot Frank Schuberttel állították párhuzamba. Mindeközben készülnek az apátság bazilikájának felújítási tervei is; ezeket vélhetően szeptember közepén mutatják be.

SZELES SÁNDOR

„Arra az alapkérdésre reflektál ez a fesztivál, hogy mi is a múlttal való viszonyunk, illetve a múlt és jelen között bármilyen kapcsolat létrehozható-e. Az Arcus Temporum jelentése: időívek. Nem azt mondjuk, hogy a múlt és jelen olyan folyamat, amely problémamentes – mert csak most, vagyis a jelenben érzékeljük problematikus voltát. Azt gondoljuk, a múltnak akkor van értelme, ha a jelen számára hordoz üzenetet, és ez párhuzamba állítható a jelenben megfogalmazódott üzenetekkel" – mondta lapunknak Varga Mátyás atya, a fesztivál igazgatója.

A fesztivál hármas tagolású, zenére, képzőművészetre és színházra épül. A zenei vonulat ebben a formában kuriózumnak számít a magyar zenerajongók körében, ugyanis mindig olyan világhírű kortárs művészeket hívnak meg, akik hazánkban kevéssé, vagy egyáltalán nem ismertek. Az idei vendégművészt, az Ukrajnából érkezett Valentin Silvestrovot a mai kortárs zene egyik óriásának tartják. A fellépők jó része hagyományosan magyar, ugyanis hazai előadókat kérnek fel az éppen aktuálisan meghívott zeneszerző darabjainak bemutatására. A fesztivál így hatással van a honi zenei életre is; korábbi meghívottjaiknak például egyre több darabját adják elő hazánkban pannonhalmi bemutatkozásuk óta.

A színházi ágat idén a svájci Cie Greffe mozgásszínház képviselte két előadással, az együttes munkája a holland Cindy van Acker koreográfiájára és táncára épül. Róla annyit érdemes tudni, hogy az ő koreográfiája képviselte Svájcot a két évvel ezelőtti velencei biennálén.

A képzőművészetben az idei év érdekessége két installáció, melyekkel Kicsiny Balázs és Schmal Károly lépett a közönség elé. Kicsiny 2005-ben a magyar pavilon kiállítójaként szerepelt a 2005-ös velencei biennálén, a mostani fesztiválra „Az óra körbejár" címmel új installációt készített. Schmal Károly grafikusművész munkái a látvány megfoghatatlanságáról, illúzió és valóság viszonyáról szólnak.

A pannonhalmi apátság a fesztivál mögött áll, így a közel húszmillió forintos költségvetésű teltházas rendezvénysorozat még akkor is megvalósulna, ha nem tudnák kigazdálkodni a szükséges bevételt. Erről azonban szó sincs; a rendezvény négy alkalomból háromszor kitermelte a költségeit, és jövőre már nemzetközi pályázatokra is támaszkodni akar. A sikerre jó esélye van, hiszen mind az előadók, mind pedig a látogatók körét tekintve nemzetközivé vált az Arcus Temporum.

Mint lapunk megtudta, szeptember közepén mutatják be a pannonhalmi bazilika felújítási terveit. A munkával a világhírű brit Pawson mérnöki irodát bízták meg: a cél egy olyan tér létrehozása, amely a szerzetesek, a diákok és a látogatók igényeinek egyaránt megfelel. Az évek óta húzódó elképzelés most azért kapott új lendületet, mert 2006-ban újra lehetőség nyílt, hogy a Norvég Alap keretében a „világörökség megőrzése" területen forrásokra pályázhassanak. ■

›rúsítás „szabadsága”

vetkezetesen képviseli. További, csupán példaszerű elméleti aggályokat adhat mondjuk Verlaine, az antipolgár istenkeresése, a vagabund Ágoston eksztatikus vallomása, a hazáját ostorozó Ady gyöngéd szava: „Kicsi országom, újra meg újra hazajön a fiad”; a köteteivel „házaló” József Attila fohásza: „édes Hazám, fogadj szívedbe, hadd legyek hűséges fiad!”; vagy a hazája törvényei miatt elpusztított Radnóti sorai: „Belőle nőttem én, mint fatörzsből gyönge ága”.

De nehéz lenne ezen túl azt is tagadnunk, hogy Kundera, Vonnegut írásainak vagy akár Esterházy Fuharosok című munkájának ne lenne valamiféle erkölcsi, politikai relevanciája. Ez valami olyasmi volna, mint azt mondani, hogy Picasso békegalambja nem jelent semmit, vagy azon révedezni, hogy mi is valójában a Pietà szellemisége. Eszméket propagálni, együtt üvölteni a farkasokkal persze más dolog.

Ahogyan csakugyan más szféra a művészet, a politika és az erkölcs is. Mondjuk Kant antropológiai ihletésű „esztétikája” után már köztudottan. Kant egyébként azt mondja, hogy a morális bár egészen más, mint esztétikai, de úgy, hogy az előbbi az utóbbiban felszívódik, eltűnik, hasonlóan ahhoz, ahogyan a fényből és a vízből valami más jön létre a növényben, mint ami eredetileg volt.

Méhkasdöngicsélés

Távolról sem arról van tehát szó, hogy a művészethez képest az etika vagy a politika igazságai nevetségesek. Először is: a politika és az etika külön szféra, és itt most nem arra gondolok, hogy a politika a morál szempontjából mindig „bödös”, hanem arra, hogy már Machiavelli óta ismerten más játéktér, ahol, bár nem függetlenül attól, de mégsem szükségképpen elvont erkölcsi szabályok szerint folyik a játék. Más oldalról pedig az erkölcsi értékek relativizálása (inkább hermeneutizálása) egyáltalán nem rendíti meg az erkölcsi értékek jelenlétét; már csak abban az esetben, ha azokat nem úgy tekintjük, mint a széplélek üzeneteit, hanem mondjuk úgy, ahogy egy amerikai esztéta (L. Trilling) mondja: az erkölcs „egy közösség implikációinak méhkasdöngicsélése”, azaz bár követelés, mégis legalább annyira sokféleség, amely a közösség önmegóvásában valahol kifizetődő.

Az erkölcsiség világa tényleg relatív, de ez semmiképpen nem negligálja. Ahogy egyébként „relatív” a kereszténység értékvilága is, hiszen a protestáns és a katolikus ugyanazt a szöveget olvasva jut másféle meggyőződésre.

Miért a műalkotás volna az az egyedül kitüntetett szféra, amely kivonhatja magát a különböző értékítéletek, ízlésítéletek alól? Mi dönt? Valószínűleg az idő, de melyik?

Relatív jelleg

Miért a műalkotás volna az az egyedül kitüntetett szféra, amely kivonhatja magát a különböző értékítéletek, ízlésítéletek alól? Mi dönt? Valószínűleg az idő, de melyik? A mostani...? Vagy esetleg az ítészek? Ennek alapján Kertész Imre Nobel-díja kapcsán az egész magyar irodalomtörténészi, kritikusi stáb összepakolhatna, és elmehetne, hiszen kis túlzással nem is tudott a szerzőről. (Egyébként a Sorstalanság – hacsak nem tekintjük a holokausztot valami időn és történelmen kívüli csapásnak – nehezen fogható fel etikai érintettség nélkül, még akkor is, ha az írói technika ennek ellentmondani látszik.)

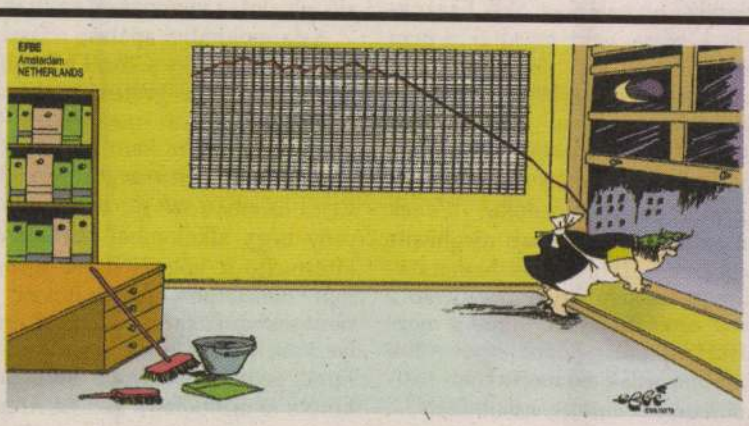

EFBE RAJZA (HOLLANDIA)

,d a viharban

telepakolták magukat fölfújható kacsákkal és krokodilokkal. A férfi testhez simuló, piros fürdőnadrágot viselt, amely a szövet kopása révén olyan hatást keltett, mintha derékban rákvörösre sült volna a napon. A feleségén piros bikinit viselt, ám az

har elől kihajtsák a gyereket. Jóska, Juci, Eufrozina, pörögtek a nevek a széllel szemben. Hagyd a labdát, kapsz másikat! A gyerek rémülten bújt elő a nádasból.

Egy apa vadul gázolt a vízbe, a fe-

tek. Szél cibálta a fákat, eldobott szemetet hajtott a part belseje felé. A tópart olyan üres lett, mint a téli napok egyikén. Az ég újra rázendített, és hatalmas csöppekben eleredt az eső.

Előbb a piros férfi ugrott föl, már

Zene, színház és képzőművészet Pannonhalmán

Holnap kezdődik és vasárnapig tart az Arcus Temporum – Időívek elnevezésű fesztivál, amelyet negyedik alkalommal rendeznek meg Pannonhalmán. A program gerincét a koncertek alkotják, ezekhez színházi és képzőművészeti események kapcsolódnak. Az öt hangverseny programján egy kortárs és egy klasszikus szerző művei szerepelnek.

HOLNAP: JESZENSZKY

győződve, hogy a mai értelemben vett zeneművészet néhány év múlva teljesen megszűnik. Eltűnnek persze a többi művészetek is, de a zeneművészet kétségkívül megelőzi őket. Látjuk, hogy mi történik már

Kiesiny Balázs

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
meghívja Önt

Kicsiny Balázs

kiállítására

1999. április 22-én 18 órára.

Fk:: Dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf. 4.
1250

Tímár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1094

Megtekinthető: 1999.május 23-ig, hétfő kivételével 10-18 óráig.
Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
1037 Budapest, Kiscelli utca 108.
Megközelíthető a Kolosy tértől, a 165-ös autóbusszal.
Tel./fax: 388-78-17 • e-mail: h13293fit@ella.hu
http://www.btmfk.iif.hu/

23&14 Karina Horitz és Kicsiny Balázs kiállítása

Bartók 32 Galéria, H - 1111 Budapest, Bartók Béla út 32.
tel./fax: 361-1869-038, nyitva: keddtől vasárnapig 14-18 óráig

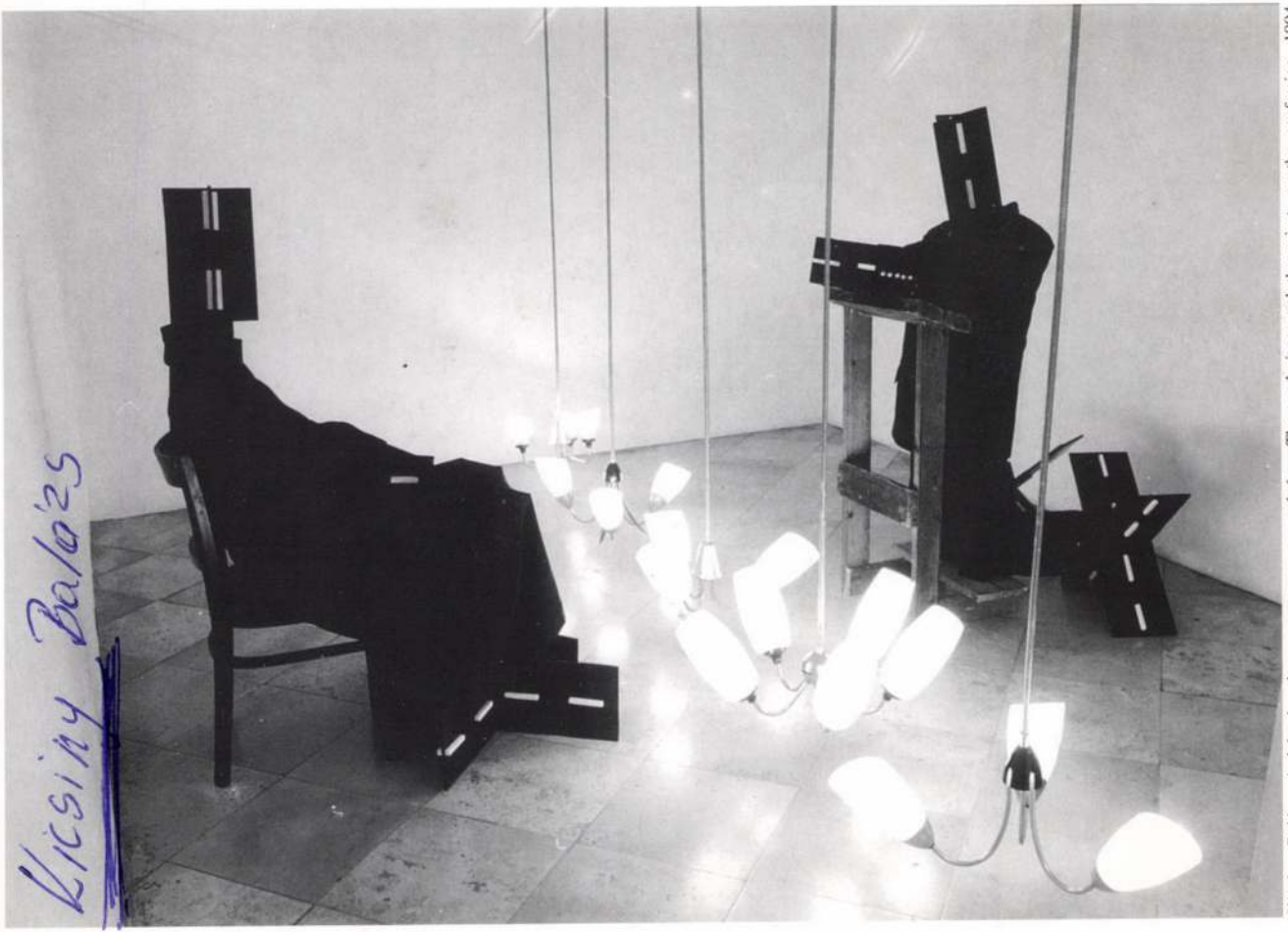

Kicsiny Balázs: A bányász és a pap, avagy a gyónás - The coalminer and the priest, or the confession, 1994

A kiállítást támogatta: Fővárosi Önkormányzat Kulturális Alap,
XI. kerületi Kulturális Alap

Bartók 32 Galéria 1995. Január 20 - Február 17. Megnyitó: Január 20-án 18 óra

23&14 Karina Horitz & Balázs Kicsiny exhibition

Karina Horitz: Corner - Sarok, 1994

Bartók 32 Galéria, H - 1111 Budapest, Bartók Béla út 32.
tel./fax: 361-1869-038, gallery hours: 2-6 pm Tuesday to Sunday

Sponsored by: Fővárosi Önkormányzat Kulturális Alap,
XI. kerületi Kulturális Alap

Bartók 32 Gallery January 20 - February 17. 1995 Opening: January 20th at 6 pm

egymást, festői rajzossággal, valósággal levadásszák egymást a teremtmények; az Anyatermészet szeme láttára hegyes, csőrös, véres és feltűzött, koptatott, megbökdösött és levágott lények válnak áldozattá, s amikor az egész hajszának vége szakad, hirtelen festői csönd lesz, *Vége a vadászatnak* (ahogyan az egyik kép címe mondja), és csevegni, elégedetten sugdosódni kezdenek a vadászok.

Hogy a festészet: életérzés, helyzetjelentés, kevés helyen látható annyira, mint Dienes Gábornál. Képei tudják magukról, hogy ki vannak állítva, mutatják magukat, felmutatják sebeiket a téma utáni nagy vadászaton. Rajtuk vannak, ott láthatók kiterítve a természet, az Ösztönök, a Fájdalom és a Torzulás művei. Vad világban – gyengéd valónk. A szánalommal szemközt a kemény, gépies ösztönkiélés, így robognak vagy vonulnak fel a festői témák ezeken a drámai, fantáziadús és emberi festményeken. *(MHB Immo Art Galéria 1995. II. 6–19.)*

■ *BEREMÉNYI GÉZA*

Oltár és stációk villanyfélhomályban

KARINA HORITZ ÉS KICSINY BALÁZS KIÁLLÍTÁSA

Templommá változtatta *Karina Horitz* és *Kicsiny Balázs* a *Bartók 32* kiállítóterét. Templommá, imádkozó hellyé, a kultúra kegyhelyévé is egyben, no meg amúgy ezredvégi-blaszfémikusan is egy kissé, afféle ,,templom, ha nektek az'' magatartással. **H**ívő és hitetlen, cinikus és beleérző lassan és elgondolkodva baktat végig a művek előtt, keresve saját igazát, keresve a Hit igazát, kutatva az alkotók Hitélményét. De milyen hitélményt kereshetünk, kérhetünk számon? A katolikus tanúságtétel posztmodernben elbeszélve? A művészettörténeti blaszfémia élményének hiteles felsorolását? A kikacsintó, a dolgokat kívülről-belülről egyaránt szemlélő Cinkos élményét?

Részlet Kicsiny Balázs munkáival, 1995, Bartók 32 Galéria (Fotó Tahin Gyula)

Úgy vélem, ezt is, azt is egyaránt. Karina fiatal angol képzőművész aranyba, gipszbe, grafitba, viaszba fogalmazta újra méretarányosan *Piero della Francesca* 1445 után festett *Borgó San Sepolcro-i Könyörületesség*-oltárát. A három színre és minimális plasztikára redukált hommàge híven követi az eredeti művet. A viasz plasztikája csak a mezítelen testrészeket - karokat, lábakat ill. Szt. Sebestyén nyílvesszőkkel átlőtt testét - jelzi, a többi a súlyos hódoló-hódító arany és grafitszürke felület. **M**éltóságteljes, ünnepélyes, s mégis... mögé láthatjuk azokat a személyeket és eszméket – mert hogy a táblakép szereplői arctalanok –, akik az évszázadok során oltárokat és hiteket emeltek maguknak, maguk fölé. A késő gótika eme archetipikus oltára a mindenki oltára, nemcsak az anyaszentegyházé, nemcsak a katolikus hité, s nemcsak a festészettörténeté. Zárt formái, emelkedett színhangulata többszörösen áttételes művé avatja e ,,kópiát''. A főfalon elhelyezkedő oltár mellé ,,sorolja'' Kicsiny Balázs szénfelületekre fehér festékkel rajzolt stációit. Krisztus alakja egy matróz képében tűnik fel, kínzói bányászok, s Veronika is matrózblúzos kislány alakját ölti. A szabálytalan széntömbök fölött 50-es évekbeli gömblámpaburák világítanak, rajtuk feketén a stációk számai. Sokféle képzetet idéz meg a látvány. Mintha a szén-csataták hőseinek állítana fanyar emléket a művész, és a szovjet–magyar naiv tanmesehős, Szén Szulimán szakrális megfelelője hordozná itt a keresztet. Felbukkanhat a nézőben ugyanakkor a wieliczkai sóbánya évszázadok alatt kiépített sótemplomainak, kápolnáinak, szobrainak (Jézus és Sztálin, Bierut és Szent Vencel stb.) képe.

Kicsiny Balázs mostanság vonzódik a vallási groteszk-melankolikus feldolgozáshoz (lásd: *A bányász és a pap, avagy a gyónás*), és saját elmondása szerint e kiállítás anyagát, a stációkat szinte azonos módon – csak nem szénre, hanem vaslapokra festve – látta Salgótarjánban a ,,vasgyári'' templomban. **K**ópia az egész – mondta Kicsiny sorozatáról, s ezzel a két alkotó egy újabb találkozási pontját is felfedte. A pontos idézet Francescától, a rémületes szocreál stációk áttételes megidézése, az ,,újrázás'' gyönyörűségének és az elcsent ötlet magáévá tételének-gyönyörűségének képi színvallása.

,,**E**z is megvan nekem'' – mondhatná mindkét művész mielőtt további gyűjtőutakra indul, viasz vagy szénporos idézőjeleket rajzolva már látott és ismert művek fölé. **E**bben a villanyfélhomályos megvilágításban a matrózblúzban értünk keresztet cipelő Krisztus nem szentségtörő blaszfémiaként, de egy szomorú-félmosolyú idézőjelbe tett kortársként tűnik fel. A Könyörületesség Madonnája grafitszürke palásját felé s felénk, mindennapi vétkező-szenvedők fölé is borítja. *(Bartók 32 Galéria, I. 20–II. 17.)*

■ *SINKÓ ISTVÁN*

olyan szinten tudnék valamit megfesteni, mint egy reneszánsz kép jelentéktelen részlete." Megtörtént. A reneszánsz töredékek magukban, vagy halmozottan föllelhetők az újabb festményeken.

Beállítása most a térbeli és a sík között van, él a plaszticitással, de nem túlozza el. A statikusból eljutott a csillapított mozgalmasságig. Képszínpadát megnövelte, szereplőinek – embereknek, állatoknak, növényeknek, rekvizitumoknak – számát sokszorozta. Egyes színmezőit pötytyözéssel felbontotta, olyan faktúrát adva, mint a pointillistáké volt annakidején, csak egészen más céllal, eredménnyel. Alaphangja a középkori miniatúrák aprólékossága, vele

Berki Viola: Odaát (Galambos Edit festőművész emlékére), olaj, vászon, 70×70 cm (Fotó Tahin Gyula)

együtt a miniátorok műgondja. Látszik, élvezettel merül el a részletekben, sőt a részletek részleteinek kidolgozásában. Ezért aztán – mint mondtam – festése szaporátlan, akár a hímzés, vagy a gobelin szövése.

Változatlanul szereti és műveli a szabályszerű történelmi festészetet, de elemében akkor érzi magát, amikor a motívumait, látszólag quodlibetszerű szabadossággal, de belső logikával, illetve montázstechnikával, de annál kisebb asszociációs ugrásokkal szétszórja a vásznon vagy az akvarellpapíron.

Vadászterülete a művészettörténet, építéstörténet, mint olyan, különösen az ókori építészet és a reneszánsz. Fantáziáját hol visszafogja, hol meg nekiereszti, játszik a saját festészetével és játszik velünk, a nézőivel. Például olyan, sem lótusz-, sem nem akantuszleveles oszlopfőket csak Berki Viola képén látni, nem a régészeti leletek között. Kedvencem a kicsiny, kék ökör, piros foltokkal, szarva között egy csengettyű-füzérrel.

Úgy látszik, nekem kimeríthetetlen a sokszor idézett Berki-interjúm: „(...) szeretnék...olyan képet csinálni, amiben minden megvan." Sikerült.

Berki Viola festészete tudniillik külön fejezete a magyar művészettörténetnek.

(Elhangzott a Vigadó Galériában, 1995. II. 2-án.)

■ *FRANK JÁNOS*

Egy szobrász, egy festő

KATONA ZSUZSA ÉS DIENES GÁBOR KIÁLLÍTÁSA

***K**atona Zsuzsa* a szobrász kettőjük közül. A *Levél a Kozmoszból* című szobor üzenetet tart a kezében, és kivájt tekintettel néz. De nem elgondolkodva, inkább megsejtve valamit. Katona Zsuzsa egy másik szobra térképképet fog, az Álomképek Atlaszát. Testetlen világból érkezett üzenetek címzettjei ők, mint portrék, emberfigurák valóban plasztikai témák, de a kozmikus érintés rajtuk úgy átszellemíti őket, hogy minden porcikájukban anyagtalanná kívánnak válni. A sűrű matéria átlelkesülni vágyik Katona Zsuzsa mindegyik itt kiállított művében.

Csupa emberábrázolást látunk, portrék megdermedt sorát és valamennyien ugyanannak a révületnek különböző állomáshelyén tartózkodnak. A fejek, az arcok, a kifejezés tisztasága kedvéért gondos egyszerűséggel megformázott testrészek. De a testekkel valami különös történt. Mintha meg akarnának szűnni, feloldódni, deformálódni a végtelen túlnyomástól. Katona Zsuzsa olykor rárajzol az emberi testekre, belülről

Dienes Gábor: Nő, 1992, papír, farost, vegyes technika, 80×60 cm (Fotó Szepsy Szüts Levente)

kivájja azokat. A másik test épület, ablakokkal, belül üres, sötét világ lakik benne, ott rejtőzik belül a lelke. Az *Űr* című szoborfigura világűr-magányában fordul el a Földgolyótól, a *Bölcs* is telerajzolt testtel hordja belül az űrt, egy másik testen szőnyegminták keletkeznek, *Anya és gyermek* törzsükön hordozzák a Mindenség körét.

Vájatok, lukak a testekben, s a konkrét fejek a Mindenség, a rejtelem végtelen érzésében válnak testetlenné.

Ritkán látható ennyire egységes szobrászi anyag együtt, a makacsul követett téma, az Anyag átszellemülése – kerek és minden feszültségével együtt beteljesült világ Katona Zsuzsa kiállított szobraiban. Plasztikus köralak.

***D**ienes Gábor* festményeit állította ki, s ezt nem azért mondom, hogy jól megkülönböztessem Katona Zsuzsától őt, hanem azért, mert az ő képei valóban festőiek. Pedig Dienes Gábor kevés festéket használ és sok vonalat. Az alapállása, attitűdje a legfestőibb.

Egy világba kerülünk, ha képeit sorra vesszük. Gépies állatok, lénnyé változott személyek népesítik be ezt a drámai világot. És milyen élni benne? Harcok, párviadalok, felvonulások, parádék, karneválok és demonstrációk követik nagy zajjal

HAJDU ISTVÁN

A SZENT ÉS A PROFÁN

Karina Horitz és Kicsiny Balázs kiállítása a Bartók 32 Galériában

Az Eliadétól kölcsönzött cím úgy illik Karina Horitz és Kicsiny Balázs kiállításához, mint egy jól sikerült kulcsmásolat a nem hozzáférhetetlenre kódolt zárhoz; nem sérti a finomra csiszolt gondolati szerkezetet, egyszersmind helyet hagy további értelmezésmorzsák számára is. Bennem ráadásul valami zavart is eloszlatott, mert amíg erre rá nem találva címet kerestem a cikkhez, folyton azon gondolkodtam – talán túl is dimenzionálva a dolgot –, hogy a tárlat nem valami furcsán elkésett és anakronisztikusnak látszó kísérlet-e végül is a szakrális, a religiózus festészet feltámasztására, korszerűsítésére vagy éppen aktualizására; hogy nem az egyházművészet haló porainak újrasöpréséről van-e vajon itt szó, mígnem az Eliade-kötetről lenézett szavak megnyitották nekem a képek teremtette pillanatnyi zavaron túli értelmezés lehetőségeit. (Lehet persze, hogy semmi szükség nem lett volna minderre, a bizonytalankodásra és a keresgélésre, ha egyrészt komolyan veszem a kiállításnak a művészek által adott címét – *23 & 14* –, másrészt nem sejlenek fel előttem előítéletek a szinte toposzként működő képtípusok, Karina Horitz oltára és Kicsiny Balázs stációsorozata láttán. És – talán ez a legfontosabb –, ha az ember nem gyanakodna folyton...)

A szent ugyanis a kiállítás esetében – és tényleg remélem, hogy így is van – nem, vagy nem elsősorban a (katolikus) vallási tartalmakat fedi, hanem sokkal inkább vonatkozik magára a művészetre, a profán pedig az értelmezésre, a művészet szentségének értelmezésére; arra, ami nem is lehet más, csakis profán, különösen akkor, ha a szent művészet is profán, már csak emlékeiben szent, és pusztán a hozzá való közelítés (lehet) áhítatos, mert hogy a művészet-tárgy (nem a műtárgy, hiszen az nincs is, csak konceptuálisan van jelen, mint látni fogjuk), a művészet-téma, a művészet(ről) gondolkodás mind-mind profán, sőt szentségtelen.

A most pontosan berendezett – amúgy kínosan rossz arányú – tér Karina Horitz és Kicsiny Balázs kezén valamiféle pszeudo-kápolnává lett: a fontosabbik, a bejárattal szemben lévő végfalra került Horitz 23 darabból álló oltárparafrázisa, a hosszanti főfalra s a rövidebbik végfalra pedig Kicsiny stációja.

Karina Horitz munkája – ha nem tévedek – *Piero della Francesca* 1454 és 1469 között festett *poliptichon*jának „makettje". A művet, melyet a Borgo San Sepolcro-i S. Agostino templom főoltárára

„...Jézust egy matróz alakítja..."

szántak, ma már nem lehet egyben látni: darabjai „szétszármaztak", s azok, amelyek megmaradtak, nyolc európai és amerikai múzeumban függenek egymástól elszakítva. (Végül is persze, ha tévedek, sincs nagy baj: a mű minden szétszóratott alkotásnak emléket állít.) Horitz „rekonstrukciója" révén és interpretációjában a kép szentsége, lényege nyilatkozik meg: mint egy levetkőztetett, fémborításától megfosztott ikonon, itt is a már-már Yves Klein-esen ragyogó aranyalap és a figurák kezének, lábának és arcának nyoma közvetíti a cifraságtól megszabadult sugallatot. A sugárzó aranymezőkben tompán, opálosan, csak teli foltokként mutatkoznak a testrészek, kivétel egy álló férfi figurája, melyet hihetetlenül finoman, homályosan és homályban hagyva, mondhatnánk: a sfumátót elvégtelenítve formált meg a művész. A szó szoros értelmében formálta, hiszen a síkból enyhén kiemelkedő alak és a tagok is egy archaikus technika, az inkrusztáció „túlhajtott" eljárásával készültek, s plaszticitásukat, gyöngyházszerű fényüket a festékkel alig vagy egyáltalán nem kevert viasztól kapták.

Az újraszerkeszett, de nem újrateremtett oltár – azt hiszem – a szentségtelen idő által sújtott festő-istent és – bizonyosan még inkább – a stílusok verte művészet-istent igyekszik újra áhítottá, áldottá és imádottá emelni, a történelemmel és a történettel dacolva, mintha vereségről itt szó sem eshetne.

Az oltárhoz vezető – vagy attól elinduló – stációfüzér, Kicsiny Balázs passiója ellenben éppen nem szembeszállni, hanem alkalmazkodni akar a történethez és a történelemhez: az isteni szándék irányította szenvedéstörténetet, a szent utat követi újra, és irányítja át más, de persze nem ismeretlen csapásra. Talán túlzás lenne azt mondani, hogy profanizálja Jézus Krisztus utolsó lépéseinek 14 állomását, annyi azonban bizonyos, hogy a saját idejéből kiszakított passió, melyben új jelentésekkel felruházott figurák és attribútumok jelzik, hogy itt nem egyszerűen a történet variációjáról, hanem inkább

sok, kompromisszumok, kényszerű lemondások nyoma. A siker és a szeretet vágya, e kettő titkolt és eldöntetlen küzdelmének kártétele. Mert *kell*, hogy szeressék idehaza, kell, hogy értsék idegenben is. Van hát benne világsztár – a valóban, itt is nagyszerű Kajdanovszkij a *Stalker*ből –, mellette a magyar színészet emblematikus nevei – Lukáts Andor, Vallai Péter –, és ragyog, kellemkedik Budapest, mint utoljára tán menyecske korában, a századforduló idején, tolakodóan mászik fülbe a zene (nem a Weber-operáé), felderengnek az európai művészet remekei, szikrázik a Tejút, egy szép gyöngysor szemei szétgurultak a porban, és most egyenként felszedegetve, fényesre dörgölve teszik őket a tenyerünkbe.

A *Bűvös vadász*ban a mese a legjobb, és a meseszövés poétikája. Bajban vagyunk, amikor el akarjuk beszélni a történetet, mert választani kéne, melyik szálon menjünk végig a sok közül. A mai – és távolról sem szent – család szívzűrjeit kövessük-e az ezredvégi Budapesten, vagy az epizódok, középkori legendák kacskaringós ösvényét? De ugyanennyi joggal követhetnénk egy könnycsepp vándorlását az óceánig, vagy egy makkszem útját a történelemben. Ide citálhatnánk az Enyedi-féle képes bestiáriumot, és haladhatnánk az ördög hét golyójának röppályáin, hogy végül ugyanoda jussunk: egy párnás kis gyerekkézhez, amint összezárul az édesanyja szívébe tartó lövedék körül. Hajmeresztő képtelenség? Igen – mert ezek a golyók mindig elindulnak, és tévedhetetlenül találnak célba. Nem – mert aki anya, azt még egy külön mentőszál is odaköti az élethez, és épp ilyen apró, ragacsos kezek tartják a szál másik végét. De erről szót se többet. Legyen elég annyi, hogy mesét látunk.

Mesék füzérét, amelyek egymásból gyökereznek és ágaznak szét. Nem kell eldöntenünk, hogy az a kislány találja-e ki mindezt, akinek a Weber-opera előadását félbeszakító légitámadás alatt az ördög hét golyójáról beszél az anyja, zarándokok mesélik-e egymásnak Canterburybe vagy Santiago de Compostelába menet, vagy a mesterlövész lánykája álmodja, képzelgi az egészet. Ha ragaszkodnánk a választáshoz, következetlennek kellene neveznünk a narrációt, önkényesnek a nézőpontok keverését. Csakhogy e film szereplői inkább archetípusok – az Asszony, a Férfi, a Gyerek és a Másik, az Ördög és vele szemben a Gondviselés, Szűz Mária *képében* –, akik más és más alakban lépnek elő folyton az időből. És mindig ugyanarról szól a mese: a Jó és a Rossz csatájáról, amit a lelkünkért, a lelkünkben vívnak, a szabad akaratról és az isteni tervről, amelyet egyre inkább vak erőként, káoszként érzékel a földi halandó. A mesékben a Jó győz, de már a gyerekek sem hiszik, hogy így van ez a való életben is. A gyöngysor elszakadt, elveszett nemcsak az egészről, de a másikról való tudásunk is. Összes ismeretünk csak *rész szerint való*, de van látás, amelyben együtt van jó és rossz – a szereteté. A szentkép megelevenedik, Szűz Mária fölemeli a szoknyáját, hogy alá menekítse a kopók elől futó nyuszit, de arra is van gondja, hogy a lóvá tett, tanácstalan ebeknek juttasson az isteni kegyelemből. Mert nem rosszak a dolgukat tevő, derék kutyák, és nincs abszolút gonosz sem. *Van* viszont ördög, aki nem alszik, éjjel-nappal lesi, mikor nyit neki rést valamilyen gyarlóságunk. Enyedi filmje ezen a ponton kapcsolódik bele egy ősrégi, s máig tartó teológiai vitába a világban jelen levő Rossz mibenlétéről. A teremtés defektje-e a gonosz, vagy elmés kanyar a Gondviselés kifürkészhetetlen útjain? A *Bűvös vadász*ban a népmesék ördöge testesül meg: az ember lelkére pályázó, rosszat forraló patás, aki az emberi gyöngeségből meríti az erejét, de maga is esendő, igenis túl lehet járni az eszén. És számíthatunk – ha nem is nagyon – a csodatételre, amelyik még arra is képes, hogy az ármányt jóra fordítsa. A *Bűvös vadász* történetei ugyanakkor a népi szólások igazát és mélyértelműségét is igazolják, olyanokét, hogy „az ördög bújt belé" és hogy „ezzel tartoztunk az ördögnek". Meg hogy „ördöge van" – mert a nagy emberi vállalkozásokban, istenkísértő merész gondolatokban mindig benne van az ördög keze is, legyen az hídépítés, atommáglya, szentté válás vagy egy tökéletes film elkészítése.

„... a mesterlövész lánykája álmodja..."

Enyedi Ildikó *Bűvös vadásza* varázsosan szép film. Máthé Tibor – ő fotografálta annak idején *Az én XX. századom*at is – most színesben ad bizonyságot arról a képességről, amellyel érzéki látvánnyá, képvilággá tudja formálni a rendező által kigondolt külső-belső tájat. Enyedi itt nem kevesebbet, az egész teremtett világ szépségét akarja megmutatni, s benne minden dolgok egylényegűségét, egy könnycseppben az univerzumot, egy pillanatban az idő egészét. Együgyűen, ahogy egy mezítlábas barát dicséri isten napját, és rafináltan, ahogy a mesterszobrász faragta márványba Szent Teréz elragadtatását, hozzá komponálva a gyönyörűségnek kiszolgáltatott szűzet páholyból „kukkoló" uraságokat is. A lehetetlenre tört tehát, mert ahogy nincsen makulátlan erény, úgy nem lehet tökéletes mű sem. Ebbe a kihelyezett ördögcsapdába esett bele a *Bűvös vadász*, Enyedi Ildikó meseszép és nagyon szerethető filmje.

Persze tudjuk, én is tudom, hogy van tökéletes remekmű. De az sosem emberi törekvésből és nagy fene akarásból születik, hanem csak kegyelemből. Amit még kérni sem kell.

■■■

permutációjáról van szó, tehát a krisztusi szenvedéstörténet elhagyja, elveszíti Kicsiny Balázs szándéka szerint önmaga auráját, szentségét, s egy rejtélyes, de mégiscsak hétköznapi, már-már vicces asszociációkat keltő jelenetsorrá válik, mely olybá tűnik folyton, mintha az eredeti történettel – végeredményben tehát önmagával – párhuzamosan zajlana. A Kicsiny Balázs rajzolta úton Jézust egy matróz alakítja, természetesen klasszikus matrózruhában, a staffázsfigurákat pedig egy bányász – kobakban és lámpával – meg egy iskoláslány játssza. De valóban: a pontosan kontúrozott alakok épp olyanok, mint valami önképzőköri passiójáték szereplői; majdnem jók, de nem egészen, majdnem azt teszik, amit kell, de nem egészen. Kicsiny Balázs stilárisan pontosan találta el figuráinak mozdulataiban ezt a fajta sematizmust és bizonytalanságot, amint a minden stáción megmutatkozó jelvényszerűség is jelentéssel telített. Az embléma más szempontból is fontos: a szenvedő matróz hol András-kereszttel, hol pedig a bányászjelképpel, az egymást keresztező kalapácsokkal közeledik Golgotája felé. Világosan kitűnik, hogy a művésznek kimondatlanul is valami személyes köze – közvetett sorsa? – fűződik a megformálással aktuál-profanizált, egyben azonnal archaizált passióhoz: az ötvenes–hatvanas évek magyar szellemi és politikai-gondolati stíluspatentjeit használja különös tárgyilagossággal, irónia nélkül. Ahogy munkájának anyaga és „környezete" is komoly: a felülről egyenként egyenlámpabúrákkal megvilágított rajzok széntörmelékre készültek fehér krétával, újabb jelentésekkel, szimbólumokkal tágítva az önmagától eloldott történetet, mely mint valami ipari vagy hivatali épület rideg folyosóján húzódó faliújságcomics, hiába kísérli és kísérti meg már a szentséget.

■■■

Parti Nagy Lajos

(fikarc)

Egy bögre bitumen

Ha Szép Róza karácsony első éjjelén épp ott takarít, ahonnét az alábbi szöveg származik, s ha *történetesen* lomha, szürke szárnya van, és Ariellel mossa a követ azon a nehéz helyen; ha többedik felszólításra pohár vizet hoz, s nővérért, orvosért igyekszik kelletlenül, kik leteremtik majd, hogy vizet adott a hasbetegnek; szóval, ha ott van épp, ha fénylik arcán a púder valami ócska tüll alatt, s visszfénylik neki az a csorba, májszínű kő, akkor alighanem ő hozza és mondja el nekem a hasba szúrt ember monológját. S akkor én azt munkába veszem, csinálok vele amit, a valóság szempontjából bizonyára disznóságokat, hogy épp olyan legyen mintha és mégse.

Akkor én azt megepikázom, valószerűsítem és elrajzolom, kincstári pizsamát adok rá, borostát és verítéket, éjjeli szekrényére Ruhla-karórát. S lassan és talán olyan lesz, mintha élne és „túlmutatna", s akkor az irodalom lesz, mondjuk, a nyelv és az alkotói fantázia nagyobb dicsőségére.

Csakhogy ez az én emberem eleve él és túlmutat, oda, ahol már semmi sincs. Él, és azt mondja: exit.

Történetesen ott, de valójában Szép Róza nem takarít sehol, és nem ő hozza az alábbi szöveget nekem, hanem kapom valakitől, aki úgyszintén kapta, hogy itt van, nézzem meg, hiszen én is ilyesféléket írok, tudom talán használni. S még inkább, hogy nézzem meg, tényleg van, a valóságban is van az, amit én olykor kitalálok.

Azután hosszan beszélgetünk az elhangzott és az elhangozhatott mondatok megtévesztő hasonlóságáról, illetve különbségéről. S arról, hogy ez a tényleg talált szöveg ledobja magáról az irodalmat, hogy leközlöm ugyan, beleteszem a *fikarc*ba, de nem tudok és nem akarok hozzányúlni. Nem lehet. Itt áll az asztalomon azóta is, véglegesen és érinthetetlenül.

Egy bögre bitumen. Nézem, körülhallgatom napokig, és nem hörpintek valódi világot. S ha végül mégis körbeírom, mert ez, pontosabban ennyi a dolgom, hát keret csak az írás, ügyetlen és óvatos paszpartura.

Stanecli az éjjeliszekrényen súlyos, fekete tárggyal.

Karácsony éjszakáján alig van nehezebb és szomorúbb hely egy kórteremnél, s bizony ennek az én hasba szúrt emberemnek elég reménytelen lenne elmagyarázni, hogy odakünn, hogy valahol, idestova kétezer éve, illetve azóta is, érte és érte is született meg a kis Jézus.

De nem magyaráz neki senki. Egy orvos van ott, aki hallgat, és rögzíti az alábbiakat, mert tudja, hogy ott és akkor ez a legtöbb, ami tehető.

Szép Róza nincs sehol.

„Az apámnak nem volt, hogy úgy mondjam foglalkozása, mert az nagyon szerette az italozást. Hogy mondjam? Nem szeretett dolgozni, az mindig csak ivott volna.

Menhelyen voltam gyerekkoromban, az Országos Menhelyen. Ott jártam ki a bőripari iskolát.

'47-ben nősültem. Igen. Volt három gyerekem, ugye. Aztán azok is elpályáztak. A válás után évekig az anyámmal laktam. A jó anyámmal. De már meghalt.

Hát már elég volt, a hasamat fölvágtam, már elég volt már. Elég volt az életből. Egy snájdlival hasba szúrtam magam. Egyszer megforgattam benne. Hát az nem jó. Egyszer eltekertem. Hátha hamarabb végez az emberrel.

Előtte kértem az öcsémet, hogy hozzanak orvost. Nem hoztak. Mondtam, magamba vágom a kést, majd hoznak. Hoztak.

Sok éjjel nem alszik az ember. Most jobban fáj. Nem ártana meghalni. Éltem már eleget. Nem jó az élet. Jó volna az, ha minden hozzánk igazodna. De nem igazodik. Nem bizony. Pláne most, az utóbbi időben. Undokoskodnak, főleg így városon.

Mindegyik Okos Berci.

Ejhaj. Piszok fajzat az élet. Mondom, ejhaj."

Ennyi. Ejhaj, mondom, és nem mondok semmit. Hallgat Tituszné, Szép Róza is, támaszkodik a szürke szárnyára. Aztán annyit mégis megjegyez, hogy neki annyi esze igenis volna, hogy hasba szúródott személynek vizet nem adunk. De mondani ő sem ezt akarja.

■■■

Az erény meg a bűn meg a csók meg a vér

A jövő héten e Vas Istvántól származó sorok jegyében indítjuk útjára játékos krimisorozatunkat. Mosonyi Alíztól származik az ötlet: kérjünk fel jeles magyar írókat, hogy írják meg egy *magyar környezetben* játszódó krimi *első fejezetét*. Ez az elképzelés meglehetősen termékenynek ígérkezett egy olyan miliőben, melyben a sorozatunkat bevezető Radnóti Sándor szerint igen szűkös a bűnügyi történetekhez kívánatos életanyag. És egy olyan országban, melynek irodalmi közgondolkodásában a krimi legjobb esetben is pusztán a lesüllyedt kultúrjószág szerepét töltheti be.

A felhívások csupán első fejezetekre szóltak – természetesen abban a titkos reményben, hogy lesznek, akik mégis végigírják a regényt. És nem is csalatkoztunk, ám a műfaji szabályoknak megfelelően most még nem áruljuk el, kik voltak ezek a tántoríthatatlan és vérszomjas szerzők. És maradjon egyelőre az is titok, kiktől idézzük az alábbi kedvcsináló részleteket. Aki velünk tart az elkövetkező hetekben, játszva megoldja majd a rejtélyt.

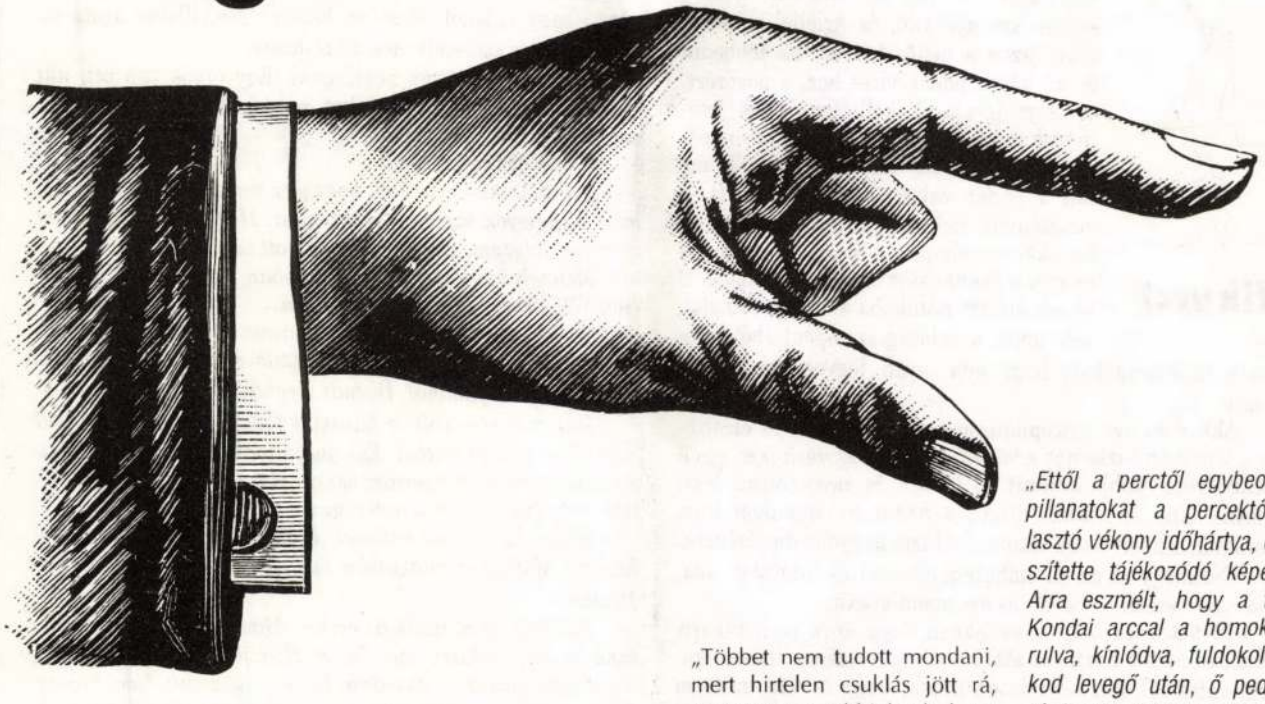

„A metró betonpillangója évek óta összeomlott, az üzemen kívül helyezett mozgólépcsőkön hajléktalanok aludtak. A BKV-alkalmazottak időnként tréfából mozgásba hozták ezeket a lépcsőket, aminek eredményeképpen az alultáplált vagy tökrészeg dropoutok egymásra zuhantak a lépcső alján."

(Tetem hívásra)

„A földön fekvő férfi arca egészen szét volt verve. Mintha egy mozsárban törték volna össze, szép alaposan. Ahogy az előszoba padlójára zuhant, jókora foltokat hagyott a padlón meg a szőnyegen, és a falon is volt egy kis ív, piros negyedkör, odakenve.
Kínai vörös tus."

(Négy nap)

„Többet nem tudott mondani, mert hirtelen csuklás jött rá, mutogatott a többieknek, hogy vegyék el tőle a kagylót, ne menjen rá a magnóra a hang, de csak néztek rá iszonyattal, azt hitte, kiáltott, de csak valami görcs böffent fel a torkából, és rábuggyant a kagylóra, vér volt mind. Valami ösztönnel a szájára szorította a készüléket, aztán elengedte. Elengedett mindent."

(Szürke galamb)

„Ettől a perctől egybeolvadt a pillanatokat a percektől elválasztó vékony időhártya, és elveszítette tájékozódó képességét. Arra eszmélt, hogy a félnótás Kondai arccal a homokba borulva, kínlódva, fuldokolva kapkod levegő után, ő pedig rajta térdepel a hátán, s nem engedi, hogy fölemelkedjen. „Erősebben!" – sipákolta egy hang, de hiába próbált engedelmeskedni, az a félnótás mindig visszahörpintette a kiköhögött tajtékot. Végtelenül komikus volt ez a jelenség. A nagybátyja és az édesapja – legalább ötven évvel ezelőtt – ugyanígy fojtogatták egymást."

(Százegyven lépés)

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KICSINY BALÁZS
Smohay-díjas festőművész
kamarakiállítására.

A kiállítást bemutatja
és a Smohay János Alapítvány
1994. évi díját átadja:
KOVALOVSZKY MÁRTA
művészettörténész, a kuratórium titkára

1994. szeptember 29-én,
csütörtökön délután 5 órakor
a Fekete Sas Patikamúzeumban.
(Fő utca 5.)

F.k.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8000 Székesfehérvár
Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

Timár Árpád
művészettörténész

Budapest IX.,
Üllői út 119.
1091

SMOHAY JÁNOS ALAPÍTVÁNY

A KIÁLLÍTÁST TÁMOGATTA
A FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT
KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAPJA

Felelős kiadó: Zsigmond Attila főigazgató

MEGHÍVÓ
EINLADUNG
MEGHÍVÓ
EINLADUNG
MEGHÍVÓ
EINLADUNG

A BUDAPEST GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

CHRISTOPH UNGER

FESTŐMŰVÉSZ ÉS

KICSINY BALÁZS

KÉPZŐMŰVÉSZ
KÖZÖS KIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÓJÁRA
A BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREMBE
(BUDAPEST V., SZABADSAJTÓ ÚT 5.)
1994. JÚLIUS 20-ÁN 17 ÓRÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA
SZEGŐ GYÖRGY
MŰVÉSZETI ÍRÓ

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1994. AUGUSZTUS 14-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10-18 ÓRÁIG

DIE GALERIE BUDAPEST
LÄDT SIE ZUR ERÖFFNUNG
DER AUSSTELLUNG VON

CHRISTOPH UNGER

MALER UND

BALÁZS KICSINY

BILDENDER KÜNSTLER
IN DEN AUSSTELLUNGS-
SAAL BUDAPEST
(BUDAPEST V., SZABADSAJTÓ ÚT 5.)
AM 20. JULI 1994. UM 17 UHR HERZLICHST EIN.

DIE AUSSTELLUNG WIRD VON
GYÖRGY SZEGŐ
KUNSTKRITIKER ERÖFFNET

DIE AUSSTELLUNG IST ZUM
ZUM 14. AUGUST 1994.
VON 10 BIS 18 UHR
(MIT AUSNAHME MONTAG) ZU BESICHTIGEN

127.sz.	Király István: A szarvasmarhatenyésztés fejlődése Baranya megyében 1848 és 1944 között	47,-	5,-	52,-
128.sz.	Ifj. Szita László: A juhtenyésztés a Délkelet-Dunántúlon a két világháború közötti időszakban	47,-	5,-	52,-
129.sz.	T. Mérey Klára: Dél-Baranya ipara és kereskedelme a 19. sz. második felétől az első világháborúig	47,-	5,-	52,-
130.sz.	Erdősi Ferenc: Baranya megye XIX. sz. végi helyérdekú vasútjai	47,-	5,-	52,-
131.sz.	Nagy Imre Gábor: Mohács város közigazgatása az 1860-as évek első felében	47,-	5,-	52,-
132.sz.	Tegzes Ferenc: Baranya vármegye Közigazgatási Bizottságának "különleges alakulatai" (II. rész)	47,-	5,-	52,-
134.sz.	Komlósi Sándor: Fejezet a pécsi óvodák történetéből			
135.sz.	Galambos Ferenc: Winkler Mihály a "közjó" előmozdítója a XVIII. században	47,-	5,-	52,-
136.sz.	Sonkoly Károly: Kubinyi Elek bólyi plébános naplója a 1852-1885 közötti évekből	47,-	5,-	52,-
137.sz.	Kovács Emil: A baranyai református egyházmegye templomainak hangszerei (1983-ban)	47,-	5,-	52,-
138.sz.	Süle Tamás: Baranya és Pécs orvostörténelme érmékben	47,-	5,-	52,-

KICSINY Balázs

Fejér m. Hiller

Ami közös hat festőben

El Kazovszkij székesfehérvá- kiállításán volt egy festmény, melyen egy timpanon órája kü- önös időt mutat. A nagymutató állása szerint éjfél (vagy dél) lőtt jár az idő, a kismutató azonban az éjfél (vagy dél) né- ány perccel való elmúltát je- ezte. A sajátosnak, a meditatív- ak ilyen feltűnő megnyilvánu- ására persze még számos motí- umot sorolhatnánk fel, és – ogy a tárgynál maradjak, az itt most közösen kiállítók alko- ásairól leemelve is. Nem gon- dolom véletlennek, hogy az itt megmutatkozóknak létezik agy létezhet – túl az életrajzi mesterjegyeken – közös szel- emi sajátjuk, az ilyésfajta el- rendeződés manapság normális s szükséges.

Az időhöz való új viszony mi közös gyökerű, és a kortársi megszokotthoz képest más. Ezek a munkák nem időtlenek – nagyon is konkrét alapúak, s benne vannak a korunkban –, de lehámozták magukról a pillanat nyűgét, és odaállnak a mozgó, mindent szétszerelő, *roncsoló idő* és a mozdulatlanságot, némi teatralitást vagy panoptikumot helyeslő *időnélküliség* határsávjára, nemegyszer fél lábbal ide, fél lábbal oda is belógva, nemegyszer pedig az át-ki-el járkálás lehetőségét megmutatva. Az időviszony, amelyre a hagyományos piktúrában a képi történés, az elmondható cselekvés utal, az itteni hatoknál nem ilyen, nem ennyire egyszerű.

Barabás Márton a klasszicizmust rendeli a kortársi avantgárd mellé, ott is jeleket és jeltöredéket egyenlősít, fura módon mégis tereket és funkcionáló szerkezeteket nyer eljárásával, *Szotyory László* saját magának csinálja az életteret, ezért látni és érezni a képein térben és időben a végtelenig. *El Kazovszkijnál* és *Varga Amár Lászlónál* a klasszikus dél-európai mitológiák figuráinak a megnevezett jelenése Kronosszal való saját viszonyra enged következtetni, de *Gerber Pál* keleti kapcsolatokat fölmutató monokromatizmusa és szomorú emblematikussága is magában hordoz egy, a művekben élő, s csak azokban ketyegő időt.

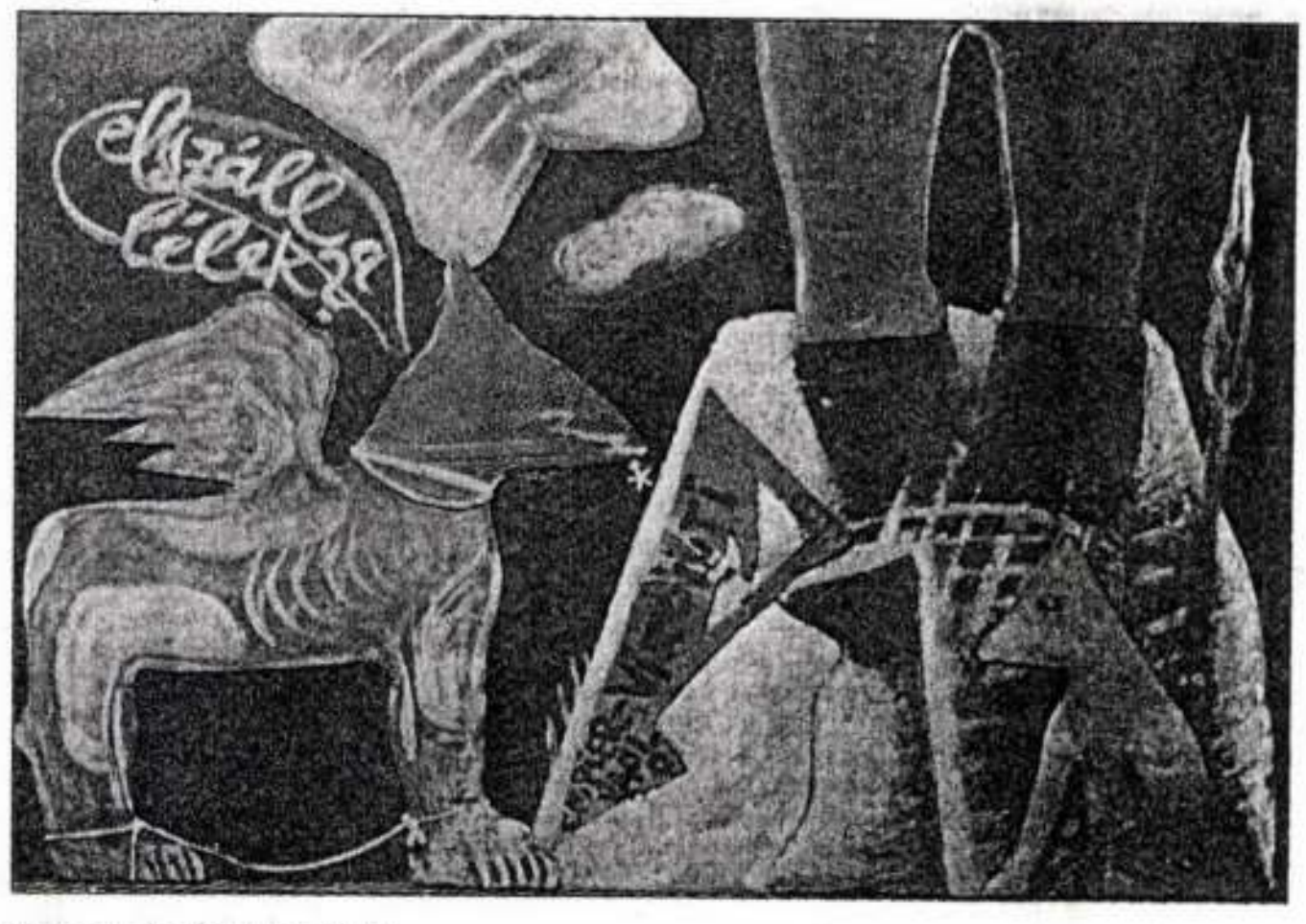

El Kazovszkij: Elszáll a lélek?

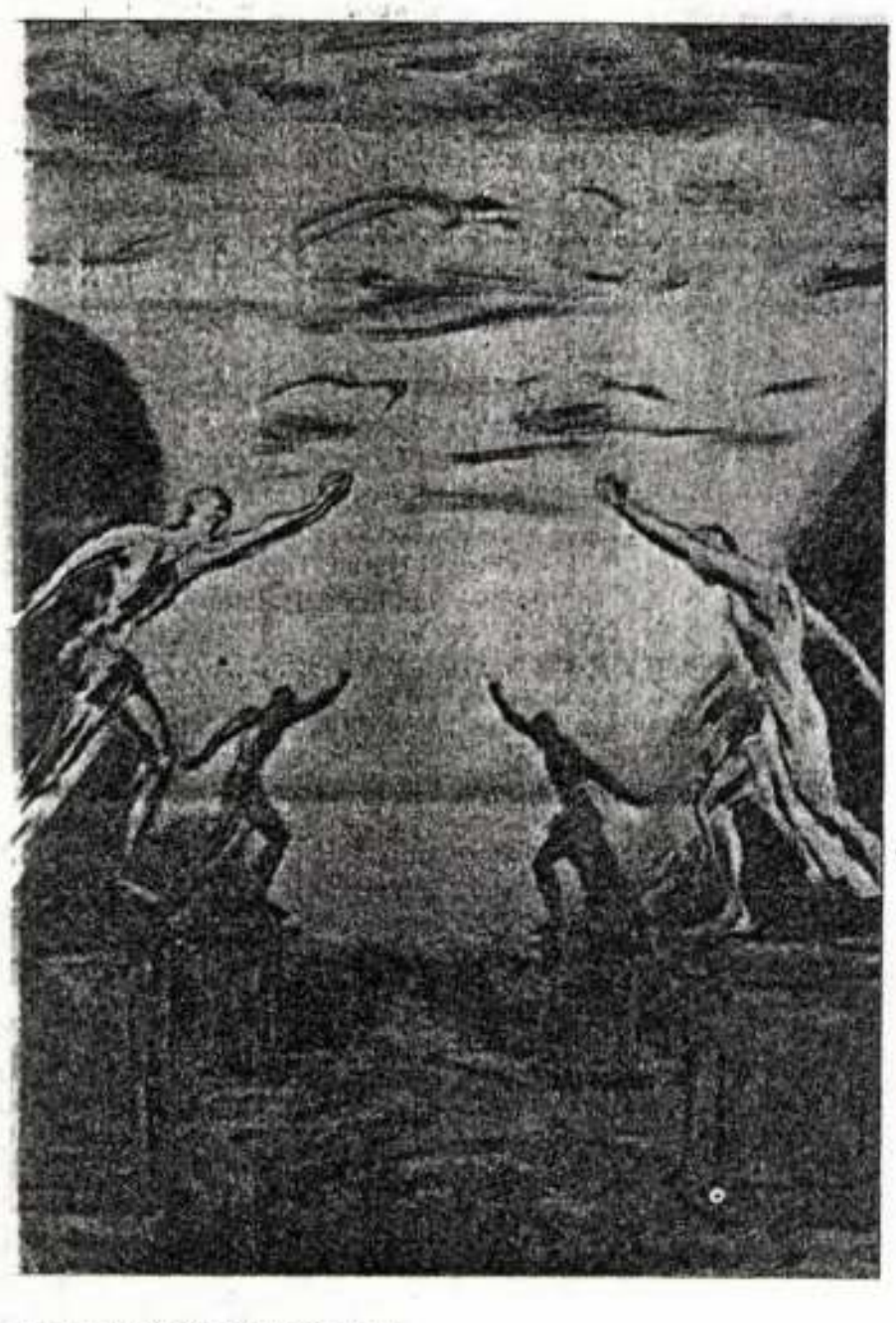

Szotyory László: Mirabell-kert

Nekem fontos – mert e munkákhoz így tudtam kapcsolódni – még két motívumcsalád. Szép lenne, ha ezeket az egyes művészek pályaképében majd valaki megvizsgálná, persze kitérne a művek, a pályaszakaszok, a személyiségek egymásba játszására majd, meg a kortársi és nem kortársi, festészeti és szellemtörténeti – lehetséges – viszonyokat fölrajzolná. Én mind a hatuknál ott látom – vagy láttam –, s még csak nem is mellékes vagy esetleges, de mágnesszívű motívumokként a kutyát és a ciprust. Pontosabban: a figyelő testtartású, s kommunikálni csak így képes kutyákat és a sötéten kavargó, szürkékkel örvénylő ciprusféléket. Mit jelentenek ezek az állati és növényi, lélek nélküli, szorgalmas életű valamik vagy valakik? Milyen tájban érzik rosszul és jól magukat? Miért akarnak mindig félelmetesek, szorongatók és távolságtartók maradni? Figyelnek-e arra, hogy miféléket mondunk róluk, hogy jelenlétükkel miket neveznek meg, s mindig ugyanazt vélik és teszik, s akarnak-e az őket körbevevő dolgokkal viszonyba kerülni, hasonlítók vagy hasonlítottak lenni, vagy pedig megvan a saját, kikezdhetetlen, tömbös életük? Miért szeretik a keveretlen színeket, a lesúrolt felületű, hegyes formákat?

A kutyákról sok mondandóm lenne, lassan négy éve tanulmányozom a saját kutyámat, lassan másról sem írok, mint róla. Tudom, amit tudok: kutya nélkül nincs ember. Az emberi kultúra mit sem érne metafizika és ebek nélkül.

A ciprusokról? Amelyek már ott suhognak az egyiptomi falfestményeken, a pompeji és a balácapusztai freskókon, felkavarják – akárcsak az angyalszárnyak – a teljes gótikát, s ott rezegnek a temetőkben, Athénban éppúgy, mint a Holtak szigetén, Ezra Poundnál, Rilkénél vagy Homérosznál. A ciprusok szorongástestűek, kortalanok, az emberi létezésen kívül állók – és talán éppen ezért színpadiasan és mániákusan mindig az emberen túlira utalnak.

A ciprusokhoz – e hat alkotónál – furcsa, nagy testű, árkádos-boltíves formák, épületdarabok, kastélyok, beomlott szemű szobrok, karddal átszúrt dupla napok tartoznak. S mindez – poklával, purgatóriumával, mennyországával együtt – mediterrán. A mű mint élet – gondolata és megcsinálása is az.

Talán ezért – s e hevenyészett motívumfelsorolás után kézenfekvő, kimondható, e hat művészben, köztük *Kicsiny Balázsban* is, van még fontosabb, ami közös: *mindegyik mítoszteremtő tud lenni*. Még akkor is, ha régi és közösségi mítosz töredékeit rendezi újjá, vagy csak imitálja az ismert mítoszi helyzetet. A mítoszcsinálás, ebben bizonyosak lehetünk, a jelentős művészet létrehozásának alapfeltétele. Talán éppen ez az igény, ami egy kiállító társaságot kerített belőlük, ezzel némileg igazolva törekvésük korszerűségét. S azt, hogy egytől egyig rendkívül zárt, érzéki, érzékeny és gazdag, valamint kontrasztos műveket hoznak létre.

A mítosz egyéneknél másmás funkciójáról azonban most ne beszéljünk. Ott biztosan különböző ősokokra bukkannánk, annak ellenére, hogy mégis van egy közös jegy (amely éppen a mediterránságukra üt vissza). Miszerint mindőjük üzenethordozónak, mítoszi tulajdonságokkal felöltöztetettnek állítja saját művészlétét, életet is. Ezért aztán képes önmagát, munkásságát tárgyként, dologként fölhasználni, olyan fehérizzással, olyan szenvedélyesen s olyan elomlással. Vélem, ezért lehetnek intenzívek az elvágyódások, szomorúságok, különösségek. Ezért tudnak olyan sokszor és olyan sokféleképpen idegenszerűek és véglegesek maradni.

De a világot, azt, ami belőle látható, és azt is, ami azon túl, a másik, a harmadik és a negyedik oldalakon van.

De hogy a motívumoknál maradjak, és valami biztatót mondjak, ha kinéznek az ablakon, szemközt néhány növényt látnak. Ciprusnak is gondolhatnánk őket, néhányan állítják, hogy azok is. Hároméveseк, szépek, úgy tesznek, mintha itt mediterráneum lenne. De elárulhatom, hogy csak félig mondjak jó hírt: ezek hamis ciprusok.

Géczi János

– Elhangzott hat festőművész – Barabás Márton, El Kazovszkij, Gerber Pál, Kicsiny Balázs, Szotyory László, Varga Amár László – közös kiállításának megnyitóján Veszprémben, a Várgalériában. E hat festő képeit hétfőig nézheti meg a közönség.

Néhány bagatell

Végtelen történet

A kórházi szobában a kislány ágyá- il az anya és népes rokonsága, ked- eskedésükkel percek alatt oldják a isbeteg elszakadás okozta szorongá- it. Az alkalmi munkákból élő, elvált pa is hamarosan felbukkan, vidám, mosolyog, ám pillanatok alatt meg- gy a levegő, az undor és a megvetés egyetlen hullámban áramol felé. *Mit oztál nekem, apa?* – csacsog a gye- k. *Nem akármit!* – kecsegtet a férfi. em kell furakodnia, elhúzódnak a özeléből, szabadon simogathatja yermekét. *Elhoztam a Rexit!* – súgja inkosan. *A Rexit?* – élénkül meg a nyka. *Bizony!* Az apa a levegőbe erít a karjával, s mintha nagy súlyt pelne, kissé szuszogva a takaróra kja a láthatatlan jó pajtást. *Simogasd eg, nagyon várta, hogy láthasson.* A slány kinyúl, és kacagva beletapics- ol a levegőbe. *Velem maradhat?* – illog a szeme. *Naná! Innét többet el m csalhatnám.*

A történet megszabott napokon lytatódik...

Ötlet

Létezik egy kisebb ruházati üzlet, mely nem mindennapi ötlettel rukkolt ő, hogy fellendítse forgalmát. A tu- jdonos mielőtt bekerült volna a szak- ába, egyvalamivel már tisztában lt: többnyire a nők vásárolnak, férjeik legfeljebb kísérők (akkor is, ha nekik vesznek ruhát). A nem mindennapi gondolat akkor fogant meg benne, amikor felfedezte a nőknek azt a szokását, hogy miközben keresgélnek (ilyenkor szinte a tapogató, simogató első három ujjuk fejezi ki lényük tekintélyes részét, a birtoklás vágyát), röpke, ám annál kifejezőbb pillantást vetnek szomszédjuk megkaparintott példányára. Nosza, megbízható, csinos, intelligens nőt keresett, akinek az lett a feladata, hogy a válogató hölgyekhez lép, és barátságosan, enyhe mohósággal a hangjában megkérdezi, hogy szükségük van-e a darabra, mert ha nem, ő nagyon szívesen megvenné. Nagyon ritka, hogy átengednék, ha pénzük nincs, eltetetik. Az üzlet egyre virágzik, aligha van ilyen jól menő bolt a környéken.

Kincs, ami van

Láthatóan valaha jobb napokat is megélt férfi a konténerben kotorász, s mikor megkaparint egy befőttesüveget, a lépcsőre állítja a többi mellé.

– Ebbe káposztát teszek – szól ajakcsücsörítve a WC ajtaját támasztó éltes asszonyhoz. – Kicsit meghagymázom, köményezem. Finom lesz, mi? – Aha – veti oda unottan a térdharisnyás matróna, és oldalra sercint.

A férfi újabb kincsre bukkan, büszkén forgatja a sápadó nap felé.

– Ebbe egészen apró zöldparadicsomot pakolok – magyarázza komolyan. – Meghintem egész borssal. Meghívjam majd?

A hölgy utálkozva fintorog. – Majd éppen maga.

A férfi ismét zsákmányra lel, felcsillan a szeme.

– Nahát! – lelkendezik. – Ebbe karfiol kerül, karikára szelt répa, uborka... és még mi is ?

– A hajába kotor, elfehéredik. – Ezt az asszony tudta. – Fújtat dühében, az üveget a járdaszegélyen fröccsenti szét. – A büdös rimája! – fakad ki. – Annak is most kellett itthagynia.

Bennünk van a nő!

Vasárnap délután két óra. Fő utcai bolt. Egy nyurga, térdénél szakadt farmerú fickó tanakodik a kitárt hűtőláda előtt; megforgat, szemrevételez néhány csomagot.

Nehezen születik meg a döntés. Aztán mégis. Megy pulthoz fizetni, az eladónő barátságos mosolyára kibugygyan belőle a szó:

– Furcsa, néhány hónapja legfeljebb teát tudtam készíteni. Mióta külön élek a családomtól, tűrhetően megtanultam főzni. – Elmereng, nem tudja, hogyan bökje ki a lényeget. – És képzelje csak! Szeretem csinálni! – Ami ezután jön, az már tényleg képtelenség, nehezen is szánja rá magát közlésére. – És mosni is szeretek. – Nagyot fúj. – És mosogatni. – Ami a felsorolás végére következik, olyan valószínűtlennek hat, hogy zárkózott arcára barátságos vonásokat mélyít a kényszerű mosoly. – És vasalni is szeretnék, ha lenne vasalóm. – A következtetés egy iszonyattal felér:

– Lehet, hogy nővé leszek? – szól, és charme-os mozdulattal végigsimít sötét tincsein.

Nyeríteni szabad

A játékpolc kirakatában a legmutatósabb dobozok függeszkednek szemmagasságban, közülük is a fő helyre egy színes kartonfedél került, rajta egy hámba fogott ló élettől duzzadó portréja csalogatja a pillantásokat. Sörényéből kinőve vaskos betűkkel a dicsekvő jelzők: *nyerít, rohan, szökell.* A doboz oldalán, már cseppet sem hivalkodón, skiccszerű rajzok beszélnek a játék használatáról, melyek így foglalják össze röviden a lényegét: ha a barna filccel ragasztott lófejforma deszkára csavarod a csuklós seprűrudat, és felszabadult mozdulattal kapod a lábad közé, máris rendeltetésének megfelelően cselekszel, utána aztán zavartalanul töltheted kedvedet: erőd szerint, boldog arccal szökellhetsz rohanva. El ne felejtsem, galoppozás közben nyeríteni szabad, sőt kifejezetten ajánlott.

Van egy fickó

...aki virágokat osztogat a nőknek. Nem sokat remélhet másoktól, legfeljebb annyit, hogy őt szeretni kéne. Örökre szóló, ringató, békülékeny öleléssel. Mozdulatai sajátságosak, túljátszottak, már-már szögletesek, érezhetően egyiket sem a pillanat ihlette; ám a tekintete szelíd, befogadó. A nő bizonytalan arckifejezéssel átveszi a csokrot, zavarát értetlen mosolyba oldja. Az enyém? – kérdezi. A másik bólint, mondana valamit, küszködik a belérekedt szóval, rémület kuszálja össze a vonásait, megtörnek nagy teret befogó gesztusai; hamarosan feszengőn tovaröppen a pillantása, keze pillangószárnyként verdes a mell előtt. Feladta.

Van egy fickó, aki virágokat osztogat a nőknek...

Vass Z. Zsolt

A Ludwig Múzeum Budapest – Kortárs Művészeti Múzeum
a pécsi Janus Pannonius Múzeummal együttműködésben
tisztelettel meghívja Önt

KICSINY BALÁZS
Munkavégzés folyamatban

című kiállításának megnyitójára
2002. október 24-én 18 órára

A kiállítást KÖRNER ÉVA nyitja meg

A kiállítás megtekinthető 2002. december 1-ig.

LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST – KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM
1014 Budapest, Szent György tér 2.
Tel.: 375 91 37
Fax: 212 25 34
e-mail: info@ludwigmuseum.hu
www.ludwigmuseum.hu

Nyitvatartás: hétfő kivételével naponta 10 – 18 h-ig

The Ludwig Museum Budapest – Museum of Contemporary Art
in collaboration with the Janus Pannonius Museum, Pécs
cordially invites You to the opening of the exhibition

Work in progress by
BALÁZS KICSINY

on 24 October 2002 at 6 p.m.

Opening speech held by ÉVA KÖRNER

The exhibtion is on view until December 1, 2002.

LUDWIG MUSEUM BUDAPEST – MUSEUM OF CONTEMPORARY ART
H-1014 Budapest, Szent György tér 2.
Phone: +36 1 375 91 75
Fax: +36 1 212 25 34
e.mail: info@ludwigmuseum.hu
www.ludwigmuseum.hu

Opening hours: daily 10 am – 6 pm except Mondays

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

KICSINY BALÁZS
festőművész kiállítására.

Vernisszázs:
1995. november 18-án,
szombaton délelőtt 11-13 óráig,
a Csók István Képtárban.
(Bartók Béla tér 1.)

A kiállítás megtekinthető:
1995. december 31-ig,
hétköznap 10 – 19 óráig,
szombat-vasárnap 10 – 18 óráig.

Fk.: Dr. Fülöp Gyula

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.
DÍJ HITELEZVE

SZÉKESFEHÉRVÁR 1995 XI. PÉÜ

Dr. Láncz Sándor
művészettörténész
MTA Művt. Tört. Kutató Csoport

Budapest
Uri u. 62.

1250

Kicsiny Balázs

Budapest,
Városmajor u. 78. 1122

1958-ban született Salgótarjánban.
1982-ben végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Ezután 3 év művészképzőt végzett murális szakon. Mesterei: Sarkantyú Simon, Kokas Ignác, Dienes Gábor, Baliko Gyula voltak.
1980-tól a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának,
1984-től a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának tagja.

Murális munkái:
1984 Békéscsaba, óvodai belső tér, 20 m²
1985 Budapest, Őrnagy utcai óvoda, 60 m²
1987 Budapest, Kartács utcai óvoda, 150 m²

Önálló kiállításai:
1987 Somoskőfalu

Installációi:
1983 PMKK, „Csak más" c. kiállítás, Szentendre
1984–85 Semmelweis Terem, Budapest (kortárs zenei koncertsorozathoz)

1958 born in Salgótarján
1982 graduates form the Academy of Fine Arts
1982–1985 post-graduate studies in the Academy of Fine Arts his masters were Simon Sarkantyú, Ignác Kokas, Gábor Dienes, Gyula Baliko
1980 member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic
1984 member of the Young Artists' Studio

Mural works:
1984 Békéscsaba, Nursery, 20 m²
1985 Budapest, Nursery, 60 m²
1987 Budapest, Nursery, 150 m²

One-man shows:
1987 Somoskőújfalu

Installations:
1983 PMKK, "Only somebody else", Szentendre
1984–85 Semmelweis Room, Budapest (contemporary music concert series)

2

3

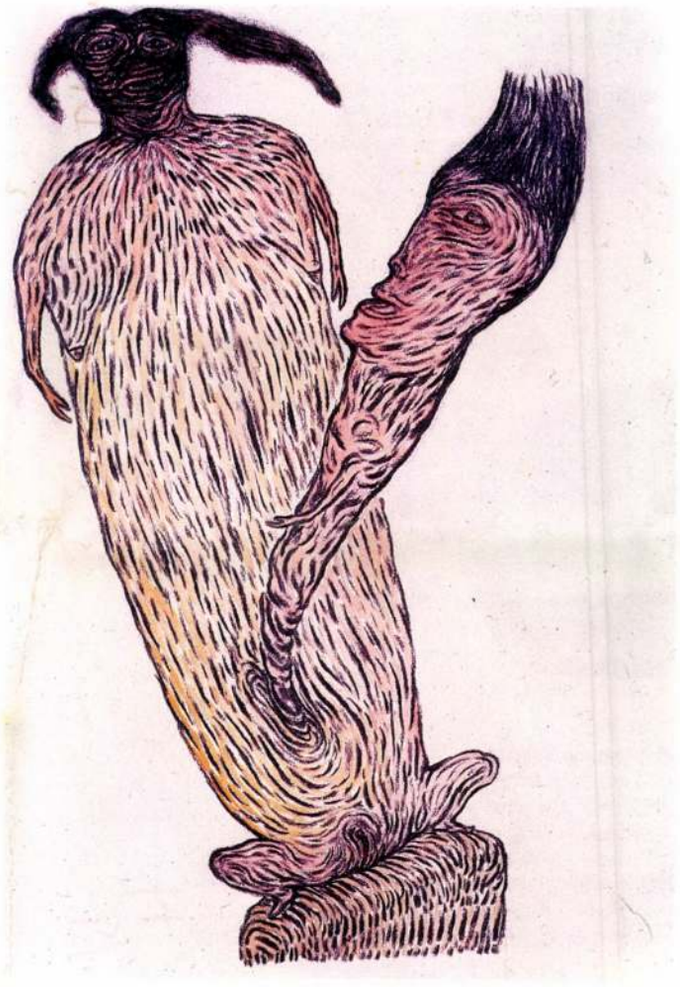

1. **Álomcsorgás,** rézkarc, 30×40 cm, 1987.

2. **Graeculusok színháza I.,** tus, tempera, akvarell, 70×50 cm, 1987.

3. **Őrült Mekka,** színezett szénrajz, 70×50 cm, 1987.

1. **Dream-Flow,** 1987
etching, 30×40 cm

2. **Theatre of the Graeculae, I.,** 1987
ink, china-ink, tempera, 70×50 cm

3. **"Mad Mecca",** 1987
coloured charcoal drawing, 70×50 cm

2

3

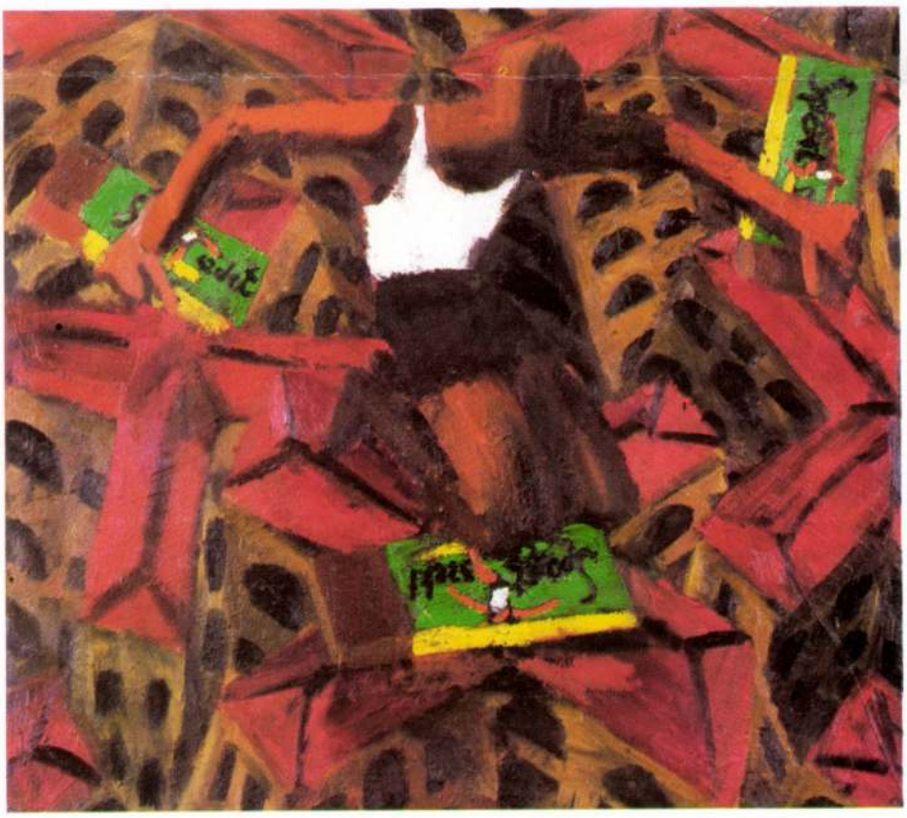

1. **A gyár,** olaj, farost, 170×120 cm, 1986.

2. **Úttörővasút,** festett gipsz, 50×70×40 cm, 1987.

3. **Sport-Szelet,** olaj, vászon, 110×130 cm, 1987.

1. **The Factory,** 1986
oil, wood-fibre, 170×120 cm

2. **Pioneer Railway,** 1987
painted plaster, 50×70×40 cm

3. **Piece of "Sport-Chocolate",** 1987
oil on canvas, 110×130 cm

Kopasz Tamás

Budapest,
Akácfa u. 47. 1073
Budapest,
Rottenbiller u. 35. 1077
(Fiatal Képzőművészek Stúdiója)

1958-ban született Szegeden, ahol középfokú tanulmányait szobrász szakon végezte.
1977–81 között a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakára járt.
Mestere: Sarkantyú Simon volt.
Tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának, a Képző- és Iparművészek Szövetségének és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának.
1987-ben Derkovits-ösztöndíjat kapott.

Önálló kiállításai:
1985 Fiatal Művészek Klubja, Budapest
1986 Vajda Lajos Stúdió, Szentendre
Stúdió Galéria, Budapest

1958 born in Szeged
studied at the Faculty of Sculpture of the Polytechnic of Fine and Applied Arts

1977—81 studied at the Faculty of Painting of the Academy of Fine Arts
his master was Simon Sarkantyú
member of the Art Fund of the Hungarian People's Republic, the Association of the Hungarian Artists and the Young Artists' Studio
1987 Derkovits scholarship

One-man shows:
1985 Young Artists' Club, Budapest
1986 Lajos Vajda Studio, Szentendre
Studio Gallery, Budapest

1

FŐVÁROSI KÉPTÁR / KISCELLI MÚZEUM

SAJTÓKÖZLEMÉNY
KICSINY BALÁZS
kiállítása

FŐVÁROSI KÉPTÁR / KISCELLI MÚZEUM – TEMPLOMTÉR
1999. április 22–május 23.

Kicsiny Balázs 1995 óta dolgozik egy nagyméretű, összefüggő installáción, amelynek kiindulópontja az angliai Russel-Cotes Arts Gallery and Museum XIX. századi gyűjteménye, a viktoriánus Brit birodalom különös panoptikuma. 1998-ban 8 nagyméretű allegorikus festmény adaptációját készítette el, melyek még ebben az esztendőben bemutatásra kerülnek Bournemouthban. Az eredeti képek transzformációját ellentétpárok felállítása határozza meg, mint archetípusok: bányász–tengerész, föld–tenger, férfi–nő, süllyedés–emelkedés, alá- és fölérendeltség. A művész szándékai szerint a kiállítás új értelmezést ad a befogadó Templomtérnek. Az installáció legfontosabb elemét képezik azok a tengerész egyenruhaba öltöztetett test-öntvények, amelyek végtagjaik és fejük helyett horgonyokkal rendelkeznek. A tengerészek fekvő testtartása, amely csak a horgonyokkal érintkezik a padló síkjával, a helyhez kötöttség és a mitologikus utazás kettősségét antropomorfizálja. A több mint 20 fekvő matróz részben utal a keresztény mitológia hajó-templom-egyház allegóriájára, de a matrózruhák által profanizál is.

Budapesti Történeti Múzeum
Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum
Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli u. 108.
Információ: 3887-817 telefonon

Megnyitó: 1999. április 22-én 18 órakor

A kiállítást rendezte: Fitz Péter
Megtekinthető: 1999. május 23-ig.

KICSINY BALÁZS

: „Ti engem

.....

.....

Útnak neveztek, de elkerültök.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ha egyszer örökre elvesztek

Ne okoljatok engem....."

„Az emlékezés polcain és a ruhásszekrények templomaiban....."
(Charles Péguy)

Tisztelettel
meghívjuk
Önt és kedves
családját
a Pintér Sonja Galéria
bemutatkozó
kiállítására, melyet
2000. szeptember 15-én
pénteken 17 órakor
Vörösváry Ákos nyit meg.
Kiállítássorozatunkat
KICSINY BALÁZS *és*
KARINA HORITZ
munkáival
kezdjük.

pintér sonja GALÉRIA

Pintér Antik 1055 Bp., Falk Miksa u. 10. Tel/Fax: 311-3030 Nyitva: hétfőtől péntekig 10-18 óráig, szombaton 10-14 ór

INA HORITZ Szabályosság, 1995. Kabát, tükör Fotó: Kicsiny Balázs

KICSINY BALÁZS Irányító, 2000. Négy szék, asztal, öt horgony .Beaulieu, kolostorrom, Anglia *A mű a Magyar Kulturális Intézet / London / és Lord & Lady Montagu támogatásával jött létre.* Fotó: Kicsiny Balázs

Kicsiny Balázs Magyar Hírlap 1999. V. 3

Tárlatlátogató

Lehorgonyzott matrózok

Ahhoz képest, hogy Kicsiny Balázs csaknem egy évtizeden át volt növendék a Képzőművészeti Főiskolán (először festő, majd murális szakon szerzett oklevelet), új kiállítása mindennek nevezhető, csak nem festőinek és még kevésbé falképinek.

A Kiscelli Múzeum templomterében ugyanis tengerészeket látunk. De nem megfestve – kép gyanánt, hanem gipszöntvények formájában, mint valami panoptikumban. A művész a figurákat fel is öltöztette, mégpedig tengerészruhába. S e húszegynéhány tengerészt, arccal lefelé, szabályos sorokba rendezve a földre fektette. Mintha díszszemlén vágódtak volna el hirtelen, úgy hasalnak a kövezeten.

Már az is meglepő, hogy a kibelezett gótikus templom karcsú belsejében Kicsiny Balázs a földre koncentrál. Nem törődik a magas falakkal, kihasználatlanul hagyja az épület egész felső traktusát. Legalábbis látszólag. Mert lehetetlen nem érzékelni, hogy a félhomályos tér szinte ráborul a padlóra, úgy is

Kicsiny Balázs kiállítása
a Kiscelli Múzeumban
Megtekinthető: május 23-áig.

mondhatnám, ránehezedik, s így válik érthetővé, hogy miért fekszenek a földön a tengerészek. Úgy vélhetjük, hogy álomba merültek, rejtőzködnek, mozdulatlanságuk magyarázataképp elképzelhető az is, hogy rájuk omlott a képzeletbeli boltozat.

Eltérő értelmezéseket említettem? igen, és nem véletlenül. Kicsiny Balázs ugyanis az emlékeiben halászik. Nem valóságos embereket jelenít meg, hiszen a figurák feje és keze helyén horgonyokat találunk. Fejük fölött pedig, hogy még bizonytalanabb legyen az összkép, bányászsisakot és -lámpát. A művész lelki szemei előtt, akár tud róla, akár nem, jól ismert jelenetek elevenednek meg: ártatlan emberek, akiket beterelnek egy templomba; túszok, akiknek földre kell feküdniük; másokat menekülés közben ér utol mérges gáz formájában a halál, vagy éppen hívők, akik vallási áhítatukban, az azonosulás extázisában leborulnak az istenség előtt, és mozdulatlanná merevednek. S e homályos körvonalaik ellenére nagyon eltérő jellegű álomképek figurái eklektikus lényekké állnak össze.

Nem kontúrokat és nem szfinxeket látunk; a horgonyos matrózok Kicsiny Balázs magánmitológiájának teremtményei. Érdekesek, megállítják az embert, el is gondolkodtatják. A tekintetben is, hogy tudatosuljon bennünk: a festő által álmodott alakok mögül hiányzik a közösség szentesítette mítosz. Nincs történet. Nincsenek szereplők. Vagy túlságosan lazán felvázoltak. Nekünk kell a hiányzó epizódokat kitalálni, hozzájuk képzelni. Ránk van bízva az értelmezés. S így félő, mivel túl sok a választási lehetőség, hogy képzeletünket belső gátlás blokkolja, és nem tudunk mit kezdeni a látottakkal.

• Vadas József

D minden olyan
aszolni fog, ami
iiatt éri őket.
bbra is világo-
ni találkozó tel-
ől biztosította e
tását. Üdvözöl-
közösség diplo-
éseit. Jómagam
solatban állok
NSZ-főtitkárral.
irgyin orosz kü-
zvetítési kísérle-
tékelem. Orosz-
nti szerepe lesz
alkáni rendezés-
kszünk. De világ
mondanunk: az
gfogalmazott cé-
ik alku tárgyát.
mbouillet-i meg-

főtitkára

Dr. Kosztolányi: láthatják, hogy sokkal súlyosabb a helyzet, mint gondoltuk... KAJÁN TIBOR RAJZA

, másként nem tehetünk

végig egyet fogunk érteni a
A háború klasszikus szabá-
yarország de facto akkor is
zláviával, ha de jure ezt nem
y értelmezni. A helyzet kon-
viszont semmiképp sem tér-

hol tartunk a köztársaság nyilvánosságának „kezelésében". A hatpárti egyeztetések után az MTV Aktuális című műsorában Bocskay Zsolt arról faggatta Kuncze Gábort, vajon miért vetette fel az ominózus találkozón, hogy a kormány elégtelenül informálja a politikai pártokat a fejleményekről. Hiszen egy

azért, mert azt is fél kimondani, hogy végső soron bármire hajlandó, amit a NATO-partnerek kérnek tőle, és ezért folyamatosan improvizálja álláspontját, másrészt azért, mert attól is tartózkodik, hogy az ország nemzeti érdekeit, jelesül a háború bármiféle eszkalációjától való

KICSINY BALÁZS

Közös kiállítása Kótai Tamással
1992 IX. 16-án nyílt meg az
FMK-ban. IX. 16 – X. 5-ig.

(Meghívóról)

KICSINY BALÁZS

Pintér Sonja Galéria, Budapest

Aliz és Orlando körülnéz

Pintér Sonja új kortárs galériája – fúzióban a Pintér Antikvitással – új színt visz a Falk Miksa utca elegáns és decens világába. Nem mintha ez a hely nem ilyen lenne. Csakhogy a Pintér-régiségbolt tekergő folyosóival, öblösödő terekben, kisebb-nagyobb szintkülönbségekkel több mint ezer négyzetméteren húzódik meg az utcaszint alatt, s ráadásul még egy kávézót is rejt. Ami lent kalanddal és kiszámíthatatlansággal vonz, az fent átlátható konkrétsággal fogad. Akárcsak az a program, amelyet a galéria első kiadványában és kiállításával is kommunikál.

A művészek egymáshoz és a galériához fűződő kapcsolatát tekinthetjük akár organikusnak, amennyiben azt a múltból eredeztethető barátságok és az egymás gondolatai és munkái iránti tisztelet formálta meg. Így nem véletlen az sem, hogy Vörösváry Ákos Első Magyar Látványtárával több ponton is érintkező alkotókkal lehet majd itt találkozni. Ezt már Ganczaugh Miklós mondja, aki kiállító művész és egyben a galéria művészeti tanácsadója. Művész és galériája vállalása az, hogy a művészet anyagából és tárgyából, egyszersmind a világgal szemben támasztott etikai elvárásokból olyan művek szülessenek, amelyek nem lovagolnak meg egyetlen divatos trendet sem, mégis azokhoz hasonló eséllyel jelenítenek meg különböző vizuális lehetőségeket és problémákat.

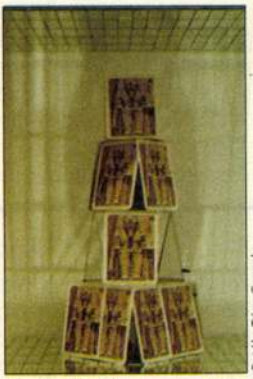

Fotók: Túry Gergely

Karina Horitz: Luxor, 2000
kártyák, tükrök

Kicsiny Balázs: Rajz, é. n.
papír, filctoll

Egy ilyen lehetőség kidolgozására hívták meg Karina Horitzot és Kicsiny Balázst. Mindketten évek óta Angliában élnek, itthon régen nem állítottak ki együtt. Így a távolságot és a múló idővel is járó módosulásokat is láttató tárlatot – érthető módon – nagy várakozás előzte meg.

Karina Horitz egy-egy tárgyat mutat fel, melyek egy fiktív angliai otthon képét rajzolják fel a múltból. Ez a rajz nem folytonos, néhány tárgyvillanás egy olyan világban, amelyben Aliz és Orlando is bizonyára ismerősen néznének körül. Semmi sem olyan, amilyennek ismerni véljük. Vannak tárgyak, amelyek nem fejthetik ki hatékony köznapi funkciójukat. Például azért, mert vagy füsttel borítja be, vagy mert apró súlyokkal terheli őket.

Kicsiny Balázs is az „emlékeiből él". Az ódivatú kijelentés felhámja alól azonban a Kicsiny-féle ikonográfia bukkan elő: matrózok, a Hit–Remény–Szeretet tárgyai, önfeledt és furcsa helyzetek, amelyek önkéntelenül is emléket ébresztenek. Apró filc- és golyóstollrajzok ezek, szám szerint száz, naplószerű (de a gondolatkörtől a penitencia sem áll távol) rögzítései annak, ami Kicsinyt ez idő tájt foglalkoztatja. *(Megtekinthető október 31-ig.)*

A. K.

MŰÉRTŐ 2000 OKT.

Becsüstanfolyamok – még lehet jelentkezni

Előző számunk lapzártájáig nem született döntés a BÁV Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt.-nél arról, hogy a dolgozóik számára rendezett becsüstanfolyamokra felvesznek-e „külsős" jelentkezőket. Azóta eldőlt: az október 3-án megkezdődött kurzusok nyitottak, a hetenként kétszer, délutánonként megtartott foglalkozások májusig tartanak. A műtárgybecsüs-képzés tandíja 115 ezer forint, az ékszerbecsüs-, a bútor-szőnyeg becsüs-, illetve festménybecsüs tanfolyamoké pedig 105 ezer forint, plusz vizsgadíj. A cikkünkben megemlített Géniusz Art Oktatási és Kereskedelmi Kft. elköltözött – új címe: Budapest X., Salgótarjáni út. 20. –, ám továbbra is indít ékszerbecsüs-tanfolyamokat.

Antikvárium más optikával

Megnyílt a főváros első antikvárium-régiségkereskedése budán, a Maros utcai Városmajor Antikvárium helyén. Szász György, az antikvárium és az Ulysses Galéria tulajdonosa három hónapja bezárta a boltot, és társat keresett a tervezett vegyes profilú kereskedés működtetésére. Takács Gyula gyűjtő és restaurátor személyében – aki az utóbbi években a Falk Miksa utcai Tűzmadár régiségkereskedésben levő műhelyében tevékenykedett – meg is találta. Az antikvárium kínálata – könyvek, metszetek aprónyomtatványok – Takács Gyula optikai gyűjteményének darabjaival és számos aprósággal, „érdekes" tárggyal is kiegészült.

Egy nemzedék köszöntése

Maradandóság és változás címmel művészettörténész-konferenciát rendeznek Ráckevén október 11. és 13. között. A szervezők egy, a hatvanas években indult és lassanként hatvanas éveibe lépő művészettörténész-generációt köszöntenek ezzel az eseménnyel. Askercz Éva, Dávid Ferenc, Galavics Géza, Kovács Péter, Kovalovszky Márta, László Emőke, Marosi Ernő, Nagy Ildikó, Néray Katalin, Prokopp Mária, Szabó Júlia, Tímár Árpád, Tóth Melinda és Tóth Sándor, noha munkásságukkal sok mindent megváltoztattak, megújítottak a hazai művészettörténeti gondolkodásban, korántsem alkotnak egységes generációt. Mégis, a háromnapos konferencia fiatalabb előadói – ahogy azt az eseményre szóló meghívóban megfogalmazták – valamiképpen tanítványaiknak érzik magukat, egyéniségük, munkásságuk ma is viszonyítási alapot jelent számukra. A konferencia előadásaiból a tervek szerint tanulmánykötet készül.

Közlemény

A Nekem szülőhazám című kiállítás katalógusában Schönberger Armandról megjelent írásom András Edit Schönberger Armand (Corvina, 1984) című tanulmánya és a Magyar Nemzeti Galéria 1985. évi Schönberger-emlékkiállításának katalógusa szövegeinek szó szerint átemelt részeiből áll össze, a források megnevezése nélkül. Elnézést kérek, amiért elmulasztottam az idézőjeleket kitenni, illetve a forrásokat feltüntetni, és hogy a saját nevem alatt jegyeztem az írást. *Várnai Vera*

KICSINY BALÁZS

BUKTA IMRE - GERBER PÁL -KICSINY BALÁZS
KIÁLLÍTÁSA 1994 JANUÁR 20 - FEBRUÁR 11
UITZ TEREM - DUNAÚJVÁROS - MODERN
MŰVÉSZETÉRT ALAPÍTVÁNY. MEGNYITÓ:
JANUÁR 20-ÁN. 18 ÓRAKOR.

INNOCENS

KICSINY BALÁZS

KICSINY BALÁZS
B. CSALÁD, GAINSBOROUGH UTÁN, 1991
SZÉN, TEXTIL, PAPÍR, FA
180×300×40 cm

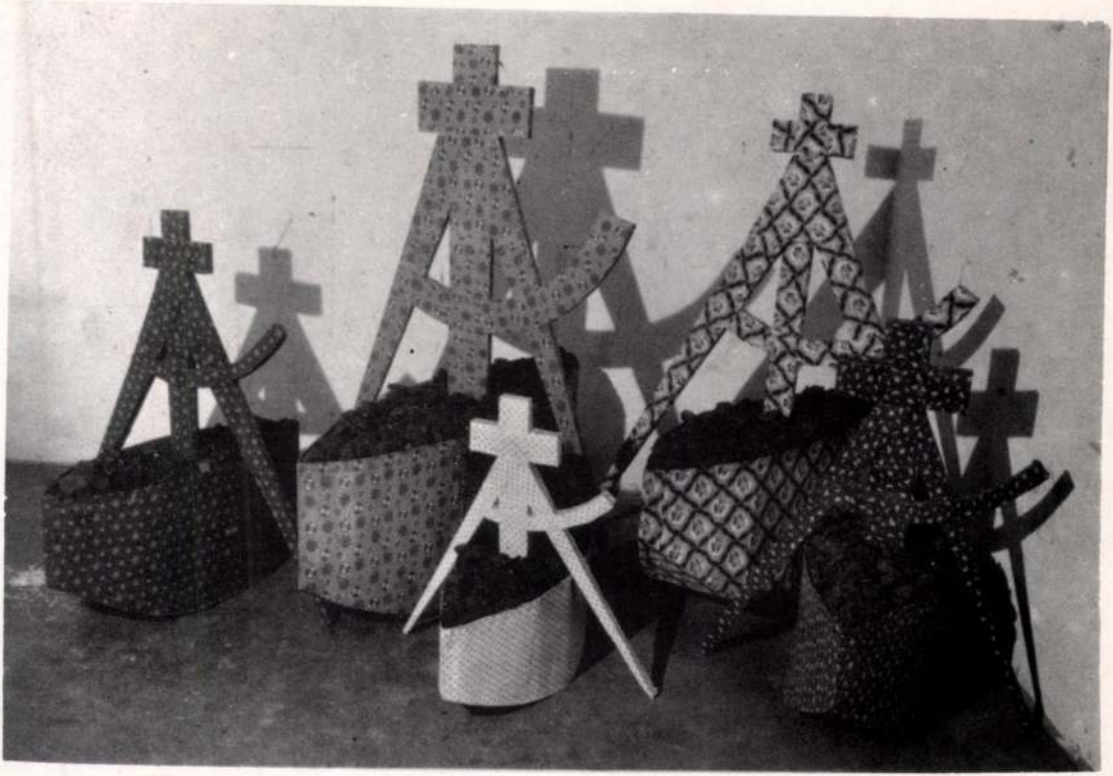

KICSINY BALÁZS

KICSINY BALÁZS
SZENT ISTVÁN ELÍTÉLÉSE ÉS VÉRTANÚSÁGA
BERNARDO DADDI UTÁN, 1992
KÁTRÁNYPAPÍR, KRÉTA, FA, ÉGŐK
200×220×500 cm

Kicsiny Balázs és Kótai Tamás
kiállítása az FMK-ban 1992 IX. 16-X. 5.
megnyitó IX-16-án 18-órakor

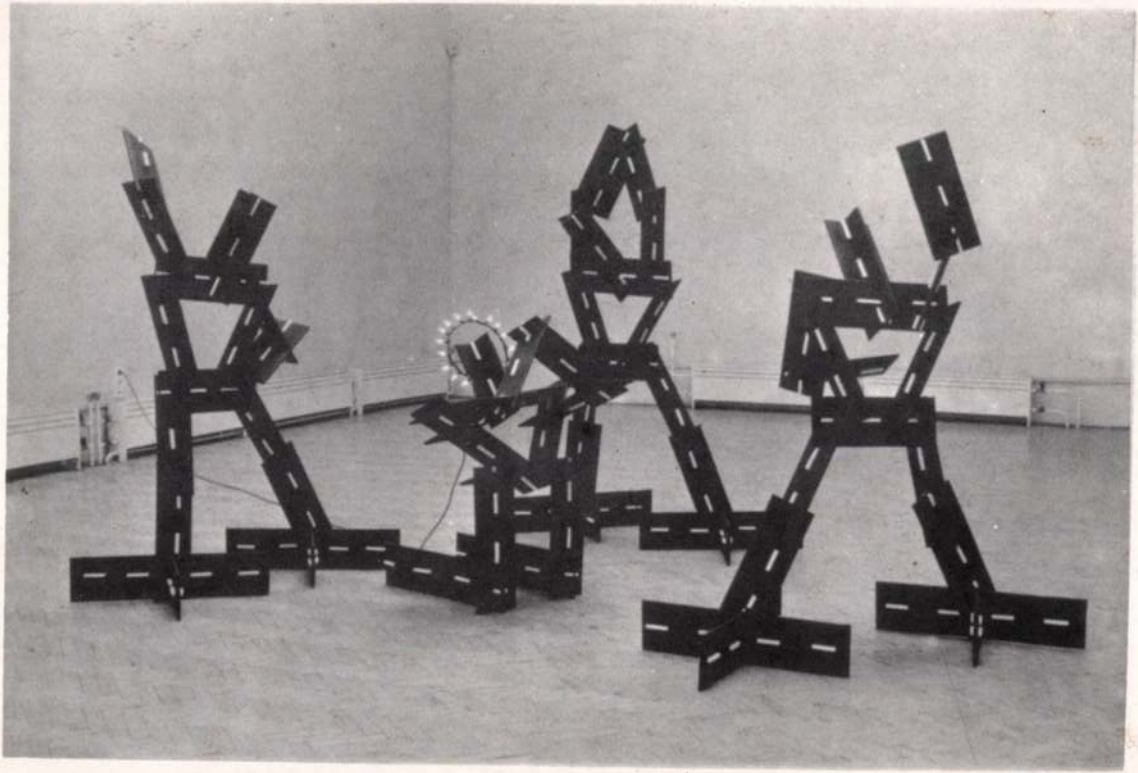

Második Velencei Biennálé
1993

Velence
Nagyközség Önkormányzata
Tisztelettel meghívja Önt
a
Második Velencei Biennálé
megnyitójára
1993. augusztus 27-én
16.30 órára
a Velencei Szabadidőközpontba

Kiállítók:

Kicsiny Balázs
Kovács Dénes
Somogyi Tamás
meghívott művész:
Hollósy Simon

A kiállítás 1993 augusztus 29-ig
tart nyitva

A kiállítás Velence Nagyközség Önkormányzata
és az Eötvös Alapítvány támogatásával jött létre

KICSINY BALÁZS

KICSINY BALÁZS

BUKTA IMRE – GERBER PÁL – KICSINY BALÁZS – PALKÓ TIBOR

KIÁLLÍTÁSA A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA BARCSAY

TERMÉBEN 1993 NOVEMBER 15-TŐL NOVEMBER 25-IG.

BUDAPEST VI. KER. ANDRÁSSY ÚT 69 – 71. TELEFON: 142-1738

MEGNYITÓ NOVEMBER 15-ÉN 18 ÓRAKOR.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Kiebler József

festő

vegezte a dísztófes-
teseket a M. N. Mu-
zeum épületében
(a magyar koronához
tartozó országok és
vármegyék címerei
a díszteremben stb.)

szód

Rohlfund

I. 123. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

M E G H

az Istitutó di Ştudi Romani Ma
Országos Bizoţtsága / IX.Hőgyes Endre
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö z

Tárgysorozat:

1, Az előkészitő bizotts
2, A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Kidl József Márton

temesvári órás

1764-ben készítette

a temesvári rk. örökös-

egyház toronyóráit.

Barát Temesvár

119. l.

BELVÁROSI VÁLTÓÜZLET R. T.

A M. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐÁRUSITÓJA

:: BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 37. ::

LEVÉLCIM: BUDAPEST 62. PÓSTAFIÓK 40.

Méltóságos
Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak

H

VI Aréna u 41

Kidl József Márton

temesvári órás

17 Kg

l,

Berkeri Temesvár

66 · l –

MDK

Kidéky Mária

L.Vilma arcképe, szobor

Budai Szépm. Társ. karács. kiáll. 1936. dec.

MISERUHA, (281. kép)

finommintás ibolyaszínű szövete Firenze, 1460 körül. — Domború hímzésű keresztjén, legfelül az Atyaisten, Krisztus és Mária, alatta Mária mennybevítele, legalul Szent János ev. látomása Patmosz-szigetén.
Mag. 140·5 cm.
Magyar munka, 1470 körül.
Először az 1762. évi leltárban.

Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. Bp. 1875—76., 190. l. — Dankó 95—98. l. (Képe XXXV. tábla.) — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ., XIV., 1880., 289—290. l. — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 370. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien. XIV., 1881., 160. l. XV., 1881., 347. l. — Czobor—Szalay, II. kötet. 328. l. (Képe LXI. táblán.) — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 77. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 287. l. — Gerevich PA, 199. l. — Egyházműv. kiáll., 1930., 429. szám. — Csányi Károly: Régi magyar miseruhák. A Műgyüjtő, IV., 1930., 166. l. — Csernyánszky 61—64. l. (Képe 62. l.) — Horváth Henrik: Zsigmond király és kora. Bp. 1937., 176. l. (Képe XXXII. tábla.) — Genthon AZEFK, 15. l. (25. kép.) — Lepold—Lippay 41. l. — Horváth, Enrico: Il rinascimento in Ungheria. Roma,

Kidéky Mária ~~festőművész~~ szobrász

L.Vilma arcképe szobor

A Budai Szépművészeti Társulat Karácsònyi kiállítása, 1936.XII.13.

V. Ferdinánd a királydombon:

A kardvágás.

A nemzeti szinű poszt
lovon ül a teljes koronázási dís
keleti kardvágást teszi meg. A
keresztet vivő egyháznagyot, kinek
fölvászmestert a pallossal, az ara
urat látjuk. A domb~~ról balra~~ körül pedig (a
tíz zászlóját vivő urak foglalta
Bulgaria, Lodomeria, Gallicia, Se
olvasható el. A háttérben balra
czimerével ékesített lobogó díszít s
sokan nézik az ünnepélyes jelenetet
fejű sassal van kitűzve. Az égbolt

Olajfestmény vásznra, N

A pesti műegylet ajándéka
az 1893: VII. 19-ádi, 2

A nemzeti Muzeumtól (a
1893: IX. 29-án, a 449.39-a. leirat vel
(L. a vallás és Kőtöktatás ügy

M.

Vytoriskv. 70 1896. III. 3-án az ez
korman 1896. IV. 13

Kidei Horváth Ádám

1793-ban kifaragja az alábbi templom szöszeket Sipos Dávid modorában. E szöszéket a főhajónak ahhoz az északi pilléréhez épitették, melyet az 1946. bővítés alkalmával lebontottak. Így a szöszek a szemben levő pillér mellé tevődött át

Entz Géza és K. Sebestyén József: A széki ref. templom Kolozsvár, 1947. 42–43. l.

Kide ref. templom

Templom alaprajza, műrészletei. Feliratok, jegyzetek, klenodiumok leírása, rajzai. Kapu távlati képe részlete. Templom távlati képei -

Debreczeni László

1929. 167-168
- 173-174. l

Szerény gotikus templom

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta

Kiczling György

Kamarai épitéz

1789

lásd

Arch Ért

1912. 269

Kardhüvely IV. 229

Kiczkó Zoltán

Autoreverzó
1923–25

– Éimisk 1930. 84. l.

A

KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

RENDES TAGJAI TAGJEGYEIKKEL

ÖSSZES KIÁLLÍTÁSAINKAT

DÍJTALANUL LÁTOGATJÁK,

CSALÁDTAGJAIK SZÁMÁRA

ÖT INGYENJEGYET KAPNAK,

RÉSZTVESZNEK A RENDES TAGOK KÖZÖTT

RENDEZENDŐ

TÁRGYSORSJÁTÉKON

ÉS INGYEN KAPJÁK A

TÁRSULAT ÉVKÖNYVÉT

BELÉPÉSI NYILATKOZATOKAT KÍVÁNATRA

AZONNAL KÜLD A TITKÁRI HIVATAL

51432. — AZ ATHENAEUM NYOMÁSA

Kiczkó László

építész

Készítette az alábbi palota berendezésének terveit székely stílusban.

Gyenes István: A kolozsvári hadtestparancsnokság palotája.

Pesti Hirlap 1942. febr. 19.

A cikk Bindász Jenő csomagjában.

Kiczinger Mihály

esztergomi kőfarago.

Vejezte a dura kőfarago mukát az alabbi basilikán.

Major István. Esztergom. Az esztergomi basilikának leírása. Vas. Ujs. 1856. 303. f

```
blk= kue
3000= 40400029
3100= Finta, Laszló
3140= m
3162= Designer
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1934.01.03
3290= Pomáz
3360= 1980
309a= KMML I, 1999
309b= ^kuA^B0.Koczogh^ma, F. L.,
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 4
9900= 20030218
9990= xxx0
revi= created 5 Feb 2001/TREPAK
```

KICSINY BALÁZS

Új Művészet
2004. január
XV. évf. 1.

20. old.

zobám, ellátásom volna, de nem
ntem bele, hogy addig használom,
ell menjek Pestre - addig vagy
m tudom, mi lesz. Mondhatom neked,
rdés: 3 napig mind kerestünk, teg-
, hogy visszamagyek Vajába, mert
, podgyásszal az állomáson, stb.
nezés dolga is: roppant drágaság
zetek naponta a szobáért s ellá-
ugyan több a kétszeresénél, de még
gészen megfelelő volna.
m Vásárhelyt, aki 2 héttel kitolta
a irtam neki, kérve, hogy toljuk
e - szóval pesti utam után -,

KICSINY BALÁZS

BORBÁCS ANDREA: ESZKÖZÖK MISZTIKÁJA.
K. B. INSTALLÁCIÓJA A KISCELLI MÚZEUMBAN

MŰVÉSZET 1989. 12. 26-28

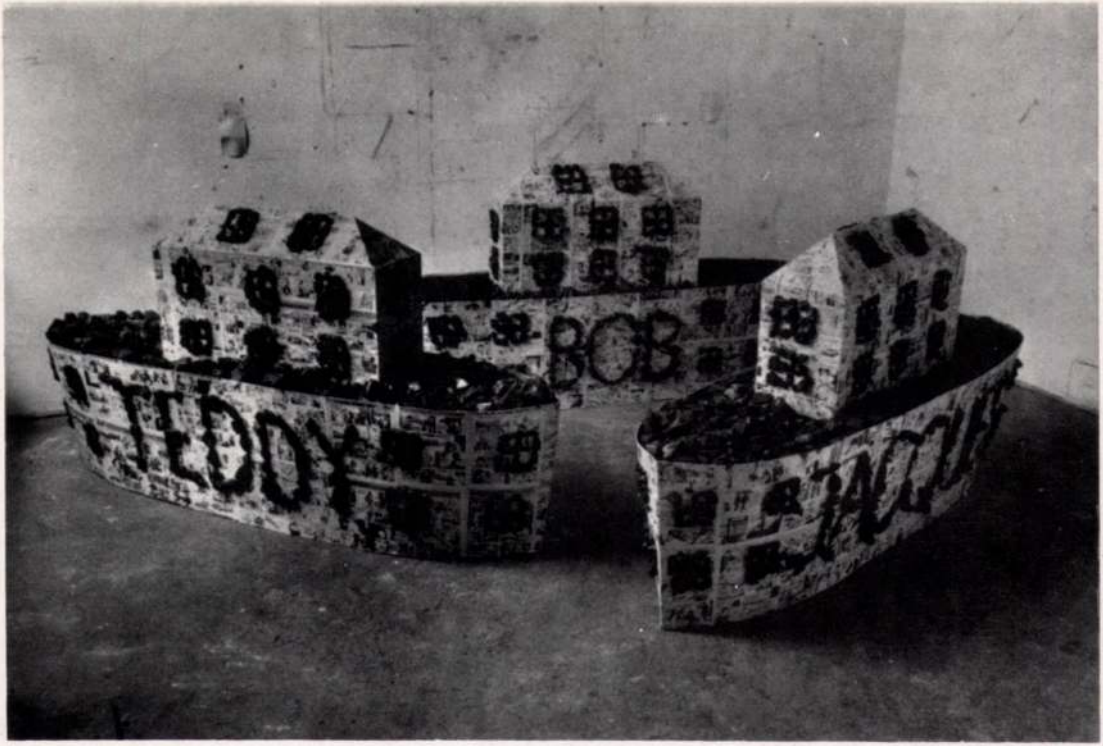
BOB
TEDDY
JACQUE

KICSINY BALÁZS

TEDDY, BOB, JACQUES, 1991
SZÉN, KÉPREGÉNY, FA
3 db 50×100×195 cm

SPORT
SPORT
SPORT

KICSINY BALÁZS
FELREERTÉS, 1991
KÁTRÁNYPAPÍR, KRÉTA, FA, OLAJ
12 db 230×50 cm

Kieblich Mátyás

pozsonyi órás.
XVII. sz.

Asztali óra
Esterházy hg.
kincstára
Fraknó

Zml.

V.Ö. Kieblich

VÁC

Püspöki palota

RMV 12,88 l.

Kieblich Matyás

órás

Pozsony

XVII. sz

l.

Pritz

25. l.

/. alatt azzal küldöm meg Nagyságod-
Minisztérium rendeletét sürgősen
o szíveskedjék, mert Bizottságunk
oan már egyszer megsürgette.
3/1932. számu átiratunkra is sürgős

32. május 1.-én.

elnökhelyettes.

dor Urnak
itészmérnök.

Pécs.

Kieblich Mátyás

órás

Pozsony XVII. r.

Pritz. 25. l.

54. l.

Kieblich Mátyás MDK

pozsonyi órás

asztali órája

SOMOGYI ÁRPÁD: Régi órások müvészete. Bp. 1961

5.1.

Kieblich Mátyás
pozsonyi órásmester

MDK

Repr:

Asztali órájának szerkezete diszes vésett aranyozott rugóvédővel. /3. kép/
Asztali órájának számlapja. /4. kép/.

SOMOGYI ÁRPÁD: Régi órások műves művészete. Bp.1961.

Kieblich Mátyás
pozsonyi órásmester

MDK

Repr:

Asztali órája. XVII. sz./// A/// 12. kép.
/ A jól komponált tok oldalán lévő ovális ablakokon át látható a szerkezet./

SOMOGYI ÁRPÁD: Régi órások műhely művészete. Bp.1961.

Kieblich, Matthias pozsonyi mester

Lapos, hatszögletű órája a
Gyalmói Esterházy Vincstúban

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

497. old.

szelleme és a nagy nemzeti közgyüjtemény alapvető érdekeinek szolgálata határozza meg. E törekvések minden irányban kedvező hatást sugároznak; eredményükben pedig a kötelespéldányszolgáltatás kialakuló rendje által az Orsz. Központi Statisztikai Hivatal, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Országgyűlési Könyvtár is részesedik.

GÁSPÁR MARGIT.

Kiebling, Budai könyvkötő 1786

l. Magy. Könyvszle 1927. 107. l. 109. l

Könyvtár szakképviselője megjelenik. (1940-ben 157 kihágási tárgyalás volt, 80 ügyben pedig írásban nyilvánított véleményt az Országos Széchényi-Könyvtár főigazgatója.) A Könyvtár megértő és szociális szempontokra is tekintő magatartását bizonyítja, hogy elfogadható igazolások esetén az eljárás megszüntetését; enyhítő körülmények fennforgása esetén pedig a büntetés próbaidőre való felfüggesztését vagy enyhítő büntetés kiszabását javasolja a rendőri büntetőbíróságoknak. A jogerősen megítélt pénzbüntetések címén eddig 6511·24 pengő folyt be a Közgyüjtemények Országos Alapjába az Országos Széchényi-Könyvtár javára.

Az elmult év végén, midőn a nyomtatók a kötelespéldányok beterjesztését és a határidő betartását komolyabban vették, arra is sor került, hogy a kötelespéldányokról szóló jelentések a törvény által előírt formában küldessenek be. Mielőtt azonban a Könyvtár az idevágó rendelkezéseket érvényesítette volna, valamennyi nyomdának és kiadóvállalatnak újból megküldötte az ürlapmintával ellátott 95/1935. sz. tájékoztató hivatalos körlevelét. Ez alkalommal nyomatékosan figyelmeztette a nyomtatókat, hogy „az 1929. évi XI. t.-c. 47. §-ának 2. pontja szerint kihágást követ el és pénzbüntetéssel büntetendő az, aki a kötelespéldányokról a kimutatásokat a törvényben megszabott időben be nem szolgáltatja, vagy a kimutatásokat a törvény rendelkezéseinek meg nem felelően készíti".

Kiebling

budai kompokoto

1786.

cród

Gárdonyi 1917

52 l

Kilbing (Kübling?)

Mihály

budai könyvkötő

1795

l.

Romhányi

85. l.

Kiefer E.

rézm -

l.

Szilágyi: Magy. nemzet

tört VI. 589. l.

Kath. Engelbert pk.
Prot. Rezső

CSÜTÖRT.

8

Kath. Gottfried pk.
Prot. Gottfried

Izr. 1. Kiszlev R. Kh.

PÉNTEK

9

Kath. Tivadar vt.
Prot. Tivadar

SZOMBAT

10

Kath. A. sz. Andr.
Prot. Luther M.

Izr. 3. S. Toldoth

MNK

Kieffenbach Géza, festőm.

alapos tudását még Fügelynél nyerte, különösen megkapó "Régi Hernád" c. képe.

B.P.L.-né: Felvidéki képszerűvészek a Nemzeti Szalonban.
Nemzeti Ujság. 1910. márc. 16.

KIEGEL JÁNOS, orgonaépitő

Kőszegen 1771. jun. 7-én Jetter János Jakab"Orgelmacher"-t veszik fel a város polgárai sorába: az ő műhelyét vette át minden valószinüség szerint Kiegel János, aki 1787. nov. 11-én lett kőszegi polgár. Tőle ujra a Jetter családra szállt vissza a műhely, Jetter legidősebb fia József János folytatta atyja mesterségét. 508. old. 34. jegyz.

BÁSTI ANTAL: Adatok Kőszeg zenetörténetéhez, 1711-1848
I. rész Nagymajtónytól a Vörmezőig 491. old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv, XX. évf. 1966
4. szám. Szombathely, 1966

KIEGERLE, Matthias rotbá

1708

An 1996/1-3. 227.

4. Egy kehely, aranyozott ezüst. A beszterczebánya

XIX. sz.

5. Két ónkancsó, XVIII. sz.

6. Egy régi kehely a parochián. /Nem láthattam./

Br. Radványszky Antal kastélya

Négyszögletes udvart körülzáró négy szárnya közü
emeletén duzzadt törzsű toszkán oszlopos folyosó
sarokban levő lépcső folytatásaként kiugró loggia
oszlopokkal. XVII. század. A déli oldalon a régi n
készült oszlopos falazás, a keleti oldalon, a szemk
egyforma lépcsős folyosó. Ezen az oldalon az eme
úgynevezett Rákóczi terem, vörös fenyőgerendákk
mennyezettel, északi oldalán a bal sarokban szinté
beli primitív szőlőlombos faragványokkal ékes kő

Kiegl Sándor
keramikus

A vásárhelyi művészek köze
tartozik.

Bánszky Pál: Hódmezővásárhely és a hipszőművészetek.
Művészet, 1974. március – 43 oldal.

Kliegl Sándor

Méltalás

-----: Körkérdés.

Művészet, 1974. március - 9.oldal

Kielmann Endre
várépítő ???
aligha! Komárom
XVI-sz.
l, a vár alkapitá-
nya volt.

Jedl Pálffy

113. l. 122. l. 131. l. 241. l.

KIEMNACH Lajos építén

Porsoy, ev. tpl. - formai karakterei

AH 1996 126.

KIEMNACH, Ludwig Römires

1787-1788 Porsay

Ars 1996/1-3. 228.

Egykor erődített templom, melynek régi kőfalából
közepén négyszögletes kaputoronnyal, két sarkán h
bátyákkal fönnmaradt. Toronyban harang gót minu
felirattal: o rex gloriae veni cum pace; a másik har
1822-ből.

A templom csúcsíves. Szentélyében egy keresztbo
háromoldalú apsis. Utóbbi északi oldalán szentség
fialás, levélcsomós orommal, csúcsán keresztrózsá
kovácsolt vasrácsozattal. XV. sz. A főhajó újonna
melléje épített déli hajó félköríves árkádnyílásával
XVIII. századbeli. A főhajó északi oldalán csúcsív
három 3 bordás boltszakasszal. A szentély nyugati
három XVII-XVIII. századbeli címeres sírkő.

Északi kápolna új oltárán Pieta szoborcsoportozat
század elejéről, elsőrangú munka, de vastag átfest

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 148 l.

Név: Kiemnach Ludvig

Foglalkozás: kőművesmester (lurarius magister)

Szárm. hely: Posonio

Hitfelekezet: Ag. ev. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1812. III 24

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

Kiemnach Lajos

/175o-179o/

ő bajzolt tervrajzot a·német templomról, az egyetlen fennmaradt vázlatot. WAYDE 1924, Möglicher weise ist es jedoch eine Zeichnung L.W.Kimnachs dem bereits beendeten bau.

MŰVÉSZET ÉS FELVILÁGOSODÁS AKADÉMIA KIADÓ 1978

Winkler: A soproni evangélikus templom helye Sopron építészetében 195 old.

Kiemnach Lajos /1750-1790/ 1

Kiemnach mind a két pozsonyi templom épitésében részt vett. Walch Mátyás 1774-ben vette maga mellé vezető pallérnak, a német templom épitéséhez.Römisch is őt alkalmazta 1776-ban a magyar-szláv templom kivitelezéséhez.Épitőmesteri jogot csupán 1782 augusztus 20-án kapott Pozsonyban ,épülete azonban nem ismert.Épitészeti munkásságát kevés fennmaradt tervéből aligha itélhetjük meg.Ismert 1774ben készitett felmérése a régi pozsonyi fatemplomról.

Müvészet és felvilágosodás
Akadémia Kiaód 1978. Bp.
Winkler:A soproni evangélikus templom helye Sopron épitészetében 195.ol.

Kiemnach Lajos 2

Két tervrajzsorozat azt bizonyitja,hogy rendkivül jó rajzoló volt.Éppen rajzainak különleges modora jogosit fel minket arra a feltevésre,hogy a soproni tervek közül az un. 2 tervet ő készitette.Elgondolkoztató azonban,hogy a három terv közül éppen ez az,amelyik teljesen uj elképzeléssel jelentkezik/kupolás lefedés/ a pozsonyi előképhez képest.Ha elfogadjuk,hogy s 2 tervet Kiemnach rajzolta, kérdésessé válik,hogy az 1 és 3 terv is az ő rajza -e.Az két utóbbi terv éppen a pozsonyi templom pontos ismétlése.1782ben azonban a pozsonyi templomépitők közül Römisch Ferenc nem él már,Walch Mátyásról pedig 1780 óta egyetlen adatot nem találtunk.

Müvészet és felvilágosodás
Akadémia Kiadó 1978.Bp.
Winkler:A soproni evangélikus templom helye Sopron épitészetében 196.old.

Kiemnach

épitéa Budain a XIX.
sz elsőfelében

wod

Kert. Ung. 116. l.

Róbert Károly király IV. 177.

Kienle György

~~Gróh István~~

DISZITŐ
MÜVÉSZET
II. évf. 1. sz.

21/44/13

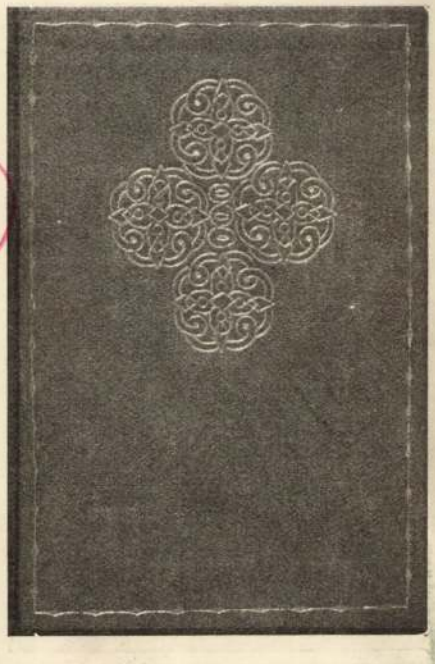

Könyvtáblák.
Készültek
Gróh István
tanárnál.
Szakoktató
Stern Anna.

Sötétkék szaffián kézi aranyozással Nagy Jánostól.

Birkabőr kötés kézi aranyozással Vad Gyulától.

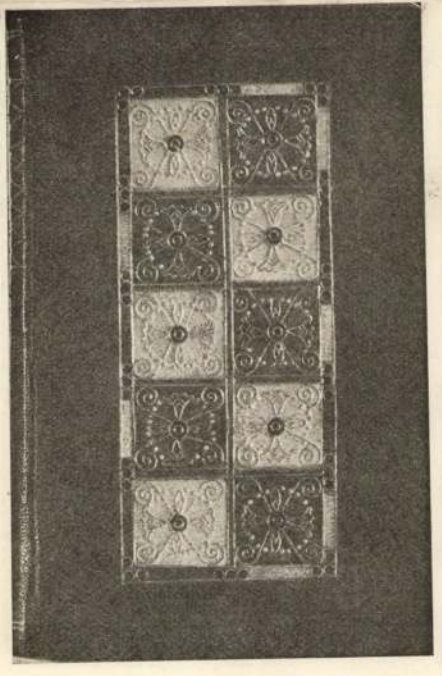

Barna szaffiánbőr kék és fehér rátét munkával és kézi aranyozással, részben zománcfestéssel diszitve.
A jobbra eső Bakács Páltól, a bal Kienle Györgytől.

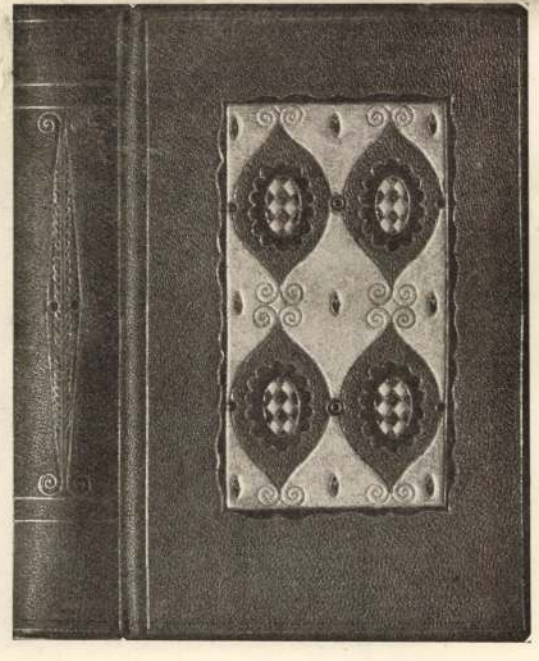

K. Kató István munkája.

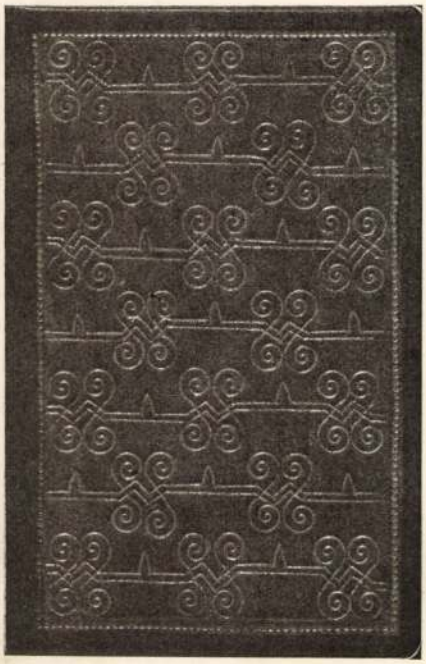

Könyvtáblák kézi aranyozással készültek Gróh István tanárnál.

Zöld borjúbőrkötés, tervezte és készítette Schikorszky Oszkár.

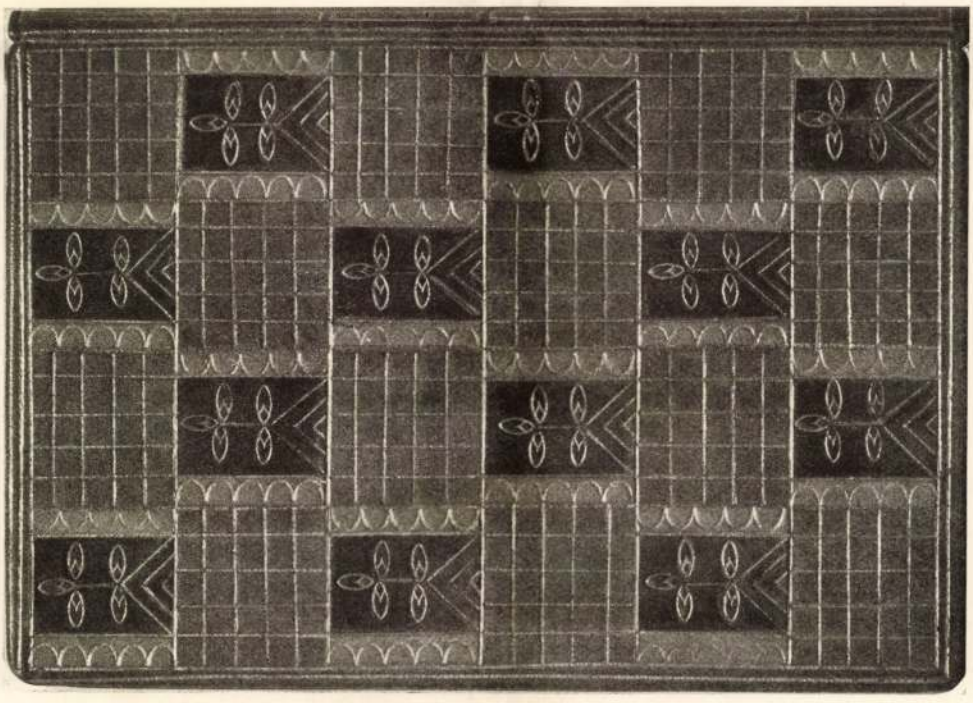

Kötés zöld borjúbőrből szürke és fekete rátétmunkával és kézi aranyozással díszítve. Tervezte és készítette Ohmann Béla.

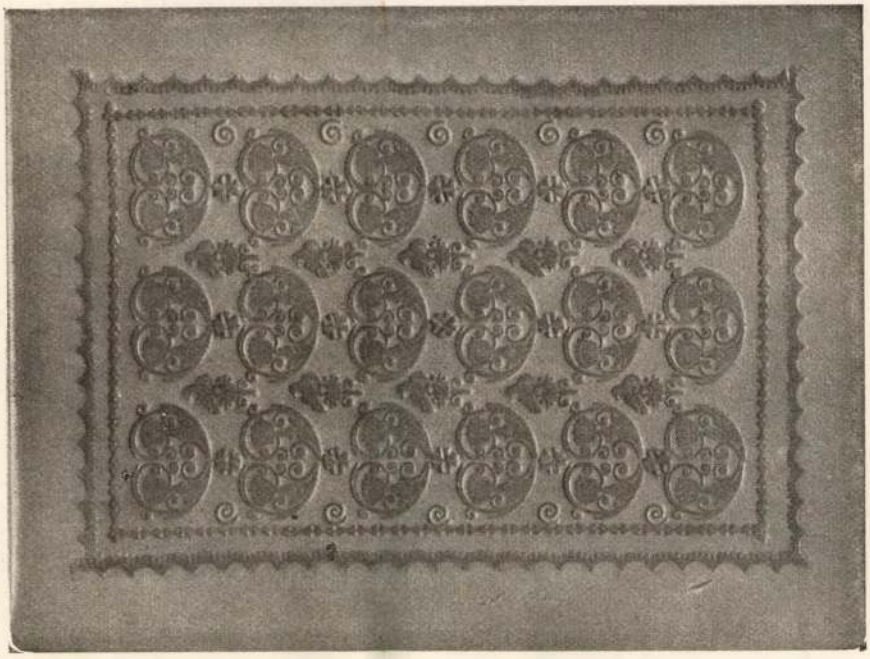

Nyers zergebőrkötés vaknyomással (melegvassal és viaszkkal) díszítve. XVIII. sz. ducokkal tervezte és készítette Morócz Miklós.

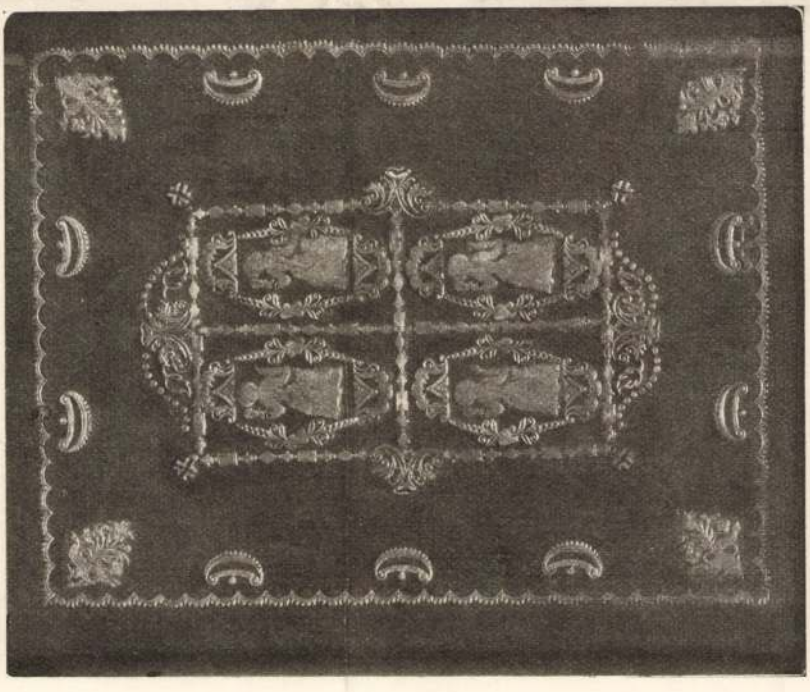

Sötétkék borjúbőr kézi aranyozással, XVIII. sz. ducokkal. Tervezte és készítette Kovács Lajos.

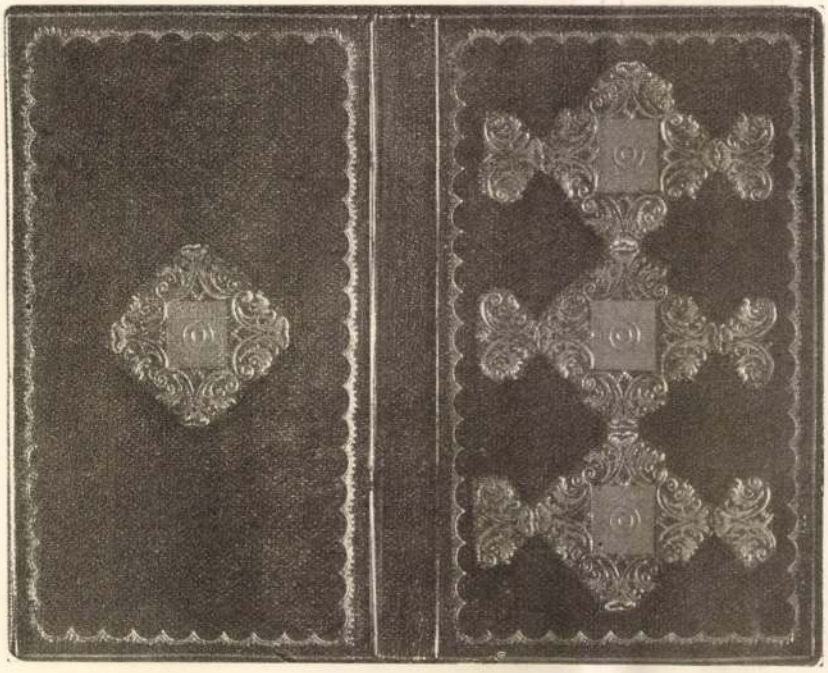

Fekete szaffián bőrkötés rátét munkával és kézi aranyozással díszítve. XVIII. századi ducokkal tervezte és készítette: Varasdi Béla.

Szaktanár Gróh István.
Szakoktató Stern Anna.

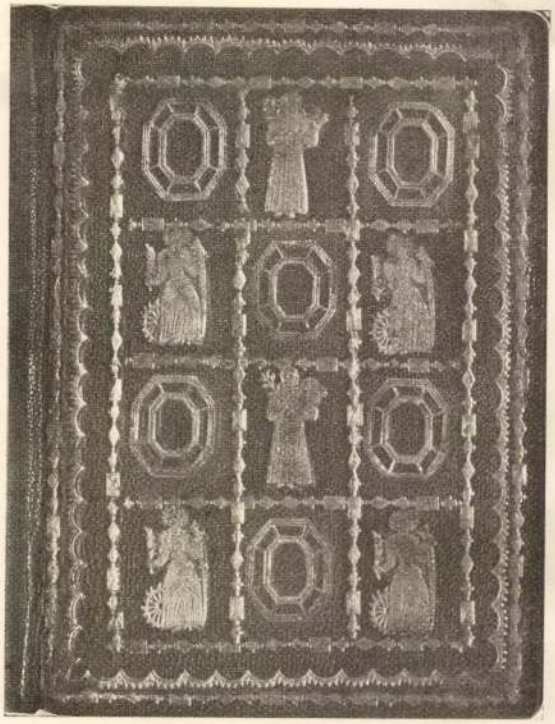

Könyvtábla. XVIII. sz. ducokkal. Tervezte és készítette Kovács Lajos.

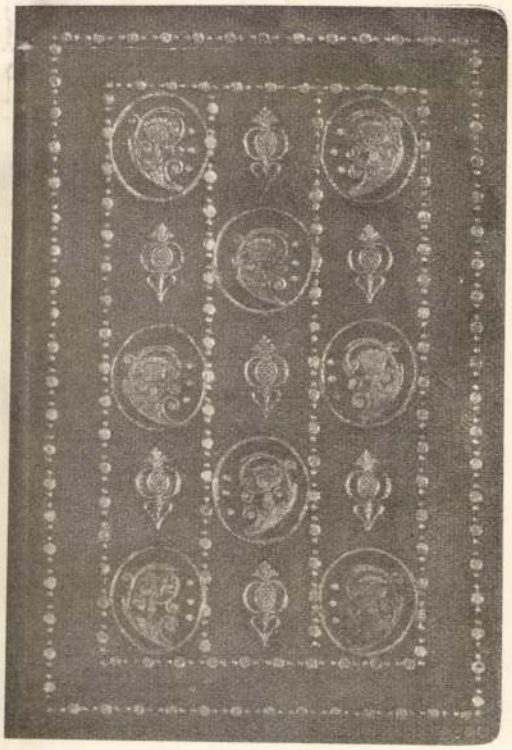

Gere János munkája.

Tóth Gyula tervezete. Fémdomborítás számára esetleg az alap áttörve mint rácsbetét alkalmazható.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

A kalotaszegi viselet. A kalotaszegi viselet, különösen a női viselet, nemcsak a közönséges értelemben vett festői, hanem, hogy úgy mondjam: architektonikus. Az ország sok egyéb táján van még népviselet, mely ugy rajzbeli karakterénél, valamint szineinek eleven akkordjainál fogva erőteljes, ép stilust mutat. De a kalotaszegin kívül egy sincsen (s ebben a tekintetben még az oláh is messze mögötte marad), amelynek alapprincipiumát az képezné, hogy vonalaiban, szabásában az emberi test tagolásához, annak vonalaihoz alkalmazkodjék! Ezt a costume-öt még az antik görög sem találta volna barbárnak. Figyeljük meg, mint simul az ing a törzs idomaihoz s miképpen vannak az ujjak beillesztve, jelezve a karok különállását a testtől! Mily gyönyörű lesz ennek következtében a karnak minden mozdulata. Az elül fölhajtott szoknya, a „muszuj", lendületes vonalában miképpen adja meg a medence rajzát, a szoknyák sokasága nem csinál felfordított tölcsért a nőből, hanem a lábak mentén leomolva, harmonikusan zárja be a sihouette-t, míg a piros csizma megadja a keleties nuance-ot az egész viseletnek. Kőrösfői-Kriesch A.

Mintázó agyag. Az agyaggal való mintázásnál sok gondot okoz annak folytonos és egyenletes nedvesen tartása. Hogy ezt elkerüljük, ajánlatos a következőképpen eljárni: 100 rész vízhez hozzákeverünk 10 rész glicerint, ehhez annyi agyagot keverünk (gyúrunk), amennyi elegendő ahhoz, hogy a mintázáshoz könnyen feldolgozható legyen. Az igy elkészitett agyag sohasem szárad ki annyira, hogy megrepedezhessen. — Egy másfajta mintázó anyagot úgy nyerünk, hogy 200 rész síkporhoz (federweiss) 100 rész legfinomabb búzalisztet keverünk, ekkor tiszta fehér viaszkot (300 rész) feloldunk, amelybe, ha már nem forró, belekeverjük a fenti mennyiségű síkport és búzaliszt-keveréket, jól összekeverjük az egészet és tetszésszerinti szinre megfestjük.

Mintázó viaszk. A nyári hónapokra: 5 rész fehér viaszk, 1 rész vastag terpentin és 0·25 rész Sesamolaj. A téli hónapokra: 5 rész fehér viaszk, 1·5 rész vastag terpentin és 0·5 rész Sesamolaj. A keveréket egy nagyobb fazékban készitsük el. És pedig először feloldjuk benne a vastag terpentint, folytonos keveréssel hozzátesszük a Sesamolajat, végül a fehér viaszkot. Ha az egész keverék folyékony, még hozzákeverünk 0·5 rész cinóbert, hogy pirosra fessük, utána azonnal elvesszük a tűzről és mindaddig keverjük, míg a viaszk kezd megvastagodni, azután kiöntjük az egészet, jól megveregetjük és meggyúrjuk.

Plasztilina. Agyag, viasz, kén, cinoxid és olaj keveréke. Nem szikkad. Szobrászati mintázás céljára gyártják.

Appretura. Appreturának nevezzük mindazt a műveletet, melylyel a gépből kikerülő szövetnek szinét, fényét, fogását, sűrűségét javítani és fokozni igyekeznek. A laikus rendszerint csak azokra s ragasztó anyagokra gondol, melylyel a szövetet inpregnálják, hogy sűrűbb és nehezebb legyen. Rendszerint keményitőtartalmuak s egyszerüen kimoshatók a szövetből. Az appretura fogalma körébe tartozik azonban a mángorlás, hengerlés, sajtolás, borzolás, nyirás, fésülés, pörkölés, fehérités — szóval minden olyan művelet, melyen a szövet, a szövés és festés után átesik, mielőtt eladásra kerül.

De meg ennek a technikának nálunk oly tiszteletre méltó multja van, hogy joggal mondhatjuk magunkénak a gyüjteményt. Mátyás korvin-kötéseit ilyen technikával diszitették az olasz renaissance művészet szellemében, de belejátszik ezekbe a kelet művészete is. És hogy ez a művészet nem maradt meg csupán az udvar és a humanista főpapok könyvesházaiban, arra bizonyság néhány olyan darab, amit a budai bélyegzőkkel nyomtak ugyan, de cimertelen, tehát kisebb emberek számára készült s amit egyszerüen budai kötésnek hivnak a szakmunkák. Azt nem tudom, hogy a XVI. század folyamán nem szakad-e meg a folytonosság egy időre ebben a művességben, mint teszem azt az agyagiparban (mert szerteszórva jórészt ismeretlenek még az emlékek) de hogy az ellenreformáció korában megint fellendül, azt sok szép munka mutatja, amiknek renaissance-os stilusán már ott a magyar jelleg. A könyvdiszités a könyvnyomtatás mellé áll, ez meg a nagyobb egyházi központokon telepszik meg. Igy művességünk főhelye egyrészt Nagy-Szombat, másrészről Debrecen, no meg Kolozsvár, ahol a plébániatemplom lomtárában szép, ilyen technikával diszitett monstrumia tokot láttam, amin rajta volt az izlám művészetének hatása is. A XVIII. század folyamán még általánosabb lesz ez a diszitésmód, és oly helyen akadunk emlékekre, ahol nem is sejtettük volna. A ráckevei ősi szerb tem-

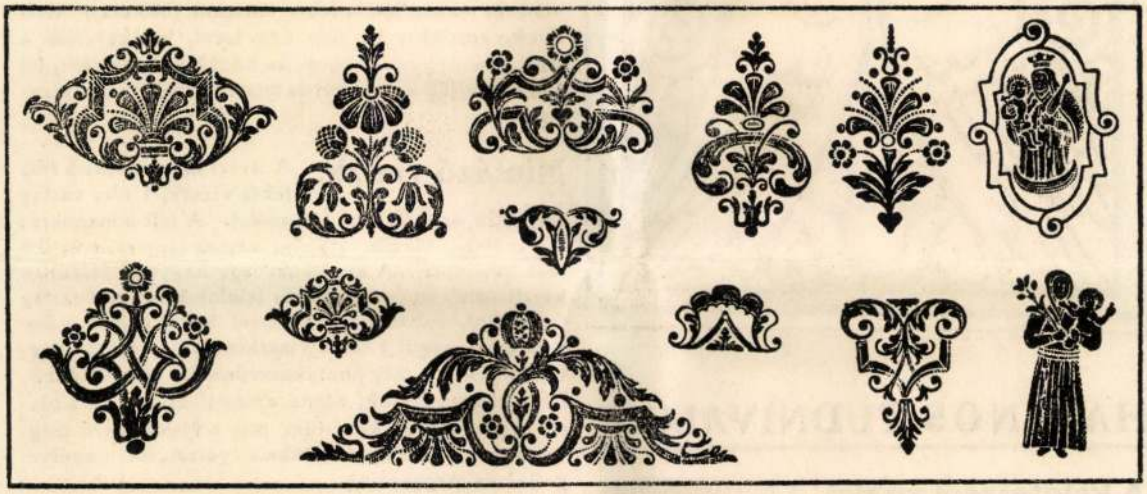

A gyöngyösi kolostor XVIII. századbeli könyvkötő ducaiból. Ezekkel készitették Gróh tanár növendékei a 15, 16, oldalon közölt kötéseket.

plomban igen szép egyházi könyveket leltem ilyen módon ékesitve, a mikor tanitványaimmal az elmult évben műtörténelmi kirándulást tettünk.

Modern mivet csinálni e két évszázados szerszámokkal nem utolsó művészi gyönyörüség, annyi, mint megszólaltatni ujra a Rákóczi idejéből maradt tárogatókat. Üde, ifju elmék, tanitványaim fogtak e feladathoz, s az eredmény egy részét e füzet hozza. Azt, hogy ezeknek az elemeknek az összeállitásánál nem elégedtek meg a régi munkákon látható, akkor szinte kötelező barokkos elrendezéssel, hanem bizonyos szabadsággal a maguk izlésének engedve, alkotnak itt-ott kissé modern izü kompozíciókat, kérem ne vegye senki rosz néven tőlük. Gondoljunk csak arra, hogy a klasszikus diszitő művészet elemeit, Róma tiszteletreméltó hagyatékát, hány különböző nemzedék használta fel Bizánctól kezdve a párisi empire-ig. És teremtett abból mindegyik más-más stilust a maga egyéniségének valót. Igy örvendeztek tanitványaim is ennek az anyagnak és a motivumok megtermékenyitették képzeletüket — a mi legfőbb célja nálunk a régi stilusok tanulmányozásának. Hiszem, hogy a ritmus, amit e szép szerszámokkal létre hoztak, nem alábbvaló, mint az, amit rég elporladt kezek rajzoltak egykor istenes könyvekre.

Gróh István.

mást is akar alkalmazni, az erre a célra a megfelelő beosztásban szögekkel láthatja el a két lánctartó lécnek hátlapját és — szmirnamunka esetén — megjelölő nyüstökkel egy uj lécet.

Kisebbméretü keretek készitésének természetesen semmi sem áll útjában; ezek különösen a nagyon hosszadalmas gobelintechnikánál használhatók.

Ezen technikák között a gobelin az egyetlen, melyet közvetlen a természetes nagyságu mintáról dolgozunk le. A többi technikához hálós papirra szokták a mintát átrajzolni. A hálónak egyes négyszögei azonban a lánc és vetülék, vagy csomó vastagsága szerint változnak, úgy, hogy bárhol, bárki által közvetlenül használható hálórajzot itt nem adhatunk.

Hogy valaki hiven ledolgozhassa a mi mintáinkat, először tudnia kell azt, hogy ő maga hogyan dolgozik az általa vásárolt lánc- és vetülékfonállal. Ki kell, hogy tapasztalja, hogy hány csomósort (szmirnánál) köt egy cm. magasságban, vagy hogy hány vetülékfordulót tesz meg (a torontáli- és csángószőttesnél) ugyancsak egy cm. magasságban. Azt tapasztalja például, hogy egy cm-re egymás mellett három csomó fekszik, egymás fölé ugyancsak egy cm-re három csomó kerül; vagy hogy a torontálinál egy cm. szélességre 6 láncfonál és egy cm. magasságra 14 vetülékfonál jut. Ezen alapon tudja aztán kiszámitani a szükségelt fonalmennyiséget s az elkészitendő darab méreteit. A részletrajzokon egy cm-re mindenütt 6 láncfonál esik, az itt megadott szövőkeretnek megfelelően. Egyebekben a részletrajzok természetes nagyságban készültek, mert csakis igy lehet a mintát magassági és szélességi torzitás nélkül pontosan ledolgozni.

Tóth Gyula tervezete.

Fafaragás szekrénybetét számára.

Bonyolultabb s drága szerkezetet nem ismertetünk. Ezt szándékosan kerültük. Azt a szép és jó munkát, amit az itt közölt mintákkal és eszközökkel előállitani lehet, mindenki számára hozzáférhetővé kivántuk tenni. Meggyőződésünk, hogy csakis a munkás kezek ezrei menthetik meg az esztétikai kultura számára az emberek tizezreit.

Mihalik Gyula.

A gyöngyösi kolostor XVIII. századbeli könyvkötő ducaiból. Görgető mustrák.

KÖNYVTÁBLA ARANYOZÁSOK.

Ebben a füzetben egy tucat könyvtáblát adtunk. A díszítésük technikája: a bőrnek kézzel való aranyozása bélyegzők és filetták nyomásával, egynémelyiknél bőraplikációval és bőrmozaikkal egyesítve. Azokat a motivumokat, amiből a dekoráció kikerült, vagy magunk rendeltük egy-egy növendék tervrajza után (mondhatom, igen kevés kellett hozzá, mert néhány motívum a végtelenségig kombinálható) vagy abból a gazdag antik bélyegző-garnitúrából vettük, ami most a Technologiai Iparmúzeum tulajdona, s amit Gaul igazgató úr szívességéből kapott kölcsön az iparművészeti iskola.

Azt hiszem minden hozzáértőt ez az utóbbi anyag érdekel inkább. A muzeum készlete pontosan kilencvenkilenc darabból áll; nagyobb részük bélyegző, vagyis önálló motivum nyomására való szerszám, kisebb részük filetta, vonalak, láncok, gyöngysorok nyomó mintája. Van köztük u. n. „görgető" is, olyan tengelyen járó kis rézhenger, aminek a kerek felületére vésték a cifra szalagdíszítést. Az összes szerszámok méretben erősek, motívumaik, vonalaik eléggé termetesek, látszik, hogy nagyobb könyvek és bőrtárgyak ékesítésére használták őket. Egyik-

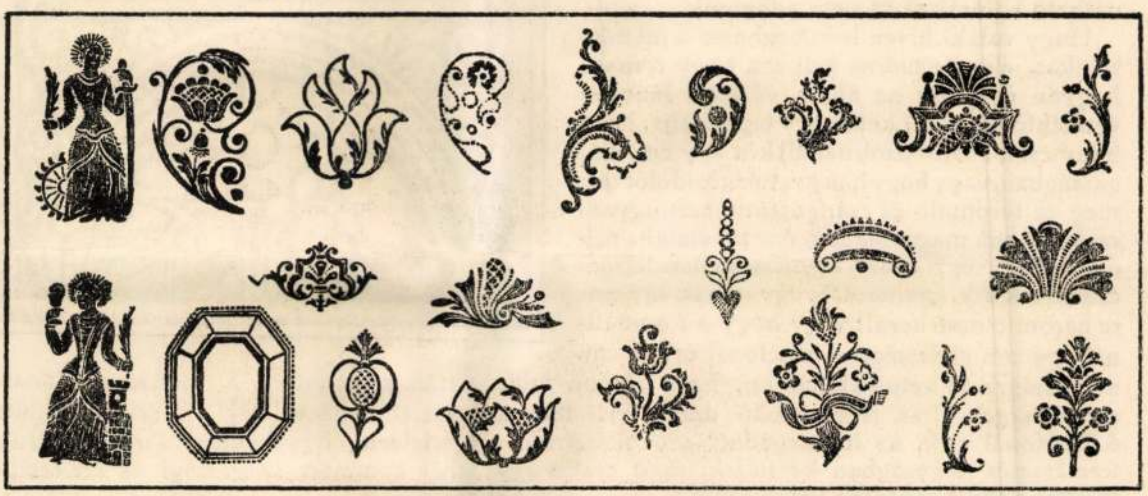

A gyöngyösi kolostor XVIII. századbeli könyvkötő ducaiból. Ezekkel készítették Gróh tanár növendékei a 15, 16, oldalon közölt kötéseket.

másik nyomó minta bizony megkopott, kicsorbult a sok használattól, a vaskos nyeleket megperzselte a melegítő tűzhely lángja, de egészben véve hasznavehető állapotban van mind.

Hogy honnan való ez a csomó művészi szerszám, arra nézve egyetlen adat a technologiai múzeum leltári bejegyzése, melyet azonban ez az intézet se tart kétségtelen hitelesnek, s a mely szerint a nyomó minták a gyöngyösi kolostor tulajdonát képezték egykor. Gyöngyösön évszázadok óta a franciskánusok zárdája áll, tehát övéké lett volna a gyüjtemény. A szerszámok korát könnyebb megállapítani. Az ornamentika a legtöbb darabon határozottan XVI. Lajos stílusát mutatja, ezek közé keverednek itt-ott a magyar formák. XVI. Lajos korának művészete nálunk csak a szatmári béke után válik érezhetővé, ez követi nálunk azt a stílust, a mit jezsuita-stílusnak mondanak. Hogy ezeket a mustrás szerszámokat valóban itt csinálták, azt azonban kétségbe vonni nem lehet. Bizonyság rája a már említett sok belevegyült magyar motívum, de meg főkép a négy alakos bélyegző. A négy kis figura: a Szűzanya, Alexandriai Szent Katalin a kerékkel, Szent Borbála a toronnyal, és még egy szent, talán Szent Alajos. Ezekben a figurákban semmi sincs abból a barokkos lendületből, ami odakünn XIV. Lajos korának figuráit jellemzi, szerény rajzú, provinciális felfogású mindannyi.

Díszítő Művészet
1915. II. évf. 1-27.

Kienberger Jakab

örás

l.

Csatkai sopron műeml.

II. 87. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Kienböck J.

1756

l.

Epejerov 1929

54. l.

Kienböck Rudolf

festö (magyar?)

1888. Bécs.

1. A sáron. Olajf. 200 frt

Özi Eicellitas II. 1888.

M.D.K.

J.Fr.Kiendler,festő,XVIII.sz.

1."Abbildungen des Bassiliskens,welcser in der ehemaligen Jesuiter Apotheken aufbehalten wird,in Pressburg." Jelezve:"J,Fr.Kiendler pinxit.-Barb.Gundel sculpt."12.9 12.9+84. cm.Lász.58.553..Közelebbi adat nincs róluk. A lemez másodlagosan a Steer-féle opodeldok cimkéjének nyomtatására szolgált.Mindkét oldal új levonata meg van. Rézlemez.Magy Tört Képcsarnok. 200.o.

Gennerné Wilhelmb Gizella-Rózs György: A Magyar Történeti Képcsarnok rézlemez gyüjteménye.197.o.

Folia Archaeologica.XIX .1.1959.Bpest.Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.

Kiendermann

fotó

Hajnik Pál portréja.

Váci panthen. Vác, 1992 45. p. ill

5-6, 11. p.

/ Kiendler J.Fr. festő XVIII.sz

MDK

Gundel Barrézmetsző alábbi müvén szerepel:

"Abbildung des Bassiliskens, Welcher in den ehemaligen Jesuiter Apotheken aufbehalten wird, in Pressburg." Jel.: "J. Fr. Kiendler pinxit. - Barb. Barb. Gundel sculpt."

200.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella - Rózsa György: A Magyar Történelmi Képcsarnok rézlemezgyüjteménye.
FOLIA ARCHAEOLOGICA XI. 1959. 197-199.o.
A publikálatlan rézlemezek jegyzéke.
U.O. 199-205.o.

HEINRICH KIENEL, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.-99.- Herr Heinrich Kienel
Felvétel ideje: 1786. 24. Sept.
Hová vették fel: Thebel,/Tevel/. 156.old

-

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Kieninger V. G.

festő

l. Kiningernek

isirva

Kreuzsteplit

39. l. 47. l.

lyunkra és az ujabb kor szamos | Elfogulsag nelkul nyujuk meg na-

becsül, de akire sikerei miatt féltékeny. Louise-Catherine *Breslau* volt a szóban forgó tanulótárs, ugyanaz, kinek nemrég gyüjteményes kiállitása nyilt meg Párisban, Hector Brame műkereskedő helyiségében. Mintegy husz munkáját állitotta ki Louise Breslau, 1880—1918 között készült pasztelleit és olajfestményeit, tárgyuk szerint a csendélettől az arcképig a figurális ábrázolásnak minden elemét. A kritika nagy elismeréssel ir a művésznőről, kit a női és a gyermeki báj kivételes tehetségü festőjének mond.

(A rézmetszet és karc fejlődésének történetét) mutatja be a berlini *Kupferstichkabinett*, mely néhány hónappal ezelőtt a fametszet tötenetét mutatta be a legkitünőbb példákon. A gyüjtemény legnagyszerübb kincsei kerültek igy elő a mappákból és vannak közszemlére téve. Igen hasznos szolgálatot tesznek a laikus közönség nevelése céljából a rövidre fogott, csinos kiállitásu kis ismertető füzetek, melyek ez alkalomból Bruno Cassirer-

ságait jobban képes visszaadni, mint a közönséges karcoló tű. Lucas van Leyden alkalmazza mind a kettőt, majd Rembrandt által a rézkarc eléri fejlődésének tetőfokát. Az amsterdami mesternek hallatlanul szép lapjait mutatja be a kiállitás, mely Goya, Manet, Méryon a modern angolok és az élő németek: Liebermann, Corinth stb. munkáit is felöleli.

BIBLIOPHILIA.

A Magyar Bibliophil Társaság első kiállitása.

A magyar könyvbarátok fiatal társasága célul tüzte ki magának a szép könyv kultuszát. Nem egyértelmü ez a luxusnak pártolásával — ez nem is volna összeegyeztethető mai szomoru gazdasági helyzetünkkel. Sőt ellenkezőleg, kifejezett törekvésünk, éppen az, hogy minden cifrálkodástól menten a lényegben, a belső harmoniában keressük a könyv szépsé-

MDK

Kienle - Waelder

a 6o. gyal. ezred hősi emlékműve Egerben

Képes Pesti Hirlap 1932 LIV okt. 11. 2 o.
Fénykép

ETI MÚZEUM
SA GYÖRGY ÚT 41
429-759

Tárgy:

Hiv. sz.:

Melléklet:

Kienle György

szobrász és iparművész
Egerben.

1896. Magocson szül.
Elvegezte a Zalatnai Kőfa-
rágó iskolát, majd a bpesti
iparművészeti főiskola növen-
déke lett. A Magyar Művészek
Műhelyében dolgozott, majd a
Magyar Kőipar és Sirkőgyár
üzemvezetője lett 1928-ban
telepedett le Egerben, ahol
mint szobrászművész, sirkő-
készítő munkadik. Az ő mu-
ve a 60. gyalogezred egri
emlékmüve, az egri székes-
egyház szobrait restaurálta,
több község hősi emlékmüvét
készítette. A világháborúban az
orosz fronton hadifogság-
ba esett, mint hadnagy sze-
rett le.

Ladányi Heves

530. l.

közoktatásügyi Ministertől

trán vezet Jánoszól neve-
i vezettartomány ~~egyházmegye~~
vatalos használatra a mű-
ottságának megküldöm
évi márczius hó 2kém
meghagyásából

y L. A.

tanácsos

Kienle György

vsobrány Eger

? siremlékterv

Rosner sireml

képekkel

Kienle György

nebrán

Eger

Élet. arch.

l.

Békány Hevesm

108. l.

Mantova h. n. III. 153.

Kienle György

Hobrán

1912–13.

Éinüsk 1930. 84. 1.

Karika, bronzból IV. 116.

Kienle György.

Diszitő szobrász szak.

Dicséret.

Éimisk. 1913-14.

Kienle György

a Pécsi Kereskedelmi és Iparkamarától 200 K segély.

Címiskolai 1913-14.

KIENLE GYÖRGY

Romváry F : Memento mori

Pécs, 1999

Mágocs

100.o.

Müvészek 1919-1945

Kienle György szobrász

Pesti Hirlap 1932 LIV okt

11. 8 o.

Hősök emléke

Sirenlék. Nagy dános emlike. Kiemle
György nobránnuvén alkotása. Eger.

Sórai Ujság.
1929. VIII. 3., 7.
(:Kir.:)

Kiemle György ковтáкмűvék.

Dórai Ujság.

1929. VIII. 3., 7.

(:Hír.:)

KIENLE György szobrász

SZECSKÓ Károly: Az egri 60. császári és királyi gyalogezred emlékművének hiteles története. = Honismeret, XIX.évf.5.sz. 1991 118-119.p.

Eger,

(Levinszoba befűre Nevült)

FINTA József

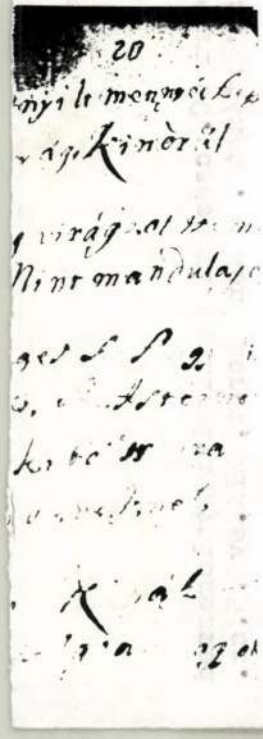

MDK

Kienle György

Cróh István: Könyvtábla aranyozások. Diszitő Művészet, 1915. II.évf. 1.sz. 12-18 l.

FÓRUM

Az egri 60. császári és királyi gyalogezred emlékművének hiteles története

A Honismeret 1991. évi 1. száma hátoldala belső fedelén három fénykép látható az 1990 őszén helyreállított egri 60. császári és királyi gyalogezred emlékművéről. A képek alatt – amelyeket Szabó Sándor fotóriporter készített – ez olvasható: „A Lenin-szobor helyére állították fel a 60-as ezred emlékművét Egerben. – Eger központjából eltávolított Lenin-szobor helyére került a császári és királyi 60-as gyalogezred emlékműve, amely a Kisasszony-temetőben állott. Az áthelyezéséről a pártok véleményét figyelembe véve a városatyák döntöttek. Az obeliszk – amelyet Kienle György szobrász készített – a csatákat vívott egykori elitalakulatnak állít emléket."

A folyóirat közlése indított a cikk megírására. Mielőtt szólnék a 60. gyalogezred történetéről, s emlékművének felállításáról, először az idézett szöveg egy pontatlanságát teszem szóvá. Az újonnan felállított emlékmű nem az 1991 márciusában eltávolított Lenin-szobor helyére került, hanem *eredeti helyére*, a Gárdonyi Géza Színházzal szembenéző területre.

A 60. császári és királyi gyalogezredet Eger házezredeként 1796-ban, a napóleoni háborúk időszakában szervezték meg, s 1918-ig létezett. Soraiban nemcsak Heves megyeiek, hanem nógrádiak, borsodiak is voltak. Az ezred katonái részt vettek a napóleoni háborúkban, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc több ütközetében. Ott voltak az olasz–osztrák, a német–porosz háborúban. Részt vettek Bosznia okkupálásában. Utolsó nagy fegyvertényük az első világháborúban való részvétel volt.

Még be sem fejeződött az első világháború, amikor már megindult országosan az áldozatok emlékműveinek felállítása. Hatvanban már 1917-ben, az országban elsőként felállították a hősök emlékművét, Finta Sándor túrkevei születésű, később világhírűvé vált szobrász alkotását. Egerben 1932. október 9-én került sor az emlékmű avatására. Az ekkor állított első világháborús emlékmű a 60. gyalogezred emlékműve is lett.

Az emlékmű elhelyezése előtt „60-as Emlékmű Bizottságot" hoztak létre, amely a szervezőmunkát és az emlékmű avatásának lebonyolítását végezte el. A leleplezés napján a város és a megye vezetői országra szóló ünnepséget szerveztek, amelyen megjelent József királyi herceg is, akinek hadtestéhez az első világháború alatt az egri gyalogezred is tartozott. Az emlékművet a főherceg leplezte le és a műsor részeként tábori misét mutattak be, amelyet Török Kálmán egri kanonok celebrált. A jeles ünnepség alkalmából hagyta el a sajtót Szügyi Trajter Géza tanító, első világháborús rokkant verseskötete is. A Heves vármegye című lapnak pedig különszáma jelent meg.

Közismert, hogy az első világháborús emlékműveket a második világháború után hazánkban kevés hely kivételével nem távolították el, sőt több helyen rávésték a második világháborús áldozatok nevét is. Sajnos Egerben nem így történt. Már 1953-ban, jelenleg nem tudjuk milyen szerv felkérésére, Kolacskovszky Lajos (1891–1954) egy feljegyzést készített, amelyben javasolta az emlékmű eltávolítását. Ezt ő azzal indokolta, hogy a volt 60. gyalogezred katonái az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kivételével, idegen érdekekért ontották vérüket.

Az 1960-as évek közepén, 1964-ben a városi pártbizottság és tanács akkori vezetőinek döntése alapján az emlékművet lebontották, s annak darabjait a Kisasszony-temető végén elterülő úgynevezett Hősök temetőjébe szállították. A hibás döntést a párt és a tanács vezetői két dologgal indokolták: 1. 1945 előtt az emlékműnél Trianon revíziója jegyében több ünnepséget tartottak; 2. 1956. december 10-én az emberi jogok napján a szobor körül „ellenforradalmi tömeg" gyülekezett koszorúzás és tüntetés céljából.

A lebontás után több névtelen levél érkezett a megyei pártbizottságra, amelyekben íróik tiltakoztak az emlékmű eltávolítása ellen. A megyei bizottság agitációs és propagandaosztálya mérlegelve a tényeket, úgy döntött, hogy az eltávolított emlékművet a Hősök temetőjében újra fel kell állítani. Sajnos azonban az emlékmű újraállításának politikai vetületét senki sem akarta magára vállalni. Ezért 1981-ig az obeliszk maradványainak összerakására nem került sor. Ekkor több személy által aláírt levél érkezett a Hazafias Népfront megyei titkárságára. Az aláírók kérték az emlékmű újraállítását. Újabb döntés született a megyei pártbizottságon, amelynek értelmében az emlékművet 1981-ben halottak napján újra felállították. Igaz, hiányos formában, ugyanis a mellvéd kövei, illetve a kandeláberek akkorra már elvesztek.

Az emlékmű végre sok hányattatás után 1990. október elején eredeti helyére került vissza, eredeti formájában.

Források: Eger, 1932. október 9., 11., 12.; *Kolacskovszky Lajos* 1953-as feljegyzése a 60. császári és királyi gyalogezred emlékművéről (birtokomban); *Szecskó Károly:* Feljegyzés a 60. volt császári és király gyalogezred emlékművének történetéről, javaslat további sorsának rendezésére. Eger, 1981. március 31. (birtokomban); Heves Megyei Hírlap 1991. október 3.

Szecskó Károly

HÍREK

A VI. magyar őstörténeti találkozó. A Zürichben működő és évek óta a magyar őstörténettel foglalkozó Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 1991. április 28. és május 4-e között rendezte meg immár VI. őstörténeti találkozóját. A találkozón több mint 39 előadás, több vitakör, bemutató fogta át a rendkívül gazdag őstörténeti témát, amely – mint a kínai területeken végzett genetikai vizsgálatok – számos újdonsággal szolgált a 99, kilenc országból és a fogadó Svájcból részt vevő szakemberek számára. A konferencia tagjai az 1065 évvel ezelőtti eseményre emlékezve ellátogattak St. Gallenbe, ahol prof. dr. Johannes Duft tartott előadást a magyarok St. Gallen-i megjelenéséről. A találkozó elnöke dr. Molnár László (Sopron), a társelnökök Baki Tamás (Zürich), dr. Kálnási Árpád (Debrecen), Lukács József (Kassa) és Török Albert (Székelyudvarhely) voltak. Az előadásokat szervezett kerekasztal-beszélgetések követték. A hasznos eszmecsere igazolta az eleven érdeklődést a magyar őstörténet iránt és újabb tudományos-szakmai eredményeket ismertetett meg a résztvevőkkel. A rendezvény helye Zürichben a Szent István Központ volt. *(Krisztián Béla)*

KIENLE György szolnai

Honismeret, 1991/5

KIENZL, Andreas, pozsonyi kőművesegéd

A. Khenzel, Maurergesell, 3 éves lánya meghalt.
(1778, 75. szám, 8 l)

—

A. Kienzl, Maurergesell, újszülött gyereke meghalt.
(1780, 66. szám, 8 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Kienzl András, Kőművessegéd,

1780, Pozsony.

Pressburger Zeitung

1780, 66. sz.

Pozsony. Kienzl András, könnüvesegéd,
1780.

Pressburger Zeitung
1780., 66. sz.

Kiepp. Friges
Pesto

l.

Bilagi: Magy. nemzet
tort. IX. 697. l.

Kiepszel István

hangszerkészítő

lásd

2

kidb. Érem

Közlezrkiáll

1271 l-

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Kiepszel István
hangszerkészítő
Beszterce bánya -

l.

Ezredeveskiáll.
I. B. 26. l.

Kiepszel István

besztercebányai orgona-
készitő.

MDK

A galgagutai ev. templom 1899-ben uj orgonát vett tőle.

208.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Kier Károly

Autoterverő
1924-25

Élmisk 1930. 84. l.

Kardvédő bronz spirális TV.116.

Kiergl

MDK

Szent György tér 4. Volt Teleky-palota.

Épült Fisches Antal tervei szerint 1786-90-ben.

1859-ben Kauser és Frey a helytartótanács részére belsőleg, 1902-ben Korb és Kiergl teljesen átalakította.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 45.l. ~~xxxx 44.l.~~

Kiermayer

écspallérral dolgoztatott özv. Wesselényi Miklósné a rsibói kastély építhezésével kapcsolatosan.

Gy. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

200 l.

Id. Kiermayer Christian

(+1837) Ácspallér. A XIX század első felének legkeresettebb mestere. Családja a XVIII. század elején költözik Kolozsvárra. 1804. Sáromberke a Teleki kastély desmunkája.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970. 309 l.

Tol. Liepmayer Christian

1804: Marosvásárhelyt, Szamosujvár, 1812: Kolozsvárott, 1814, 1817-18, 1825-1826, 1828-ban ólomgyár; majd különböző helyeken 1836.-ig végez munkálatokat.

E. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

309-10 l

BARABÁS MIKLÓS:

41. Ördögárok. — Aquarell, méret 25x38.5 cm. Jelz. »Barabás M. 1856«.

42. Ördögárok. — Aquarell, méret 34x25 cm. Jelz. »Barabás 1856«.

43. Városmajori táj. — Aquarell, méret 35x24 cm. Jelz. »Barabás M. 1857«.

Ismeretlen festő:

44. Petőfi a »Talpra magyart« szavalja a Nemzeti Múzeum előtt. 1848-as aquarell.

STEINDL FERENC pesti műasztalos:

45. Üvegszekrény a XIX. sz. 30-as éveiből.

ÜVEGSZEKRÉNYBEN:

46. Óra. Aranyozott, figurális dísszel a XVIII. sz. végéről. Jelz. »Mathias Schwartz à. Ofen«.

47. Csésze aljjal. Altwien. Buda és Pest látképe a Rózsadombról. 1822—23.
48. Kazetta. Boule munkával a XIX. sz. derekáról.
49. Porcelláncsésze aljjal. Neuwien. Buda látképe Pestről.
50. Tintatartó, fayence. Kuny Domokos budai gyárából. XIX. sz. eleje. Jelzés »O. F.«.
51. Fayence tányér, levélalakú. Kuny Domokos budai gyárából. XVIII. sz. vége. Jelzés »O. F.«.
51./a. Fayence kancsó. Kuny Domokos budai gyárából. XVIII. sz. vége. Jelzés: »O. F.«
52. Fayence kosár. Kuny Domokos budai gyárából. XIX. sz. eleje. Jelzés »O. F.«
53. Porcellán váza. Az óbudai Hüttl gyár első terméke.
54. Fayence váza. Nagyméretű, magyar cimerrel. Állítólag József nádor tulajdonából. XIX. sz. első fele.
55. Emlékkazetta, fa, kisméretű. Buda 1686-iki ostromának képével és a reá vonatkozó feliratokkal.

Kiermayer Károly

kolozsvári építő-
és ács mester
az 1860-as években

lásd

Terenczy Zoltán:

A kolozsvári műszet
és műhaz tört.
Kolozsvár 1897.
450, 464. l. 468. l.

MOB könyvt
449. z.

Alósztregova

17

Kiesner . . . .

aranyműves 1848-ban a nemzetőrség tagja.

Zolnay László, Petőfi-emlékek. Budapest, 1970. 3. n.
20. l.

MDK

Kierrle N.. festő

Budai látkép a Mátyás templommal. Aquarell, méret 39x31 cm. Jelz. "Matchiaskirche in Ofen. Kierrle"

A királyi vár látképe. - Aquarell, méret 39x31 cm. Jelz. "Ofner Burg mit Burggarten Kierrle"

Nemzeti Szalon 1939.jan.febr.
Székesfőv.Tört.Muzeum uj szerz.

Kiertzer (Kirdtzer)

Hannes

öst.

1599

wed

Arkeben 408

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi mint

Kiesebach

Fest-

l. Forum

1935. 136 l.

Fibulák, római VII. 157.

MDK

Kiesel Konrad, (1846-)

Nyomt. Litogr. Intézet. Hamburg. Litogr. Würzbach.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 61.

KIESELBACH GÉZA

1929 májusában közös kiállítása volt Halász-Hradil Elemérrel és Jaxusch Antallal.

Tomáš Štrans: Anton Jasusch a vrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 98. l.

KIESELBACH GEJZA (GÉZA)

1939-ben több festővel közös kiállítása volt Kassán.

Tomáš Štrauss: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 106. l.

Kierer Lipót

ötvös

1822. Pest.

Vogd. 175, l.

Bresnóbánya ~~III. 273~~

Kierer Lipót

ötvös

1811, 1828 Pest, Belváros

Magyar ötvösök 38 l.

22-én.

n ábrázolva, hogy a fejjel jobbra
ef és kis segédje egy fáklyát vere-
kösirfelé és hogy körülötte a Ma-
siránkornak. Jelrése alól balra

Lelt. sz. 4475. -- Értéke 4,000 K. --
912 márczius 9-én (621-913)--A Ma-
márczius 9-én(1381-913). -- Átvé-
913). -- Bejelentetett 1914 márczius

70

Kierer Lipót

pesti ötvös

l.

Schoentabáni

11. l.

Prickopai r. kath. templom VI. 12

Kieselbach Gyula *

festő

az alábbi kiállításon egy képét a Masaryk Tud. Akadémia részére vették meg:

Kassai Ujság

1934. szept. 22.

(Kiosztották a pályadíjakat a kassai képzőművészek kiállításán.)

* nem Géza?

NNALE INTERNATIONALE DES BEAUX-AR

VENISE

* MAI - OCTOBRE * 1940

TICE

	Genre de l'oeuvre	Dimensions en mètres	Prix de vente en lires italiennes

Kiselbach Gyula

Szerepelt a kassai Kazinczy-Társaság rép-
zőművészeinek kiállításán.

VII 1939. V - 9

M.D.K.

Kieselbach Géza kassai állatfestő műtermében.

Mélynyomás, fénykép után.

Panoráma. Bécs. 1924.ápr.26. 3.sz. 29.p.

Kieselbach Géza

Münzarnik festő Kassa

1923. tav. kiall. 492

Endrei Elemér VI. 187.

Kieselbach Géza

Született 1893 április 17. Kassán. 14 elvégezte a reáliskolát, majd tüzérzászlós volt Losoncon. A müncheni képzőművészeti akadémián Heinrich von Zügel tanítványa. Végigcsinálta az egész háborút és mint tüzérfőhadnagy szerelt le. Jelenleg Kassán tartózkodik. Különösen lovaskopei jellemzők művészete

Brogyányi Kálmán: Festőművészet Szlovenszkón. Kassa 1931. ~~##~~ 107. l. 89. l.

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

HELYSZÁM: 458

SZAK: Szépirodalom.

SZERZŐ NEVE: Klein, Ernst

FORDITÓ NEVE: Szerelmi

KÖNYV CIME:

KÖTÉS NEME: ALAK:

KIADÓ: ÉV:

Kieselbach Éva

MAGYAR MUVESZET
1928. 317

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

KIESELBACH *Géza*, festő, * Kassa 1893 ápr. 17. A müncheni képzőm. akadémián Zügelnél tanult. Kassán él s

főleg lovasképeket fest.

E. G. I 5521

~~1085. Ismeretlen művész.~~ 1

a XIX. századból

1085. Szent László kirá

és

Derékon alólig
ábrázolva. Jobb kezében
resztes országalmát tart
hosszú. Nyilt koronát, d
ravetetten palástot vise

I. (SZENT) LÁSZLÓ

~~Karimája, a képl~~

Ezüstös rézvéset
30 K. -- Havas Emil ajánd

Kieselbach Gera

Kieselbach Gera

l.

Evk Deri 1941

63. P.

Kieselbach Géza

szut. 1893

l.

Ruttkassai-mühe

Szépmüvèszet

1942. 237. l.

238. l.

Keppel

és szöggel

MAGYAR KIR. POSTA
10 f
MAGYAR KIR. POSTA
10 f

Kieselbach Géza (Gejza)

festő

irod

z. Slovenský Východ.

1934. okt. 16.

(g. m.: Košický výtvarníci.)

riétaire :

sse pour le renvoi :

oeuvres ci-dessus ont-elles paru dans quelque Expositic

Autorisez-vous la reproduction de vos œuvres dans le *Catalogue* de l'Exposition ?
Répondre par **oui** ou **non**

Signature de l'artiste expo

Kieselbach Géza

Kassai festő

Fekvő bika, olaff.

Repr.

Sziklay Kassa

232. l.

Mellett.

dohányárudája
TISZAFÜRED

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kieselbach Géza

állatfestő

cód

2

Sziklay Kassa

232. l.

233. l.

235. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kieselbach Géza

festő

lásd

Szárév Kassa

képrőművészetéből - 1943.

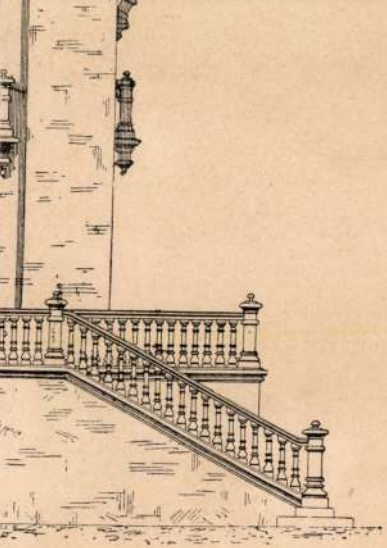

Verlag von J. Engelhorn in Stuttgart.

Kieselbach Géza

Napfoltok c. olajf.
repr.

Csikvári Abaúj

118. l.

III. R

ILLUSZT

KIESELBACH GÉZA (Kassa)

74. Lovak fák alatt, olajf.
75. Régi Hernád, olajf.
76. Igáslovak, olajf.
77. Lófej szemben, olajf.

78. Lófej balra, olajf.
79. Lovak a régi Hernádban, olajf.
80. Pulyka, olajf.
81. Kassabélai völgy ősszel, olajf.

Nemzeti Szalon

Felvidéki kiáll.
1940. márc.

Kieselbach Géza

festő

Csaknem kizárólag állatábrázolással foglalkozik a hajdani kitűnő Zügel tanítvány: *Kieselbach Géza.* Nagyszerű megfigyelő készséggel rögzíti meg vásznain a háziállatok tarka világát, dúsan felrakott festéktömegei valósággal életrekeltik képein a szarvasmarhák, lovak és baromfiak izgő-mozgó népét. Tévednénk azonban, ha az ábrázolás megtörténtével befejezettnek vélnők Kieselbach Géza festői tevékenységét. Művészete éppen abban domborodik ki, hogy képein lélekbemarkoló, felüdítő, gyönyörködtető művészetté nemesíti ezt a különben meglehetősen sivár és egyoldalú festői tárgykört. Nála a motívum csak alkalom arra, hogy vonalakban és színekben szóljon a szemlélőhöz, hogy festői nyelven mondja el a napfoltos pázsit izzó, majd tompazöld színeinek csodáit, ahol egy pihenő ló vöröses-lilás, kékes-szürkés szőrzetén festői harmóniák találkoznak. Színei magaskultúrájú festőre vallanak, ahogyan pedig az állatok mozdulataiban azok jellemét, sajátságait tolmácsolja, úgy csak valódi művészek tudnak ábrázolni.

A BÉCSI EGYETEMEN TANULÓ MAGYAR DIÁKOK ANYAKÖNYVE (1453) Szent László képével

Csikvári Ábrány 148.

Keyserling gróf, aki egyébként nagy csodálója a magyar nemzetnek, föltételezi, hogy a magyar ember — erényeiből következtetve — nem érdeklődhetik különösen a tudomány iránt, talán a jogtudományt kivéve. A szellemi élet megfigyelő, megállapító, kutató része szerinte nem esik közel a magyar célkitűzéshez, a magyar ízléshez.

327. Bivalycsorda.
328. Hegyvidék. Bivalyok.
329. A bustyaházai vasúti-híd.
330. Csendélet.
331. Pohánka táblák (Mármaros).

82. JELZÉSŰ TEREM

332. VÁLI LÁSZLÓ: „Szadai völgy".
333. VÁLI LÁSZLÓ: Önarckép. Magántulajdon.
334. VÁLI LÁSZLÓ: Részlet a gödöllői fácánosból.
335. PAUSZ ILONA: Tarzicius.
336. PAUSZ ILONA: Önarckép. Magántulajdon.
337. PAUSZ ILONA: Fekvő akt.
338. PAUSZ ILONA: Csendélet.
339. VÁLI LÁSZLÓ: Gödöllői részlet.
340. VÁLI LÁSZLÓ: Szadai domboldal.
341. VÁLI LÁSZLÓ: Szadai parkrészlet.

84. JELZÉSŰ TEREM

342. GROTKOVSZKY JÁNOS: Estefelé.
343. UNGVÁRI R. MIKLÓS: Fonó asszonyok.
344. GROTKOVSZKY JÁNOS: Részlet a Tátrából.
345. GARAI ARANKA: Tanulmányfej.
346. GARAI ARANKA: Kálvária.
347. GARAI ARANKA: Kati.
348. GARAI ARANKA: Kassai háztetők.
349. BORECZKY BÉLA: Táncoló ruszinok. Magántulajdon.

85. JELZÉSŰ TEREM

350. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Matyó asszonyok.
351. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Önarckép.
352. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Szolnoki halászbárkák.
353. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Havasi táj.
354. THOMACNÉ WINDISCH MARGIT: Sárosmegyei nő. Magántulajdon.

355. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: A szolnoki halászbárkák.
356. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Műterem interieur.
357. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Velencei részlet.
358. EDER GYULA: Fuvolázó Pán-gyerek, zenélő és éneklő amorettekkel.
359. HALÁSZ HRADIL ELEMÉR: Műterem részlet.
360. LÖFFLER BÉLA: II. Rákóczi Ferenc. Bronz relief, vörös márvány alapon.

86. JELZÉSŰ TEREM

361. KIESELBACH GÉZA: Régi Hernád.
362. KIESELBACH GÉZA: Lovak a Hernádban.
363. KIESELBACH GÉZA: Kassabélai-völgy ősszel.
364. BUKOVINSZKY GYULA: Lányok az ablak előtt.
365. BUKOVINSZKY GYULA: Napsütéses falurészlet.
366. KIESELBACH GÉZA: Lófej szájkosárral.
367. BUKOVINSZKY GYULA: Oroszvég 1939. január 6.
368. KIESELBACH GÉZA: Lófej.
369. KIESELBACH GÉZA: Lófej szemben.
370. KISS L. JÓZSEF: Arckép. Magántulajdon.
371. KIESELBACH GÉZA: Igás lovak.
372. KISS L. JÓZSEF: Szomorú órák.

88. JELZÉSŰ TEREM

373. IVÁNKA LÁSZLÓ: Munkács vára.
374. SOLTÉSZ ZOLTÁN: Uzsoki fatemplom.
375. LÖFFLER BÉLA: G. J. portréja. Bronz. Magántulajdon.
376. BOKSAY JÓZSEF: A vorocsói sziklák.
377. KOCH ELLA: Parkrészlet novemberben.
378. SZABÓ GYULA: Bevonulás Losoncra.
379. PROHÁSZKA ISTVÁN: Felszabadulás.
380. GROTKOVSZKY JÁNOS: Vihar előtt. Pastell.

90. JELZÉSŰ TEREM

381. FELD LAJOS: Kenyérsütés. Tollrajz.
382. MÉSZÁROSNÉ HALTENBERGER ANNA: Ruszin lányok. Vízfestmény. Magántulajdon.

V. Nemzeti képzőm. kiáll.
1939. Kassa

KIESELBACH GEJZA (GÉZA)

1945-ben több művészel közös kiállítása volt Kassán.

Pornáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 111. l.

KIESELBACH GÉJZA (GÉZA)

Halász - Hradil Eleménel és Jaszusch Antallal közös kiállításuk volt 1929-ben.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 36. l.

MDK

Kieselbach Géza:

Lófej rajkosárral.

Kassa, V. Nemz. Képzőm. Kiáll. a V. és Közokt. Min. által megvás. képek.
Képzőm. Közl. 1939, 3–4 sz.

Riesselbach J.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1913.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 l, 149 l

MDK

Kieselbach Géza

kassai festő

Tátra-Almanach. Szlovenszkói városképek.
Bratislava-Pozsony, 1938. 83 l.

KIESELBACH GÉZA

Nevét Halász-Hradillal, Milan Floriánnal és Orovec Samuval kapcsolatban említi.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie ~~xx~~ na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 35.

KIESELBACH GÉZA

A budapesti Esti Újság 1939. okt. 30. évről róla adatok.

Tomáš Štraus: Anton Jaroch a vznik východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava 1966. 106.

KIESELBACH GÉZA

1929-ben közös kiállítása volt Halász-Hradil Elemérrel és Jánossy Antallal, Kassán.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 44.

Kieselbach Géza:

Lovak a vályúnál, tanulmány, olaj, 1927.

reprodukció

Ladislav Saučin. Výtvarné umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 215.

Kieselbach Géza

A legelőn, olaj, 1927.

reprodukció

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 215.

KIESELBACH GÉZA

Rövid életrajzában sorolja fel jelentősebb kiállításait.

1929-ben Kassán volt körös kiállítása Halász-Hradil Elemérrel és Jaczusch Antallal.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 46.

KIESELBACH GÉZA

1952 és 1958- ban önálló kiállítása volt Kassán.

Ladislav Šaučin. Výtvarné umenie na východnom Slovensku 19 18-1938. Košice 1964. 46.

MDK

KIESELBACH GÉZA

felvidéki festő

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa
29 l.

MDK

Kieselbach Géza,

Lófej szjkosárral.

A Vall.és Közokt.Min.vásárlásaimk kiállitása. Az O.M. Szépmüv. Min.-ban. 1938.jul.1.-aug.1. Bp.1941. Kat. 7.1

MDK

Kieselbach Géza, festö

Munka után. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. MNKT-Mücs. Kat. 36.l.

MDK

Kieselbach Géza

Lófej szájkosárral, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

M.D.K.

Kieselbach Géza /1893-

303. Lófej szájkosárral. Olajf. 50 x 37, karton.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 34.l.

 m. D. K.

Kieselbach Gejza, festő, 1893.

vonalakból álló technikával festi képeit. Ez a festési mod végül is jól begyakorolt akadimikus manirizmus-hoz vezetett. — „Lovak viztan", olaj, 1931., 77. old.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945. 77. 78. old.

1940

 M. D. K.

Kieselbach Gejza, festő, 1893

a reál iskola elvégzése utan a münchenni akadémian tanult a hires állat-festő H. von Zügel tanitványa volt. Mestere iányát egész életén át követte állandó tartozkodásának helye Kassa volt. Specializálta művészetét az állatok festésére, zsánor képeket portrékat festett rólük. Képein a fény és árnyék hatások dominálnak. Rovidebb és hosszabb

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie, 1918-1945.

77. 78. old.

1960

MDK

Kieselbach Géza, festöm.

361. Régi Hernád.
362. Lovak a Hernádban.
363. Kassabélai- völgy ősszel.
366. Lófej szájkosárral.
368. Lófej.
369. Lófej szemben.
371. Igás lovak.

M.Kir. Vallás és Közokt. Min. V.Kerületi Képzőm.kiáll. Képes Tárgymutató. Kassa.1939. 18.l.

MDK

Kieselbach Géza

Lófej szájkosárral.
Lófej.
Lófej szemben.
Igás lovak.

V.Nemzeti képzőm.kiáll.1939.Kassa.Kat.18.

KDK

Kieselbach Géza

Régi Hernád.
Lovak a Hernádban.
Kassabélai-völgy ősszel.

V.Nemzeti képzőm.kiáll.1939.Kassa.Kat.18.1.

Kieselbach Géza

MDK

Munka után, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Kieselbach Géza

Vásárolták tőle a Kassai Nemzeti Képző-
művészeti Kiállításon.

VII 1939. XI. 15.

Kiesselbach Géza

akad. festő, szobafestészeti és lakkozó vállalata Kassán Luther u. 3.

1940 Előtt

Zsebnaptári 1940

Kieselbach Géza

festő

l.

Szépm. Múz. Erk

X. 207. l.

KIESELBACH

AUKCIÓ

Tisztelettel értesítjük, hogy
a KIESELBACH GALÉRIA
1997. szeptember 19-én 17 órakor tartja
őszi festményárverését a Vígszínház színháztermében.

Az árverésre július közepéig veszünk fel
neves magyar és külföldi festők alkotásait.

További információk: 1055 Budapest, Szent István krt. 5.
Tel.: 269-3148, Tel/fax: 269-3149

Cordially informes you,
the GALLERY KIESELBACH
organizes the autumn auction of painting, on Friday
the 19 th of september 1997 at 17 o'clock at the Vígszínház.

Futher informations in our Gallery:
Hungary, 1055 Budapest, Szent István krt. 5.
Phone/Fax: 00-36-1-269-3148, 00-36-1-269-3149

Kádár Béla: Fátyolos női akt tükörrel (100x70 cm, papír-temperaj) jelezve jobbra lent: Kádár Béla

Pataki Gábor Úr részére
MTA Művészettörténeti Kutató Csoport
Budapest
Uri u. 49.
1014

KIESELBACH

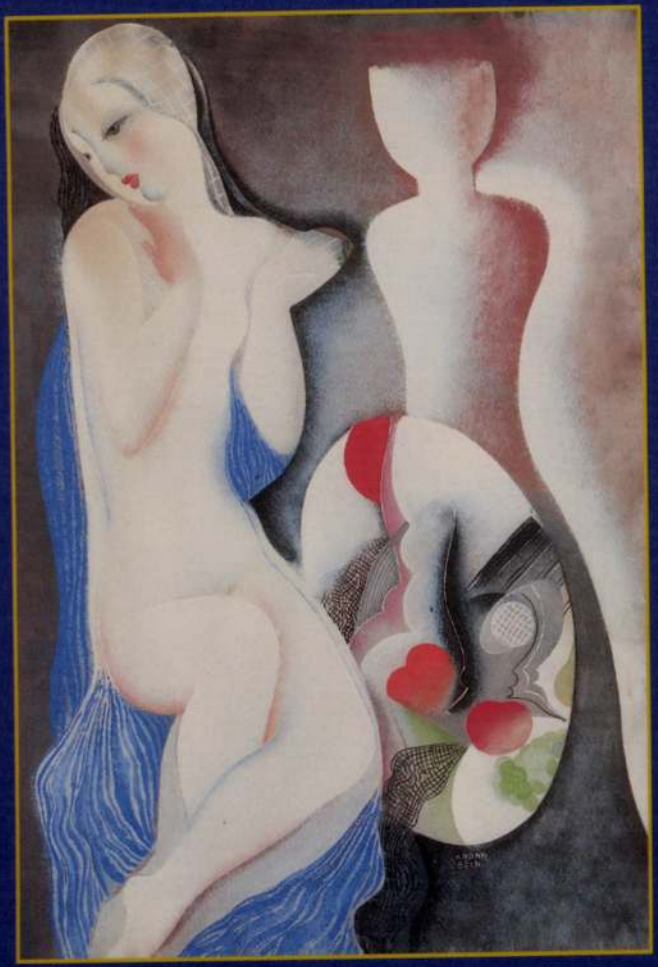

AUKCIÓ

Tisztelettel értesítjük, hogy
a KIESELBACH GALÉRIA
1997. szeptember 19-én 17 órakor tartja
őszi festményárverését a Vígszínház színháztermében.

Az árverésre július közepéig veszünk fel
neves magyar és külföldi festők alkotásait.

További információk: 1055 Budapest, Szent István krt. 5.
Tel.: 269-3148, Tel/fax: 269-3149

Cordially informes you,
the GALLERY KIESELBACH
organizes the autumn auction of painting, on Friday
the 19 th of september 1997 at 17 o'clock at the Vígszínház.

Futher informations in our Gallery:
Hungary, 1055 Budapest, Szent István krt. 5.
Phone/Fax: 00-36-1-269-3148, 00-36-1-269-3149

Kádár Béla: Fátyolos női akt tükörrel (100x70 cm, papír–tempera) jelezve jobbra lent: Kádár Béla

KÉSZPENZZEL BÉRMENTESÍTVE
1997 - 7. 15
BP 62 B6

Tímár Árpád Úr részére
BUDAPEST
Üllői út 119

1091

KIESELBACH

TÉLI KÉPAUKCIÓ

A Kieselbach Galéria

szeretettel meghívja Önt és barátait téli festményárverésének kiállítására, mely 1997. november 29-én, szombaton 10 órakor nyílik a Budapest V., Szent István krt. 5. szám alatt.

A kiállítás megtekinthető 1997. november 29-tól december 11-ig minden nap 10–18 óráig.

Az aukció 1997. december 12-én délután 5 órai kezdettel lesz a Vígszínház színháztermében.

Katalógus és vételi információk:

Kieselbach Galéria, Budapest V., Szent István krt. 5.

Telefon: 269-3148, 269-3149, E-mail: www.kieselbach.hu

MÁRCIUSI AUKCIÓNKRA A FELVÉTEL MEGKEZDŐDÖTT.

The Gallery Kieselbach

cordially invites you and your friends to the exhibition of our winter painting auction. The exhibition opens at 10 o'clock a. m. 29th November 1997 at 5. Szent István krt., Budapest.

The exhibition can be visited from 29th November until 11th December 1997 from 10 a.m. until 6 p.m. every day.

The auction will be held at 5 o' clock p.m. 12th December 1997 at the theatre hall of Vígszínház.

For further information and the catalogue please contact:

Kieselbach Gallery

H—1055 BUDAPEST, 5 Szent István krt.

Phone: 00-36-1-269-3148, 00-36-1-269-3149, E-mail: www.kieselbach.hu

Schönberger Armand: Asztal mellett (80 x 70 cm. olaj, vászon) J. b. l.: Schönberger 1932. Reprodukálva: András Edit: Schönberger Armand 1984. 132. kép.

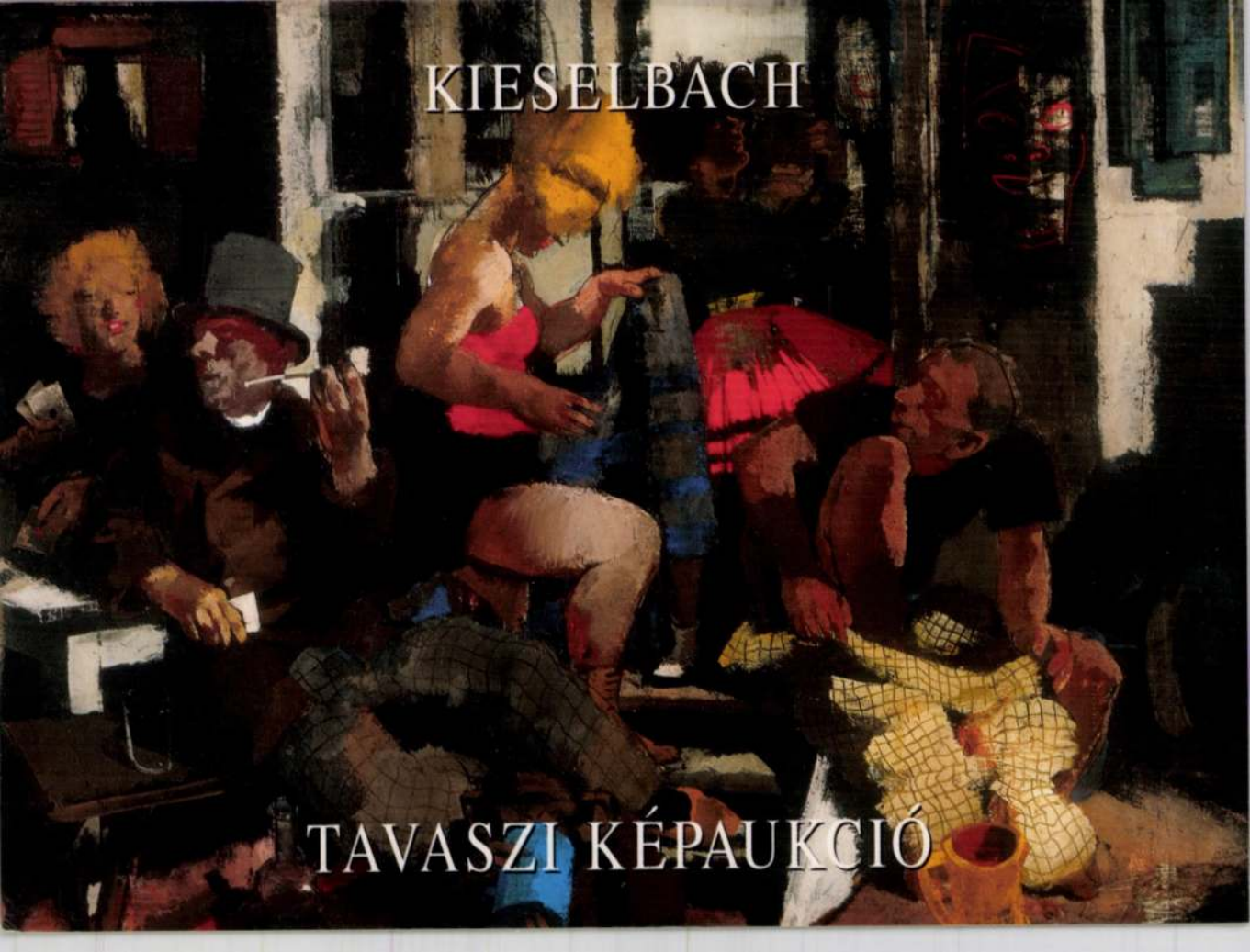
KIESELBACH
TAVASZI KÉPAUKCIÓ

A Kieselbach Galéria és Aukciósház

kétnapos, nagy tavaszi aukciójára felvesz kimagaslóan kvalitásos, **magyar klasszikus modern,** valamint **külföldi és antik festményeket.**

Kérjük Önöket, hogy mielőbb jelentkezzenek a képek aukcióra való felkészítése érdekében.

Információ: Kieselbach Galéria, 1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Tel: 269-3148, 269-3149, Fax: 269-2219, E-mail: kieselb@mail.matav.hu

AZ AUKCIÓ IDŐPONTJA: 2000. MÁJUS 19-20.
KÉPFELVÉTEL MÁRCIUS VÉGÉIG.

The Kieselbach Gallery

accept high quality Hungarian classical modern and foreign antique paintings for their next spring auction.

Sellers are kindly asked to contact our gallery enabling us to prepare the paintings for auction in time.

Paintings are accepted untill the end of March.

Next auction: May 19-20th, 2000., Vígszínház

For further information and auction catalogue please contact:

Information: H-1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Phone: 036-1-269-3148, 036-1-269-3149, Fax: 036-1-269-2219

www.kieselbach.hu

Aba-Novák Vilmos (1894–1941): *Komédiások* (59×69 cm, tempera, fa, J. V.: Aba Novák)

KÉSZPÉNZZEL BEFIZETVE
2000 2 28
BP. 62.

Sinkovits Péter Úr részére
Új Művészet Szerkesztőség
Budapest
Báthori u. 10.
1054

MAGYAR FESTÉSZET – MAGYAR TÖRTÉNELEM

Kieselbach Tamás: Előszó /részlet/. Modern magyar festészet 1919-1964. Budapest, 2004.
E könyvben nem pusztán a festészet történetéről van szó. Emberek, egyéni és közösségi sorsok, a történelem, az élet száz és száz arca ölt testet a képeken.
Fontosnak tartottam, hogy néhány kiemelt alkotással Magyarország elmúlt száz éves történetét is megidézzem. Érzékeny, fájdalmas epizódokkal van tele ez az időszak, melyek felvillantása, szimbolikus felvetése nélkül csonkának éreztem volna e könyvet. Folyamatos, súlyos következményekkel járó öndefiníciós kényszer, üldözés és tömeges tragédiákba torkolló üldöztetés volt része időről időre sok-sok magyarnak. A külső és belső erők okozta fájdalmak, a területi és emberi megroppanás természetesen művészetünkön is meghagyta árulkodó lenyomatát.

Kieselbach Tamás: Előszó /részlet/. A magyar forradalom 1956 Napló. Budapest, 2006.
A művészettörténet értelmezhetetlen háttér és történelem nélkül. Mindenhol igaz ez, de nálunk ezerszeresen. Sehol a világon nincs szorosabban összefonódva e két terület, mint Magyarországon. Történelem, történet – ez adja a mi igazi különlegességünket. A sűrű dráma, a sorozatos megtöretés, a kényszerű emigrációk, az állandó készenlét által érzékennyé tett psziché. Hogy az egyes életek nagy, történelem által kimért drámái után szinte mindig kijárt még egy-két ráadás. A 20. század magyar képző- és vizuális művészetét a történelemmel egybefűzve kell elmesélnünk. Ezen az úton juttathatjuk el a világhírig.

A túloldalon:
Bálint Endre: Halottak napja, **1956**
Balassa Bálint Múzeum, Esztergom

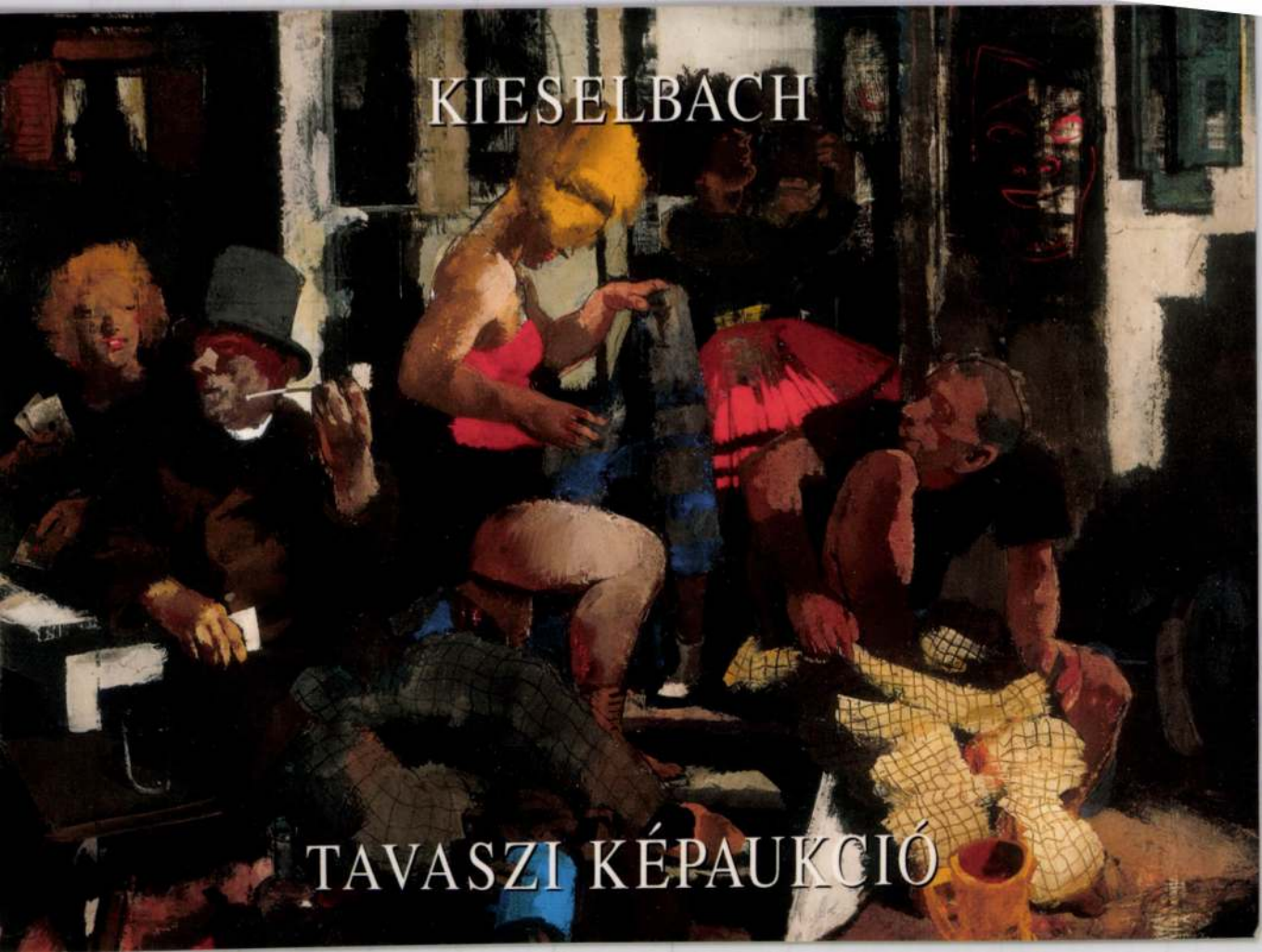
KIESELBACH
TAVASZI KÉPAUKCIÓ

A Kieselbach Galéria és Aukciósház

kétnapos, nagy tavaszi aukciójára felvesz kimagaslóan kvalitásos, **magyar klasszikus modern,** valamint **külföldi és antik festményeket.**

Kérjük Önöket, hogy mielőbb jelentkezzenek a képek aukcióra való felkészítése érdekében.

Információ: Kieselbach Galéria, 1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Tel: 269-3148, 269-3149, Fax: 269-2219, E-mail: kieselb@mail.matav.hu

AZ AUKCIÓ IDŐPONTJA: 2000. MÁJUS 19-20.
KÉPFELVÉTEL MÁRCIUS VÉGÉIG.

The Kieselbach Gallery

accept high quality Hungarian classical modern and foreign antique paintings for their next spring auction.

Sellers are kindly asked to contact our gallery enabling us to prepare the paintings for auction in time.

Paintings are accepted untill the end of March.

Next auction: May 19-20th, 2000., Vígszínház

For further information and auction catalogue please contact:

Information: H-1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Phone: 036-1-269-3148, 036-1-269-3149, Fax: 036-1-269-2219

www.kieselbach.hu

Aba-Novák Vilmos (1894–1941): *Komédiások* (59×69 cm, tempera, fa, j. l.: Aba Novák)

KÉSZPÉNZZEL BEFIZETVE
2000-228
BP. 62.

Új Művészet Kiadó
Budapest
Nagymező u. 4.
1065

KIESELBACH
TAVASZI KÉPAUKCIÓ

A Kieselbach Galéria és Aukciósház

kétnapos, nagy tavaszi aukciójára felvesz kimagaslóan kvalitásos, **magyar klasszikus modern,** valamint **külföldi és antik festményeket.**

Kérjük Önöket, hogy mielőbb jelentkezzenek a képek aukcióra való felkészítése érdekében.

Információ: Kieselbach Galéria, 1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Tel: 269-3148, 269-3149, Fax: 269-2219, E-mail: kieselb@mail.matav.hu

AZ AUKCIÓ IDŐPONTJA: 2000. MÁJUS 19-20.
KÉPFELVÉTEL MÁRCIUS VÉGÉIG.

The Kieselbach Gallery

accept high quality Hungarian classical modern and foreign antique paintings for their next spring auction.

Sellers are kindly asked to contact our gallery enabling us to prepare the paintings for auction in time.

Paintings are accepted untill the end of March.

Next auction: May 19-20th, 2000., Vígszínház

For further information and auction catalogue please contact:

Information: H-1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Phone: 036-1-269-3148, 036-1-269-3149, Fax: 036-1-269-2219

www.kieselbach.hu

Aba-Novák Vilmos (1894–1941): *Komédiások* (59×69 cm, tempera, fa, j. l.: Aba Novák)

Új Művészet
Hegedüs Katalin Úrhölgy
Budapest
Báthori u.10.
1054

KIESELBACH

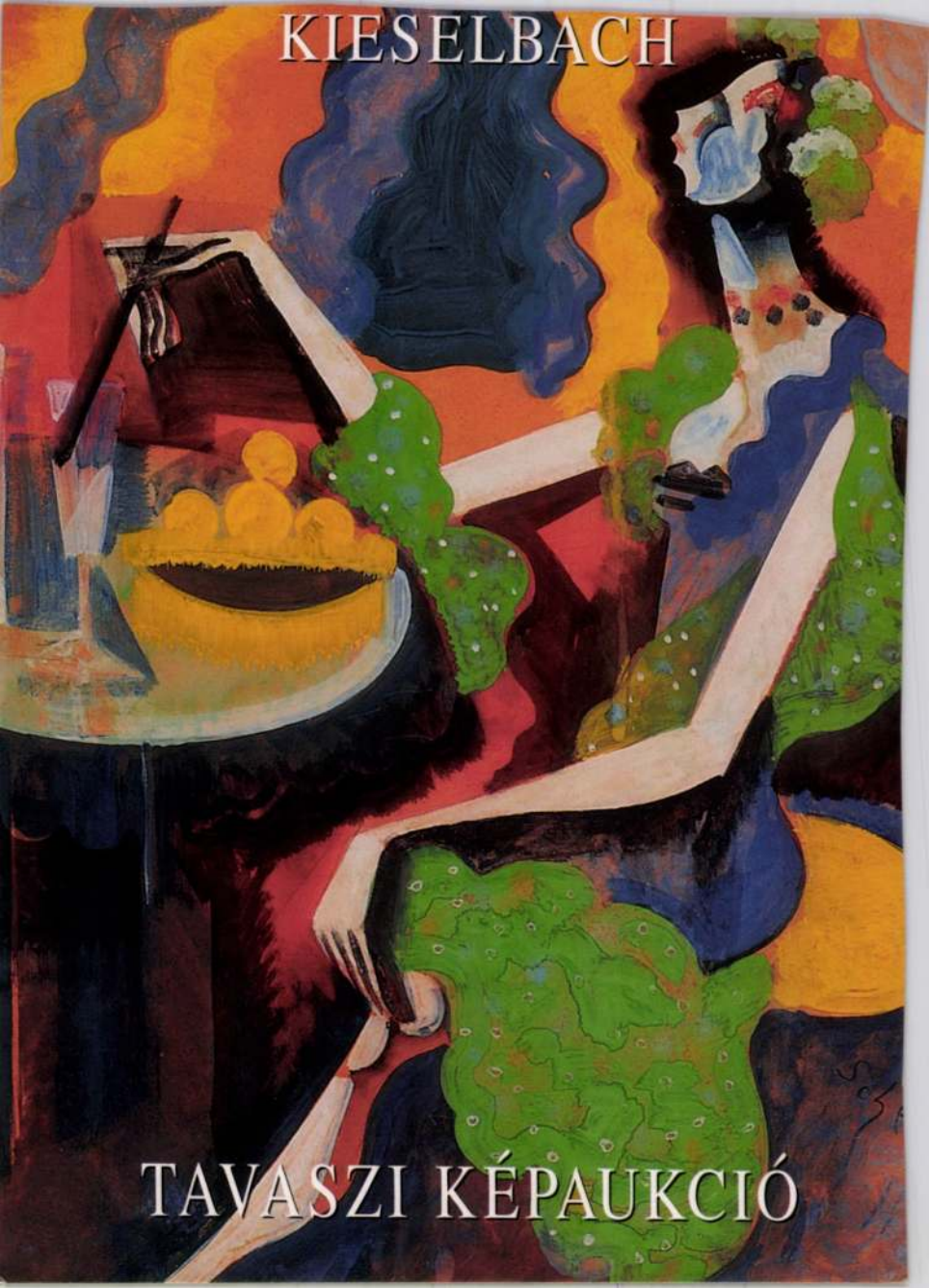

TAVASZI KÉPAUKCIÓ

A KIESELBACH GALÉRIA

tisztelettel meghívja Önt és barátait tavaszi festményárverésének kiállítására, mely 2000. május 6-án 10 órakor nyílik a Budapest V., Szent István krt. 5. szám alatt. A kiállítás megtekinthető 2000 május 6-tól 18-ig minden nap 10–18 óráig. A kétnapos aukcióra 2000. május 19-én és 20-án délután 5 órai kezdettel kerül sor a Vígszínház színháztermében.

The KIESELBACH GALLERY

cordially invites you and your friends to the view of the spring painting auction. The opening ceremony commences at 10 o' clock a.m. 6th May, 2000. The paintings are on view in the Kieselbach Gallery, at 5. Szent István krt., Budapest V., from 6th until 18th May, every day from 10 a.m. until 6 p.m. The two-day auction will be held at the theatre hall of Vígszínház, at 5 p.m., 19th and 20th May 2000.

Információ és katalógus / Information and catologue:
Kieselbach Galéria, H-1055 BUDAPEST, Szent István krt. 5.
Tel. / Phone: (36-1) 269-3148, (36-1) 269-3149
Fax: (36-1) 269-2219
www.kieselbach.hu
E-mail: kieselb@mail.matav.hu

Inter-Európa Bank Rt.
A SOCIÉTÉ GÉNÉRALE csoport társult tagja

Scheiber Hugó (1873–1950): *Kávéházi jelenet* (65×55 cm, vegyestechnika, papír, j. j. l.: Scheiber H)

...mi profil is fontos!
...sz klasszikusok, Shakespeare,
...aw, Balzac etc.
... bibliofilt k. → válasz:
... nak reprintje (500 pld)

...ové: bibliofil társaságok – lap-
...kat.

...s.

...agyar Bibliofil Társaság (f. éiko, kiáll)

KIHLING, Franz Röntgenstö

TBM 25 (1996) 371

M. D. K.

Kikinger Leo.

Kapucinatter.

Pesti piarista levéltár.

Mojzer Miklós: Architectura civilis.
Művészt. 1957. VI. é. p. 2–3. sz.

117. l.

Kikonitz Pál

Kardesiszár

1601

Kassa

l.

Arch. Ert.

1911. 383. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezek
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mik
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hiveim
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiá
sok ezer embertársamon, joggal kérhete
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszm
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem sze

Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

KIESELBACH TAMÁS

1998. december 28.

Kincsvadászat és műkereskedelem

Kieselbach tizennégy évesen határozta el, galériás lesz

Lát fantáziát a hazai piacban

FOTÓ: PÉLYI NÓRA

Kieselbach Tamás, az egyre nevesebb galériás szerint a magyar műtárgyak még mindig rendkívüli módon alulértékeltek. Nem alakultak még ki azok a gyűjtőcsoportok sem, amelyek tagjai egy-egy festészeti iskola alkotásaira specializálódtak volna. Mindazonáltal a galériás nemrégiben hetvenmillió forintért elárverezte Szinyei Merse Pál Parkban című festményét. A kép értéke a korábbi hazai rekordárat is csaknem ötvenmillióval múlta felül. A festmény eladásáról korábban már lapunkban is beszámoltunk, most viszont az aukciót szervező kerekedőt mutatjuk be.

– Tizennégy évesen elhatároztam, hogy műkereskedő leszek, s ezért tanultam, utaztam, s ezért dolgozom, vásárlok most is – mondja Kieselbach Tamás, aki 1978-as elhatározása óta, húsz év alatt Magyarország egyik legnagyobb forgalmú műkereskedését építette fel.

A most is csupán 34 éves kereskedő még gimnazista sem volt, amikor a bélyeggyűjtés után régi tárgyak beszerzésével kezdett foglalkozni. „Zsákmányát" egy szentendrei antikvitásüzletbe hordta ki, s az ott kapott pénzt – ma legalábbis így mondanánk – visszaforgatta vállalkozásába. A tárgyak beszerzése, a források megtalálása, a kapcsolatok kiépítése mindig is a műkereskedelem egyik legfontosabb tényezője volt. Ám Kieselbach szerint ő elsősorban azzal tett szert előnyre, hogy szinte minden pénzét könyvekre és utazásokra költötte (utóbb előfordult, hogy ha valamilyen frissen nyíló, nemzetközileg is figyelemre méltó kiállításról hallott, pár óra múlva már ott volt a megnyitón, még akkor is, ha azt Európa túlsó végében rendezték). A könyvvásárlás, a külföldi kiállítások felkeresése azonban nem valami sznobéria kicsúcsosodása, hanem a műkereskedő szakmai kötelessége: befektetés.

Kieselbach eredetiben, feldolgozásokban, monográfiákban és katalógusokban tanulmányozta a legkülönbözőbb művészeti irányzatokat. A végére a szignálatlan, sérült műalkotásokat is pillanatok alatt azonosítani tudta, mint ahogy azt is, kinek az alkotása a padláson heverő, fára festett kép, vagy éppen a legelőkelőbb villa szalonjában mutogatott olajfestmény.

A galériatulajdonos pályája – külső szemlélő számára – zökkenőmentesnek tűnik. A kamaszkori elhatározás három éven belül meghozta első eredményét, s Kieselbach 17 évesen megnyerte a Magyar Nemzeti Galéria által szervezett művészettörténeti versenyt. Jelentkezett az ELTE bölcsészkarára, a művészettörténet szakra. Ekkor érte az első (majd rögtön a második) kudarc, hiszen csak a harmadik próbálkozásra vették fel – magyar és történelem volt ugyanis a két felvételi tantárgy, nem a művészettörténet.

Az átmeneti sikertelenség nem kedvetleníthette el azt az embert, aki egész életét – szinte megszállottként – tette a műkereskedelemre. Kieselbach utólag hasznosnak tartja, hogy a sikeres felvételiig, három éven keresztül a hazai műbírálat két fellegvárában, a külföldi mesterek munkáival foglalkozó Szépművészeti Múzeumban, illetve a hazai alkotókat értékelő Nemzeti Galériában dolgozhatott. Elmondta, hogy a bölcsészkarra is azért jelentkezett, hogy megalapozza műkereskedelmi tevékenységét. Kieselbach a kereskedők között sokáig egyedüli volt, aki ilyen végzettséggel rendelkezett, s csak később tűntek fel azok a műtörténészek, akik korábbi állásukat feladva váltottak az antikvitásra.

A frissen diplomázott régiségszakértő több helyen is megfordult, hiszen más kereskedők is előszeretettel hasznosították tudását (Kieselbach korábban megfordult egyik legnagyobb jelenlegi konkurensénél, a Nagyházi Galériánál is). Együttműködött például Kovács Lajossal, a Blitz Galéria vezetőjével is, akivel közös aukciókat rendeztek. Tevékenységüket később fokozatosan szétválasztották, s időközben megnyílt Kieselbach első galériája a Falk Miksa utcában (azóta ugyanennek az utcának a Szent István körúti végére települt át). Az üzlethelyiség kapcsán ismét a befektetés kerül szóba: ebbe a galériába immár pénzben is jelentős összeget invesztált a tulajdonos. Képeinek kelendőbbé tételéhez, kedvezőbb megvilágításához például olyan lámpákat szerzett be, amelyeket akkor senki sem akart megfizetni konkurensei közül. Ám az eredményt látva, azóta számos helyen feltűntek a speciális, a festmények színeit csillogás nélkül kiemelő (egyébként valóban drága) reflektorok.

Egy műkereskedő számára a befektetés és a hozam közötti összefüggés egészen más dimenziókban jelentkezik, mint a gazdaság többi ágazatában. Teljesen feleslegesnek tűnhet például az, hogy Kieselbach rendszeresen külföldre jár, s Olaszországban a reneszánsz alkotásokat tanulmányozza, Franciaországban pedig – többek között – a barokk mestereinek munkáiban mélyedhet el. Magyarországon e korokból kevés emlék fedezhető fel, s az előforduló darabok minősége is szerénynek mondható. A 34 éves kereskedő azonban érzi, hogy egyszer mégiscsak hasznára válik majd az a tudás, amelyet így szerzett meg. Abban még nem biztos, hogy milyen formában (üzletnyitás, galériaalapítás, netán aukcionálás) foglalkozik majd a művészettörténet legkiválóbb nemzetközi alkotásaival, de valami azt sugallja neki, hogy talán Londonban – esetleg ott élve, de magyarországi vállalkozását is megtartva – többet tehet majd ambícióinak kiteljesedéséért.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy a hazai piacban Kieselbach már nem lát fantáziát: szerinte a magyar műtárgyak még mindig rendkívüli módon alulértékeltek. Nem alakultak még ki azok a gyűjtőcsoportok sem, amelyek tagjai egy-egy festészeti iskola alkotásaira specializálódtak volna, s így viszonylag olcsón megszerezhető például az alföldi (szolnoki és kecskeméti) művésztelepeken készült festmények többsége is.

Kieselbach számára ma is különleges élményt jelent a műkereskedelem. Könyvgyűjteménye, amely hatalmas termeket tölt be, fotóarchívuma, amely szintén több ezer darabos, valamint Magyarországon kivételesnek mondható képzőművészeti kollekciója ugyancsak bizonyítják, hogy egy egész életforma kötődik üzleti tevékenységéhez, amelyet egyetlen szóval így jellemez: kincsvadászat.

• Szegő Iván Miklós

A MELLÉKLETET SZERKESZTI:

BÁN ZSUZSA

ÉCO.COM

üzlet és informatika

Kérdezz-felelek

Az elektronikus ügyfélszolgálatok terjedésének köszönhetően a jövőben remélhetőleg kevesebbet kell majd a telefonunkból áradó elcsépelt dallamokat hallgatnunk, miközben arra várunk, hogy a sokadik, kérdéseinkre válaszolni nem tudó emberhez kapcsoljanak minket.

Egyre több és több vállalat épít ki közvetlen elektronikus ügyfélszolgálatot. Az Aberdeen Group piackutató cég felmérése szerint az ügyfélszolgálati szoftverpiac évente átlagosan 38 százalékkal növekszik, 1999-re pedig 4,78 milliárd dollár értékű lesz.

Az ügyfélszolgálati szoftver többféleképpen is segítségére lehet abban egy vállalatnak, hogy újabb ügyfeleket szerezzen, illetve megtartsa a régieket. A szoftver például lehetővé teszi, hogy a hívónak a PC képernyőjén megjelenő telefonszáma segítségével lehívják a vállalat adatbázisában tárolt, kapcsolódó információt – például a hívó, illetve cégének nevét, továbbá az utolsó néhány hívásról készült „felvételeket". A vásárlóról lekért információt azután továbbíthatjuk egy másik kollégához, a szóban forgó probléma részletes ismertetésével egyetemben. Az ügyfélszolgálati szoftver sikerének titka az integráció. A legfontosabb, hogy a szoftver által mindig elérhetőek legyenek a vállalat megfelelő adatbázisai – állítják a szakemberek.

Az elektronikus ügyfélszolgálatok többféle lehetőséget kínálnak az ügyfelek számára is: információt szerezhetnek például a vásárlandó termékről, választ kaphatnak konkrétan, vagy a megfelelő weboldal kikeresésével a vevők által leggyakrabban feltett kérdésekre.

A Baan holland szoftvergyártó vállalat már kidolgozott olyan technológiát is, amely lehetővé teszi, hogy a cégek nyomon kövessék a weboldalukon tallózó ügyfél útját, majd az információt továbbítsák az ügyfélszolgáltati osztályra. Így tehát, ha az ügyfél betelefonál a vállalathoz, már felkészülten állhatnak rendelkezésére.

Építsünk vagy vegyünk készen?

A kérdés nemcsak a meleg családi fészekre vágyóknak okoz fejtörést, hanem azoknak a távközlési vállalatoknak is, amelyek saját hálózatukat szeretnék működtetni az új piacokon.

Az AT&T, az USA legnagyobb távhívás-szolgáltatója decemberben bejelentette, hogy 5 milliárd dollárért felvásárolja az IBM globális adathálózatát. A Global TeleSystems Group 3200 kilométerrel odébb hasonló döntésre jutott, és aláírta az Esprit Telecom Group 757 millió dolláros felvásárlásáról szóló megállapodást.

Bár a két ügylet egymástól teljesen függetlenül jött létre, a motiváció mindkét esetben hasonló. Az adatkommunikációs forgalom robbanásszerű növekedése egyre több távközlési társaságot csábít a legígéretesebb piacokra: az AT&T elsősorban multinacionális cégeket kíván megcélozni, a GTS pedig Európára igyekszik összpontosítani. Láthatólag azonban mindkét vállalat úgy vélte, jóval bonyolultabb és időigényesebb, ha az utcákat túrja fel, hogy kábelt fektessen le; ennél sokkal egyszerűbb, ha felvásárol egy második élvonalbeli szolgáltatót.

Az Egyesült Államokban már számos kisebb távközlési vállalat fuzionált rivális cégekkel vagy esett áldozatul a nagyobbak felvásárlási rohamának. Elemzők szerint most Európán a sor. Aprócska európai hálózatokat kiépítő vállalkozók hadai lesik, hogyan tehetnék pénzzé vállalkozásukat. A nagy távközlési cégek pedig, felbátorodván a 160 milliárd dollár értékű európai telekommunikációs piac hatékony deregulációján, ugrásra készen állnak a felvásárlásokra.

A GTS és az Esprit amerikai, illetve brit távközlési cégek megállapodása révén egy 19 európai országot összekötő száloptikás hálózat jön létre. Az egyesített vállalkozás piaci értéke 4,1 milliárd dollár, bevétele pedig közel 400 millió dollár lesz.

Az IBM üzletének felvásárlása döntőnek bizonyulhat az AT&T és az MCI WorldCom közt vívott csatában. Az MCI WorldCom az üzleti ügyfelek számára nyújtott Internet-szolgáltatás terén eddig ugyanis jóval megelőzte nagyobb riválisát. Az AT&T–IBM-megállapodás Európában is érezteti majd hatását. Az IBM nagy teljesítményű hálózatának felvásárlása révén az AT&T és a British Telecommunications szövetsége is felvirágzik, hiszen a júliusban nemzetközi közös vállalkozást létrehozó két cég egy Internet-technológián alapuló, 100 várost összekötő hálózat létrehozását tervezi, az IBM hálózata pedig már 93-at érint abból a 100 városból, amelyet a két vállalat célzott meg terjeszkedési haditervének első, 5 milliárd dolláros fázisában.

Egységes európai kiberpiac

Európa végre túljutott az elektronikus kereskedelmi akadályverseny első fordulóján. 1997 végén még számos vállalat bánta, hogy valaha is e-kereskedelmi vállalkozásba vágta fejszéjét.

A magas távközlési tarifák és előfizetési díjak miatt Európa lakosságának túlnyomó része nem csatlakozott a hálóra. A nyelvi, a valutáris és az adóproblémák sok online kereskedő cégnek okoztak komoly gondot. Az internetes eladások kilátásai Európában meglehetősen siralmasan festettek.

A kemény munkának – és talán egy kis szerencsének – köszönhetően azonban Európa végre saját lábára állt. Az előfizetési díjak csökkenése és a tartalomfejlesztések egyre több vásárlót csábítanak a virtuális üzletekbe.

Sok kereskedő arra is ráébbent, hogy a hagyományos amerikai stratégiák nem válnak be Európában, s az adott helyi sajátosságokat figyelembe vevő weboldalakat tervezett.

Az eredmények magukért beszélnek. Amikor a Microsoft beindította Nagy-Britanniában népszerű online utazási weboldalának európai változatát, a cég 10 nap alatt 100 ezer font (165 520 dollár) értékű eladást bonyolított le marketing nélkül. Az Amazon.com, amely októberben nyitotta meg online könyvüzleteit Németországban és Nagy-Britanniában, máris túlteljesítette üzleti tervében kitűzött céljait. A Forrester Research piackutató cég felmérése szerint az európai pénzintézetek 52 százaléka kezdte meg termékeinek online árusítását.

A Jupiter Communications piackutató cég szerint a zene-, könyv-, szoftver- és utazási termékek európai e-kereskedelméből származó bevétel az 1997-es 68 millió dollárról 165 millió dollárra nőtt, az eladások pedig 2002-ig várhatólag évente megduplázódnak.

A szörfölő európaiak száma is robbanásszerűen megnövekedett az idén. A Jupiter szerint a hálóra csatlakozó európai háztartások száma az 1997-es 6,8 millióról 10,2 millióra nő az év végére, ami főként annak köszönhető, hogy az Internet-szolgáltatók csökkentették tarifáikat, Nagy-Britanniában például több vállalat ingyenes Internet-hozzáférést biztosít ügyfeleinek.

Nemcsak az online vásárlók száma ugrott meg azonban, hanem a régi szörfösök is többször látogatják az Internetet. Míg 1997-ben az európai internetezők többsége egyszer egy héten utazott el a kibertérbe, addig ma már az online közönség több mint fele naponta szörföl.

Az európai kereskedők ma már a helyi adottságokat figyelembe vevő stratégiákat dolgoznak ki. A Bertelsmann médiabirodalom például, amely januárban tervezi megnyitni európai könyvüzletét, helyi online partnerek segítségével igyekezett weboldalait az adott ország sajátosságainak megfelelően megtervezni.

Az elemzők rendkívül optimistán tekintenek a jövőbe, aminek egyik oka az euro 1999 január elsejei bevezetése. A kis kereskedőcégek és az Internet-szolgáltatók abban reménykednek, hogy az egységes európai valuta hatására létrejön az egységes európai kiberpiac is. Az Internet lehetővé teszi majd a vásárlók számára, hogy Európa-szerte összehasonlíthassák az euróban megadott árakat, ami nemcsak árcsökkenéshez vezet majd, hanem fellendíti az Interneten zajló versenyt is.

Nagy Sándor

A Paksi Atomerőmű Rt. 1 kinevezett vezérigazgatója NME-en 1978-ban szerzett gépészmérnöki szak áramlá zatán. Első munkahelyén, ipari Vállalatnál tervezőm került a Paksi Atomerőm ügyeletesi munkakörbe. A nulásokat követően az 1. bl merköri műszakvezetőkén meg az erőmű műszaki ügyeletes mérnöki képesít folyamatosan megvédett. Finnországban a paksi blok tésén. 1986-ban a reaktoros szeti főosztály vezetője. 199 osztály vezetője, majd a b főmérnöke lett.

Bogár László

A Miniszterelnöki Hivatal államtitkára és a Kormányz Központ vezetője (47 éves) gazdaság-tudományi Egyet meg a külkereskedelmi 1973–1975 között a Nehéz tem ipargazdasági tanszé

EX LIBRIS

JÁSZ ATTILA

Valami összeköti, időnként látható, máskor viszont láthatatlan szál, ezt a négy könyvet. Természetesen a hely, térség mindenekelőtt, ez a galíciai terep, amit vagy ukránként, vagy lengyelként látnak, élnek és írnak meg. Esszében, versben és prózában. A hely szelleméről tehát. Hasonlóságokról és különbözőségekről, a földrajzi közelség, a közös térség ellenére.

Mert hol is van ma Galícia? Lengyelországban vagy Ukrajnában? Létezik-e még egyáltalán ilyen fedőnevű terület? Természetesen létezik, ahogy mindig is létezett, lett légyen a Monarchia vagy akár a nagy Szovjetunió része. És igencsak él, egzisztál e három szerző műveiben. Sőt, számukra ez a mai Galícia jelenti az igazi, a valós Európát. Az ő Európájukat. Nem Bécs, nem Prága, nem Párizs, hanem Mezőlaborc és Lemberg.

Esszéik, prózáik és verseik körutazások tehát Galíciában. Európából Európába, vagyis Otthonról Itthonba.

És néha nemcsak a térképen használt körző szára által (lásd Andrzej Stasiuk esszéjét) lógunk bele ebbe a világba, hanem nagyon is ismerős „[e]z a beteg, boros, bús, lomha" Peremvidék. Akárhogy is, ezek a történetek rólunk (is) szólnak.

Jurij Andruhovics: Shevchenko is OK

Esszék Ukrajnáról

„Az összes evilági szerep közül a mesélő szerepét érzem a legközelebb magamhoz." Írja *Kis intim urbanisztikája* kapcsán az ukrán fenegyerek, vagyis a galíciai posztmodern vátesz, azaz Jurij Andruhovics, költő, regény- és esszéíró.

Nálunk már több mint öt évvel ezelőtt megjelent, a hazájában (és az emigrációban) nagy botrányt okozó kisregénye, a *Rekreáció*. Az ukrán rendszerváltozás idején (1992-ben) megjelent művel Andruhovics mintegy a kulturális rendszerváltozást is megindította. És mint ahogy ez számunkra is ismerős, a dolog nem ment egyik napról a másikra. Azóta, több mint tíz éve, rendszeresen gyakorolja ezt a tevékenységet, azaz fáradhatatlanul írja remek esszéit a kissé romantikus, de nagyon is szimpatikus, és azért ki nem mondott cél érdekében. A haza megmentéséért. Pontosabban a haza újra megteremtéséért és birtokba vételéért. Az irodalom eszközeivel. Nem véletlen hát, hogy nálunk *Shevchenko is OK* címmel és *Esszék Ukrajnáról* alcímmel jelentek meg ezek a „bizonyos" esszéi. Melyek Európa-szerte nagy sikert arattak és aratnak. (Hozzá kell tenni, hogy nálunk a kötet darabjai már jóval a nyugati siker előtt olvashatóak voltak folyóiratokban.)

És hogy miért érdekes Európa és a mi számunkra Ukrajna? Mert olyan peremvidék, amilyen nemrég mi is voltunk, amikor még a Közös Európa számára érdekesek lehettünk mint Vadkelet. És mintha már nagyon nem akarnánk emlékezni azokra az időkre. Andruhovics ellenben szívesen emlékezik, sőt mitizál, és mivel ezt szépírói nyelvén teszi, rendkívül élvezetes olvasmányt nyújt az érdeklődők számára.

Érdeklődők pedig vannak, bőven, náluk is, otthon... Meséli egy interjúban, hogy van egy fix, tízezer fős olvasótábora, és normálisnak számít, hogy a felolvasásokra öt-nyolcszáz ember elmegy. (Azért ez nálunk az EU előtt sem volt így, konstatálom némi irigységgel...) A külföldi siker titka pedig, hogy nem egy lepusztult ország szociográfiáját írja meg, hanem valójában egy fiktív országismeret megalkotására tesz újra és újra kísérletet. Nem titkolva, hogy ezáltal talán még vonzóvá is válhat Ukrajna. Ahol „Konfuciusz halálos diagnózist állapítana meg. Tarantino újraforgatná legjobb filmjeit." Vallja a *Csernobil, a maffia és én* című esszében. Vagyis, tisztán látja a (katasztrofális) helyzetet, mégis tud szeretetteli iróniával közeledni az elemzett régióhoz.

Így rajzolja legendás alakká Shevchenkót, és így válhatnak kultikus helyekké a galíciai városok, vagy éppen negatív példává, így lesznek hősök az otthon maradók, és így kerülnek kifigurázásra az országot elhagyók: „...nem az bosszant, hogy jobban akarnak élni (...). Az bosszant, hogy olyan szánalomra méltóan keveset akarnak a világtól: szociális segélyt. Hogy használt Audit vagy BMV-t várnak az élettől."

(Fordította Körner Gábor, Mihályi Zsuzsa. Ráció Kiadó, Budapest, 2005. 172 oldal, 1850 Ft)

Az én Európám

Két esszé az úgynevezett Közép-Európáról

A kettős könyv első fele Jurij Andruhovics *Közép-Keleti revízió* című esszéjét tartalmazza. A kötet társírója Andrzej Stasiuk lengyel író. Eredetileg felkérésre írták esszéiket, Stasiuk kiadója általi felkérésre, s nem véletlenül épp ők, együtt, hiszen szemléletmódjuk nagyon is azonos. A peremvidékek krónikásai mindketten, a vállaltan provinciális ügyek énekesei. Már a közös címben is deklaráltan személyesen közelítenek a témához, nem tudományos megfontolások alapján, hanem vállaltan írói eszközökkel, mesélve, anekdotázva, hol óriási vargabetűkkel, hol meg rövidre vágva.

Aki viszont azt gondolná, hogy e provinciális, galíciai Európa-kép meglehetősen erőltetett és unalmas, az nagyon téved. Hiszen egy igazán eredeti ötlettel, húzással, saját lakóhelyüket teszik meg centrumnak. Saját Európájuk központi helyének. Megtehetik, mivel ezek az ukrajnai városok és lengyelországi kis falvak abszolút multikulturális helyek, mikrokozmikus szinten a makrorendszert is szimbolizálhatják. Soknemzetiségű, sokvallású, sokszínű kavalkád jellemzi ezt a történelmi térséget. Nem állom meg, hogy ne idézzem Andruhovicsot ezzel kapcsolatban, kik is pottyantak ide, erre a közös „hajóra", ahogy ő fogalmaz: „Szerbek, dalmátok, arnauták, argonauták, tatárok, törökök, arabok, skótok, csehek, mórok, baszkok, szkíták, karaimok, kazárok, asszírok, etruszkok, hettiták, gótok, fehér és fekete horvátok, kelták, antok, alánok, hunok, kurdok, vepszék, küklopszok, agrippák, lesztrigonok, androgünök, ariánusok, cigányok, kinokefálok, elefantofágok, afrikaiak, mulattok és meszticek, kisoroszok, moszkoviták és mazochisták. Ferencesek, kapucinusok, klarisszák, orsolyiták, szakramentáriusok, redemptorisszák, aztán jezsuiták, de még előtte a trinitáriusok, akik a keresztény rabok keleti fogságából való kiváltásának szentelték életüket. Rózsakeresztesek, sztuditák, templomosok, raszkolnyikok, óhitűek és újhitűek." (Huhhh...)

Szóval, ami e mögött felsejlik, történelem a javából. Ezért is meséli felháborodottan Andruhovics egy nyugat-európai találkozón történt élményét. Egy svéd professzor kifejti, hogy nekik nincs szükségük a történelmük ismeretére, erre csupán a szerencsétlen társadalmaknak van szükségük. Hogy megmagyarázzák saját szerencsétlenségüket. Az ukrán írót szíven találja ez a nagyképű megjegyzés, és végtelenül elkedvetleníti. Hisz egyértelművé válik számára, hogy ezeknek az elmaradott, keleti térségeknek az embereit és irodalmát sosem fogják megérteni. Mert ez azt is jelenti, hogy a nyugatiak elvesztették az érzékenységüket, csupán egzotikumot látnak bennük...

De Andruhovics nem hagyja magát. Mégis megpróbálja a lehetetlent. Mesél a történelemről. A saját történelméről. A romokkal kezdi, a várromokkal, hogy aztán rátaláljon saját családja történetére, s központi motívummá az apja halála és temetése körüli emlékek válhassanak, immár történelmi perspektívát is kapva.

Az én Európám kötet másik felét Stasiuk jegyzi, akiről már mi, magyar olvasók is pontosan tudjuk, kicsoda, illetve hogyan is lett íróvá, remek önéletrajzi kisregényéből *(Hogyan lettem író)*.

Ebben a *Hajónapló* című Európa-kereső pár esszéjében vagy félkönyvében Stasiuk – Andruhoviccsal szemben – nem a történelemben, hanem a térképen keresztül próbálja bekeríteni Európát, meghatározni az európaiságot. Cseppet sem meglepő, hogy hasonló következtetésekre jut, mint barátja, ukrán írótársa. Vagyis, hogy Európa azonos lenne Galíciával. Bár Stasiuk kicsit megengedőbb, néha belefér egy kis határmenti Szlovákia vagy a magyar Alföld. Néha egészen az egykori Monarchia rajzolódik ki írói földrajza nyomán. Nem véletlenül, mert a császárságot (ironikus) nosztalgiával emlegeti, és őfelsége, Ferenc József születésnapját augusztus 18-án mindig megünnepli egy berúgással.

Néha az az érzésünk támadhat, hogy Stasiuk valójában provokál bennünket, amikor közép-kelet-európai utazásainak „legleputtyantabb" élményeit értékeli legeurópaibbnak. Vasúti restiket, szutykos állomásokat, üres kisboltokat, falusi kiskocsmákat stb. Provokatív módon Kelet-Közép-Európát Európának nevezi. De mire az ember agyába „beenné" magát ez a meggyőződés, nyomban reflektál rá. Számára Nyugat-Európa „üveg"-szerű, nem más, mint az ezer tükör országa. Érdekes, ahogy Brueghel *Vadászok a hóban* című képét elemezve megállapítja, egyértelműen a mai helyzetre (is) vonatkoztatva a XVI. századi flamand életképet: „Ebben a világban már valószínűleg nincs semmi tennivaló: a táj a vászon széléig tökéletesen humanizáltnak látszik."

És végül, esszéfuttatása végén összefoglalja, hogy mit is jelent akkor közép-európainak lenni: „...élni a soha nem létezett Kelet és a túlságosan is létezett Nyugat között. Ezt jelenti »középen« élni, míg ez a közép valójában az egyetlen valóságos »szárazföld«." Az ő Európája az a föld(rajzi hely), ahol értjük egymást, ahol a regényeink hőse nem más, mint a regény írója, és ahol nem lepődünk meg azon, hogy a regény végére a hős nem változik egy cseppet sem. Ahol reggelire hagymás tojást eszünk, előtte körtepálinkát iszunk stb. Mégis, ebben a közegben megvilágosodásszerűen ismeri fel, hogy nemcsak egy fixaideát dédelget magában, hanem valójában is európainak tekintheti magát. Mosás közben ugyanis valamelyik multinacionális mosóporos doboz címkéjére téved a tekintete, ahol saját anyanyelvén szólnak hozzá, sőt, a többi közép-európai nyelven is tudtára adják, hogy fékezett habzású mosóporral van dolga...

(Fordította Körner Gábor. JAK–Kijárat Kiadó, Budapest, 2004. 137 oldal, 1200 Ft)

Andrzej Stasiuk: Dukla

„Mindig szerettem volna könyvet írni a fényről." Nyilatkozza valahol a könyv közepén a „kortárs lengyel irodalom fenegyereke"-ként (el)ismert és ismertetett Stasiuk. Ez a könyv mégsem a fényről szól, hanem Dukláról. A lengyel-szlovák határon található, hol érdekesnek, hol pedig teljesen érdektelennek beállított kisvárosról, és annak környékéről. Hogy hány felől lehet például megközelíteni egy ilyen kisvárost. S hogy minden égtáj felől más élményt ad, és hogy van valami, amiért az író-főszereplő számára érdemesnek tűnik több ízben is visszatérnie oda.

És ez a „valami" foglalkoztatja egyfolytában az írót...

Ugyanakkor a fény is folyamatosan szerepet kap, no meg a helyi kiskocsmák, kisboltok, kisvendéglők, templomkertek és természetesen az emlékek. De mesélés közben folyton elkalandozik, elmeditálgat a látott és elképzelt dolgokon. Ettől aztán, hiába a remek gyerek- és kamaszkori történetbetétek, a táj- és helyleírások, mégis egyre inkább az az ember érzése, hogy valójában egy esszéregényt olvas, ahol a környezete, a körítés csak ürügy, hogy az író elmondhassa gondolatait, számot adhasson nézeteiről. És ezen a ponton nagyon rokon szöveg az Európa-könyvben szereplő esszéjével.

Ezt talán a szerző maga is érezhette, hisz a könyv nagy részét kitevő Dukla-fejezetek után nagyon érdekes, és csak tematikailag odaillő, kitűnő kisprózákat illeszt gólyákról, békákról, rovarokról. Ami azért is furcsállható, hiszen a könyv addigi részei, sokirányúságai ellenére nagyon egységes stílusban íródtak. Higgadt, nyugodt és bölcs (esszé)prózában, amelyből csak impulzusokat kapunk arról, miért is centrális hely Stasiuk számára Dukla és környéke.

De így is van ez rendjén, mivel így nem kell ránk erőltetnie saját elképzeléseit, csak elmondta a saját verzióját, mi meghallgattuk, és eldönthetjük, érdemes-e Duklába utazni avagy sem.

Én úgy látom, Dukla valamiként egy régi, eltűnőben lévő világ metaforája, ahol az éppen eltűnőben lévő idő nyomában egy nagyon eredeti, lengyel író lépeget. Talán azt akarja mondani, hogy figyeljünk nagyon az ilyen helyekre, mert mindjárt eltűnik, és múlttá változik, soha többé nem lesz lehetőségünk ilyen élményekre.

Talán erről szól, de ebben egyáltalán nem vagyok olyan biztos...

(Fordította Körner Gábor. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 2004. 237 oldal, 1990 Ft)

Adam Zagajewski: Bármi is történt

Ezt a kis képeslap-mutogatósdit valójában Zagajewskivel kellett volna kezdeni. Nem csak azért, mert a két előző szerzőnél eggyel idősebb generációhoz tartozik, bár régóta tudjuk: a szerző munkájának minősége és kora közt nem feltétlenül kell egyenes arányosságot feltételeznünk, mégis. Azért némileg számít valamit a tapasztalat, főként a történelmi tapasztalat. Zagajewski ugyanis a 2. világháború vége után egy hónappal született, Lembergben. Ahonnan aztán a szülei, még csecsemőkorában el is költöztek, egy lengyelországi iparvárosba, hogy aztán a családi hagyományban a Lemberg-mítoszt idealisztikus fény ragyogja be. És hogy Zagajewski számára az egész gyerekkora két városban teljen, egy valóságosban és egy képzeletbeliben. Ez az élmény azonban egy életre meghatározó lett, sőt, költői és írói alapanyag is.

„Lembergbe utazni. Melyik állomásról utazzunk / Lembergbe, ha nem álmunkban, hajnaltájt..." – kezdődik a *Lembergbe utazni* című verse, majd így fejeződik be: „Lembergbe utazni, hiszen / létezik, békésen és tisztán, akár egy / őszibarack. Lemberg mindenhol jelen van." Képzelt és valóságos lembergi élményeit *Két város* címmel esszében is megírta, így biztosak lehetünk a költői anyag valóságos háttere felől. Mint ahogy a jobbnál jobb, szikár és szép verseket illetően is, hogy Zagajewski tipikus, mai költő. Versei egyszerre könnyedek és mélyek, egyszerűek és tömörek, érzelemdúsak és mégis visszafogottak. És éppen ezekből, az ilyen ellentmondásokból épül, építkezik a költészete, mint az az utószó gyanánt olvasható interjúból is kiderül. Költészete egyszerre mai, vagyis friss és időtlen, vagyis valószínűleg időtálló. Egyetlen aggály merülhet csak fel költeményeivel szemben: időnként már-már elviselhetetlenül szépek... Miközben hihetetlenül inspiratívak, és az ember leragad egy-egy részletnél, és nagyon sokáig képtelen szabadulni a hatás alól. Mert nagyon más ez a költészet, mint amit mifelénk ismerünk, prózában íródik ugyan, mégis van zenéje, mélyzengésű és elégikus.

Szerencsés dolog volt a fordító részéről, hogy lehetősége adódott utószóként interjút készíteni a költővel. Zagajewski esetében ez azért fontos, mert nem mitizálja költészete mögötti életét, hanem éppen lerombolja ezeket a köré szövődő mítoszokat. Például, hogy a nyolcvanas évek elején nem politikai okokból hagyta el Lengyelországot, hanem „egy nő kedvéért"... (Hogy aztán húsz év múlva majd visszaköltözzön Krakkóba...) Azt is elmeséli, hogy milyen véletlen folyamán került az amerikai terrortámadás utáni megemlékező számba, a *New Yorker* hetilapba egy verse, és hogy ezekhez a drámai víziókhoz neki nem kellett a New York-i tragédiát átélnie, elég volt Kelet-Európában születnie...

A történelmi perspektíva tehát ugyanolyan fontos számára, mint fiatalabb kelet-európai szerzőtársainak, például Andruhovicsnak és Stasiuknak...

(Fordította Zsille Gábor. Orpheus Kiadó, Budapest, 2004. 127 oldal, 1200 Ft)

ÚJRA KAPHATÓ!
Szabó Gábor Filmes könyv. Hogyan kommunikál a film?
A Nemzetközi Könyvfesztiválon **20% kedvezménnyel** vásárolhatják meg a Kongresszusi Központ II. emeleti 316-os pavilonjában.
Ab Ovo Kiadó
www.abovo.hu

Erzsébetligeti Színház – Corvin Művelődési Ház
1165 Budapest, Hunyadvár u. 43/B.
Tel.: 401-8091, fax: 401-8099
e-mail: info@corvinmuvhaz-16ker.hu
http://www.corvinmuvhaz-16ker.hu
április 28., 19 óra
Neil Young sétány koncert
április 30., 19 óra
Vágy a szilfák alatt dráma
Az előadásokra jegyek az Erzsébetligeti Színházban válthatók.

Az Osiris Könyvesház (Bp., V., Veres Pálné u. 4–6.) sikerlistája

1	Pataki Ferenc: A Nékosz-legenda	*(Osiris)*
2.	Paul Auster: A végső dolgok országa	*(Európa)*
3.	Köpeczi Bócz Edit: Az Állami Egyházügyi Hivatal tevékenysége	*(Akadémiai)*
4.	Judith Butler: Jelentős testek	*(Új Mandátum)*
5.	Frithjof Schuon: A vallások transzcendens egysége	*(Kvintesszencia)*
6.	Hans Urs von Balthasar: A dicsőség felfénylése	*(Sík Sándor)*
7.	Bernáth László: Bevezetés az újságírásba	*(Dialóg Campus)*
8.	Georg Simmel: A pénz filozófiája	*(Osiris)*
9.	Laczkó Krisztina–Martonfi Attila: Helyesírás	*(Osiris)*
10.	Ladislav Klíma: Abszolút Akarat Vagyok	*(Kalligram)*

PETEPITE
Dedikált Könyvek Boltja
1136 Bp., Pannónia u. 24.
Ötven magyar író könyvét a kért névre dedikáltathatja.

HETÉNYI ÁGNES:

Ideálképtár

■ *Kieselbach Tamás: Modern magyar festészet 1892–1919. Kieselbach Galéria és Aukcióház, Budapest, 2003. 650 oldal, 19 800 Ft*
■ *Kieselbach Tamás: Modern magyar festészet 1919–1964. Kieselbach Galéria és Aukcióház, Budapest, 2004. 840 oldal, 29 900 Ft*

Ritka jelenséggel van dolgunk. Nem gyakori, nem éppen elterjedt szokás ugyanis ma Magyarországon, hogy a kultúrában szerzett jövedelmet visszaforgassák a kultúrába, és ne luxusfogyasztásba, ingatlanba vagy más, nagyobb profitot ígérő vállalkozásba fektessék. Kieselbach Tamás galériatulajdonos, kiállítások, aukciók szervezője és rendezője – mellesleg sok fiatal művészettörténész mintaképe –, immár nem is először, könyvkiadásra adta a fejét, és nem is utolsósorban: a pénzét.

A könyvtől, illetve könyvektől – merthogy két kötetről van szó – valóban beszakad az asztal. Mármint a súlyuktól és nem csak attól. Kieselbach ezzel a két óriási kötettel beleszólt a nyugati nyelvekből fordított, mihaszna vagy kevésbé mihaszna megaalbumok jelenkori, magyarországi dömpingjébe, és kiadott, szépen sorban, két hatalmas albumot a magyar festészet legújabb kori történetéről. Az első kötet 1892-től halad 1919-ig, a második 1919-től 1964-ig.

A könyv nem kevesebbre vállalkozik, mint annak bemutatására, hogy Magyarországon milyen nagyszerű festészet bontakozott ki az új- és legújabb korban. Csak a festői kvalitásra koncentrál, s így sikerül érzékeltetnie, hogy milyen elmélyült képek, milyen életművek és festészeti korszakok, irányzatok, iskolák és mesterek jelzik e műág hazai sorsának alakulását. Azt, hogy párhuzamosan és egymásutániságukban hogyan bontakoznak ki a festészeti irányzatok, majd enyésznek el a következő, egymást átmetsző tendenciákban. Az újszerű és felettébb érdekes az egészben az, hogy honnan is nézi, közelíti a két kötet témáját. Nem a Nemzeti Galéria gazdag gyűjteménye alapján mondja fel iskolásan a magyar festészet e hosszú, jelentőségteljes, több mint hetvenéves időszakának történetét, hanem bevezet egy régi-új szempontot. A műgyűjtését. VAGYIS visszaállít jogaiba egy történeti – nemcsak művészettörténeti, hanem művelődéstörténeti – szempontot. A gyűjtemények kialakulását és létét teszi meg tehát egyik vezérlő elvének, illetve válogatása merítőedényének. Erről szól a bevezető tanulmány, de a koncepciót nemcsak ez tükrözi, hanem az is, hogy a könyv (merthogy ez valójában *egy* könyv, még ha fizikailag kettőnek is kellett lennie) összeállításának ez az alapvető szempontja. Kieselbach számára csak az egyik forrás a Magyar Nemzeti Galéria, és a többi magyarországi múzeumi gyűjtemény is. A többi lelőhely magánkézben van. Ilyen perspektívából nézve sokkal teljesebb és gazdagabb a kép, mert rálát még a külföldi magángyűjtemények darabjaira is. Joggal nevezte tehát ideálképnek egy interjúban azt, amit összeállított. Meg persze azért is, mert a sorba felvett sok olyan művet, amelyeket nemigen ismertünk, vagy még soha nem reprodukálták. Meg persze azért is, mert sok mű kvalitásait nem ismertük el vagy fel, lévén a korszak vagy a festő „ütősebbnek" tartott darabjai gyakran elnyomták őket. Nagyon nehéz lenne itt festőneveket, műveket citálni, hiszen az esetleg túlreprezentáltnak vélt alkotók festményei is pompásan illeszkednek a szerkesztői bravúr eredményezte tematikus bemutatás képsoraiba.

Lehet, de nem érdemes vitába szállni Kieselbach válogatásával. Lehet, mert létezik a „bevett", általánosan elfogadott, közmegegyezéses, és a korábbi kiadványok reprodukcióiban megjelenő „panorámakép", az a bizonyos kánon. A két kötetben pedig nagyon sok olyan festmény reprodukciója szerepel, amely korábban e festészeti kánonból kimaradt, bele sem került, vagy más hangsúllyal, más összefüggésben szerepelt. De nem érdemes vitatkozni vele, mert ehhez a kánonhoz viszonyítva mindannyiunk víziója mindenképpen más és más. Elvehetünk, hozzátehetünk egy-egy művet, átrendezhetjük őket saját, belső képtárunkban. Kieselbach elénk tárt egy sor „új" művet, és kérdés, hogy bele fognak-e kerülni ezek az újonnan reprodukált képek a kánonba, azaz vannak-e köztük olyanok, amelyek nélkül ezentúl nem lehet összefoglalóan, teljességre törekedve tárgyalni a magyar festészet e periódusát. Elfogadjuk-e azokat az arányokat, amelyeket most ez a könyv kínál fel, módosulnak-e az összkép Kieselbach ajánlotta belső viszonyai, és hogyan? A választ nyilván majd csak évek múlva tudjuk meg.

Hajdanán, egyszer az egyetemen, a művészettörténeti tanszéken az egyik professzor megkérdezte a szigorlatra készülő negyedéveseket, hogy melyik a nehezebb, az „egyetemes" (ami persze az európai művészetet jelentette) vagy a magyar művészet megtanulása. A válasz egyértelműen az volt, hogy a magyar mindig sokkal „problematikusabb". Nos, ezt a „problematikusságot" tökéletesen tükrözik a mindkét kötetet bevezető rövid tanulmányok. Ezek az esszéjellegű, terjedelmükben erősen korlátozott tanulmányok pompás eligazítást adnak a modern magyar festészet alapvető kérdéseiben. Mitől olyan ez az anyag, amilyen, mely pontokon és hogyan ment előre, és mikor torpant meg a modernizálódás, hol vannak az európai igazodási pontok, hol a hazai zárványok, mely életművek milyen szellemet, hagyományt vagy választott irányzatot bontakoztatnak ki, visznek tovább? Kieselbach nagy erudícióval választotta ki mind az egyes tanulmányok témáját, mind a felkért tanulmányokat megíró művészettörténészeket. Nehéz dolguk volt, mert viszonylag kis terjedelemben kellett összefoglalniuk témájukat. Mégis erős és biztos orientációt kellett adniuk, és ki kellett fejteniük a nem maguktól értetődő kérdéseket. A szerkesztővel összhangban friss szemmel tekintettek ők is témájukra, és sikerrel foglalták össze azt a sok adatot, összefüggést, amit témájukról tudnak.

A könyv sok erényét citáltam ide, ha nem is mindet. Hagytam az olvasónak is felfedeznivalót. De van még egy, amit nem mulasztanék el. Azt, hogy a könyv angolul is megjelent. Sajnálkozni, panaszkodni szoktunk, hogy külföldön nem ismerik a magyar művészetet, és ez igaz még a nemzetközi szakmai közönség nagy részére is. Ez a könyv kétezer-ötszáz képpel és okos tanulmányokkal Magyarországon kívül is érvényessé teszi a modern magyar festészetet. Nagy lehetőség.

NYERGES ANDRÁS:

Gömbös színe, Gömbös visszája

■ *Gömbös Gyula: Válogatott politikai beszédek és írások. Szerkesztette és az utószót írta Vonyó József. Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 792 oldal, 3980 Ft*

„Egy Gömbös Gyuláról föl lehetett tenni, hogy mikor eszméinket a rádióba belekiáltja, a Berzsenyiekkel rokon dunántúli középnemes vér az, ami felharsan" – írta Németh László 1939-ben. Hogy az író itt a maga és barátai illúzióját magyarázza, azzal most ne törődjünk – a Gömbös-jelenség másokat is sikerrel tévesztett meg (az „októbrista" múltja miatt vegzatúráknak kitett, a húszas években a polgári radikális *Független Szemlé*hez tartozó Révay József, a klasszika-filológus például 1934-ben Gömbös életrajzírójának szerepére vállalkozott), de a lényeg éppen az, hogy a mostanában sorozatosan megjelenő Gömbös-apológiák (meg az 1989 előtti Gömbös-exorcizmusok) helyett Vonyó József – mint válogató és mint egy alapos és méltányos Gömbös-tanulmány szerzője – felnőttként kezel bennünket, s magukat a dokumentumokat adja kezünkbe: a Gömbös-textust. Hogy abból ítéljük meg, mit lehetett és mit nem lehetett föltenni róla.

Ha nem is volt „politikai gondolkodó", szöveget Gömbös is bőven termelt. A MOVE-alapító energikus, ifjú tiszt Buza Barnát és Hock Jánost 1919 márciusában mint „sátánt" interpretálja, mondván: „rosszabbak ezek, mint zsidótársaik". Számára Károlyi Mihály „tökéletlen agyú, degenerált gróf". Ezzel szemben páter Zadravetz a „szegedi Capistran". Amikor a T. Házban azt hallja, hogy valaki Grünwald Bélára, a *Régi Magyarország* kiváló történész szerzőjére hivatkozik, így torkollja le: „Semmiféle Grünstein vagy Grünwald véleményére nem vagyok kíváncsi!" Mindez a pályakezdő politikus kvalitásérzékét, modorát fémjelzi. Ennél valamivel többet az mond, amit 1922-ben árul el magáról: „Fanatikus pártember vagyok. Az ország nehéz helyzetében csak fanatikus pártemberekre van szüksége a nemzetnek." Hoppá, mondhatja, aki tud egyet s mást a hatalomra került Gömbösről, s az általa falanxszá szervezett NEP-ről is. Politikusok felfogását olykor a spontán szóhasználat jobban elárulja, mint a tartalom: „Igérem Önöknek, hogy a konkolyhintőket ki fogjuk irtani" – mondja Gömbös 1922 májusában. S hogy kormányra kerülve mivel fog kísérletezni, azt már 1922 júniusában, képviselőként deklarálja: „akarunk egy erős kormányt, amely nem a jogi normák szerint, hanem a nemzet érdeke szerint cselekszik" – márpedig, hogy mi a nemzet érdeke, annak eldöntésére mindig (ma is) a Gömbös-fazonú politikusok vindikálják maguknak a jogot.

Évtizedek óta meddő vita zajlik arról, hogy Hitler vagy Mussolini szisztémáját akarta-e átültetni a magyar valóságba, pedig ezt már eldöntötte ő maga, amikor 1923 októberében arra ürítette poharát, hogy „egy egységes magyar fasizmus alakuljon ki a mozgalomból, amelyet mi kezdeményeztünk". Vonyó József tanulmánya ebben is példásan igazságos: precízen kimutatja, hogy Gömbös, Hitler és Mussolini koncepciói közül a magyar mindkét másikat megelőzte, és „hasonlóságok már akkor léteztek, amikor még szó sem lehetett átvételről". S mert a népi írók illúziói felől indultam el, nézzük, mit igazol ezek közül például az, amit Gömbös 1923 decemberében, a parlamentben mondott: „Nekem fontosabb a nemzet szempontjából megvédeni egy 4-5000 holdas nagybirtokost, aki a magyar vérségnél fogva közelebb áll hozzám, mint a háború alatt birtokot szerzett olyan 500 holdas idegen birtokost, aki a nemzettel s velem lelki közösségben nincs." Lám, Veres Péter mintha ezt fűzné tovább, amikor „az indogermán polgárság" ellen érvelve megjegyzi: „Akkor már bizonyos, hogy fajmagyar nemes uraink közelebb állanak hozzánk." És megint egy árulkodó stílusfordulat Gömböstől: „Az olyan kapitalizmust, amely nem nemzeti, utálom. Ezt agyon kell bunkózni." Ugyanezért érdekes Gömbösnek a *Szózat* 1924. IX. 30-i számában közölt jóslata is: „Eljön az idő, amidőn a ma meghunyászkodó magyar polgári társadalom fogvacogva fog könyörögni: hol van az a Héjjas Iván?" (Héjjas Iván: lásd kiirtás, lebunkózás.) Gömbös antiszemitizmusát illetően az idézést egyrészt a bőség zavara nehezíti, másrészt nem akartam a húszas évek elejének utcai atrocitásait ösztönző-megideologizáló szövegekből választani, annál fontosabbnak tartom viszont azt az 1926 februárjában (tehát már a konszolidáció kellős közepén) a *Svenska Dagbladet* magyarországi tudósítójának adott (s a kötetből hiányzó) nyilatkozatát, melyben ez áll: „Ön nyilván lát az utcán színes sapkájú diákokat, ezek a mi szervezetünkhöz tartoznak. Ezek közt 15.000 olyan van, aki esküt tett a kezembe, hogy életét a zsidók elleni harcnak szenteli. Minden évben néhány ezer kilép a nyilvános életbe. Hiszi-e Ön, hogy a zsidók csakhamar érezni fogják a szorítást a nyakukon?" Ugyanebben az évben jelenti ki az *Ébredők*nél: „Ez legyen a jelszó: faji elkülönítés!" Vagyis: Gömbös sem ebben, sem más ügyekben sosem árult zsákbamacskát.

1927-ben, a numerus clausus módosításáról szóló parlamenti vitában például deklarálta: „Őszintén megmondom, nem vagyok demokrata." Kormányfőként, 1933-ban is megmaradt ennél: „Ez az általános, titkos és egyenlő demokrácia, a »nyugati« demokrácia, az úgynevezett gerstlidemokrácia, ez, testvérek, már egyszer elvezetett oda, hogy ez a nemzet majdnem elveszített mindent." Afelől sem hagyta kétségben támogatóit, miszerint „én nemhogy nem radikális, de semmiféle földreformot nem akarok". (1935. II. 15.) Kérdés persze, hogy mindaz, amit Gömbös (becsületére váló nyíltsággal) hirdetett, ráterhelhető-e „a Berzsenyiekkel rokon dunántúli középnemes vér" számlájára? Ez a kötet egyebek közt azt bizonyítja, hogy azoknak, akik Gömbös támogatására „új szellemi frontba" tömörültek, tudniuk kellett, ki és mi mellé állnak ki – s ha Gömbös színe nem támasztott bennük kétségeket, talán – kimondani is alig merem – épp a visszáját találták bizalomgerjesztőnek.

Obszcén, kegyetlen,
nyers a versem?
Mondhattam volna
szelíden, szebben?
Megbotránkoztat?
Haragszol rám?
Nem a valóság,
a vers a botrány?

Nógrádi Gábor
Ki érti ezt?

PRESSKONTAKT Ára: 1260 Ft

Örkény István: Pisti a vérzivatarban

„Aki feltámadt: Örkény Pistije, pontosabban – PistiPistiPistiPistiPisti. Feltámadásának színhelye: a Vígszínház nagyszínpada."
(Földes Anna, Criticai Lapok, 2005/2.)

„...Igazi dobás Gálffi László Pistije. Lezseren sétál évtizedeken lépve át, mosolyogva szorong, meghal, felkel (...) nincs fakszni, minden természetes..."
(Almási Miklós, Kritika, 2005/2.)

„E nehéz játékfeladatot Harkányi Endre talán élete legjobb alakításával oldotta meg..."
(Almási Miklós, Kritika, 2005/2.)

„Az idő előre, hátra folyik Rizi néni (Börcsök Enikő) posztmodern történelmi varázslatában..."
(Almási Miklós, Kritika, 2005/2.)

„Lukács Sándor... személyiségének súlya hozzájárul ahhoz, hogy ne egy ellenszenves mitugrász, hanem egy eltorzult hatalom reprezentánsa maradjon meg emlékezetünkben."
(Földes Anna, Criticai Lapok, 2005/2.)

Vígszínház jegypénztára: 329-2340
http//www.vigszinhaz.hu

AZ ÍRÓK BOLTJA ÁPRILISI PROGRAMJAI

➧ **19., KEDD** – POLAR – Andersen felnőtteknek. Bemutatja: Győri László. Közreműködik: Vallai Péter.

➧ **20., SZERDA** – ERNST MÚZEUM – Dorottya Könyvek 4. P. Szabó Ernő: Móder Rezső. Bemutatják: Pataki Gábor és P. Szabó Ernő. Közreműködik: Sáry Bánk.

➧ **21., CSÜTÖRTÖK** – KIJÁRAT – Kritikai Zsebkönyvtár Sorozat. Mester Béla: Szilágyi István – hatalom, ember, technika. Bemutatja: Thomka Beáta.

➧ **26., KEDD** – KÉTEZEREGY KIADÓ – Silvio Gesell: A természetes gazdasági rend. Vendégeink: Dr. Drábik János, Győrffy Ágnes. Bevezeti: Benda Judit.

➧ **27., SZERDA** – TERC SZAKKÖNYVKIADÓ – Rajk László: Réteges építészet. A könyvet bemutatja: Peternák Miklós.

➧ **28., CSÜTÖRTÖK** – KALLIGRAM – TISZATÁJ. Sándor Iván: Mikoriak a golyónyomok? Századvégi történetek – Tanulmányok, kritikák S. I. munkáiról. Bevezeti: Olasz Sándor. A szerzővel beszélget: Forgách András és Mészáros Sándor.

1828
AKADÉMIAI KIADÓ
AKADÉMIAI KIADÓ
Vevőszolgálat
1519 Budapest, Pf. 245
Tel.: 464-8200
Fax: 464-8201
E-mail: custservice@akkrt.hu

Várjuk rendezvényeinken

2005. április 22-én 14 órakor a Lehár III. Teremben
Fenntartható a fejlődés?

2005. április 22-én 17 órakor a Lehár III. Teremben
Az angolon kívüli világ

2005. április 23-án 15 órakor a Brahms Teremben
Szakkönyvkiadás – szaknyelvek – szakszótárak

Kiadványainkat a P 24 standon 20% kedvezménnyel árusítjuk!

dégszám csökkenésében a romló

Népszabadság
97. 11. 10

KIESELBACH Tamás

Krém a falon, a klasszikusok helyén

Két galéria forradalmi találkozása november hetedikén

Jó piac a műalkotásoké

SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Galériásnak lenni jó: nem kell hozzá más, csupán egy szépen kitakarított, egyébként teljesen üres szoba, néhány ravasz fényű, plafonra erősített lámpa, egy-két szög a falba és némi szimat, amely jelzi, hogy mit lehet eladni a műtárgypiacon.

Lehet, hogy nem ennyire egyszerű ez, ám a kívülálló számára nagyobb titokra nem derülhet fény még akkor sem, ha bennfentes arcot ölt, és órákig kereng egy kiállításmegnyitón, amelynek történetesen valamelyik ismertebb galéria ad otthont. E sorok szerzője ezzel próbálkozott, művészfeketébe öltözött, és ellátogatott Kieselbach Tamás hatszáz négyzetméteres Szent István körúti galériájába. Ahol nemrég a Paprika étterem szaftos töltöttpaprikája és úttörőgombóccal körített marhapörköltje jelentette az élvezetet, ott most a vegytiszta művészet szelleme tölti meg gyönyörűséggel a lelkeket.

A meghívó szerint nagy nap volt a pénteki, merthogy „november hetedikén két galéria forradalmi találkozásának lehetünk tanúi". Mégpedig azért, mert Kieselbach Tamás, akiről a Vígszínházban rendezett, elképesztő sikerű aukciója óta köztudott, hogy a mára már klasszikussá vált képzőművészeti értékeket szereti (árulja, árverezi), ezúttal Szalóky Károly Várfok utcai kortárs galériáinak anyagát tette közszemlére, egyfelől gyönyörködtetés, másfelől értékesítés céljából.

Szerző tehát pezsgőspoharat ragadott, és a bennfentes közönséggel együtt igyekezett értő képpel nézegetni Bak Imre, Böröcz András, Bukta Imre, Fehér László, feLugossy László, El Kazovszkij, Klimó Károly, Mulasics László, Nádler István, Szirtes János és Szotyory László munkáit. Hökkenten állt meg Bukta Imre Kertkapu című alkotása előtt, melynek anyaga gyufaszál és kertkapu, vagy a művész másik képe előtt, mely a Délibáb a Hortobágyon címet viselte, és tetőfedéshez használt palából, szotyolából, kukoricaszemekből továbbá festett tehenekből komponálta a mester. Aztán nézte még erősen Böröcz András ceruzákból faragott türelemszobrait, elgondolkozva bicegtette a fejét El Kazovszkij Vándorállat a sivatagi homokozóban című alkotása előtt, amelyről – miként a művésznő korábbi munkáiról – különös tűfejű kutyák bámulnak elő egy igen furcsa környezetből. Volt, ami a tudósítónak kevésbé tetszett, erről most ne essék szó, arról már inkább, hogy otromba hibákat is elkövetett, például egy kép előtt állva fecsegett, egy másiknak hosszú percekre neki is dőlt, amikor éppen lazára akarta venni a figurát.

Budapesten egyébként galériásnak lenni nemcsak azért érdemes, mert nincs szükség kacifántos belsőépítészeti megoldásokra, se drága berendezésekre, hanem azért is, mert a műalkotásoknak igencsak jó piacuk van manapság. Az aukciókon tavaly egymilliárd forintért keltek el műtárgyak, amelyek közül a pálmát Munkácsy Mihály Kézimunkázó ifjú hölgy ablaknál című festménye vitte el, tizenkétmilliót fizetett érte valaki. Tudta mindezt a tudósító is, ám ezúttal az ő lelkét is a forradalmiság hatotta át, miközben többeknek bevallotta, örül annak, hogy végre már van itten egy kortársművészeti krém, amelynek művei immár százezrekért, milliókért találnak vevőre, meg azt is mondta, hogy kíváncsi volna arra, hogy mit szólnak a november 22-éig látható kiállításhoz a Falk Miksa utca antikvitásboltjaiba igyekvő testőrszakon végzett újgazdagok, a decens urak és a rókagalléros dámák, akik köztudottan megvetik a jelen generáció „krikszkrakszait", és akkor még enyhén fogalmaztunk.

Trencsényi Zoltán

pen végre meg is találhatunk. Kávéházi kisszótára segít közelebb kerülnünk a kávéházi kultúra feledésre vetett rétegnyelvének szavaihoz, a tágas bibliográfia a kötet szövegeinek pontos helyleírása mellett szakirodalmi tájékoztatást is nyújt. Harmincnyolc fénykép teszi tágassá a kötetet, nem egy közülük itt lát először napvilágot. (A hazai viszonyok között erényként kell említenünk a pontos képjegyzéket is.) Ott van végül a névmutató és a könyvben föllelhető vendéglátóhelyek mutatója, ami gyorsan átláthatóvá, kezelhetővé teszi a kötetet. A majd' háromszáz oldalon található kisszámú hiba egy reménybeli utánnyomás során könnyen javítható lesz, s addig is a művelt olvasó megelégedésére szolgál: lám, észrevette őket.

Épül tehát lassan a szellemi kávéház. Vajon testté lesz-e újra?

Zeke Gyula

ve a ma esti nyitóünnepséget a Hősök templomában és a 22-i jótékonysági Erzsébet-bált. Az utóbbinak ezúttal is lesz ingyenes változata: az Almássy téri Szabadidőközpont 15-i Böskebálja.

A kulturális események közé egy politikai is került: 12-én délután öt órakor – Önre tartozik címmel – *Bakonyi Karola* polgármester részvételével lakossági fórumot tartanak az Almássy téren. A programok között kiállítások, hangversenyek, diák- és lakossági sportrendezvények, előadások és filmvetítések szerepelnek. (Az Ernával egy időben, 14-én lesz a Volt egyszer egy Almássy tér című zenés irodalmi est, amely a szervezők szándéka szerint a későbbi állandó irodalmi kávéház alapja lehet.)

Az Erzsébetvárosi kulturális napokat a 23-i gálaműsor zárja, amelyet szintén az Almássy téren tartanak.

L. K.

A felüljáró mindjárt kész, de mi lesz

A csütörtökre virradó éjjel megkezd zös bevezető szakaszának budaörsi c felett átívelő felüljáró utolsó elemein vezető utakat is. A munkát egy terül vásárlóközpont már áll, ennek ellen nyes építési engedélye. Az engedély tíz-százezer forintra bírságolják az A

A lakossági indulatok csillapodása után úgy tűnt: sínen van minden a budaörsi Auchan bevásárlóközpont körül. A csomópont közelmúltbeli alapkőletétele is ezt sugallta. Információink szerint még legalább három akadállyal kell megbirkóznia a beruházónak. Az első és legfontosabb az építési engedély. Egy májusi, nem jogerős bírósági végzés értelmében az áruház építését azonnal le kellene állítani. Az Auchan-csarnok jogellenesen épül a végzés kiadása óta. Annyira jogellenesen, hogy Budaörs polgármesteri hivatala, mint elsőfokú hatóság, folyamatosan, kétnaponta bírságolja a beruházót. *Dr. Dudás*

ron Vectrát

y: 1:100!

Ha Ön **november 1.** és **december 31.** között veszi át új Opel Astráját, akkor **1:100** esélye van arra, hogy helyette egy **Vectra GL Plus (1.6 16V)** gépkocsit kap!

Számoljon! Ilyen esélye nem sok helyen van!

Az akció pontos részleteit és feltételeit megtudhatja márkakereskedésünkben!

OPEL

PEL MAXABO
Szerviz, Alkatrészáruház
buda, Bécsi út 254.
x: 250-7373, 250-7371,
368-2299

A legkisebb fiú, KAMAT-ROLL. Úgy pörgeti és forgatja a pénzt, hogy az a legtöbbet fialja. Találkozhat vele fiókjainkban munkanapokon 8.00- 18.00 óra között, vagy az éjjel-nappal ingyenesen hívható 06(80)20-40-60 telefonszámon.

3 hónapra évi

20%

EBKM 21,62

KAMAT ROLL
RULÍROZÓ BETÉT

A KAMATKIRÁLY

HBW EXPRESS
TAKARÉKSZÖVETKEZET

Budapest, V. Balassi B. u. 9-1 Tel: 302-2244
Kispesti Centrum Áruház Tel: 281-1940
Solymár, Várhegy Üzletház Tel: 06-26-363-467
Gödöllő, Dózsa Gy. út 1-3. Tel: 06-28-419-789

KIESELBACH & EINSPACH

KIESELBACH TAMÁS és EINSPACH GÁBOR

tisztelettel meghívja Önt és barátait EGRY JÓZSEF (1883–1951) festőművész gyűjteményes kiállítására, amely 2007. április 14-én 11.00 órakor nyílik a Kieselbach Galériában (Budapest V. Szent István krt. 5.). A kiállítás megtekinthető 2007. április 14-től április 22-ig, minden nap 10–18 óráig.

TAMÁS KIESELBACH and GÁBOR EINSPACH

cordially invite you and your friends to the exhibition of the collected works by JÓZSEF EGRY (1883–1951). The exhibition will be opened at 11. a.m. 14th April, 2007. The paintings are on view in the Kieselbach Gallery, at 5. Szent István krt. Bp. V., from 14th April to 22nd April 2007, every day, from 10. a.m.to 6. p.m.

INFORMÁCIÓ / INFORMATION
Kieselbach Galéria, H-1055 Budapest, Szent István krt. 5.
Tel./Phone: (36-1) 269 3148, 269 3149 • Fax: (36-1) 269 2219
www.kieselbach.hu • E-mail: gallery@kieselbach.hu

Egry József (1883–1951): *Napos domboldal*, 1930-as évek eleje, (56 x 43,8 cm, olajpasztell, papír, j.j.l.: Egry József, Badacsony) • Városi Művészeti Múzeum, Győr – Radnai gyűjtemény

DM

Bardoly István
Budapest
XX.u. 1.
1172

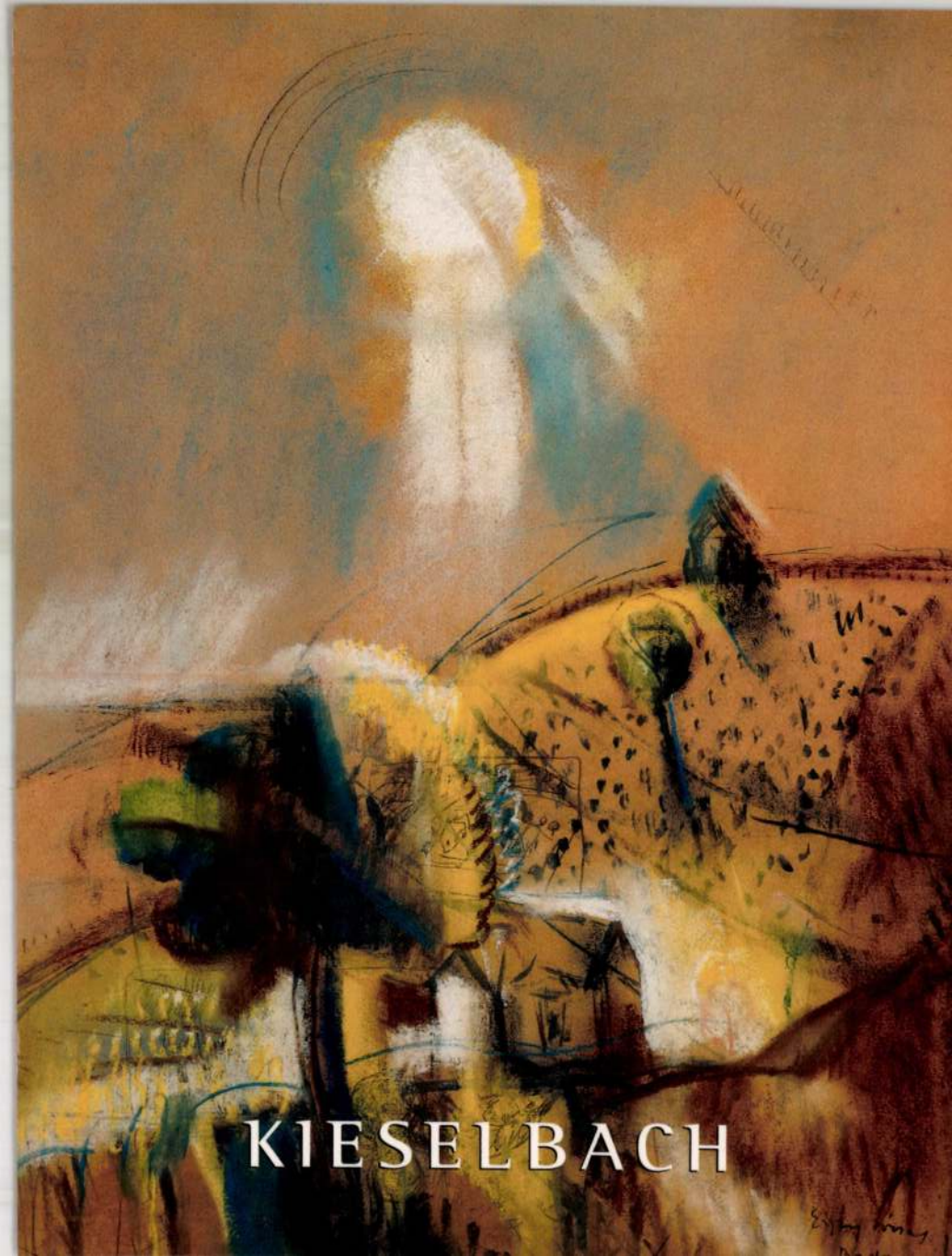
KIESELBACH

Kieser

läsd

Perlajst 43 l

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Kieser rezin

Meissner festő

mincs
ced
z

Bethlen Gábor
lovaskepe. Fenti fest-
menye után fenti
metszette.

Repr.
Ferenczi Zoltán
Rímay János
(1573 – 1631.)
Magy. Tört. Élet
Bp 1911. 153. l.

az üzem birtokosa (felelős vezetője.)

Kieser, E.

II. Ferdinand Király
lóháton

l.

Harsányi

13. l.

14. l.

rok jellemzése.

t,következtében a müemlékekben,
értékekben előállott károkról
ltek; a vonatkozó adatokat és
Statisztikai Hivatal, illetőleg
ága őrzi.
tikai Hivatal összeállitásait or-
t /u.n. kárkimutatások/ az egyes
zett adatai alkotják. A Müemlékek
egyzékek egy, a Bizottság elnökének
szakok legilletékesebb szakembereiből
lményei. A jegyzékek, ha nem is teljesek,
sztességekről, melyek minden részle-
o bukkannak elő vagy lesznek megálla-
telhetők. A szenvedett károkról a II.

Riesling

l.

LykaMagyműI800-50

15, 16, 41-l.

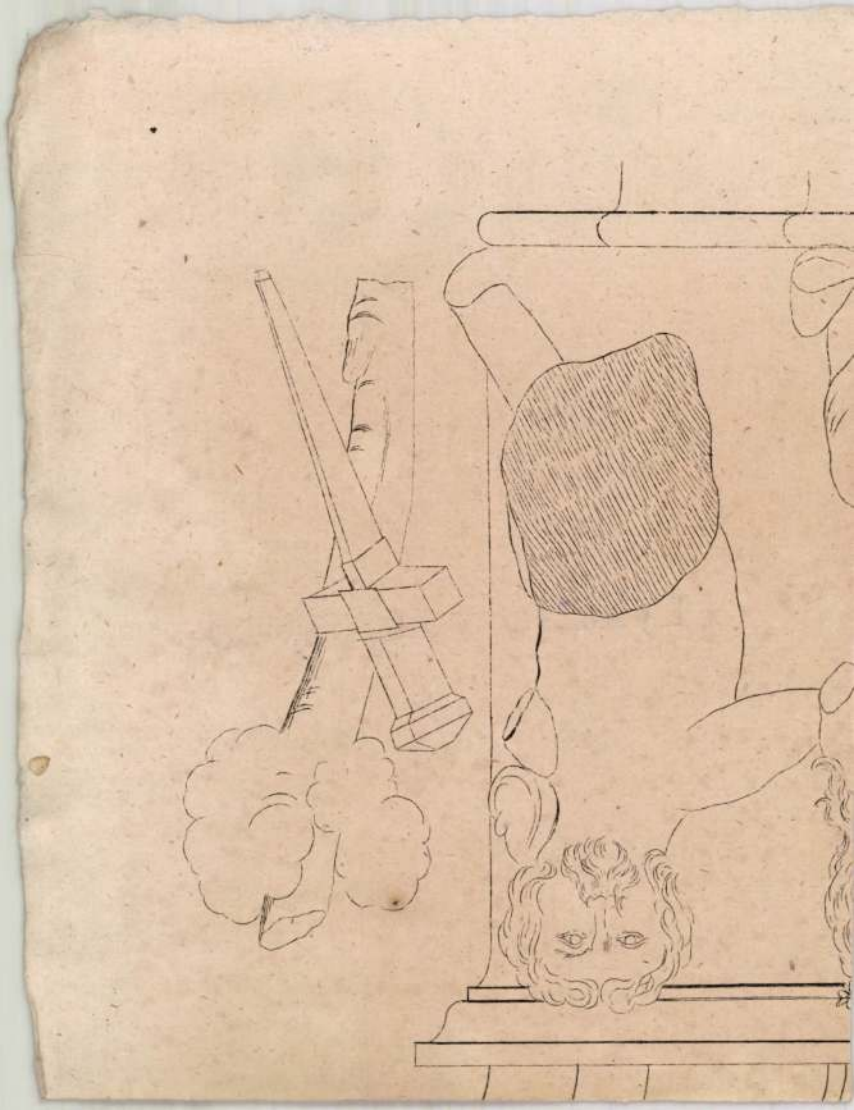

M.D.K.

Kiesling György

Röszler István-„Kassa szinészete napjainkig" 1781-1907" cimmel irja, hogy Kiesling György tervei szerint 1781-ben felépitették Kassán az ország második szinházát.

Szinház és Élet, Bp. 1907. dec. 21. V. évf. 51. sz. XX//XXI 13-15. lap

Kiesling Leopold
1770 - 1827
Lieb I. 20, 21, 48
IV. 150.

Kiesling, Leopold

MDK

rimet szobrán

(1770 - 1827)

Bermann, Moritz: Österreich-Ungarn im neunzehnten Jahrhundert, Wien 1884 350.0

Kiessling Rezső

lásd

Budapest

kir. var.

162. l.

KIESSL, Andreas, pozsonyi kőművesegéd

A. K. Maurergesell, 1½ éves leánya meghalt.
(1846, 139 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

KIESSHAUER, Heinrich, pozsonyi könyvkötő-
meister

H. K., bürgerl. Buchbindermeister, 5 éves lánya meg-
halt. (1844, 515 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

1961. SZEKRÉNYÓRA, tiszafa, bronzverettel, zománcos számlappal. Jelezve: *Franz Kiessler a Pest.* Pest, 1790—1800. 75.—

Almásy-Teleki VII. 1941

Kiessler Ferenc
ötvös Pest.

negyedízben nyitja meg kapuit a magyar műszaki és gazdasági tudományok szolgálatában. Ennek a Nyári Egyetemnek sikerekben gazdag multja és eredményei oly biztatást nyujtanak a tudományos körök és az érdeklődők felé, hogy az ezévi magas nívójú programm is méltán kelt nagy érdeklődést.

Különös örömömre szolgál, hogy a Soproni Nyári Egyetem ezévi előadássorozata mezőgazdasági és állattenyésztési kérdéseket ölel fel és ezzel kapcsolatosan örömmel kell üdvözölnöm azokat a törekvéseket, amelyek a földmívelésügyi vonatkozású annyira hasznos tudományok és ismeretek terjesztésére irányulnak. Erre hazánknak a mostani nehéz és súlyos időkben fokozott mértékben szüksége van, hogy így az irányító szerepet betöltő közgazdáink látóköre bővüljön és ezek minden irányban felkészültséget nyerjenek az elkövetkező időkre, amikor mindenkinek megfeszített erővel és tudással kell dolgoznia és küzdenie azon, hogy az újjárendezés előtt álló Európában olyan helyet biztosítsunk magunknak gazdasági téren is, amely ezeréves multunk alapján és húszéves elnyomatásunk és szenvedésünk után méltán megillet.

1903. MÉZESKALÁCSMINTA, körtefa, csizma alakjával. Magyar, XIX. század. 2.—

1904. MÉZESKALÁCSMINTA, körtefa, pólyásbabával. Magyar, XIX. század. 3.—

1905. VÁZA, bronz, oldalán három domború hal. Kína, XIX. sz. 10.—

1906. KÉT ALACSONY VÁZA, bronz, kínai felirattal. Kína, XIX. század. 10.—

1907. KÉT ALACSONY VÁZA, bronz, medaillonokkal. Kína, XIX. század. 10.—

1908. MÉLY TÁL, bronz, vésett sárkányokkal. Kína, XIX. sz. 5.—

1909. TALPAS TÁLKA, sárgaréz, vésett díszítéssel. 3.—

1910. CIGARETTADOBOZ, trébelt réz. Kína, XIX. század. 4.—

1911. TALPAS TÁL, trébelt sárgaréz. XIX. század. 5.—

1912. TÁNYÉR, ón. Magyar, XVIII. század. 18.—

1913. TÁNYÉR, ón, síma peremmel. Magyar, XVIII. század. 15.—

1914. TÖRÖS BOT, vésett díszű acélpengével. Magyar, XVIII. század vége. 20.—

1915. KIS ÜVEGSZEKRÉNY, aranyozott fa. XIX. század. 12.—

1916. LÁDIKA, borókafenyő, rekeszes betéttel. Német, XIX. sz. 8.—

1917. IZSÁK FELÁLDOZÁSA, puszpángfaragvány, kis fekete fatalapzaton. Olasz, XVII. század. 20.—

1918. KOVÁS PISZTOLY, bronzveretes aggyal, vésett závárzattal. XVIII. század. 8.—

1919. PISZTOLY (hiányos). XVIII. század. 2.—

1920. KOVÁS PISZTOLY, bronzveretű aggyal. Osztrák, XVIII. sz. 12.—

1921. PATRONTARTÓ, bronz, niellódísszel. Balkán, XVIII. sz. 7.—

1922. BONBONNIÈRE, ón, födelén maratott díszítés. Cseh, XIX. század. 2.—

1923. KIS PALACKVÁZA, sárgaréz, vésett díszítéssel. XIX. sz. 3.—

1924. KIS VÁZA, bronz, vésett díszítéssel. XIX. század. 2.—

1925. KIS VÁZA, sárgaréz, vésett díszítéssel. XIX. század. 2.—

1926. KÁVÉSKANNA FEDŐVEL, ón, maratott díszítéssel. Angol, 1850 k. 10.—

1927. SZEKRÉNYÓRA, tiszafa, aranyozott részletekkel. Jelezve: *Franz Kiessler a Pest.* Magyar, 1800 k. 75.—

Almásy – Telcki VIII. 1942

1928. KUPA, ón, kiöntő csőrrel. Magyar, 1725. 50.—

1929. ITATÓSHINTA, sárgaréz. XIX. század. 2.—

1930. ITALÁRUS, elefántcsont szobrocska. Japán, XIX. század. 25.—

1931. KOMÉDIÁS MAJOMMAL, elefántcsont szobrocska. Japán, XIX. század. 10.—

1932. PLUVIALE CSAT, aranyozott réz. Magyar, 1850 k. 8.—

1933. VÉRCSE, színezett bronz, gránittalapzaton. Japán, XIX. sz. 50.—

1934. ŐZSZOBROCSKA, bronz, vörös márványtalpon. Jelezve: Iarl. XIX. század. 40.—

1935. VIRÁGTARTÓKOSÁR, sárgaréz, üvegbetéttel. 20.—

1936. TAVASZ DIADALA, bronzozott fém (kissé hibás). Jelezve: Ferville Suan. Francia, XIX. század. 8.—

1937. ASZTALI TÜKÖR, fekete fakeretben. Magyar, Biedermejer. 5.—

1938. FIBULA, bronz. 2.—

1939. CSATAJELENET, galvano dombormű, aranyozott fakeretben. XIX. század. 20.—

1940. SZŰZ MÁRIA, kis faszobrocska. Olasz, XVII. század. 10.—

1941. JÁNOS EVANGÉLISTA, az előbbinek párja. 10.—

1942. KANDALLÓKÉSZLET, aranyozott bronz, fehér márványtalapzatban óra, rajta a költészet muzsája. Jelezve: Schanewer R. Két hétágú kandeláber nőalakkal. Francia, Louis Philippe. 350.—

1943. TEÁSKANNA, ón. Japán. 25.—

1944. FÜSTÖLŐ, trébelt réz és kókuszdió. Perzsa. 35.—

1945. KOPPANTÓ, bronz. Biedermejer. 8.—

1946. KIS VÁZA, bronz. India, XIX. század. 16.—

1947. FALI SZENTELTVÍZTARTÓ, ón, hátlapján Madonna-dombormű. Magyar, XVIII. század vége. 12.—

1948. HÓFEHÉRKE ÉS A KIRÁLYFI, ezüstözött bronz. Bécs, XIX. század. 200.—

1949. A BARÁT, A PINCEMESTER ÉS AZ UDVARI TÖRPE, ezüstözött bronz. Bécs, XIX. század. 200.—

1950. A KIRÁLY, KIRÁLYNÉ ÉS AZ UDVARI BOLOND, ezüstözött bronz. Bécs, XIX. század. 200.—

1951. SZAKÁCS KÉT FIÚVAL, ezüstözött bronz. Bécs, XIX. sz. 200.—

KIFF Dojó

A **MŰCSARNOK** tisztelettel meghívja Önt

CZEIZEL BALÁZS ÉS KIFF DOSÓ

TÉVEDSZ

című közös kiállításának megnyitójára a

DOROTTYA GALÉRIÁBA

1996. február 2-án 18 órára

A kiállítást megnyitja: Maurer Dóra

A kiállítás megtekinthető február 24-éig, hétfőtől–péntekig 10–18 óráig, szombaton 10–14 óráig, vasárnap zárva.

A megnyitót a Törley támogatja

Dorottya Galéria, Budapest, V., Dorottya utca 8.

KIESSLING, Eduard, pozsonyi órásmester

E. K., bürger u. Uhrmacher, 7 hónapos fia meghalt.
(1849, 1132 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Kiessling F.

kandallóóra

Milanói kiáll. M. Iparmüvészet, 1906, 208 l. képpel

JOSEF K I E S S L I N G , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 486.- Herr Josef K I E S S L I N G
Felvétel ideje: 1852. 19. Janu.
Hová vették fel: Nova bey Egerszeg, /Nova/. 163.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MDK

Kiessling Rezső

Hauszmann A: A kir. vár belső kiképzése és iparm. felsz. MI. 1903.

162 l.

MDK

Kiessling Rezső

A.salgótarjáni részvénytársaság palotájának épitésénél a csillárokat Kiessling Rezső készitette.
Csillár az ülésteremben. Készitette: Kissling Rezső. Repr.

Wellisch Alfréd: A salgótarjáni részvénytársaság palotája.

Magyar Epitőművészet, 1907. 11.sz. 15.lap

MDK

Kiessling Rezső bpesti bronzmüves

csillárok és falikarok a budai kir.palotában

Magy. Iparmüvészet, 1900.

109 l.

Jacob Kestell üveges MDK

A miskolci koronaszálló átalítzi-
tásán dolgozott 1798-49 Rhft-ért 5 zold

Komáromy József: Az első miskolci vendégfogadók.
48.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz.Közleményei.Borsodmegyei
Nyomdaipari Váll.Miskolc.1956.jún.

KIESTLING, Franz, pozsonyi órásmester

F. K. bürgerl. Uhrmacher, 1 éves fia meghalt.
(1846, 592 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthen)

Kieszkowsky Gg.

1899/900 II.

Ferkèpzomfoiskèvk

100. l.

Kieszkowsky Gula lovag

szül. Krakkába 1873
nov 12. Katonai aka-
deiniát végzett, lengyel
anyanyelvű -
1899/900 II. 1 éves
minvesznőrendek
Többe föl nem vetetik.
(Ig már rég nem hatá-
rozott a tantestület)

Gyulafehérvári múzeum
épitk. segélye 1911-ben
V. 304.

CARL K I E S Z L I N G, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 454.- Herr CARL K I E S Z L I N G
Felvétel ideje: 1842. 10. Mai.
Hová vették fel: St. Groth, /Szentgrót/. 163.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

PETER K I E S Z L I N G, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 398.- Herr PETER K I E S Z L I N G
Felvétel ideje: 1827. 4. July.
Hová vették fel: Groszmanák,/ Nagymányok/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

M. P. U.

KIETSCH János Ferenc

szül. Besztercebányán

1752-ben irathozik be a bécsi akadémián

Garas XVIII. sz. 226. l.

Kietsch Já nos Ferenc, festő MDK

A péceli Ráday-kastély kifestésére vállalkozna, bár "olajjal, holland módra" fest és "mészre vagy falra" nem szivesen dolgozik. Végül ugy látszik nem vállalta a munkát, mert a könyvtárat Schervitz Mátyás festette.
261.o.

Zsindely Ferenc: A péceli Ráday-kastély.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 4. sz. 253.-276.o.

Kietsch János Ferenc

festő

Besztercebányán született,
1752-ben iratkozott be.

lásd
Fleischer Béla. 57. l.

Temesvár.

A középtért a bástyákkal és
és vár foglalja el, az előtérben
mot, a háttért pedig hegyes vidé
szalagon, mely fölött ábrák vann

TEMESWAR

fölül jobbra: 24.
alól középütt: m
a lap hátán Von den Sphaeris, od
olvasható.

Rm., mér. a rl. 17

131-91-213

M. D. K.

KIETSCH Jakus Ferenc festő

Garas XVIII. 47. 226. l.

Kiettei ev. templom
falkepei
(Gömör vm)

l.

Gereczefalkepek
497. h.

a. Teje elöl kopasz, haja s ála körüli
ipödrött. Tekete nyakkendője mellét is ta-
t s kettős elejű katátjának hajtókája né-

o."
Höflich."

ga 15.8 c/m.

278.

415. RATTAZZI, MME, L'aventurière des Colo soraival.

416. RÉVAY—LEOPOLD, Szenthelyek könyve diszkts tokban.

417. REVICZKY GYULA, Magány. Budapes

418. ROSTAND EDMOND, Cyrano de Berge sk. ajánlásával.

419. RUSCHEK ANTAL, Betegségünk, orvos sk. levele.

420. SCARRON, Oeuvres de Monsieur, Tome Kónyi Manó, 1874-ben.

421. SCHEMA GENEALOGICUM NASSAVI kötve több üdvözlőirat, tézis stb. Köztük Nadasdi, Zrina e Frangepani. Viennae, 1

422. SCHNEBELIUS NICOLAUS, Antiquitat metszetü táblával. Benne Tihanyi Endr

423. SCHNITZER, J., Franz Joseph I. und se kesztő sk. ajánlósoraival.

424. SCHREGER, ODILO, Studiosus jovialis.

ete és művei. Bpest, 1910. r. Ered. ktsben. Az Arany János-

. Nyomatott Velencében, 1796. Érdekes fametszetü cimlap-

ologia, oder historische Beschreibung aller Kriegsempörungen
tungen in Ungarn. Nürnberg, 1615. 4r. Sok rézmetszettel.

res napok, cári rabok. Bpest, 1929. 8r. Vkts. Szerző skezü

aii London, 1898. A szerző sk. ajánlósoraival.

a Petőfi-Társaság kiadása. 4r. Eredeti diszkts. Szerző sk.

vihar dühöng. Budapest, 1920. Szerző sk. ajánlósoraival.

n. Latinból ford. Jánosi Gusztáv. 2r. Nyomatott 300 pél-

Budapest, 1922. 4r. Fvkts. Szerző sk. ajánlásával.

föld. Szerző sk. ajánlásával.

ncia forradalom és Napoleon. Öt kötet. Eredeti diszkötések.

KIFUSZ György kőmüves. Az egri adóösszeirásokban 1824-34 között találkozunk nevével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Kigyós

(Békés vm)

Kastély 226. l.

Zádor — Rados

Zépcsőház

Olasz

105. Kigyós, ev. ref. harangláb.
Lehoczky IIIb. p. 350.; Balogh p. 133.

(Bereg m.)

Dániel.

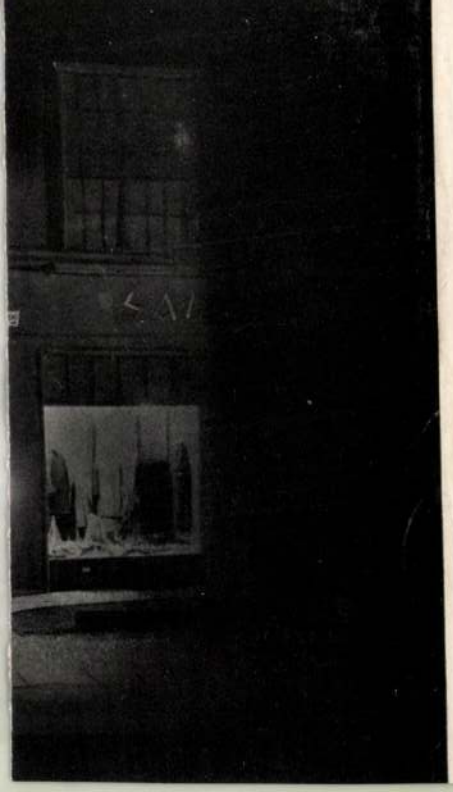

diese erste zusammenfassende Übersicht. Das Buch enthält die wesentlichen Arbeiten des Architekten Wright bis zu den jüngsten Planungen, ferner einige seiner programmatischen Manifeste, dazu in Text und Bild Erläuterungen seiner technischen Baumethoden. Die tiefe Naturverbundenheit dieser

Meisterwerke des modernen Landhausbaues

wird durch die Beigabe farbiger Abbildungen eindringlich klargestellt.

Ein Urteil:

Prof. Rading-Breslau, in der FORM: „Das Werk gehört zu den wesentlichsten der Zeit."

Kigyósi kastély

Háry Gyula rajza
repr.

Om II. 441. l.

ı. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertő

/1940.

.....szám.

A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnökségének,

ivatalból.
lgálati ügyben
átalányozva.

Budapest.IX.Hőgyes Endre-u.10

Kikeli János

Pallér

építész

A [illegible]ki r.k. templomot

Taiczer Mihály és Kikeli János vállalja 700 rajnai forintért, közben a pénz elégtelennek bizonyul, ezért 1767-ben Fiszterer Ferenccel egyeznek meg ujabb 700 forintban, aki Paur Lőrinc váci építész irányitásával 1769-ben befejezi az épitést.

414.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Kiglényi Ádám
festő és rajzoló
életrajza
fordítás.

M.D.K.

Kifusz György, könnüve

neve 1824-34 körött szerepel az egri adóösszeírásokban

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 349. old.

KIFUSZ János kőmüves. Egerben 1845-ben szerepel az adókönyvben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kifusz János, kőműves

neve 1845-ben szerepel
a városi adókönyvben.

Heves megye műemlékei I. írta Volt Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 345 old.

M.D.K.

Kiffusz József és Ferenc, kőművesek

nevét az egri adóösszeírások
1730-35 körül együtt említik,
majd 1800-34-ig Kiffusz József
neve egyedül szerepel

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 345 old.

Kifóry Kifut János

Jestö

l.

Váci Mur. lajstr

180, 181. l.

KIFUSZ József és Ferenc egri kőművesek. Az egri adóösszeirások 1790-95 között együtt említik őket, majd 1800-34-ig az adókönyvekben Kifusz József neve egyedül szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Kiffler Josef

Pécs. T. 1701.

A négy évszakot ábrázoló allegorikus alakokkal diszitett keretbe foglalt és Wir Zechmeister und andere Meistern, des Ehrsamen Handwerks deren Bürgerl. Seifensieder und Lichterzieher Meistern kezdetü czéhlevelen fölül Pécs város látképét szemléljük a háttérben kálváriával és hegyekkel. Felirata

balra: QUINQUE ECCLESIAE.
jobbra: Fünf-Kirchen.

és alól jobbra: JOS. KIFLLER.

Fm., mér. a vk. 33.2: 41.6 cm.

Szn. 645-98.
261-98-24.

M.D.K.

Kittel Mihály, egri kőműves

nevét 1785-ben említik
a városi adóösszeírások.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 349. old.

KIFFEL Mihály egri kőműves, akit a városi adó-összeirások 1785. kötete emlit Egerben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Jos. Kifller

fametsző

A pécsi szappanfő-
fő és gyertyamasztó
cech ichlevele.

Nemet szöveg, fest
a varos látkepe

Fametszet, folio

XVIII szerad

Koppant gyatra

Kiffler Ferenc

órás, Pest

az Egyetem-téren volt a műhelye.

XVIII-ik vége.

Érd

Pritz

54. l.

JK. 258

II
592

258. *Miskei István.* Mellig, kissé jobbra fordult, tojásdad medaillonban. Rövid haja, szemöldöke, szeme, bajusza és körszakálla barna. Sárgabélésű kucsmája prém. Zöld atillája felett bal vállától jobb csipője felé kettős láncz halad, sárga mentéjének lehajtott gallérja és bélése fehér prém. Felirata alól: »*Nec fortium bellum*« és a kép körül: »*Stephanus Miskei Praesidy Neogradiensis Supremus Capitaneus. Año 1650*«.

Vászon, méretei 17·8 : 14·5 cm. — Át. Képt. 148 (18). — Gróf Csáky László ajándéka 1824.

MDK

Kiffler Ferenc

Elek A.: A régi pestbudai polgár otthona.
A Pesti Városháza 1935. 6-7. sz. 17.1.

Kiffler Ferenc

öräs, Pest, 1790 k

lásd

Lay Bpest iparmuvkiáll

45. l.

IX. FÉM ÉS VEGYES

1810—2224

1810. KRISZTUS MEGKERESZTELÉSE, kétalakos színes faszobor, népies, 18. sz. *(Ft 100)* 1

1811. GYERTYAELLENZŐ, feketére pácolt fa, kétoldalt színes kézimunkavirágkép, 19. sz. e. *(Ft 60)* 1

1812. VÁZA, rekeszzománc, színes virágdísz. Japán. *(Ft 40)* 1

1813. ÁLLÓ ÓRA, két alabástrom oszloppal, feketére pácolt fa, városképpel. Magyar, 1830 k. *(Ft 250)* 1

1814. ÁLLÓ ÓRA, tűzaranyozott bronz, domború puttós dísz, tetején nő báránnyal. Francia empire. *(Ft 500)* 1

1815. ÁLLÓ ÓRA, tűzaranyozott és patinás bronz, lyraalak. Bécs, 1820 k. *(Ft 200)* 1

1816. OVÁLIS FALI-ÓRA, tűzaranyozott bronz, reliefes virágdísz. Oszirák. Empire. *(Ft 200)* 1

1817. ÁLLÓ ÓRA, lovas kuruc harcos, előtte sebesült labanc, színezett fafaragás. Magyar, 18. sz. e. 400

1818. ÁLLÓ ÓRA, tűzaranyozott bronz, szekrényforma, ütőszerkezettel. Kiffler, Pesth, 1820 k. *(Ft 400)* 1

1819. ÁLLÓ ÓRA, tűzaranyozott bronz, bagoly és kosfejdísz. Francia, 19. sz. e. *(Ft 300)* 1

1820. NAPTÁRÉREM, ezüst, 1820. évből. *(Ft 25)* 1

1821. ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÉS PETŐFI bronz plakettek, budapesti és pozsonyi emlék. *(Ft 40)* 1

1822. ORSZÁGGYŰLÉSI EMLÉKÉREM, 1861-ből. *(Ft 30)* 1

1823. HÁZASSÁGI EMLÉKÉREM, aranyozott, 19. sz. e. *(Ft 100)* 1

1824. MEZESKALÁCSFORMA, aprólékos finom fafaragás. Magyar, 1800. k. *(Ft 100)* 1

1825. FA-VILLA, népies fafaragás. Erdély, 19. sz. e. *(Ft 50)* 1

1826. BÁBSÜTŐFORMA, Pieta. Magyar, 18. sz. *(Ft 50)* 1

1827. BÁBSÜTŐFORMA, faragott, szalagdísz. Magyar, 19. sz. *(Ft 20)* 1

1828. SZÜKSÉGPÉNZ-GYŰJTEMÉNY, bőrkötésű albumban. *(Ft 100)* 1

1829. LEVÉLNEHEZÉK, áldozó nő, tűzaranyozott és patinás bronz, márványtalapzaton. Bécs, 19. sz. e. *(Ft 120)* 1

1830. CUKORFOGÓ, plated, vésett díszítéssel. *(Ft 20)* 1

1831. MOZSÁR TÖRŐVEL, bronz, kétfüles. *(Ft 120)* 1

1832. LEVÉLNEHEZÉK, bigaalak, tűzaranyozott és patinás bronz. Bécs, 19. sz. e. *(Ft 120)* 1

1833. TOLLSZÁR, mozaikberakással. Olasz. *(Ft 30)* 1

1834. CSENGŐHÚZÓ, petit-point, macska- és kutyafejekkel, tűzaranyozott bronzfogókkal. 1850 k. *(Ft 200)* 1

1835. CSENGŐHÚZÓ, felfűzött üveggyöngy, aranyozott gyűrűs dísz, tejüvegfogó. 19. sz. e. f. *(Ft 100)* 1

1836. CSEMPERÉSZLET, domború, ijjazó lovas alakkal, ásatás. *(Ft 100)* 1

1837. GROTESZK FEJ, cserép, ásatás. *(Ft 100)* 1

1838. KEGYKÉP, viaszfigura körül sodrony- és selyemszálból virágdísz, zárdamunka. 19. sz. e. *(Ft 80)* 1

1839. LEGYEZŐ, áttört elefántcsontküllők, lapja figurális színes litografia. Francia, 19. sz. k. *(Ft 80)* 1

1840. LEGYEZŐ, fa, lapja humoros családijelenetet ábrázoló rézmetszet. *(Ft 60)* 11

1841. NŐI MELLTŰ, porcellán női mellkép. *(Ft 40)* 1

1842. BABAKOMÓD, háromfiókos, mahagóni, bronzdíszítéssel és veretekkel. 19. sz. e. f. *(Ft 200)* 1

1843. VÁZA, rekeszzománc, színes virágdísz. Japán. *(Ft 200)* 1

1844. TÖRÖS BOT, fa, kalapált figurális díszű ezüstnyéllel. 18. sz. *(Ft 100)* 1

1845. FOKOSNYÉL, fa, vésett díszű, csontberakással és fogóval, 1680. évszámmal. *(Ft 200)* 1

1846. TROMBON, berakott csontdíszítéssel, 18. sz. *(Ft 500)* 1

1847. PISZTOLY, sárgaréz aggyal. Török, 18. sz. *(Ft 80)* 1

1848. PÁRBAJPISZTOLY, 19. sz. *(Ft 80)* 1

1849. BÁRD, kovácsolt vas, vésett díszítéssel. India. *(Ft 60)* 1

1850. LŐPORTARTÓ, szarú, vésett díszítéssel. 19. sz. *(Ft 80)* 1

1851. PISZTOLY, réz- és faragott fadíszítéssel. Balkán, 18. sz. *(Ft 60)* 1

1852. NÉGYSZEGLETES DOBOZ, fa, mindegyik lapján neogótikus faragott dísz. *(Ft 80)* 1

1853. PÚDERDOBOZ, teknőc- és petit point. *(Ft 40)* 1

1854. DOBOZ, arany-lakk, színes virágdísz. Japán. *(Ft 40)* 1

1855. NÉGYSZÖGLETES DOBOZ, mindegyik lapján stilizált intarziás dísz. *(Ft 150)* 1

1856. NAGY FRIGYES bronzmellszobra, márványtalapzaton *(Ft 120)* 1

1857. OROSZLÁN, színezett bronzfigura. *(Ft 40)* 1

1858. PUTTO MELLSZOBOR-PÁR, bronz, talpas, 19. sz. m. f. *(Ft 120)* 1

1859. NŐI MELLTŰ, elefántcsontra festett női képmás, ezüst keretben. *(Ft 80)* 1

1860. MADÁR, szarufaragás. *(Ft 40)* 1

1861. FA-RELIEF, sok alakkal. Japán. *(Ft 500)* 1

1862. KÉZI ARANYMÉRLEG, fehér fém, tokban, hozzávaló súlyokkal. *(Ft 150)* 1

1863. FŐKUTYA-PÁR, aranyozott fafaragvány, villanyra szerelve. Kína. 80

Kígyós Borbála kiállítása
Vigadó Galéria, Budapest
2003. szeptember 12.

BEBESSI KÁROLY

Hernyóselyem textilképek

Tavalyi pécsi „Interior Design II., New Orleans, LA, USA" című kiállítása után Kígyós Borbálának szeptember 12-én „...textilképek..." címmel nyílt önálló tárlata Budapesten, a Vigadó Galériában. Ez alkalommal az egyéniségéhez voltaképpen legközelebb álló táblaképeit mutatta be. Képei különleges textúrájú indiai hernyóselyemre készülnek, saját kidolgozású festékkel. Ezek a képek sűrítik magukba azt a motívumvilágot, amit aztán az alkalmazott textíliákon és a hollóházi porcelánon láthatunk viszont.

Az indiai hernyóselyem jól érzékelhető csomózottsága eleve plasztikus felület. Ugyanakkor gyöngyházfény-effektusai révén megnyílik a képsík, szinte bele is lehet látni a képbe. A különleges textúra hatása ez. Árnyaltan groteszk helyzet, amivel a szobrász apa is, ha csak tehette, szívesen élt. Amikor lehetőség kínálkozott, olyan, többnyire rejtett elemeket épített bele műveibe, amelyek révén már magában a művészi információhordozó anyagban megjelenhetett egyfajta szemléleti többlet. Ez az egész mű értelmezhetőségét dimenzionálisan is kitágította. A jelenségnek nincsenek mértékegységei. Összhatása szinte kiszámíthatatlan. Kígyós, a szobrász képlékennyé, szinte „folyékonnyá" tudta tenni a követ – egy mozdulatlan mobil hatását keltve. Ugyanúgy „bekapcsolta" és megjelenítette az alkotás életében például az időt, mint ahogyan leánya ezt egy – szinte az emberrel egyidős – ősi indiai tradíció, a hernyóselyemszövés felhasználásával éri el. *Kígyós Borbála,* a festő, dizájner ezáltal a képei síkját eleve mozgékony plasztikai térrel tölti fel. A selyem különféle látószögekből nézve térszerűen változtatja mélységét. Érzékenyen reagál a környezetre is. Magába fogadja, és egyben vissza is tükrözi a környező világot, követve annak a még oly rebbenékeny változásait is.

Röviden ennyi bocsátandó előre az atyai, „genetikai" örökségből. Ami pedig a meglehetősen sorsszerűen kiválasztott üzenethordozóra kerülő tartalmat illeti, akár iskolás módon is abból kell kiindulnunk, hogy Budapest és Pécs valahol Tokió és New Orleans között van. Egymástól igen messze eső, mégis egy-gyökerű, centrális tartalmukat tekintve egymásra utaló, egymással áthatott kultúrák találkoznak itt. Kígyós Borbála amit csak lehetett, a tudatosságába emelt mindebből. Így alakította ki szintetikus, átmenetinek tetsző, integratív műfaját, ami az ősi Selyemút mentén, Kelet-Ázsia szerte történelem előtti tradicionális értékek megjelenítője, hordozója. Egyúttal ma is élő műfaj. Indiában a művészi tevékenység a legmagasabb kaszthoz, szellemi régióhoz kötődik. Szakralitására ezúttal csak halványan utalhatunk. Arra azonban illendő viszont e pillanatban is emlékeznünk, hogy például a szobrász *Kígyós Sándor* avatta fel hajdan Pécsett *Issei Amemiya* japán művész uránvárosi szobrát. Kigyós baráti köre, tájékozódása az európai kultúrövezetből céltudatosan irányult Japánra.

Kígyós Borbála családi kapcsolatok révén, éppen csak birtokba véve az apai művészi „örökséget", szinte még kisleányként Japánban találta magát, a Távol-Kelet kultúrájának egyik fontos centrumában. Ott telítődhetett ezzel a tradícióval, amelynek elsajátítását Picassóval az élen a múlt század világnagyságai is fölöttébb hangsúlyosnak tartottak, mint a modern művészet megújulásának egyik lehetőségét.

A Pécsi Tudományegyetem Jogtudományi Karának aulájában nagyméretű függönyei, az előcsarnokban pedig feszített textíliái láthatók.

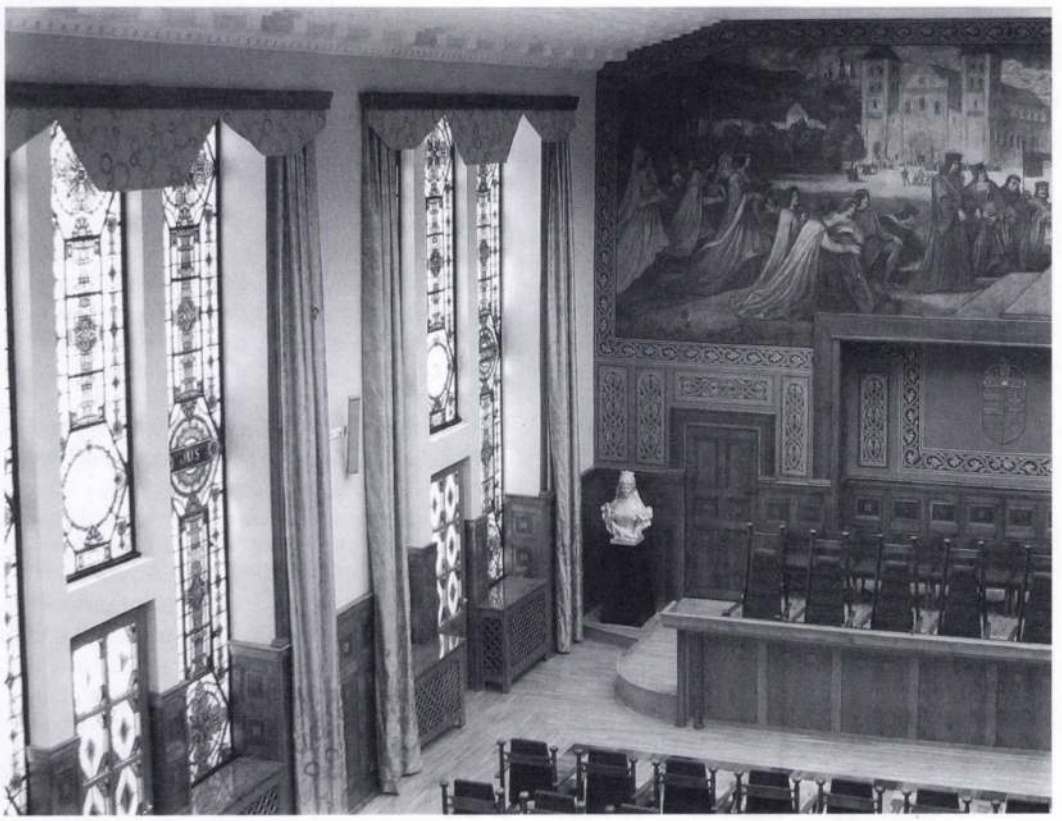

FOTÓ: TÓTH LÁSZLÓ

A Pécsi Tudományegyetem Jogtudományi Karának aulájába elhelyezett nagyméretű függönyei

Művészeti tanulmányait *Lantos Ferenc*nél kezdte. Ő volt az első tanítója, voltaképpeni fölfedezője. A PTE Művészeti Karán szerzett diplomát. Az egyetemen *Rétfalvi Sándor* volt a mestere. Tokióban a császári család kimonóinak főtervezője, *Tanaka Chyo* vezet egy textilművészeti és divattervezési főiskolát. Kígyós Borbála ezt is elvégezte. Továbbá 1999-ben fejezte be tanulmányait a Komae School of Traditional Japanese Art and Design kurzusán Tokióban – *Mrs. Shibukhava* mester irányításával. Élete egy 10 soros önéletrajz és egy akár több kötetes lehetséges változat között zajlik. Intenzíven él, és ez folytonos pezsgésben tartja körülötte a levegőt. A Vigadó Galériában most kiállított munkái és eddigi művészi megnyilvánulásai alapján, valamint az időről időre visszaköszönő karakterjegyek és minden jel szerint megállapítható: a festészet az igazán szívügye. Ezzel szinte egyenrangúan fontosak tevékenységében a színtanulmányok, színelméleti kérdések, textiltervezés, környezettervezés, térszervezési problémák és maga a szobrászat is. Mindezek alapján nem csoda, hogy a társművészek, belsőépítészek ha csak tehetik, szívesen dolgoznak vele.

A 2002 teléig tartó New Orleans-i évek főként az egyedi tervezésű bútorkárpitokkal, lakástextilekkel, továbbá az estélyi ruhák festésével, tervezésével gazdagították alkotói világát. A manufakturális indiai hernyóselyem művészi lehetőségei kimeríthetetlenek. Felületei, színei, felhasználhatósága, színjátszó megjelenése egyedülálló. A belőle készült ruhák, bútorbevonatok, függönyök olykor vagyont érők. Japánban egyedi festéssel, aranyszövéssel sokmilliós kimonók készülnek.

Később a porcelán bizonyos felületi hatásai, fényviszonyai, selyemre emlékeztető gyöngyházfény tónusai is megragadták. Ma már a kirakatokban is ott vannak áttetsző, selymes derengésű, festett porcelánjai. Néhány hollóházi kollekciót Kígyós Borbála és *Szász Endre* egyaránt megfestett. A Hollóházi Porcelángyár Kigyós Borbála négy teljes dísztárgy-kollekcióját gyártja *Barabó* márkanéven, mint sikeres terméket.

A fiatal művész tevékenységének centrumában – szerinte is életre szólóan – a már oly sokszor végleg eltemetett és meggyászolt táblaképfestészet áll. A vászon helyett használt eredeti indiai selyem is alighanem örökös unikumként lesz jelen ebben a fölöttébb aktuális, ugyanakkor minden ízében tradicionális világban. Jelen lesz az acryl, aranypor és japán tus felhasználásával egyedileg kialakított egyedi keverék is, amely egyben technikai utánozhatatlanságot jelent. A képek újraértelmezései, továbbgondolt változatai folyamatosan kínálják fel az újabb és újabb felhasználási lehetőségeket. Át- meg átvezetnek az alkalmazott textíliákhoz, mint amilyenek például a függöny, a kárpit, bútor, az ágytakarók, ruhaviseletek, díszpárnák.

Egyedi attitűd és egyéni technika alkotják azt a különleges világot, aminek elemeit: anyagait, formakincsét és technikáját Kígyós Borbála máris virtuóz módon látszik kezelni. Művei eredendően a Távol-Kelet harmóniáját, transzcendensen poétikus formavilágát ötvözik az európai tradícióval. ■

A Művészetek Háza tetőterében a *Tekodema csoport* állította ki munkáit. A négy fotós (*Telek Balázs, Kóczán Gábor, Demeter Ádám* és *Major Lajos* – nevükből a társaság elnevezése) mindegyike külön alkotásmóddal, technikával dolgozik, mégis kísérletező kedvük, a „máshogyan szólás" egységet teremt köztük. Talán az egész kiállítássorozat legkülönösebb, legmegragadóbb alkotásai *Telek Balázs* munkái. A camera obscurával készült képek egy átalakított rendszer segítségével (talán kúppalástra nagyítódtak?) a függőleges síkra feszítve egy félköríves fotót hoznak létre. Ez így önmagában is zavarba ejtő lehetne, ám az alkotó tovább fokozza tanácstalanságunkat, mivel a háttérként szolgáló tér vonalai – a reneszánsz óta oly egyértelműnek tűnő perspektivikus ábrázolásmód helyett – görbülnek, hajlanak, közben a bennük megjelenő arc is torzul. Az ötlet további kísérletet, játékot indukál: két félkör összeillesztése teljes kört hoz létre, ám az arcok – természetesen – nem tökéletesülnek egésszé. A másik lelemény – amely egyben a programsorozat egyetlen installációja is – az íves képeket nagyméretű kockák belsejében kialakított kúpra kasírozták, s így azok térhatásúvá váltak – a kiállítótérbeli tökéletes elhelyezésükkel (a bejárattal szemben a terem hátsó falán lógnak) rögtön fogva tartják a látogató tekintetét.

A tér teljesen más megközelítése látható *Kóczán Gábor* panorámaképein. A „téridő-mozaikok" – ahogyan alkotójuk fogalmaz, különös világba repítik a nézőt, mivel csupán a helyszín az, amely összeköti a különböző történéseket, amik a fotográfia sajátos egyidejűségén kívül a valóságban sohasem egyszerre zajlottak le. A kairói koptnegyed vagy a nagybazár figuráit csupán az exponálás egyszeri pillanata zárja össze a fényképsorok világába, ahogyan a Centrál Kávéház közönsége és a miskolci táncoló társaság sem egy „szuper-szélesvásznú film" pillanatfelvételén, hanem az adott panorámafotó fiktív idejében szerepel úgy és ott együtt.

Az alkotócsoport harmadik tagja, *Demeter Ádám* is valóságunk egy furcsa vetületével szembesít minket: civilizációnk talán egyetlen általános konvenciók szerint fotografált eseményét, az esküvőt for-

Telek Balázs (Tekodema csoport): Limas. Budapest, 2003

gatja ki a megszokottól, az elvárttól eltérő képeivel. A mennyegzők patetikus, beállított fényképei helyett itt az ifjú pár fintorog, bemozdul, a kompozíció középpontjába valamely tárgy kerül, a szereplők alulról fotózva torzulnak vagy csupán egy-egy részletük látszik. A tudatosan „rontott" felvételek megmosolyogtatóvá teszik azt a világot, amely kialakult elvárásait, ízlését testálja ránk.

A fotográfia világának másik útját járja a csoport negyedik tagja, *Major Lajos*. Különösebb technikai bravúr nélkül „csupán" megörökít gépével egy pillanatot. Képei mindig a címekkel együtt érdekesek: akár Izland, Párizs, New York vagy Budapest a címük – sohasem a „város" látható rajtuk, hanem a pillanat, a helyszínhez köthető hangulat. Kifejezetten emblematikusnak mondható a New York című fotó, ahol filmsztárok reflektorral megvilágított óriásplakátjának részlete látható egy sötétben maradó, csupán felsejlő épület falán.

A programsorozat másik helyszínén, a Pécsi Kisgalériában három további alkotó: *Balla Gergő, Bánkuti András* és *Vancsó Zoltán* képei szerepeltek. *Balla Gergő* új sorozatán „útburkolati jelek", az úttestre festett nyilak illetve vasúti korlátok láthatók (ez utóbbiak érzelmes, kerek képkivágással!) – az együttes erőteljesen világunk irányított, korlátozott mivoltát sugallja. Korábbi fotóin (Átjárós képek, Ringlispil) az árnyékok, az egymásra vetült vonalak szintén az érzékeny világlátásról szóltak.

A nagyon is konkrét világ érzékeny bemutatásával próbálkozik meg *Bánkuti András* iraki sorozata, s képei valóban egytől egyig jók, viszont a háború arcának, következményeinek láttatása inkább a sajtófotó műfajába tartozik. A katonai terepjáró, a harckocsi vagy a rakéta túlságosan egyértelmű jelzése mindannak, amit röviden háborúnak mondunk (s ezt a képből szinte kikiabáló iraki kisfiú sem képes megváltoztatni). Azt a többletet, melyet a fotóművészet adhat a képnek, talán az Al Hillah-i laktanyában a még álló falon a hiányzó ablak kerete köré festett kék függöny és a romok, a törmelék kontrasztja jelzi, de a képsor, ennek ellenére is, tudósítás jellegű.

Vancsó Zoltán a mindennapok világának apró esetlenségeit mutatja jól szerkesztett, nagyon is határozott képekben. A „valóság valószínűtlensége" megkapó, ám alkotásai összességükben a szociofotók egykori hangulatát idézik. Munkáiból talán két képet emelhetnénk ki: az árnyékos kert napfényes foltján sétáló nőalak és kisgyerek kettősét illetve az óriásposzter mellett felállványozott épületen dolgozó munkások szinte valószerűtlenül tökéletesen függőleges sorát (ráadásul a reklám szövege: mindenki másként csinálja).

Önálló kiállításon, a Csopor(t) Horda Galériában (Anna utcai Horvát Színház tetőtere) láthattuk *Gábor Enikő* festményszerű, új „állatfotó"-sorozatát. Állatfotók – állt idézőjelben, mivel a képek valóban az állatvilág szereplőit mutatják, de ezek nem bemutató, s főleg nem a természetfotósok kameráin keresztül láttatott felvételek. A kiállított képsor szélső alkotásai akár sokkolónak is nevezhetőek, mivel rajtuk egy kígyó éppen bekebelez valamilyen rágcsálót, vagy gubbasztó pelikánokat illetve egy kitátott csőrű pelikánt, majd gondosan egymás mellé tolt halfejeket és feldarabolt (kifordított?!) halat-haldarabot látunk. Illetve ez így nem igaz: a joggal többször elborzasztónak tekinthető témák nem valamely, a valóságot tükröző fényképen látszanak, hanem szinte festménynek tekinthető alkotásokon. Gábor Enikő ecsettel hívja elő képeit, melyeken valóban észrevehetőek az ecsetvonások, s így a fotó konkrét figurái sokkal esetlegesebbé, határozatlanabbá válnak. A képeken már nem az állat meghatározása a célunk, a motívumok átértékelődnek, a festménnyel immáron azonos fotográfia új, alkotó teljességet mutat. A két tátogó pontyfej – a kép tökéletes rendjével – szinte a reneszánsz kompozíció világát idézi. A kiállítással csupán egy probléma van, vajon hány látogató jutott el a többi helyszíntől távolibb, kisebb helyiségbe? (Remélhetőleg sok, ezek a festmény-fotók megérdemelnék a minél nagyobb nyilvánosságot!)

Végezetül maradt a kiállítássorozatnak még egy helyszíne, a Múzeum Galéria, ahova a „régi magyar fotó-anyag" került, de arról a kiállításról, illetve a témáról mindenképpen külön tanulmányban kellene beszámolni. Most csupán egy rövid reflexióra van lehetőség: az egykor élt magyar fotósok és alkotásaik hihetetlen tartalommal, jelentőséggel bírnak akár a kortárs, akár az egyetemes fotóművészet szempontjából.

A kiállítóhelyek, galériák anyagát végignézve az a szívet melengető érzés keríthet hatalmába, hogy alkothattak, ahogyan alkottak is, a nagy elődök hihetetlenül jó képeket, de az idei „kortárs fotók" közül is számos jelentőset láttunk. S legyen az alkotást létrehozó ötlet technikai bravúr vagy lelemény eredménye (pl. Gábor Enikő, Detvay Jenő, Telek Balázs), szülessen a kép pontosan megfogalmazott és kivitelezett gondolattól vezérelve (pl. Baricz Katalin, Major Lajos) vagy kalandozzon tovább akár az alkalmazott fotók digitális világa felé (Csontó Lajos, Tóth József) – mi, nézők, mindezt örömmel vesszük, nézzük, készséggel beszállunk a felkínált játékba, hajlandóak vagyunk a mélyebb gondolatokat is megfejteni és nem zárkózunk el a megsejtett hangulatok elől sem. A pillanat egyediségét megörökíteni teremtett fotográfia mindenesetre remek pillanatokat teremtett az alkotások számosságával ugyan kissé sokkoló idei kiállítássorozattal. ■

végsőkig kiérlelt *Apokrif*-szavalata s a kettejük által közösen jegyzett S*enkiföldjén* modális (hangi-zenei) gazdagsága, változatossága. (A kritikus, ha magára valamit is adó színház volna, haladéktalanul lecsapna Harkára – s alighanem a még gimnazista(!) Horváth Péterrel is tenne egy próbát...) Versmondás és hangszeres kíséret szép harmóniájára szolgáltat elemi erejű példát a *Parafrázis* interpretációja. Ebben Harka esendőséget sugallóan is *celebrális* hanghordozását a gitáralap izgatottsága, a taktusok szívdobbanást imitáló egyszerűsége-bonyolultsága élesíti ki.

Csak dicséret illetheti a technikai körülményekért (hangosítás, fények) felelős munkatársak teljesítményét. Művészet és technika legszebben talán a nehezen feledhető *Tanúk nélkül*ben dolgozik együtt: itt a széthangzóvá hangosított vokált a versmondók mélyebb fekvésű alámondása/aláéneklése súlyosítja meditációs lényegűvé.

Az előadás – s ez talán legfőbb érdeme – elkerüli annak kísértő kockázatát, hogy az adaptáció egyfajta kultikus rituálé gyakorlásában merüljön ki. Mert bár a Pilinszky-szövegvilággal tökéletesen adekvát, *kopár szépségű* díszletek (mintha nem is „pusztán" a *senkiföldjén,* de egyenesen a *senkiege alatt* járnánk) közt fontos szerep jut az előtérben függő Pilinszky-portrénak, a produkció minden ízében mentes a szerző személye előtti közvetlen tisztelgés művészetidegen gesztusától. A *Senkiföldjén* összetett esztétikája egyértelműen felülírja az életrajzi alak előtti naiv hódolat kétes gyakorlatát, anélkül azonban, hogy elesnék a bensőségesség, a személyesség és a társiasság értékvonzataitól. Nem szellemet idéz (Pilinszkyét), hanem szellemiséget közvetít (a Pilinszky-versekét).

Az „örök inkarnációja a pillanatokra szabdalt időben": egy Pilinszky-cikk határozta meg így az ünnepet. Október 14-e óta e mondat a Pilinszky-művek érvényes és méltó megszólaltatásának allegóriájaként is olvasható.

Halmai Tamás

Pécs, Ifjúsági Ház Galéria
2002. november 20.– december 11.

Sas Miklós kiállítása

Sas Miklós festészettel kapcsolatos munkáját és küzdelmeit régóta figyelemmel kísérem. Az egyetem művészeti karán öt évig tanítványom volt, de már jóval egyetemi évei előtt is járt hozzám a Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskolában. Régóta kapcsolatban vagyok tehát vele, de amióta ismerem mindig festett, és azóta is, szinte folyamatosan folynak belőle sajátos képi gondolatai.

Kezdetben inkább csak ösztönösen dolgozott.

A későbbiekben azonban fokozatosan, és egyetemi évei alatt különösen, egyre tudatosabban foglalkozott szabadon áradó képi szerkezeteivel, anélkül, hogy ösztönössége csökkent volna. Mindig bonyolult képeket festett – amelyek lehet, hogy idővel egyszerűsödni fognak – és sose kereste a könnyű megoldásokat.

Szerencsére – abban az általános értékzavarban, amely ma szinte minden területen uralkodik – ő tisztességgel és nagy odafigyeléssel megmaradt annál az önmagát építő emberi és szakmai magatartásnál, amely már diákkorában is jellemezte.

Jó érzés, hogy a fiatalok között lehet találkozni ilyen következetes és igényes törekvésekkel, amelyek ismét hitet és értelmet sugároznak. Megpendítenek olyan szellemi igényeket, melyek szándékaikban – az elődökhöz hasonlóan – a művészeti teljességre törekvést tűzik ki célul, és ettől az embernek jó kedve lesz, mert érzi, hogy mégis csak lehet értelme a tiszta, rendezett aggyal és hiteles érzelmekkel készült műveknek – szemben a divatos, mondvacsinált és destruktív maszatolással.

Pilinszky-est: Dantons gitáregyüttes

FOTÓ: KORBULY ISTVÁN

Sas Miklós kiállításán tehát jó érzése van az embernek.

Belépve a kiállítótérbe, rögtön megérint bennünket valamiféle rendezettség, valami nagyon bonyolult rendnek a jelenléte, amitől az emberek egy része első pillanatban talán meg is ijed, mert nem szoktak hozzá a tisztán fogalmazott formákhoz, a tiszta formakapcsolatokhoz, a tiszta funkciókhoz és a tiszta beszédhez.

Sas Miklós képei jól ötvözik az intellektuális és az emocionális pólust, a tudatosan indított vagy tudatossá váló intuitív megközelítéseket, nyitva hagyva az utat az értelem és érzelem asszociatív kalandozásai számára.

Bemutatott festményeinek szinte mindegyike valamilyen értelemben a szimmetrikussággal függ össze, a bilaterális, a transzlációs és az inverz(centrális) szimmetria-műveletekkel, úgy is fogalmazhatnánk, hogy egyszerűbb, bonyolultabb és még bonyolultabb szimmetriavariációk. (Tér és szerkezet, Illeszkedés, Összefonódás, vagy Tobozprojekt, melyet Benedek Barnával közösen készített.)

Tükrözései azonban néha eltérnek a megszokottól, miután néhány esetben síkról gömbfelületre tükröztet. Így felborul a tükrözésnek a megszokott formája és látvány egy új rendet hoz létre, mely már esetenként nehezen követhető (pl. Görbetükör). – Úgy gondolom, hogy ez az a pont, ahol már nem megérteni kell a képeit, hanem csak hagyni kell, hogy vizuális összességükben hassanak ránk, érezve és átélve azt az élményt, hogy a világ, a természet egyszerű alapképletei milyen sokféleséghez és bonyolultságokhoz vezethetnek.

Azok a terek és szerkezetek azonban, melyek Sas Miklós képeinek meghatározói, alapelveikben nagyon egyszerűek. Szavakkal történő megfogalmazhatatlanságuk azt bizonyítja, hogy ezek a formai – és tartalmi – bonyodalmak csak sajátosan vizuális úton jöhetnek létre, ösztöneinkben éreztetve valami megfoghatatlant. Vagyis a rendnek, a nyitottságnak és a lehetőségnek egy sajátos ötvözetéről van szó, amelyik párhuzamos a természet rendjével, amit nem le/ábrázol, nem illusztrál, nem magyaráz, hanem sűrít és megjelenít.

Sas Miklós a rendben megmutatja a lehetőségeket, a szerkezetben a költészetet, tereiben a bonyolultságot. Úgy gondolom, hogy ő nem „kifejezni" akar, a

FOLYTATÁS A 34. OLDALON

Sas Miklós: Tér és szerkezet

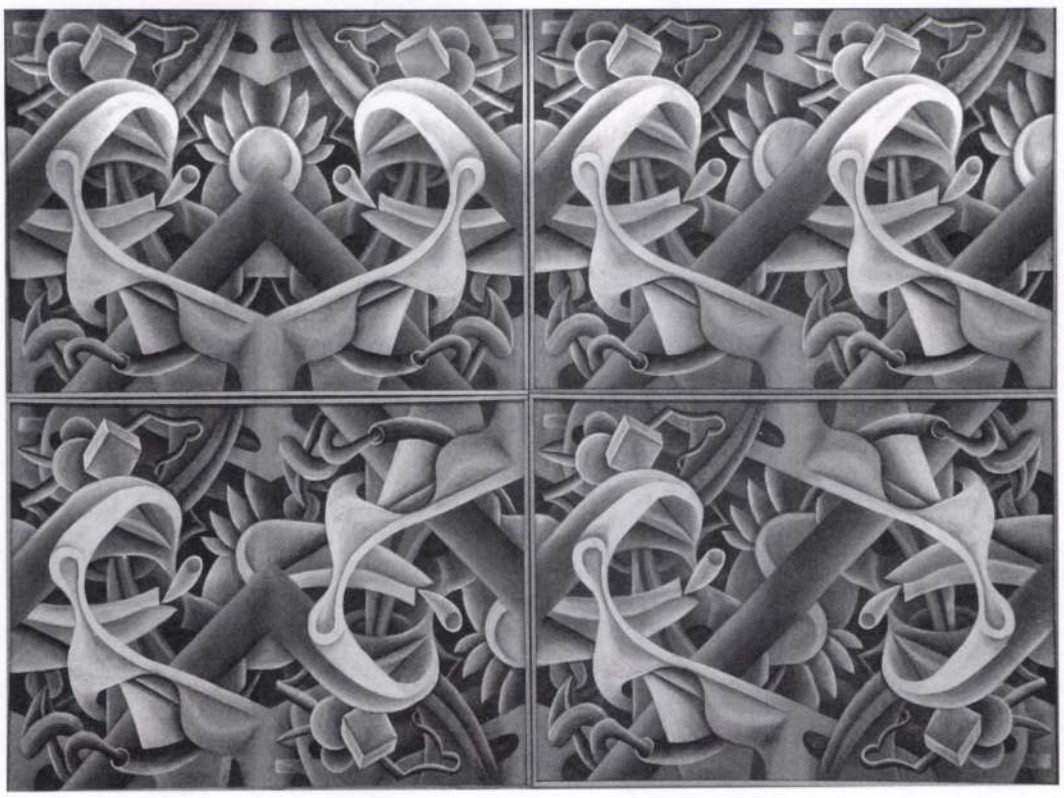

Képzőművészet, vers-est, CD, koncert, könyv

Szemle

Pécsi Kisgaléria
2002. szeptember 13.– október 6.
Kígyós Borbála kiállítása

Borabo

Kigyós Borbála (Borabo) nevével már találkozhatott a pécsi közönség 1999 nyarán az Arthus Galériában. Itt állította ki akkori textilterveit, amelyeket Japánban készített , és egy ottani gyár vásárolt is belőlük. Jelenleg Amerikában él és dolgozik kutatóorvos férjével.

Bori idei szeptemberi kiállításán már nem csak textilben gondolkodott, hanem a borabós minták megjelentek székhuzaton, porcelánedényeken, faliképek dekoratív elemeiként is. A kiállítás anyagának összeállításán érződött az igényesség, a belsőépítészeti kellékek részletei és annak egységes megjelenítése iránt.

A kidolgozottság néhol hagyott kívánni valót maga után, de a Pécsi Kisgalériába belépőt kétségtelenül otthonosságot és harmóniát sugárzó környezet fogadta, mintha egy sajátos ízléssel berendezett lakásban sétálna.

Kígyós Bori fiatal festő- és textiltervező művész, aki több szempontból is kötődik Pécshez. Itt született Kigyós Sándor szobrászművész lányaként és itt tanult Lantos Ferenc festőművész Képzőművészeti Szabadiskolájában. Ezután elvégezte az egyetem rajztanárképző szakát Rétfalvi Sándor tanítványaként.

Külföldi tartózkodásai alatt érezhetően hatott rá a japán kultúra vizuális jelhasználó és jelteremtő rendszere, de finomsága, harmóniája is. Amerikában tanulta meg az önmenedzselés „amerikai útját" a kis magángalériák hálózatában. Fontos, hogy fejlődési szakaszainak állomásairól beszámol itthon, a szülővárosában is, ahol sok fiatal kolléga, diákok és tanárok kíváncsiak rá. Tanulhatnánk tőle céltudatos karrierépítést. Művei nem csak kiállítási darabok, hanem elsősorban *megvásárolható használati tárgyak* az igényesebb vásárlóréteg számára.

Borabo kiállított művei elsősorban egy újfajta vizuális kultúra részei általa tervezett „használati tárgyakra" vetítve. Hasonlóak egy mostani divatbemutatóhoz, vagy világzenei koncerthez, ahol különböző stílusok és kultúrák keverednek egymással.

Ugyanakkor a „művészetet mindenkinek" alapeszméjével is találkozhatunk a Borabo-mintás hollóházi porcelán készleteken, amely nemcsak kiállítási tárgyként szerepelt, hanem kereskedelmi forgalomba is kerülhetett. Új külsejével, fiatalos lendületével egyéni stílusirányzatot teremt a korábbi kollekciók megszokott mintái között.

Merített papíron, selymen, bútorkárpitokon is megjelenik az egyéni díszítőelemek használata, mégpedig a hagyományos kézműves technikák sajátos értelmezésében, de a művekből hiányzik a kiindulási alapul szolgáló eredeti japán kultúra szellemisége!

A múlt hagyományainak tiszteletét nem csak technikákkal lehet kifejezni. És nem szervezés, ha alárendelődik a kor elüzletiesedett, kizárólag az eladhatóság szempontjait figyelembe vevő gondolkodásmódjának.

Jegenyés Diána

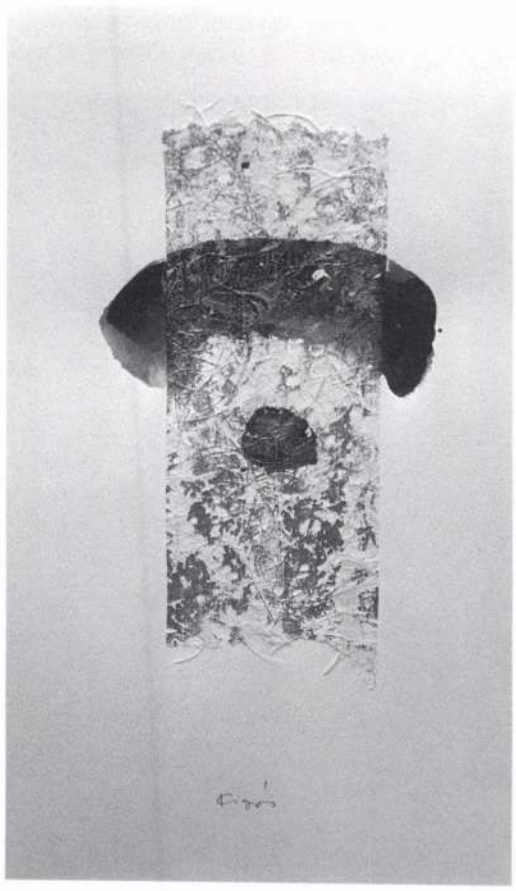

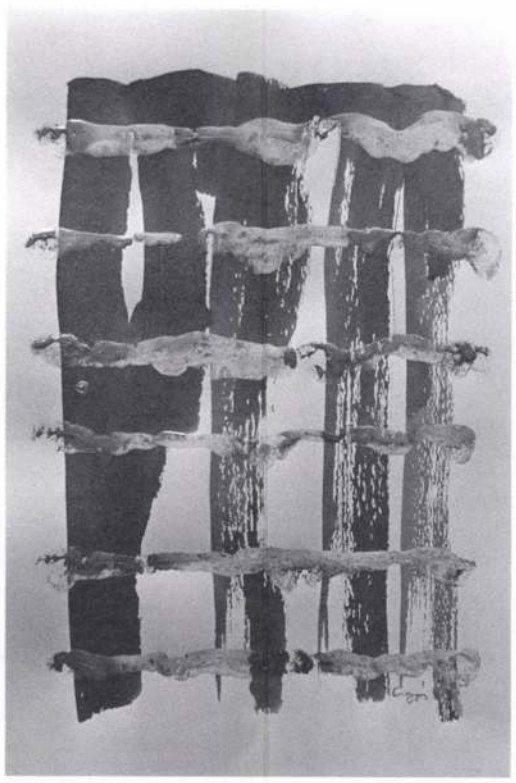

Kígyós Borbála munkái

Komlói Színház és Hangversenyterem
2002. október 14.
Senkiföldjén

Szeánsz és inkarnáció – egy Pilinszky-est margójára –

Nagyszabású vállalkozásba fogott Komlón egy pusztán definitíve amatőr művészcsoport, a hegedűssel (Gál Emőke) és két versmondóval (Harka Jenő, Horváth Péter) kiegészült Dantons gitáregyüttes (Dunai Péter, Gotthardt Viktor, Jakab Gergely, Józsa Tamás, Pásztó András). Pilinszky János verseiből zenésítettek meg, szerkesztettek koherens (tematikailag a születéstől a halálig ívelő) egésszé, s vittek színre egy kötetre valót; Dunai Péter vezetésével és Harnóczy Csabáné rendezésében. A kísérlet kivételes súlyú – a Szélkiáltó (s újabban például a Pavilon) nevével fémjelezhető, akusztikus dalos kultúra hazai hagyományába Pilinszky költészetének ugyanis mind ez idáig még nem „sikerült" beleírnia magát.

Pilinszky költeményeinek hangja egészen mostanáig a világba vetett és nyelvébe zárt szubjektum (a költő szavával: a kreatúra) magányosan kitartott szólama volt. Az esettség, az elesettség önmegnyilvánítása – az ismeretlenbe transzcendált hitigazság nem szűnő vonzásában. Énekes, zenekari előadásuk úgy „hangszereli" át e verseket, hogy csupán a megszólalás módját, a beszéd mikéntjét alakítja polifonná – a mondottakat s a mondottakhoz való viszonyt (a versbeszéd modalitását) alapjaiban hagyja érintetlenül. A művek versnyelvtana – a színpad és a zene közegében – kevésbé érvényesülhet ugyan, ám „az idő titokzatos alakja" (Borges definíciója a zenére) a nyelvi-poétikai megalkotottsággal egyenrangú tényezőként működik közre egy „közös retorika", egyfajta *dalköltészeti* beszédmód megalapozásában.

Úgy hat, mintha az ember ontológiai árvaságának (s egyúttal szeretetre és megváltásra utaltságának) Pilinszky-féle tapasztalatát az előadás a zene nyelvén *egyetemesítené* – a legkülönbözőbb korok és stílusok hangzásvilágát idézve meg. A sajátosan romantizált („túlérzékenyített") felfogásban játszott dalokban egyformán fontos szerepet kap a gitáralap archaikus monotóniája s a latinos jazz finoman pergő dinamikája, a magyar népdalok s a déli/balkáni népzenék ritmusképletei vagy a hol klezmeresen hajlított, hol bartókos diszharmóniába futó hegedűdallam. (Jellemző például, hogy az egyik meghatározó motívum többször s mindahányszor más és más alakban tér vissza: hegedűn és gitáron, énekelve és dúdolva, népdalos hajlításokkal és gregorián hatású előadásmódban.)

A hol zenei kísérettel, hol anélkül elhangzó szavalatok szervesen illeszkednek a műsor geometrikusan kimért rendjébe. Harka Jenő szövegmondásának *rezignált pátoszát* remekül ellenpontozza Horváth Péter fiatalos daccal túlfeszített dikciója (az emberélet-tematikának megfelelően!). Különösen emlékezetes Harka →

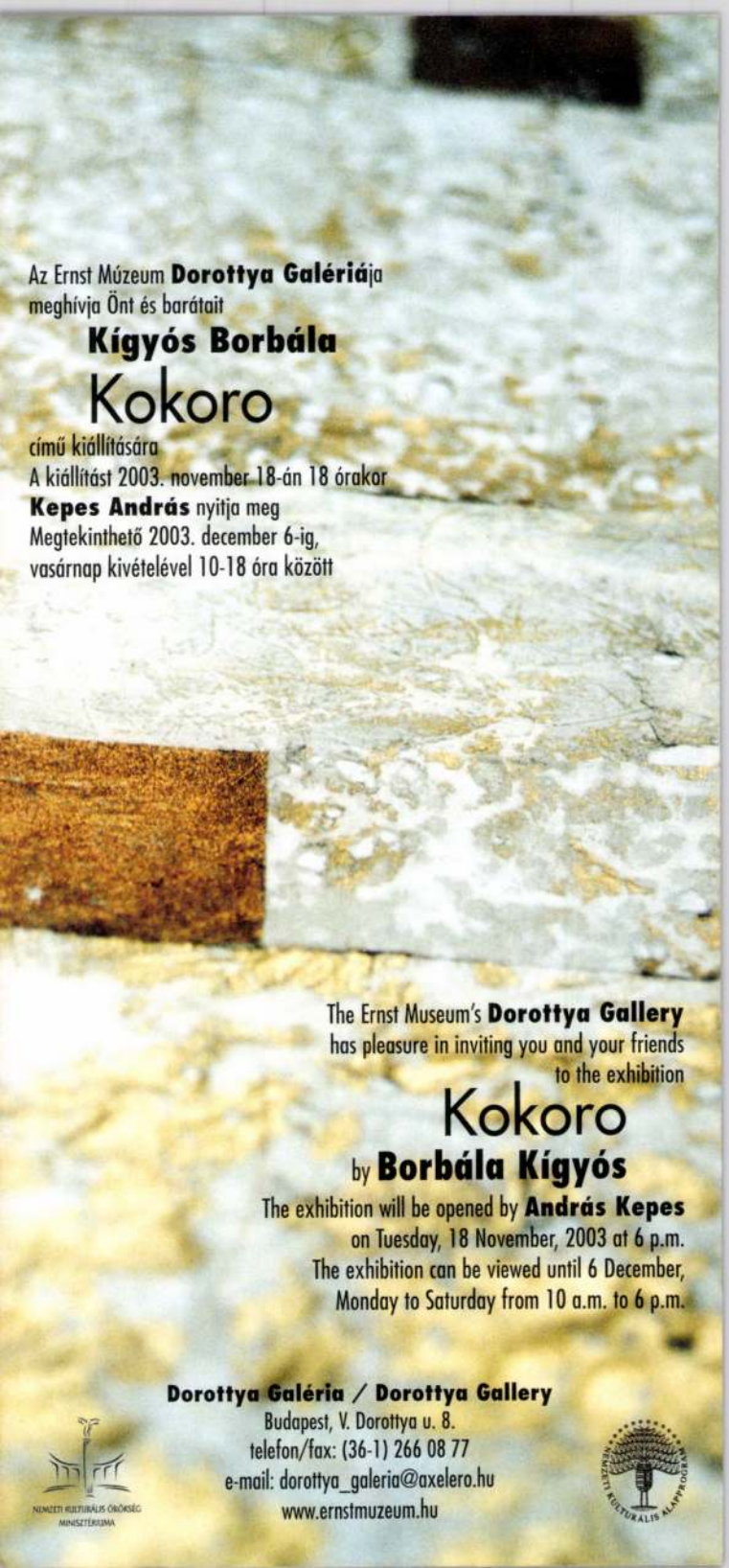

Az Ernst Múzeum **Dorottya Galériá**ja
meghívja Önt és barátait

Kígyós Borbála

Kokoro

című kiállítására
A kiállítást 2003. november 18-án 18 órakor
Kepes András nyitja meg
Megtekinthető 2003. december 6-ig,
vasárnap kivételével 10-18 óra között

The Ernst Museum's **Dorottya Gallery**
has pleasure in inviting you and your friends
to the exhibition

Kokoro

by **Borbála Kígyós**

The exhibition will be opened by **András Kepes**
on Tuesday, 18 November, 2003 at 6 p.m.
The exhibition can be viewed until 6 December,
Monday to Saturday from 10 a.m. to 6 p.m.

Dorottya Galéria / Dorottya Gallery
Budapest, V. Dorottya u. 8.
telefon/fax: (36-1) 266 08 77
e-mail: dorottya_galeria@axelero.hu
www.ernstmuzeum.hu

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

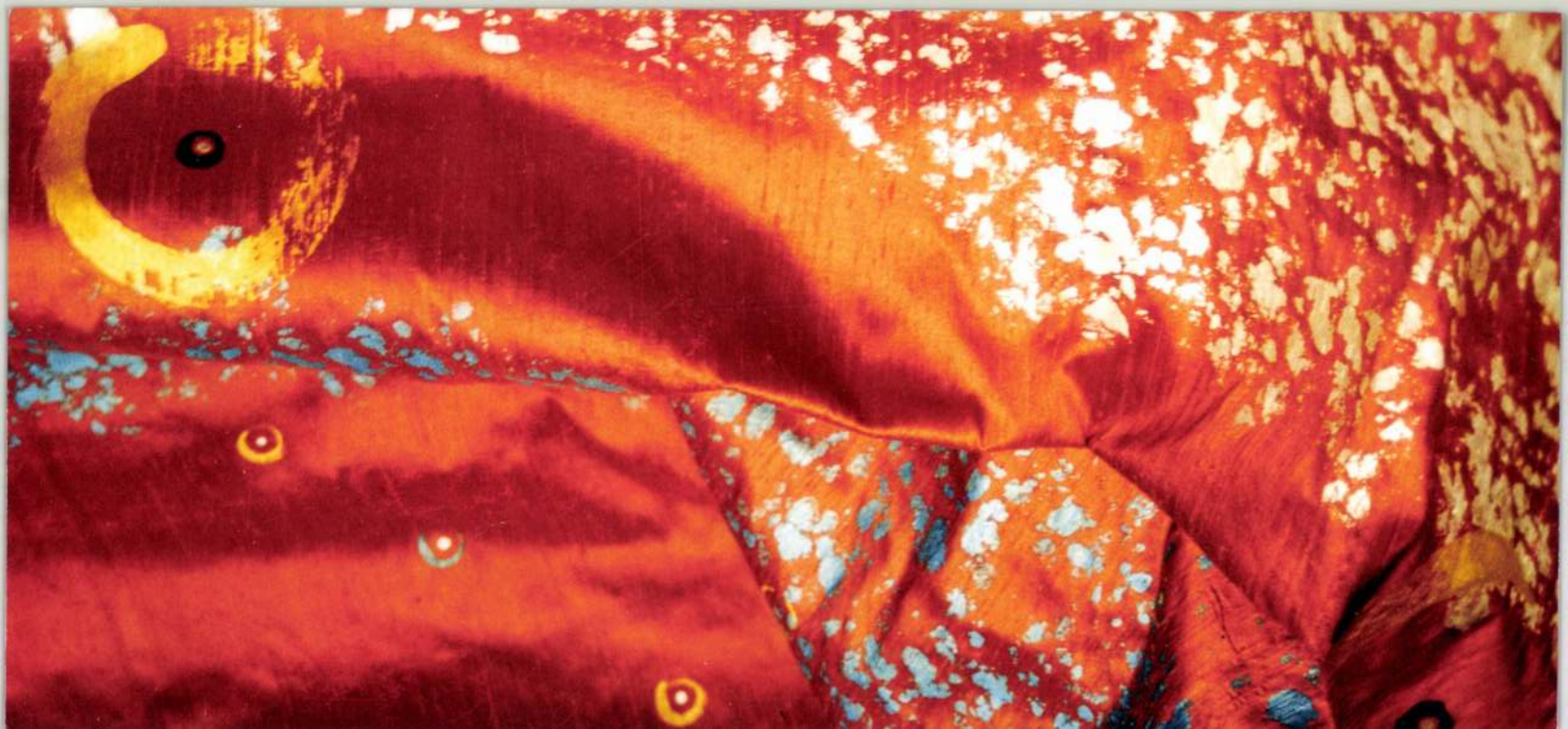

Kigyós Sándor

Emlékre

Szobrok a hegyoldalban Dunántúli Napló Pécs 1970. jul. 12.

Kipyór Sándor szobrász

A siklósi művésztelepen dolgozik

Ferete Judit: hűtelem a szabad ég alat

Magyar Nemzet 1970 X. 18. 13 old.

Kigyós Sándor

a bp-i TIT / Tudományies Ismeretterjesztő Társulat/ tárlatán mutatta be müveit.

M.G. : Avantgarde , pop-art show. Daily News, Budapest, 1972. január 9.

2 l.

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Kigyós Sándor szobrai

MAGYAR NEMZET

1975 OKT 7

Kigyós Sándor szobrait bemutató tárlatot nyitottak meg hétfőn Pécsett a Kisgalériában. Kiállítása a Kisgaléria ötvenedik rendezvénye.

◆

Új községi könyvtárat és

Kiggós Sándor:
Emlék

Mikrofot. Brett 1943 sept. 21

tészet

„irigységet" érezhettünk az Ernst
iállításon. Meglepetést, hogy ilyen
s sokféle művészetet láthattunk;
nélkül igen kvalitásos festők jól

kra ezen a kiállításon? Az, hogy a
k nem élnek vissza a kapott művé-

művészeket és ők érzik, hogy ez
e nem tévelyegnek a formalizmus

i festészetet teremtettek a legkor-
ak a gazdag, karakteres művészek-
állítás vegyes nemzeti felvonulássá,

könnyű nekik, mert nem nyomja
ulláról indultak el stb. Ez részben
ek által befolyásolt akadémikusok
lmúltban. Ha nem is volt európai
de volt koloniális és konkvisztádor

Kigyós Sándor
nobrán

„Emlék"
(repro)

Vadas József: Villany – 1973
Művészet, 1973. szeptember – 40 oldal

Kigyós Sándor
szobrász

Kigyós Sándor néhány évre dön-
tötte el, mintán tölb művészeti
ágba bélehostolt, hogy hiv atása
a szobrászat..

Bükkösdi László: Négy szobrász.

Müvészet, 1973.szeptember - 26.oldal

Rigyás Sándor
szobrász

Rigyás bölcsész diplomával rendelkezik. Az alkotás művészetét Boor Gyulától tanulta meg. Kizárólag monumentális műveket farag.

Bükkösdi László: Négy szobrász.
Művészet, 1973.szeptember - 26.oldal.

Kiss Sándor
szobrai

Kiss Sándor kisplasztikái
látványosak. Közkedvelt mo-
tívuma a komori dombormű
való átvetése.

Bükkösdi László: Négy szobrász.
Művészet, 1973.szeptember - 26.oldal.

Kigyós Sándor, szobrász

A villányi szabadtéri szobrászat
újdonságai Kört megemlítve
Gömb és hasáb (Terméhemység)[c.] al-
kotása.

Szluka Emil: Komoly játék a kővel 7.

Népszabadság, Bp 1973. szept. 7.

Kigyós Sándor

A lap kulturális eseményeket ismertető rovata beszámol kilenc müvész kiállitásáról, mely junius 11.-én nyilik meg, -"Balatonboglári Kápolna-Tárlat 1972" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. lo.
XVI. évf. 24. sz. 2. lap.

Rigyós Sándor
pécsi szobrászművész és Galántai György
budapesti festőművész kárlata nyílt
meg Békéscsabán.

Magyar Hírlap 1972/42 Sold.

Kígyós Sándor, szobrász

KÍGYÓS SÁNDOR kisplasztikáit mutatták be a pécsi Kisgalériában. A kiállítást *Vitányi Iván* nyitotta meg október 6-án.

– : A Jelenkor krónikája 1056.

JELENKOR, Pécs, 1975. november XVIII/11.

Sándor Kiggás

Totality (black stone, 40cm, 1944.)
(repr.)

The New Hungarian Quarterly, 1944. 5.

Kiss Sándor

1943 július 7-én született Debrecenben. A KLTE Bölcsészettudományi Karán szerzett tanári diplomát. Jelenleg a Pécsváradi Művelődési Központ igazgatója.

Domonkos Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971.

Kiss Sándor

Önálló kiállítása volt Pécsett 1971-ben.
Tanulmányúton járt Lengyelországban (1966, 1970), Csehszlovákiában (1966, 1970) és Romániában (1968).

Domonkos Ferenc: III. országos kisplasztikai biennale, Pécs, 1971.

Kigyós Sándor

A tárlaton bemutatott műve: reprodukció sehete-sehéren:

„Gömbés hasáb, 1970," sehér mórvány, 31 cm.

Romváry Ferenc: III. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1971

Kígyós Sándor

„Gömb és hasáb" c. műve emlatve

Kritika 1971 november-december

47. old.

Kiglics Sándor

a Pécsi Műhely képzőművészeti csapatát tagja.

H.E.: Pécsi Műhely

Dunántúli Napló, 1941. dec. 19.

Kígyós Sándor

Szobrai (repró)

Valóság, 1971. 8. sz. 78. l.

Kigyós Sándor, nobrász

Az ötvenedik tárlat

mondja az igazgató. — Ahhoz, hogy tervünk megvalósuljon, észszerűbben kell megszerveznünk a munkát, takarékosabban kell bánnunk a munkaerővel és a munkaidővel, jobban ki kell használnunk a termelőberendezéseket, a hűtőtermeket, a szállítóeszközöket, tehát gazdaságosabban kell termelnünk.

— Az ötvenedik tárlat a pécsi kisgalériában

7.

NÉPSZABADSÁG,

Bp. 1975. okt. 7.

Kígyós Sándor

Hajlítás, 1974. fekete kő, 40 cm, repr.

IV. Országos Kisplasztikai Bienniálé
Pécs, 1974.

Kigyós Sándor
szobrász

Pécsen a Kisgalériában volt
a művész kiállítása.

— Kiállítási naptár
Művészet, 1979. május - 49 oldal.

Kigyós Sándor, szobrászművész

A Pécsi Galériában aug. 14.-ig látható a 8. Országos Kisplasztikai Biennálé. — Sajnos a kő még mindig csak néhány művész kezében szólal meg olyan tökéletes érzékenységgel, mint Kigyós Sándornál és Pál Zoltánnál.

Csenkey Éva: Kisplasztikai Biennálé.
Dunantúli Napló, 1983. júl. 23. 8-old.

Kigyós Sándor szobrászművész

Valamikor 1980 tavaszán Pécsre látogatott Amerigo Tot, Rétfalvi Sándorral és más alkotókkal ismerkedett meg. Mivel Rétfalvit már rég érdekelte a viaszveszejtéses bronzöntési technika és tudta, hogy Tot ezzel az eljárással dolgozik, erről faggatta a vendéget. Az ő közbenjárásával intéződött el hogy Rétfalvi, Kigyós és a vasipari szövetkezet öntőmesterével Rómába mehettek, Francesco Bruni mesteröntődéjébe egy hónapig tanulmányozni a viaszveszejtéses eljárást.

-ami: Inaskodás Bruni Mesternél.

Magyar Hírek. 1983. júl. 23. 34-old.

Kigyós Sándor, szobrászművész

a Műcsarnokban és a Hungexpo BNV területén aug. 14.-ig látható az a kiállítás, amely szobrászatunk új eredményeit mutatja be. – Vialakultak a hazai és nemzetközi alkotókkal kiegészült új műhelyek. – Ennek jegyében alakult 1967-ben a siklósi szobrász szimpozion, az a nemzetközi alkotó-telep, amely most Jurij Alexandrov, Bencsik István, Jurij Gavula, Kigyós Sándor, Vittorio di Muzio, Pierre Székely műveit vonultatja fel, magyar, szovjet, itáliai szobrászok alkotásait.

L. M.: Művészeti szimpoziumok.
Kisalföld, 1983 júl. 30. 9.-old.

Sándor Kigyós

In der modernen Galerie von Pécs auf dem Széchenyi-tér in der Innenstadt war bis Mitte August die VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale zu sehen. –
Bei Sándor Kigyós hält ein Hanfseil die im Fallen begriffenen Steine der Plastik „Immer vereint".
|emlitve|.

Orsolya Gállos: VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale. Budapester Rundschau, 1983. aug. 15. 10-old.

Kígyós Sándor

Mely nyelv merne versenyezni véled?

Emlékkiállítás és csoportos bemutató a Lajos utcában

Mármint mely nyelv merne versenyezni a természettel, ahogy a költő sóhajtotta. És bár tudjuk: esélyünk erre egyre kevesebb, mert hogy a természet is fogy, a kísérletek a képzőművészet világában változatlan erővel folynak. Sőt. A kutatás, úgy látszik, intenzív szakaszba fordult.

A színhely: Lajos utca, a *Budapest Galéria* kiállítóháza, pince és emelet. Lent egy retrospektív kiállítás a túl fiatalon (negyvenegy éves korában) elhunyt és túl kevés művet (itt tizenkilencet) hátrahagyó *Kígyós Sándor* pécsi szobrászé. Fent csoportkiállítás, három Erdélyből áttelepült harminconéves grafikus közreműködésével. Lent csiszolt és kevésbé csiszolt kristályos kőzetekből formált szobrok a tegnap természetélményét zárják magukba. A tegnapét, a hatvanas-hetvenes évekét, amikor minden egyszerűbbnek, a világ barátságosabbnak, a cél elérhetőbbnek látszott. Fent színes és színehagyott, komplikált és még komplikáltabb rajzok és festmények, tárgyak és tárgyegyüttesek a mai koncepció szerint vallott természetet ábrázolják. Mit ábrázolják! Ragozzák és vegyelemzik, boncolják és preparálják. Ige aszerint választható, hogy ki-ki melyik tudományt érzi legközelebb a műalkotáshoz.

Ilyen esetben szinte magától adódna a dramaturgia: azaz a kritikus „választ magának csillagot". Vagy azt mondja, hogy hiába no, mégis csak a tegnap volt az igazi, a mai fiatalok már nemcsak hogy a naplementét és a szarvasbőgést, de a folyó görgette kavics igazi formáját is elfelejtették. Vagy azt mondja, hogy szép-szép elmerengeni az örök formák örök változatain, de ezen már túlvagyunk, most a tárgyilagos feltáráson a sor.

Csakhogy ezzel a dramaturgiával nem megyek semmire. Mert igaz, hogy Kígyós, valamint a három másik művész, *Butak András*, *Molnár László József* és *Elekes Károly* között a legszembetűnőbb különbség, hogy különféleképpen értelmezik alapélményüket, a természetet, azaz hogy két egymástól homlokegyenesen eltérő *stílusban* valósították meg elképzelésüket — választani mégsem a stílusok között kell. Még akkor sem, ha történetesen az előbbi ízlésemhez, generációmhoz, élményeimhez közelebb áll. Ezt a dramaturgiát bizony alaposan megcsavarták: hiába érzek torokszorító részvétet a tragikuskorán elhunyt fiatal autodidakta szobrász iránt, hiába érzem természetes szövetségeseimnek a sejtosztódásokat lágy letapogatással mímelő finom alakzatokat, kénytelen vagyok a másik csapat győzelmét elismerni.

A kvalitás jogán. Kígyós ugyanis beleveszett abba a finom, túlmíves precizitásba, amely egy csöppet magamutogatóbb a kelleténél. Amely egy gondolatnyival simább annál, semhogy elhiggyük: a szerves világ általános létmódjának feltárása volt a mester legfőbb célja és nem az, hogy bebizonyítsa: úgy, sőt még úgyabbul farag márványt, mint az a sok profi, akik négy évig hiába koptatta a főiskola padját. Mert mi más, ha nem a megmunkálni tudás kompenzáló bemutatása az a féltucat tésztafazont felöltő, lecsüngő és fölpenderedő, besodort és kinyújtott kőplasztika? Mintha alkotójuk annak idején rendre választás elé került volna: szobrot alkosson vagy céhremeket, és mintha alkotójuk egy láthatatlan sugallatra rendre az utóbbi mellett döntött volna. A szobrász — ez Kígyós egyik, mondjuk, latens énje — azt szerette volna, hogy a kő humanizálódjék, teljék meg láthatatlan bioenergiával, mutasson olyan formát, amelyben rügy és hervadás, születés és elmúlás egyaránt benne van. Például, ahogy mindez majdnem megvalósult nagyon korai *Pihenő gömb* és egész késői *Zendülés* című munkáiban. De a céhmester — ez Kígyós másik és sajnos inkább érvényesülő énje — azt kívánta, hogy földbe gyökerezzen a lábunk. Olyan kockát faragott, amely meghazudtolja anyagát egy képzeletbeli *Belövés* hatására. Olyan félrepofozott gömböt csiszolt, amely csak egy szuperhős *Karate* csapása alatt deformálódhatott ilyenné.

És különben is vannak ízek, amelyeket a legmerészebb receptek sem mernének összeereszteni, mert egyszerűen ütik egymást. Az az organikus szobrászat, amely megidézi a természet általános képességeit, pátoszt és megrendülést sugall. Az az anyagutánzó és anyaghazudó szobrászat, amely megidézi a civilizáció végtelen ügyességét és gátlástalan hamisítókedvét, az ironikus fintort, szellemes tiltakozást közvetít. Egyik Henry Moore utasításait követi. A másik, a pop-artos pszeudoművészetét. Az egyik kalóriagazdag, vérbő hús. Miért kellett leönteni egy diabetikus mártással, amely ráadásul édes és mesterséges tartósítószerekkel készült?

Tény, ami tény, a három áttelepült művész nem esett Kígyós hibájába. Igaz, könnyebb dolguk volt. Nekik *már* nem kellett egyetlen életműbe belesűríteni mindazt, ami az elmulasztott lehetőségek művészeti piacán annak idején varázsütésszerűen feltűnt. Ők választottak. Számukra csak egyetlenféle természet létezik, az, amely sem nem monumentális, sem nem felülmúlhatatlan, ezzel szemben veszélyeztetett, és fogytán az ereje. És mert ápolásra szorul, a gyógymódot sem lehet régi, kudarcot vallott eszközökkel elképzelhetni.

Molnár — közöttük szerintem a legtehetségesebb — vesz egy darab „legkisebb értelmes egységet", azt fájdalmas pontosan lerajzolja, majd gondol egyet és alárajzol egy másik értelmes egységet, ezzel egyszeriben változást, időbeli folyamatot, sorsot csempészve az aggályosan kidolgozott preparátumba. *Butak* — talán közöttük a legbátrabb — fog egy csomó papírt meg fatáblát, diópácot meg fekete tust és addig hajtogatja, írogatja, firkálgatja az ápisznyi készletet, ameddig nem áll előttünk egy könyvtár, pontosabban A Könyvtár megfejtésre váró tudománnyal, a bajba jutott világ válságára vonatkozó megfontolandó bölcsességekkel. *Elekes* — közöttük minden bizonnyal a legzabolázhatatlanabb — pedig csak addig pepecsel olyan színes képekkel, amelyeket felcsapó festett szikrák és hulló rajzolt pernyék tesznek baljóslatúvá, ameddig nem nyílik lehetősége, hogy a pernyéket és szikrákat kézzelfoghatóbban is megjelenítse. Elfojtott szép pirománia látszik kibontakozni azon a tűzrakáson, amelyben a lángnyelvecskéket pici színes tollak, a felszálló füstöt árvalányhajszálak helyettesítik.

Valószínűleg ez a szépen összetartó, csoporttá keményedő művészhármas nem oldotta meg a címben feltett örök költői kérdést. Pontosabban ők sem oldották meg. Ráadásul javaslatuk nem nélkülözi évtizedünk egyik jól ismert képzőművészeti manírját, azt a beavatottságot feltételező, okkultkodó és hókuszpókuszkodó nagyképűséget, amely az irodalmi párhuzamokban, mint evidens állításokat bővítő fölösleges lábjegyzetek jelentkeznek. És mégis. Miután az ember (és a recenzens) tudomásul vette azokat az évjáratjelvényeket, amelyek nélkül, úgy látszik, manapság már utcára menni sem érdemes, eljuthat a felismerésig. Ezek a művek nemcsak arra jók, hogy a rezervátumba kényszerített természet fölött ejtsünk egy-egy érett könnycseppet. Molnár—Butak—Elekes tapintatosan elleplezett, de fölényes technikai tudásából arra is futja, hogy éreztesse: a természet itt csak hasonlat. Ad analogiam: így viselkedik minden érték, többek között az emberi kultúra, úgy is, mint második természet.

P. Szűcs Julianna

HÍREK

BÚCSÚLÁTOGATÁS. Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke búcsúlátogatáson fogadta Suchati Chuthasmitet, a Thaiföldi Királyság magyarországi nagykövetét, aki végleg elutazott Budapestről.

KOVÁCS LÁSZLÓ külügyminiszter-helyettes és dr. Arthur Agstner, Ausztria magyarországi nagykövete kedden Budapesten kicserélte hazánk és az Osztrák Köztársaság között a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös végrehajtásáról Bécsben, tavaly májusban aláírt szerződés megerősítő okiratait. A szerződés az idén december 1-jén lép hatályba.

SIÓFOKON MEGKEZDŐDÖTT tegnap a KGST gépipari együttműködési bizottságának 6. ágazati szakértői tanácskozása. Bulgária, Csehszlovákia, Kuba, Lengyelország, az NDK, Románia és a Szovjetunió, valamint hazánk és — megfigyelőként — Jugoszlávia képviselői az elektromos háztartási gépek gyártásának nemzetközi szakosításáról tárgyalnak.

TÓTH ILLÉS államtitkárnak, a Magyar Posta elnökének meghívására, küldöttség élén Budapesten tárgyalt Roger Vanbergen, a Belga Posta elnöke. Eszmecserét folytattak a postaszolgálatok helyzetéről, a kétoldalú kapcsolatok fejlesztéséről, és aláírták a két ország közötti gyorspostaszolgálatról szóló megállapodást.

A MAGYAR ÖTVÖSMŰVÉSZET egy évezredét bemutató reprezentatív tárlat nyílt meg a chicagói képzőművészeti múzeumban. A gazdag anyagot előzőleg New Yorkban állították ki, majd Chicago után bemutatják az Egyesült Államok több más városában is.

ÖT ÉVRE SZÓLÓ együttműködési egyezményt, valamint kulturális és tudományos együttműködési munkatervet írt alá tegnap Budapesten Fülöp József akadémikus, az ELTE rektora és Szergej Ambarcumjan akadémikus, a Jereváni Állami Egyetem rektora.

BUDAPESTEN ÜLÉSEZETT a Nemzetközi Szövetkezeti Szövetség kutatási, tervezési, fejlesztési munkabizottsága. A fórumon angol, dán, finn, lengyel, japán, magyar, norvég, svéd szövetkezeti kutatók elemezték, hogy a szervezeti változások hogyan hatnak a szövetkezeti demokrácia érvényesülésére.

TÉRHATÁSÚ TAPÉTA gyártását kezdte meg a győri Graboplast. Az újdonság — ami rövidesen kapható lesz — könnyen kezelhető, nedves ruhával tisztítható, s kétrétegű papír képezi alapfelületét. Ha tulajdonosa megunta, a felső, díszített réteg letépése után a falon visszamaradó második rétegre könnyen felragaszthat másik tapétát.

Kitüntetések

Az Elnöki Tanács eredményes munkásságuk elismeréséül, nyugállományba vonulásuk alkalmából *Peják Zsiva* és *Szita János* rendkívüli és meghatalmazott nagyköveteknek a *Szocialista Magyarországért Érdemrendet* adományozta, *Kocziha Miklós* főkonzult pedig a *Munka Érdemrend arany fokozatával* tüntette ki. (MTI)

A TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK gazdaságos hasznosításával foglalkoznak a Balaton-csoport tegnap Csopakon megkezdődött tudományos találkozóján. Az ötnapos eszmecserén a hazai és külföldi előadók beszámolnak új kutatási eredményeikről.

ÉLETMENTŐ-emlékéremmel tüntették ki Ferenczi István és Hege Miklós mezőcsokonyai lakosokat, akik júniusban villám sújtotta munkatársuk, Ballér Péter ipari tanuló életét megmentették. Az ájult fiút szívmasszázzsal, lélegeztetéssel segítették a mentő megérkezéséig.

SZÁZNYOLCVAN KISTELEPÜLÉSEN korszerűsítették a boltokat Borsodban az utóbbi három évben. A felújított boltokat mélyhűtőkkel, hűtőpultokkal, jól felszerelt raktárakkal látták el. Még nyolcvan kistelepülés boltjai szorulnak rekonstrukcióra. A tervek szerint a következő két-három évben rájuk is sor kerül.

ARNOLD BAUER NDK-beli iparművész tárlata nyílt meg tegnap a győri városi könyvtár galériájában. Az erfurti alkotó negyven — nemesacélból, bronzból és ezüstből készült — művét hozta el Győrbe: ékszereket, díszítő elemeket, köztéri alkotások kicsinyített másait. A kiállítás szeptember 27-ig tekinthető meg.

ENERGIATAKARÉKOS lámpákat állítottak ki kedden Budapesten az V. kerület, Apáczai Csere János utcai bemutatóteremben. A bemutatón az NDK-beli Nickel-cég újdonságai láthatók: különféle halogénlámpák, üvegszálas izzók, hidegfénytükrök és fénycsöves világítótestek. A termékek egy része már kapható a Ravill-üzletekben.

SZAKMUNKÁSKÉPZŐ épül Zalaszentgróton. A jövő szeptemberben kaput nyitó új intézetre nagy szükség van, mivel a városban most két rossz állapotban levő épület szűk helyiségeiben tanítják a jövő szakmunkásait.

Kulcs a muzsikához

Az *Országos Pedagógiai Intézet Szakoktatási Igazgatósága*, a *Magyar Kodály Társaság*, a *Művelődéskutató Intézet* egyetértésével, a KISZ KB [illegible]

Joviczky József temetése

Családtagjai, barátai, pályatársai és tisztelői mély részvéttel kísérték utolsó útjára kedden a Farkasréti temetőben a 68 éves korában elhunyt *Joviczky Józsefet*, a Magyar Állami Operaház Liszt-díjas nyugalmazott magánénekesét. A család és a pályatársak nevében *Jámbor László* Kossuth-díjas kiváló művész, az Operaház nyugalmazott magánénekese búcsúzott a kitűnő tenoristától. (MTI)

TEMETÉS. Szinnyei Júlia írónő hamvasztás utáni búcsúztatása szeptember 15-én, hétfőn 11.30 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

KOSZORÚZÁS. Prieszol József, a magyar munkásmozgalom kiemelkedő személyisége születésének 80. évfordulója alkalmából pénteken 10 órakor a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Panteonjában levő sírjánál koszorúzási ünnepséget rendeznek.

SOMOGYI MIKLÓS, a magyar munkásmozgalom és demokratikus közélet kiemelkedő személyisége születésének 90. évfordulója alkalmából a Mező Imre úti temető Munkásmozgalmi Panteonjában levő sírját pénteken 10.30-kor megkoszorúzzák.

HOLLÓ JÁNOS AKADÉMIKUST Normann-éremmel tüntette ki az NSZK-beli Zsiradéktudományi Társaság. Az MTA Központi Kémiai Kutatóintézetének főigazgató-helyettese, a Budapesti Műszaki Egyetem professzora tegnap vette át a magas kitüntetést Münsterben, a vesztfáliai Vilmos Egyetemen.

NEMZETISÉGI NÉPZENEI tanácskozást tartanak október 4-én Esztergomban a zenei világnap alkalmából Zenei hagyományőrzés és anyanyelv címmel. A fórumot követően ünnepi népzenei hangversenyt rendeznek szlovák, román, szerb, horvát és német nemzetiségi amatőr együtteseink részvételével.

NYOMTATVÁNYKIÁLLÍTÁS nyílt meg kedden hazai vállalatok reklámmunkáiból a Magyar Nemzeti Galériában. A nyomdai különdíjat a budapesti Révai Nyomda nyerte el.

A HALÁLOZÁS OKAIRÓL kezdték meg tanácskozásukat hazai és külföldi demográfusok, szociológusok, orvosok, statisztikusok és más szakemberek kedden Zamárdiban. A halandóság egészségügyi és társadalmi okait fejtegető, péntekig tartó szimpóziumot Medve László egészségügyi miniszter nyitotta meg.

KŐLAVINA ZÚDULT egy autóútra és egy vasúti pályára hétfőn a svájci Giswilben. Egy férfit megölt a kőzuhatag. A hatóságok útgyalukkal és helikopterekkel siettek a bajbajutottak segítségére.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1983 SEP 0 2

ÉLET ÉS IRODALOM

Kígyós Sándor szobrai

1021

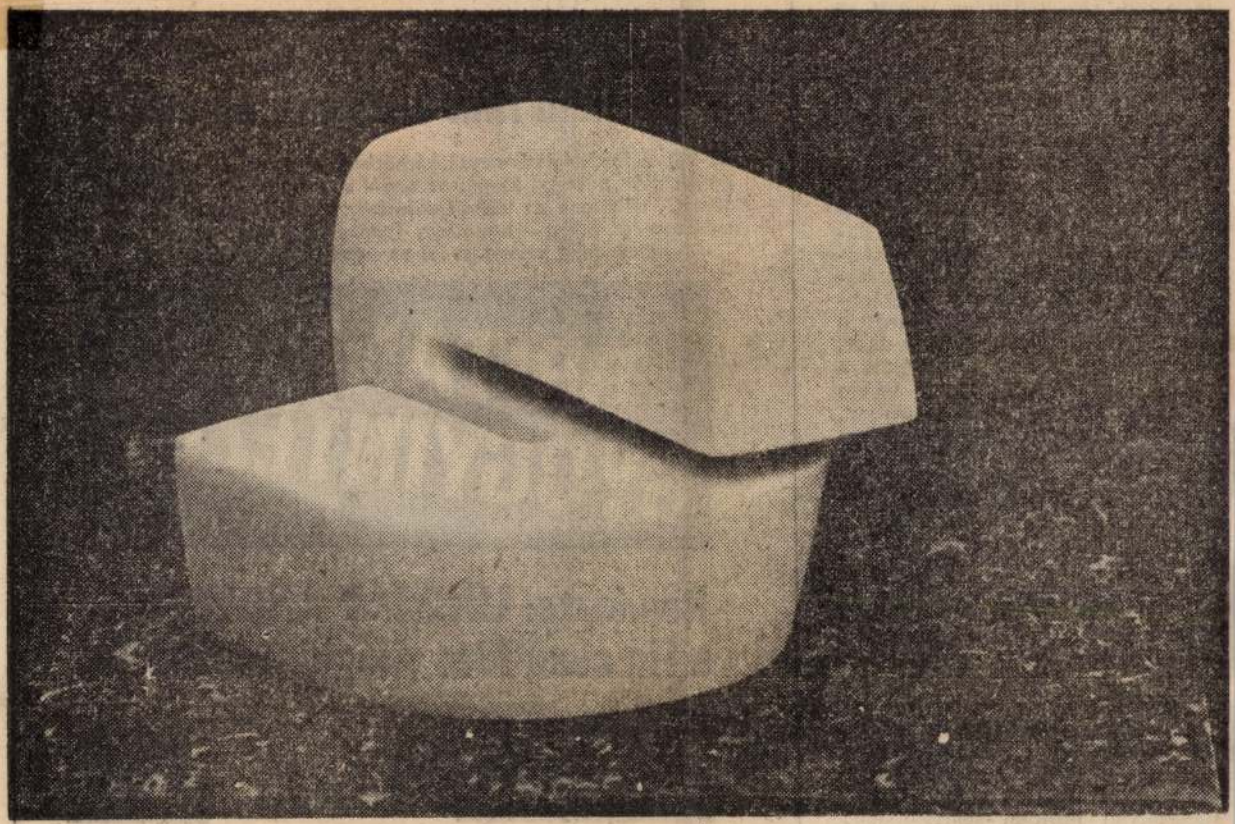

Kígyós Sándor szobra

1983. SZEPTEMBER 2.

Imre csomagol, hogy átvegye a stafétabotot. Ők ketten — Göncz és Makai — a fordítás általános problémáiról, különösen pedig a prózafordításról beszéltek, illetve beszélnek majd; én elsősorban a versátültetés kérdéskörével foglalkoztam. A Mihályiba látogató írók természetesen a külföldi fiatalok gyakorlatában naponta fölmerülő konkrét gondokra is segítenek megtalálni a választ. Minden nap egy halom új kérdést hoz, hiszen délutánjaikat a részvevők fordítói munkával töltik. Például Numan Malkiehnek, aki *A Pál utcai fiúkat* fordítja arabra, nem csekély fejtörést okoz, miképpen is fordítsa a mindjárt a regény első bekezdésének végén fölbukkanó — és mind Izraelben, mind az arab világban ismeretlen — *verklit*. Elzbeta Sobolewskának, aki nem kisebb fába vágta a fejszéjét, mint *A kékszakállú herceg vára* szövegkönyvének fordítása, az a gondja, hogy mi módon tudná Balázs Béla egyszerűségükben is fönséges nyolcasait tartalmilag is úgy visszaadni, hogy a lengyel Operának majdan ne legyenek a szöveggel prozódiai, „kiéneklési" gondjai. És szaporíthatnám az effajta példákat.

A JAK részéről *Hideg Antal* van itt a „táborban", mely egyébként az ő kiváló szervező munkáját dicséri. Nem lehetett könnyű dolog úgyszólván minden segítség nélkül kinyomozni, hol találhatók a

Rendezte: Ll
a Ha című fi

Az 500. évfordulóját ünn
épület előtt háborgó tön
tüntet, miközben az in
műtőben dr. Miller – a
porter fejét használja fel az évszázad operációjához.

BRITANNIA GYÓGYINTÉZET

Rendezte: LINDSAY ANDERSON, a Ha című film világhírű alkotója.

Színes angol filmszatíra.

A PUSKIN mozi műsorán.

FOMO

Kigyós Sándor

Kiállítás a Budapest Galériában

Megyer Hiszkp 1986. VIII. 27.

Kigyós Sándor

Ma 16 órakor nyílik a III., Lajos utca 58. szám alatt a *Kigyós Sándor-emlékkiállítás.*

Magyar Hírlap. 1986. VIII. 26.

Kigyós Sándor

A szimpozion,találkozás ,megbeszélés a maga természetességével vált és válik nemzetközi műhellyé, lendítve a bizonyos anyagokhoz kapcsolódó uj szobrászati elképzelésöket.Ennek jegyében alakultszintén 967-ben a siklósi szobrász szimpozion, az a nemzetközi alkotótelep,amely most Jurij Alexandrová, Bencsik István Jurij Cavula, Kigyós Sándor, Vuttório du Muzio ,Perre Székely müveit vonultatja fel ,magyar szovjet ,itáliai szobrászok alkotásait.

Losonczi Miklós; " Találkozás, megbeszélés,műhely
Művészeti szimpozionok eredményei."

Hajdu-Bihari Napló 1983. aug. 19.

Kigyós Sándor

Kigyós Sándor emlékkiállítása augusztus 26-án délután 4 órától látható — hétfői nap kivételével — október 12-ig a Budapest Galéria kiállítóházában (Bp. III., Lajos utca 158.).

Magyar Nemzet 1986. VIII. 23.

Kigyós Sándor

KÍGYÓS SÁNDORNAK, a két évvel ezelőtt elhunyt szobrászművésznek a munkáiból emlékkiállítás nyílt meg tegnap a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóházában. A művész 20, stilizált formákat ábrázoló márványszobrát mutatják be a kiállításon, amely október 12-ig tekinthető meg.

Népszabadság, 1986. VIII. 27

Kigyós Sándor

KÍGYÓS SÁNDOR szobrászművész emlékkiállítása nyílt meg csütörtökön Zalaegerszegen, a városi hangverseny- és kiállítóteremben. Az 1984-ben elhunyt neves alkotó életművéről mintegy harminc szobor, húsz grafika és a köztéri munkáit ábrázoló több fotó ad keresztmetszetet.

Népszabadság, 1986. VII. 25

Kiss Sándor szobrászm

1967-es kiállítása
Pécs

-> Pinczehelyi Sándor

MŰVÉSZET 1985/10/44

Kigyós Sándor, szobrai

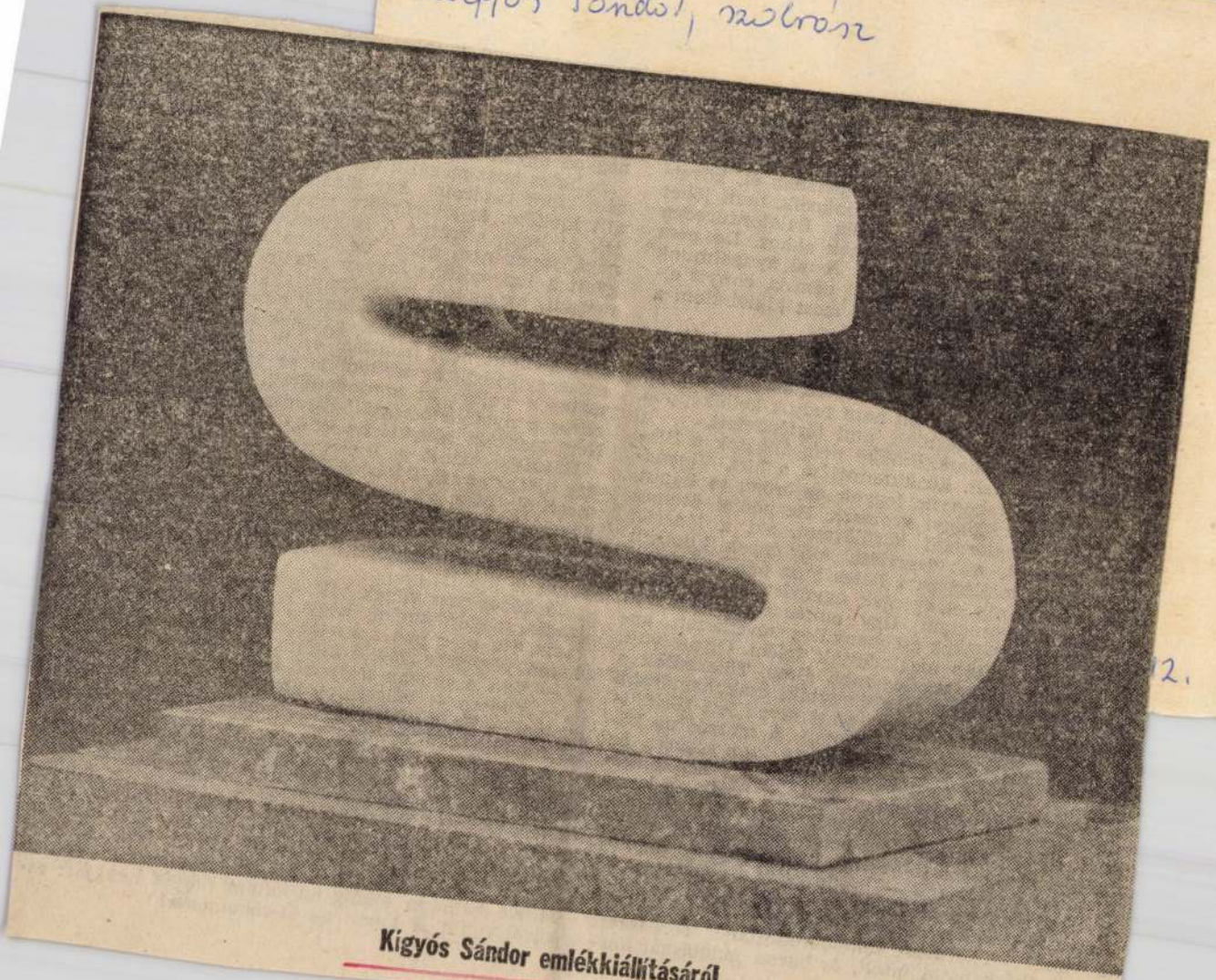

Kigyós Sándor emlékkiállításáról

13.

2. XXX/37

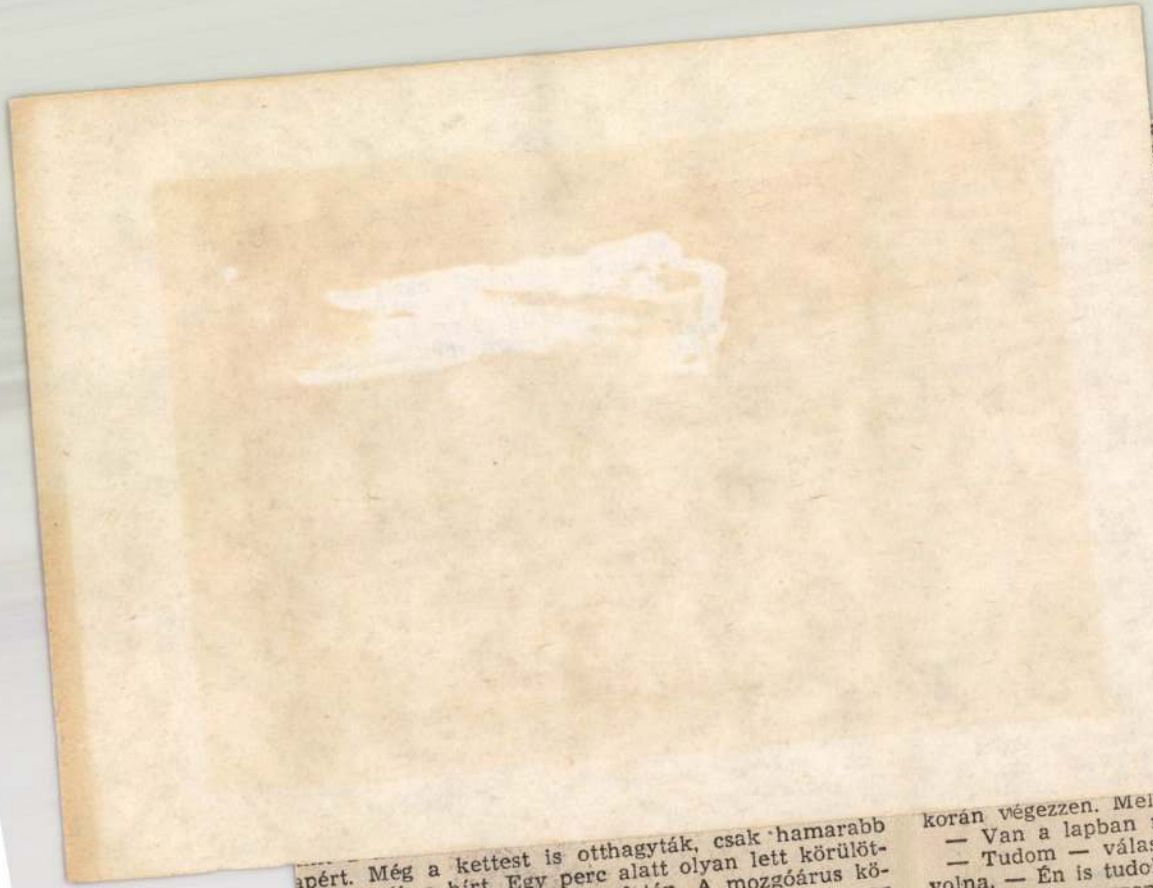

abból megél, és készül va-
s, ha lenne Magyar Rekor-
gemlítené teljesítményemet.
ıbaton 800, azaz nyolcszáz
Blaha Lujza téren, három-
d háromig."
zetője kiszállt, odajött hoz-
alkalmi árus haverom oda-
t, legalább ötven lapot ad-
kiabálni a hírt. Mondtam
e kiabálhat helyettem. Fo-
n adnám. Amikor egy sem
ltam, akkor értem csak rá,
omról csorgó verítéket. Áll-
akiknek nem jutott lap, de
n értük. Kifurakodtam az
ı le az aluljáróba. Zsebeim
énzektől, kezem ragadós és
Fáradtnak éreztem magam.
sem.
pályaudvarnál találkoztam
ismertem az elosztóból, azt
papnövendék volt, a pap-
szerzetesrendek feloszlatása
etbe. Rekedt, mély hangon
az aluljárót: menyasszonyi

e a lapot. Arra gondoltam,
gy fél óra múlva ne legyen
lehetett belőle, legalább ma
korán végezzen. Mellé álltam, megszólítottam.
— Van a lapban nagyobb szenzáció is, hallod-e.
— Tudom — válaszolta, anélkül, hogy rámnézett volna. — Én is tudok olvasni, kiskomám. De egy ember halála nem szenzáció.
Árulta tovább a lapot. Perdült a vevő elé, megkö-szönte a húsz fillért, elésietett a vevőnek, már mesz-sziről nyújtotta felé a lapot. Egy pillanatra, amikor felém tekintett, akár a sértett Anyaszentegyház szob-rához illő modell lehetett volna. Vaskos, erős lábakon állt, zömök testű, negyven év körüli férfi, győztes arccal. Vállat vontam, hazafelé indultam. A lépcsőn felfelé haladva sokáig hallottam rekedt hangját: es-küvői ruhát is lopott az ál-süketnéma!

apért. Még a kettest is otthagyták, csak hamarabb
lvashassák a hírt. Egy perc alatt olyan lett körülöt-
em a tér, mint egy reklámfotón. A mozgóárus kö-
ül nagy tömeg áll, a tömeg külső köre olvassa az
újságot. A legjobb reklám. Az újonnan érkezők lát-
atják, valami komoly dolog történt, beállnak lapot
renni. Nem kell nekik kiabálni, veszik a lapot ma-
uktól, illetve egymástól, a példa követendővé válik,
z addigi magányos tömeg apró közösségekre tagoló-
lik — mi van benne — kérdezgetik egymást —, ki
alt meg? Tényleg meghalt?
Aztán visszaérkezett az első vásárlók egyike. — Hol
an ebbe? — kérdezte felháborodottan. Töredezett
ekete műbőrkabátot viselt, és barna aktatáskát hor-

Kígyós Sándor, szobrok

KÍGYÓS SÁNDOR SZOBRAI
Művelődési Ház, Pécsvárad

A tragikusan fiatalon, negyvenegy éves korában elhunyt szobrász műveiből egykori lakóhelyén rendeztek kiállítást. Kígyós Sándor (1943—1984) Pécsváradon élt és alkotott, itt építtett magának műtermet. Különös, kemény, reneszánsz egyéniség volt: fiatalon verseket írt, zenét tanult és kitűnően muzsikált. Később a szobrászatnál kötött ki, de megőrizte az írásos és szóbeli kifejezés iránti igényét is: esztétikai tárgyú följegyzéseket készített, emellett tanított. Pályája kezdetén Borsos Miklóshoz kapcsolódott. Később Amerigo Tot fogadta bizalmába, ám művein Henry Moore és Brancusi szellemújjának nyoma is megmutatkozik. Mindemellett Kígyós Sándor teljesen egyéni nonfiguratív plasztikai világot teremtett. Kőből, márványból, fából és fémből egyaránt dolgozott. Művei nagy belső feszültséget hordozó, kétpólusos alkotások: két eltérő formát, két különböző anyagot, két ellentétes plasztikai gondolatot ütköztetnek. A szobrászi kifejezés alapvető és legősibb kérdései izgatták: a szimmetria és az aszimmetria, a gömbölyded és a hasáb alakú formák, a tömörség és a légiesség, a mozgás és az állandóság, a merevség és a hajlítás, a keménység és a lágyság, a csiszolt és a rusztikus felület, a horpadás és a kidudorodás drámai ellentéte. A legtöbb eredményt a kő, a súly, a tömörség könnyűvé, légiessé tételével ért el. Közel száz alkotás maradt utána, ezek közül hét köztéri szobor. A pécsváradi kiállítás anyaga vándorútra indul az országban.

Tüskés Tibor

Könyvhetei ajánlat

Új Tübän, B n.1986. jún. 1.

XXIII/22

4.

...ió ... elsőrendű ... egészítő munkát végzett. A képanyag a könyv szövegéhez hasonlóan sokoldalú, dokumentum- és összefüggés-ismertető értékű. Reméljük, az amúgy jó munkát végzett Kossuth Nyomda a továbbiakban nagyobb gondot fordít a szép sorozat színes képeinek tökéletesebb nyomására.

(Zeneműkiadó) **Rajk András**

Jelenet a fi...

MAHIR
MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Kigyós Sándor,
szobrászművész.

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1984 MÁJ 13

1021

Krúdy Gyula hegedűje. (Kigyós Sándor szobrászművész alkotása).

*

SPO

PMSC—Ferencváros,

Hírek, események

*

OLVASÓSZO

Ügyeletes újságír

MURÁNYI

Hírek, tudósításo

események

a 15-000 tele

vagy a Napló I. hívójel

a 25-ös cs

— **Kiváló takarékpénztári fiókok.** Az elmúlt évi teljesítményével a Kiváló takarékpénztári fiók kitüntetést a komlói és a szentlőrinci OTP-fiók érdemelte ki. Baranyában az OTP-nél tevékenykedő szocialista brigádok közül az újmecsekaljai „Martos Flóra" lett aranykoszorús.

— **Engedményes gyermeknapi játékvásár.** Hétfőtől május 26-ig tart a Centrumban a gyermeknapi játékvásár, melyen a TRIÁL 30 százalékos árengedménnyel kínál — a tőkés importból származók kivételével — játékokat. Az akcióba a Centrum a saját készletét is bevonja.

— **Kismotorokra is Casco.** Egyre többen kötnek a kismotorkerékpárra is Cascót megyénkben. Ez a biztosítás népszerű a kismotorosok körében, mert a töréskáron kívül lopásra, rablásra, elemi kárra, sőt

Kiguós Sándor

Pál Zoltán kiállítása
a Stúdió Galériában

Magyar Nemzet 1985. VIII. 29.

Kígyós Sán dor, szobrász

Kígyós Sándor halálára

Negyvenegy esztendős volt, szobrászművész. Méghozzá olyan szobrász, aki képes volt átlőni vagy meghajlítani a márványtömböt. Művei paradox szobrok voltak: klasszikus anyagokkal, márvánnyal, kővel dolgozott és konceptuális gondolatokat valósított meg. Ugyanebben a paradox helyzetben volt századunk minden más gondolkodó szobrásza is: a drótból, papírból, plexiből formált téri gondolatok lehetnek időszerűek, de maradandók nem; a bronz, a márvány pedig szinte kikerülhetetlen módon idő előtti klasszicizálásba sodorta az alkotókat, a monumentális műre szóló megbízás a legtöbb esetben a gondolatok megmerevedésével járt együtt. Kígyós Sándor ezt a kibogozhatatlan csomót vágta át bravúrral és némi maliciával. Csak a nemes anyagnak tulajdonítanak értéket? Hát tessék. Ő mégsem alkalmazkodik a klasszikus kötöttségekhez. Olyan képlékenynek tekinti a márványt, mint az agyagot, hogy megfogalmazhassa mindazt, amit az anyagról, a térről, az emberről gondol, anélkül, hogy az akadémista manírok akárcsak megkísértenék. Talán még zárójelben sem kell megjegyeznem, hogy természetesen rendkívüli erőfeszítésre, felkészültségre volt szüksége, hogy a makacs anyagokat könnyed, szellemes, ötletes formákba kényszerítse.

Negyvenegy esztendős volt, szobrászművész. Éppen abba az életkorba került, amikor egy szobrászt a szakmán, a kiállításlátogató érdeklődőkön kívül többen, valóban sokan kezdenek megismerni, becsülni. Kígyós Sándor Pécs környékén élt és dolgozott, sokat faragott a villányi kőbányában, a szobrász szimpozionon; tanított is Pécsett, az egyetemen. Önálló kiállítást igen sokfelé rendezett, ezek közül az egyik legutóbbit a Nemzeti Galériában, 1982-ben. Műveit lapunk is rendszeresen közölte. Mostanában kapta első komolyabb megbízásait, megvalósult köztéri műve áll Pécsett Százhalombattán, s hamarosan Orfűn.

Bán András

Bán A

Élet i

12.

XXVII/45

jedelmet, mint oszlopok a bazilika
belső terét, ahol épp oly időtlenül
jár a fény, ahogy az emlékezetben
vagy a szellemiben a képzelet. Ki-
töltve a téglából rakott, kőből fa-
ragott pillérek határolta űrt, akár
a képek, metaforák a verset a bol-
dogságot regisztráló mondatok kö-

szerűvé, mert ismeri a baj elhá
tásának, az ellene való védekezé
nek titkát. A mítoszteremtő kö
nem lesz céhbelivé, profivá, inká
fellázad önmaga ellen, s ezért a
gáért ha kell, magánnyal fizet.
mítoszteremtés igénye a szabads

Kiss Sándor szobrász

Nagy Zoltán: Helyberjárás
Pécsi Országos Kisplasztikai Biennálé

Budapest, 1983. november

Kiss Sándor szobrász

Rideg Gábor: Villány másfél évtizede

Művészet, 1982. július

Kiggós Sándor rajzai

Nagy T. Katalin: Kiggós Sándor

Művészet, 1982. május

Kigyós Sándor, szobrászművész

MŰHELY SOROZAT

Kigyós Sándor kiállítása (B ép. III. em.)

A Pécsváradon élő fiatal szobrász, Kigyós Sándor, 1970–1974-ig dolgozott a villányi alkotótelepen, s azóta számos csoportos és egyéni kiállításon szerepelt. Szobrai organikus szemléletű, klasszikus arányú, érzéki vonalú-formájú idomok.

Első budapesti önálló tárlatán az elmúlt néhány évben készült rajzait, szobrait mutatjuk be.

a Magyar Nemzeti Galéria Programja,
1982. Március hó.

1982. III. 10. Petőfi 10.45 /Chué/.
Láttuk, hallottuk.

Kigyós Sándor, szobrász-
művész

- 4 -

- Ugyancsak tegnap nyilt meg a Nemzeti Galéria Muhelysor zata keretében Kigyós Sándor szobrászmuvész kiállitása, amelyen a muvész 70-es években készitett hajlitott márva szobrai láthatók.
/zene/

Kígyós Sándor, szobrászművész 2.) Folytatás

Rendezvények

4

vasárnap

15.00 Utókoncert Kígyós Sándor szobrászművész harangszobrán (Műhely sorozat B. ép. III. em.)
Közreműködik: Fazekas László

Magyar Nemzeti Galéria rendezvénynaptára

1982. április

Kigyós Sándor, szobrászművész 1) Folytatás
Műhelysorozat

MŰHELY SOROZAT

Kigyós Sándor kiállítása (B ép. III. em.)

A Pécsváradon élő fiatal szobrász, Kigyós Sándor, 1970—1974-ig dolgozott a villányi alkotótelepen, s azóta számos csoportos és egyéni kiállításon szerepelt. Szobrai organikus szemléletű, klasszikus arányú, érzéki vonalú-formájú idomok.
Első budapesti önálló tárlatán az elmúlt néhány évben készült rajzait, szobrait mutatjuk be.

Magyar Nemzeti Galéria programja,
1982. április

Kígyós Sándor, szobrászművész

Számos képzőművészeti alkotást avatnak fel Mohácson is a jelenlegi ötéves terv ideje alatt. – A szigetvári új városrészbe Kígyós Sándor plasztikáját fogják a következő években elhelyezni.

G.D.: Baranya köztéri szobortervei. Dunántúli Napló, 1982. jún. 12.

Kigyós Sándor, szobrászművész

8. „Harmadik", beremendi szürke mészkő, 192×200×90 cm 1974. (repr.)

Művészet, 1982. júl. 6. old.

Déli Hírlap, 1982. júl. 23.

Kiss Sándor szobrászművész 2.) Folytatás

★ Kiss Sándor egyik jellegzetes szobra a művész galériabeli kiállításáról

vei tanács elnöke. Útja először a Pest megyei Pártbizottságra vezetett, majd ellátogatott a Csepel Autógyárba és a ráckevei Arany Kalász Termelőszövetkezetbe.

Kádár János megelégedéssel állapította meg: örvendetesnek tartja, hogy jó légkör és bizakodó hangulat van a megyében. Hozzátette: tudjuk, hogy vannak gondjaink, ezekről nyíltan is beszélünk. Mégis főként arra kell törekednünk, hogy úrrá legyünk a nehézségeken, megoldjuk az előttünk álló feladatokat. Ehhez minden gondolkodó ember részvételére számíthatunk.

— Nemzetközi helyzetünk bonyolult, de nem reménytelen — mondotta Kádár János. — Ha a nehézségeket nem is tudjuk egyik napról a másikra megoldani, a helyes irányt megtaláltuk. Ezt bizonyítja, hogy a nehéz körülmények ellenére is növekszik a lakosság reálbevétele, javul az életszínvonal. Ez a legfontosabb.

Ezután a gazdasági helyzetről szólva elmondotta: a tőkés országokban tapasztalható válság, a nyersanyagárak emelkedése, a kereskedelmi feltételek romlása hátrányosan befolyásolja népgazdaságunkat. Ezért a termelés hatékonyságának növelésén, a termelékenység fokozásán munkálkodunk az idén is. Ma köztudottan sokkal több árut kell exportálnunk ugyanannyi bevételért, mint néhány esztendeje. Sokat kell külföldön eladnunk ahhoz, hogy megvehessük mindazt, amit a folyamatos termelés kíván. Okos dolog, hogy a Pest megyeiek szerint az exportban nincs kis tétel vagy nagy tétel, minden termékünknek piacot keresnek.

— A nyílt beszéd híve vagyunk — mondotta Kádár János —, s joggal építünk az emberek felelősségérzetére. Megőrizni, sőt gyarapítani elért eredményeinket — ez nemzeti program.

Üdítőt csak szesszel

Miért szűk a colák választéka?

Szegényes a miskolci vendéglátóhelyek üdítőital-választéka. Aligha akad olyan étterem, vagy presszó, ahol háromnál többféle szeszmentes itallal szolgálhatnak. A legtöbb helyen csupán Pepsi Cola és Traubisoda kapható. Van-e olyan előírás, amely az üdítőital-választékot szabályozza? S miért nem tartanak többféle üdítőt a vendéglátóhelyek? — kérdeztük Spitzmüller Ferencnétől, a Miskolci Vendéglátóipari Vállalat előadójától.

— Nincs olyan előírás, amely a választékot szabályozná. Az üzletvezetők maguk döntik el, hogy milyen üdítőitalokat szerződtetnek. Ez a döntés nem könnyű, mert a kínálat nem mindig elégíti ki a vendégek igényeit. Nem találni. Télen a szállítók versenyeznek az üzletvezetők kegyeiért, nyáron azonban fordul a kocka: a vendéglátósok küzdenek az üdítőital-szállítás folyamatosságáért.

Egyes cégek — mint például a Coca-Colát szállító szeszipari vállalat — bőséges reklámanyaggal látják el azokat az éttermeket és presszókat, amelyek a termékeiket árusítják. A Tokaj vendéglátóház például jó partnere a coca-colásoknak. A Borsodi Sörgyár üdítőit is forgalmaz-

Kigyós Sándor, szobrászmüvész

1982. III.2. Televizió 1. S.Gy

1021 Studió '82

- Kigyós Sándor szobrászmüvészt jóformán mindenki ismeri Pécsváradon. Nem csak azért, mert ő a községben a "hires ember", hanem azért is, mert miután Debrecenből ide érkezett, éveken át a járási Müvelődési Központ igazgatója volt. Jelenleg a Pécsi Tanárképző Főiskola népnüvelési tanszékének adjunktusa. Ha az ember azt hallja, hogy egy szobrász müterme a hegyek között, az erdő szélén áll, akkor feltehetőleg arra gondol, hogy ezt a müvészt a természet ihleti.

- Az uj szobrászat, az egész XX. századi szobrászat nagy hatás alatt van a természet modelljének. Még korábban a szobrok elsősorban az embert ábrázolták, modelljeiül is csak az embert használták föl és ezzel meg is elégedett a szobrászat, néha egy-egy állat, vagy másfajta figura kiegészitette. De a formavilágban egyátalán nem is vettek tudomást azokról a gyönyörüségekről, ami az embert körül veszi. Na most, én is azt hiszem, ebből indultam ki, hogy ilyen organikus szobrokat készitettem kezdetbe, ami erőtől duzzadó, belülről kifele terjeszkedő, emböreket is csináltam, emberi formákat, Dózsa Györgyöt, meg ehhez hasonlót, ilyen erőteljes paraszt figurákat, ilyeneket is rajzoltam és modellként később kerestem mindig a természetben adódó lehetőségeket, elsősorban itt a környezetben.

- De mi ebben a természet? Pl. hogyha megnézzük ezt a szobrot?

- Hát, a természetben munkáló erők, azok, amik elsősorban számomra fontosak voltak. Hát először is, hogyha most itt kinézünk, akkor itt havas tájat látunk. A hó fuvása a legszebb plasztika, amit az életemben láttam. Olyan, mint valami óriási fehér márványból faragott valami, nagyméretü plasztika. Sokat jártam ki sitalppal és rajzoltam, megálltam egy-egy hófuvásnál és lerajzoltam, tanulmányoztam, de nem azért, hogy ezt naturálisan áttegyem a szobraimba. Ezeket mind meg kell enni az embernek, megnézek egy fát. Ezeknek a fáknak a törzse olyan különlegesen elcsavarodott, ahogyan a szél fujta.

Jó, az ember azt gondolja, amikor ránéz egy ilyen fatörzsre, hogy igen, itt az uralkodó széljárás Észak-keleti és a fát így megcsavarja körbe és az valamilyen különleges disszonanciát ad annak a látványnak, ami egyébként tele van harmóniával.

- És nyilván az is érdekes benne, hogy ezek olyan torzulások és módosulások a kőben, ami kőben egyébként nagától nem fordul elő. A követ nem lehet meghajlitani, még a legerősebb embernek se, nem lehet elcsavarni. Miért érdekes az, hogy kőben csinálod azt, amit egyébként kőben nem szokás?

- Hát most azt mondhatnám, hogy tulajdonképpen a természeti formák tanulmányozásától az ut ide vezetett el, hogy azt gondoljam végig, hogy hogyan szemléli az ember egy-egy tárgynak a történetét. Mondtam az előbb a fát, ami olyan, hogy ugye 500 éves fákról van szó, amelyet lassacskán megcsavart a szél. Az ember egy ilyen analógiás következtetés folyamán azt mondja: igen, ezt megcsavarta a szél, rendbe van. Na most, a fa nem marad ott meg eredeti állapotában, valamilyen láthatatlan erő, mondjuk a szél, vagy bármi más munkált rajta és mi igyekszünk vissza olvasni ezt a történetet róla, amit ott látunk. Most ezt tesszük minden nap, de számtalan alkalommal. Látunk egy forradásos arcu embert, akkor azt mondjuk, hogy ez is jó gyerek volt valamikor, megkapta a plezurt. Vagy lát az ember egy megkarcolt autót, azt mondja: nem tudott beállni a garázsba. Tehát a történést az ember mindig igyekszik visszakövetkeztetni egy látványból. Na most ez a manipulációknak is, az összes manipulációnak a lényege, hogy elég egy okozatot nekünk előállitani és abból vissza lehet következtetni valamilyen erőre. Tehát azt mondja, hogy ezeket a köveket miért hajlitom igy meg, Hát egészen egyszerü lenne egy vasat befogni a satuba, meghajlitani és akkor jónapot. De akkor mit tettem? Semmit se. Azt mondják, ezt mindenki tudja, a vasat meg tudja hajlitani. Tudjuk jól, hogy a kő nem hajlik. Igy ezáltal én föl akarom fedni ezt a saját magam hamisságát, nem egy virtuóz munkát szeretnék és mutatni

- Jobban fölhivja a figyelmet magára

- Magára a hajlitásra, a rogyasztásra, azokra az erőkre, amelyek léteznek.

- A müterem sarkában fölfedeztem ezt a negativ formát. Előbb azt mondtad, hogy minden szobrodnak van története. Ennek mi a története?

- Hát a többi szobromnak általában olyan rituális története van, amilyet én szánok neki és egy kicsit időtlen is ez a történet és én manipulálom neki. Ezt nekem manipulálták, ezt a történetet, ami ehhez a szoborhoz füződik. Én ugyanis nem végeztem képzőmüvészeti főiskolát, u.n. autodidakta vagyok, és Magyarországon ugy lehet valaki müvész, akkor mondják ki rá, hogyha a Magyar Müvészeti Alapnak tagja. Ez engem hosszu ideig nem érdekelt és egy idő után viszont zavaróvá vált, hogy számtalan esetben nem vehettek részt országos tárlaton,

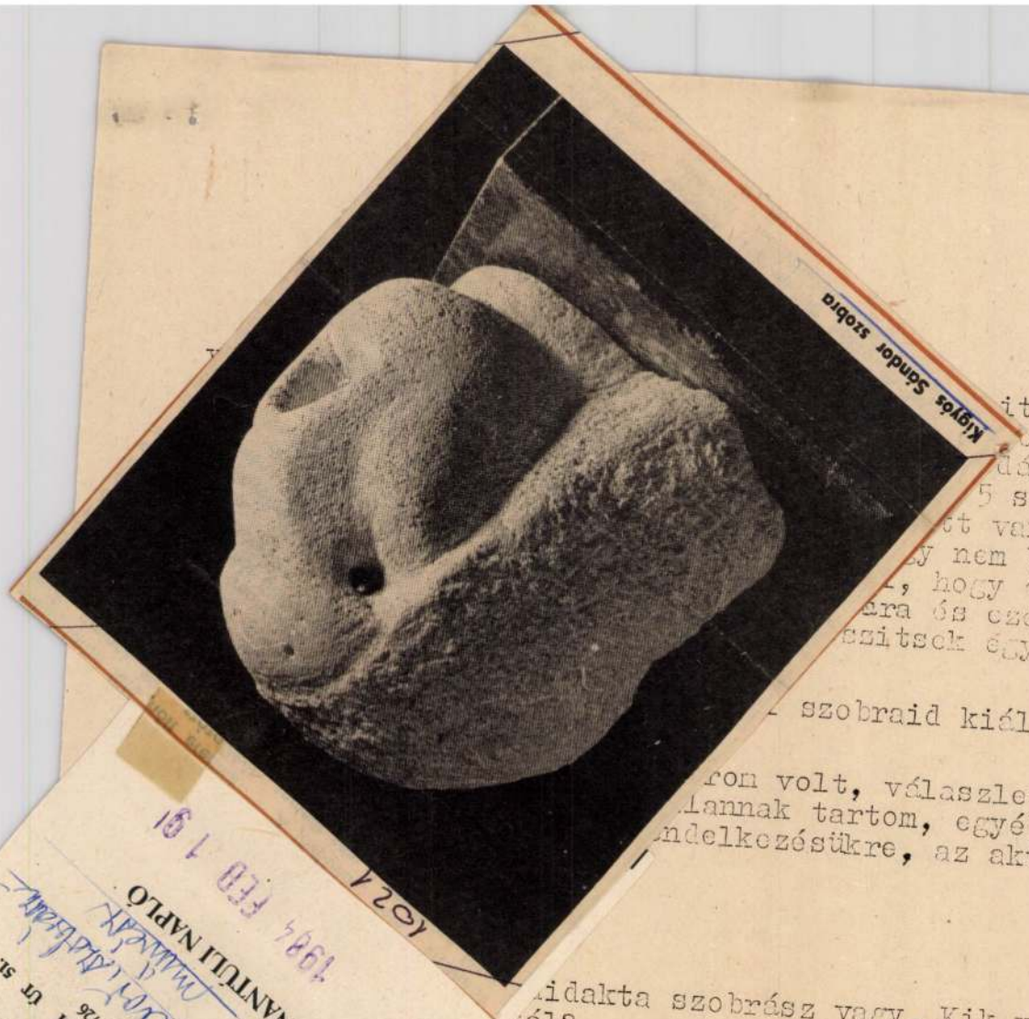

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., LÓNYAY U. 34. 1091
Telefon: 337-748, 340-726
MAGYAR HÍRLAP

itt kezdődik a
hez egy ig-
dáig fokozódott,
5 szobrot, ahogyan
tt van. Majd egy si-
y nem birják megálla-
, hogy alkalmas vagyok-
ra és ezért felszólíta-
szitsek egy 1:1 méretű

szobraid kiállítva ország-

rom volt, válaszlevelemben azt
lannak tartom, egyéb iránt - ir-
ndelkezésükre, az akt negyintázá-

idakta szobrász vagy. Kik voltak a nes-
ál?

autódidakta ma, ezt szóval nagyon óvatosan
T.i. mindenkinek módjában áll ma már elég
egválasztani a mestereit. Tehát ez azt jelen-
zok voltak a mestereim, akik ma Magyarországon
esterek, tehát az egyetlen akadémiának a három
valamelyik. Nyilvánvaló, hogy szamtalan embertől
lni, mégis meg lehet tanulni a szakmát és azt hi-
y az jár okosan el, aki élete végéig meg is válogat-
ja mi a mestereit. Nahát ilyen módon nekem a mestereimet
most hosszu ideig sorolhatnám, de legalábbis azt el kellene
mondanom, hogy a villányi művésztelepen eltöltött 5 éven, az
volt az én képzőművészeti főiskolám. És az ott dolgozó, első-
sorban idősebb művészektől rengeteget tanultam. De hát, akit
én igazán mesteremnek vallok, az Amerigo Tot, nála voltam
kinn Rómában ösztöndijon és azelőtt és azóta is nagyon sokat
tanultam tőle, egyrészt a példája neken nagyon sokat számi-
tott, igyekezett mindent átadni. Hogyha Magyarországon sok
ilyen mesterrel találkozna az ember, az bizony nagy boldog-
ságot jelentene, a titkaitól kezdve mindent és szinte reg-
geltől estig oktatott. Benne van ez a tanár, mester tipus,
amit átadott és szinte azóta is mindig keresen az alkalmat
rá, hogy tanuljak tőle.

- Kigyós Sándor kiállitása mához egy hétre nyilik a Magyar Nemzeti Galériában.

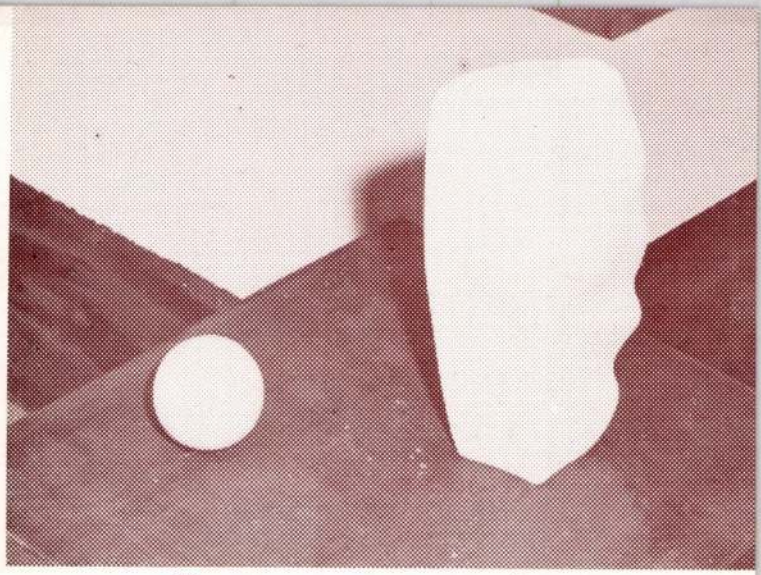

GALÁNTAI GYÖRGY
SZÜLETETT 1941-BEN
BIKÁCSON.
A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI
FŐISKOLÁT
1967-BEN VÉGEZTE.
TANULMÁNYÚTON JÁRT:
NDK-BAN, SZOVJETUNIÓBAN
ÉS OLASZORSZÁGBAN.
FONTOSABB KIÁLLÍTÁSAI:
1960 KESZTHELY (HELIKON)
1968-TÓL
STÚDIÓ-KIÁLLÍTÁSOK
1969 IFJÚ MŰVÉSZEK KLUBJA
1970 DEBRECEN
(DÉRY MÚZEUM)
VÁC
(FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK)
BUDAPESTI SZAKSZERVEZETI
KIÁLLÍTÁS M.N.G.
1970-71 BALATONBOGLÁRI
KÁPOLNA-TÁRLATOK
1971 EGYETEMI SZÍNPAD
(BUDAPEST)
MADÁCH SZÍNHÁZ
(BUDAPEST)
JÓZSEF ATTILA
KULTÚROTTHON
(BUDAPEST)
BALASSAGYARMAT(STÚDIÓ)
1972 EÖTVÖS GALÉRIA
DÍJAK:
1960 KESZTHELY (HELIKON)
1971 DEBRECEN
MŰTEREMCÍM:
BUDAPEST, II.,
FRANKEL LEÓ U. 68/B.
BALATONBOGLÁRI
KÁPOLNAMŰTEREM

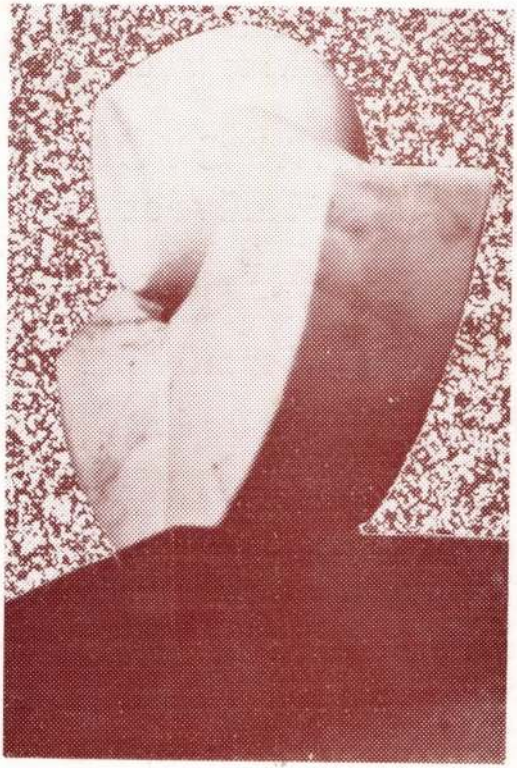

72-9765 BmNyV Békéscsaba

A BÉKÉS MEGYEI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
A KÉPZŐMŰVÉSZ KLUB RENDEZÉSÉBEN
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

GALÁNTAI GYÖRGY
festőművész

ÉS

KÍGYÓS SÁNDOR
szobrászművész

kiállítására,

AMELYET A MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
KIÁLLÍTÓTERMÉBEN (LUTHER U. 7. EMELET 7.)
1972. FEBR. 10-ÉN 19 ÓRAKOR NYITUNK MEG.

UTÁNA DIAVETÍTÉS, MAJD BESZÉLGETÉS
A KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEKKEL.

A KIÁLLÍTÁS NYITVA:
1972. FEBR. 10-TŐL FEBR. 24-IG.

MEGHÍVÓ

KÍGYÓS SÁNDOR
SZÜLETETT DEBRECENBEN
1943-BAN.
A KLTE BÖLCSÉSZKARÁN
SZERZETT TANÁRI DIPLOMÁT.
JELENLEG A PÉCSI JÁRÁSI
MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
IGAZGATÓJA.
TANULMÁNYÚTON JÁRT:
ROMÁNIÁBAN,
CSEHSZLOVÁKIÁBAN
ÉS LENGYELORSZÁGBAN.
1970 ÓTA A VILLÁNYI
SZOBRÁSZ SYMPOSION
RÉSZTVEVŐJE.
FONTOSABB KIÁLLÍTÁSAI:
1970-71 SIKLÓSI SYMPOSION
1971 PÉCS, SZÉKESFEHÉRVÁR
II. ORSZÁGOS
KISPLASZTIKAI BIENNÁLÉ
(PÉCS)
„ANYAG ÉS FORMA"
(TIT STÚDIÓ, BUDAPEST)
MŰTEREMCÍM: PÉCSVÁRAD

KIGYÓS Sándor szobrász

Hirharsona, 1984 tél

Kigyós Sándor halálára

Negyvenegy esztendős volt, szobrászmüvész. Méghozzá olyan szobrász, aki képes volt átlőni, vagy meghajlitani a márványtömböt. Müvei paradox szobrok voltak: klasszikus anyagokkal, márvánnyal, kővel dolgozott és konceptuális gondolatokat valósitott meg. Ugyanebben a paradox helyzetben volt századunk minden más gondolkodó szobrásza is: a drótból, papirból, plexiből formált téri gondolatok lehetnek időszerüek, de maradandók nem; a bronz, a márvány pedig szinte kikerülhetetlen módon idő előtti klasszicizálásba sodorta az alkotókat, a monumentális müre szóló megbizás a legtöbb esetben a gondolatok megmerevedésével járt együtt. Kigyós Sándor ezt a kibogozhatatlan csomót vágta át bravúrral és némi maliciával. Csak a nemes anyagnak tulajdonitanak értéket? Hát tessék. Ő mégsem alkalmazkodik a klasszikus kötöttségekhez. Olyan képlékenynek tekinti a márványt, mint az agyagot, hogy megfogalmazhassa mindazt, amit az anyagról, a térről, az emberről gondol, anélkül, hogy az akadémista manirok akárcsak megkisértenék. Talán még zárójelben sem kell megjegyeznem, hogy természetesen rendkivüli erőfeszitésre, felkészültségre volt szüksége, hogy a makacs anyagokat könnyed, szellemes, ötletes formákba kényszeritse.

Negyvenegy esztendős volt, szobrászmüvész. Éppen abba az életkorba került, amikor egy szobrászt a szakmán, a kiállitáslátogató érdeklődőkön kivül többen, valóban sokan kezdenek megismerni, becsülni. Kigyós Sándor Pécs környékén élt és dolgozott, sokat faragott a villányi kőbányában, a szobrász szimpozionon; tanitott is Pécsett az egyetemen. Önálló kiállitást igen sokfelé rendezett, ezek közül az egyik legjelentősebb a Nemzeti Galériában, 1982-ben. Mostanában kapta első komolyabb megbizásait, megvalósult köztéri müve áll Pécsett, Százhalombattán, s hamarosan Orfün.

Bán András

Nemes Endre Múzeum Pécsett

Nemes Endre több, mint fél-évszázados távollét után 1978-ban látogatott el szülővárosába, Pécsváradra, ahonnan pedig már egész kis gyermekkorban elkerült. Életének nagy részét távol hazájától töltötte. 1946 óta Stockholmban él. A szülőföldhöz, az anyanyelvhez való kötődés azonban mindennél erősebbnek bizonyult nála, a hazavágyás legyőzte a nagy tér- és időbeli távolságokat, müvei is hazakerültek immár.

Tapogatózó Magyarországra jövetelei egyikén, a hetvenes évek közepén alakult ki a közeledés, majd egyfajta konstruktiv párbeszéd Nemes Endre és a pécsi múzeum között.

1970-ben szerepeltek egyébként először képei ideheze a "Magyar származásu művészek külföldön" cimü Mücsarnokbéli kiállitásán, majd 1973-ban budapesti egyéni tárlatán. A pécsi múzeum szorgalmazására azután végre megrendezésre kerülhetett 1982-ben Nemes Endre nagy gyüjteményes kiállitása is, Budapesten és Pécsett.

A pécsi kezdeményezés eredményeképp, valamint a pécsi múzeum eddigi tevékenysége iránti bizalom jegyében született meg Nemes Endre azon elhatározása, hogy itthon múzeumot létesit, amennyiben ehhez a feltételeket Pécs városa biztositja. A Magyar Állam képviseletében Baranya megye és Pécs város vezetése vállalta, hogy megfelelő módon fogadja az adományt és a "Muzeum utcában" egy még szabaddá tehető müemlék épületet ajánl fel e nemes célra. A Zsolnay Kerámia Múzeum, a Vasarely Múzeum szomszédságában, a Káptalan utca 5. számú, volt kanonok-házban kapott otthont a Nemes Endre Múzeum.

Nemes Endre 1983-ban tette meg ajándékozási nyilatkozatát, melynek értelmében több, mint 250 müvet ad át a létesitendő múzeum számára: festményt, akvarellt, gouache-t, rajzot, sokszorositott grafikát, kollázst oly reprezentativ válogatásban, mely fél-évszázados müvészi munkásságának teljes keresztmetszetét

adja. "Az adomány célja, hogy müvei olyan városban legyenek a köz tulajdonává, ahol a modern, haladó müvészet megbecsülését több európai jelentőségü életmü bemutatása példázza." A múzeum számára tervezett továbbá üvegablakot és gobelint is.

Az életmüvet befogadó, a képeknek otthont teremtő szándék rövid diőn belül tettekben is megnyilvánult. A múzeum kialakitása, az épület részleges müemléki helyreállitása gyors ütemben történt, a kanonok-ház ujjászületett és immáron méltü keretet nyújt Nemes Endre képeinek.

Maga az épület egyike azon régi pécsi épitményeknek, melyek épitéstörténete talán örökre feltáratlan marad. Aigl Pál 1838-ban a Historia brevisben arról számolt be, hogy bár átvizsgálta a levéltár összes iratait, de a ház eredetére vonatkozólag semmi adatot nem talált.

Feltehetőleg középkori eredetü, mint a környező kananoki házak legtöbbike. Jelenlegi formáját a XVIII. század közepén nyerte, a bejárattól balra eső rész XVIII. század végi bővités. Széles kocsibejárót kapott ekkor, melyet a múlt század végén az utca felőli oldalon befalaztak és a jelenlegi keskeny kapu került a helyére. Egyemeletes, sátortetős, kelet-nyugati fekvésü, az emeleten félpillérekkel osztott, az ablakok kőkeretezésüek.

A ház legnevesebb lakója a történetiró Koller József kanonok volt, aki 1777-1792 között volt az épület gazdája.

AZ ENDRE NEMES MUZEUM létesitésével pedig új története kezdődik az öreg épületnek is.

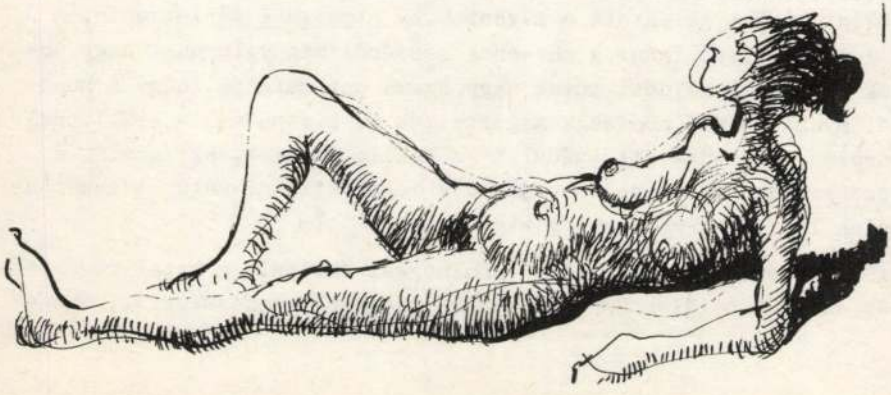

V. Dunántúli Tárlat.

Az előző négy tárlattal összehasonlitva az V. Dunántúli Tárlat, úgy tünik, a kiállitássorozat jelentős állomása. A minden korábbinál nagyobb érdeklődés, részvételi szándék, a kiállitott müveknek a korábbiaknál jóval magasabb száma azt mutatja, hogy ez a kiállitás megtalálta helyét az országos képzőmüvészeti bemutatók sorában. Már a megelőző, negyedik tárlat is jól illeszkedett a hazai kiállitási programba, az 1981-es év kiemelkedő képzőmüvészeti eseménye volt; mozgósitotta a Dunántúlon élő festőket, szobrászokat, grafikusokat, iparmüvészeket. 87 alkotó 164 alkotása volt látható azon a kiállitáson. A széleskörü részvétel és a jó szinvonalu anyag már akkor körvonalazta a következő tárlat rendezőinek a feladatait nemcsak azzal, hogy meghatározta a követelményeket, hanem hagyományokat is teremtettek. Az egyik ilyen, amit a mostani kiállitás rendezőire hagyományoztak az, az egyébként a táj-tárlatokon és szakbiennálékon általánosan elterjedt hasznos gyakorlat, hogy a kiállitás legfőbb elismerését elnyert müvész a következő alkalommal önálló tárlaton mutatja be munkásságát a fogadó város közönségének, ezzel kvázi a közönség feljebbviteli fóruma elé utalva a zsüri, a dijazók döntését.

Most elsőként a IV. tárlaton a Dunántúl Müvészetéért éremmel kitüntetett Giczy János festményeit tekinthetik meg az érdeklődők. A másik legalább ilyen fontos hagyomány a kiállitás nyitottsága. Az egyetlen kikötés, hogy a beküldő a Dunántúlon éljen. Ezzel a nyitottsággal elérték, hogy már három évvel ezelőtt is úgyszólván teljes keresztmetszetet láthattak a látogatók. Az a kiállitás ekként hivást jelentett a müvészeknek a mostani tárlatra is. A jelen kiállitás iránt a müvészek részéről megnyilvánult nagy érdeklődés, a beküldött müvek nagy száma azt mutatja, hogy a Dunától nyugatra élő müvészek megértették és elfogadták a kiállitássorozat célkitüzését; igénylik az önálló fórumot, kiváncsiak a "szomszédok" munkáira és hajlandók megmérettetni magukat a Dunántúlon létrejövő müvészet kontextusában.

Az V. Dunántúli Tárlat több tanulsággal szoltált a hazai müvészekről és ezen belül a Dunántúlon élő müvészek munkásságáról. Szán-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Kígyós Sándor
szobrászművész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1978 DEC 1

1021

NÉPÚJSÁG

Pécsett, a Szigeti úti lakótelepen állították fel Kígyós Sándor szobrászművész térplasztikáját (MTI-fotó — KS)

NÉPÚJS

Kigyós Sándor szobrászművész

Részt vett a siklósi alkotótelepek
cz évi XI. nemzetközi szobrász szim-
pozionának betonprogramján
(cikk: "Zörincz Győző keramikus"
cimszó alatt.)

"Uj értékes alkotások" c. cikk B.K.
szignóval
Dunántuli Napló 1978. X. 19.

Kígyós Sándor, díntellerveső

Herczeg F. Bizánc c. darabjához a jelmezeket tervente.

Pályi András: Pécsi hinkári estéll. 741-745

Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug. XXIV/7-8

Kigyós Sándor, szobrászművész

Megnyílt a pécsi kisplasztikai biennálé, mely 1967 óta a harmadik országos seregszemle. — Bohus Zoltán, Kigyós Sándor, Lugossy Mária, Szíkz Tibor a bronzacél, az alumínium hideg fényét, racionalitását kiaknázva teremt lekkel és törekvésekkel szabadtéri rendet.

Tandi Lajos: Jegyzetek a kisplasztikai biennáléről.
Délmagyarország, 1979. júl. 29.

Kigyós Sándor, szobrász

L: Farkas Ádám

Vadas J: Lapos plasztikák 13

Élet és Irodalom, Bp. 1983. aug. 12. XXVII/32

Kígyós Sándor, [szobrász]

L: Rátkay Endre

Láncz S: Képzőmű. krónika 931-934

Jelenkor, Pécs, 1982. okt. XXV/10

Kigyós Sándor, szobrász

L: Tot, Amerigo

Sümegi György: Idekint és odakint 81-87

Forrás, Kecskemét, 1982. július XIV/7

Kigyó Sándor

nohrászművész

... beszél a Pécsi Galéria legújabb
kiállításáról

Láttuk, hallottuk
1981 XII. 2. Petőfi 10⁴⁵

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

VAS NÉPE

1978 OKT 31

Kígyós Sándor,
szobrászművész
1021

Térplasztika a lakótelepen

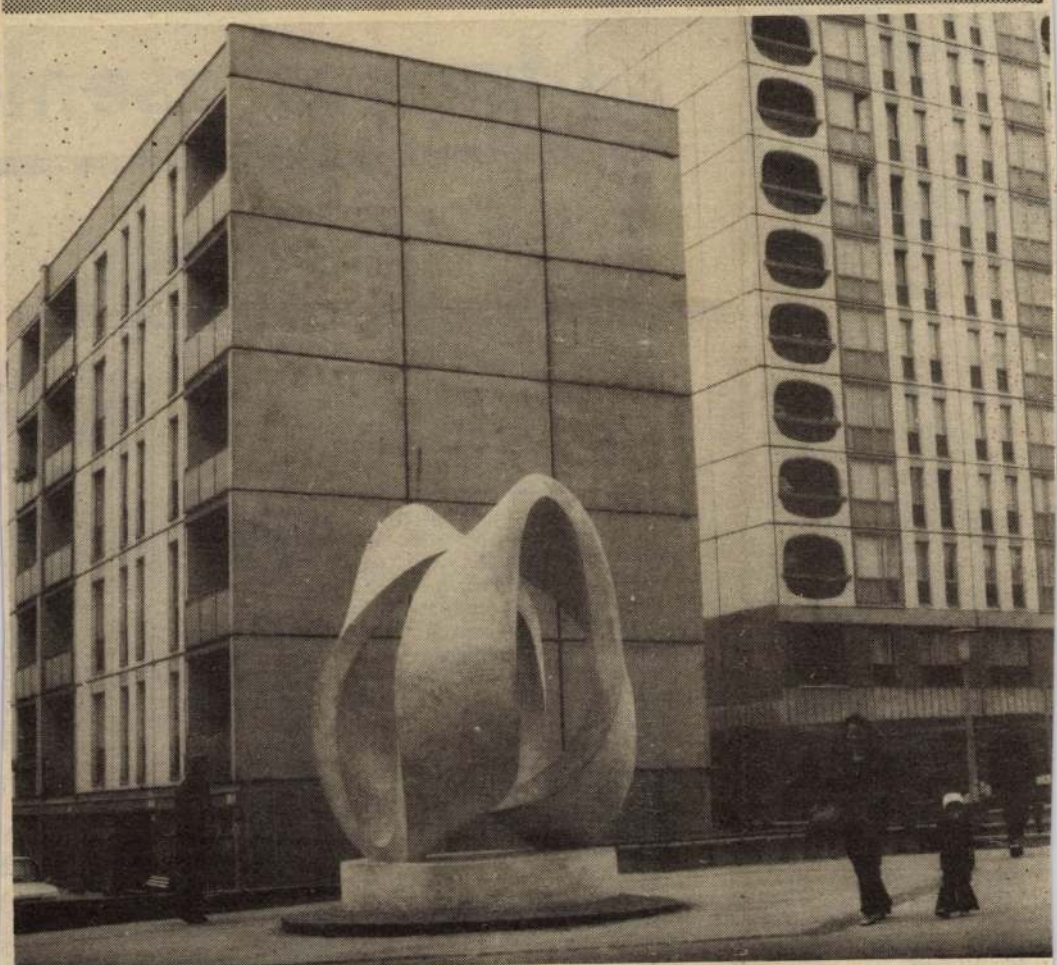

Pécsett, a Szigeti úti lakótelepen állították fel Kígyós Sándor szobrászművész térplasztikáját.

Haladás

kságról

sának Tóthnak jobban kedvezett a szerencse. Dicsérnem kell Horváth Bélát is, szoros versenyben került a dobogóra, méghozzá úgy, hogy rá eddig nem jellemző taktikai fegyelemmel versenyzett légsúlyban. Lepkesúlyban kis szerencsével Daróczi is dobogós lehetett volna, edzéseredményei alapján 200 kiló fölötti eredményt vártam tőle. De sajnos kicsit idegesen versenyzett. Nagy Karcsi a várt helyezést hozta, eredménye viszont nem a legjobb.

Részletes eredmények, lepkesúly: ... 5. Daróczi J. 197,5. — **légsúly:** ... 3. Horváth Béla 217,5. — **középsúly:** ... 7. Wöller T. 282,5. (Az IBV-n elért eredményt számították be). Kató B. 130 kilós szakításon kiesett. — **Félnehézsúly, országos bajnok:** Antalovits Ferenc 350 (155, 195), 2. Rehus Uzor György 347,5 (155, 192,5), ...4. Horváth Z. 315, ... 6. Sándor I. (Lőrincz SE) 297,5. — **Ólomsúly:** ...4. Nagy K. 300.

(A Lőrincz SE-ből Horváth

„Magyar zseni

Újsághír: A strasbourgi tornász világbajnokságon Magyar Zoltán lólengésben aranyérmet nyert.

★

Európa alighanem egyik legnehezebben kimondható nevű polgármestere, Pierge Pflimlin igazán szép szavak kíséretében búcsúzott el vasárnap este Strasbourg városának 32 országából érkezett vendégeitől, s ezzel lezárult a tornasport idei legnagyobb eseménye, a XIX. világbajnokság. A kelet-franciaországi határváros első embere nem túlságosan sok időt töltött a világbajnokság egy hete alatt a versenyek színhelyén, az ügyesen átalakított vásárcsarnokban, a záróbanketten mégis fölöttébb magabiztosan nyilatkozott az újságírók sokféle kérdésére. Még Magyar Zoltánról is elmondta véleményét:

— Magyar zseniális! Nem is tudom, miért nem adtak neki tíz pontot a bírók — hangoztatta olyan hevesen, mintha egyik honfitársáról, vagy városbelijéről lenne szó. — Végül is ő volt a legjobb, a legerősebb és a legbátrabb

büszkébb, hogy a döntőben

Kígyós Sándor, Izobrán

L: Tot, Amerigo

–: Krónika

Borító 3

Jelenkor, Pécs, 1980. szept.

XXIII/9

Kígyós Sándor, szobrán

L. Bencsik Istvan

Fodor Lajos Tánczok a kövek körött - 2.

Esti Hirlap, Br. 1979 júl. 26.

Kigyós Sándor

Megbizást kapott a müvész, hogy "Balett" c, müvét Pécsett a Székesegyház előtti parkban helyezze el.

------:Közéri munkák.
MÜVÉSZET, 1980. március - 47.lap.

Kígyós Sándor, szobrászművész

Siklós kerámia alkotó-telepe révén, került be a kortárs művészet történetébe. A siklósi szimpoziumon első ízben szerepelnek szobrászok, különlegesen izgalmas nagyméretű plasztikákkal. Közülük két művészt kért az adásban, rövid beszélgetésre: Kígyós Sándort és Ysa Ame Mia japán szobrászt, a műsorvezető.

Művészeti Magazin

1978. aug. 15. Televízió 20.55 M.

1021

1979.VI.25.Kossuth 5.2o
Jó reggelt!

- Hét végi esemény, szobor avatás előzményeiről küldött beszámolót Kovács Péter Pécsről.

- Mit tehet egy szobrász, akinek nagy kedve van az aluminium szobrokhoz, de nincsen a munkához különleges védőgázas hegesztőgépe és a technológiát is csak hirből ismeri. Ezzel a kérdéssel kezdődött 51 éve az a tudósitás, amelyben arról számoltunk be, hogyan ismerkedett meg Kigyós Sándor pécsi szobrászművész a cserkuti Mezőgép Vállalat Május 1 szocialista brigádjával. És hogyan készitették el a vállalat szerszámainak és a munkások szakismeretének segitségével a most már Pécs legszebb terét diszitő aluminiumszobrot. Azóta is tart a közös munkában született jóbarátság, a brigád és a müvész között. Sőt a kapcsolat most ujabb szobrot termelt egy aluminium térplasztikát, amelyet a Nemzetközi Gyermekév alkalmából készitettek. Igazi kaláka volt ez a szobor is, hiszen az alapanyagot és a berendezéseket a cserkuti Mezőgép Vállalat adta, a szükséges technológiai ismereteket a munkaidő után szobrászkodni bennmaradó brigád a terveket pedig Kigyós Sándor készitette. Az egy hónapos munkában született szobrot, a müvész és a brigád képviselői ezen a hét végén adták át a zánkai Uttörőváros közösségének.

1021

1981. I. 2. 22.15 URH - V. J. -
Pécsi szobrászok Rómában
- A pécsi körzeti stúdió müsorát hallják. A riporter Rezes Zsuzsa.

- Három pécsi szobrász Rómában járt tanulmányúton. Ez igy most nagyon egyszerünek hangzik, de egy évvel ezelött, amikor ugyanitt, a Képző és Iparmüvészek Szövetsége Dél-dunántúli Területi Szervezetének székházában még csak az utazás lehetősége csillant meg, koránt sem látszott egyszerünek, hogyan valósul meg ez a terv. Akkoriban Amerigo Tott, Rómában élő magyar származásu szobrász pécsi alkotókkal találkozott itt és természetesen szakmai kérdésekről beszélgettek. Pontosabban az került szóba, hogy Magyarorszuágon a szobrász munkáját mennyire meghatározza a szinesfémöntés nálunk alkalmazott módszere, a homoköntési eljárás. Ez volt a kiinduló pontja a későbbi eseményeknek annak, hogy Rétfalvi Sándor, Tischer Ferenc és Kigyós Sándor ösztöndijasként néhány hétig egy nagy hagyományokkal rendelkező római öntőmühelyben inaskodva elleshette a viaszveszitéses szoboröntés titkait. Ami lényegében nem új dolog. Olvashatunk róla Benvenuto Cellini mester 500 évvel ezelött iródott önéletrajzában is, de Kigyós Sándor talán jobban tudja milyen múltra tekint vissza a szoboröntésnek ez a fajta módszere.

- Ez az eljárás nem több évszázados, hanem több évezredes. Elkészithető nálunk is. Csak a hozzá való apró szakmai rutinoknak az ismerete szükséges. Hát ezért mentünk ki, ezt megtanulni. Az olyan fajta dolog, amit itthon szakirodalomból nem lehetne megtanulmi még akkor sem, ... de miután ez nincs,

- Már mint szakirodalom.

- A világon nincs erre vonatkozólag, nemcsak sejtések vannak, hogy hogyan kell ezt részletesen csinálni, ezért ezt ott lehetett megtanulni. Ezt, amit ott megtanultunk, azt hiszem, hogy az egy kezdő kisérletre elegendő. Egy sor dologra ezután mindenkinek maga szerint kell rájönni.

- Kemkei Éva müvészettörténész a villányi Szobrász Alkotó Telep müvészeti vezetője. Most tolmácsként kisérte el a szobrászokat.

- Az a tapasztalatunk, hogy egy olyan képzőmüvészeti kézmüves mühelyben dolgozhattunk mi is egy hónapig, amelyik nálunk ismeretlen. A kézmüvesség minálunk az iparmüvészethez kötődik. Nem alakultak ki Magyarországon olyan nagy méretü képzőmüvészeti szobrász mühelyek, mint amelynek szintén óriási hagyománya van Olaszországban, ... csak általunk látott müveit nem lehetett volna létrehozni egy ilyen szobrászati kézmüves mühely nélkül. Itáliában az etruszkok óta, az Etruszk Muzeumot végignéztük, ezer szám található ezzel az eljárással öntött bronz tárgy, a ... a szobor gyüjteményének egész belsejét is végig próbáltuk nézni, követhessük, milyen nyom mutatja ennek az eljárásnak a technológiáját. Valószinüleg Cellini mester tapasztalatai végül

is ennek az antik mühely gyakorlatnak a felelevenitésére szolgáltak.

- Először beszéljünk talán arról, hogyan öntik a szobrokat max Magyarországon?

- Ha egyx szobrász elkészitett,... illetve gipszmintát homokban elkészitik a negativját közvetlenül abba a negativ homok formába bezuhan a forró bonz, ebből adódóan természetesen a felületi finomságok elvesznek. Mert az a forró bronz elsodorja szinte az eredeti felületet. Darabokban lehet csak aw szobrot kiönteni, tehát később azt összehegesztik, összeszerelik... Akkor amikor készen van az öntvény /Nagyon fals a felvétel./... amikor az eredeti minta alapján a tizenhárom szakmunkás megkisérelné ujra utánozni a szobrász felület kezelését. A viaszvesztéses eljárásnak ezzel szemben az a lényege, hogy öntéskor nem közvetlenül szalad bele a bronz a formába, hanem ... magyarul nem tudom, csak olaszosan, hogy itatósan tehát feltöltődik alulról lassan és nem sodorja el a felületet, másodszorra pedig az egész forma egybe öntődik ki, tehát nincsen eltolódás, nincsen utólagos szerelés.

- Miután maga az eljárás nagyobb szabadságot biztosit a szobrásznak, először is a gondolkodás módját kell utána alakitani. A további öntés, ami megfegyelmezte a szobrászt, hogy egy hengerbe, egy tömbbe gondolkozzon, most szabadabb felület, szabadabb formában gondolkozhat.

- Nálunk ez a gyakorlatban úgy alakult ki, hogy gipszminta elkészül, a szobrász elbúcsuzik a munkától és viszont látja bronzban úgy, ahog y látja.

- Tehát a szobrász más szobrot kap, mint amit elképzelt.

- Nem, de azért valójában nagyon sok esetben ez előfordulhat.

- Ebben az öntő mühelyben ez igy történik, ami a technológiából adódik, hogy elkészült a bronzszobornak pontos viaszmása. Most akkor megidézik minden esetben a müvészt. Mert az a nyugati mükereskedelem tudatában elképzelhetetlen, hogy a müvész ne csak a kézjegyét tegye rá, mégpedig nem leformázva, hanem az eredeti kézjegyét tegye rá, hanem ők ezt a kézjegyet ús igy alkalmazzák és használják, hogy az utolsó keze nyoma is otthmaradjon, tehát adott esetben a korrekciót a müvész látja el, és ezen kivül a kész viaszmodellen viaszból bármit másithat, esetleg egy egészen új szobrot is csinálhat, egy pillanat alatt.

- Hogyan?

- Ugy,hogy a kezébe adnak, előre elkészitett szobrász viaszt és azzal gyakorlatilag mintázó feladatokat láthat el a meglévő viasz modellen. Például adva van egy pakton, ez egy ilyen bizar téma, mert nem ezen múlik a szobrászat, én a két modellen külön fölöltöztethetem akármibe, akárhogyan, faággal, vagy amivel akarom. Amikor azt mondom, hogy most kész az öntőforma, akkor ahhoz már nem nyúl hozzá senki. Egészen biztos, hogy a művész azt a viaszt kapja vissza bronzból, amit ő az utolsó keze nyomával érintett. Nem reszelik a szobor felületét, nem kalapálják a szo ä bor felületét, apróságok, ezek durva cizellő szerszámok,de nálunk ez eléggé jól ismert.

- Talán még egy fontos momentum, hogy miért viasz veszitéses. Legalábbis, én nagyon tájékozatlan voltam azt hittem,hogy a viasz veszitéses eljárás csakis viaszból készül, tehát viaszba mintázott szobrot lehet és csak egyetlen egy példányból létrehozni.

- Hogyha nem sikerül az öntés, akkor se minta, se szobor.

- EZt itt tanultam meg Rómában. Hogy bármilyen alapanyagból készülhet a model, amit kiöntenek bronzba és bármilyen példányszámban fogják ezt elkésziteni. Azért viaszveszitéses, mert a szobornak a formáját elkészitik viaszból, ezt tulajdonképpen kivülről és belülről egy rendkivül finom, a felületet és a formát is pontosan követő anyaggal beboritják, illetve magot adnak. A közötte lévő kis vékony héj az a viasz szobor maga, azt kemencébe teszik, négy napon keresztül tüzelnek a kemence alatt, miközben a viasz kiég. És eközben elvesztődik a viasz. És a keletkezett üregbe öntik bele a bronzot.

- Mivel a bronz is drága, sőt kevés is van belőle,ezért takarékos eljárás. Ugye?

- Igen. Most már én is olyan feltételesen mondom ezt. Tudniillik, amikor Amerigo mesterrel erről beszéltünk, akkor azt monda, hogy kevesebb bronz kell hozzá...

-... szobor olcsóbb?

- Igen. Nekem ettől fogva az a meggyőződésem, hogy olcsóbb. Arról nem is beszélve, hogy ez a szobrász akit komolyan érdekel és komolyan foglalkoztat és nem rüheli megcsinálni az alap dolgokat a szobrán, akkor az mindenféleképpen ...

- - Trischler Ferenc később utazott a csoport után. Milyen tapasztalatokat szerzett?

- AMennyit tudtam megfigyeltem, itthon a szobrász kollegák segitségét kérem és úgy tudok továbblépni. Engem elsősorban az le-

pett meg, hogy a mühely milyen rendezett, minden a helyén van, nagy rend van.

- Kovács László az öntőmühely vezetője is tanulhatott munkaszervezést?

- Nagyon sokat lehet ott tanulni az olasz öntődében. Egy begyakorlott tizenöt fő körüli létszámmal dolgoznak. Nincs főnök-beosztott viszony, legalábbis látszólag nincs. Az az egyenletes tempó, amit abban az öntődében láttunk, azt kell nekünk is meghonositani.

- A munkaszervezéshez nem raktárban, hanem szabad polcon álltak az anyagok. Nem töltöttek ki semmi fajta kiléget és beléget. Viszont ha akárcsak mi elcseppentettünk egyetlenegy kicsiny viaszt a márvány asztalra, rögtön odament az egyik olasz szdmunkás azt a picit fölszedte és betette...

- VAgy azok a szobrok, amit kiháztak/Torz a felvétel./...

/Körülbeül a müsortból hiányzik x 8 percnyi anyag a rossz felvétel miatt/

- Részemről egyszerüen a szobrász szakmának egy olyan hozzátartozó része, ami az én elképzelésem szerint annyira fontos, hogy egyetlen szobrásznak sem volna szabad ... aki az ő elkpzelését kicsi méretben az elejétől a végéig ne tudja kivitelezni. Ez a gondolat vezérel engem is ahhoz, hogy átszervezem, átrendezem a munka körülményeimet és lehetőségeimet, hogy önteni tudjak . Annál is inkább, mert ennek a fajta öntési eljárásnak a 90 %-a szobrászi munka, a mi tudatunk szerint.

- Ujdonság volt az öntő szakmunkások és az öntő szakemberek részére és ismerős volt a szobrászoknak.

- Miért hangsúlyozni szeretném, hogy nem lehet konkurencia,hiszen annyira komoly és nagy feladat nagyobb méretü, már egy egy méteres szobornak a megöntése is, ami csak egy igazi öntő mühelyben jöhet léte.

- Ha nem konkurencia, akor esetleg sitő társ? Balogh Imre és Rétfalvi Sándor között azt hiszem máris van egy ilyen együttmüködés.

- Hát igen. Most van kialakulóban. Én minden további nélkül támogatom a szabad időm rovására, de nagyon sz ivesen teszem. Annál is inkább, mert azt, amit ott kint tapasztaltunk, láttunk, azt minél előbb a gyakorlatba át kell, hogy ültessük, mert különben elfelejtjük és aztán ujra mehetünk ki Rómába éppen ezért.

- Ezért senki sem haragudnak a jelen lévők közül. Beszélhetünk-e erről vagy meglepetésnek szánja-e Rétfalvi Sándor, hogy a budapesti kiállitására már ilyan...

- Beszélhetünk róla, mert végül is egy egészen biztos, hogy abba n a szerencsés helyzetben vagyok, hogy egy kiállitás lehetősége van Budapesten. Természeteser csak bonzokat szeretnék kiállitani és szeretném saját magamnak dsősorban megmutatni azt, hogy valóban változott a szemléletem, a kivitelezési lehetőség miatt változott, tehát nem lényegében, nem más müvészetet vagy más formát akarok csinálni, hanem amit eddig nagyon zártan és nagyon komplikáltan kellett megoldanom, azt most teljesen szabadon, talán igazából olyan lehet a szobrom, amilyennek elképzeli a ceruzám a papiron.

- VÉgül próbáljuk összefoglalni! Milyen eredményeket hozott ez a tanulmányút?

- Hát a nagy méretü szobor öntésről, viaszveszitéses szobor öntésről nincs olyan nagyon fogalma a magyar szobrászatnak, ezért ezt valahogy nálunk nem ment. EZ az egyik oldala. A másik oldala pedig az, hogy bármilyen mennyiségben sokszorositható, tehát a kisplasztikánál ez nagyon pontos dolog az, hogy a mükereskedelemben ne ezt az elképesztően csúnya, gusztustalan anyagtalan müanyag kisplasztikát lássuk csak vagy a terrakotta utánzatu terakottát, hanem úgy, mint hogy nyugati vagy keleti országokban is, Szovjetunióban rengeteg nemesfém, kisplasztika kapható arra kitünő ez a technológia. Na most ez a két dolog, ami uj, az ami szemléletváltozást kel, hogy jelentsen, az pedig az, hogy .... hozzányúlhasson a szobrász és a tudatunkból egyszer s mindenkorra kiirtsuk azt a belénk rögződött müvészi magatartást, ami sajnos most már automatikus, hogy mit fog azzal csinálni az öntő Hogyan fogom visszakapni, mi fog abból kijönni. Mert, hogy kőben másképp gondolkodunk, az renben van, mert olyan anyag. De a bronz az igazán olyan anyag, ami a majdnem tisztán szellemi, tehátanyagtal an szobrot is bronba kell, hogy tudja visszaadni. Ez az, ami feltétlenül változás kell, hogy hozzon a mi gondolkozásádunkban.

- A Rómában járt pécsi szobrszokkal Rezes Zsuzsa beszélgetett. Kedves hallgatóink a pécsi körzeti stúdió müsorát hallották. -

1980.október 3. Televizió 18,05/ZJ.
Pannonkrónika
- - - - - - - - -

Kigyós Sándor szobrászművész

- De utcák és terek művészetéről beszélünk, ezért nézzék meg az ország talán egyik legszebb terét, a pécsi Székesegyház előtti teret. Számtalan hagyományos szobra mellett feltünik Kigyós Sándor mozgás cimü fémplasztikája. A szép régi tér mellett láthatunk Pécsett egy kedves új teret is, modern házak között, szökőkuttal, játszótérrel, középen pedig Illés Gyula tanácsköztársasági emlékművével. Sajnos, ennek ellenkezője is feltünik, nem csak itt Pécsett, hanem szerte az országban, amikor az amúgy is zsúfolt lakótelepek meglévő szabad területeit nem fásitják, nem parkositják, nem helyeznek el bennük szobrokat, hanem szinte utolsó m-ig beépitik. Jó példa erre Pécs, ahol a 25 emeletes magasházban csaknem egy falunyi ember él. A ház közvetlen tövében maradt még egy kis hely, most ezt is beépitik. Ráadásul üzemi épületekkel, a Fogtechnikai Vállalat új pécsi laboratóriuma épül. En tudom,hogy drága a közmüvesitett telek, Zalaegerszegen mégis a tizemeletes lakótelepi házak mellett hatalmas parkot létesitettek. Az Ifjúsági parkban emberléptékü sétatér, játszótér, szobrok, virágok.
- Ugy tünik, hogy nem hiába ül a Zalaterv bejáratánál Rózsa Péter Gondolkodó cimü szobra. A terek és szobrok kapcsolódása mellett szánjunk néhány percet az irodalom, és képzőművészet kapcsolatának is. Mohácson szinte mindenki úgy tudja, hogy Petőfi vándorszinész korában járt a Duna-parti városban, és az egyik vendégfogadóban szállt meg. Ezt az épületet azóta lebontották, és a helyén álló középület falán található Sár Erzsébet Petőfi emlékmüvek. Petőfi szépen mintázott fejét mai diákok maszkjai veszik körül, mint a márciusi ifjak. Irodalmi indittatású szoborra bukkantunk a németajkú Baranya megyei községben, Somberekben is, ahol Vilt Tibor Heynének, a nagy német költőnek állit emlékművet.A szobor

tövében Csikos Istvánné, az iskola egyik tanitó-nénije mondja el a költőnek egyik versét, természetesen németül.
/Vers./
- A verset magyarul, Kópes Géza forditásában hallgassák meg Hélisch Gábornak, a Pécsi Nemzeti Szinház szinművészének tolmácsolásában.
/Vers./

Kigyós Sándor

az önálló alkotó felelőssége. Kevés a valódi team-rendszerű munkaszervezés.

Talán kevés a bátorság is. Nagyon sokan a mai vezetők közül huszonegynéhány éves korukban olyan lehetőségeket, olyan feladatokat kaptak, amelyekről a mai friss-diplomások még csak álmodni sem mernek. (Még a kivétel is túl kevés.)

Ezek persze hosszú távú dolgok. De itt nincs helye az Ön által javasolt partizánkodásnak: „a vállalati munkamegosztás hézagaiban" való munkakeresésnek. Itt csak egyetlen dolognak van helye: a követelményekhez igazodó, tervszerű és hosszú távra szóló káderpolitikának.

Mindez persze nem az iskola és nem a fiatalok dolga. Ez a munkahelyi vezetés és a felső gazdasági vezetés dolga. Azért, ha ma még nem tartunk ott, hogy mindezek a

Kigyós Sándor kiállításáról

Élet és Irodalom, Bp. 1975. okt. 25. XIX. évf. 43. sz. 2. lap.

ÉLET ÉS

IRODALO

IRODALMI ÉS POLITIKA

XIX. ÉVFOLYAM, 43. SZÁM

KIGYÓS , szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjteménye vásárlásokkal és ajándékozásokkal gazdagodik. Igy a müvész ajándéka révén Kigyósnak is került plasztikája a múzeumba.- 289.o

KOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár Története. Uj szerzemények III.-287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.-XVII-XVIII. 1972-73.-Pécs, 1975.

Kigyós Sándor

A Janus Pannonius Muzeum Déryné utcai kiállitótermében, a negyedik országos kerámiai biennálét rendezték meg Pécsett. "Sápadt kerámia" cimmel, Vadas József ismerteti a tárlatot a kiállitók közül felsorolva az itt következő müvészeket: Gádor István, Gorka Livia, Németh János, Geszler Mária, Szekeres Károly, Minya Mária, Fürtös György, Vértesi Nándor, JMóker Zsuzsanna, W. Kálmán Anikó, Schrammel Imre, Benkő Ilona, Borsody László, Csekovszky Árpád, N. Szonntag Éva, Majoros Hédi, Majoros János, Kigyós Sándor nevét.
Az erről szóló kritikát lásd: Gádor István nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov.1.XIX. évf. 44.sz
13. lap.

Kigyós Sándor

Kigyós Sándor és Samu Géza
szobrászművészek kiállítása
Pécsett augusztus 5-én nyílt
meg.

---------:Kiállitási naptár.
Művészet,1976.augusztus - 48.oldal.

Kigyós Sándor

A gyulai Erkel Ferenc Müvelődési Központban Kigyós Sándor szobrászmüvész kiállitása április 25.-ig tart nyitva.
A celldömölki Müvelődési Központban Radóczy Mária batik-és tüzzománc kiállitását április 23.-án,
a győri Képcsarnokban Somos Miklós festőmüvész kiállitását április 22.-én nyitják meg.
A kulturális eseményeket ismertető rovat közleménye.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 17.
XX. évf. 16. sz. 8. lap.

Kligyós Sándor, szobrász

L:Kátay Mihály

-:Több mint 2o kiállitás várja...a szegedre érkező 7.

Népszabadság, Bp. 1977 jún. 24.

Kígyós Sándor, nobrán

L.: Benczik J.

P. Szücs J.: Villány s' ... 7.

Népszabadság Bp. 1976. ábt. 15.

1021

Kigyó Sándor szobrai

1976. IV. 26. 12.33. Petőfi - Vné -

Három hir, három riport

- Képzeljék magukat egy vonzó, müvelődési házba, ahol a pihenőhellyel, galériával kibővitett folyosón már sokan várnak egy kiállitás megnyitására. Tudom, hogy most elmosolyogtak. Unják már az egy kaptafára menő megnyitókat, ahol a pályatársak vagy barátok néhány perc alatt feldicsérik a kiállitó müvészt. Mindenki egy kicsit zavarban van, toporog, alig várja már, hogy a müvekhez férhessen. De nem ilyenre invitálom önöket. Ezuttal mindeki meglepetésére egy ember odalép az egyik kiállitott tárgyhoz, amely harangocskákra, szétterjesztett szárnyakra emlékeztető fémlapokból áll, dobbverőt vesz a kezébe és hirtelen az egész termet szokatlan csengés-bongás tölti be. Kigyó Sándor szoborkiállitása egy magától érthetődő vizuális élmény, ezekkel a különleges hangokkal kezdődik.

/harangjáték/

- Szobraim többsége kőlap, amely megvan hajlitva. Én most a meghalitást idézőjelben értem, mert sajátos szobrászi munka eredménye ez, de hogy eleve ez a gondolat, amit provokálsz, hogy a követ, a kemény követ a márgát vagy a gránitot hajlitani lehet.

- Nyilvánvaló nagyon érdekes az, hogy a megjelenő tárgyakat meg nem jelenithető dolgokat tud idézni. Tudniillik, hogyha én kinézek az ablakon és azt látom, hogy görbe a fa, látom, hogy fújja a szél. De a görbe fából látom, hogy fújja a szél. Tehát a szelet nem láthatom, ezt az erőt, különösen mint a szél nyomással magával visz. Mindenki tudja, hogy követ hajlitani nem lehet. Következésképpen, a hajlitásra kell figyelni, vagyis arra az erőkre, amelyek ezt a torzitást hozzák létre. Na, most ha ezt a természetes anyagban megteszem ha ezt meghajlitom, jó azt mondják, hogy befogtam a satuba, meghajlitottam. Nem az erőre gondolnak talány az emberek, hogy hogy gyürödik, hogy akar az anyag ellenállni ennek a roncsolásnak. De nem....mert végül is az ellenerő leküzdötte valahogy aztán ezt a követ- aztán különböző módon állitottam be az ellenerőmet. Az egyik az igyekszik a hajlitásból kimászni, a másik pedig vidáman felveszi, tehát hagyja magát hajlitgatni. Hát ezekkel a roncsolásokkal, gyürődésekkel szabályos tipusokat, emberekre is átvihető tipusokat, sőt egy emberen belüli állapotokat is lehet jelezni, hiszen tudjuk, hogy idéális formában semmi sem létezik. Ami már nem ideális rajta, ami reális, azok mind a torzulások. .....amikor nem szimmetrikus. És az a torzulás, az fejez ki, az mondja el, hogy mi az ember. Ugyanakkor volt egy izgalma, egy technikai izgalma, szobrászati izgalma számomra, hogy ilyenfajta követet tulajdonképpen csak a XX. században lehet csinálni. Mert ezeknek a kisplasztikáknak nagy része nem vésel faragott kő, hanem nagy fordulaszámú villanymotorral hajtott frézer vágógép nyomán jönnek létre ezek a mélyen bevágott rések, hiszen

vésővel úgy, olyan hosszú, egynes sikot faragni nem lehet egy egy centiméteres nyiláson keresztül. .....számomra nem ahhx a romantikus kő, amelyet a kőbányából fölvettem.

- Tartottál egy kis előadást, hogy milyen szerepet tölthet be a képzőművészet egy müvlődési házban, erről beszéltél és nagyon érdekes dolgot ehlitettél.

- Nagyon gyakran nem tesznek mást a kiállitásokon, minthogy növelik a rendezvények számát. Hát nyilván aztán a maguk élete majd megteremt. Némelykor véletlenül isx többet, mint amit szántak neki. Ez a korábbi szándék volt. A müvelődési ház az átvett egy bizonyos funkciókat. Megkönnyitették a gallériák helyzetét, kis kiállitásokat megrendeztek. Sok, nagyon sok kiállitás jött létre, amelyek a kiállitókat is foglalkoztatták. Kezdetben szegényes körülmények között is nagyon sokat jelentett. Na most az idők folyamán azért megváltozott a pozitiv irányzat a képzőművészeti élet, több a kiállitó hely, a kiállitási lehetőség, jobb körülmények között folnynak tulajdonképpen a kiállitások valamelyest. Na most ennek következtében el kell határolnunk most már itt az össz kultúrában, hogy miféle-fajta kiállitásokat kell rendeznie adott településen egy házban. Mert ahol múzeum van, ahol galléria van, nyilván valóan egész másfajta kiállitásokat kell rendezni, mint ahol nincsen. De általában azért mégis az lenne jó megjegyzni, hogy a müvelődési házak képzőművészeti kiállitásait elsősorban egy problémát fölvető, kamara jellegü kiállitások legyenek. Nagy kiállitásokat vállalni nyilvánvalóan nem tud a müvelődési ház és nem is.....Célja az, hogy fölvessen valamit vagy kapcsolódjon valamilyen más egység.....

- Érdekes kettős párositás az, hogy apszurd müvész és népmüvelő. Nagyon ritkán lehet alálkozni a pályán hasonló jelenséggel.

- Foglalkozásom szerintPécsi Járási Müvelődési Központnak vagyok az igazgatója, tiz esztendeje. Elvileg nem is tartják nagyon kivánatosnak azt, hogy müvész emberek általános kultúra szervezéssel foglalkozzanak, azt hiszem, hogy a jelenlegi gyakorlatot ez is befolyásolja.

- .....hiszen a te személyedben az nagyon megvan harmónikusan egymással.

- Sőt összefügg ez a két dolog. Hát szakmailag én is úgy érzem, hogy ez harmónikusan van meg. Az egyik fontos okának azt látom, hogy a népmüvelés, közmüvelődési tevékenység tulajdonképpen két, merőben ellentétes részből, egységből áll. Az egyik a kultúrának a hivatalos szervezése. Inkább hivatali kultúra szerve-

zési rész, a másik pedig ..... A hivatali kultúraszervezés olyan apróságokat és olyan mellékkörülményeket vonz magával, amelyet sem energiával, sem szellemileg nem visel el a művész alkatú ember. Az volna az ideális, hogyha az élő művészet benne tudna teljesen forogni a hétköznapi kultúra szervezésében. Nem lenne reprezentativ eleme, hogy a kultúra számára szükséges ez az együttlét. Elvileg egy művész és egy népnevelő nagyon jól megfér még egy személyben is, de ha nem egy személyben, akkor egy intézményben.

- Mennyiben segit ez a te népmüvelői munkádban?

- Talán ezt úgy lehet érezni, hogy az ember egy idő után ráér egyes dolgokra. Intuitivabb, nyilvánvaló, hogy az ilyenfajta népmüvelői tevékenység is intuitivabb. Egy ilyen hirtelen nekiugrós ember voltam, aki fürge, gyors, gyorsan szervező. Ilyennek ismertem magam és igy kezdtem az anyagnak is nekimenni..... Aztán nyilvánvaló, hogy az ember közeledik az egészhez ezzel az alkotással és sulyosabban áll a lábán, amikor maga mögött tud alkotásokat. Azok az alkotások erőssé teszik az embert, hogy ilyen neurotikusan fogjon neki ennek az egyébként elég neurotikus szakmának. Mint ahogy az ember nekikezd egy alkotásnak, a frakcióját tudja, az embernek a célja egységes legyen és utána alakul ki formailag a mü. Mert az ember mindent igénybe vesz azért, hogy ezt a funkciót teljesitse később a megjelenő tárgyban. Na most a szakmának alapvető gyerekbetegsége ma is, hogy formai reformokkal igyekeznek a válságokat, a válsághelyzeteket megoldani, ami a tevékenységi formákra irányul. Nem pedig egy probémára koncentrál, nem egy helyzetre, egy .... állapotra. Annak az ideálisnak és reálisnak az összevetéséből elindit valamilyen folyamatot. Elkezd dolgozni. Aztán ha szükségképpen a környezetet olyanra teszi, a hozzátartozó módokat úgy válassza meg, hogy azok, azokat az ismereteket, azokat a cselekvéseket tudja elvégezni az a közösség, ami a van és a legyen közötti elmozditásra késztet.

- Kigyós Sándor az imént arról beszélt, hogy milyen hasznos lenne, ha a művészek is részt vállalnának a népmüvelésben.

Kígyós Sándor, szobrászművész

Pécsett a Mesek-Árulházzal szemben fekvő téren állítottak fel Issei Amemiya japán szobrász betonszobrát, melyet az idei nyáron készített a XI. Siklási Szobrász Szimpozion keretében. Kígyós Sándor és Kertészfi Ágnes dolgoztak együtt a betonprogramon.

G.O.: Japán művész alkotása Pécsett. Dunántúli Napló, 1978. aug. 27.

Kigyós Sándor

Megbízást kapott Kigyós Sándor, hogy a pécsi „Harásságkötő terem" részére térplasztikáját készítse el.

—: Közteri munkák.
Művészet, 1978. április - 45. lap.

Kígyós Sándor szobrász

a Villányi-hegység szársomhegyi kőbányájában az idei szobrászalkotótelep zárónnepségén látható a művész obeliszkformát és gömbölydedséget párosító márványa. (említve)

P. Szücs Julianna: Villány és Nagyatád 1976.
Népszabadság, 1976. okt. 15.

Kigyós Sándor.

„Belovés" (repro)

Bereczky Loránd: Meghisett jegyzetek.
Művészet, 1977. február – 3 oldal.

Kígjós Sándor, szobrász

A pécsi V. Országos Kisplasztikai Biennálén szerepelnek a művész művei. A könek, ~~a rived~~ e merev anyagnak ad olyan tulajdonságokát, mely éppen nem a sajátja. Az ellentétességet, a szokatlan szerepkör adta feszültséget kutatja.

Romváry Ferenc: Kisplasztikai Biennálé. Dunántúli Napló, 1976. okt. 10.

Kigyós Sándor

Kigyós Sándor a valóságos esemény lenyomatát naturalizálja

Bereczky Lóránd: Megkésett jegyzetek.

Művészet, 1977. február - M 3.oldal.

Kiegyes Sándor, szobrász

Pécsett, a pécsi Sétatéren tegnap óta láthatók a rendezőnőnek által felkért alkotók térplasztikái. A művésznek pécsi-baranyai üzemek aktív támogatásával hozták létre műveiket. A művészi alkotást is végzik itt.

Dunántúli Napló, 1968. júl. 16.

Kigjós Sándor

1. „Hajlított forma", márvány, 40 x 20 x 30 cm. 1975. (repr.)

2. „Megcsavart és áttört forma", márvány, 50 x 10 cm., 1975. (repr.)

3. „Belövés" márvány, 18 cm., 1975. (repr.)

Művészet, 1977. 12. 42. old.

Kigyós Sándor

"Hajlított forma"
"Megcsavart és áttört forma"
"Belövés"

repro

Akmai Tamás: A meggyűrt mariányszalag példárata.
Művészet, 1977. december – 43. lap.

Kigyós Sándor

„Gyűrődés" repro

Akmai Tamás: A meggyűrt márványszalag példázata.
Művészet, 1977. december – 43 lap

Kigyós Sandor, szobrász

1974-es Bienzalés új szerzemény:Schaár Erzsébet:Kiraka Deim Pal, plasztika,Kigyós Sandor:Hajlitas,Farkas Adam Bronz,Kiss Nagy Andras:Niké,Mészáros Mihály:Massiaccio emlékére,és Paizs László:Acryl cimü szobra. 336.old

Romváry Ferenc: A modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. ~~XXX~~ 333.old

A Jan.Pann.Múz. Lvk. XIX. 1974. Pécs

Kigyós Sándor, szobrász

A Pécsi Modern Magyar Képtár anyagából az e cikkben kö-
-ölt képek jegyzéke. Szobrok, Fekete rpr.

48.sz.~~kép.Hajlitás"Sándor:"Hajlitás",cimu ,üve.~~-1974.
48.sz.kép.-Kigyós Sándor:"Hajlitás",cimu müve,-1974.
fekete kő,-M.40 cm.-Ltsz:74.367.-346.old
XIII.tábla

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV %%%.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 JUN 27

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Klára Kincses

26/1977

1021

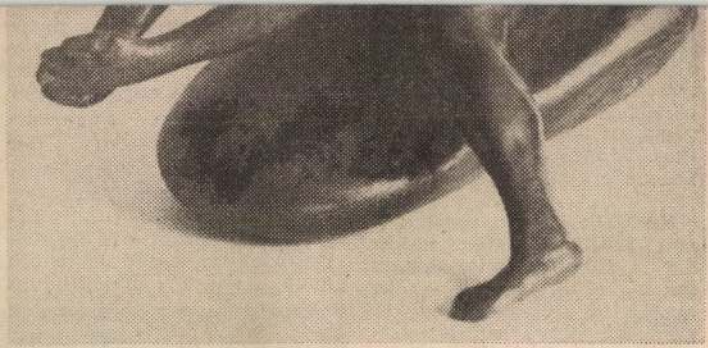

Mária Kincses: Beim Händewaschen, Bronze

Aus der Geschenksammlung der Metallarbeiter-Gewerkschaft

26/1977

Kiegyós Sándor

A Pécsi Ifjúsági Ház Galériájában volt kiállítása.

Baranszky Pál: Kisgalériák.
Művészet, 1974. október - 40. lap.

is szerepel.

- Mindig azt tapasztaltam, hogy semmi sem csak ugy egyedül magában létezik, hanem ugy együttesen egyszerre, amitén látok, annak hangja, szine, története, muzsikája, mindene van, amit mi ábrázolunk azpedig ilyen egysiku, egyfrontu, egyvonalu, ez az, ami engem nem elégit ki, s talán ez hozta ki belőlem, ezt a kicsit furcsa dolgot, hogy egy ilyen hangzó szobrot készitettem.

- Ez a szobor ugyan fémből készült acéllemezből. A kiállitott darabok többsége mégis márvány. Márvány kisplasztikák. Olyanok, mint hogyha egy teljesen szabályos geometriai alakzatot egy hengert vagy egy hasábot, valami gigantikus erő hirtelen megcsavart volna.

- Na az erőket szeretném csak kifejezni, azokat az erőket, amelyek egyébként láthatatlanok, az igazi az erők nem gyöngitik az embert, inkább valami másfélét csinálnak vele, föl is magasztosul az ember ebbe a harcba meg tönkre is megy benne.. Hát ezekről szólnak ezek.

- Pécsi studiónk munkatársa Kovács Péter beszélgetett Kigyós Sándor szobrásszal.

ú
1977. VIII. 21. 10.33, Petőfi
Láttuk, hallottuk...
- K.gyós Sándor szobrászmüvész Uj-Szegeden a müvelődési központban mutatja be kis plasztikáit, hajlitott köveit. Erről beszél Varsányi Gyula kérdésére.

- Nyilvánvaló, hogy nagyon érdekes az, hogyha megjelenő tárgyakkal, meg nem jelenitheto dolgokat tud idézni. Tudniillik ha én kinézek az balatonon és azt látom, hogy görbe afa, látom, hogy fújja a szél. De a görbe fából látom, hogy fújja a szél. Tehát a szelet nem láthatom. Ezt az erőt különösen amit a szél nyomása magával visz. Mindenki tudja, hogy követ hajlitani nem lehet. Következésképpen. Hajlitásra kell figyelni, vagyis azokra az erőkre, amelyek azt a torzitást hozzák létre. Na most hogyha én azt a természetes anyagban megteszem, vasból, meghajlitom azt mondják, hogy jó hát befogta a stauba, meghajlitotta. Nem az erőre gondolnak akkor talán az emberek, hogy hogy zömül, hogy hogy gyürődnek, hogy akar az anyag ellent állni ennek a parancsolásnak. De nem bir, mert végül is az ellenerő leküdötte valahogyan. Ezt a követ aztán különböző módon állitottam be az ellenerőnek. Az egyik igyekszik kimászni a hajlitásból, a másik pedig vidáman felvesszi. Tehát hagyja magát hajlitgatni. Tehát ezzekkel a roncsolással, gyürődésekkel szabályos tipusokat, emberekre is átvihetőx tipusokat, sőt egy emberen belüli állapotokat is lehet jelezni. Hiszen tudjuk, hogy ideális formájában semmi sem létezik. Ami már nem ideális rajta, ami reális azok mind a torzulások. Az emberi arc akkor ér, ha grimaszol. Amikor nem szimmetrikus. És az a torzulás, az fejez ki, az mondja el, hogy mi az ember. Ugyanakkor volt egy olyan izgalmas, technikai izgalma, szobrászati izgalma is a számomra, hogy ilyenfajta köveket tulajdonképpen csak a XX. sgázadban lehet csinálni. Mert ezeknek a kisplasztikáknak nagy része nem

vésővel faragott kő. Hanem nagy fordulaszámú villanymotorral hajtott frézer vágógép nyomán jönnek létre ezek a mélyen bevágott rések. Hiszen a vésővel ugyan hosszú, egyenes sikot faragni nem lehet egy-egy egy centiméteres nyiláson keresztül. Tehát ez a kő már számomra nem az a romantikus kő, amelyet a kőbányából fölvettem.

Művészet 1977. 12. 13. old. → Kiszjós Sándor

4

4 Ki
m
(f

tván: Afrika,
márvány, 40 cm, 1976
Somfai)

A kiadó sokféle, művészettel foglalkozó sorozata (művészeti oktatás, útikönyvek stb.) közül kiemelkedik a *Dokumente* sorozat, melyben a forrásokat, szöveggyűjteményeket – friss, aktuális, gyakran meglepően új tudományos szempontok szerint – a legavatottabb szakemberek válogatják, s a tömör bevezető tanulmányok némelyike immár a művészettörténet klasszikus munkái közé számít (például Werner Hofmann: *Von der Nachamung zur Wirklichkeit,* H. Hofstätter: *Geschichte der europäischen Jugendstilmalerei, Symbolismus*). A *DuMont Aktuell*-sorozat a jelenkori művészet problémáival foglalkozik, célja részben a legfrissebb irányzatok dokumentatív felvonultatása, részben az ezek elméleti rendszerezésére, értékelésére tett kísérletek publikálása (Jack Burnham: *Kunst und Strukturalismus,* Wolfgang Roscher: *Polyästhetische Erziehung, Visuelle Kommunikation* stb.).

A rendkívül színes, sokrétű programot megvalósító művészeti zsebkönyv-sorozat egyszerre többféle informatív anyagot próbálnak nyújtani (például *Lexikon des Sürrealismus, Lexikon des Expressionismus, Lexikon des Impressionismus, Die Malerei der Naiven*). A kismonográfiák (Leben und Werk címszó alatt) részben az évfordulókhoz, illetve a mindenkori ízléshullámzás diktálta újra-felfedezéshez vagy aktualizálásokhoz kapcsolódnak. Végül a harmadik csoportban olyan művek kerülnek publikálásra, melyek lehetővé teszik, hogy a szakma szűkebb körén kívüli érdeklődők tábora is megismerhesse a művészettörténet klasszikusait, Conrad Fiedler, William Morris, Erwin Panofsky vagy Mihail Alpatov műveit. Az ügyesen szerkesztett zsebkönyvek (átlag 250 oldalon) terjedelmükhöz mérten gazdag fekete-fehér és némi színes képanyaggal, megbízható, informatív filológiai apparátussal vannak ellátva.

A sorozat 51. kötete *Rubens* születésének 400. évfordulójára jelent meg *Martin Warnke* tollából, aki – lévén a frankfurti iskolához kapcsolódó if-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Kigyós László,
1978 OKT 31
szobrászművész

1021

Térplasztika a lakótelepen

Pécsett, a Szigeti úti lakótelepen állították fel Kigyós Sándor szobrászművész térplasztikáját

zellátás
üzemek magatartása

nem haza indulnak, hanem azonnal megkezdik a kéregetést. A szomszéd gazdaságokban kopogtatnak kollégáiknál, akik — saját tapasztalataikon okulva és a másnapra gondolva — megértőek. Ha raktárukban megtalálható a keresett alkatrész, kölcsönadják. Persze azt senki nem kívánhatja tőlük, hogy az utolsó darabot is elajándékozzák. Úgy tűnik, e módszer egyik forrása lehet az alkatrészek beszerzésének. Az elmélet mégis sántít, mert legtöbbször a szomszédban is ugyanaz hiányzik, őket is ugyanaz a kereskedelem látja el.

Mit tehet ezután az anyagbeszerző? Szomorúan haza autózik. A gazdaság gépészein a sor, törhetik fejüket, mivel és hogyan lehetne pótolni vagy helyettesíteni a meghibásodott alkatrészt. *Helyesen akkor járnak el, ha számítanak a műhelyekben dolgozó kollektívákra.* A Pápai Állami Gazdaságban rendszeresen ezt teszik, s alkotókedvű és erejű dolgo-

esetenként gyengébb minőségűt — gyártani házilag.

S erre a házi kivitelezésre nincs is minden gazdaságnak lehetősége. Egyrészt meghatározza a műhely műszaki felszereltsége, másrészt a gyártáshoz szükséges anyagért ugyanúgy sorba kell állni — csak másutt — mint a kész alkatrészért. A bevezetőben említett fogaskereket sem sikerült a nemesvámosiaknak otthon elkészíteni. A Bakony Művek kapta a megbízást és a vámosi gépészek szerint gyorsan — egy hét alatt — szállította a kész fogaskereket.

Tény, ha kerülő úton is, de megkeresik a gazdaságok gépeik kijavításának módját. De vajon lehet-e ez a végső megoldás? Határozott nemmel felelhetünk rá! *Rövid idő alatt, szabályokat betartva, biztonságosan, az AGROKER Vállalatnál kell alkatrészhez jutni a mezőgazdasági üzemeknek.* Hogy ez nem mindig sikerül, abban „ludas" az alkatrészt gyártó

rint értékű alkatrészt, műszaki árut forgalmaznak. Az egyharmados arány mintegy duplája a kívánatosnak! A mezőgazdasági üzemek tehát indokolatlanul sok alkatrészt fogyasztanak, s ezt az ütemet nehéz követnie a kereskedelemnek.

Jóllehet az alkatrész-felhasználás gyakran a gazdaság érdeke. A csóti Vörös Hajnal Termelőszövetkezetben például a gazdaság gépészei alakítottak át ekét a T—150 típusú traktorhoz, s a kivitelezéshez alkatrészt vásároltak az AGROKER-nél. Az ehhez hasonló kényszerű leleményesség valamelyest kedvezőbb színben tünteti fel a gazdaságokat. A nagyarányú alkatrész-felhasználásnak, pontosabban a pazarlásnak viszont nem ez az oka. Sokkal inkább a technika és a technikát kezelő ember képzettsége közötti színvonalkülönbségben gyökerezik.

E két tényező egymáshoz közelítése segíthetné a végle-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1978 OKT 26
DAILY NEWS
Sándor Kígyós
1021

PHOTO MTI

NEW OUTDOOR SCULPTURE by Sándor Kígyós has been erected in the Szigeti út housing estate in Pécs

THE NEW 1940'S LOOK IN PARIS is body-showing, short and sexy, such as this evening dress from Christian Dior. The accordion pleated skirt bares the knees and outlines the waist and bosom. Dior showed 1940's net stockings in black and white colours

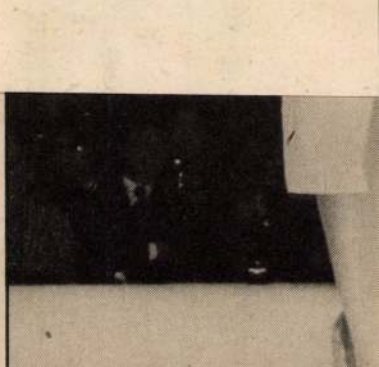

CHANEL'S SUMMER WEAR: Chanel's summerwear presente to-wear collection for 1979 Sp and skirt are ivory accented wi a creme crepe de chine blous

Caribbean island states to become independent

London (AP) — The British government is pondering requests by the Caribbean island states of St. Lucia and St. Vincent for full independence within the next three months.

"But", said a Foreign and Commonwealth Office spokes

council have to be passed through the Westminster Parliament and signed and sealed by Queen Elizabeth II.

Radio Moscow

Intercosmos

Moscow (TASS/AP) — The Soviet Union on Wednesday launched Intercosmos 18, another satellite utilizing instrumentation developed by the Socialist countries.

The latest satellite was designed to carry out complex investigations of the earth's magneto-

Kigyós Sándor

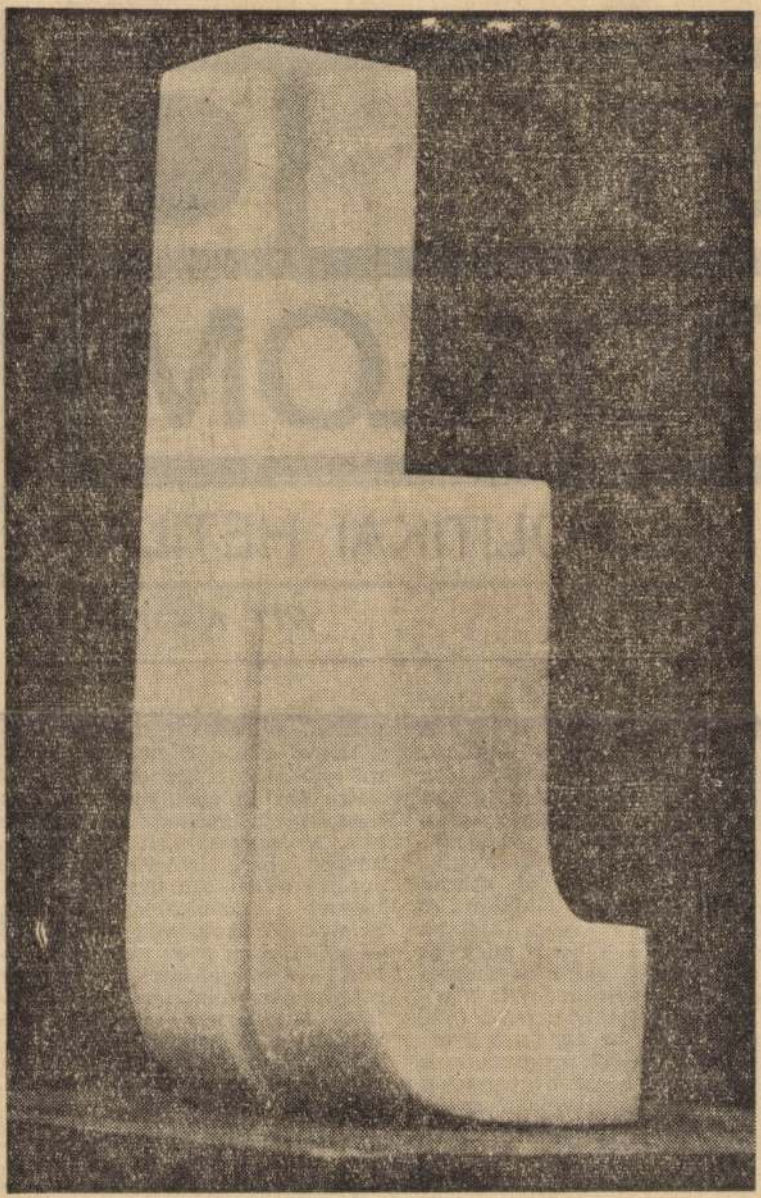

Kigyós Sándor kiállításáról

Élet és Irodalom, Bp. 1977. aug. 13.

XXI. évf. 33. sz. 2. lap.

[redacted]

LET ÉS
RODALOM
ALMI ÉS POLITIKAI HETILAP
1977. AUGUSZTUS 13.

Voltaképpen irigyelni is lehetne érte őket: kevesebbet szenvedtek, mint Európa. Egy amerikainak a háború valami távoli dolog. Igen, a fiúkat elküldik az óceánon túlra, igen ott is sírnak fiatal özvegyek, pártában maradt mennyasszonyok, fiúkat vesztett szülők, ki akarná lebecsülni az egyéni fájdalmat és gyászt. De a közösségi tudatba nem hatolt be a háború mint az egész lakosságot sujtó folyamatos csapás, az életkörülmények alapvető megváltozása, nemcsak a fiúk, de a feleségek, az anyák, a gyermekek, a csecsemők szenvedése és halála. Az égő házat, a gyermekét karjába kapó és menekülő anyát, a kisfia holttestére boruló szülőt, az elesett nem-katonákat az utcán, az emeleti lakásból kilógó zongorát,

BOLDIZSÁR IVÁN:

veleket, váltogatva: egyet mellette, egyet ellene. A neutronbombáról szóló két héttel ezelőtti tudósításukhoz és cikkükhöz huszonöt hozzászólást közölnek: mind ellene szól. Az amerikabarát Nyugat-Németországban, a NATO legerősebb európai államában úgy látják helyesnek a közvéleményt irányító, befolyásoló és tudatát mesterkedő — mi mindent írtak már össze rólunk! — Spiegel-szerkesztők, hogy még ha akarnának sem lenne ajánlatos egyetlenegy levelet is közölniök a N-bomba mellett. De nyilván nem is akarnák. Mert ők is európaiak, emberek, háborút-viseltek.

Mert az európai értékrendszerben, még a szabad vállalkozástermelte haszon társadalmaiban is, az emberi életnek a legmagasabb az ázsiója, nem az anyagi javaknak. Az 1930-as gazdasági válságon mi is átestünk, de ki emlékszik rá? Ki törődik vele? A Spiegel a levelek között egy kis rajzot is közöl a svájci Der Nebenspalter című lapból. A rajz valóban megérdemli a lap nevét: a ködoszlató. Egy épen maradt ház erkélyéről egy ápol-

1021

Kigyós Sándor, szolyán

1977 [illegible].15.Kossuth 12.oo Gné
Déli k[illegible]ónika

- Hány [illegible]or mondjuk egy jó szoborra olyan, hogy szinte megszólal. Ezuttal egy olyan alkotásról lesz szó, amely valóban megszólal.

- Bármilyen különösen is hangzik, amit az előbb megszólalni hallottak az nem egy hangszer volt, hanem egy szobor. Kigyós Sándor Üzenet cimü szobra, amely a Pécsi Ifjusági Házban ma megnyiló kiállitáson

Kigyós Sándor, szobán

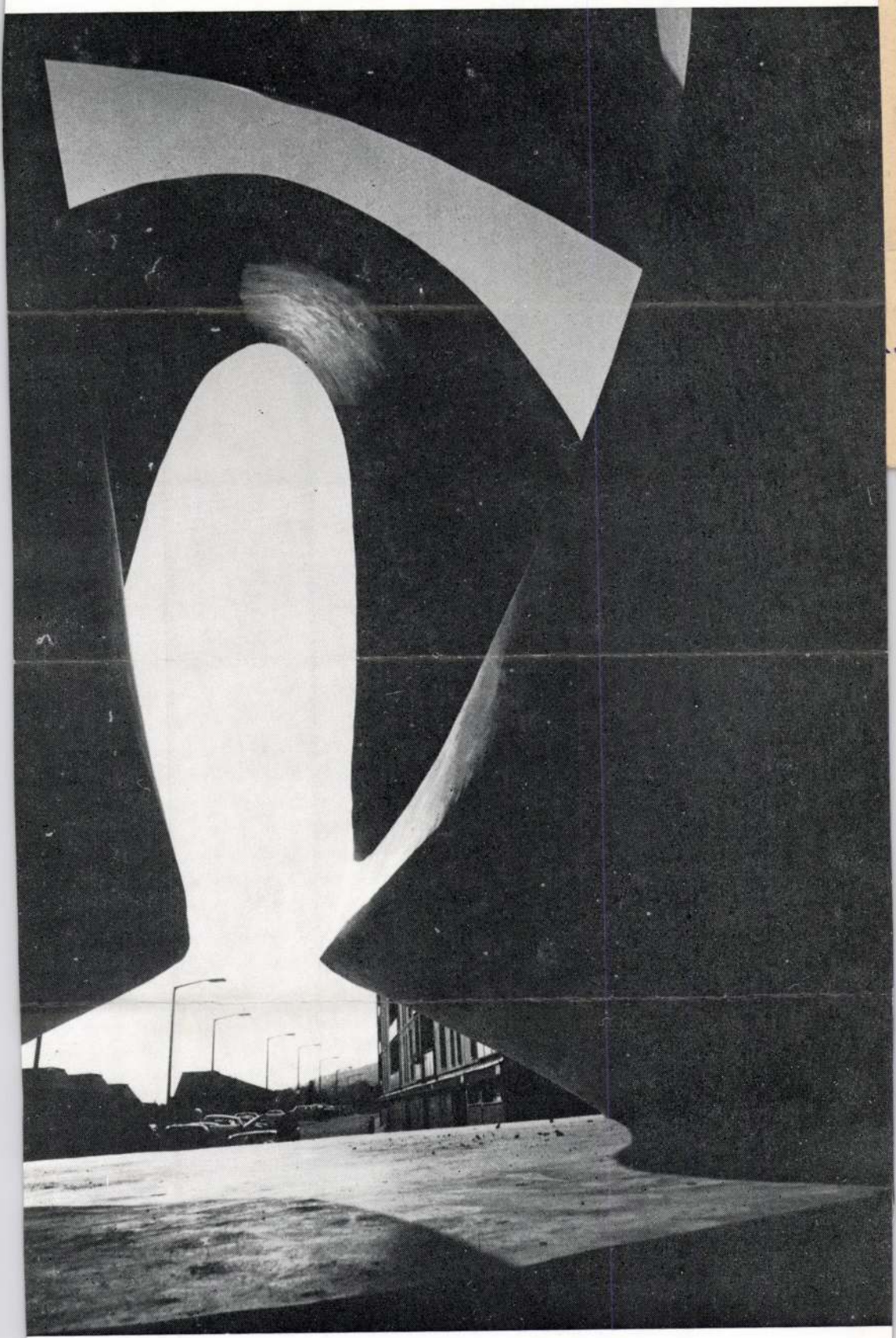

Kiss Sándor

- a „Hajlítás" című kisplasztikája az 1974-es Országos Kisplasztikai Biennálé alkalmából került a pécsi képtárba.

Rozsnyay Ferenc: A Modern Magyar Képtár története

Jan. Pan. Múz. Évk. 1974. XIX.

Kígyós Sándor

„Hajlítás" – 1974

– Robot

Fan. Pan. Múz. Tol: 1974 (XIX)

Kígyós Sándor, szobrán

(felvyhéz)

Repr.

Kígyós Sándor: Betonszobor Pécsett 32.

Jelenkor Pécs 1979. jan. XXII/1

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Kigyós Sándor szobrára
1978 OKT 8
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1021

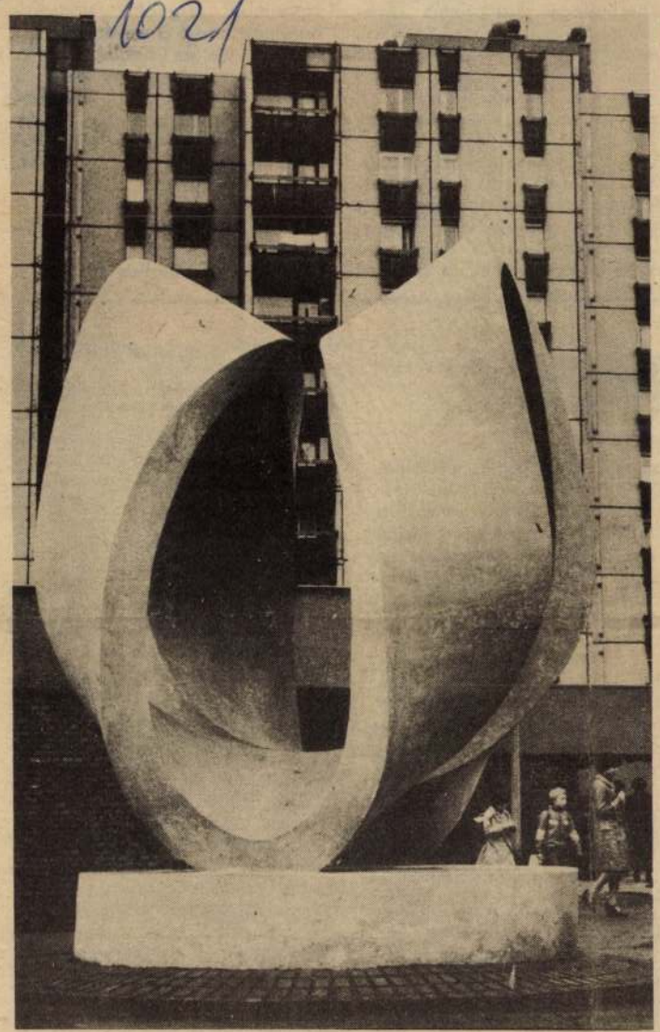

Emberek a téren

... Hát aztán ki tudja már, hogy milyen is volt ez a környék, ez a sarok a Rókus utca felső végén, pedig oly fene sok év nem telt el azóta, hogy dózerrel megdöntögették a fél- vagy háromnegyed-százados földszintes házakat, amelyeknek ablakai mögött sárgafoltos rolóvásznak szűrték meg a napvilágot és a lakások zöme dohos volt, időnként az asszonyok dézsából csapták ki a lúgos vizet az udvarra, éjszaka macskák vernyogtak a kapuk alatt, gyér zsebpénzű főiskolások látogatták néha az utcai beugróban lévő „bögrecsárdát" ami titkos volt és törvényenkívüli, de mindenki tudott róla, lapos stráfkocsik álltak az udvarokon és nehéz testű fuvarosok paskolták nehéz testű muraközi lovaiknak tomporáját. Emögött állt az öreg kenyérgyár, amilyen ronda volt, olyan jó kenyeret sütött, a kéménye még füstölt akkor is, amikor már a négy-tízemeletes tévéházat a lakók rég birtokukba vették, de aztán egy március végi napon többé nem fűtötték be a kemencéket, a kémény száraz és büdös maradt, mint egy agyon szívott megagyfaszipka.

Lebontották – azt hiszem árverés révén – a kenyérgyárat, az anyagból valahol hétvégi házakat, présházakat, járdákat építettek, de bontották fel az utcát is, a sarkot is, ha jól emlékszem jó két esztendőn át csövezték az úttestet, járdát, a jövendő parkot, a sárban, aszfalttörmeléken, lövészárkokon átbotladozó lakók szidták az útépítőket, gázosokat, vizeseket és mindenkit, akit csak láttak lapáttal, csákánnyal vagy éppen Poclain géppel ügyködni a Rókus utca–Ifjúság utca csatatéren ...

Most is szidják. Nem őket és nem annyian, de most is akadnak valós és vélt problémák. Kész a park – éppen a napokban vetették be fűvel – a két „dühöngőt" vagyis a két aszfaltozott és gondosan bekerített focipályát a gyerekek és felnőttek rég birtokukba vették és a magasabb világító kandeláberek jóvoltából villanyfényes mérkőzéseket bonyolítanak le (és milyen jól fociznak!), hallottam nemrég, hogy a két pályát télen vízzel árasztják el és korcsolyázhat mindenki, aki még addig nem bukott nagyot életében, kész az egymásra merőlegesen futó járda is, padokkal, sőt a téren van egy mini-tér is, néhány lépésnyi az egész és annak közepén egy szobor. A „mini-teret" már korábban lebetonozták, csak középen hagytak egy foltot téglából kirakva, nehogy a járókelők orra essenek a szobor-talapzat mélyedésében.

... Kigyós Sándor szobrászművész irányításával már vagy két-három hete hogy folyt a munka, mindenki kíváncsian méregette a betonvas-szerkezetet, amelynek először alapot ástak (kiemelték a téglákat!), egy idős férfi még is jegyezte a nézők között: „Van ezeknek eszük? Egyszer betonoznak, utána felbontják" ... aztán magáról a szoborról mondanak véleményt, például, hogy: „Mi ez?!", mert ugye nem emberi, sem állati alakot nem jelez, hanem egy – Kigyós Sándor szavaival élve – „... végtelen szalagot", és ez a tény már zavarba hozza a környék lakóinak egyike-másikát. „Ki érti ezt?" – kérdezik, pedig hát végül is a magfizikustól sem várjuk el, hogy a laikus számára érthetően magyarázza meg kutatási munkájának pillanatnyi állását, vagy a sebésztől, hogy egy bonyolult agyműtétet népszerű nyelvre fordítson. Nekem éppenséggel tetszik ez a köztéri szobor, éppen azért, mert kecses, lágy íveivel megbontja a tízemeletesek szögletes betontömegét, akár szemmagasságából nézve, akár fentről, bármelyik emeletről. Tudom, hogy megszokjuk majd ezt a kővirágot, azt is tudom, hogy a gyerekek majd átmászkálnak a betonívek között, ami talán még nem is lenne baj, annál inkább a firkálás, hiszen a lépcsőházi falak, liftek belső borításai tele vannak „üzenetekkel", kamaszos „vallomásokkal" emlékezetes dátumokkal, s e fölött mit tehet egy felnőtt? Sajnálkozik. Esetleg rájuk szól a firkálókra. Ha érdemes.

... Mert ebben sem vagyok biztos. Éppen a napokban esti kilenc-tíz óra között vagy tíztizenöt kamasz – köztük hasonlókorú lányok – szinte megtámadták a játszóteret. Ugráltak a ping-pong-asztalon, egy másik csoport a szobor állványzatán hadakozott, deszkákat, hosszú léceket törtek darabokra, a focipályát övező kerítést úgy rángatták, hogy menten kiszakad a betonpillérekből. Több lakó kiszaladt az erkélyekre, a gyerekek olyanokat kiabáltak vissza, amit az anyjuknak soha nem mernének, leszaladtam a nyolcadikról (a lift nem volt jó azon a napon ...) odamegyek a megvadult srácok közé: „Ahol nappal játszotok, éjjel tönkreteszitek? Kétmillióba került ez a park, azért, hogy legyen grundotok, hogy ne a parkoló kocsik között rúgjátok a labdát ... stb.". Körülbelül ezt kellett volna mondanom.

Nem így történt. Ordítoztam velük, ők meg figyeltek, aztán amikor lecsillapodtam, akkor közölték velem, hogy ilyen hanghoz nincsenek hozzászokva ... s különben is mit ugrálok.

Szépen visszabaktattam az emelkedőn, föl a jóég-tudjahány-lépcsőn és hanyattfekve a szobában valami nagyon okos gondolatokat akartam kiagyalni, ami enyhítette volna megaláztatásomat. Nem sikerült. Mindegy. Kész a park, kész a sarok, kész a terünk és van egy szobrunk. Majd csak megleszünk valahogy.

Rado Lenard

A színházépítés ügye – mint *Szaló Lajos*, a megyei tanács általános elnökhelyettese tájékoztatójából kitűnt – csaknem másfél évtizedre tehető Győrben. Az Országos Tervhivatal és a megyei pártbizottság előterjesztésében az MSZMP Politikai Bizottsága Győr megye gazdasági helyzetét tárgyalta 1964-ben. Itt vetődött fel először, itt hoztak határozatot új színház felépítésére Győrött.

A további dátumok és összegek egy kicsit a tükrét is adják az elmúlt másfél évtized népgazdasági helyzetének, gazdasági folyamatainak, különös tekintettel az építő kapacitásra és a kulturális nagy beruházások szinte végzetszerűen determinált sorsára. 1966: a városközpontban kijelölik a kb. 600 személyes új színház helyét. 1967: megkezdődnek a kisajátítások és a talajelőkészítés is. 1971: befejeződik a szanálás, megkezdik az alapozást, a talajmechanikai munkákat. A Győri Tervező Vállalat beruházási programja ekkor 79 millió Ft-ról ad számot, mely összeggel 1974 negyedik negyedéig az építkezést be kell fejezni... 1971 júliusában a módosított terv 106,5; majd 120,5 milliós programot jelez, végül is ezt hagyták jóvá 1972-ben. Befejezési határidő: 1976. További módosítások nyomán a színházépítés teljes összege 227 millió; újabb felmérések után ez 290 millióra emelkedik... Most, az átadás előtt pontosan egy hónappal teljes összege kb. 330 millió Ft. (Legalábbis ennyit vallanak be...) A módosításokat részben az ismert árváltozásokkal, részben a – tapasztalatlanságból is eredő – tervezői döntésekkel indokolják. (Teljes tervdokumentáció pl. nem is készült; kéz-

tálmas szekmezőből álló nézőtérrel. A főszínpadtól balra és jobbra (É-i és D-i irányban) helyezkedik el a két oldalszínpad (15,5 x 19), amely az átrendezési időket hivatott csökkenteni azzal, hogy a mechanikai és kézi beállításra alkalmas díszleteket, vagyis díszletező kocsikat itt előkészíthetik. Felettük balett-terem, próbaszínpad, műhelyek, raktárok stb. Az épület K-i oldalán 4–6–8 személyes öltözők, festő-, szabó-, paróka- stb. műhelyek, alattuk parkolóhely 116 gépkocsi részére. Színpada több pontján süllyeszthető, forgószínpaddal; zsinórpadlásának legmagasabb pontja 29 m. Színpadtechnikai berendezéseit egy osztrák cég szállította. Világításrendszerében a 208 reflektor – 4 világítóhídról, két toronyból és a nézőtér feletti akusztikai lapok közül a főszínpadra áradva – mindent tud, amit egy rendező elképzelhet. Az előcsarnok belsejét carrarai, az épületkülsőt görögországi szürkemárvány-lapok borítják. Ezt a külsőt csupán két helyütt töri meg (É–D oldalon) egy-egy 560 négyzetméteres felület: Victor Vasarely alkotása Győr városának: fehér és kék pirogránitlapokból, a másik oldalon ugyanennek a negatívja...

A színház társulatának és (prózai és zenés) profiljának kialakítása három év óta folyamatban van – ismertette el-

(Sepsiszentgyörgy). További prózai bemutatók: F. G. Lorca: *Bernarda háza;* de Vega: *Sevilla csillaga;* Vészi Endre: *Szuperhallás* (eredeti bem.). Zenés darabok: *János vitéz;* Offenbach: *Szép Heléna;* Suppé: *Boccaccio,* Brecht–Weil: *Koldusopera* és Ránki–Weöres: *A holdbéli csónakos* c. operája (eredeti bem.).

A színház igazgatója azzal búcsúzott a magyar színházi sajtótól, hogy egyet *nem* kérnek: *kíméletet*... Ne úgy tisz-

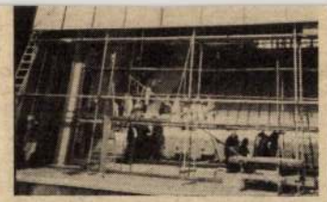

A főszínpad belső részlete a függőhidakkal és a zsinórpadlással. A színpadnyílás mögött a nézőtér látható.

Fotó: Harmati János

veles további területei a nulái önképzés, a kulturális sportjellegű szabadidős te kenység, a közéleti, politi mozgalmi munka. Minden kézbentartása, koordinál most az iskolák feladata. sokféle terület megannyi közt jelent a pedagógiai m ka céltudatosabb szervezé hez. Jellemző, hogy e dokum tumok jegyében nagyobb t kap a pedagógus önállósá ugyanakkor a diák, elsősorb a tanulóközösségek, a diák

Az évad kiállítási programja

A nyár elmúltával új évad veszi kezdetét a kulturális életben. Mi várható a következő hónapokban képzőművészeti téren, milyen jelentősebb kiállítások nyílnak a pécsi-baranyai kiállítóhelyiségekben? Erre a kérdésre kértünk felvilágosítást *Molnár G. Judittól,* a Baranya megyei Tanács művelődésügyi osztályának művészeti főelőadójától.

Az első ide sorolandó legjelentősebb képzőművészeti esemény a Baranya megyei Tárlat, amely még októberben is megtekinthető. A Színház téri galériában ebben a hónapban nyílik meg *Polgár Ildikó* keramikusművész tárlata, amelyen az idei siklósi szimpozionon készült munkáit mutatja be a keramikusnő. Ugyanitt nyílik meg novemberben *Asszonyi Tamás* és *Jávor Piroska* kiállítása, decemberben pedig *Uherkovich Ágnes* belső építész kiállítását tekinthetik meg az érdeklődők. Ennek a tárlatnak az érdekessége az, hogy ilyen jellegű belsőépítészeti bemutatót Pécsett még nem rendeztek.

Az évad első képzőművészeti eseményei közé számít *Gádor Emilnek* az elmúlt héten Mohácson megnyílt kiállítása, valamint a Pécsi Grafikai Műhelynek a közeljövőben a bólyi művelődési központban megrendezendő tárlata amely *Kelle Sándor* – Pécsett élő – festőművész rendhagyó tárlatvezetésével nyílik meg.

A múzeumi és műemléki hónap szintén rangos képzőművészeti eseményeket tartalmaz. Az *Uitz* Múzeum állandó kiállításának a megnyitásával, továbbá *Vigh Tamás* Munkácsy- és Kossuth-díjas érdemes művész Régészet című szobrának felavatásával a pécsi-baranyai művészetszerető közönség ismét felbecsülhetetlen értékekkel lesz gazdagabb. Ebbe a sorozatba tartozik a helyreállított nagyharsányi műemléktemplom 10-én történő átadása is.

A Színház téri galériában januárban rendezik meg a Pécsi Grafikai Műhely tárlatát, amelyen a két évvel korábbi kiállítás óta készült alkotásokkal ismerkedhetünk meg. Februárban *Endre Nemes,* Stockholmban élő festő mutatkozik be ugyanitt. Márciusban a soroksári művészek, áprilisban pedig *Swierkiewicz Róbert* grafikus kiállítása nyílik meg. Az 1960 óta fennálló, régebbi nevén Pécsi Művészeti Gimnázium számos alkotót adott a hazai képző- és iparművészetnek. Egy májusban nyíló kiállításon az ő munkáikkal ismerkedhetünk meg. Júniusban a krakkói képzőművészek mutatják be alkotásaikat, júliusban pedig a Színház '79 című nemzetkö-

zi fotókiállítás megrendezésére kerül sor.

A Széchenyi téren megnyíló Pécsi Galéria *Martyn Ferenc* Munkácsy- és Kossuth-díjas, kiváló művész tárlatával fogadja első ízben a közönséget – áprilisban. A Pécsett élő képzőművészek hosszú évek óta gyümölcsöző munkakapcsolatot tartanak fenn lengyel, finn és jugoszláv képzőművészekkel. A májusban megnyíló kamarakiállítások ezeknek a kapcsolatoknak a külföldi ápolóival és azok munkásságával ismertetik meg a pécsi közönséget.

Az egész világon a sokszorosító grafikai kiállítások után reneszánszát élő rajz sokszínűségét, életképességét, elevenségét reprezentálja majd az a kiállítás, amely júniusban nyílik meg a Pécsi Galériában – elsősorban Baranyában és Pécsett élő művészek munkáiból.

Júliusban és augusztusban már ebben az új galériában mutatják be a VI. országos kisplasztikai biennáléra beérkező alkotásokat.

B. K.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA

1978 OKT 31

Kigyós Sándor,
szobrászművész

1978. október 31., kedd

1021

Térplasztika a lakótelepen

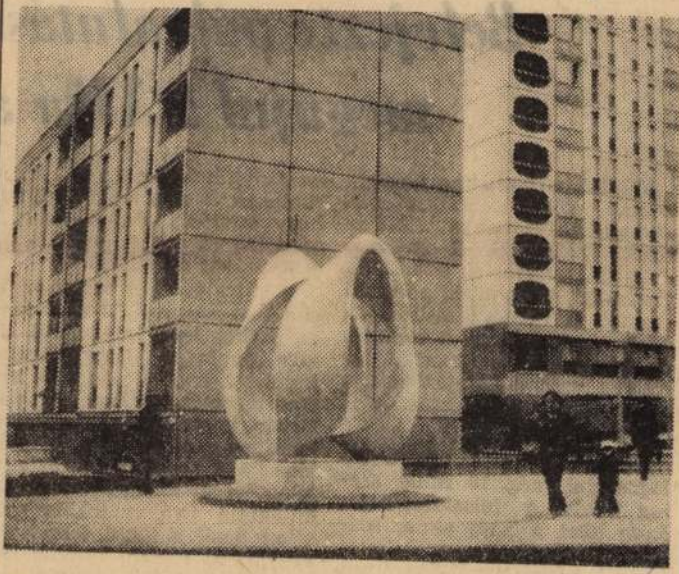

Pécsett, a Szigeti úti lakótelepen állították fel Kigyós Sándor szobrászművész térplasztikáját

(MTI fotó — KS)

1978. októb

Munkásparlament a jövőről

Befejezte pályafutásá
megújul a XI/a a

Munkásparlamenten tanácskoztak közös dolgaikról vasárnap a Tatabányai Szénbányák Keleti II. Bányaüzem dolgozói, vezetői és a vállalat gazdasági, társadalmi politikai vezetői. A tanácskozáshoz az adott apropót, hogy a szénmedence életében a Keleti II. területén valami befejeződött, s ezzel egyidőben valami új is elkezdődött.

Szombaton este, utolsó lélegzetével még 19 csille szenet küldve a felszínre, befejezte létét a XI/a akna, már csak a feladás munkálatai vannak hátra. Arról, hogy mit jelentett ez az akna a tatabányai bányászkodásban, hogyan tettek eleget kötelezettségeiknek az ott dolgozók, részletesen szólt Forisek István szép nyitóvágatot kaptak, szeretnének is elsején indulni, hogy mielőbb adhassák azt a napi 150 vagonnyi szenet, amit innen elvár a vállalat.

A hátralévő két hónap alatt ebből az aknából 74 ezer tonna szenet kell kitermelni, és nem mindegy, hogy hogyan. Erről a hogyanról is sok szó esett a tanácskozáson. Forisek István hosszan sorolta a biztonságos munkavégzés mikéntjét, s a szemléletváltoztatás jelentőségét hangsúlyozta. De különféle változatokban szót ejtett erről a többi felszólaló, Veszprémi István, Farkas Ferenc, Tóth János, Pintér József, Szőke Gábor, Gazdag József, Boros Pál is.

Feladataik felelősségteljes megvalósítását hangsúlyozta és

Kígyós Sándor, szobrász

A pécsi betonszobor

Pécs távlati képében feltűnnek az égre mutató építészeti elemek és alkotások. Ilyen a török mecset, ilyenek a székesegyház tornyai, vagy a tv-torony betontűje a Misinatetőn. A nyáron egy japán szobrász, *Issei Amemija*, a *nagyharsányi* szabadtéri alkotótelep vendége, olyan betonszobrot — térdíszítő plasztikát — alkotott, amely a maga két, nyolc méter magas betontűjével jól illik Pécs modern városrészének, Új-Mecsekaljának a képébe.

A nemrég felavatott betonszobornak a *Párbeszéd* nevet adták. Ez az első műalkotás a nagyharsányi szoborpark közgyűjteményéből, amely helyet vívott ki magának a város műtárgyai között. Művészi mondanivalóját valóban leolvashatjuk róla: párbeszéd a szobrászatban szokatlan anyaggal, a betonnal, a műalkotás „párbeszéde" a városi környezettel, egyszersmind művészi üzenet a távoli Tokióból.

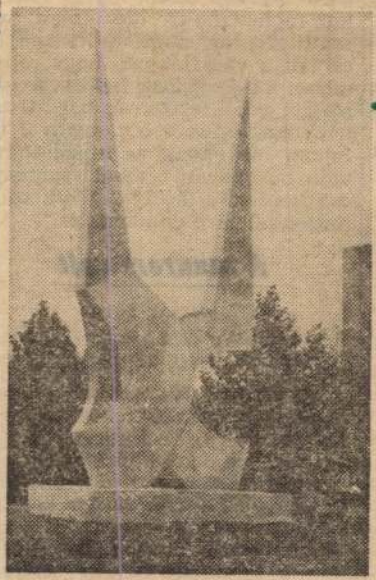

A nagyharsányi szabadtéri szobrászatban új vonás a már régebben eltervezett „betonprogram" első gyakorlati jelentkezése. Hozzáértő művész hiányában sokáig késett, de most a Párbeszéddel bizonyítja életrevalóságát. Japánban a beton térplasztikák — csakúgy, mint a világ sok nagyvárosában — már meghonosodtak. Mindenekelőtt Issei Amemija az a japán szobrász, aki fáradságot és anyagi áldozatot sem sajnálva igyekszik hazáján kívül is meghonosítani a szoborkészítés új technikáját. Négy társával a saját költségén érkezett Tokióból Nagyharsányba, hogy a Párbeszédet két magyar szobrásszal: *Kígyós Sándorral* és *Kertészi Ágnessel* együttműködve elkészítse, közben átadja nekik a technikát, a módszert. Az alkotótelep csupán az anyagárakat fedezte, maga a műalkotás — az alkotótelep alapszabályainak megfelelően — a művész adománya.

A japán szobrász először a szoborvázat készíti el betonvasból, hegesztéssel. Ezután a vázat fémhálóval veszi körül, majd fehércementtel alakítja ki a térplasztikát. A befejező műveleteket a szobor felállítási helyén végezték el, s csupán a vasvázat szállították Nagyharsányból Pécsre. A kész műalkotás tetszést aratott. Az újszerű szobor avatása az idei XI. siklósi szobrászi szimpozion és Pécs művészeti életének jelentős nyári eseménye volt.

Szluka Emil

Szluka
Népsz.
8.
17.

számmal van. De ezek a dolgozók önszántukból nem mennek át azokra a munkahelyekre, ahol nagy a létszámhiány, legtöbbjük presztízsokok miatt; aki főnök, irányító, vezető, nem vágyik beosztott lenni. Sőt bizonyos mértékig az egyébként jó bérrendeletek hibás megvalósítása is visszatartja őket. A munkaerőhiányos területeken jó alapbérek vannak, a létszámtöbbletes munkakörökben alacsonyabbak, mégis gyakori, hogy ez utóbbiak közül nem keveseknek összkeresete alig kevesebb.

A cikk megállapítja, hogy a műszaki fejlesztés üteme térben és időben egyaránt elmarad a szállítási feladatok növekedésétől. Sokunkban felmerült már az a kérdés, hogy vajon a meglevő technikát — például a dízel- és villanymozdonyokat — miért ilyen

többet vásároljanak belőle. A vásárlási akció tetszett és bevált. J hogy ezt tették a burgonyával i Sokan megveszik az egész téli való burgonyát, s ezzel segítene csökkenteni a tárolási, sőt a szá lításokkal járó gondokat is."

A tanúrom volt

(Boldizsár Iván: Pethő Sándor és a Magyar Nemze Népszabadság, augusztus 25.)

„A Magyar Nemzet megjelené sének negyvenedik évfordulójá írott cikkük újra felidézte eml kezetemben dr. Pethő Sándort, a a lap elindítója és ifjúkorom pé daképe volt — írja *dr. Szalkai G za* nyugalmazott főorvos Salgóta jánból. — Dr. Pethő Sándor 191 ban a Tavaszmező utcai gimn zium Mester utcába kihelyeze

MDK.

Kigyós Sándor

Kiállitási hir

Dunántuli napló 1967 okt.17.

Klapós Sándor, szobrász

L: Bocz Gyula

Kluka Emil: A villányi szoborpark - 16

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 23

1021

Kigyós Sándor szobrászművész

1975.X. 7. Kossuth 6.oo /4/Z.

Reggeli krónika II.

A következő percben Kigyós Sándor szobrászművész beszél kiállitásáról, amely a pécsi kis galériában nyilt meg, és a közönség mától láthatja. Először kisplasztikáiról, majd különösnek nevezhető szobráról szól.

- A kisplasztika számomra is mind sok mindenki számára ilyen meditációs müfajt jelent, a gondolatoknak a szigoru, plasztikai nyelven való megfogalmazása, és kifejezetten arra kell, hogy késztesse a nézőt, hogy végig vigye a plasztikai gondolatokat. Kicsit emlékszik a régi haranglábakra, ugyanakkor a vaslemezek geometrikus formában a gömbhéj szerkezetére vannak épitve és annak a variációit, hát önmagát járja körül ez a gömbhéj szerkezet.

Az én számomra szobor a zenész számára pedig zeneszerszám.

- Szépen szól ez a szobor.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG
Budapest

1971 AUG

hozza sem fogott a kutatás.

G. R. Taylor tanulmánya az E n c o u n t e r 1971 februári számában jelent meg. H e r n á d i M i k l ó s fordításában, rövidítve közöljük.

1021

Kigyós Sándor

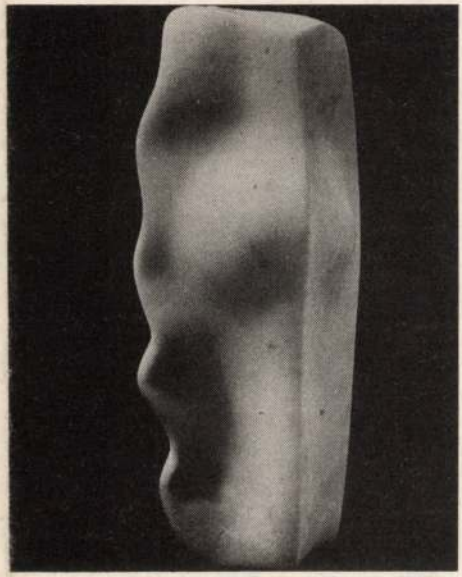

Kigyós Sándor szobrai

jeit, vajon mekkora hatással lesz ez az emberisé
addig az emberiség? És különösen — kérdezhetil
segítségünkre lesz-e abban, hogy eltöröljük a hábo
vagy akárcsak az emberi balgaságot? Arthur Ko
könyvében Paul MacLean professzor megfigyelé
emberi agykéreg hipertrófiája alighanem megbont
rétegek összhangját. Ez okozza, hogy elménk új és új, kívánatosnak tűnő terveket kovácsol, sokszor semmibe véve az ősi szimpatikus érzelemközpontok tiltakozását.

Természetesen ellenkező irányban is lehet érvelni. A bioszféra beszennyezőit, akik rövid távú előnyök érdekében szemet hunynak a hosszú távú károk fölött, éppen az öreg agyban működő érzelmek (mohóság, hatalomvágy képében jelentkező nemi ösztön stb.) motiválják, s ők éppen agykérgük tanácsát negligálják, mely figyelmezteti őket, hogy helytelenül és ostobán cselekszenek. Ilyen alapon éppenséggel az agykéreg még nagyobb arányú fejlődésében kell reménykednünk. (Mások azt állítják, hogy az ember káros balfogásai elsősorban érzelmi frusztrációk és torzulások, nem pedig valamiféle evolúciós egyensúly megbomlásának a következményei.)

Az az igazság, hogy már ma is eleget tudunk a személyiség eltorzulásának okairól, a szadizmus, az agresszív hajlamok, a hatalomvágy eredetéről, hogy hozzákezdhetnénk e tulajdonságok megfékezéséhez, ha kedvünk úgy tartaná. Csak ehhez a legfontosabb, a politikai józanságunk egyelőre hiányzik. Az agykutatás szolgálhatna bizonyos gyors megoldásokkal, mint például az agresszivitást csökkentő tablettákkal, de ezek a megoldások épp annyi problémát szülnének, mint amennyit megoldanának, és épp annyi esély van rá, hogy visszaélnénk velük, mint a helyes alkalmazásra.

Abban legalább reménykedhetünk — bár mi sem biztosítja, hogy reményünk be is válik —, hogy kémiai tudásunk segítségével egykor majd feloldhatjuk az agy téves „kapcsolásait", és az eltorzult személyiségnek módja nyílik, hogy valóban új életet kezdjen; bár ezzel is vissza lehet élni, mint ahogy vissza is fognak élni vele.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1971 AUG 18

A siklósi szobrásztelepen

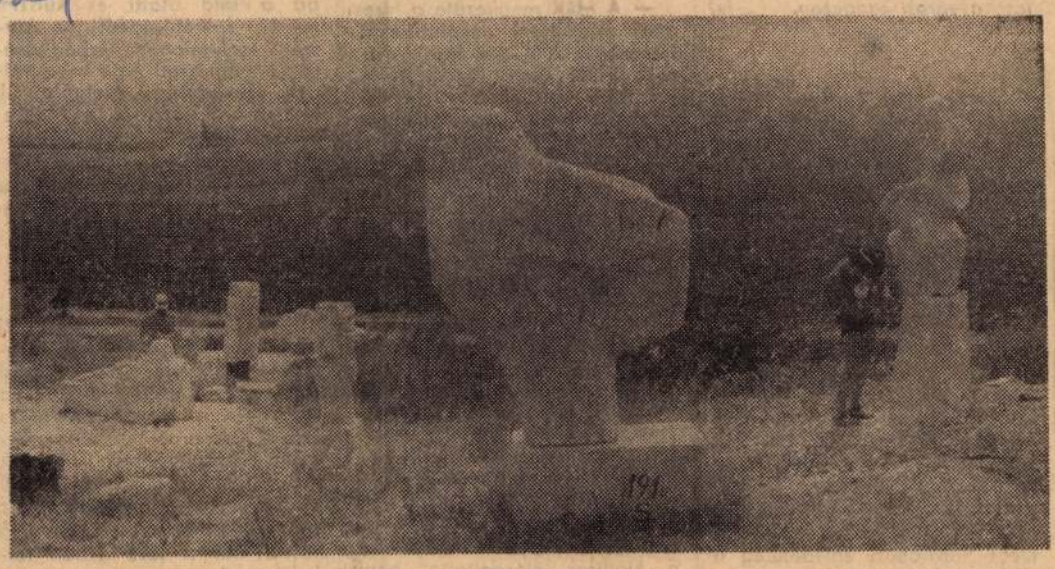

Siklóstól azért még elég hosszú az út a nagyharsányi hegy oldalában immár negyedik éve működő szobrásztelepig – de a turisták is egytől-egyig odatalálnak. Nagy a forgalom, ha ez nem is zavarja különösebben a mészkőtömbökön munkálkodó szobrászokat. Nagy a meleg is – ha lengedezik is némi szellő, a sziklafalakkal övezett platón akkor is ömlik a víz a vésővel-kalapáccsal dolgozókról. Ennek megfelelő a szimpozion „egyenruhája" is: fürdőruha vagy fürdőnadrág, továbbá a nyakban egy csomóra kötött bőrzsineg. Ez csak úgy dísznek, esetleg még kalap is, az már nap ellen.

A szimpozion pár nap múlva zárul, a telepen azonban még azután is dolgoznak. Kigyós Sándor egy zuhányói mészkövet farag, a kő piros-zöld-sárgafehér színekben pompázik, nagyon szép, de a megmunkálása elég nehéz. Ő visszajön a készülő szobrához még az őszi hónapokban is.

Ugyanez a terve Bocz Gyulának is, aki a kőbánya útfelőli oldalán magát a hegyoldalt faragja. Második éve dolgozik a hatalmas munkán, egyik szobra a laikus szemével már el is készült, szerinte még nem. A pompás, íves formákat negatív forma töri át, ettől a szobor mintha lábra támaszkodna, a szépen munkált nyíláson keresztül lelátni a mélyben zöldellő kukoricásokra. A következő szobornak – pontosabban a nagy kompozíció második részének – körvonalai is bontakoznak már, a harmadik rész pedig ma még három, egymás mellett meredő, hegyes sziklacsúcsnak látszik.

– A legnehezebb munka kiszedni, amire nincs szükség – mondja Bocz Gyula, akinek a Sopiana Gépgyár hónapok óta biztosítja a művészi alkotómunka lehetőségét. – Még az első szobron is van munka, mert végül is három lábra támaszkodik majd, s körüljárható lesz. A formák szervesen kapcsolódnak majd egy nagy, egységes egésszé, aminek, ha erre egyáltalán szükség van, az Élet címet adhatnám. Organikus, az embert idéző formákat akarok alkotni.

A sziklafal fölött hatalmas földréteg vár még letakarításra. A szobrászi munka itt földmunkát is jelent.

Orosz János esetében a szobrászi munka viszont létramászással jár. Bent, az elnéptelenedett kőbánya belső, meredek falán jókora állványzat látszik, két vitorlaként lebegő fehér lepellel. A különös tákolmány Orosz János műve, munkahelye, munkaeszköze.

– Ezen a helyen a szobornak végképp csak a térrel összefüggésben, a tér által meghatározottan van értelme. A tér adott: hátul a meredek falak, a lezudult, sokszor többmázsás kövek rendezetlen halmaza, a másik oldalon pedig a lent elterülő, zöld síkság.

Én arra gondoltam, hogy a bánya lerobbantott, sík falát munkálom meg, olyasféleképpen, mintha egy köcsög kapna finom, hozzáillő díszítést... Három nagy formát képzelek, köralakú formákat, mintha nagy sejtmagok volnának. A középső nyolcas formák úgy fognak kiemelkedni a felületből, mintha körül lehetne járni őket – a perspektívának itt igen nagy szerepe van. Ha kapok nagyológépet, talán három nyáron megcsinálom, ha nem, beletelik öt-hat év is.

Ezen a délelőttön még két helyről hangzik lelkes kalapálás: a két lengyel vendég dolgozik napbarnítottan, izzadtan, sietősen. Wladislaw Tumkiewicz még két hétig marad, s be akarja fejezni két darabból álló, kétszínű kőből formálódó, fogazatukkal egymás felé forduló kompozícióját. Maria Owczarczyk egy vörös színű mészkőtömböt farag. Ő varsói, inkább fafaragással foglalkozott többet, négy éven át szervezője is volt a hajnowkai fafaragó szimpozionnak. Így az ő véleménye különösen érdekes lehet a siklósi szimpozionról.

– Általában három hónaposak a hasonló szimpozionok – mondja –, ez pedig csak hathetes. Ez a szobrászoknak kevés, a kő nehezen engedelmeskedik, s a lengyel szimpozionnal szemben ez itt nem a monumentális, vagy emlékmű-szobrászatot tűzte ki célul. Ezért itt a felület megmunkálása is fontosabb, s éppen ez az, ami sok időt vesz igénybe. Egy-két apró szervezési hiba is akad, de ezeket könnyen ki lehet javítani. A dolog lényege, hogy a kőanyag, a táj és az itt kialakult kollektíva együttese olyan feltételt teremt, ami a siklósi szimpoziont egyedülállóvá teheti.

Újabb mikrobusz érkezik, turistákkal tömve. Lépegetnek a magas fűben, bámulják a kőbánya hatalmas falát és a fehéren, rózsaszínűn, szürkén csillogó, munkált köveket. Ez az, ami máris lenyűgöző: a gazból, kőtömbök közül előbukkanó okos formák, az emberi kéz nyomán megváltozott kövek.

H. E.

Maria Owczarczyk

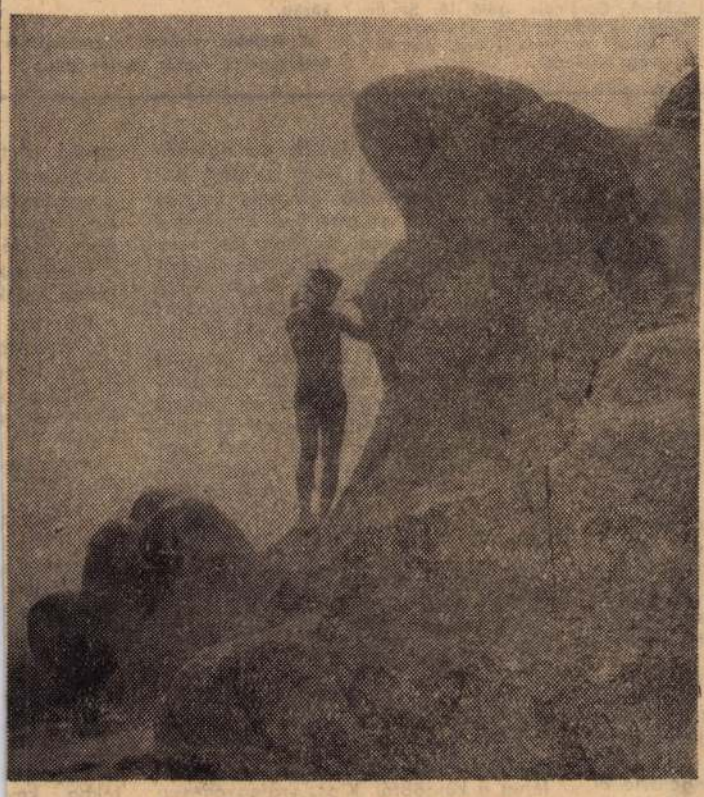

Bocz Gyula nagy művén dolgozik

Wladislaw Tumkiewicz

Kigyós Sándor

ismerőseiket, hogy augusztus 9-én Nóra nevű kislányuk született. Névadóünnepsége augusztus 22-én du. 5 órakor lesz a városi tanácson. (x)

◆

— Pécs város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága felhívja a város lakosságának, a vállalatok, intézmények, intézetek vezetőinek figyelmét, hogy augusztus 20-ra, alkotmányunk ünnepének tiszteletére nemzetiszínű és vörös zászlókkal lobogózzák fel a lakóházakat, középületeket.

— Terliszter mintabolt. — Jókai tér 2. — A Centrum Áruház kezelésében. (x)

— A Középdunántúli Vízügyi Igazgatóság szekszárdi szakmérnöksége Alsónyék és Bátaszék között négy kotrógéppel megkezdte a csapadékos időszakban gyakran áradó Lajvár-patak medrének rendezését, tisztítását. Decs határában egyidejűleg a sárközi belvizek levezetésére szolgáló Dárfoki-csatorna felújításán dolgoznak.

Azonnali belépéssel felveszünk gyakorlattal rendelkező

rakodó-árukísérő munkásokat

Nőtlenek részére munkásszállást biztosítunk.

Jelentkezés:

Gédert Tivadar szállításvezetőnél.

CARBON KÖNNYŰIPARI V. KOMLÓ, KOSSUTH L. U. 21.

könyvnapokra, amelyet ezúttal október 8—30 között rendeznek meg.

— A MÉK megkezdte a híres pécsi őszibarack exportálását. Hetenként 200—300 mázsa barack indul útnak az NDK-ba. Az első szállítmány kedden hagyta el a pécsi vasútállomást.

◆

Magyar orvosi készülékek Pekingben

Hazaérkeztek a Medicor Művek és a Medimpex Gyógyszerkülkereskedelmi Vállalat vezetői, akik részt vettek a két vállalat közös pekingi kiállításán.

A két vállalat, továbbá néhány gyógyszergyárunk Pekingben járt vezetői elmondották: a kiállítás elősegítette, hogy Kínában is jobban megismerjék a magyar orvosi készülékeket és gyógyszeripari termékeket, s jól szolgálta a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztését.

◆

— Fiókiroda Pécsett. Az Építésügyi Tájékoztató Központ fiókirodája a Pollack Mihály Műszaki Főiskola könyvtárán belül működik. A pécsi fiók műszaki dokumentációs munkáját a baranyai és tolnai építőipari vállalatok és tervező irodák is igénybe vehetik.

— Felavatták a SZÖVOSZ főiskolás kollégiumot. Új létesítménnyel gazdagodott a felsőfokú kollégiumok hálózata. A XI. kerületben a Daróci út és Laufenauer utca sarkán, 30 millió forintos beruházással felépült a SZÖVOSZ új kollégiuma, amelyben október 1-től a kereskedelmi és vendéglátóipari főiskola 300 hallgatója kap korszerű, kényelmes otthont.

— A bányászati geofizika a Szovjetunióban címmel tegnap délután A. G. Tarkov professzor nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott a Mecseki Ércbányászati Vállalat műszaki klubjában.

olyan köz
nyászmest
hagyomán
ad a fö
munka sc
szerű tech
ról, a tern
nek lekü
hatásos e
ki Szénbányák szociális gondoskodásáról. A mecseki bányászkodás eddigi története alatt 120 millió tonna feketeszén került napvilágra.

◆

— Új házhelyek Pécsett. Új házhelyek kialakításának lehetőségét vizsgálja a Pécsi városi Tanács III. kerületi hivatala a magyarürögi völgyben és Patacs északi részén. A területen részleges közművesítést akarnak végrehajtani. Mintegy 80—90 házhelyet lehet kialakítani az említett két térségben, az első házak már a jövő évben felépülhetnek.

— Utat kap egy puszta. A Görösgali Állami Gazdaság szilárd burkolatú utat épít Kishárságyra. Az új út —, melyet 1972 tavaszán adnak át — nemcsak a kisebb falu lélekszámával felérő Kishárságyot, hanem Riticspusztát is összeköti a külvilággal, s lehetőséget nyújt arra, hogy a Kishárságy körzetében megtermelt mezőgazdasági termékeket eljuttassák a szentlászlói vasúti állomásra.

◆

A MÉK árai

A szárazság ellenére kielégítő a felhozatal minden zöldségféléből és gyümölcsből. Csupán a görögdinnyeutánpótlás akadozik, ezért valamelyest emelkedett az ára.

A ma érvényes MÉK-árak: burgonya 3—3,60, vöröskáposzta 4,80, fejeskáposzta 2,80, kelkáposzta 3,80, karalábé 2, vöröshagyma 4, karfiol 8,50, tölteni való zöldpaprika 5,60, erős paprika 6, cseresznyepaprika 6,60, paradicsompaprika 6,60, paradicsom 3,20, zöldbab 5,60, salátauborka 1,80, főzőtök 1,80, sárgarépa 5, petrezselyemgyökér 7, görögdinnye 4,80, körte 4,80, alma 5,40, őszibarack 3,20—9, Cardinale szőlő 18, Szőlőskertek királynéja 14, csemegeszőlő 12 forint. Az árak kilóra, darabra, csomóra értendők.

licencet vásároltunk

A KGM-hez tartozó vállalatok az első félévben 19 külföldi licencet vásároltak, vagyis körülbelül annyit, mint 1956 és 1967 között, 12 év alatt összesen. A Szerszámgépipari Művek az angol Ratier-Forest cégtől három licencet vásárolt amellyel megteremti a számjegy-vezérléses szerszámgépek gyártásának alapjait. A Ganz Villamossági Művek a 10—2 kilovoltos villamos forgógépek állórész-tekercselésének megbízható szigetelését oldja meg a francia Asthom cégtől vásárolt licenccel. A francia vállalat Isotenax nevű szigetelőanyagát a világ számos élvonalbeli vállalatánál kipróbálták, alkalmazzák. Ez a licenc másfél millió francia frankba kerül, de a vállalat nem készpénzzel, hanem egyik nagysikerű szabadalmának átadásával fizet. A magyar szabadalmak iránt egyébként is nagymértékben nőtt az érdeklődés, ami azzal magyarázható, hogy a magyar kutatók, műszakiak egyre kevésbé aprózzák el erőiket, s munkájukat az adottságuknak legmegfelelőbb témákra összpontosíthatják.

◆

Időjárásjelentés

Várható időjárás szerdán estig: kevés felhő, valószínűleg eső nélkül. Az időnként élénk északi, északkeleti szél fokozatosan mérséklődik. A nappali felmelegedés kissé erősödik. Várható legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 11—16, legmagasabb nappali hőmérséklet szerdán: 24—28 fok között.

A Balaton vizének hőmérséklete Siófoknál 11 órakor 23 fok volt.

ANDRZEJ ZBYCH:

KLOSS KAPITÁNY

17.

A lépcső tágas, sötét kapualjba vezetett. Ingrid kitapogatta az ajtót, óvatosan kinyitotta; konyhában találta magát. Hatalmas ablakot vett észre, s azon keresztül a kert felett a ragyogó holdat látta. Az egész házban csend uralkodott. Kiszabadult. Egy pillanat és kiugrik az ablakon, átmászik a villa kerítésén. Berlin egyik távoli, ismeretlen kerületében találja magát. Gyalog vág neki az útnak a belváros felé.

Amíg Ingrid Kield von Boldt tábornokkal beszélgetett, Kloss hosszú léptekkel vonult végig a fényesen kivilágított folyosón az Abwehr épületében. Az ügyeletes tiszt nyitott ajtót; az első titkárságon találta magát. Az íróasztal mögött ülő százados rápillantott Klossra és felemelte a telefonkagylót. Jelentett, válaszra várt, majd elvakkantotta magát:

– Tovább.

A szertartás még kétszer megismétlődött. Minden ajtó előtt Wehrmachttiszthelyettes állt mereven, közömbösen; inkább szobrok, mint őrök. Kloss volt már az admirálisnál, ismerte ezt a ceremóniát, amelyet inkább nevetségesnek tartott, mint ijesztőnek. „A képzeletre-hatás módszere" – játszott a gondolattal, miközben az utolsó titkárságon várakozott, most már nem századosi, hanem alezredesi íróasztal előtt.

Amikor behajtott az Abwehr parkolóhelyére, hogy elhelyezze a motorkerékpárt és meglátta Schultzot, azonnal kapcsolt, rájött, hogy von Boldt tábornok gyorsabb volt, megelőzte őt, a tábornok tette meg előbb a lépést.

– Maga az öreg akar látni téged – mondta Schultz –, de máris.

Boldt tehát telefonált az admirálisnak! Lehetséges, hogy az öreg poroszok közvetítésével Canaris kereste a kapcsolatot az amerikai hírszerzéssel? Kloss azonnal tisztába jött vele milyen veszedelmes helyzetbe sodródott. Az admirális nem Boldt. Kloss valamennyi aduja egy szempillantás alatt ellene fordulhat. A német hírszerzés főnökének szándékai titokban maradnak, ez a vén játékos soha semmit sem csinál egyenesen, az intrikák is, amelyeket ő maga agyal ki, minden esetben soklépcsősek; lehet, hogy éppen Boldtot játssza ki Himmler ellen, de az is lehetséges, hogy Boldtot el akarja adni, hiszen élvezi a Führer bizalmát, ugyanis nem Kaltenbrunner, hanem éppen ő akadt az összeesküvés nyomára... Különben nem tudni, mit mondott neki Boldt. Milyen taktikát válasszon hát?! Kloss döntött: a helyzet csak egyesélyes...

– A táskát és a fegyvert hagyja a titkárságon – szólalt meg az alezredes. Kinyitotta a széles ajtót.

Az óriási terem túlsó végében elhelyezett íróasztal talán húsz lépésre lehet a küszöbtől. Kloss szálegyenesen vonult végig, akár a gyakorlótéren, majd merev vigyázzban megállt az apró termetű és a hatalmas Hitler-

portré alat
megjelenés
a megfárad
sével szeml
dozó madá
– Hans
Maga kinel
Kloss jól
nal, gondo
adnia. Min
a titkos há
hitelt érde
vait.
– Az ön
rális úr!
– Miért
– Beleszo
sodpercet s
Az admir
méregette
nyal a válo
– Kloss,
– Igenis,
tüstént a
remélt: ne
ha Canaris
ná, ügyetle
tékba kev
képtelen fe
– Ebben
mosolyodot

1021

1984.XI.9.9,05 Petőfi Nagy Judit

Láttuk, hallottuk

- Azt hiszem keveseknek adatik meg az a tehetség, hogy bár iskolában tanitanak, nem iskolás fokon művelik a pedagógiát. A kevesek egyike volt Kigyós Sándor a Baranyában élt szobrászművész, akit a mai napon nemcsak szűkebb pátriája gyászol és akit nemcsak szobrász társai búcsuztatnak. Hiszen pedagógusként, népművelőként is országos dolgokban mondott, irt és tett fontosat. Megpróbált életet lehelni a halódó művelődési otthonokba és az utóbbi években a Pécsi Tanárképző Főiskola esztétika tanáraként népművelő nemzedékeket készitett fel arra, hogy a megújulú intézményekben dolgozzanak. Bizony kevés hasonló értelmiségit találni manapság, akiben ennyire természetes egységben van a művészi alkotómunka és a tanitás az ismeretterjesztés. Pécsváradi műterme és a budapesti Szabadság tér vagy a Bródy Sándor utca között alig volt távolság. A kőszobrászat szüneteiben sok tévé és rádióműsorban beszélt a művészetről és az életről. Szobrai inkább az utóbbiról szóltak. Két évvel ezelőtt a Nemzeti Galériában rendezett kiállitásán például nagy érdeklődést keltettek hajlitott kőszobrai. Az akkor készült rádiófelvételen igy beszélt róluk.

- Kezdetbeli hajlitások azok olyanok voltak, egyszerűen fogtam egy ilyen kockaszerű követ és egy olyan vágó koronggal bevágtam, egy csikot bevágtam. És akkor most ez ugy néz ki, mint egy U, aztán a kockának leköszrültem,

- mintha egy sik lapot két oldalon beállitottak volna U alakban.

- Na most miután az embert az ilyen fajta dolog inkább arra emlékezteti, hogy ez ugy jön létre, hogy az ember meghajlitja, nem arra gondolk hogy itt kifaragta a belsejét már csak azért sem, mert ezt hogy kifaragni nem lehet. Pontosan mikor ezt az U alakut, amit most mutatok csináltam, évek óta nem látott barátom Csutoros betoppant hozzám és azt mondja meg vagy őrülve, mit csinálsz? Azt mondja fogod a satuba, behajtod és meglesz, már mint nem a követ, hanem a vasat. Mondom pajtás, csak én ezt kőből csinálom. Na és? azt mondja. Mondom és? Azt mondja, ja? Na mostvégülis mire jó ez? Mondjuk ha én ezt mondom valakinek, hogy jó napot kivánok, meghajlott a kő. Azt mondják, hogy tessék szives menni egy kicsit arrébb, mert itt nem érek rá bolondokkal tárgyalni. De ha egy költő leirja versben ezt a tényt, akkor

- ez elfogadható.

- Akkor az ember, elfogadható, szóval a kettő között ég és föld különbség van pontosan azáltal, hogy egy más közegbe emel tem át a dolgot.

- Olyan tulajdonságokkal ruházod fel a követ, ami nincs neki.

- Megmutatom azt, hogy azt is lehet. Megint oda kell visszakanyarodni, hogy ebben az időben a szobrászati minta képeimet nem a korábbi szobrászatból próbáltam meriteni, hanem abból a társadalmi valóságból, amiben éltem. Tehát az, hogy bemutassam azt, hogy semmi nem marad az eredeti állapotában. Mindenkit érnek sérülések, hajlások, mit tudom én. Nyilvánvaló, hogy a bennem lévő érzések ezeket az emberi hajlásokat tükröznék. Mondhatnák akkor miért nem csinálok egy emberi figurát görnyedtté, öregen fiatalon, ficánkolva meg nem tudom mi, arra azt tudnám válaszolni, hogy az a tapasztalatom, hogy az ábrázoló jellegű szoborból az emberek sosem azt következtetik amiért a szobrász létrehozta, hanem megnézik, hogy szeme, szája helyén van, orra minden, egész jól meg tudta csináni a kezeket. Arra gondoltam hogy ha én olyan dolgot végzek a kővel, amit a kővel elvileg nem lehet, ami ellentétes az anyagról tudott összes ismeretünkkel, akkor az ember elhagyja azt az anyagot és akkor figyel arra, hogy miről is van szó. Sok .. hajlitottam mert én nemcsak úgy gondolom, hogy az embernek ezek az elhajlitásai ezek mindig tragikusak. Az ember azt is tudja, hogy ezeknek a hajlitásoknak sokszor elibe kell menni, hagynia kell magát, alá kell vetni, mert sokszor magától hajlik az ember, anélkül, hogy szólnának neki, sokszor ficánkol a hajlitásokkal szemben, ezek az utjaink.

- A Művelődéspolitikai rovat műsorát ma Varsányi Gyula készitette.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 AUG 13

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kígyós Sándor

1021

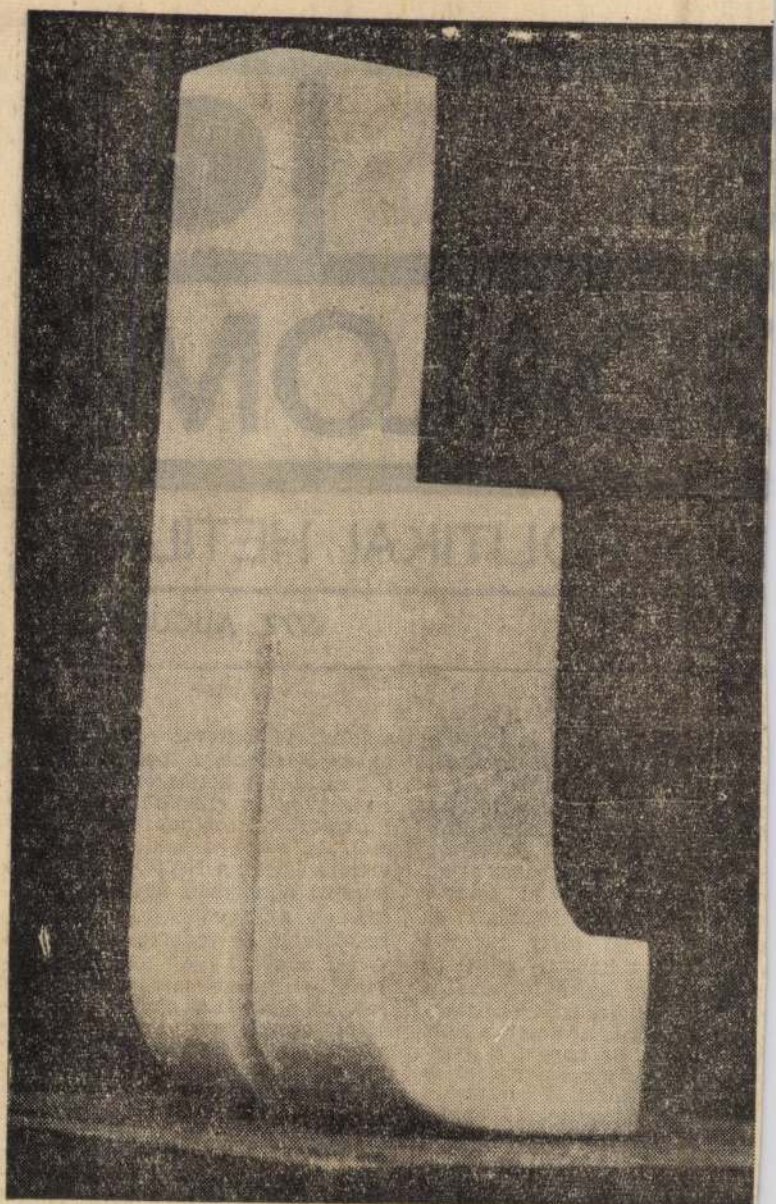

Kígyós Sándor kiállításáról

ET ÉS

ODALOM

I ÉS POLITIKAI HETILAP

1977. AUGUSZTUS 13.

oltaképpen irigyelni is lehetne
őket: kevesebbet szenvedtek,
t Európa. Egy amerikainak a
orú valami távoli dolog. Igen, a
at elküldik az óceánon túlra,
ott is sírnak fiatal özvegyek,
ában maradt mennyasszonyok,
at vesztett szülők, ki akarná
csülni az egyéni fájdalmat és
zt. De a közösségi tudatba
hatolt be a háború mint az
z lakosságot sujtó folyamatos
ás, az életkörülmények alap-
megváltozása, nemcsak a fiúk,
feleségek, az anyák, a gyer-
ek, a csecsemők szenvedése és
la. Az égő házat, a gyermekét
ába kapó és menekülő anyát,
sfia holttestére boruló szülőt,
lesett nem-katonákat az utcán,
meleti lakásból kilógó zongorát,

veleket, váltogatva: egyet mellette, egyet ellene. A neutronbombáról szóló két héttel ezelőtti tudósításukhoz és cikkükhöz huszonöt hozzászólást közölnek: mind ellene szól. Az amerikabarát Nyugat-Németországban, a NATO legerősebb európai államában úgy látják helyesnek a közvéleményt irányító, befolyásoló és tudatát mesterkedő — mi mindent írtak már össze rólunk! — Spiegel-szerkesztők, hogy még ha akarnának sem lenne ajánlatos egyetlenegy levelet is közölniök a N-bomba mellett. De nyilván nem is akarnák. Mert ők is európaiak, emberek, háborút viseltek.

Mert az európai értékrendszerben, még a szabad vállalkozástermelte haszon társadalmaiban is, az emberi életnek a legmagasabb az ázsiója, nem az anyagi javaknak. Az 1930-as gazdasági válságon mi

LDIZSÁR IVÁN:

KIGYÓS SÁNDOR

ÚJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 22. sz.

A Pécsi Műhely

BESZÉLGETÉS KÍGYÓS SÁNDORRAL

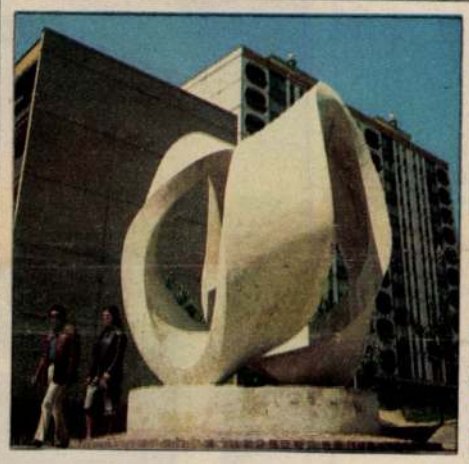

— Pécs egyik szép pontján, közel ahhoz a Pátzay-szoborhoz, amelyről Kassák lelkes szavakkal emlékezett meg, a Nővérekhez, áll egy absztrakt fémplasztika, a Balett. A köztéri szobroknál bizonyos mértékig érvényesülni szokott a testületben döntők ízlésének „közös nevezője", és ez a szokványos megoldások felé hajtja a művészt. Még Párizsban is csak 1950 táján támogatott a városi vezetőség egy teljesen elvont plasztikát, a Pierre Székelyét. Hajladozó alumínium szalagjaid felállításukkor eléggé egyedül álltak. Én korántsem ezt tartom a legjobb munkádnak — látva a Nemzeti Galéria tárlatán nemrég bemutatottakat, de az biztos: nem jellemző rájuk a magyar plasztika alapbetegsége — hogy a szobrász összekeverte a közhelyet a köztérrel. Talán a világhírű helyi balettcsoportnak köszönhető, hogy ezt a munkádat a város befogadta?

— A *Balett* címe nem tőlem származik. De nekem, úgy látszik, szerencsém van a zsürikkel, mert összesen hét plasztikám áll a szabadban. Habár most nincs semmilyen határozott megbízásom. Abból élek, hogy esztétikát tanítok a pécsi Janus Pannonius Egyetemen.

— Azt hiszem, sok szakember egyszerűen nem ért eléggé a szobrászat technikájához, még ha nem is veszem készpénznek a tévés Kepes András történetét; ő esküszik, hogy egy művészettörténész a kiállításodon megkérdezte tőle, vajon hogyan hajlítod meg a márványt.

— Volt kitől technikát tanulnom; itthon is, meg egy hónapot töltöttem a római Magyar Intézetben, és ott Amerigo Tot sok műhelytitkot átadott, olyan ősi eljárásokat is, amelyeket nálunk többé-kevésbé elfelejtettek. Igaz, az eljárások átadásának szokása is feledésbe merült mifelénk, ezért azután nekem mint „autodidaktának", magamtól kellett rájönnöm sok mindenre.

— Hogy jutottál el a vegyésztechnikusságtól a szobrászatig? Pontosabban, a zene és a szobrászat összekapcsolásához, hiszen kiállításod egyik legérdekesebb darabja egy úgynevezett harangszobor volt, amelyen egész koncertet adott Fazekas László a március 9-i megnyitón.

— A gyökereket alighanem a családban kell keresni. Az őseim a Hajdúságban éltek, és sok volt köztük a tanító, mégpedig olyan tanító, aki egyben zenélt is, például orgonázott a templomban. Az olvasás és a zene szeretete nálunk a legtermészetesebb dolog volt. Úgyhogy mialatt én kitanultam a vegyésztechnikusságot, mellesleg elvégeztem a konzervatóriumot is klarinét szakon. Nem a klasszikus zene fogott meg elsősorban, hanem a dzsessz, tagja voltam a Debreceni Jazz Quintettnek...

— Ha nem tévedek, a magyar dzsessz történetében Debrecen azt jelenti, mint a balettében Pécs...

— Igen, a dzsessznek meglepő módon, épp Debrecenben van értő közönsége a fiatalok közt, és nagyon jó zenészek vannak itt. Itt kerültem egyetemre is, magyar- és népművelés szakra, s így barátkoztam össze Kiss Benedekkel, Utassy Józseffel meg más fiatal költőkkel, akiket Kilencek Köreként tartottak számon. Az egyetem után meg népművelő lettem.

— Ezek szerint az egyetemi végzettségű képesített népművelők első csoportjába tartoztál.

— Igen, az az 1968 körüli időszak amolyan hőskor volt. Sok új dolgot lehetett elkezdeni. Szerettem ezt a munkát, de mégsem elégített ki teljesen. Kölyökkorom óta állandóan fúrtam-faragtam-festettem. Elkerültem Baranyába, most Pécsváradon lakom...

— Pécs, úgy látszik, valamiképpen „jó talaj" a vizuális művészek számára, még ha nem is hisz az ember a mitikus pannon örökség hatásában.

— Pécs mellett ott van a villányi szobrásztelep, és ott van Pécsett a Műhely, amely elsősorban grafikusok tömörülése; egy ideig én voltam a Pécsi Műhelyben az egyetlen szobrász. Nem kellett hát egyedül küszködnöm, amíg megteremtettem a magam szobrászi nyelvét. Bár, mint mondtam, a legtöbbre Amerigo Tot tanított meg — még a rajzban is.

SZÉKELY ANDRÁS

TÁM LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Fehéren feketével

A KÖNYVHÉT MŰVÉSZETI KÖNYVEI

Talán a gazdasági világválság az oka, de a Corvina, a Képzőművészeti Alap Kiadója és a Szépirodalmi Kiadó művészeti kiadványaiban alig találunk színes képeket. Igaz, hagyomány, hogy a kemény százasokat jelentő tarkaság inkább a karácsonyi piacra jellemző, a könyvhét a komoly tartalom ünnepe — de a művészeti könyvnél a szép illusztráció, a forma néha maga a tartalom.

Jól érződik ez azon a kissé konzervatív Kner-kiadványon, amelyben a Szépirodalmi Kiadó félszáz rajzot publikált Illyés Gyula szép, baráti bevezető soraival. *Fe-*

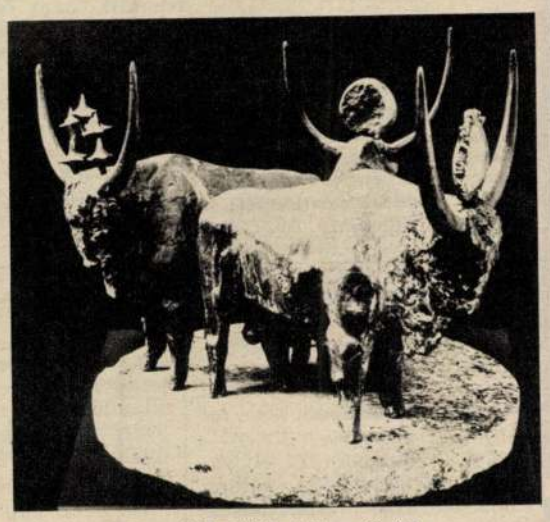

Kiss István: Népmese (Tasnádi Attila könyvéből)

*renczy Béni rajzai*ból már sok megjelent — az eredetiket nem ismerő laikus is megállapíthatja, összevetve a reprodukciókat, hogy bizony, a sárgás papír és a rőt kréta színe olyan finomságokat rejt magában, amelyet a fekete-fehér nyomtatás nem érzékeltet. Persze lehet, hogy némelyik rajz szénnel vagy fekete ceruzával készült — de ezt legfeljebb sejthetjük, ugyanis a szerkesztés valamiért mellőzte a minden *használható* művészeti kiadványban szereplő adatokat, a keletkezés évét, a technikát, a méretet, a rajz őrzési helyét...

Tasnádi Attila monográfiájában, melyet a Képzőművészeti Alap Kiadója adott közre, minden adatot megtalálunk *Kiss István* szobrairól. Itt inkább az a melegség, beleérzőkészség hiányzik, amely a Ferenczy Béni rajzait bevezető szövegből árad. Korrekt szöveg és korrekt képek, monografikus katalógus Kiss István művészetéről. A baj csak az, hogy Kiss István szerintem jobb szobrász, mint ismert művei mutatják. Elég világosan kitűnik ez a felállított művek és az elfogadatlan tervek eltéréséből (például a Dózsa esetében). Talán megérdemelte volna, hogy — színes képek segítségével — több érvényesüljön az anyagok szépségéből, és ne a *hivatalosság* érzése hassa át az olvasót. Fekete-fehérben Kiss szobrai ridegek, és nem fejezik ki művészük mondandóját.

Sellei Sarolta és Panyik István a Corvina fotóalbumával *Shakespeare Angliáját* idézte (a bevezető tanulmányt történész, Makkai László írta). A képek szépek, a hagyománytisztelő angolok példás skanzenként őrzik a XVI. századi Anglia megmaradt favázas házait és komor várait; csak hát az egészben van valami panoptikumszerű (a könyv Madame Tussaud műintézetének viasz Shakespeare-jével kezdődik, stílszerűen). Érdekes kiadvány, de az igazság az, hogy igazi haszna nincsen; ugyanis ez a titokzatos úr nem korának házait és várait, hanem embereit figyelte, így lett — Kott szavával élve — „kortársunk". Az ilyen X. Y. nyomában típusú könyveket rengeteg egykori képpel-szöveggel lehet jól megcsinálni — akkor viszont elvész a fotóalbumjelleg. (Nagy kár lett volna érte?)

Vayer Lajos legkedvesebb témáját, *Az itáliai reneszánsz művészetét* írta meg egy régen várt könyvben, amely hangsúlyozottan művészet- és nem művelődéstörténet, háromszáznál több régi típusú, szakszerű fotóval és nyolc gyengécske színes nyomattal (az utóbbi egyébként az egész alapvetően fontos sorozatra jellemző). Meg kell valljam, kevés dolog áll tőlem olyan távol, mint az Itália reneszánsz művészetének legnagyobb része, és a kultúrtörténeti vizsgálatot is hasznosabbnak érzem, mint a tisztán művészettörténetit, mégis azt hiszem, a könyvhét legjelentősebb művészeti könyve ez a kötet; egy tudósi életmű méltó betetőzése.

Ám míg ennél a könyvnél elsősorban tiszteletet érzek, Passuth Krisztina pompás külsejű *Moholy-Nagy László*-monográfiáját lapozva határozott lelkesedést. Moholy-Nagy méltó utódja volt századunkban a reneszánsz „egyetemes ember"-ének, és sokrétű egyéniségének épp egy ilyen sokrétű monográfia felelt meg, amelyben társadalmi-kulturális háttér, életpálya, stíluselemzés, bőséges illusztráció és rengeteg dokumentum is helyet kapott. Igazi *monográfia*, vagyis olyan írásmű, amely önmagában helyettesít sok kisebb-nagyobb művet. És nem hagyhatjuk említetlenül a könyv tipográfusát, Koppány Simont. Ha van túlvilág, Moholy-Nagy bizonyára elégedetten nyugtázza a könyv külalakját, és előjegyzi Koppányt a felhőkön túli Bauhaus leendő tanársegédei között.

Éppenséggel megjelent egy csupa szín könyv is a héten: Wilhelm Fraenger nagy Bosch-monográfiája. Csakhogy ez nem könyvheti kiadvány. Ez a tavaly karácsonyi könyvpiac újdonsága.

SZÉKELY ANDRÁS

Luca Signorelli: Az Antikrisztus csodái (Vayer Lajos könyvéből)

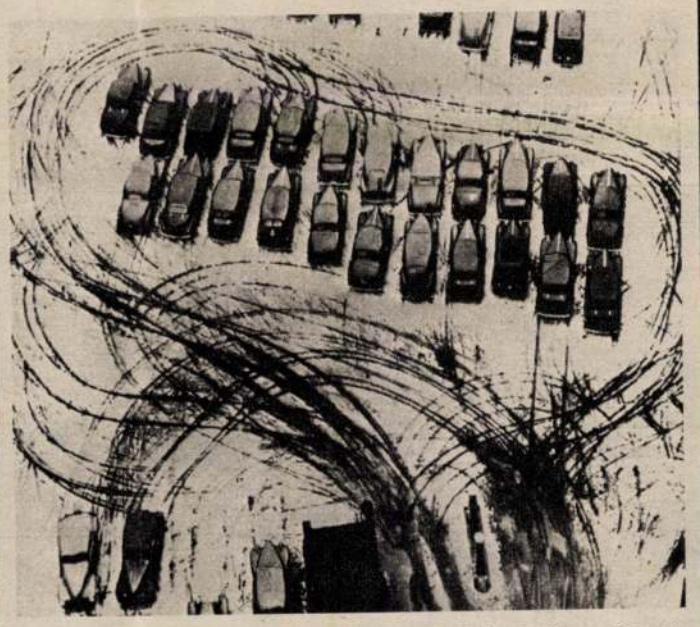

Moholy-Nagy László: Chicagói felvétel 1938-ból (Passuth Krisztina könyvéből)

Női torzó (Ferenczy Béni rajzaiból)

Az életgaz Goldoni

A MIRANDOLINA A

Ez egy csiki-csuki előadás. Olyan, min+ Csányi Árpád díszlete. A fogadó falainak leporellója „kiterítve" gondtalan vidámságot áraszt, aztán a falak bezárulnak, és ridegen körülkerítik az összekuporodó fogadósnőt.

Goldoni így beszél az életről. Ilyen keserű szeretettel. Könnyesen és mosolyogva. Azok a jó előadások, amelyek észreveszik ezt a kettősséget. Amelyek megmutatják a kirobbanó kacajokat lefojtó belső sírást. Amelyekben líra lebeg a nevetésen. Amelyek nem „figurákat" vagy „történeteket" hoznak, hanem az élet esendően mulatságos, szánnivalóan vidám gazdagságát mesélik el.

Udvaros Dorottya maga a festetlen természetesség

BENKÓ IMRE (MTI) FELVÉTELE

Kigyós Sándor

1021

1982. március 17. Petőfi 10,45 Vasó

Láttuk, hallottuk...

- A műsorvezető Rózsa T.Endre!

- A Láttuk, hallottuk...mai adásában Önök először Kigyós Sándor szobrászművész kiállításáról hallanak, amelyet a Nemzeti Galéria Műhely-sorozata mutat be. Székely Andrással beszélgetek.
Kigyós Sándor, a Pécsváradon élő fiatal szobrász olyan márványszobrokat készit, amelyek ugy néznek ki, minthogyha meghajlitotta volna a márványt. Állitólag egy művészettörténész megis kérdezte ennek a kiállitásnak a megnyitóján, az egyik riporterkollégámat, hogyan lehet ilyen szobrokat készitení? És a kollégám azt válaszolta, erősen fel kell melegiteni a márványt, és azután finoman, óvatosan meglehet hajlitani.

- A történet valószinüleg vándoranekdóta. Ilyen hülye azért művészettörténészben sincsen, aki komolyan gondolná,hogy a márványt hajlitják. De a lényeg azért egy picit benne van adolgoban, tudniillik Kigyós szobrainak az a lényege, hogy a szó szoros értelmében kő kemény, sőt márványkemény anyagok. Meghajlanak, behorpadnak, esetleg ugy horpadnak be, mintha kötéllel húzták volna meg őket, és ugymegszorul nának, mint egy eleven test, amibe belevág a kötél. - -

- Csakhogy mire jó ez az egész?

- A kérdés teljesen logikus, és ezt én is feltesszem magamnakmindenféle ilyen pszeudojellegü müvészetnél, amikor nem tudom én, mondjuk porcelánból készülnek virágok, vagy más ilyen becsapós technológiáju dolgok, hogy akkor tulajdonképpen miért nem lehetne igazi. Valószinüleg itt a müvészetnek a lényegi kérdéseiről van szó, hogy épp az bennük a vicc, hogy nem igaziak. Az én elképzelésem szerint az igazi szobor, az tulajdonképpen nézhet ki ugy, mint az emberi test, hiszen a legigazibb szobrok ugy is néznek ki, mint az emberi test. Az emberi testet utánzó szobrok. Ugyanezt a kérdést feltehetjük egy Michelangelo szobornál is, nem? Miért ne lehetne, miért ne állhatna ott egy igazi rabszolga, Michelangelo Rabszolgája helyett?!

- Ne haragudj, ez egy kicsit rövidzárlatos visszakérdezés, hiszen az az igazi Rabszolga, azon a postamensen, hát nem birja ki tulságosan sokáig, egyfelől, másrészt pedig előbbutóbb meghal. Sőt, hogy egy harmadik dolgot is hozzátegyek, létezik a modern szobrászatnak egyolyan ágazata, ahol élő

emberek álldogálnak a postamenseken. Ugyhogy, az anyagoknál maradva, miért kell az egyik anyagról felkelteni azt a látszatot, hogy olyan, mintha egy másik anyag lenne?

- Erre nem tudok neked válaszolni és attól tartok, hogy maga a szobrász sem tudna. Inkább az a helyzet, hogy ez egy igazi mühely kiállitás Egy szobrásznak a mühelygyakorlata, ujjgyakorlatai, ha ugy tetszik, nagyon nehéz és hosszu időn át tartó és fárasztó ujjgyakorlatai, etüdök, formákra és anyagokra. És készülődések olyan nagy maradandó köztéri vagy nem köztéri müvekre, amelyek egy szobrásznak a nevét, életmüvét, egyéniségét megőrzik egy nagyobb szobrászat-történetben mondjuk. Tehát mondjuk ké szülődés arra a szoborra, amelyik egy elképzelt , Magyar szobrászat története cimü könyvben Kigyós Sándor neve alatt fog megjelenni, mondjuk száz év mulva.

1982. március 17. Petőfi lo,45 Vgné

Láttuk, hallottuk...

- A Dorottya utcai kiállitóteremben nyilt meg az Egy hijján husz cimü kiállitás, amelyet Önök március 28-ig tekinthetnek meg. Kétségtelenül csoport kiállitásról van szó, de mégsem 19, azaz egy hijján husz müvész vesz részt ezen a tárlaton. Tehát ennek a csalafinta cimnek más a magyarázata. A mikrofonnál Fábián László.

- Nevezetesen az, hogy tizenkilencedszer állit ki ez a csoportosulás.

- Akik magyar grafikusok, grafikus müvészek, és nap mint láthatjuk a munkáikat a plakátokon.

- Annál is inkább, mert ugye alkalmazott grafikusokról van elsősorban szó, nemcsak plakátokon, könyveken, egy részük például még bélyeget is tervez, reklám-grafikából ismert emberek. Tehát tulajdonképpen jól csengő nevek.

- És nap mint nap találkozhatunk a munkáikkal, a különböző közösségi helyeken, bélyegek, plakátok, boritók és más egyebek formájában. A kiállitás viszont szokatlan.

- Hát annyiban szokatlan, hogyha ezekkel az emberekkel valóban ilyen gyakran, napról-napra kell találkoznunk,akkor hadd fogalmazzak szigoruan és hadd mondjam azt, hogy

ezek az emberek , mint művészek, felelősek a mi vizuális kulturánkért. Tudniillik a maguk szintjén itt ennek a kulturának az alakitásából, hát jócskán vállalnak bizonyos szeletet, és hát elvárnánk tőlük azt, hogy akkor, amikor egy ilyen kiállitáson bemutatkoznak, akkor ne a melléktermékeiket mutassák be nekünk, olyan melléktermékeket, amelyek gyakorta azt sem érdemlik meg, hogy megtartsák őket. Tehát, hogy nyugodtan beledobhatnák a szemétkosárba, hanem próbálják ey kicsit komolyabban a saját munkájukat a szemünk elé tárni. És tizenkilenc alkalommal már bőven lett volna erre idejük. Ehelyett ezek a kiállitások, legalábbis én nem állitom, hgy mind a tizenkilencet láttam, de jópárat láttam belőlük, legalábbis gyengébb szinvonalat képviselnek,mint azok a müveik, amelyek szemünkbe ötlenek napról-napra.

- Ami nem egy elhanyagolható szempont, hiszen kiállitótermekben nem mindenki fordul megnap mint nap. Ha jólértettem az előbbi szavaidat, ezek szerint nem nagyon tetszett neked ez a kiállitás.

- Én ugy fogalmaznék, hogy nagyon nem tetszett nekem ez a kiállitás. Nagyon nem tetszett, mertmost hadd mondjam a kérdést vissza, a kiállitóterem azt is jelenti, hogy kitüntető, kitüntetett hely. Erre a kitüntetett helyre ugy megyek be, hogy na most aztán ezt és ezt megfogom nézni magamnak. Az alkalmazott grafika, az halkan simul bele az életünkbe. A villamoson, legfeljebb addig, amig le nemszállok, meditálhatok arról a szóról vagyplakátról, az utcán, ugyszólván elrohanunk a plakátok mellett, és csak azt vesszük belőle észre, ami a legfontosabb és nem meditálgatunk esztétikai értékein, noha kétségtelenül hatnak ránk. A kiállitóterembe azért megyünk el, hogy kifejezetten ezeket az esztétikai értékeket keressük. Ezeket az esztétikai értékeket szembesitsük saját izlésünkkel, kivánságainkkal, vágyainkkal, szép eszményünkkel, és ki tudja még mivel. Ott , hogy mondjam, sokkalta inkább ugy kellene válogatni, hogy mindenki, a legoptimálisabb szinben tüntesse fel magát. Hiszen ez a célja egy ilyen kiállitásnak.

- Nem lehetséges, hogy az alkalmazott grafikusok ugy érzik, hogy hát ők nem tartoznak a magas képzőművészethez, nem festők, nem szobrászok, és talán mintha kisebbségérzésüket akarnák kompenzálni azzal, hogy kiállitást szerveznek a munkáikból?

- Na, dehát a kisebbségi érzést azzal kompenzálni,bocsánatot kérek, hogy félvállról veszik a nézőt, félvállról vesz-

nek bennünket, kiállitás látogatókat, ez mégiscsak furcsa gondolat!

1982. március 17. Petőfi 1o,45 Vgné

Láttuk, hallottuk...

- Most pedig hallgassák meg müvészeti rövid-hireinket! Az Uri utca 26-28 szám alatt található a Budavári Iparmüvészeti bolt, ahol üvegtervező iparmüvészek alkotásaiból rendeztek kiállitást, és a bemutatott tárgyak a boltban megis vásárolhatók.

Gábriel József festőmüvész munkáiból nyilt tárlat, a Szolnok megyei Müvelődési Központ Galériájában.

A Nyolcak Körének volt tagja Kernstock Károly, aki kezdetben a nagybányaifestőiskola stilusában, később pedig a szecesszió és az expresszinoizmus jegyében alkotott. Müveiből a szombathelyi Savaria Muzeum rendezett emlékkiállitást.

1982. március 17. Petőfi 1o,45 Vgné

Láttuk, hallottuk...

-Kovács Julia egy hosszabb svédországi utról tért vissza nemrégiben, és egy olyan kiállitásról számol most be, a Láttuk,hallottuk... mai müsorában, amelyet - én ebben egészen biztos vagyok, - Önök mindnyájan nagyon érdekesnek fognak találni!

- Itt van előttem egy meglehetősen érdekes katalóguslap, egy, kettő, három, hat, kilenc, tizenegy női mell látható rajta, és az van tizenkettediknek odairva, Bröst, hát ezek után Bröst, svédül azt jelenti, hogy mell. És a stockholmi Kulturuset Muzeum kiállitásáról van szó. Meglepő ez a kiállitás, őszintén megmondom! Mi volt ezen a kiállitáson kiállitva?

-Amint a cime is mutatja, a kiállitásnak egetlen témája volt, és ez a mell.

- Férfi mell vagy a női mell?

- Szigoruan és kizárólag csak a női mell.

- Hát akkor az egy huncut kiállitás lehetett.

- Nem volt annyira huncut, mint amennyire érdekes, és mint amennyire látogatott. Itt rögtön ki is kell, hogy javitsam, ez a Kulturhuset, ez nem egy muzeum, hanem egy óriási és hatalmas kulturcentrum, Stockholm külső közepén, a T-Centál tövében, a T-Centrál, a stockholmi metróközpontnak a legforgalmasabb állomása. Ez egy amolyan aluljárónak elképzelhető, sokhát egy kicsit nagyobb méretü, mint a mi általunk ismert budapesti aluljárók és ott egy ilyen hatalmas, nagy, üvegfalu kulturpalotában volt ez a Mell cimü kiállitás. Rögtön be lehet látniaz üvegfalakon keresztül, és nagyon csábitóan és hivogatóan, mindenféle női mellek szólnak az arrajárókhoz, akik meg is állnak, be is néznek, és hát be is mennek. Másfél méter, vagy annál is nagyobb nagyságu konturjátcsinálják a női mellnek, különböző fémekből, keramiákból, tehát mindenféle anyagból, de a kontur és az asszociáció, az mindig a mell.

- És mit lehet látni ezen a kiállitáson?

- Körülbelül négy részre osztanám ezt a kiállitást. Az egyik vonal, a nőik mellnek, az öltözködéseken való változásait mutatja be. Emlékszünk azokra a ruhákra, valamikor a röneszánsz táján, amikor olyan leszoritott deszkamellü nők járkáltak, mély dekoltázzsal, aztán később, mikor erősen füzött hölgyeket láttunk, kacéran kiemelt női mellekkel, és hát egészen a mai napig, ahol a melltartónélküliségben, lenge bluzok fölött, nagyonáttetszőensejtetni a női mellett. [illegible]

- Tehát akkor ezek szerint a kiállitás egyik szála, egy öltözködéstörténet?

- Igen, igen, igen, dehát az öltözködéstörténet nem szoritkozott sem a szoknyára, sem a cipőre, leginkább csak igy a felsőrészre. A hölgyek viseletének felsőrészére. A másik vonal, az inkább a szex. Ezt mondanám. Nagyon szép fotók voltak, szép ábrázolások. Erotikus és egyáltalán nem izléstelen, és nem közönséges és nem taszitó. Nagyon nagyon lágy, puha, szerelemmel teli, szép ábrázolások voltak, de a főszerep megintcsak a mellé volt.

- Igen, hát itt még mielőtt félreértés keletkezik, én hozzászeretnék füzni valamit, a képzőművészetnek, képzőművészeknek szinte mindigis, az ősidőktől kezdve is, az egyik fő témája a női akt, igy a női akthoz hozzátartozó női mell is. Tehát ez a második szál is nagyon érthető. És mi volt a harmadik szál?

- A harmadik szál, egészségügyi vonalnak nevezném. Rendkivül érdekes, talán azt mondanám fájdalmas, operált női mellekot láttunk. Gondolom, hogy világszerte rendkivül nagy gond és fájdalom ez, amely hát ott képekben jelent meg. Lecsonkitott, de azért megoldott és továbbélő női testeket láttunk. És negyediknek valahogy ugy fogalmaznám, hogy az anyaság. Ez volt talán a legmeghatóbb, a legtöbb embert odahivó, nagyon sok kisgyerek nézte , hát hiszen ez egy olyan korszak, az anya és a gyerek életében, amely talán soha többet ez a közelség nem lesz meg, amikor az anya táplálja a saját kisgyerekét a mellén keresztül, az anyatejjel.

- Meglehetősen meglepő a kiállitás, már eleve a kiállitás gondolata is nagyon meglepő. Mit mondott ez a kiállitás magának?

- Hát, ha röviden kellene válaszolnom, akkor azt mondanám, hogy nagyon jó nőnek lenni! Szép dolog nőnek lenni! Szép volt a kiállitás! Nagyon nőies volt. És , és jóleső érzés volt, hogy én, mint nő, járkálhattam a kiállitáson!

- - -

Vígyós Sándor, szobrászművész (1943-1984). 5.) Folytatás

Vígyós Sándor emlékkiállítás, Budapest Gabéria Lajos u.-i Kiállítóháza.

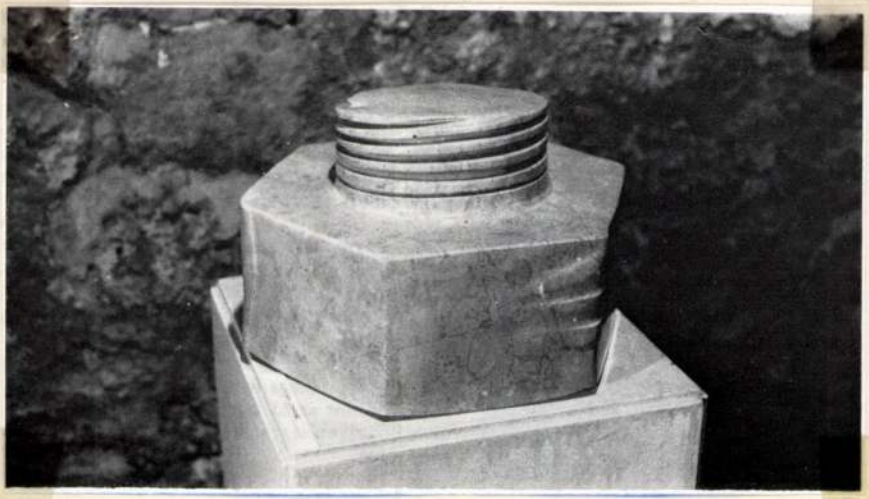

Magyar Építőművészet, 1986. 6., 61-old.

KIGYÓS SÁNDOR

vitából részlet ld. Lantos Ferenc

Nógrádi Gábor: A dombovári tojás, avagy mit jelöla jel
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/36.sz, 46.o.

is fokozottabb részesedést ki
Csoport rendelkezésére, álló t
és a kisgyermekeseknek.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984, SEP

Kígyós Sándor szobrászművész

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

1021

Kígyós Sándor: Acciacatúra

Ahogy már egy-másfél év alatt szinte megszokottá vált, ismét az úgynevezett színészvédettséggel kell kezdeni a híradást. Az elmúlt időszakban a szakértők után immár vezetői szintű egyeztetésekre került sor.

A központi kérdés változatlanul a védettség fenntartása avagy megszüntetése volt. Korábban a tárgyalások során a megoldásra több variáció is felmerült. Szó volt a központi alapból fizetendő „átképzési segélyről", a jogszabályon kívüli rendezésről, az öt évre lecsökkentett védettségről, amelyhez egyéni elbírálás alapján további öt év is csatolható, végül, de nem utolsósorban a szakmai nyugdíjrendszernek e körre történő kiterjesztéséről.

Szakszervezetünknek változatlanul az volt az álláspontja, hogy a megoldást meg kell találni, mégpedig olyat, amely egyrészt megfelelne a mechanizmus elveinek, másrészt kifejezésre juttatja a pálya sajátosságait is. El kell kerülni az új konstrukció kialakításánál azt, hogy egyesek rövidebb-hosszabb ideig konkrét teljesítmény nélkül kényszerüljenek felvenni a fizetésüket. Tehát azt javasoltuk — és végül az érdekelt állami partnerek elfogadták — tényő beépítésével, gondolunk itt például az utazási, a szállítási és a szállásköltségekre.

Az egyes részletkérdések elemzésénél szakszervezetünk is jelen volt, így bízunk benne, hogy olyan rendelkezés lát majd napvilágot, amely hosszabb időre megoldja a munkaviszonyon túli fellépések díjazásának gondjait.

Továbbra is éltünk véleményezési jogunkkal, például az alsó és középfokú oktatási intézmények dolgozóinak és pedagógusainak munkabéréről kiadandó ÁBMH rendelkezéstervezeténél, természetesen véleményünket egyeztettük a Pedagógusok Szakszervezetével. Továbbiakban még az amatőr művészeti csoportok és szakkörök szervezési és pénzügyi kérdéseiről szóló új rendelet tervezésénél is. Részt vettünk a vállalati keresetszabályozási rendszer, valamint a vállalati magasabb vezető beosztású dolgozók anyagi érdekeltségi rendszerének 1985-től kezdődő továbbfejlesztési előmunkálataiban is. Szóvá tettük, hogy a kulturális területen olyan rendszer kialakítását tartanánk szükségesnek, amely figyelembe tudja venni e tevékenység sajátosságait a kultúrpolitikai szempontok érvényesülése mellett. Lá-

KIGYÓS Sándor

Kigyós Sándor (1943-1988)=
Népművelő, XXXI. évf. 72.sz. 1984
37.p.ll

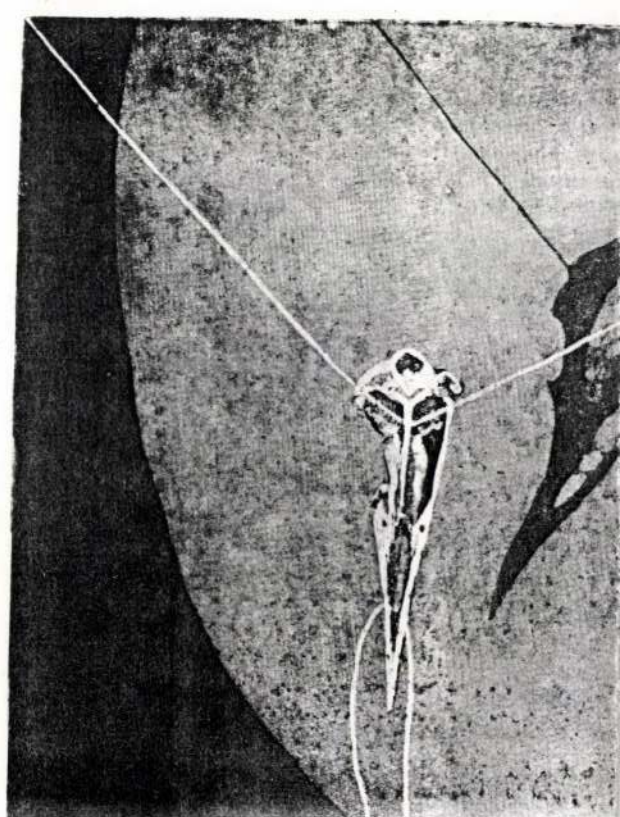

Élet és tudomány

Khell Csörsz, díszlettervező

a Katona József kiírhoz előadásához

a díszlettet tervezte (Spiró György: Csirkefej)

Moltai Tomás A mélyben 13.

Élet és Irodalom Br. 1986. okt. 31 XXX/44

KIGYÓS Sándor

Új Művész 1992/12.

Fizikai erők esztétikája

Kigyós Sándor jubileumi emlékkiállításán

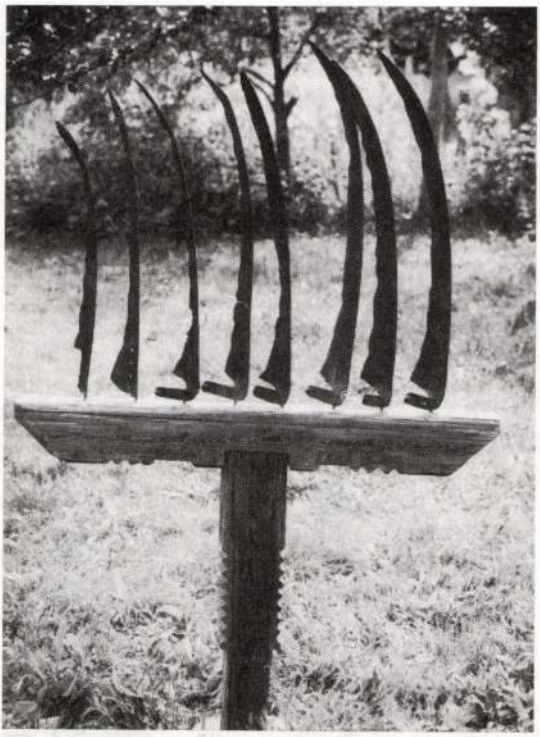

Kigyós Sándor: Belövés, 1975, fehér márvány, 12 cm (Fotó Nádor Katalin)

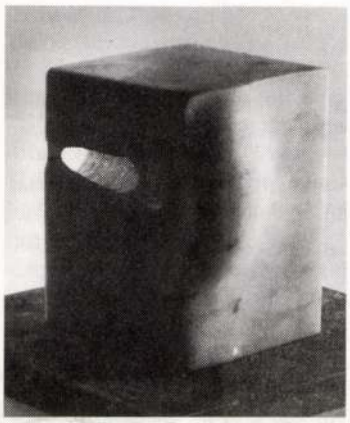

Kigyós Sándor: Magyar Zsoltár I, 1982, fa, kaszapenge, 170 cm (Fotó Körtvélyesi László)

Plasztikai kultúránk a hatvanas-hetvenes évtizedek óta egyre gazdagabb. A művekkel együtt, az utókor számára, mentenivalókban (ti. a közönség-közösség szemének megmenteni valóban!) is. Tanulságos példa e téren az ötven éve (1943. július 7-én) született *Kigyós Sándor,* akinek pécsváradi hagyatékából Hajdúszoboszló kért most részt. Háromszoros értelemben, a művész gyermekéveinek városa jogán. Először úgy, hogy megrendezte emlékkiállítását; másodszor úgy, hogy a város napján megadta neki a poszthumusz Pro Urbe-kitüntetést; harmadszor úgy, hogy rövidesen fölállítják a *Zászló* című alkotását. Pécs (3) és Zánka (1) után bőven van még hely fölnagyításra érdemes kompozícióinak az ország más településein is. Például szülővárosában, amely a Vegyipari Technikum, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola, a volt Tanítóképző Intézet és a KLTE okán iskolavárosa is. Debrecenről van szó, ahol tárlata is csak egyszer vala (1983-ban).

Kigyós Sándor alkotó (kísérletező kedvvel, tehetséggel, a technikai eredetiség utáni vággyal megáldva); a művészetelmélet és a vizuális nevelés szakembere volt egyszerre. Hatott rá az egyetemes és magyar esztétikai gondolkodás (*Arisztotelész* és a *Schlegel*-fivérek, *Kandinszkij* és a BAUHAUS, *Babits Mihály* és *Füst Milán, Fülep Lajos* és *Lukács György* stb.); a kortársak a film világától (*Antonioni, Kósa*) a képzőművészetekig (*Makovecz, Borsos, Szervátiusz, Csutoros Sándor, Fajó János* és mások). A legfontosabb azonban, hogy ebben az illusztris névsorban kiemelt szerep jut századunk nagy szobrászainak: *Constantin Brâncuși*nak, *Henry Moore*-nak és *Amerigo Tot*nak (utóbbit bízvást tekinthetjük mentorának is). E sokoldalúságnak és a többféle hatás iránti nyitottságnak köszönhető talán, hogy Kigyós egyensúlyt és szintézist tud teremteni ott, ahol kisebb vagy általhetségek antagonizmust vélnek látni.

Amiért Kigyós Sándort jelentős alkotóként tarthatjuk számon, annak oka éppen az, hogy művészi hagyatékában nincs ellentmondás. 1981-ben általános várakozáson felül megcsinálta „vizsgamunkáját", a *Torzót* (ti., hogy a Művészeti Alap tagja lehessen); de őt — picassói tömörségű, először most kiállított rajzai és portréi, kézreliefjei ellenére — sohasem az antropomorf plasztika érdekelte. Tradícionális-népi-figurális-organikus és (poszt)modern-urbánus-absztrakt-geometrikus egyszerre? Bár én ezt az életmű egészére értem igazán, mégis vannak egyes opuszai, amelyek bizton hökkentenének meg bárki kétkedőt. (Ahogyan egyes munkái joggal hökkentették meg a nem kétkedő Totot, *Martyn Ferenc*et, *Keserű Katalin*t, *Mezei Ottó*t és számos más méltatóját.)

Kigyós világa attól gazdag, mert sokféle anyaggal (fák és fémek, a mahagónitól a bronzig, rézig, acélig, alumíniumig; mészkövek és márványfélék Berninire emlékeztető koloritban) és többféle világállapottal volt képes termékeny párbeszédet folytatni. Művei hol harmonikusan és merészen is építkező konstrukciók (*Ragasztott forma, Miró emlékére*); hol lágyan-líraian szárnyallók, álomszerűen-melankolikusan lebegők: egyszóval csöndesen vágyakozók az éden után (*Niké I—II., Krúdy*

hegedűje, Lebegő I—II., Madár I—II.). De időnként elsötétül a kép, s jönnek a gyötrődő gyűrődések, a feszültséggel telített konfliktusok (*Belövés, Összetartás* stb.). A két pólus között csírázik, bujkál számos megnevezhetetlen titok: a legjobb példák erre a különféle *Etűdök*.

Kigyós Sándor plasztikai kultúrája *a fizikai erők esztétikáját* reprezentálja. Ez megfordítva is igaz: amit látunk, az *a művészet erejének (pszicho)fizikája*. Éppen ebből a szempontból jellemzőek rá egyszavas címei: áramlás és lebegés, hajlítás és hajlás (le-, fel-, vissza- és össze-), kitörés, belövés és áttörés, terhelés és túlterhelés. (Ez alól jószerével csak egyetlen kivétel van, a *Magyar Zsoltár*nak nevezett profán parasztoltár.) A legfontosabb szavakat talán két idősebb, de őt (1984. október 30-án halt meg) rövidlátó művésztársa mondta róla. A legbíztatóbbat Amerigo Tot: „Nagy meglepetésem pedig Kigyós Sándor, akiből valaki lesz: kőből vannak olyan formái, mintha a kő nem is létezne, annyira ura az anyagnak... Nagyon érdekes dolgokat csinál, oda kell rá figyelni." A legszebb búcsúszót Martyn Ferenc: „Rendkívüli, sugárzó tehetség volt. ... Önfeledten volt fiatal, annak örömében alkotta minden munkáját. ... Úgy indult, mint aki felett csillag van. ... Az, amit nekünk hátrahagyott — gondjai között —, fel-felvillanó fények sora marad." (*Szoboszlói Kisgaléria*, 1993. VIII. 1 — IX. 2.)

ÉLES CSABA

Joláthy Attila kiállításáról

Ifjú tollforgatók összegyűltek folyóiratot alapítani. Megállapodtak, *Babits Mihályt* kérik meg beköszöntőt írni az első számba. *Weöres* úgy vélte, nem pályakezdőknek kellene előszóírásra felkérni a Mestert, hanem a nemzetnek csináltatnia egy pecsétet, s ha Babits, mint az állatorvosok a fogyasztásra alkalmasnak ítélt húsra, ráütné az arra érdemes meztelen seggére, a megbélyegzettnek csak le kellene tolni a nadrágját, máris kinyílnának előtte a szerkesztőségek ajtajai. Kérdés, ugyanarra az ülepre ütötte volna-e a billogot a költő vagy a szerkesztő Babits (Török Sophie-val a hátán). A pecsétnyomó nem készült el, maradtak, s az idő múlásával szaporodtak, változtak a díjak, Babits helyett politikusok, hivatali tótumfaktumok, igazgatók, szerkesztők, kritikusok (a divat és biznisz ideológusai) adományozzák a Nihil obstatot.

Divatra a kultúrának szüksége van, de mi történik, ha az előbbi fölébe kerekedik az utóbbinak? A művésznek, műnek is szüksége van közvetítőre, kivált, ha a tömegtermelést a piacon jól eladható árucikket előállító művésziparost, művészeti ipart nevezzük annak, s a reklámhalandzsát művészettörténetnek, kritikának. A marketing menedzser számára a jól eladható az érték, s a rövidlátó, ostoba vevő miért ne hinne neki, mikor csak befektetni akar, tőkésíthető, kamatozó részvényt vásárolni. A pop egyszerűvé tette a módszereket, annyira, hogy már könnyen csináltak világbizniszt az újvad, -szenzibilis-féle, szellemi-szakmai idiotizmusból is; a transzavantgárd címkével sikerült a piacon *Kounellist Clemente*, sőt a németek mellé terelni; hagyjuk a hazai példákat, itt elég annyi, *Joláthy Attila* a megközelíthetetlenek közé tartozik, az új divat nem érdekli, a propaganda-sóderra oda sem figyel.

Nem tartozik a folyton megigazulók közé, önnön kényszerpályáján halad, ez korántsem jelent egyetlen vágányt. Párizsban elment a lírai absztrakció parókásai mellett, inkább *Braque*-ra figyelt, a technikai képzettségéből, pénzkereső foglalkozásából hasznosítható formák, szerkezetek *Capogrossi*hoz hozták közel. Ám a gondolkodásmód túl egyszerű volt töprengéseihez a forma és szín viselkedéséről a perspektíva ellentmondásai vonzásában; munkamódszere, a számításra alapozott kísérletező tervezés végképp elidegenítette az aktuális divatoktól. Művészete nem társasjáték, hanem egy ember küzdelme, hogy megértse és megértesse önmagát és a felfoghatatlanul változatos, mégis elképesztően egységes törvényszerűségekre épülő világot. Festészete vallomás, s az elemző stúdiumok eredményeit logikus világossággal közlő érteke-

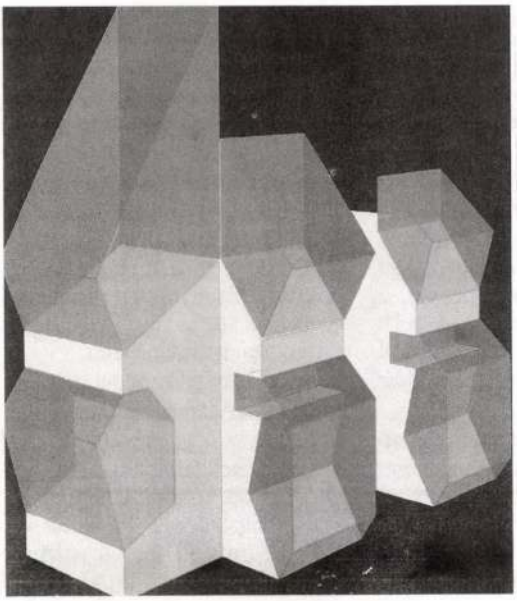

Joláthy Attila: Kristálypalota II, 1993, szitanyomat, 33×29 cm (Fotó Prutkay Péter)

Köszönet

Kigyós Sándornénak
az Ila és fiai Bt.-nek
Hajdúszoboszló város önkormányzatának
a Hajdúszoboszló Kultúrájáért és Sportjáért
Alapítványnak
a Szoboszlói Körnek
a Városszépítő Egyesületnek
a Florax Kertészeti és Szolgáltató Kft-nek
Rácz Györgynek

Fk.: Kovács Gábor • tervező: Reklám Műhely • nyomda: Wider Print

KIGYÓS Sándor

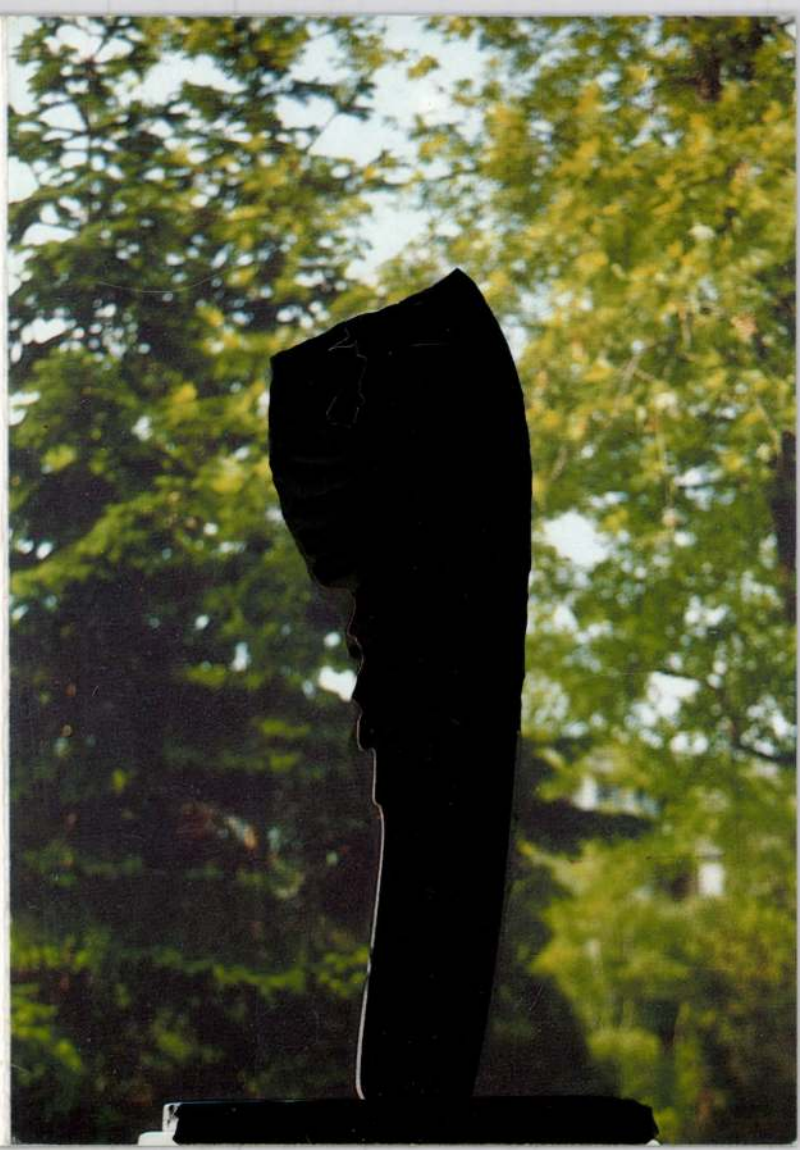

A Városi Művelődési Központ és a
Szoboszlói Kulturális Közösség
ezúton tisztelettel meghívja Önt 1994.
október 15-én, szombaton 16 órára
a Szilfákalja 18-26. közötti parkba

Kigyós Sándor:

Zászló

című köztéri szobrának avatására.

Avatóbeszédet mond:

dr. Ujvári Jenő

a pécsi Janus Pannónius Múzeum
főmúzeológusa, a Kigyós Emlékkör elnöke.
A műsorban közreműködnek Kígyós Sándor
egykori muzsikustársai, valamint Fenyvesi Béla
és Mohai Gábor előadóművészek.

Kígyóspuszta · övcsat

Klaniczay 22. l.

MAGYAR LOVASSEREGEK ELSŐ ÁBRÁZOLÁSAI

Magyar lovagtorna a kígyóspusztai övcsat niello-képén. Magyar mester, XIII. század közepe.

erőteljesebb érzéseivel és könnyen meggyőzi az oázist keresőket arról, hogy amit itt látnak, nem délibáb, illetőleg, hogy a délibáb is csakugyan van!

Magyarország valóban oázis a nyugati ember számára, sziget a háborgó tengerben — de nem mesevilág, nem pusztai álom. Az alföldi tájnak igazán vannak sajátos szépségei s ezek mások, mint a római Campagna, a Lüneburger Heide, a Crau, a Vadnyugat vagy Hollandia alföldjének szépségei ; de az alföldi táj nem az egyetlen jellegzetes magyar táj s a rajta élő ember sem mind pásztor, vagy pláne haramia. A csikós a valóságban is irigylésreméltóan szép, férfias, értelmes emberfajta, de nem szürke és darutollas kalapba bújt Don Juan, vagy pláne Karl Moor. A betyárok kora pedig régen lejárt. A mágnások ma már mintagazdaságokban próbálják megoldani a harcaival arányosan többet fogyasztó Európa gazdasági ellátásának problémáit és nem varratnak — Buckingham herceg módjára — drágaköveket

viseli pajzsán. Jobbadán fazéksisakot hordanak a lovagok ; zászlós kópját is látunk a mozgalmas csoportozatban. A háttérben zenészek, kürtös, dobos látható. A lovagi torna élethű, művészien megfogalmazott képe ez.[32] (3. kép.)

Összegezve a fent elmondottakat s áttekintve a magyarság első négy évszázadának művészeti emlékeit, tárgyunk szempontjából elég gyér anyagot találunk. De csataképfestésről a román korban még európai viszonylatban sem beszélhetünk. A fennmaradt ábrázolások inkább a fegyver- és viselettörténet szempontjából nagy értékűek. Annyi azonban megfigyelhető, hogy mily kevés alakra szorítkoznak ezek az emlékek, a tömegjelenetek bemutatásában s ezzel a jelenséggel később s mind világosabban kidomborítva fogunk találkozni a műfaj színesebb s gazdagabb virulásának folyamán. Egyelőre az anyag még gyér és töredékes s a bemutatott emlékek között semmi közelebbi összefüggést nem mutathatunk ki. Annál értékesebb és gazdagabb anyaggal találkozunk a következő századokban, a gótika korában.

neti jellege, hanem a jó és a rossz harcát (psychomachia) jelképezi.[30]

Valószínű, hogy e keleties jellegű magyar viselet, amelynek divatja még a XVI. században is ismeretes, visszafelé is hosszú életű volt. A kisbényi templom egyik oszlopfője, amely korban közel áll az esztergomihoz (XIII. sz. első fele), világi jelenetet ábrázol: két vadászt látunk. Egyik pányvát vet a medve nyakába

3. Lovagi tornajelenet a kígyóspusztai aranyniellós csaton (XIII. sz. Nemzeti Múzeum).
Scena di giostra. Fibbia dorata a niello di Kigyóspuszta (sec. XIII, Museo Nazionale di Budapest).

s karddal dől felé, a másik nyíllal lő a vadakra. Köntösük az esztergomiaknál rövidebb, katonás szabású állógallérjuk van. Zömök alakjuk, kerek fejük, ferde vágású szemük, a kiülő pofacsont s a lelógó bajusz sajátos magyar arcokat mutat s élénken szemlélteti az Árpádkori magyar harcos alakját.[31] (2. kép.)

A XIII. századból maradt fenn a legszebb, harci jelenetet ábrázoló művészeti emlékünk: a nevezetes kígyóspusztai aranyniellós csaton látható (Nemzeti Múzeum). E jelenet a magyar lovagi rend viseletére és fegyverzetére vonatkozó legfontosabb kultúrtörténeti forrásunk s művészileg sem jelentéktelen alkotás. Mélyen leérő takaróval bevont lovak csapnak össze: a harcosok páncélfonatú ruhájuk fölött bő, derékban szijjal összefogott köntöst viselnek. Az első sorban álló egyik lovas a festők címerét

Ambesata.

KIGYÓS Sándor 1998 VII. 4.

A Magyar Nemzet galériája

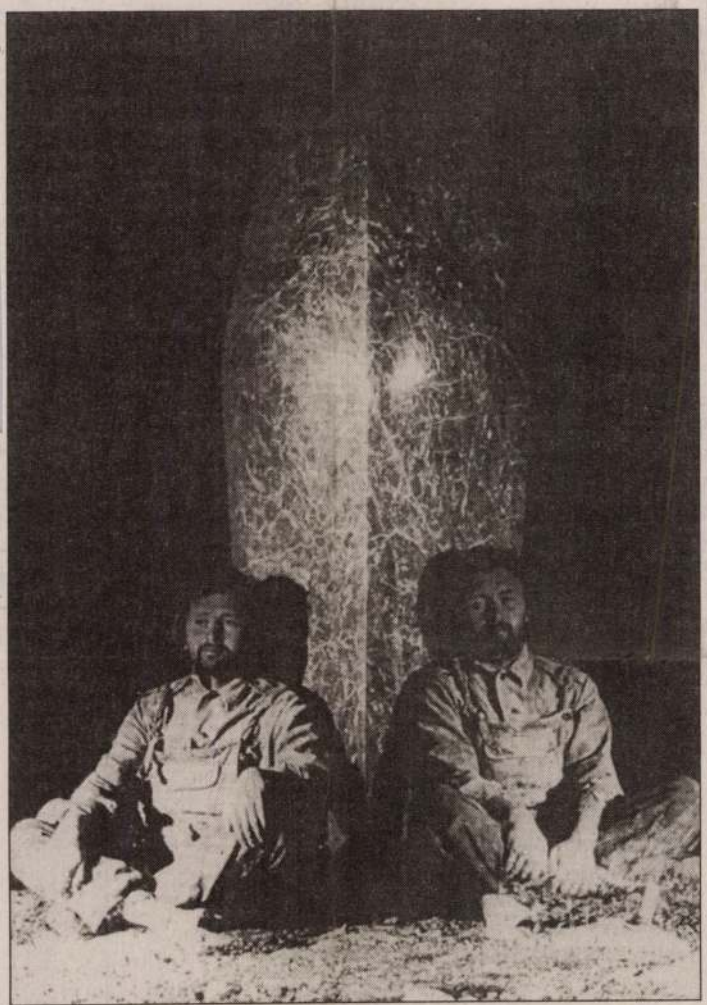

Farkas Árpád kettős expozíciójú felvétele 1973-ban készült a villányi művésztelepen Kigyós Sándorról, illetve Hasáb és gömb című munkájáról, amely a művész első alkotói periódusának összefoglalása. Ő az a szobrász, akit az emberi test formái kevésbé érdekeltek, alkotásaihoz nem mintákat keresett, hanem minden, keze ügyébe kerülő anyagban az egymásra ható erők küzdelmét kívánta megfogalmazni. Egy kőhasáb „ellágyulását", majd magára találását követhetjük nyomon a fenti művén. Kigyós Sándor egyik legizgalmasabb egyénisége volt művészeti életünknek. Életműve bizonyítja, hogy az igazi tehetség nem a feladatokhoz igazodik, hanem éppen ő látja el leckével közönségét. „Az alkotó ember számára a szabályok lehetőségeinek tágítása örök kötelesség, módja pedig más, megfelelő szabályokkal való ütköztetése" – vallotta. Papírforma szerint a pályára kívülről érkezett, de ott szakmai és elméleti felkészültségben kevés hasonlóan felvértezett alkotótársra talált. „A természet és a társadalom egyaránt az alapvető formák bonyolult kapcsolatából áll össze… Megismerésük és a köztük lévő kapcsolatok, átmenetek felfedezése világos rendet teremt közöttünk és a tárgyak bonyolult világa közt" – fogalmazta egy előadásában akkor, amikor szobrászi

Szabadság és rend

Jöjj el, szabadság, te szülj nekem rendet! – vetette papírra a költő emberöltőkkel ezelőtt legtitkosabb mindenkori óhajunkat, ám a zivataros huszadik században ez az „anya és gyermeke" kapcsolat magyar földön soha nem lehetett harmonikus. Ha volt rend, akkor a szabadság hiányzott; ha olykor a szabadság ránk köszöntött, erőtlen gyereklányként nem tudta megszülni a maga rendjét. A „szabadság és a rend kormánya" – a család mindenhatósága jegyében – most programjába emelte egyebek között *a generációk kibékítését* is; már csak ezért is bízhatunk tehát talán abban, hogy szülő és egyszülöttje végre egy fedél alatt, huzamosan is megférnek egymással.

Még füstölögtek a barbár módon felrobbantott autó roncsai az Aranykéz utcában, amikor néhány száz méterrel odébb, a Parlamentben *Orbán* Viktor kijelölt miniszterelnök hozzákezdett programbeszéde elmondásához. Jóllehet – hovatovább történelmi léptékben gondolkodva – a *múlt* folytatását ígérő erőkkel *a polgári jövőt* állította szembe, e távlatosan is jelentős pillanatban sem vonhatta ki magát *a tragikus jelen* közvetlen hatása alól. Akár figyelmeztetés is lehet ez neki és kabinetjének: a jövő nem valahol a megfoghatatlan holnapban, hanem *itt és most* kezdődik – nincs méltányosság, nincs haladék. Akár kérnek türelmi időt, akár nem, a füstölgő roncsokat haladéktalanul el kell takarítani, s az első pillanattól fel kell vértezniük magukat a lesből való támadásokkal, „bátor" távirányítómanipulátorokkal szemben is.

Az Orbán-kormány – a programból és megnyilatkozásaiból kikövetkeztethetően – igen nagy gondot fordít *legitimációjára*. Mostanára nyeri el értelmét a sokat hangoztatott fordulat, hogy ezt a programot anyag a jövendő kormányprogram-alkotó műhelyekbe. Maga Orbán ezt úgy fogalmazta meg: a választás volt a társadalmi szerződés; a *kormányzati* szerződés pedig a parlament és a kabinet között köttetik.

A *valódi* legitimációt persze nem a még oly komoly méltósággal formált szavak, hanem *a tettek* adhatják meg. Az a gesztus, hogy az új végrehajtó hatalom az 1945-öt követő néhány demokratikus esztendőt, illetve 1956-ot tekinti vállalható előképnek, egyben *kemény kötelezettségeket* is ráró politikusaira és hivatalnokaira egyaránt: ez az önként megemelt mérce *magasabb*, mint az állam *általában* való működtetésének „minimális programja". Ráadásul történelmi szempontból erősen felpörgő körülmények között kell e programot teljesíteni – s nem csupán a retorikailag olyannyira jól hangzó tény miatt, hogy „a harmadik évezred első kormányáról" van szó. A számmisztika ugyanis *legfeljebb a lelkekre, s nem a közgazdasági mutatókra* hat – a tízes számrendszer pedig, amely kisvártatva ilyen kerek „ezredfordulóval", sőt nemzeti millenniummal ajándékoz meg bennünket, merőben önkényes. Annál kézzelfoghatóbbak azok az érvek, amelyek az országnak a kívánatos nyugat-európai szintre való felzárkózását *ötven helyett huszonöt évben* jelölik meg. A *nyolcvan* évre titkosított iratok hazájában ez bizony üdítő változás: egy emberöltő még belátható, míg kettő-három már kevéssé számon kérhető. Negyedszázad múltán a most esküt tévő miniszterelnök még *a nyugdíjkorhatár előtt* lesz – bízvást neki lehet hát szegezni a kérdést: hogy is volt az az ígéret a kontinentális felzárkózásról a múlt század végén?

Ha a mostani program nem csupán írott malaszt marad, akkortájt már azok a gyere-

A piacon maradtak az alapok

Változatlan élmezőny

Július elseje már félig-meddig hivatalosan is az „uborkaszezon" kezdetét jelenti a tőzsdén. Ezen időszak alatt, bár a befektetési bankárok jó része rendes évi szabadságát tölti, a tőzsdén mozgalmas időszakra lehet számítani.

Az előrejelzések szerint a részvényárfolyamok emelkedése várható a következő hetekben. A kedvező nemzetközi fejlemények – a jen árfolyamának stabilizálódása, illetve az orosz gazdaság megsegítése – mindenképpen pozitív jelek. Emellett a makrogazdasági mutatók a korábbiaknál sokkalta kedvezőbb képet festenek hazánkról, és azt sem szabad elfelejtenünk, hogy szélsőséges esetben a részvényárfolyamok a két évvel ezelőtti szintre zuhantak az utóbbi időben. Ezen fejlemények mellett számos tényező óvatosságra int, hiszen a nemzetközi tőkepiacokat aggasztó fejlemények még nem oldódtak meg.

Az utóbbi évek kevés tapasztalatot mutatnak a tekintetben, hogy a részvényalapok hogyan viselkednek a tőzsde „nyári időszámításának" beálltával, hiszen a részvényalapok jó része 1997 második félévében kezdte el működését. Ez az év fontos tapasztalatot adhat az alapok számára, hogy miként lehet kihasználni a tőzsde nyári ingadozását, illetve érdemes e az alapkezelőknek ezt kihasználni, vagy inkább a kivárás és augusztusban az őszi hossz előtt kezdenek vásárolni.

Az utóbbi egy hónap hozamalakulásait figyelembe véve azt láthatjuk, hogy a részvényalapok teljesítménye változatosan alakult. Míg a BUX 18,95 százalékos éves növekedést ért el ezen időszak alatt, addig azt számos alap teljesítménye meghaladta, egynéhányé pedig elmaradt. Az, hogy az alapkezelők egy része túl tudta szárnyalni a BUX teljesítményét, annak köszönhető, hogy bár a havi növekedés szerényebb volt, ám hónapon belül nagyobb mértékű áremelkedések és árcsökkenések is jellemezték a piacot, és ezekre jól ráérezve vásároltak, illetve adtak el a határidős piacon BUX-kontraktusokat. Mindenesetre az elért hozameredmények azt mutatják, hogy a részvényalapok a piaci fejleményeket kihasználva inkább bevásároltak az elmúlt hónapban, mint eladtak, bár nyilván a júliusi hozameredmények ismeretében tudunk majd pontosabb képet alkotni a követett befektetési politikáról.

Vincze Erika
Trust Alapkezelő

Egy hónapos hozamok éves szinten

(1998. 06. 04.–1998. 07. 02)

BUX	18,95%
Budapest II	23,19%
Budapest Növekedési Alap	42,82%
CA Növekedési	–3,52%
CA Részvény	6,62%
Cívis 95	–6,58%
OTP Paletta	46,05%
OTP Quality	60,04%
Postabank Lokomotív	39,09%

Procent-ny

Noha gyakran elhangzik, hogy a brókerházak nemcsak a nagy, sokszor VIP-nek nevezett ügyfeleket kívánják maguknak megnyerni, hanem a kisbefektetőket is, túl sok erre utaló jellel nemigen találkozhattunk eddig. A Dunainvest Tőzsdeügynökség éppen azzal vált népszerűvé a kisbefektetők körében, hogy nemcsak az átlagosnál kisebb jutalékkal dolgozott, hanem valamennyi ügyfelének lehetővé tette a kereskedési idő alatti megbízásokat is. Idén áprilistól viszont a Dunainvest úgy módosította jutalékait, hogy félmilliós tétel alatt egyáltalán nem érdemes megbízást adni. A

BU

	Nyitó ár
Agrimpex Rt. N	
Aranypók Rt.	8 500
BÁV Rt.	1 500
BIF Rt.	595
Bonbon Hemingway Rt.	
BorsodChem Rt.	6 495
BRAU	3 400
CEGF	
Cofinec Rt.	
Csopak Rt. N.	1 735
Danubius Rt.	4 395
Dornus Rt.	
Dunaholding Rt.	
Démász Rt.	14 750
Egis Rt.	7 605
EHEP	
Eravis Rt.	4 750
Fotex Rt.	175
Fűzfői Papír Rt.	
Garagent Rt.	
Gardénia Rt.	600
Globus Rt.	2 650
Globus 1.	
Graboplast Rt.	5 380
Horizon-Multiplan Rt.	59
Humán Rt.	2 900
Hungagent Rt. N	
IBUSZ Rt.	740
Inter-Európa Bank Rt.	12 900
Konzum Rt.	
Kékkúti Ásványvíz	1 150
Mol Rt.	5 920
Matáv Rt.	1 295
Mezőgép Rt.	5 000
Második Deviza Factory	
NABI	4 100
Nitroil Rt.	
Novotrade Rt.	
OTP Bank Rt.	10 850
Pannon Váltó Rt.	490

Díjazott Mol

A tőzsdei kibocsátókat elsősorban a befektetők minősítik azzal, hogy megveszik vagy nem a részvényeket. A nagybefektetők alapos tájékozódás után általá[illegible] [illegible] emberöltő múltán [illegible]. Egy emberöltő múltán mieink az, hogy életet adjunk [illegible] de legyen ez az ő dolguk: a [illegible] mások eszményeket követnek – hogy ők már más reménye[illegible] polgári jövő kormánya". Lehet, hetlek volna meg, ha nincs "a [illegible] perdöntenek, akik nem szület[illegible] kek is változtogatnak csc[illegible] "a polgárokkal kozosen iiiak – [illegible] csátások többszörös túljegyzése feltételezi, hogy folyamatosan fantáziát látnak a részvényben.

Áldott Zoltán, a Mol Rt. tőkepiaci igazgatója kérdésünkre elmondta, hogy a társaság két [illegible] a diszkrik- [illegible] dem amúgy nem lehetett [illegible] timálják mindazt, amihez ér- [illegible] tikus szinházi attrakcióval legi- [illegible] hogy azáta e látszatdemokra- [illegible] "társadalmi vitára" bocsátani, [illegible] ötlött koncepciókat volt szokás [illegible] adóig ugyanis csupán a már ki-

Hunnia-család

A piacon már jól ismert *Hunnia* nevet továbbra is megtartva, két újabb nyílt végű befektetési alapot indít el az Europool. A *Hunnia Pénzpiaci Alap* egy forint névértékű befektetési je[illegible] [illegible] azoknak ajánljuk, akik a [illegible] [illegible] [illegible]

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 349-726

KISALFÖLD

Kigyós Ágnes belépőképén

1971 OKT 1 0

1021

A Soproni Egészségügyi Szakiskola 89 diákja holnap reggeltől már a 18 millió forint költséggel felújított, Szent György utcai, volt kaptalani épületben tanul. A munkákat a Győr megyei Állami Építőipari Vállalat soproni fő-építésvezetőségének dolgozói végezték a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet tervei alapján. A berendezés Kigyós Ágnes belsőépítész munkáját dicséri. Felvételünkön a tanácskozóterem a helyreállított mennyezeti stukkódíszítéssel.

(Lobenwein Tamás felvételei)

tette: Kissinger, az el
tanácsadója ismét P
utazik. A korábbi t
zással ellentétben ez
nagy nyilvánosságot
az amerikaiak azt a
érzékeltetni, hogy a p
kósza hírekkel ellen
(állítólagos hatalmi há
vezetésben) nem vál
Nixon útjának lehetősé
lényeg természetesen to
ra is az, hogy az amerikai el-
nök családik, ha úgy gondol-
ja, a kínai látogatással ki
tudja kerülni a vietnami ag-
resszió feladását. (Még egy
megjegyzés a pekingi híresz-
telésekhez: a világ e héten
olvasta a pekingi protokollis-
tákat. Így „hír" volt, hogy a
kínai fővárosba érkező etióp
császárt Csou En-laj miniszt-
terelnök köszöntötte s Mao
elnök is fogadta ...

Egy találó moszkvai kom-
mentár a hét elején a
„moszkvai diplomáciai szi-
multánról" írt. Valóban, az
SZKP 24. kongresszusán be-
jelentett békeprogramnak
megfelelően valamennyi lé-
nyeges területre kiterjeszti
kezdeményezőkészségét. Ko-
szigin az arab világban, Pod-
gornij Vietnamban — s a he-
ti előrejelzések Brezsnyev
franciaországi látogatásának
programját közlik, az SZKP
főtitkára tehát folytatja sze-
mélyes erőfeszítéseit is az
európai kibontakozásért. Ide
tartozik, hogy a NATO most
adott érdemibbnek tűnő vá-

...ellett megbeszé-
...ései, ha gyors eredmény
nem várható is. Várhatóak
viszont a jobboldali nyugat-
német ellenzék új rohamai,
miután a párt saarbrückeni
kongresszusán, Strauss sze-
kundálásával, a mérsékel-
tebb Kohllal és Schröderrel
szemben, Barzelt választot-
ták pártvezérré és jövendő
kancellárjelöltté.

A hét folyamán tovább
gyűrűztek annak a provoká-
ciónak a hullámai, amelyet
az angol hatóságok kezdemé-
nyeztek szovjet diplomaták
és szovjet intézmények mun-
katársainak csoportos kiuta-
sításával. A szovjet kormány
nyilatkozatában ellenséges
akciónak bélyegezte az angol
kormány lépését, amely ko-
moly bonyodalmakra vezet a
két ország kapcsolatában. A
nyilatkozat egyben bejelenti
a szovjet kormány ellenin-
tézkedéseit. A világközvéle-
mény elítéli a brit magatar-
tást és — véleményünk sze-
rint nem alaptalanul — kí-
sérletnek tekinti a nemzet-
közi enyhülés folyamatának
feltartóztatására.

KIGYÓS Sándor szobrai

Gállos Orsolya: „Úgy indult, mint aki felett csillag van..." Emlékezés Kigyós Sándorra = Baranyai Műv. 1986/1. 3-14. ill

Martyin F.
Vitányi I.
Beke Pál
Ugvári Jenő
Balipap Ferenc

Fenyves Béla
Erdélyi Zoltán
Rétfalvi Sándor
Romváry Ferenc
Vass János
Szél Julia
Amerigo Tot

Kigyóssy Ágnes

A Pécsi Klinika belső berendezési terveit készítette Feketa Györggyel közösen (1959–1963).

Kocsogh Ákos: Feketa György; Ipari Művészet, 1971. 2. sz. 26. l.

Kigyóssy Ágnes

Született Miskolcon 1930-ban 1957-ben végezte el az Iparművészeti Főiskolát mestere Hornicsek László volt.

Magyar Képzőművészek Szövetsége belső-építész szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970

201

Kigyóssy Ágnes

Legjelentősebb munkái: pécsi Üzletház (1962), pécsi Klinika (1963), Budapest IV. Árpád úti OTP fiók (1964), veszprémi MSZMP székház (1964).

Magyar képzőművészek Szövetsége belső építész szakosztályának kiállítása, Budapest 1970. 201

Kigyóssy Ágnes

Pécsi Orvostudományi Egyetem (1964-65),
Országos Onkológiai Intézet egységei (1966),
Ravatolozó tipusterv-berendezés (1966),
Fővárosi Művelődési ház, Fehérvári út (1966).

Magyar Képzőművészek Szövetsége belsőépítész szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970 20 l

Digyóssy Ágnes

Mezőgazdasági Kiállítás kutatási pavilon (1967, 1970), csillebérci II Hőrőtábor kollegiuma (1967), soproni Egészségügyi szakiskola (1968 műemlék).

Magyar képzőművészek szövetsége belső építész szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970

Kígyóssy Ágnes

Ceglédi MSZMP székház (1969), Oberwiesenthal-i Interhotel szálló (NDK, 1969), Központi Állami Kórház rendelőintézete. (1970.

Magyar Képzőművészek Szövetsége belső építészet szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970

Kigyóssy Ágnes

dr. Kiss Tibor: Üdülő, Budapest-Pünkösdfürdő. - Építész: Ráday György, statikus Zámbó Gyula, gépészek: Bundsi István, Kohlmann Miklósné. Belsőépitész Kigyóssy Ágnes, mélyépitő Györffy Gyuláné. - Ismertetés, Ságí György és Mikusi László fotóival.

Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.34-35.l.

Kiggyóssy Ágnes

Lakásintérieur makettje (rajz)

Ipari Művészet, 1971. 2. sz. 5. l.

Kispósty Ágnes, belsőépítész

L.: Soltis Gizella

—: Soltis Gizella 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jún. 21.

Kigyóssy Ágnes

Pécsi Orvostudományi Egyetem elméleti tömbje. Építész Berosnyay Pál, belsőépítész Kigyóssy Ágnes, Rádai Tibor, statikus Marossy Ferenc. Mávor György: Üvegmozaik Somogyi János festőművész, faintarsia: Dobi Piroska festőművész, pirogránit dombornü: Illés Gyula szobrász

Magy.Ép.Ip.1971.1.sz.26-27.1.

Kigyóssy Ágnes

BpP.: Pécsi Orvostudományi Egyetem Elméleti Tömbje. - Építész: Borosnyai Pál, statikusok Marossy Ferenc, Hávor György, belsőépitészek Kigyóssy Ágnes, Nádai Tibor, üvegmozaik: Somogyi János, aulabeli faintarzia: Dobi Piroska, homlokzati pirogránit dombormü: Illés Gyula. - Ismertetés, fotók: Szász János és Sági György

Magyar Építőművészet,1972.1.sz.28-33.l.

Kigyóssy Ágnes

Kígyósi Ágnes

Palócz Gómolorral és Fokmári Jnánnal megvetették a korszerű hazai irodabútortervezés alapjait.

F. Angyal J.: Korszerű irodabútorok. – Ipari Művészet, 1967. 2. sz. 73. l.

M.D.K.

Kigyósi Ágnes

Az exportképes hétvégi ház tervpályázaton kiemelt megvételben részesült.

Társtervezők: Pártai Attila, Hegyi Miklós, Kriz László

Magyar Építőművészet 1967/4. 5.l.

Kigyóssy Ágnes

D/ul/ D/ezső/: Irodaház, Veszprém. /Dul Dezső építész, Kigyóssy Ágnes kerttervező/ - Magyar Epitőművészet, 1966, 15. évf. 1. sz., 24-27. l. Képekkel.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./
~~249.~~ 1. 247. l.

Kigyóssy Ágnes

Veszprémi Irodaház. /Dul Dezső épitész, Kigyóssy Ágnes belsőépitész./ - Magyar Épitőipar, 1966. ~~xxxxxx~~. 15.évf. 1.sz. 18-19. l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 25o. l.

MDK

Ligyóssy Ágnes i. p. mű.

műanyagtámlás karosszékei szerepelnek az Iparművészeti Tanács által a Magyar Építőművész Szövetség Puskin utcai széknázában rendezett lakberendezési kiállításon.

f.a.: Tervek és árak.

Nők Lapja, Bp. 1957. október 24. [17. l.]

Kígyósi Ágnes
belsőépítész

Pécsi Orvostudományi Egyetem klinikai főépülete

Rados: Magyar építészettört.
Műszaki K. 1971.

411.

Kigyóssy Ágnes

"Egy ravatalozó tipusterv berendezését kellett elkészitenie" a fiatal müvésznek,-irja Szabó György:"Az„enteriőr" magyar müvészei" cimmel a Magyar Képzőmüvészek Szövetsége Belsőépitész Szakosztálya kiállitásáról az Ernst Muzeumban. Megemliti még a kritika, hogy a fiatal müvész tervezte még a Fővárosi Müvelődési Ház tánctermét is, ami "..remekül sikerült."

Élet és Irodalom, Bp. 1971. január 2.
XV. évf. 1. sz. 12. lap

M.D.E.

Kigyóssy Ágnes belsőépitész

Irodaház , Veszprém

Épitész tervező: Dul Dezső

Magyar Épitőművészet 1966/1. 27.1.

Kígyósi Ágnes, [belsőépítén?] MDK

Rént vett az új bútorok tervezésében.

–: Bútorkiállítás 9

NÉPSZABADSÁG bp. 1966. nept. 29.

130

Kigyóssy Agnes belsőépitész M.D.K.

Pécsi Orvostudományi Egyetemi Klinika Főépület

berendezése

Épitész: Gádoros Lajos

Magyar Épitőművészet 1967/2. 10-21.l.

Kiss Ágnes

és Ferenczy György készítette a kötet rajzait.

Kaesz Gyula: A butorstilusok. Bp. 1962. Kossuth k., ~~iii~~ 268 l., ill., képes.

4.l.

Kigyóssy Ágnes M.D.K.

Részt vett a budapesti Orvostudományi Egyetem elméleti tömb tervpályázatán

Társtervező: Beresnyai Pál, Bönyő András, Fekete György, Fekvári Irén, Csorba Zoltán, Kulcsár Istvánné, Palmágyi Sándor, Kelmen Edéné,

Magyar Építőművészet 1963/2. 6-7.l.

KIHM JÁNOS, asztalosmester

Pesti aszatlos kontár volt 1828-ban.-Terézvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 780.-Összeirási szám: 2160.- 47.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparmův, Múz. Hopp Ferenc Múz. Évkönyve. XIII. 1970.
Bp. 1971.

Kijovini Ferenc

A szolnoki Tavaszi Tárlaton képei szerepelnek. „Lovasjáték" – „Avatás előtt" – „Zagyva híd" c. (emlétve.)

Láttuk, hallottuk.

1971. VI. 3. 20.10 | 6 | V.

M.D.K.

Kikely Sándor, szatmári építész

a szatmári hitelszövetkezet megbírásából tervezet készített egy tűzőr-toronyra, melynek magassága 30 m. lenne, nyolcszegletes földszintí helyiségeiben áruczernek nyerne elhelyezést.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV évf.

febr. 11. szl 7 old.

M.D.K.

Kikindai Aladár, uradelmi mérnök

tervei szerint épül fel a bácsmegyei Rém körség kath. temploma és plébánia laka, mely célra Császka György halocsai érsek 38.346 frt. 90 kr.-t adományozott.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf. szept. 6. sz. 4. old.

Kikindai Erzsébet

Grafikus

1920.

Élt Minsk 1930. 84. l.

Kaštorjanosii bronzlelet TV. 115, 116, 117

KÍGYÓS SÁNDOR
1943–1984

1979

1982

1982

KÍGYÓS SÁNDOR
1943–1984

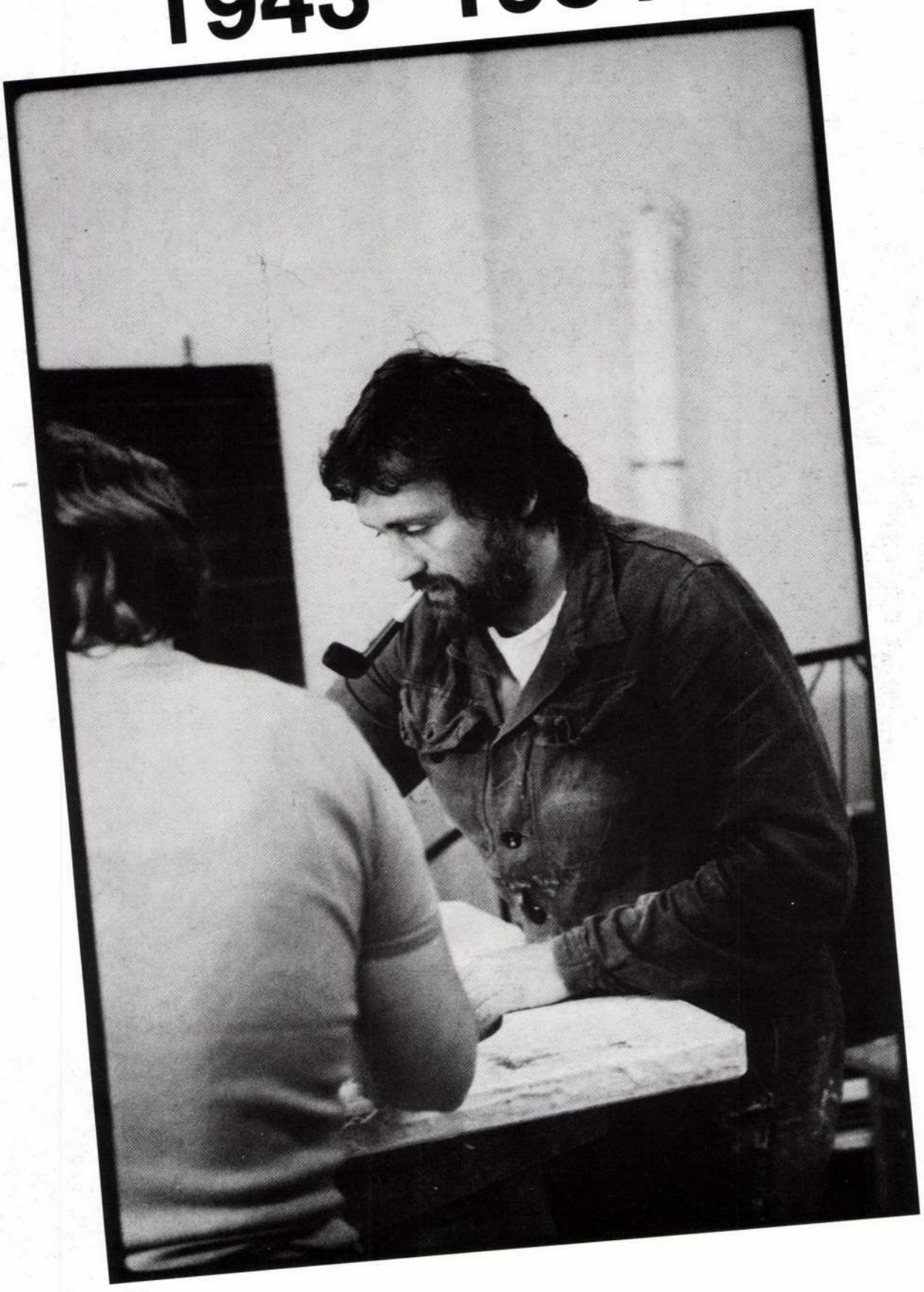

1979

Madár 1968.
fehér márvány, 82 cm a Janus Pannonius Múzeum tulajdona

A MEGHAJLÍTOTT KŐ

(Kígyós Sándorral beszélget Varsányi Gyula 1978)

K. S. – Nagyon jól tudom, hogy az ideológiát mindig a siker szüli. Először – szinte véletlenül – elsül a keze az embernek. S aztán utána lassan megkérdezik, hogy hogy' csinálta, miért csinálta, s akkor utána megszületik hozzá az ideológia: hogy már gyermekkoromban úgy gondoltam, hogy ezt így meg úgy fogom csinálni. A legenda aztán egyre bővül, míg végül az ember már maga sem tudja, hogy mit gondolt amikor ezt csinálta.

V. Gy. – Tegnap este mondtam erről a szoborról, hogy ez biztos valamilyen új darab. Erre mondtad, hogy nagyon régi. 68-ban készítetted.

K. S. – Igen 1968-ban csináltam, az első olyan 50–60 centit megütő súlyosabb kőszobrom volt.

V. Gy. – Úgy látom, hogy ez egy magocska.

K. S. – Hát, nem tudom. Az igazság az, hogy ilyen konkrét asszociációim sosem voltak a szobrokkal, hogy egy magra vagy valamire hasonlítson, inkább a funkcióját igyekeztem mindig meghatározni. Amikor ezt csináltam, abban az időben kifejezetten ilyen szerves formákra hasonlító szobrokat csináltam, mert azt találtam, hogy ezek önmagukból sugároznak ki valamit. A kő mint erős, kemény anyag, eleve valami segítséget ad ahhoz, hogy én dolgozzak vele. A forma maga hoz egy olyan erőt, olyan belülről terjedő erőt. Ha most azt mondod, hogy ez egy maghoz hasonlít, én sose gondoltam rá.

THE INFLECTED STONE

(Gyula Varsányi's conversation with Sándor Kígyós)

S. K. – I know well that it is always success that makes the ideology. At first – as it were by chance – one's hand goes off. Then he is being asked what he had been doing and why? Thus the ideology is born: when I was a child I already knew the way I would do things. The legend is growing until I don't know myself what I was thinking while working.

Gy. V. – Yesterday evening, when I saw this sculpture I thought it was a new work but as I learned from you it was very old, already made in 1968.

S. K. – Yes, I created it in 1968. It was my first weightier stone sculpture at about 50–60 centimeters high.

Gy. V. – I should take it for a tiny seed.

S. K. – Well, I don't know. To tell the truth, I have never related such concrete assotiations to my sculptures. That it was to resemble a seed or something else. I rather aimed at defining its function. At the time when this sculpture was made all my other sculptures of this type were specifically to resemble organic forms as I believed that they eradiate something from themselves. Being a strong, hard material the stone gives some help in advance to work with it. The form itself brings along a certain power; a power spreading from inside. You may say after all that this is similar to a seed. I have never thought of it.

Miro (részlet)
siklósi vörös márvány, réz, fa, 92x24 cm

A korong tánca 1972.
fehér márvány

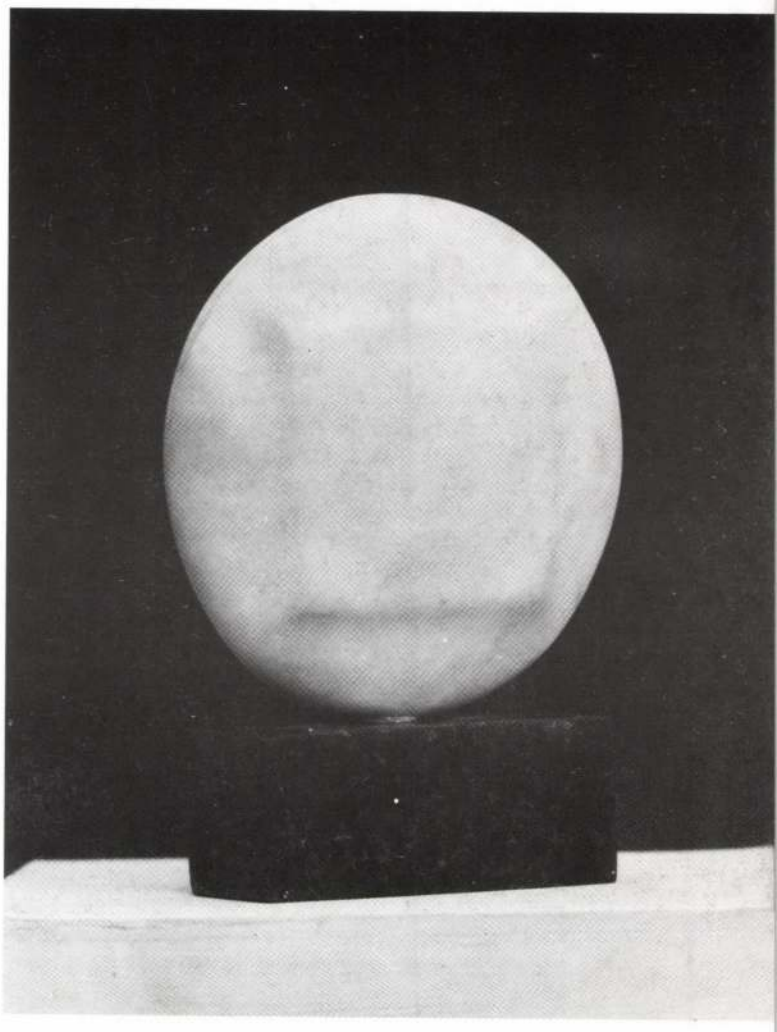

V. Gy. – Igen, valahonnan kibújó, felfelétörő mag, aminek a csúcsa, a hegye felfelé áll.

K. S. – Igen, lehetséges, hogy az is befolyásol téged ebben, hogy ismered a későbbi szobraimat, amiben általában mindig olyan történik, hogy belülről jön egy erő, ami kifelé hat. Na most, amikor ezt a szobrot csináltam, akkor még nem volt bennem megfogalmazódva az, hogy én itt két erő harcáról akarok beszélni, hanem a szobrászatot magát tartottam olyannak, – azért is választottam talán –, mert egybeesett azzal a vitalitással, amit én magamnak, mint életcélt meghatároztam. Tehát mindig olyan vitális ember szerettem volna lenni, jóllehet roskatag vagyok bizonyos helyzetekben. A szobrászat azért tetszett nekem jobban mint a festészet, mert a szobrászat olyan, amelyikben benne van ez az erő. Tehát, ugye kicsit szokták is a szobrászokat csúfolni azzal – más képzőművészek –, hogy bunkó, olyan nagy erős ember, játszik még mindig, részint azért, mert küzd az anyaggal, meg az elemekkel.

V. Gy. – Ez egy fizikai erő.

K. S. – Igen, ez a fizikai erő, és az nyilván olyanná is változtatja az embert, hogy az élete is olyanná válik. Úgy gondolja, hogy a követ le tudja egy kicsit küzdeni. Akkor az belülről egy kicsit megkeményedik. Na persze korántsem így van, mert aztán később rájön az ember, hogy a követ nem leküzdeni kell, hanem dialógust kell vele folytatni, mert éppen ez az az anyag, ami megtanítja az embert móresre, ez az, amelyik úgy tesz az emberrel, hogy na vigyázni, mert hogyha egy kicsit éppen erősebbnek mutatom magam, mint ő, akkor megbosszulja magát. Most tehát amikor ezt csináltam, akkor még nem volt ez a koncepcióm kialakulva és én csináltam egy-néhány ilyen szobrot, amik úgymond egyre szebbek voltak. Tehát, hogyha látta hozzáértő ember, azt mondta, hogy hát: „ez tényleg milyen szép!" Aztán jött egyszer egy szobrász, aki később jó barátom lett a Csutoros Sándor, aki először megdicsért, hogy ezek szép szobrok, csak egyáltalán tudom-e, hogy miért csinálom ezeket. Tehát, hogy van-e valami vezérelvem, van-e valami szellemi orientációm, ami összefogja a dolgot.

V. Gy. – Téged ez a kérdés megdöbbentett.

K. S. – Ez mondjuk egy fél éve agyonvágott. Az első szobraim vaskos Dózsa-szerű fejek voltak. Az volt a levegőben. Ugyanis Kósa akkor csinálta az Ítélet filmjét, meg Szerváciusz akkor faragta azt a gyönyörű Dózsa-fejet. Ezek mind ihlették az embert. Ott van egy szobrom a polcon, aminek levertem a fejét, mert a szobrot utáltam, de a fejet megtartottam. Ez emlékeztet arra a Dózsa-fejre. Tehát oktalanul csináltam a szobrokat, afféle kicsit irodalmi vagy ideológiai ihletettségből. Sokat beszéltünk a Csutorossal. Azt mondta nekem, hogy ezek a formák nagyon szépek, gyönyörűek, de buták. Én kereshetem a szépet itt össze-vissza, akkor amikor nem tudom, hogy mivégre keresem. És akkor próbáltam magamban egy kicsit fogalmilag is meghatározni, hogy mi is a lényeg: ami miatt én ezt csináltam. Mik azok a környező dolgok, amik engem egyébként is izgatnak. Végül is a szobrászattól függetlenül, mert a szemem állandóan azon volt, hogy a világban mi történik.

V. Gy. – Tulajdonképpen ebből születtek később a hajlított kőszobraid?

K. S. – Hát, lehetséges. Szóval biztos. Miután én autodidakta vagyok és miután úgy tartom, hogy ma már nem létezik igazán autodidakta, csak mások a mestereim, mint a hivatalos, az intézményes mesterek, ezért azt mondhatnám el, hogy a régi inasok módjára én tényleg sok embert körbejártam: Borsos Miklóst, akitől sok biztatást kaptam; említettem Csutorost, Bocz Gyula, aki szintén kiváló tehetségű szobrász és a kőmunkának nagy ismerője az is rengeteg irányba elvezetett. Szóval: nem tudok egy névsort felmondani, ez elég nehéz dolog.

Gy. V. – Yes, it is somehow a seed springing up from somewhere, striving upward; its peak or top is standing straight up.

S. K. – Yes, you may be influenced as well by knowing my later sculptures which possess in general an inner power effecting outward. Now then when I was working on this sculpture it was not yet clear for me that I wanted totalk about fighting between two powers. Rather I counted the sculpturing on its own being equivalent with the vitality I had chosen as an aim of my life – and this might be the very reason for which I had taken up plastic. On the other hand, though I always wanted to become a vital man, I decreptied in certain situations. I prefer sculpture to painting because sculpture possesses strength. Other artists used to call the sculptors butt in derision, bacause they are big, strong men who still play, partly because they fight against the material and elements.

Gy. V. – This is a physical power.

S. K. – Yes, it is. And certainly this power makes the man and his whole life similar to it. He thinks that he is able to defeat the stone and thus it will become a bit hard inside. Of course it does not hold true at all. One has to realize that the stone is not to be defeated rather to have a dialogue with because this is the very material which teaches one a lesson, which warns you of being cautious. Because if I show myself just a little bit stronger than the stone is, it will bring its own punishment. Well then when I made this piece I had not yet this conception been matured, just I made some similar sculptures which were, so to say, getting nicer. When a connoisseur saw them he said: they are really nice! Then once a sculptor came, Sándor Csutoros – later we became friends – who praised me at first. Then asked me wether I knew why I was doing these sculptures. That is; did I have any guiding principle, any intellectual orientation which gathers up the things.

Gy. V. – You were astonished, were not you?

S. K. – I was stroken dead for about half a year. My first sculptures had been massive heads all resembling Dózsa. That was in the air. It was when Kósa was shooting his film "Judgement" and Szervátiusz carved the beautiful head of Dózsa. They all inspired me. There is a sculpture of mine on the self. I have beaten down its head. I hated the sculpture but I have kept the head since it resembles me that head of Dózsa. Well, I was making sculptures unreasonably, a little bit inspired by literature and ideology. We had a lot of talks with Csutoros. He told me that these forms were very nice and beautiful, but stupid. I may search for beautiful here and there all in vain if I do not know to what end? Then I tried to conceptually define the essence, my purposes: those things in my surroundings which excite me. After all it was independent of sculpturing as far as I always followed the events going on in the world.

Gy. V. – Actually your inflected stone sculptures were born from this period.

S. K. – Well, maybe. Certainly. Inasmuch as I am self-educated and I consider that there exist no real autodidacts today, just I have had other masters than those of the officials and institutionals. So I can tell that I really went round a couple of people like apprentices in the old times. I have got a lot of encouragements from Miklós Borsos, already mentioned Csutoros, then Gyula Bocz, also an excellent sculptor and a master of stone. He also has led me into several directions. It would be rather difficult to list them all.

Hajlítás I. 1974.
fekete márvány, 16x36x26 cm

V. Gy. – Azt mondtad, hogy a Csutoros-féle trauma következtében elkezdted keresni a tulajdonképpeni problémát. Ez a tépelődés mire vezetett!

K. S. – Úgy mondhatnám, hogy szinte láthatatlan módon hatnak különböző erők az emberre. Tehát magamra, társadalomra, aminek egyszerűen csak a következményét látja az ember. Nem tudja mi történt, honnan jött. Van egy ok és egy okozati kapcsolat és ebből a kapcsolatból elég az egyiket látni ahhoz, hogy az ember kitalálja magának a másikat. Ezt nagyon szereti is kitalálni. Hogy mi volt, miként történtek. dolgok, ez meg az. Abban az időben egy olyan házban laktam, amelyiket akkor építettek át vagy tataroztak. Én egy kicsit amolyan komiszságból, vagy viccből, vagy miből, három gerendát nekitámasztottam az oldalának és hallgatóztam, hogy mit mondanak az arra járó-kelők. Hát mit mondtak: nyilván azt, hogy most építették föl és már dűl ki a fala. Pedig ezt a fát úgy is nekitámaszthattam volna, hogy elfáradtam, aztán nekidöntöttem, nem vittem tovább.

V. Gy. – Hát igen. ezek tulajdonképpen sztereotipiák.

K. S. – De ebben élünk. Lényeg az, hogy egy statikus pillanatnyi állapotot látok, amiről időben és történetben következtetéseket tudok összeállítani. Beszéltem egy emberrel, aki számomra igen sokat jelentett, akit az én véleményem szerint indokolatlanul meghurcoltak, rövid időre. Kiderült az ártatlansága és haza került. Csináltam egy kis szobrot, a vele való beszélgetések emlékére. Egy korong, egy tárcsa, amin jobbról balról egy beütés van. Akár mint egy bilincsnek a helye, tehát a bilincset leveszik a kézről, de marad a nyomódás.

Gy. V. – You told me that began to search for the actual problem following the trauma caused by Csutoros. Where has this meditation led after all?

S. K. – I may say that several forces influence the man, me and the society, in an almost invisible way. And he can realize only the consequences. He does not know what has happened, from where he has came. There is a relation of cause and effect and to see one of them is enough for finding out the others. And the man likes to do so very much. To find out what has happened, how the things has been going on. That time I was living in a house the reconstruction of which just had been finished. And I leaned three beams against the wall, just for fun and listened to the passers by. What do they say? It was no doubt that they would say: "Here is a house, its reconstruction hardly has been finished and the walls are already falling." Though these beams could have been put ther only because I got tired and did not want to carry them further.

Gy. V. – Well, these are actually stereotypies.

S. K. – Yes, but we live among stereotypies. The point is that I see a static, temporary state from which I can draw consequences in time and history. I had a conversation with a man who ment a lot to me. He was slandered for a short time without any reason, as to me. He later proved to be innocent and managed to get home. I made a small sculpture in the memory of conversations with him. It is a wheel or disk with a break in on both right- and left-hand side like spaces for shackles. Shackles may be taken off the hands but they leave their inprint.

Összetartás 1981.
zöld mészkő, vas, 37x59x37 cm

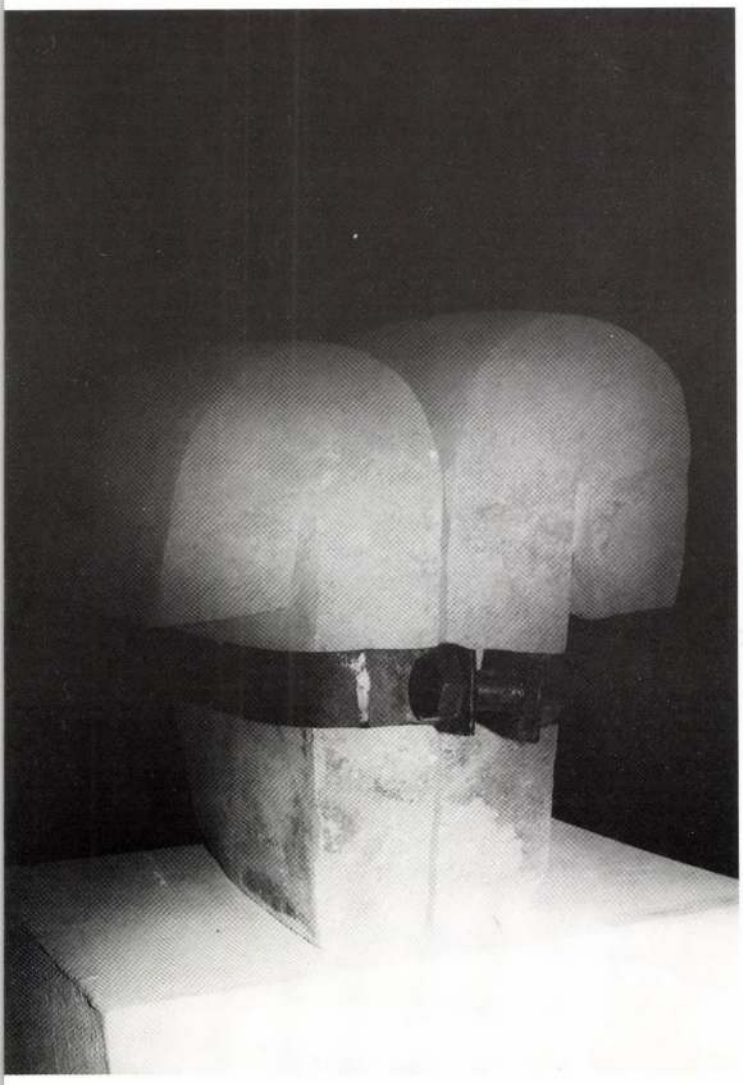

Fényes kaloda I. 1981.
fehér márvány, krómacél

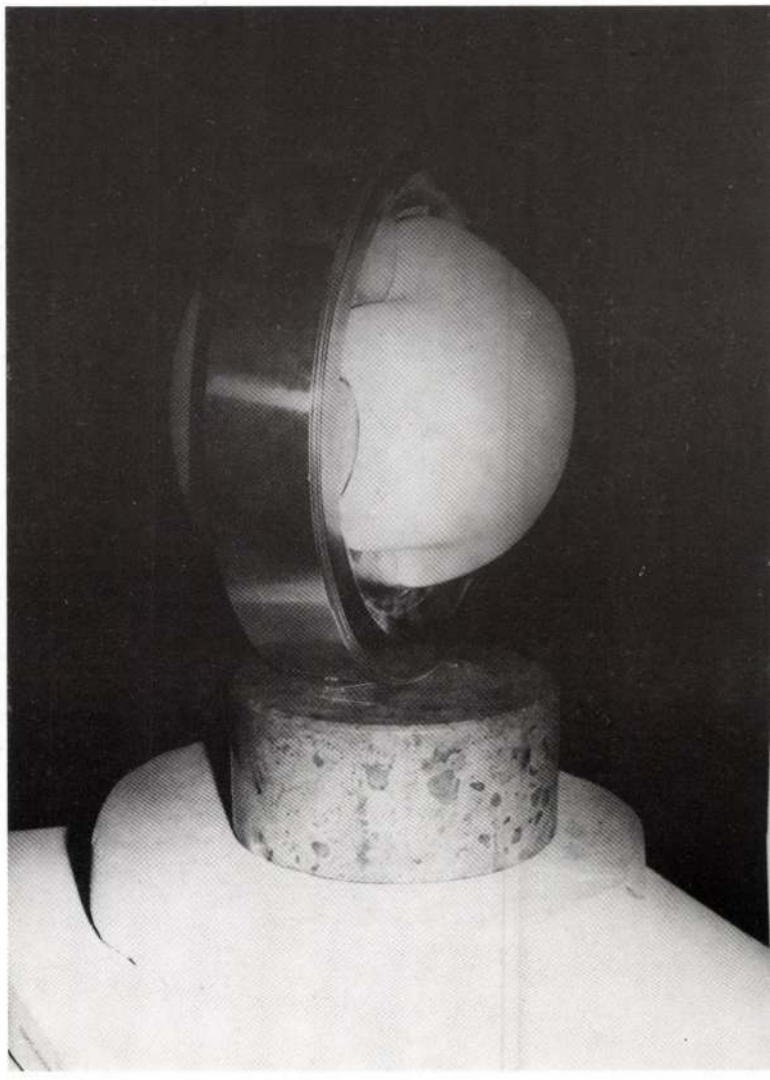

V. Gy. – Aki a szobrot nézi, ezt a kőszobrot, az menten az okokat kell hogy kutassa.

K. S. – Hát, nyilvánvalóan nem gondol arra, hogy itt egy bilincs készült. Vádolható vagyok azért, hogy nagyon szubjektívek ezek a jelek amiket én elhelyezek, mégis azt gondolom, hogy itt egy feszülő kiegyensúlyozott tárcsán ha két horpadást okozok, akkor mások is megértik, hogy azt behorpasztották. Állandóan tapasztaltam, olyan dolgokat, hogy az ellentétes erők milyen módon vannak harcban egymással és pillanatnyilag mindig milyen kilátástalan, hogy melyik kerekedik felül. Ugyanakkor valamikor a kezembe került Marxnak valamelyik könyvéből egy olyan rész, amiből azt olvastam ki, hogy minden forma vagy minden ami létrejött, az megtagadja és eltiporja azt, ami létrehozta. Az evolúcióban nem szokták kimutatni azt a tragédiát, amit a létrehozó, tehát az előző fok elszenved. A filozófiának nem dolga, hogy elmondja: micsoda keserűség az egy anyának, hogy ellene fordul a fia. Bizony, mert új életet alapít és az új életéhez már nem tartozik. A szülő pedig mégiscsak úgy gondolja el, hogy egy kicsit a gyerek olyan, mint a takarékpénztár, hogy beraktam, aztán majd viszszakapom mikor öreg leszek. Na most: ezért kezdtek érdekelni az átmeneti formák. Ezek az alapvető formák, amik a szobrászatban esetleg geometriainak tűnnek. Mondjuk: a hasáb. A hasáb az egy szigorú stabil forma. Ennek az ellentéteként hadd állítsam a gömböt. A gömb az egy olyan forma, amelyik teljesen szabadon gurul, talán pattog ha kell, repül, száll és tulajdonképpen egyik pontját sem lehet meghatározni. A gömb amig gömb marad, tiszta gömb, addig a világ legszabadabb formája. Egy olyan hasábot csináltam, amiben tulajdonképpen benne van egy gömb. Egy gömb feszíti széjjel.

V. Gy. – Az erők harca rettenetesen feszülten jelenik meg. Itt van egy kinagyított nagy fénykép. Ez az a szobor. Ez kint van Villányban, ugye?

K. S. – Igen. A villányi művésztelepen van ez a szobor.

V. Gy. – Ezt a szobrot lehet látni a képzőművészet iskolája című kötetben.

K. S. – Igen. Ez volt az első amiben azt hiszem megvilágosodott bennem az út, hogy két erőt kell mindig ütköztetni ahhoz, hogy abból szobor legyen. Érdekes, hogy ezt a szobrot például sokan nevezték, nőnek, terhes asszonynak, de mondtak ilyet, hogy terhes hasáb, vagy az oszlop amelyik lenyeli a gömböt. És ehhez hasonlókat. Valaki, aki ott járt a villányi telepen biztatott is rá, hogy ennek csináljam meg a folytatását, de én egyelőre nem tudok hozzákezdeni. Ő arra gondolt, hogy nyissam meg a hasábot, hogy a gömb tere megmutatkozzon belőle. De én azt gondolom, hogy ezzel a szoborral pont azt a fázist kaptam el, amelyben az összes többi benne van. Attól kezdve, hogy a hasáb még maga van, és a gömb még sehol. Nem szükséges, hogy elmagyarázzam: ez esetleg kifeszítheti a hasábot, ez a gömb. Biztos vagyok benne, hogy ilyen szobrokat kéne csinálni. Nagyon unom is azokat a kortársművészetben megjelenő folyamatábra-szerű dolgokat, amelyek a szobor időtlenségét úgy akarják leküzdeni, hogy különböző időállapotokat tükröző fázisokat közölnek az emberrel. Aki nem tudja megfogalmazni egyetlen fázisban, az nagyon indokolja meg, hogy miért csinál több fázist.

V. Gy. – Igen. Egyébként van itt éppen egy karikatúra-sorozatod. Azt hiszem most vagyunk a hajlított szobraidnál. Többször odakanyarodtunk már ezekhez, nehezen beszélve róla talán.

K. S. – Ez egy kicsit veszélyes terület számomra is, meg azok számára is, akik megítélik. Akkor, amikor a köveket olyanná alakítom, minthogyha ilyen hajlított vasak lennének, akkor beleütközök az anyagszerűségnek egy olyan kritériumába, amit mindigis kötelessége volt értelmeznie a szobrásznak.

Gy. V. – Seeing this sculpture one has to inquire about the causes.

S. K. – Obviously nobody would think that shackles were made here. I might be accused of my marks being too subjective, however I think that if I cause two dents here on an expansive, enbalanced disk it will be clear for others too that the disk has been dented. I always perceived how the opposite forces fight against each other and how hopeless it seems to be at moments. Once I happened to read a part of a work by Marx who says that every form, everything what has been created denies and suppresses its creator. In the evolution it has never been displayed what tragedy is suffered by the creator that is by the foregoing degree. It is not up to the philosophy to describe what a distress may be suffered by a mother whose son turns against her. Oh yes, because he establishes a new life in which his mother has no place any more. The parents may however think of their child a bit like a savingsbank: I have invested and I will get it back when growing old. Well, that is why I got interested in transitional forms. These are the basical forms which may seem to be geometrical ones in plastic art. Let's take a prism. The prism is a strict stable form. Its opposite may be the sphere. The sphere is a form which is able to roll freely, leap and fly if necessary, but actually it is impossible to specify any point of it. The sphere is the freest form in the world until remaining a pure sphere. I have made a prism which actually contains a sphere. This prism is forced apart by sphere.

Gy. V. – The fight of forces has got a fright fully tense appearance. Here is a blown up photograph of a sculpture. It is found in Villány, isn't it?

S. K. – Yes, in the colony of artists in Villány.

Gy. V. – This sculpture can bee seen in the book "The school of fine arts", too.

S. K. – Yes. This was my first work through which, I think, it became clear for me that I always have to get two forces to clash when creating a sculpture. It is interesting that many called this sculpture a woman, a pregnant woman, or even a pregnant prism, or a colum swallowing a sphere and so on. Somebody in the colony encouraged me to produce following pieces to it, but I can't set to it at the moment. His idea was that I should open the prism so that the space of the sphere could appear. But I think that through this sculpture I could catch the very stage which contains all the others beginning from that point when the prism is yet alone and the sphere is nowhere. It is not necessary to explain: this sphere may force apart the prism. I am sure that such kinds of sculptures should have to made. I am fed up with those process-diagramlike things in the contemporary art which want to overcome the timelessness of the sculpture by presenting several stages to illustrate different time states. He, who is not able to express himself in a single stage has to give account very seriously for making more stages.

Gy. V. – Yes. Otherwise, here is a sequence of cartoons made by you. I think we have came to your inflected sculptures. We have referred to them already several times but maybe it is difficult to speak about them.

S. K. – It is a little bit dangereous area for me and also for those who want to judge it. When forming the stone into shapes similar to inflected iron I meet a criterium of materiality which always represented an interpretational obligation for the sculptor.

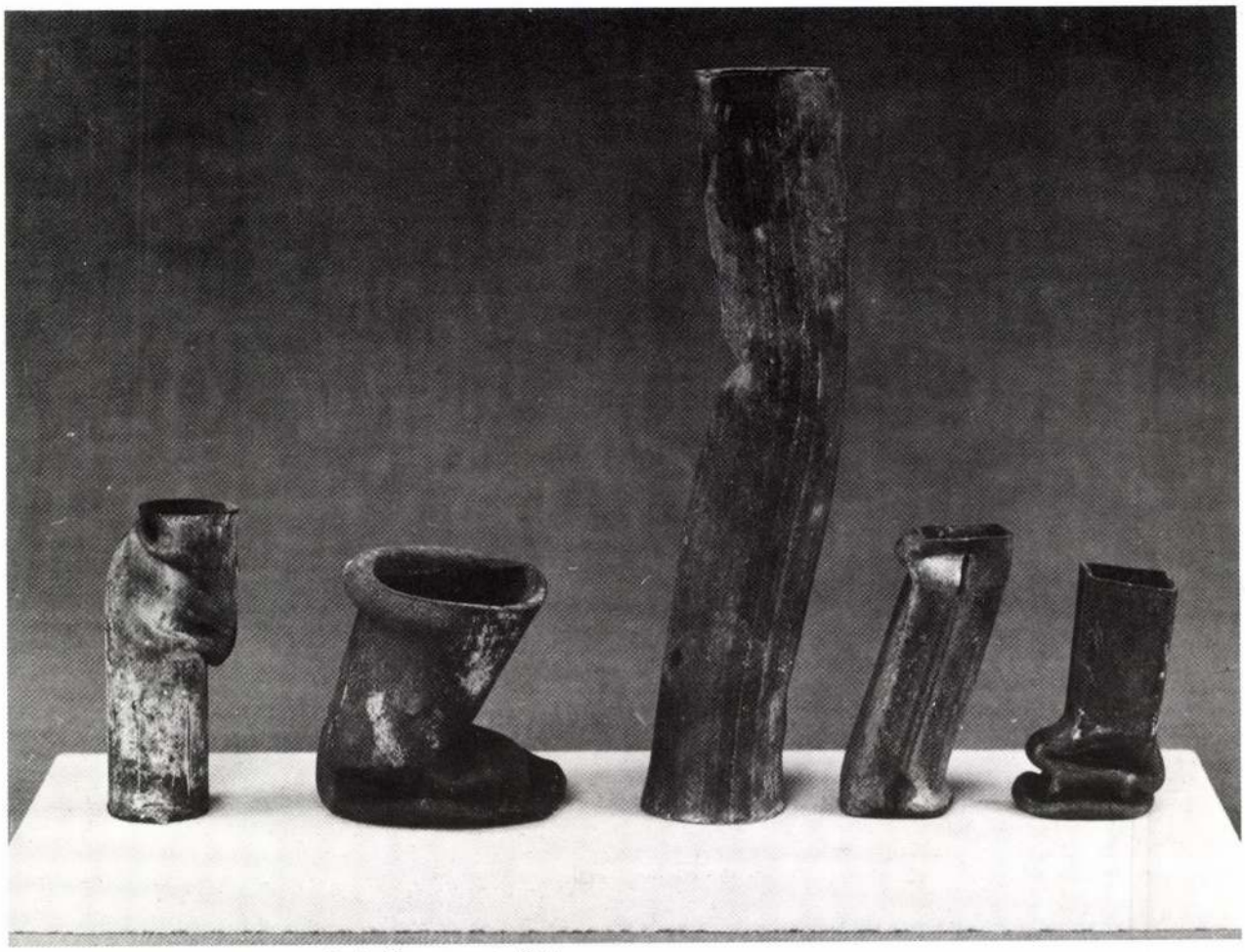

Terhelés csoport 1977.
vas, 5 db, 14,5–16 cm, ⌀ 2,5–3,5 cm

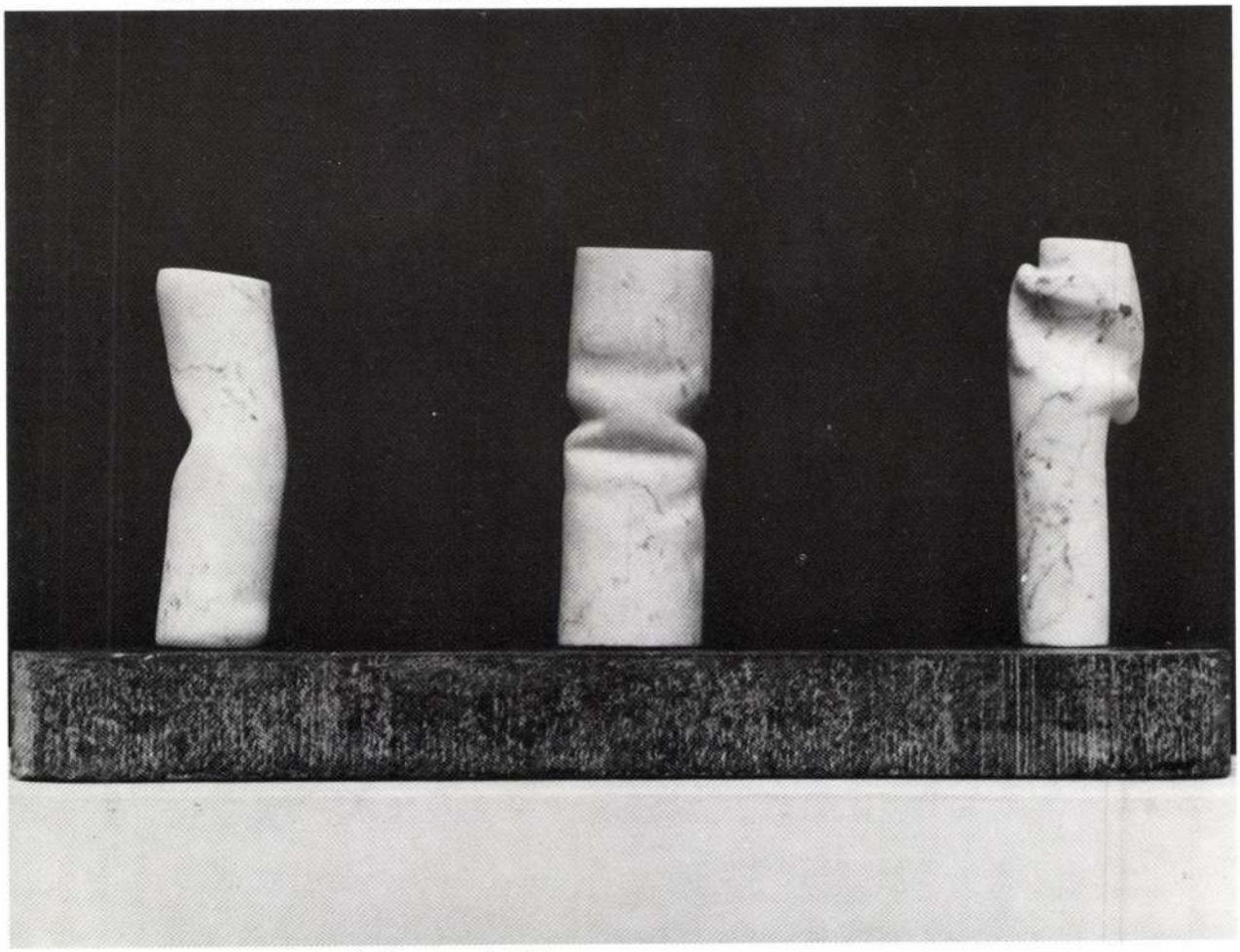

Terhelés csoport 1977.
fehér márvány, 3 db, 14,5–16 cm, ⌀ 2,5–3,5 cm

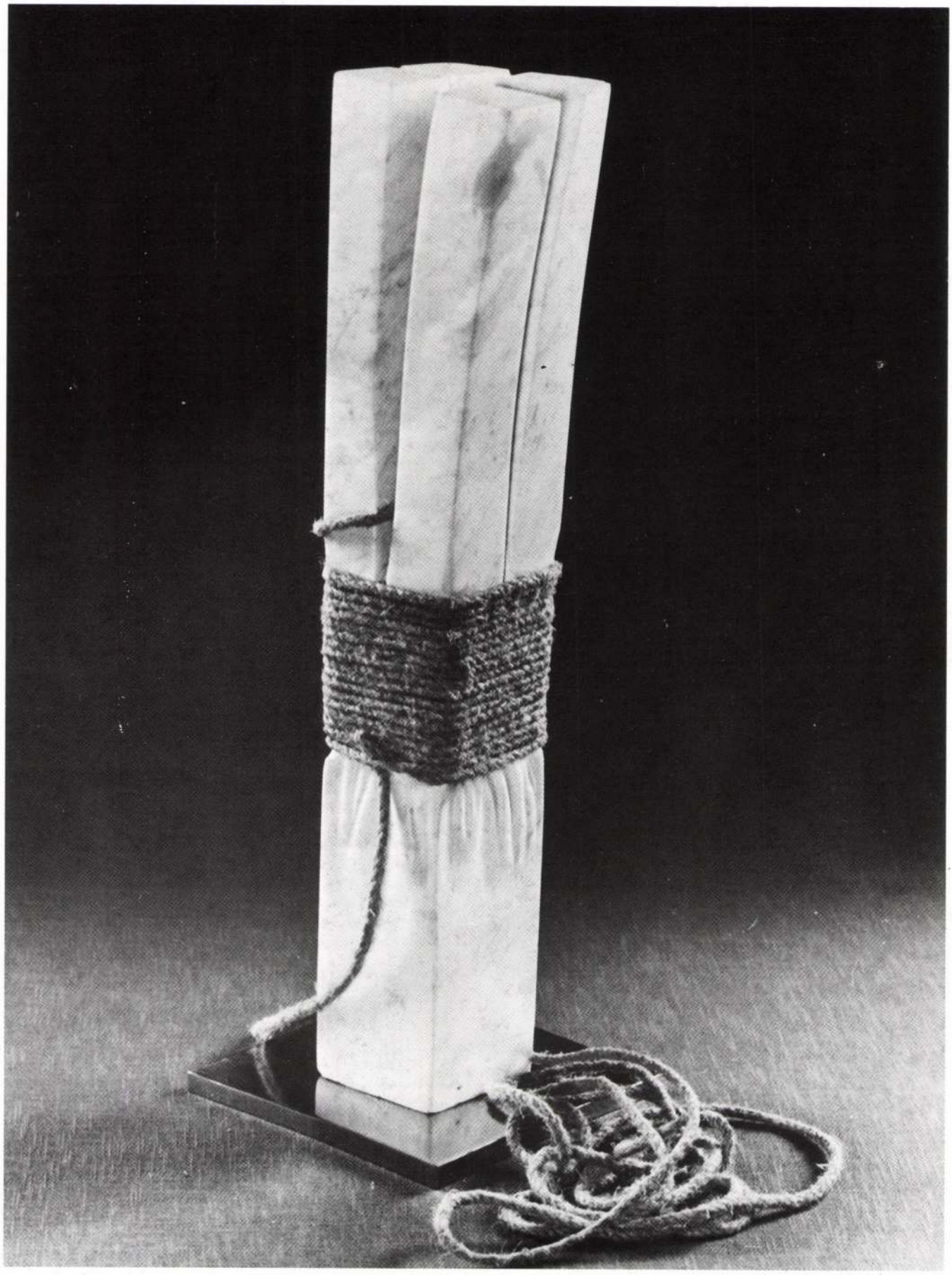

Mi mindig együtt 1981.
fehér márvány, kötél, 60x20 cm

V. Gy. – A márványt hajlítani: egy nemlétező dolog.

K. S. – Igen, de akkor miért akarom én hajlítani? Nem azért akarom én hajlítani, hogy egy bűvészmutatványt hajtsak végre.

V. Gy. – Szó sincs hajlításról, természetesen. Talán érzékeltetnünk kellene, hogy itt miről is van szó.

K. S. – Kezdetben a hajlítások olyanok voltak, hogy egyszerűen fogtam egy követ egy vágókoronggal bevágtam egy csíkot. Akkor ez úgy néz ki, mint egy U alak. Azután a kockának a szélét leköszörültem...

V. Gy. – Mintha egy sík lapot behajlítottak volna U alakban.

K. S. – ... Az ilyenfajta dolog inkább arra emlékeztet – az ember arra gondol –, hogy itt már kifaragtam a belsejét. De ezt a hagyományos módszerekkel kifaragni nem lehet. Tehát vésővel nem lehet, hiszen félcentis nyílások vannak. Sokszor csak a vágókoronggal lehet kivágni és csiszolni.

V. Gy. – Tehát ezt csak megfelelő technikával lehet csinálni?

K. S. – Igen. Ezt ennek a századnak a technikájával lehet. Pontosan amikor ezt az U alakot csináltam betoppant évek óta nem látott Csutoros barátom. Azt mondta: „Meg vagy őrülve, mit csinálsz? Satuban behajtod és meglesz; Na nem a követ, hanem a vasat." Mondom: „Pajtás! Csakhogy én ezt kőből csinálom." „Na és" – azt mondja. Mondom: És... !! „Végül mire jó ez? Mondom valakinek, hogy „Jó napot kívánok! Meghajlott a kő!" Erre azt mondják, hogy „Tessék szíves egy kicsit arrébb menni, mert itt nem érünk rá bolondokkal tárgyalni." De, ha egy költő leirja egy versben ezt a tényt, akkor az elfogadható. A kettő között ég és föld különbség van. Pontosan azáltal, hogy egy másik közegbe emelték át a dolgot.

V. Gy. – Olyan tulajdonságokkal ruházod fel a követ, ami nincs neki.

K. S. – Az ember megmutatja, hogy azt is lehet. Megint oda kell visszakanyarodnunk, hogy ebben az időben a szobrászati mintaképeimet nem a korábbi szobrászatokból próbáltam meríteni, hanem abból a társadalmi valóságból amiben éltem. Tehát, hogy megmutassam azt, hogy semmi nem marad az eredeti állapotában. Mindenkit érnek sérülések, hajlítások. Nyilvánvaló, hogy a benne levő jelzések ezeket a benne levő emberi hajlásokat tükröznék. Mondhatnák azt, hogy miért nem csinálok meg egy emberi figurát görnyedtnek, öregnek, fiatalnak, ficánkolónak. Erre azt tudom válaszolni: az a tapasztalatom, hogy az ábrázoló jellegű szobrokból az emberek sokszor nem azt következtetik, amiért azt a szobrász létrehozta, hanem megnézik, hogy a szeme, szája a helyén van-e, meg az orra és azt mondják: Egész jól megcsinálta ezeket! Tehát a Michelangelo rabszolga szobraiban is azt nézik, hogy milyen izmosak. Holott arról van szó, hogy az az erő. Ott is az erőről van szó, ami elmozdít valamit. Az emberek általában a dolognak a témáját nézik. A téma a dolog legkülsőbb formája. Anya gyermekével. Akkor az ember beindítja magában az anya-gyermek gondolathoz fűződő kapcsolatát. És akkor az lesz a szoborból, amit ő akar. Például Michelangelo anya- és gyermekszobrai között egyetlen olyan szobrot sem lehet látni, aki olyan nagyon melegen fogná a gyermekét. Azt állítom: az átlag-nézők zöme nem veszi észre, hogy a gyermek majd kiugrik a kezéből és ezt a Madonna fapofával nézi. Azt, hogy Henry Moore-nál a családszobrokon az anya, apa és gyerek kapcsolatában, a két ember ellentéte látszik és szinte tépik ki egymás kezéből a gyereket. Mintha a gyerek a túsz volna. Ezt sem nézik ki belőle. Szent család és kész. Mondom, arra gondoltam, hogyha én olyan dolgot végzek a kővel, amit a kővel elvileg nem lehet, ami ellentétes az anyagról tudott összes ismeretünkkel, akkor az ember elhagyja ezt az anyagot és akkor kezd figyelni arra, hogy miről is van szó. Nem úgy gondolom, hogy

Gy. V. – To inflect marble – it is a nonexisting thing.

S. K. – Yes, but if it is so, why do I want to iflect it? I am not up to conjure by inflecting stones.

Gy. V. – Naturally, it is not an infection at all. Perhaps we should make it clear what it is about.

S. K. – In the beginning I simply took a stone and made a stripe in it with the cutting wheel. Then it looked like an U shape. Then I grinded off the edges of the cube..

Gy. V. – It looked like a plane sheet inflected into an U shape.

S. K. – ... Things of this kind rather resemble me that I have already carved out the inner part of it. But to carve it with traditional means is impossible. Let's take a chisel, as far as we have openings here of each half centimeter. Often it can be cut out and polish only by cutting wheel.

Gy. V. – So it needs a special technology.

S. K. – Yes, only the technology of our century makes it possible. Just when I was working on this U shape my friend Csutoros dropped in and said to me: Are you crazy? what are you doing? Inflect it in a vice and will be done; of course not the stone but the iron. I told him: "O.K. mate. But I make it from stone!" "And what" – he sais. I say: "And...!!" What is it all for? I say to somebody: "Good morning! The stone has got inflected!" And he: "Please go away, I have no time for fools." But the same fact when described by a poet in his poem is acceptable. Nevertheless they are different as chalk and cheese by the very fact that the whole thing was transfered into another substance.

Gy. V. – You endowe the stone with a nature it has not.

S. K. – Somebody shows that it is also possible. I have to refer to what I've already mentioned. That time I borrowed my ideas concerning plastic not from earlier plastic art but from the social reality in which I lived. I did so as I wanted to show that nothing was left in its original state. We are all liable to incjuires, submissions. It goes without saying that immanent signals are to reflect the immanent human submissions. The question may be put to me why I do not make human figures stooped, old, young, frisky. My possible answer is: as to my experience people often do not see the reason for which a sculpture has been created. They are just to control whether the eyes, mouth and nose are on their right place and then they can say: Yes, it is rather well-done! They admire Michelangelo's slaves just because they are so muscular. But the point is the strength itself. There appears the power which removes something. People generally look for the theme. The theme is the most exterior form of a thing. Mother with child. One sets his mother-child assotiations in action. Thus the sculpture will become the very thing according to his willing. Let's take the mother and child sculptures by Michelangelo. Hardly any of them is a mother holding her child warmly in her hands. I can declare that most of the average viewers do not even notice that the child is likely to jump out of mother's hands while Madonna is looking with a wooden face. Or think of the family sculptures by Henry Moore. They express an opposition between two men who seem to want to snatch the child from each other's hand. As if the child would be a hostage. Neither this nor that is perceived by people. Holy family and that's all. As I told you I had an idea that if I did something principally impossible with stone, something what is opposite to all our informations about material the people will leave the material and turn their attention to the point. I do not mean

Hajlítás 70-es évek közepe
fehér márvány, 18x14,5 cm

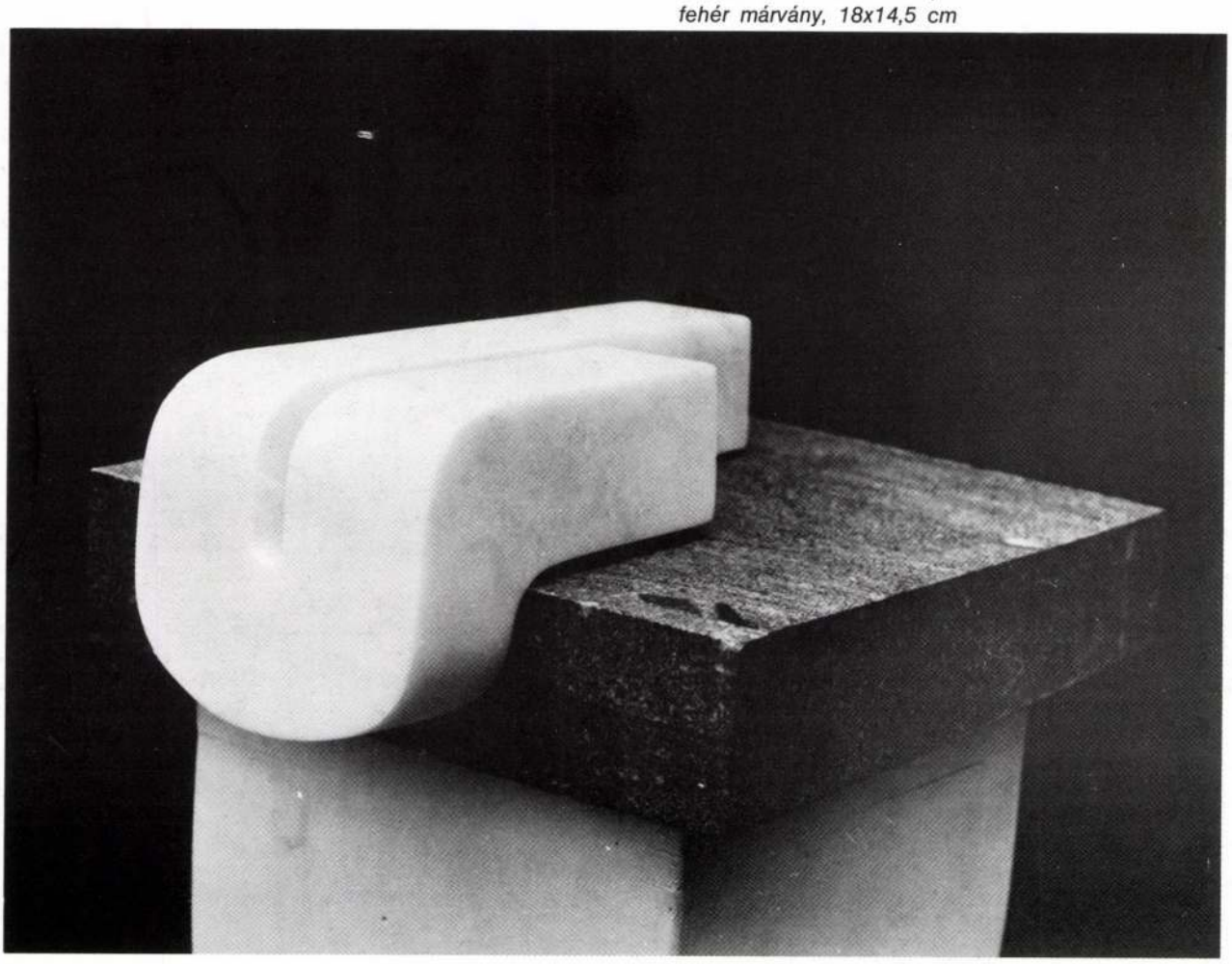

Bending 1977.
fehér márvány, 26x10x10 cm

ezek a hajlítások – az embereknek ezek az elhajlásai – ezek mindig tragikusok. Az ember ellent akar állni az erőnek és akkor minden erejével arra törekszik, hogy most ellenálljon. Ez egy nagy küzdelem. Van valamilyen erő, ami összehajlítja, összeroskasztja az embert. Ekkor azt mondja az ember, hogy tragikus dolog történt és ez egy kicsit olyan romantikus. De az ember azt is tudja már, hogy ezeknek a hajlításoknak sokszor elébe kell menni, hagynia kell magát, mert sokszor magától hajlik az ember. Anélkül, hogy szólnának neki. Sokszor ficánkol ezekben a hajlításokban az ember. Ezek az útjaink.

V. Gy. – Hazajöttünk a műteremből és végigjöttünk közben a falun. Pécsváradon, ahol laksz. Most itt vagyunk a nappali szobádban könyveid és néhány szobrod között. Említetted, hogy autodidaktaként lettél szobrász. Ez talán befolyásolta azt is, hogy a szakma hogyan fogadta amit megfogalmaztál odakint a műteremben.

K. S. – Nem tapasztaltam hosszú ideig ilyen megkülönböztetést, hogy sokan ne vettek volna be maguk közé, de hivatalosan mégis hosszú ideig nem voltam szobrász, mert akkor lesz valaki szobrász, hogyha a Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapjának tagja lesz. Ez a dolog engem hosszú évekig nem izgatott, de eljött egy pont, amikor ez már bizonyos akadályokat jelentett. Tehát egyszerűen: nem tudok gipszet kapni, nem tudok követ kapni, de a kiállításokon való részvételtől kezdve mindenben van egy ilyen megkülönböztetés. Egy idő után úgy gondoltam – mások ösztönzésére is –, hogy beadom a jelentkezésemet az Alapba. Öt szobrot be kellett vinni, amit egy zsüri megvizsgált. Én bevittem azokat a szobraimat, amelyeket kiállításon több helyen is bemutattam. Lezsüriztek. Kaptam egy ilyen véleményt, hogy a beküldött munkáimból nem állapítható meg az, hogy képes vagyok-e olyan feladatokra, amelyeket a figurális szobrászok csinálnak. Ezért kérik, hogy a központi műteremben, a kollektív műteremben Budapesten egy aktot mintázzak meg modell után, amit természetesen ők biztosítanak. Modellt is, anyagot

that these inflections – the man's submissions are always tragical. The man wants to stand againts the power so he concentrates all his strength on it. This is a big fighting. There is a certain power which, bows, breaks down the man. Then the man says: something tragical has happened, and it is a bit romantic. The man, however, already knows that he often has to go to meet these inflections and leave them to effect since the man often bows by himself. Without a word given to him. The man often frisks among these inflections. These are our ways.

Gy. V. – On our way from the studio home we crossed the village Pécsvárad where you live. Now we are in your living-room among your books and some of your sculptures. You have mentioned that you became a sculpture as an autodidact. This fact might have influenced the professional attitude to all what you told me out in the studio.

S. K. – I had not an experience of being discriminated or excluded by others for a long time, however I was not appreciated by the authorities for a long time. It is due to the fact that one becomes a sculptor only after getting the membership of the Art Foundation of Hungarian People's Republic. For several years I was not interested in it but than this fact began to cause a lot of troubles. I simply could not buy plaster, stone and I felt a certain discrimination not only in arranging exhibitions but everywhere. After a certain time, encouraged by others, I thought I would appeal for membership. I had to take in five sculptures which I had already displayed in several exhibitions. I was juried. Then I got the following opinion: it was not possible on the sculptures presented to the jury to decide whether I was able to undertake those tasks the figurative sculptors had to face. Therefore they asked me to sculp a nude in the central collective studio in Budapest. Naturally they would ensure a model and material as

Felhajlítás 1978.
fehér márvány, 13x48,5x12 cm

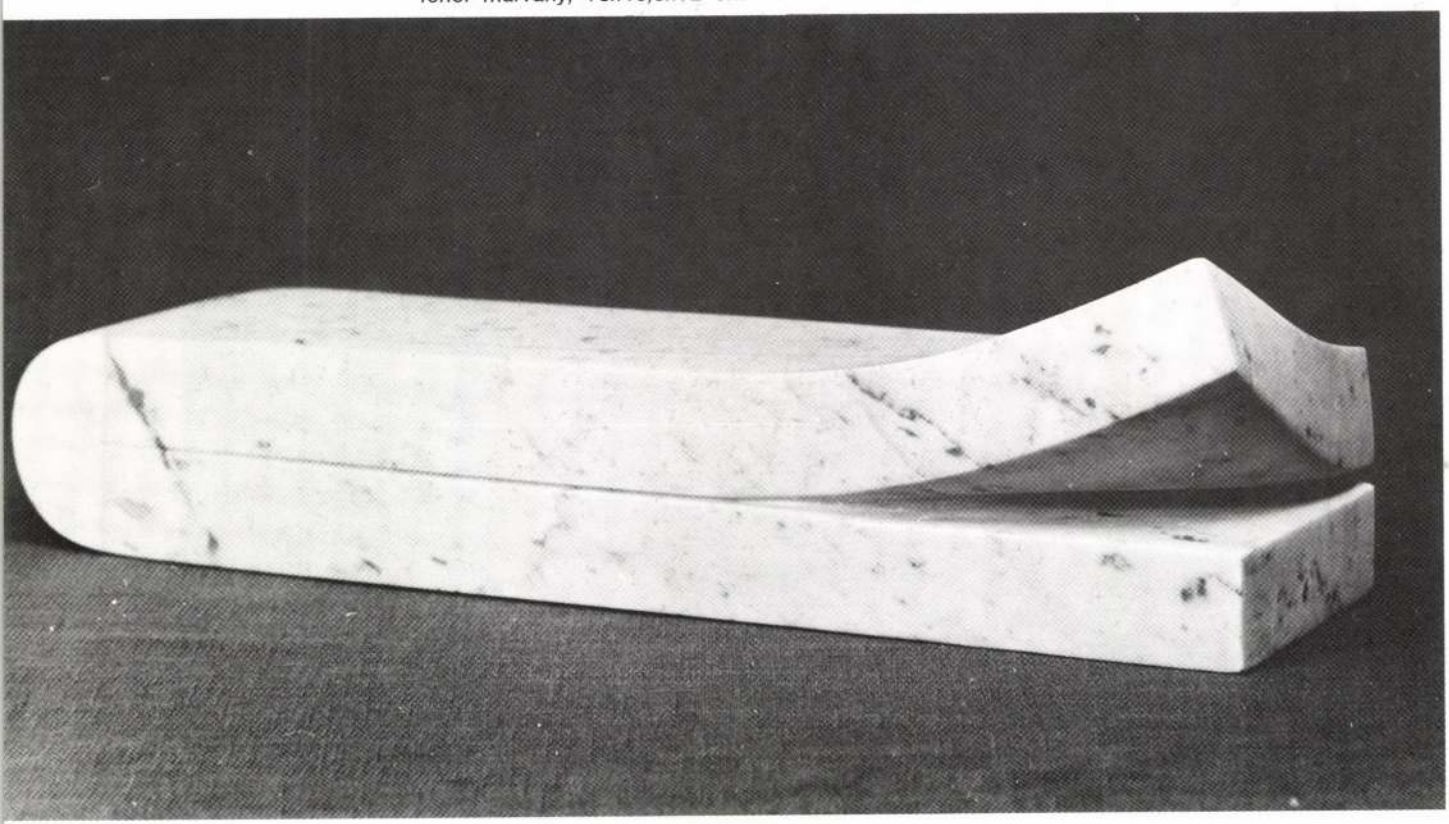

Hajlítás gömbbel
fehér márvány, 29x19x8 cm

is. Erre én írtam egy válaszlevelet, hogy méltánytalannak tartom azt, hogy egy újabb munkából ítéljék meg az alkalmasságomat, amikor eddig hat köztéri szobrom van, amit mindig zsűriztek, sőt állami vásárlások nyomán állami közgyűjteményben vannak szobraim. Na most; a levelemnek az volt a záradéka, hogy amennyiben az indokaim nem győzik meg Önöket, állok rendelkezésükre. Ezt az utolsó sort nem olvasták el két évig. Végül is behívtak és nekiláttam ennek az aktnak, – meg kell mondjam – nagy félelemmel, mert a figyelmem központjában nem ez állt, nem a figura. Nem ezt figyeltem meg eddig, hanem mindenfajta formát figyeltem, a hófúvástól a fakérgéig, de éppen nem az emberi alakon próbáltam a formaérzékemet kifejleszteni. Végül is: a vártnál jobban sikerült, az általam vártnál és a zsűri által vártnál is.

V. Gy. – Meg voltak győződve arról, hogy te ezt nem tudod megcsinálni?

K. S. – Nem tudom. Nem biztos, hogy meg voltak győződve. Én utólag értem, hogy miről van szó. Arról van szó, hogy ők arra gondoltak, hogy mindenki ne legyen ennek a csapatnak a tagja, akinek van egy normális gondolata plasztikában. Mert mi lesz, ha egyet mozdul az idő és hát ők ezt ahhoz mérik, hogy a kiinduló alap az, hogy valaki a hagyományos szobrászatban legalább eligazodjon. Az az egyetlen biztos pont. Végül is egyöntetűen a zsüri megszavazta a felvételemet. Érdekes volt a zsűrinek a vége. Többen gratuláltak. Azt mondták, hogy nőttem a szemükben, de volt olyan szobrász, aki megkérdezte, hogy na, most akkor valóban, megváltozott-e a szemléletem ezek után, vagy csak mímelem, vagy csak megcsinálom a szobrot? Legszívesebben elfutottam volna.

V. Gy. – Tehát meg akarták változtatni a szemléletedet?

K. S. – Nem. Nem ők. Csak egy emberről van szó. Az azt várta. Tudniillik – éppen emiatt féltem én az egész dologtól –, hogy én ezek után is olyan szobrot akarok csinálni, amit azelőtt csináltam, tehát az, hogy én az Alapnak a tagja lettem, ezzel a világon semmi nem változott. Én ugyanaz az ember vagyok, ugyanúgy gondolkodom. Régen is mindig kedvem volt időnként évenként egy-két-három ilyen figurális munkát megcsinálni, portrét vagy egész alakos figurát, vagy torzót is csináltam – amikor kedvem kerekedett hozzá –, de a gondolataim lényegét nem ebben a körzetben tudom kifejteni.

V. Gy. – Most amikor beszélgetünk éppen egy kiállításra készülsz a Nemzeti Galéria Műhely sorozatában. Egyéni kiállításod lesz, nem?

K. S. – Az én kiállításomnak van egy nagy nehézsége, ami miatt kénytelen vagyok izgulni. Az, hogy miután én vidéken élek, – és tudvalevő, hogy Magyarországon Budapesten történnek a dolgok –, szóval nem ismernek. Ha Budapesten élnék, akkor nem kellene ilyen kiállítást csinálnom, mert a tíz évvel ezelőtti dolgaimat a világ minden kincséért sem raknám ki, hanem mint egy műhely-kiállításon, csak a legfrissebbeket. Így viszont – miután úgy gondolom, hogy ott teljesen ismeretlen vagyok –, úgy kell összeszednem az anyagot, hogy mondjuk az anyag 70%-ával egy átfogó képet mutatni arról, hogy én mi vagyok és így csak 30%-ában tudom a legfrissebb, vagy éppen nyers, vagy még kialakulatlan dolgokat – bemutatni. Szóval, olyan dolgokat kell fölvállaljak, ami tízéves és esetleg poros. Számomra nem poros, csak én attól félek, hogy egy ilyen állandóan újra éhes közönség azt mondhatja: „jól van, ezt már ismerjük".

well. I replied in a letter that I felt it unfair to judge my abilities through a new work as I had already six sculptures in public places all having been juried. Furthermore I had sculptures in public collections bought by the state. Well then, my letter had a clause that in case my arguments were not enough to satisfy them I would be at their service. They did not read this last sentence for two years. Finally they called me in and I set to that nude. To tell the truth I was full of fear because until then I had been engaged in something else than figure. I had observed several kinds of forms from snow-drift to rind of tree but I had never tried to perfect my sense of form on human figure. After all the result was better than expected by myself and by the jury too.

Gy. V. – Were they convinced that you would not be able to do it?

S. K. I don't know. I am not sure they were convinced of it. After the event I understood their point of view. They do not want anyone who has a normal thought of plastic to become a member of their group. What will happen if the time turns while their only base for orientation is the traditional plastic art. That is the only safe point. After all, the jury adopted my admission without objection. It was interesting that at the end of the procedure some of them congratulated. They told me that I had grown in their estimation, but there was a sculptor who asked me whether I had really changed my attitude or it was just an imitation through this nude. I wished I could run away.

Gy. V. – So, they wanted to change your attitude.

S. K. – No, not they. Only one of them expected me to do. That is the very reason I was afraid of the whole thing. I want to make the same types of sculptures as before. The fact that I became a member of the Fundation has not changed anything at all. I remained the same man with same thoughts. I always used to feel inclined to make portraits or figures in full length, one-two-three in a year. But to express the essence of my thoughts I am able only through another substance.

Gy. V. – Just now you are preparing an exhibition in the Studio series of National Gallery. It will be a one-man show, won't be?

S. K. – My exhibition holds a big difficulty for which I cannot help it to be excited. Since I live in the country – and it is well-known that in Hungary things happen in Budapest – I am unknown. If I lived in Budapest I did not need to amount an exhibition like this. I wouldn't for all the world display my ten years old works, only the latest ones as if in a studio exhibition. But in the given case, supposing that I am totally unknown there, I have to collect let's say the 70% of the exhibition in order to provide an overall picture of myself. Thus only in the 30% of the collection I can show my recent, perhaps yet rough, unsettled works. Briefly, I have to take on ten years old and perhaps dusty things. They are not dusty for me, nevertheless I am afraid that an audience like this, always hungering for novelties, may say: "All right, the whole thing is already well-known."

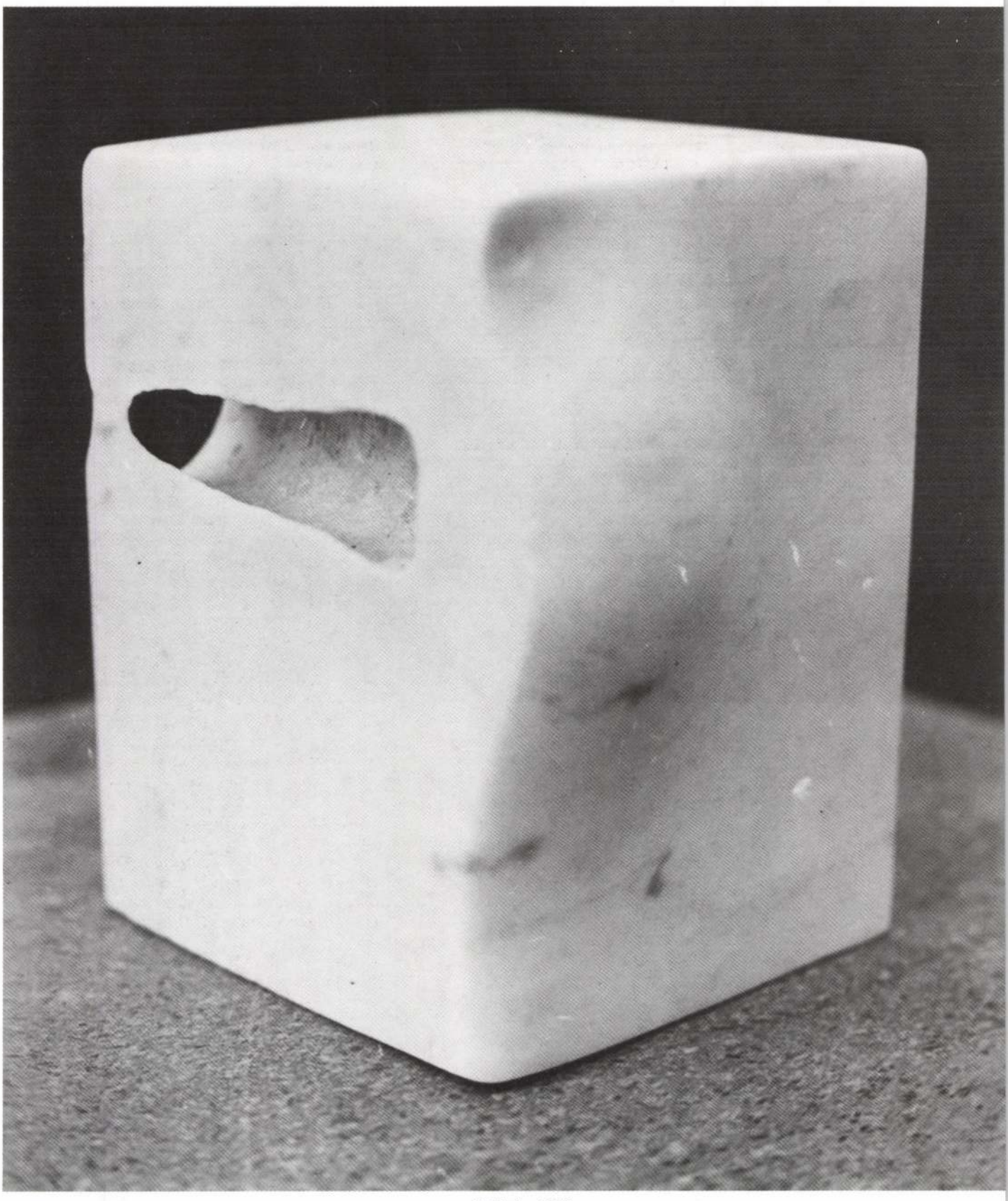

Belövés 1975.
fehér márvány, 12x10x9 cm
Pécs m. Város Tanácsának tulajdona

Túlterhelés II. 1977.
fekete márvány, 55 cm

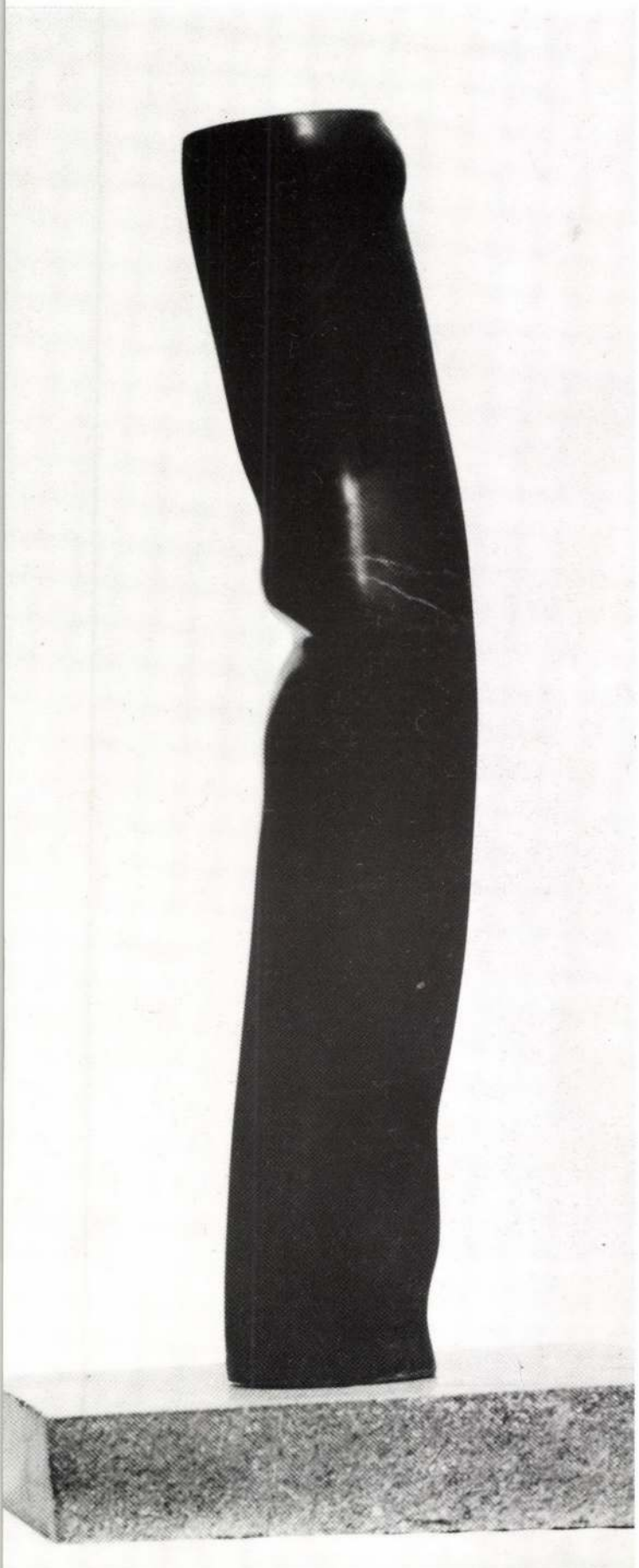

Hegedű 1977.
mahagóni és cseresznyefa, 59 cm

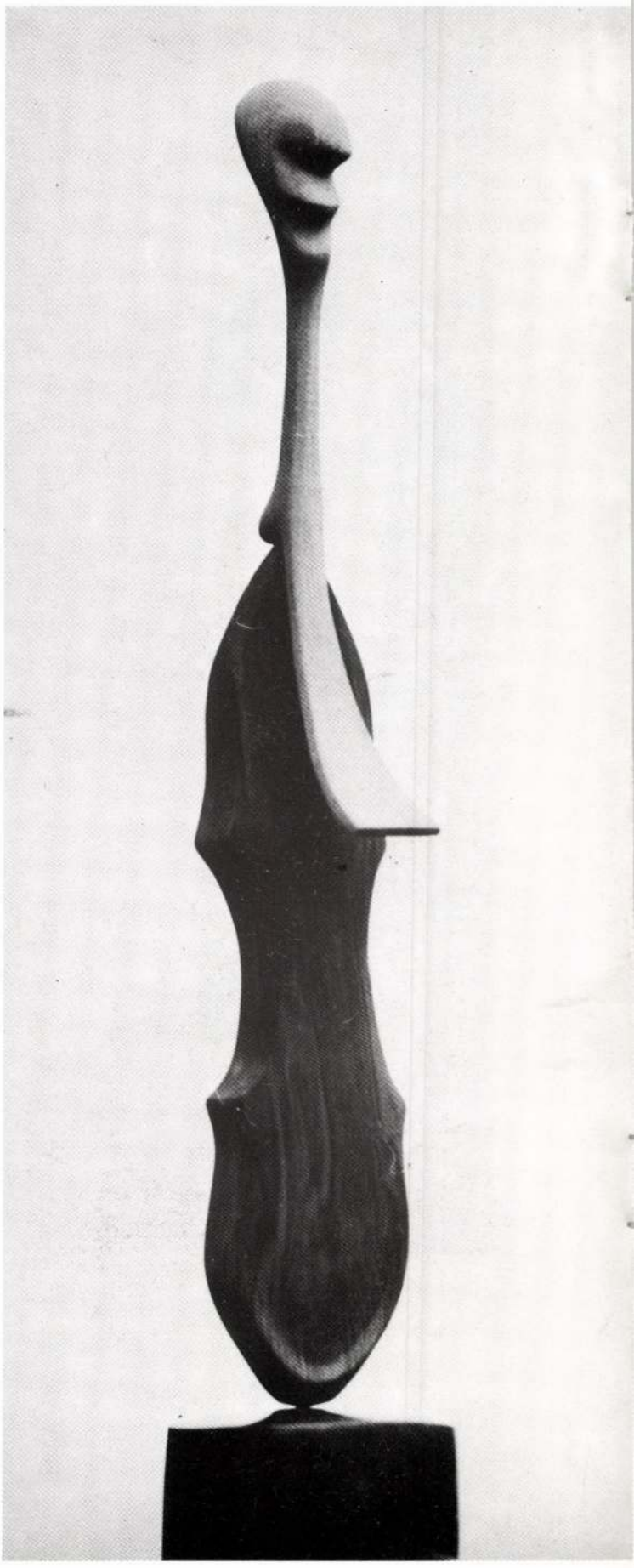

Fényes kaloda II. 1981.
fehér márvány, krómacél

Kígyós Sándor 1943. július 7-én született Debrecenben, pedagógus családban. A debreceni Tanítóképző Intézet népművelés–könyvtár szakát végezte el, majd a Kossuth Lajos Tudományegyetemre iratkozott be, ahol magyar nyelv és irodalom szakból szerzett középiskolai tanári oklevelet. Szakdolgozatát Babits esszéiről és irodalmi tanulmányairól írta.
1966-ban került Pécsváradra, a Pécsi Járási Művelődési Központba.
1970-től tagja volt a Villányi Szobrász Symposionnak.
Elhunyt 1984. október 30-án.

Kígyós Sándor kiállításai:

Pécs, 1970, 1975, 1977,
Gyula, 1976,
Szeged, 1977,
Magyar Nemzeti Galéria, 1982,
Balassagyarmat, 1982,
Dunaújváros, 1982,
Dombóvár, 1982,
Zalaszentgrót, 1982,
Miskolc, 1982,
Debrecen, 1983,
Hajdúnánás, 1983,
Hajdúszoboszló, 1983,
Berettyóújfalu, 1983.

Csoportos kiállítások:

Anyag és forma, Budapest, 1971,
Pécsi Műhely, 1972,
Kápolna-tárlat, 1972,
Balatonboglár, 1972,
Békéscsaba Galántai Györggyel, 1972,
Kisplasztikai Biennálé, Pécs, 1972, 1974, 1976, 1979,
Vajda Lajos Stúdió, Szentendre, 1975,
Artader, 1982,
Bilbao, 1982,
Neue Galerie, Graz, 1983.

Emlékkiállítás: Pécsi Galéria, 1985.

BIBLIOGRÁFIA

Aknai Tamás: – A meggyűrt márványszalag példázata. (Kígyós Sándor újabb szobrairól) = Művészet, 1977. 12. sz. 43–44. p.

Bebesi Károly: – Jubilál a pécsi Kisgaléria = D. Napló, 1975. okt. 9. 2. p. Kígyós Sándor kiállításáról.
– Kígyós Sándor = D. Napló, 1979. ápr. 1. 8. p.
– Szoboravatás. Kígyós Sándor új alkotása = D. Napló, 1978. szept. 20. 2. p. Kempeli c. szobrának átadása.
– Zenélő plasztika. Kígyós Sándor kiállítása a Kisgalériában = D. Napló, 1975. okt. 7. 2. p.

Bereczky Lóránd: – Megkésett jegyzetek = Művészet, 1977. 2. sz. 3–6. p. Kígyós Sándorról is.

Bodó László: – A Cserkúti Mezőgép műhelyéből = Hétfői D. Napló, 1984. ápr. 16. 6. p. Kígyós Sándor százhalombattai szobráról.
– A hét embere: Kígyós Sándor = Hétfői D. Napló, 1982. márc. 15. 4. p.
– A Reneszánsz olasz öntödében magyar szobrászok. = Hétfői D. Napló, 1980. okt. 6. 6. p.
Kígyós Sándor római tanulmányútjáról.

Bükkösdi László: – Négy szobrász. = Művészet, 1973. 9. sz. 26. p. Kígyós Sándorról is.

Elis, Ingeborg: – Magyar vendégművészek Grazban. = Kleine Zeitung Ausztria, 1983. jan. 23. Kígyós Sándorról is.

Földessy Dénes: – Harangkoncert Pécsváradon. = M. Ifjúság, 1977. 31. sz. 4. p.
Székely Iván harangjátéka K. S. hangzószobrára.

Gállos Orsolya: – Római beszélgetések Amerigo Tottal. = D. Napló, 1984. aug. 19. Interjú Kígyós Sándorral.

Hajdú György: – Mitől hajlik a kő? Küzdelem az új formákért. = Mezőgép a Mecsek alján, 1976. dec.

Heininger, Gudrun: – Kortárs művészet Pécs–Baranyából. = Wahrheit Ausztria, 1983. febr. 17.
Kígyós Sándorról is.

Kalocsai Tibor: – Térplasztika a Zánkai Úttörővárosnak. = Mezőgép a Mecsek alján, 1979, 5. sz. 1. p.

Keserű Katalin: – Méltatás és dokumentum. (Kígyós Sándor szobrairól). = Művészet, 1986. 2. sz. 8–16. p.

Kovács Péter: – „Kakukktojás a tartályok között." Szobrot hegesztett a brigád. = Népszava, 1978. júl. 19. 5. p.

(P. sz. e.: – Kígyós Sándor kiállítása. = M. Ifjúság, 1982. 19. sz. 4. p.

Proszka László: – Kígyós Sándor kiálítása. = D. Napló, 1977. nov. 16. 2. p.
– „A kő megbabonázott". Villáminterjú Kígyós Sándorral. = D. Napló, 1977. nov. 13. 11. p.

Rideg Gábor: – Villány másfél évtizede. = Művészet, 1982. 7. sz. 4–7. p. Kígyós Sándorról is.

Sümegi György: – Idekint és odabent. Beszélgetés Amerigo Tot szobrászművésszel. = Forrás, 1982. 7. sz. 81–87. p.
Utalások Kígyós Sándorral való kapcsolatára.

Székely András: – A pécsi Műhely. Beszélgetés Kígyós Sándorral. = Új Tükör, 1982. 22. sz. 27. p.

Szücs Julianna: – Villány és Nagyatád, 1976. = Népszabadság, 1976. okt. 15. 7. p.

Török Katalin: – Műalkotások – műanyagból. = Film Színház Muzsika, 1979. 37. sz. 24–25. p.
A televízió Műhelytitkok sorozatának készítéséről.

Madár 1970.
siklósi sárga márvány, 115x60x45 cm, Villány

Betonszalag (Kempeli) 1978.
vasbeton, 400x270x26 cm, Pécs, Rókus u.

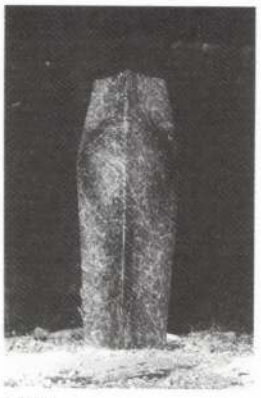

Gömb–Hasáb 1973.
zuhányai zöld márvány, 202x67x67 cm

Kitörés 1972
nagyharsányi márvány, réz, zöld mészkő, 90x53x44 cm

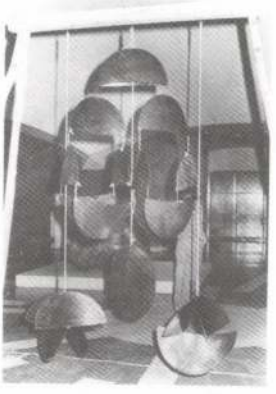

Harangjáték, 1975.
fém, kötél, fa
Vác, magántulajdon

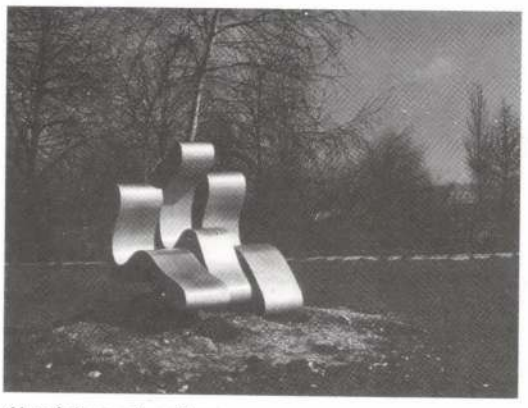

Alumínium plasztika
Zánka, Úttörőváros

Balett 1978.
alumínium, 420 cm, Pécs

Térplasztika 1984.
krómacél, 670x50x100 cm, Százhalombatta

MŰTÁRGYLISTA

1. Belövés 1975.	fehér márvány	12x10x9 cm
2. Bending 1977.	fehér márvány	26x10x10 cm
3. Elnyírt csavar 1983.	siklósi vörösmárvány	40x45 cm
4. Felhajlítás 1978.	siklósi vörösmárvány	13x48,5x12 cm
5. Fülep Lajos emlékére 1978.	zuhányai márvány, 2 malomkő	36x72 cm
6. Gömb–Hasáb 1968. k.	fehér márvány	31x15x10 cm
7. Hajlítás 70-es évek közepe	fehér márvány	18x14,5 cm
8. Hajlítás gömbbel	fehér és zuhányai márvány	29x19x8 cm
9. Hegedű	mahagóni és cseresznyefa	59x8x9 cm
10. Karate 1975.	fehér márvány	31x15x10 cm
11. Két hang 1978.	ruskicai márvány	61x29,5x12 cm
12. Kitörés 1972.	nagyharsányi márvány, réz, zöld mészkő	90x53x44 cm
13. Miro, 1981 k.	siklósi vörös-márvány, réz, fa	92x24 cm
14. Összetartás 1981.	zöld mészkő, vas	37x57x37 cm
15. Pihenő gömb 1968.	fehér márvány, krómacél	13x40 cm
16. Ragasztott forma 1983.	nagyharsányi kő, fehér márvány	26,3x10x12 cm
17. Zászló 1983	fehér márvány	69x35x18,5 cm
18. Zendülés 1980.	fehér márvány	56,5x25x26 cm
19. Visszahajlás 1975.	fehér márvány	37,5x6 cm

KÍGYÓS Sándor emlékkiállítás
Budapest Galéria Kiállítóháza III., Lajos u. 158.
1986. augusztus 26–október 12.

A katalógust szerkesztette és a kiállítást rendezte: TÓTH Réka
Fotó: FARKAS Árpád
Grafikai terv: PINCZEHELYI Sándor
Angol szöveg: KISS Zsuzsa
Felelős kiadó: ZSIGMOND Attila főigazgató

Catalogue edited and the exhibition arranged by Réka TÓTH
Photo: Árpád FARKAS
Design: Sádnor PINCZEHELYI
English text by Zsuzsa KISS
Editor responsible: Attila ZSIGMOND director general
Ára: 30,– Ft

Köszönetet mondunk a bibliográfia összeállításáért, a kiállítás szervezésében nyújtott segítségéért Kígyós Sándornénak.

We would like to thank the following for their support and help: Mrs. Kígyós.

BUDAPEST GALERIA

MAHIR – Zalai Nyomda Zalaegerszeg 86 2635 o

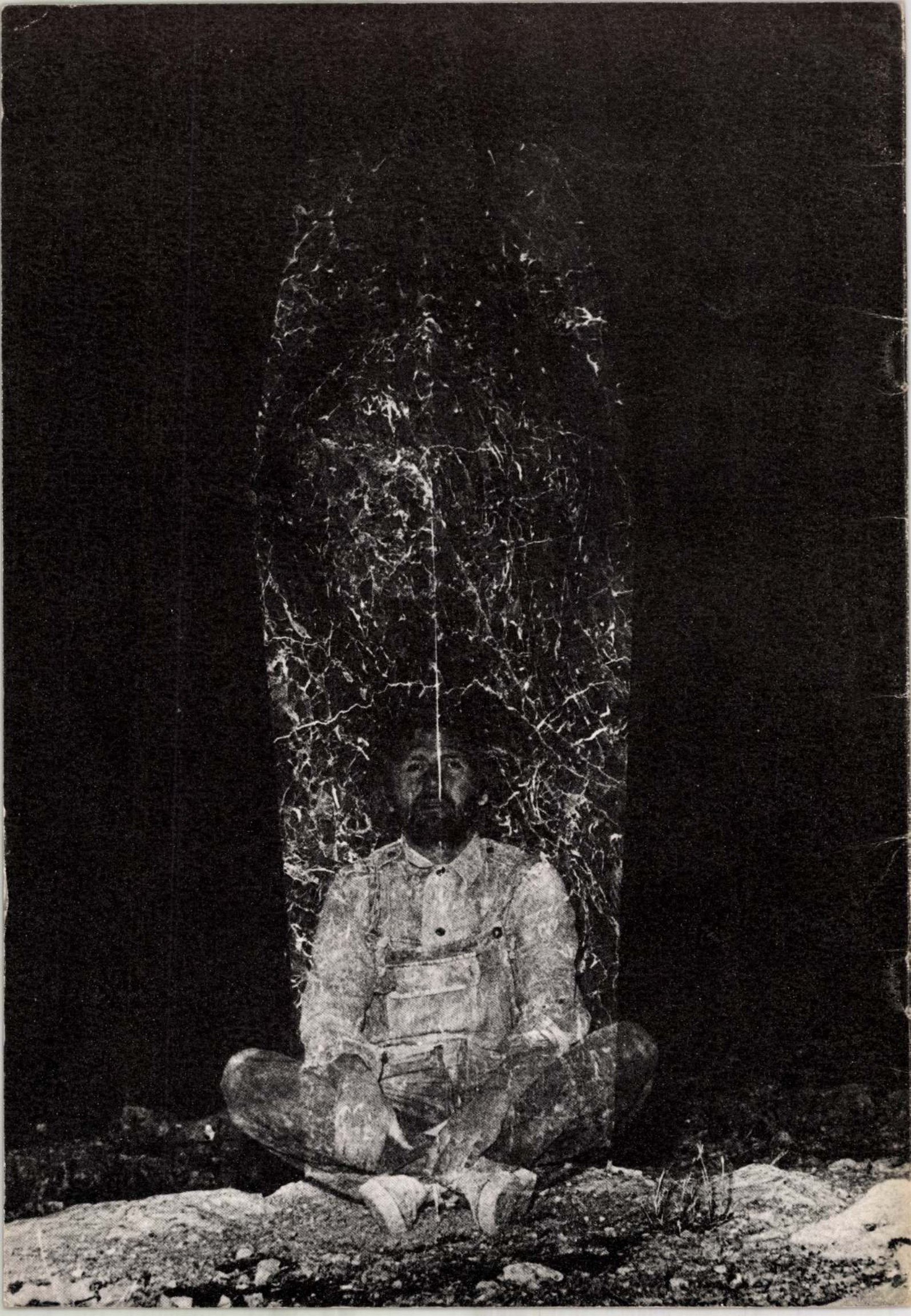

Kikinger Károly

nagyváradi ötvös
1820–1863

l.

Zoltötv Debr. 76. l.

Hunyadi János, ifj. Hunyadi Jánosés

Grabmäle des Johann Hunyadi, des Joh. Huny

Tör

Törcsvár

A gyulafehérvári szék

Nördliches Seitenschi der

Losonczi Antal díszkancsója. Képíró Ferenc mű

Kikinger Károly

Évős Nagyvárad

Nagyötvj. 276. l.

562

Nr. 1538

Carolus Kikinger, * 1820, M 1850, † 1863. (Özvegye vezette a műhelyt 1870-ig. Az özvegy közlése. — *Seine Witwe leitete die Werkstatt bis 1870. Mitteilung der Witwe.*

Évőeszközök. — *Tafelsilber.* — Ca 1850—1860.

Özv. Kikinger Károlyné, Nagyvárad — *Grosswardein.*

1T

(wT)

Kikinger

l.

Lykanemzromantika

46.l.

[illegible] Bela Tapolca